Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

II.

/ Vár.kt.28929./

ifj.Palugyay Imre: Buda-Pest szab.kir.városok leirása.1852.

1.sz.Folytatás: 1808-ban Grassalkovich hczg.az épitkezés részére felajánlotta a füveskert telkét.- A nádor 1809-ben kéziratokkal,Szapáry Péter ásványgyüjteményével ajándékoza meg az intézetet.- 1809-ben amikor a Franciák Györig jutottak a gyüjtemény Nagyváradra költözik,onnét 1810.márciusában vissza szállitják.-1813-ban vásárolták meg a mostani telket.-/ A régi telek nem volt megfelelö ilyen nagy épitmény részére./.-A gyüjtemény szaporitásai: 1818-ban Kitaibel Pál kéziratai,1825-ben Illesházyféle könyv-és/tér képtár, 1832-ben a Jankovichféle könyvtár és gyüjtemények,1838-ban a Veszerleféle éremtár,1844-ben Kiss Fer.éremgyüjteménye,1851-ben a Forray-Chotek-Brunswickféle csiga és ásvány gyüjtemény.-1836-ban épül az orsz.gyülés által felajánlott 500.000 pft-ból a mai N.Muzeum épülete.-A szerzö azután részl.leirja:1./ Könyvtárt,2./Kincstári osztályt,3./ a természetek és kézmütaniak osztályát,4./a képtári osztályt.Még emliti hogy a szük anyagi helyzet késlelteti a bebutorozást és a házmögötti árkádok épitését régi köemlékek részére.- 362,372-377. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 36/74. /

Erdélyi Hiradó. 1836. I.félesztendö.

A Nemzeti Muzeum részére befolyt adományokról ir,emliti hogy Külkey ügyvéd a Nemzeti Muzeum és a Ludoviceum részére 12-12 aranyat adományozott.- 534. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 3-77. /

Tudományos Gyüjtemény. 1822.

Ismerteti Schams könyvét Pestről és emliti hogy:" A nemzeti Muzeum méltán elsö helyet foglal el a közönséges intézetek között melly a hazaszeretnek s tudományos pallérozodásnak legdicsöbb emléke." - 71. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 504 4r /

Honderü.-1846.

Azt irja hogy a Nemzeti Muzeumban nem sokára Ferenczy szobrászur néhány magyar költö mellszobrát,Költsey,Kisfaludy emlékeit fogják felállitani és annak az ohajnak ad kifejezést hogy több ilyen megrendelése-seket adnának a tétlen hazai szobrászunknak.- 496. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 125 r /

Frankenberg: Ferenczy,s Kunstwerke.-Pesther Tagblatt.II.1839.

Ferenczy szobrász müveiröl irva emliti és dicséri elsö sorban a " Schäfermädchen"/pásztorléány/ szobrát a Nemzeti Muzeumban.-A szobrot részletesen leirja és azt mondja hogy ez Ferenczynek egy olyan müve amelyben ellentétben a legtöbbnyire megrendelt,nevezetes személyeket ábrázoló szobraival,saját elképzeléséit szabadon tudott érvényesiteni.-

2496,2497. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/35./

Patachich József: Történeti jegyzékek szab.kir.Pest városáról.Pest,1839.

A Törökök kiüzése után fejlödö Pest városáról irva emliti többek közt a gr.Széchényi Ferenc által adományozása révén alapitott magyar nemzeti gyüjtemény tárt.- 49.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 725/83./

Tschischka Franz: Kunst und Alterthum im österr.Kaiserstaate.Bécs,1836.

Pest nevezetes épületei közt emliti az épülö Nemzeti Muzeumot, amelyet gr.Széchényi Ferenc könyv- és érem gyüjteménye által allapitotta.-Következik a gyüjtemények részletes leirása.- A Nemzeti Muzeumra vonatkozó okmányok között kiemeli az "Acta literar.Musei nation.Hungarici.",1818-ból. 280. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/18./

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der kgl.Freystadt Pest in Ungern.-Pest,1821.

Külön fejezetet szentel a Nemzeti Muzeumnak amelyet a hazafiasságnak és tudományos kulturának emlékmüvét nevezi.A nádor védnöksége alatt áll.-Az épület a "Landstrassén" áll,a Hatvani kapu elött.Dicséri az intézet tartalmát és rendjét,igazgatója brassói Müller tanácsos.-Említí a gr.Széchényi könyv és érem gyüjteményét. Arról ir hogy a Nemzeti Muzeumra vonatkozó adatokat az összes nemzeti ujságokban az 1813,1815 és 1817-es évfolyamokban találhatók.Külön kiemeli az igazgató által 1818-ban kiadott "Actis Literariis Musei nationalis Hungarici T.I.".-Utána leirja az érem és régiségek,a természet,tud.gyüjteményét,a technikai vivmányok gyüjteményét és végül az épületen kivül elhelyezet romai és magyar köemlékeket.- 186-199. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 13/6/

Atheneum.Felszólitás a honi szobrászat ügyében.1839.II.

Felhivja a magyar társadalmat Ferenczy szobrász támogatására,aki saját költségre és nagy fáradozások árán felkutatta Magyarországon egy megfelelö márványbányát és többek közt a Nemzeti Muzeumban levö gyöngyörü "Pásztor léány" szobrát alkotta és aki Thorwaldsen és Canova tanitványa is volt.- 780.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 5/6./

Regélö.Pest,1835.I.

Leirja egy vidéki notáriùs utazását és látogatását Pesten és ennek ohaját hogy egy pompás épületet emeljék a Nemzeti Muzeum szép gyüjteményei részére.-372.373. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.-1837.II.

Azt irja hogy a Nemzeti Muzeum épületének alapját julius 22-én kezdték ásni a telken azon a részében ahol a régi köemlékek állanak. A teleknek kerítése lesz.-Kö és tégla már a milt évben összehordatott.-

11. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4/6./

Honmüvész.1835.II.köt.

Arról számol be hogy az uj török bécsi követ Ferik Achmed pasa Budapesten Bécsfelé átutazva megnézte Pest nevezetes épületeit és intézményeit és közöttük a Nemzeti Muzeumot is.- 489.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 302 4r /

Hazai és Külföldi tudósitások.- 1820.

Beszámol a király és kiséretének látogatásáról a Nemzeti Muzeumban és a Széchényi könyvtárban.189-190.l.

Gr.Széchényi Ferenc december 13.-án bekövetkezett halála alkalmával emliti a gazdag ajándékokat amelyekkel tulajdonképen megallapitotta és később még gazdagitotta a Nemzeti Muzeumot és a "Széchényi könyvtárt".-385,386. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások. 1820. II.

Beszámol a király és kiséretének látogatásáról a Nemzeti Muzeum intézetében és Széchényi könyvtárban.- 189,190. l.

Gr.Széchényi Ferenc 1819.december 13-án bekövetkezett halála alkalmával emliti többek közt a gazdag ajándékokat amelyekkel az elh hunyt gazdagitotta a Nemzeti Muzeumot és a "Széchényi könyvtárt".385,386. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások. 1819.II.

Arról számol be hogy gr.Széchényi Ferenc egy ujabb, 9000 kötetből álló könyvgyüjteményt ajándékozott a Nemzeti Muzeumnak.- Ez a gyüjtemény 1819 junius 19-én érkezett Pestre.- 3,4. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások. 1817.II.

Azt irja hogy József nádor intézkedett hogy a mindig gyarapodó Nemzeti Múzeum gyüjteményeit egy külön,nagy és tágas épületbe helyezzék el, tehát remélhetö,hogy nem sokára egy jeles intézetünk lesz.- 65. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások. 1816. I.II.

Beszámol arról hogy a gr.Széchényi Ferenc-féle könyv-,kézirat- és pénzérmek gyüjteményeit katalogizálták.-Arról is ir hogy gr.Széchényi saját költségeire a gyüjtemények részére értékes és szép szekrényeket készitette. Az Országgyülés 1802-ben a felajánlott könyv-és kézirat gyüjteményt hálául " Országos Széchényi Bibliothékájának " nevezte meg.-

Az 1804-ben Pestre szállitott könyvtárt elöször az akkori Paulinus kolostorban helyezték el,később szüknek bizonyult helye és 1805-ben egy nagyobb helységbe,a templom melletti Seminárium épületbe került./A mai egyetemi templom mellett./ I. 65. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi Tudósitások. 1815.I.

Beszámol a Nádor és weimári herceg látogatásukról a Nemzeti Muzeumban.- 121. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások.1814.II.

Arról számol be hogy a szövetséges államfők pesti látogatásuk alkalmával többek közt megnézték a Nemzeti Muzeum gyüjteményét is.Ugy az orosz cár mint a porosz király beirták nevüket a Muzeum emlékkönyvébe.-

Miller igazgató a királytól dicsérö okiratot kapott.- 309.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 651/5. /

Hazai s Külföldi Tudósitások. 1813.

Arról számol be hogy Péter Ferenc táblabiró 200 Rhénai-ft.ot a Magyar Nemzeti Muzeumnak azon célból hogy ennek 6% kamatját a könyvtár szolgának fizetésének feljavitására forditsák.- 4.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások.1812.I.II.

Arról ir hogy József nádor 9 hónap távolléte után visszatérve, mint egyik elsö teendöje néhány orán át megtekintette a Nemzeti Muzeum gyüjteményét.- I.371 l.

Beszámol adakozásokról a Muzeum részére: Landherr ajándékozott 40.000 téglát és annyi cserepet is,ezenkivül köveket,meszet stb.az épülethez.- II.91.

/

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások.-1810.I.

Arról számol be,hogy Széchényi Ferenc már tett ajándékokat a Nemzeti Muzeum részére uj adakozásokkal kiegészitette.A Nádor is Magyarországra vonatkozó értékes kéziratokat,Vaj László a Biharmegyei rézbányákból értékes darabokat,Kiszel Pál 11 eredeti kéziratokat ajándékozott a Muzeum részére.- Ezenkivül felsorolja a Muzeum akkori tisztikarát.- 312.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások.1809.I.

Beszámol a Magyar Nemzet áldozókézségéröl a Nemzeti Muzeum részére.- József nádor kezdeményezte a Muzeum gondolatát,gr.Széchényi Ferenc könyvtárát és gyüjteményeit,a városok és vármegyék is adakoztak.Ezenkivül Graszalkovics hcg.a botánikus kért telkét,a barátok/Ferenciek,maBelváros/ temploma mögött,a Muzeumnak házhelyül ,gr.Szapáry Péter ásványgyüjteményét,Pest város 10.000 ft.-ot,ebből 6000 ft.kamatjait tisztifizetésekre,4000 ft.-ot az épületre,Jekelfalussy tanácsos 8333 ft.-ot,Buda-Városa 3000 ft.-ot,tisztifizetésekre,1767 ft.-ot az épületre,Fejes János törv.biró 500 ft.-ot ajándékozott.-Azt mondja hogy remélhetö hogy a szükséges elökészületek a szép terv valositására most már megkezdhetnek.- 225,226. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 98-92. /

Soproni Szemle. III-1939.

Csátkai Endre:"Széchényi emlékek Nagycenken" c.cikkében azt irja hogy Széchényi István 1833 március elején elhatározta kastélyának kibövitését. Az uj szárny tervét Bártfai szerint Pollack Mihály a Nemzeti Muzeum epitöje és Hild József tervezték,az akkori korszaknak leghiresebb épitészei.Azt irja hogy Hild Józsefre vonatkozolag valoszinüleg tévedésről lehet szó,miután egy Sopronban élö Hild Ferdinánd nevü épitésszel tárgyalt Széchényi.- 320. l.

11

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 308/63. /

Porzó/Ágai Adolf/: Utazás Pestről Budapestre.1843-1908.- 1909.

A " márciusi napok " c.fejezetben azt irja hogy nem volt nagyobb ünnepe a pest-budai lakosságnak mint mikor hirdették a plakátok hogy: " Ma d.u.4 ó népgyülés a Nemzeti Muzeum udvarán ".- Ez pedig akkor ronda, puszta udvar volt,de feketéttett a tér a sokaságtól,ezek között sok volt a lengyel is akiket a magyarok lelkesen üdvözölték.- 41. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.-1855.

Azt irja hogy a Muzeum és Ludoviceum kitünö épitömestere Pollack Mihály január 3-án meghalt.Emlékei miket készitett magának soká fognak élni. 23.l.

Azt irja hogy a Nemzeti Muzeum kertjének munkálatai jelenleg szépen folynak,de kérdezi hogy nem e fognak mégint megszakadni mert kevés az adakozó. 909. l.

Nemzeti Muzeum. II Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár. 1856.

Azt irja hogy most tavaszkor uj erövel hozzáfognak a Muzeum-kert épitéséhez.-159.l. A Muzeum kert részére várnak Gödöllöről 150 hársfát. 271. l.- A kert rendezése 10.000 ft.-ba kerül,de nincs sok pénz rendelkezésre.- 293.l.-A kereskedelmi egylet a Muzeum-kert részére 100 pfrt.-ot adományozott.-337.l. A bpsti.község kerületei 200 pfrt.-ot adományoztak.445.l.-Már 7 köpad áll a Muzeum kertjében.-507.l.-Tétényből a kert részére 30 frt.-ot küldték.520.l. Földtehermentesitési kötvény érkezett a Muzeum részére Miskolc vidékéről.- 805.l.- Pénzhiányról a Muzeum kert részére. 899.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 54/78./

Nefelejts.- I-1860.

A N.Muzeum körüli javitásokról irva azt mondja hogy a diszterem és mellékteremei a párisi Louvre mintája szerint padlót fognak kapni.-

A keritès két szárnyoldalát vasrácssal fogják kiegésziteni.-

A köemlékek részére az épület mögötti árkádokra vonatkozolag a budai épitészeti igazgatóság két tervet készitette, egy középkoru zárda stilusban és egyet az épület stilusának megfelelöt dór stilusban.-

Emliti hogy az épület homlokzatának megrongált szobrait is ki fogják javitani.- 539. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 914/7./

Gettinger Th.: Ungarns Hauptstädte Pest und Ofen und deren Umgebung.-Pest,1866.

Pest leirásában emliti a Nemzeti Muzeumot,körülette az 1856-ban épült kert amelyet 1865-ben vaskeritéssel vették körül.- Alapitója Széchényi Ferenc 1802-ben,pártfogója a Nádor.-Azt irja hogy a mai épület Pollack Mihály épitész alkotása.-Következik az épület,az élöcsarnok,a timpanon szobordiszének leirása.-Utána leirja az épület belsejét és azt mondja hogy dísztermében ülésezett az országgyülés 1861 és 1865/66-ban.Következik a könyvtár és a gyüjtemények rövid leirása.- 17-19. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 54/78./

Nefelejts.- 1859.

" Inditvány a Magyar Nemzet Hölgyeihez",c.alatt felhivást intéz amelyben kéri a hölgyeket a N.Muzeum disztermének részére 52 vörös bársony szék ajándékozását,mindegyike támlapon 52 megyének cimerét himezve.-

356.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6./

Szinyei Valéria: A muzeumi diszterem ügyében. Hölgyfutár. 1860.

Azt a tervét közli hogy a Muzeum diszterem részére egy nagy asztalszönyeget készitsék a magyar nök, a közepén a pestiek a magyar cimert, körülötte volnának himezve a megyei nök által a megyék cimerei..- 165-166.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6/

Lánczy Ilona: Viszhang a muzeumi diszterem ügyében.Hölgyfutár.1860

Hivatkozva a Hölgyfutár 21.számában megjelent azon javaslatra hogy himzet asztalszönyeget készitsék a magyar nök a Muzeum diszterménak részére,bejelenti,hogy ö vállalja szülömegyének cimerének himzését,Abauj megye cimerét.

230.l.

Nemzeti Múzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6./

Pompéry János: A nemzeti muzeum disztermei ügyében. Hölgyfutár 1860.

Arról ir hogy eltérték az eredeti tervröl hogy a magyar hazafias nök székeket ajándékoznak a Múzeum diszterme részére, a támlán a himzett megye-cimerével. Részben drágának, részben nem tartósnak gondolják és helyette a karzatok diszitményként szines müfaragványokat terveznek készitteni az adományokból, szintén a megyei cimereivel. 183. l../Ezek végül a könyvtár tölgyfa szekrényeire kerülnének 606.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B q 051/6./

Hölgyfutár.1860.Budapesti hirharang.

/Bécs az absolutismus idején nem jó szemmel figyelte a Nemzeti Muzeumot mint a magyar öntudat kulturális symbolumát.A társadalom,hogy ne keltse fel Bécs figyelmét,a hazafias nöegyletekre bizta a Nemzeti Muzeum termeinek berendezesének ügyét./- A Hölgyfutár.1860-ból felsorolja az adakozó nök nevüket és lakóhelyüket: 85,117,150,182,231,309,342,350,358,367,375,397,414,429,430,462,470,590,638 646,654,662,670,686,702,862,966,1005,1022,1030, l.

Ezenkivül közli hogy a Muzeum mögötti része is kap egy vaskeritést a deszka keritès helyett.-94. Villámelhárítót szerelnek fel a Muzeumra.-270.l.

A N.Muzeum ajándékba kapta Mátyás kir.és II.Endre képeit,Velencéből származnak. 557. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 54/78./

Nefelejts.- I-1860.

" A Nemzeti Muzeum termeinek fölszerelési ügyében"Kempf Fer.azt irja, hogy ámbár a folyóirat 30.sz.-ban/1859/megpenditett gondolat,hogy megyecimeres székeket ajándékozanak a hölgyek,nem valosult teljesen,mégis ő nem szünik meg ezen ügy mellett buzgolódni.-Leirja azután a padlozat tervezetet a diszterem részére,beszámol a szükséges 300 szék mintáiról,a karzat diszéről és jobbnak látja az érzékeny fafaragványok helyett öntött érc-diszitményeket alkalmazni.Ilyen kivitelüeknek gondolja a csillárokat és kargyertatartókat is.-

Minden esetre szükségesnek tartja a görög-dór stilus alkalmazását és müvészileg képzett mesteremberek munkáját,mondván hogy az utókor ezek szerint fogja müértelmünket megitélni.-

Még szükségesnek tartja hogy a főlépcsönek jelenleg kopár falai- és boltozatáról kellene gondoskodni és hazai történelmi freskókat ajánlja.-

Megemliti hogy a központi választmány a Muzeum diszitése ügyében a főváros hölgyeiből alakult.-

608-609. l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/A magyar Szemle könyvei XIII/

Bierbauer Virgil: A magyar épitészet története.1937.

Pollack Mihály három pesti fömüvei a Nemzeti Muzeum,a Ludoviceum közt emliti a régi Vigadót,amely sajnos Hentzi esztelen dühének esett áldozatul 1849 tavaszán.- Az elsö a Vigadó részére Aman által készült terveket Pollack a nádor megbizásából ugy dolgozta át,hogy az Aman-féle tervekböl mi sem maradt az Aman-féle kispolgári kaszinóból nagyszabásu ünnepi épület lett,amely elpusztulásig a Dunasor házainak sikjában állva,antikos nagyságával és derüjével egyszerüségével és nyugalmával uralkodott a városképen.Ötletes és kényelmes volt az épület belsö elrendezése: ellentétben a második vigadóval.Az emeleten tágas galléria nyilott a középsö diszterem,a déli kisterem és az északi félkörös cukrászda.A három terem egységes térkompoziciót alkotott,a szinek finom, harmonikus megválasztással finom müvészi hatásuvá tett.Nagyterem elefántcsontsárga mümárvánnyal,a cukrászda ezüstös szürke,a kis terem zöld szinü volt.

224,225.l.

Régi Vigadó.

I.

Pollack Albert.

II.III.Folytatással.

/ Egy.kt. Gb 4r 4131./

Bierbauer V.: A régi Vigadó épitéstörténete.TBM,III-1934.

Kivonatban: A pesti Német szinház felépitésének gondolata II.Józsefig nyul vissza.-A kormánykörök 1790 óta foglalkoznak ez intézmény megvalositásával.- Az elsö szinház és vigadó tervet F.A.Hillebrandt udvari épitész készitette 1792-ben.Ezek a tervek egy az akkori Dunasoron a mai Türr István-utcától a Régiposta-utcáig terjedö telekre készültek.- E terveket azután Hild János épitész dolgozta fel a " helyi viszonyoknak megfelelöen."-1806-ban a Szinház és Vigadóré szére uj hely lett kijelölve.E telekre József nádor rendeletére Aman János bécsi udvari épitész készitett tervet,amely 1808-ban annyiban valórá vált hogy ekkor mindkét épületrész alapzásának elkészitésén dolgoztak.- Az 1809-ben megalakult Szépitöbizottság kezébe vette az ügyet és Pollack Mihály-t bizta meg az Aman-féle szinház-részének kivitelezésével,a Vigadó pénzhiány miatt egyenlöre nem épült tovább.- A Szinház-épitkezése 1812-ben Pollack által befejeztetett.-Ez idö alatt Aman Pesten nem igen járt dacára annak hogy itt szolgálati lakása volt és napidijat,hozzá még fizetést is kapott.Inkább levélileg intézkedett,inkább Pollack buzgalmára bizván a Szinházat.-Az Aman-féle tervek elvesztek és az épület csak néhány,a Szkfv.Levéltárban fekvö rajzból és a Föv.Muzeumban örzött távlati képböl ismerjük.-Az épitkezés részleteiben Pollacknak nagy része volt,bár a kivitel lényegében Aman terveinek felelt meg,aki a nagy kupolával ki akarta probálni a bécsi Burgkapu kupolaterének hatását.-

Régi Vigadó.

II.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 4r 4131./

Bierbauer V.: A régi Vigadó épitéstörténete. TBM, III-1934.

Folytatás: A Vigadó alapfalai a Szinház befejezése után/1812/ továbbra is felhasználatlanok maradtak.- Az Aman-féle tervek megvalositására évtizedekig nem került sor, de Aman jövedelmét tovább huzta mig a Szépitö-Bizottság ezt 1819-ben meg nem szüntette, Aman pörrel fenyegetözött és 1820-ban 6000 forinttal kielégitve lett.- Pollackot kérik fel az Aman-féle tervek átdolgozására, az uj terveket a nádor is jováhagyta.-Pollack tervmódositása tulajdonképen uj terv készitésének nevezhetö.-Következik a két terv összehasonlitásának részletes leirása.-Mindebböl az tünik ki, hogy Pollack terve és az aszerint megépitett Vigadó teljesen más épület volt, mint az, amelyet Aman tervezett, igy tahát nem átdolgozásról van szó, hanem tökéletesen uj tervről, uj szellem, Pollack legsajátabb munkájáról.-Következnek a belsö épitkezésre vonatkozó részletek.- Végül 1821 julius 9-én a nádor megbizza a tervek végleges elkészitésével és rendelkezik egy tiszteletdijról is, amely azonban soha nem lehet kifizetve.-Következnek ugy látszik számos hátráló intrikák Bécsben amelyek mögött Aman, aki mellözve éreszte magát, sejthetö.-Csak amikor Aman buskomor és beteg lesz könnyebül a helyzet, 1829 február 28-án megérkezik a legfelsöbb engedély és most hogy Pollack ellenségei elbuktak az épitkezést legfelsöbb helyen is Pollackra akarják bizni.-Pollackra nem csak a tervezést hanem az épitkezést is réábizzák egy három évi munkaprogramm alapján.-

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

III.

/ Egy.kt. Gb 4f 4131.

Bierbauer V.: A régi Vigadó épitéstörténete. TBM, III-1934.

Folytatás: Igy Pollack 13 évi harc, a terveknek ismételt átdolgozása, a végsö részletekbe menö költségvetések számtalan ujradolgozása után végre hozzáfoghat élete egyik főmüvének megépitéséhez.-Pollack idegei birták a végnélküli huavonát, nem vette el kedvét, nem bénitotta meg müvészi törekvését.-Tragikus sorsa müvészetének, hogy Hentzi észnélküli majtacs ágyuzásának áldozatává kellett válnia empire stilusu középületeink e remekének.-

1829 augusztusában már az emelet is elkészülöfélben van.-A tél elejére már a falegyentis elérték s Pollack a tetöszék felállitását és rézfedési anyag beszerzését is sürgeti. ugyhogy 1830 tavaszán a mestert már a belsö kiképzés gondja foglalkoztatja és elkésziti a stukkmárvány, a szobrász és festömunkák költségvetését. Következik e munkák idörendbeli részletes felsorolása.-1831-ban Pollack beterjeszti a különbözö termek berendezésének terveit és hangsulyoza hogy ilyen, még a külföldön is feltünést keltö épület, hirét csak akkor tarthatja meg ha berendezése is elsörangu.- Gondja a mesternek a terem világitása. A nagy terem két csillárja 10láb átmeröjü és 16 láb magas. Empire csillárok és fali-karok remekmüvek voltak. a fény fokozására szolgált még 160 darab tükör.- 1833 január 13-án volt az ünnepélyes megnyitás, 1828-an voltak jelen, Pollack javasol a nádornak néhány kiegészitö változást, a nádor elrendeli hogy a mester engedélye nélkül nem szabad semmit megváltoztatni az épületen.- Következik az épület-stilusának részletes leirása, térformai stb.-Összehasonlitás Pollack és Klenze, Schinkel kortársai között.-

/Stukkmárvány Maurer, szobrászmunkák Uhrl, festömunkákat pedig Wagner, Kappel és Kemm mesterek végezték. V.A.4890./

91-104.l. Rajzok: 16, 17, 18. 19, 20.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Sz.kt.57288./

Benedek Marcellné: Empire épitészet Budapesten.

Azt irja hogy Pollack Mihály elsö korszakának főmüve volt az 1849-ben elpusztult régi Vigadó/Redout/.-Épitkezése összekapcsolodik a német szinház épitkezésével az 1807.évben,igy kettös épület-komplexumról van szó.-

Az elsö Vigadó-tervet Hild János készitette 1806-ban./Föv.Muzeum./

Aman János a szinház tervezője,különben Bécsben élö épitész,a Vigadóra is ad be egy tervet,de pénzhiány miatt ennek felépitése egyenlöre elmaradt.-

A szinház 1847-ben leégett.- Mire egy évtized után mégint aktuálissá vált a Vigadó kérdése,Aman már kegyvesztett lett és Pollack Mihályra akarják bizni az épitést Aman tervének átdolgozásával.-A Pollack által átdolgozott terv csak 13 év mulva sok intrikák után módositásokkal kerül kivitelre.-

Kevés maradt a nagyszabásu épület emlékéböl.Interieur tervek a Mérnöki és Épitészek egyesületben,egy távlati rajz a Föv.Muzeumban.-

Pollack kezét nagyon megkötötte a meglevö Aman-féle terv és az ö formaérzéke kellett hozzá,hogy ebböl a nehézkes anyaghalmazból kialakitsa egy könnyed, mégis monumentális épületet.-

Kiemeli még a magmaradt Pollack-féle interieur-rajzokat és azt mondja hogy a vigadó belseje pompára és gazdagságra messze maga mögött hagya az épület külsejét.- 30,31,32.L.és képe.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

I.

/Egy folytatás.II./ /Egy.kt. Gb 4 F 4131./

Kovács Lajos dr.: A régi pesti Vigadó épitésének elözményei.TBM,III-1934.

Magyarországon a XVIII.sz.közepétöl kezdve foglalkoznak a hatóságok a bálügyek rendezésére és báltermek épitésére.- Amikor még Pozsony az ország politikai és társadalmi központja volt és egy magánvállalkozó a bécsi kancelláriához fordult 1740-ben,a kancelláriá kikéri a helytartótanács véleményét amelyben a tanács szükségesnek látja a bálok és szinjátékok rendezése céljából egy épület emelését.- Budapesten 1788-ban Häuszler álarcosbál rendezöje akart állandó jogot szerezni,de a pesti helytartótanács ezt ellenezte azzal az indokolással hogy ilyen fontos jogositvány nem szabad magántulajdonban levö intézményhez kapcsolodni.-Ugy mint annak idején Pozsony-ban Pesten is 1788-ban létesül kapcsolat a szinház és a bálok között.- Királyi rendelet intézkedett hogy a város költségen épüljön meg a táncterem rendeltetésszerü szinházzal együtt.Tehát szoros kapcsolatba került akkor a szinházépités a tánctereméptésével.-1792-ben a kancellária Hillebrandt Ferencet kir.udvari épitési igazgatót bizta meg egy szinházterv készitésével,ellentétek a kacellária,helytartótanács és városi tanács között,1795-ben a király megengedte a teljes ,tánctereremmel kapcsolatos szinház megépitését és igy a város felfogásának kedvezett.Vállalkozók jelentkezése csak 1799-ben következett be,akkor Hild János épitömester kikölcsönözte azokat a terveket,melyek szerint az épitkezést a király döntése szerint végezni kellett volna és 1799 január 2-án ajánlkozott a szinházépités vállalatba vételére

Régi Vigadó.

II. Pollack Albert.

/Egy.kt. Gb 4r 4131./

Kovács Lajos dr.: A régi pesti Vigadó épitésének elözményei, TBM, III-1934.

Folytatás: Hild a terveket nem ajánlotta kivitelre, olasz szinházak mintául vételét ajánlotta. A tanács, hivatkozással hogy a király által jóváhagyott tervek kötelezöek elutasitotta Hild ajánlatát de tovább tárgyalni akar vele, Hild azonban teljesen visszalépet. A szinházépités mégint szünetel. 1802-be a kancéllária közölte a király engedélyét a szinházépitésre de uj megfelelö tervek alapján. A városi tanács ujból Hild Jánosra bizta a munkát, de a kamaránál kifogásai voltak a tervekkel szemben. Az ügy a háboru miatt elhuzódik, József nádor irodája 1806-ban értesiti a tanácsot hogy Aman János udvari épitész megbizatást kapott Ferenc királytól táncteremmel kapcsolatos szinház épitésére Pesten. - A részletes elhatározások a szinházépitésre vonatkozolag 1807/8 telén kerültek nyilvánosság elé, miután királyi biztos érkezett a városba ez ügyben. - A szépitöterv jováhagyasá ujolag megváltoztatja a szinház és táncterem épitésére szánt telket. -Az épitési munkálatokhoz 1808-ban hozzáfogtak. A szinház-részt 1812-re befejezték, a táncterem-épületrész alapjait szintén lerakták, azután abbahagyták az épitkezést és csak 1832-ben fejezték be az önálló Vigadó-épület megépitésével. - 62-86. L. Vázlatok és rajzok a szövegben.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 728/10./

Marczievicz Erzsébet: A pesti Ferenciek-terének kutpályázata.1931

Emliti Pollack Mihály kutpályázatát is,amely szerinte művészi szempontból talán a legszebb volt,de a pályázatokat elbiráló bizottságnak nem volt elég díszes a térre.Ez alkalommal arról ir hogy az 1831-1832 pesti városi számadáskönyv szerint a Redoute-kőfaragó munkáiért Fessl József pesti köfaragómester kapott fizetést.-19.l. / A szobrászmunkákat Uhrl Ferenc kapta./V.A.4890././

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Műemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék.1925.

Mint Pollack Mihálynak alkotását emliti a régi Vigadót 1830-ból amely 1849-ben elpusztult.-

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.105./

Hauszmann Alajos: Budapest épitési fejlödésének történetéből./Elöadás./
Akad.Értesitő XXXVI-1925

Azt irja hogy még az árviz ideje elött bizták meg Pollack Mihály a pesti redoute és a német szinház épitésével,mely épületek a mester legjobb alkotásai közt tartoztak.- Az egymáshoz csatolt két épület a mai Vigadó és Haas-palota helyén álltak.Tüzvész és bombázás által elpusztultak.

36.l.

/ Tévesen mondja különben hogy Pollack Mihály Schinkel tanitványa volt és hogy Klenzenél Münchenbe dolgozott./

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001./

Bierbauer V.: A palatinus stilus viszonya az europai klasszicismushoz.
MI és EE füz. II-1925.

Azt irja hogy a zárt forma jellemzi Pollack térképzését. A régi Német-Szinház, amelyet Aman tervei alapján épitett meg, a régi Dunaparti Vigadó sajnos már elpusztultak. Foglalkozik tovább a stilus részleteivel és végül azt mondja hogy Pollack tárgyilagosabb és réálisabb mint a hires német Schinkel.- 39.

Azt irja hogy, ha a szász év elötti pesti épitész valamelyik házra különös pompás diszt akart alkalmazni, ugy a régies izü portikus motivumokat vette elö, ugy mint Pollack Mihály a régi Vigadónál.- 40.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 2297./

Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története.1868.

Azt irja hogy az állandó szinház 1800-1809 /?/közt készült el /1808-1812/.-A Dunára nézö épületrésznek alapja 1810-ben vetetett meg.A szinház 1847.február 2.án leégett,hasonló sors érte a Vigadót 1849.májusában amikor a császáriak Budáról összelötték.-278.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 914/7./

Gettinger Th.: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen u.deren Umgebung.1866.

Már az uj Vigadóról ir és ennek képét közli,azt mondja hogy a két régi épület közt a szinház 1847-ben leégett,a Vigadó pedig amely a nagy 1838. évi árviz utáni partszabályozásának nivója alá került volna,1849-ben bombázásnak lett áldozata.-10.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart: 45 db. 1/4 iv.

Tárgy: Régi Vigadó.

Miután e tárgyról forrásmü-jegyzék nem állt rendelkezésre, az anyagot az általam felkutatott forrásmüvek alapján állitottam össze.-

Könyvtár és száma feltüntetve.-
Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953. október végén. Pollack Albert.

850 db

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart: 9- 1/4 iv.

Tárgy: Egyet.füvészkert igazgatoségi épület,v.Festetich Villa,VIII.Illés utca 25.-

11 forrásmü.

Hiányzik: -Hazai és külföldi tudósitások,1820.II. mert szószerint azonos tudósitás mint a Mgy-Kurir-ban,1820.II.félesztendö./lásd.ott./

- Molnár József:Muzeumi élet.Magyar Művészet,XV-1948.mert azonos a Szkfv.történeti Muzeum kiállitásáról Schoen A.által kiadott Katalogussal./Fővárosunk 1800-1873 közt./ 1.ott.

Könyvtár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.aug.végén. Pollack Albert.

VIII. Illés utca. 25.

/ Egyetemi Füvészkert igazgatósági épülete./ Pollack Albert.
Festetich-Villa.

/ Vár.kt. B 708/186./

Schoen A.: Fővárosunk 1800-1873 közt. Katalógus. 1948.

I. terem, 2. sz. alatt: Festetich-Villa épült Festetich Antal számára valószinüleg Pollack Mihály tervei szerint 1802-1803 folyamán. Most a Tud. Egyetem füvészkertjének igazgatósági épülete/Ludoviceum- és Illés u./.-Rézmetszett Prixnertöl megjelent Leyrer müvében: "Die Stadt Pest u. ihre Gegend. 1803.-Fénykép 1946-ból.

VIII. Illés u. 25.

/ Egyet. füvészkert igazgatósági épület, volt Festetich-villa./

Pollack Albert.

/ Vár. kt. B 914/11./

Ofen 1822 1822

Schams Franz: Vollständige Beschreibung d. kgl. Freystadt Pest in Ungern. P. 1821.

Emliti a Festetich-kertet az Orczy-kert mellett és azt mondja hogy van ott egy tiszta és szép stilusban épitett Pavillon. -384. l.

VIII. Illés utca 25.

/ Egyet. Füvészkert igazgatósági épület, volt Festetich-villa./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 6458/1./

RHK. 1. Thirring Gusztáv, Budapest részl. kalauza. 1926.

Az Üllöi ut vidékét leirva emliti a József fiuárvaházon tul az egyetemi növénykertet amelynek igazgatósága 1847 óta a Festetich kastélyszerü épületben van.- 116.l.

VIII.Illés u.25.

/Egyet.füvészkert igazgatósági
épület,v.Festetich-villa./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5445./

Schoen A.: A pesti Déák-téri ev.templom.Bp.1939.

Azt mondja hogy a Pollack Mihály által épitett ev.templom Pest épitészet-
történetében egy korszakalkotó müemlék akárcsak a világi épitészet terén a vele
egyidöben/1803/épült gr.Festetich-Villa,ma az egyet.füvészket igazgatósági épü-
lete.- 12.1.

VIII.Illés u.25.

/Egyet,füvészkert igazgatósági épület,volt Festetich-villa./

Pollack Albert.

/Sz.kt.m.p.2378./

Magyar Kurir,1820.-II.félesztendö.

Arról számol be hogy okt.1-én a király és kisérete a katonai gyakorlatok alkalmával Ferdinánd k.hcg.tábori főszállásán ebédeltek Festetich Antal kerjébe

232.l.

VIII. Illés utca 25.

/Egyet. füvészkert igazgatósági
épület, v. Festetich-villa./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.8808./

Schoen Arnold: Prixner és a "Mondolat". Mübarát, I-1921.

Prixner képeiröl irva azt mondja hogy ezek megörökitettek sok szépet aminek ma már hült helye van. A meglevök közt emliti az empire stilusu Festetich palotácskát bájos relief diszével egy pompás park környezetében.-250.l.

VIII. Illés utca 25.

/Egyet. füvészkert igazgatósági épület, v. Festetich-villa./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 8768./

Fáy András: Levél töredék Pestről. Felsömagyarországi Minerva. I.-1825.

Levelében Pest városának akkori mulató és üdülő helyéről az Orczy-kertről ir és ez alkalommal emliti a Festetich-majorját az Illés kuttal.-491.l.

VIII. Illés u. 25.

/ Egyet. füvészkert igazgatósági épülete, volt Festetich-Villa./

Pollack Albert.

/Vár. kt. 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek, könyvek Csillag Béla gyüjteményében. Bp. 1936.

64. sz. alatt: Egy Prixner által szignált kép: A Festetich-palotácska épités közben, ma egyet. füvészkert igazgatósági épülete. -23. l.

VIII. Illés u. 25.

/Egyetemi Füvészkert igazgatósági épülete, volt Festetich-Villa./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Ac 1458./

Schoen A.: A Kálvin-téri ref. templom. Bp. 1939.

Arról ir hogy 1799-ben inditja Pesten Pollack Mihály hódító utjára a klasszicismust a Dáktéri ev. templommal, ezen időben keletkezett szintén két nevezetes épület, az egyik Festetich Antal Villája 1803-ban Pest majorjai között, ma Füvészkert igazgatósági épület, a másik a várbeli Sándor-palota. -25.l.

Szekszárd.Vármegyeháza.-

Pollack Albert.

/ Egy.kt.32/6./

Magyar országnak négy nagyobb Folyó-Vizei.Mindenes gyüjtemény.III.negyed. Komárom.1790.

Azt irja hogy a Szekszárdban levö régi kastélyt a vármegye megvette és abból egy Vármegyeházat épitette.-242.l.-

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Ak.kt.Utaz.6.775./

gr.Teleki Domokos: Egynéhány hazai utazások leirása.Bécs,1796.

Szekszárd fekvését leirva azt mondja hogy közel egy dombhoz amely azelött vár volt áll egy nagy kastély,a vármegyeháza.-187.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ E.kt.Ge 6061/

Vályi András: Magyar országnak leirása.III.kötet.Buda.1799.

Szekszárd leirásában 1799-ben azt mondja,hogy legnevezetesebb épülete a Vármegyeháza,szép fekvéséért és azért is ,mert egy várhoz hasonlitó épület.345.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Sz.kt.2093./

Magyar Kurir 1807.I-II.kötet.

1806-ban,dec.6-án irt beszámolóban emlitést tesz arról hogy 1794-ben nagy tüzvész pusztitott Sexárdon és hogy 600 ház,néhány nevezetes épület és ezek közül a vármegye ékes kuriája is leégett,de azóta a várost ujonnan felépitették.-
19.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 3-77./

Moldoványi József: Tolna vármegyének Geograficai,Statisztikai és Topographiai esmertetése.Tudományos Gyüjtemény.1824.X.kötet.

Az akkori földvári járásról irva emliti Szekszárdot és ennek vármegyeházát,mely bekeritett vár formára épült [redacted] klastrom volt.I.Béla kir.1065-ben épitette a benedekrendi szerzetesek részére,ö ott is el van temetve.Külön emliti a vármegyeháza nagy tekervényes pincéjét is.- 45,46.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.3-77./

Egyed Antal: Nemes Tolna Vármegyének Topographicai leirása, Tud.Gyüjtemény.1828. VI.köt.

Szekszárdról irva azt mondja hogy a Vármegye gyüléseit abban a palotában tartja ahol az apátság apátja lakott.I.Béla ott lett eltemetve.II.Lajos amikor Mohácsra vezette hadát itt pihent 1526.aug.14-én.-43.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.3-77./

Szilassy János: Kreszneries Ferenc élete.Tud.gyüjtemény 1832.VIII.köt.

Kreszneries Ferenc életéből irja,hogy 1802.öszén utazva,Szekszárdot is érintette,emliti a Vármegyeházát,ennek helyén hajdán Benediktinus klastrom volt.

19.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.5/6./

Garay: Vármegye háza Szegszárdon.Honmüvész/Alapitá és szerkezé Róthkrepf Gábor/ II-Pest.1834.

A " Honmüvész" " Építészet" c.rovatában részletesen leirja a szekszárd-i vármegyeházának fekvését,emliti hogy I.Béla által épitett klastrom romjain áll.-A megszüntetett apátságot 1783-ban megvették,az elkészült vármegyeháza azonban 1794-ben leégett.Ismét felépitették,de nem lett befejezve.Azután Csapó Dániel alispán szorgalmazta a további épitkezését és Maguri Augusz Antal főispán alatt befejeztél 491,492.l.

A továbbiakban igen részletesen leirja az épület belsö beosztását,termeit és szobáit,ezeknek méreit és számát.Végül dicséri a börtönök berendezését.-Mint az épület épitöjét Stann Jakab szekszárdi polgárt emliti./ Nem tesz említést arról hogy Stann kömüvesmester csak Pollack Mihály terve és utasitásai szerint dolgozot 499,500.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.3-77./

Vizer János: A Tolnai megye Vára.Tud.gyüjtemény.1835.IX.köt.

Arról ir hogy Csapó Dániel Tolna megye alispánja 1827-ben már inditványozta a Megyevárának felépitését az I.Béla kir.által épitett kolostor romjai helyén.- Pollack Mihály,pesti épitész terve szerint.-Utódja Jeszenszky János alispán folytata az épitkezést.-Továbbá leirja a hát oszlopokkal ékesitett kapun kivül részletesen az épület belsö beosztását,termeit és szobáit.-122,123.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Sz.kt.1468./

Hazai és külföldi tudósitások.1836.II.félesztendö.

Leirja részletesen gr.Eszterházy Károly Tolna m.főispánjának beiktatását és emliti hogy 1836.aug.8-án volt az ünnepélyes aktus a vármegyeháza nagy termében.-153.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 56./

Tschischka Ferenc: Kunst und Alterthum in dem österreichischen Kaiserstaate..Bécs.1836.

Tolna vármegyében,Szekszárdon emliti a szép megyeházát,amelyröl azt mondja hogy a gazdag,I.Béla által alapitott Bancés apátság romjain épült.-290.l.

Szekszárd.Vármegyeháza.- Pollack Albert.

/Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások.1837.II.félesztendö.

Beszámol arról,hogy Szekszárdon 1837.aug.8-án volt gr.Eszterházy Károly ünnepélyes beiktatása mint Tolna megye főispánja a vármegyeháza nagy termében.

113.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1858.

Leirja Szekszárdot.Épületei között emliti ahegyen épült megyeházát,hajdán váralakban fallal keritett zárda és apátlak volt.Az alatta levö nagy pince említést érdemel.-5.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1864.

Szekszárd fŐpiacának képét közölve,amelyen a megyeháza is látható,azt irja,hogy a megyeház annak idején egy I.Béla által 1061-ben alapitott bencés apátság volt.-564.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.23-II./

Höke Lajos: Báta,Czikádor,Földvár,Madocsa,Szegszárd monasteriologiájához.-
Magyar Sion,VII-1869.

Arról számol be,hogy Bátán az u.n.klastrom hegyen egy romai,a 2.századból származó sirkövet találtak,ezt most a Szekszárd-i megyeházában örzik.346.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Sz.kt.50147./

Rómer Flóris: Román és átmenetkori épitmények hazánk területén.
AK/Arch.közl./X-1876.

" Szexárd"-ról irva azt mondja többek között,hogy főékessége a hegyen épült diszes vármegyeháza,mely hajdán vár formára körül keritett klastrom és apáti lakás volt.-52.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Eötvös K.Lajos: Szegszárd.Vasárnapi Ujság.1881.

Szekszárd város multjáról és történelméről ir részletesen.A megyeházáról irva ezt diszes palotának nevezi.-Hatalmas négyszög,izmos oszlopzattal amely azon a helyen áll ahól I.Béla által alapitott apátság volt.-586.l.

Szekszárd. Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Ak.kt.M.tört.o. 3605./

1903.

Hegyi József: Hazán történelmi nevezetességü helyei és meglévö müemlékei. Gyöngyö
s

Tolna vármegyéröl irva emliti Szegszárdot ahól 1442-ben Hunyadi János verte meg Erzsébet párthiveit és azt irja hogy vármegyeháza régi várának köveiböl épült.-122.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Sz.kt.50.001./

Bierbauer Virgil: A palatinus-stilus viszonya az európai klasszicismushoz.
MM és ÉE havi füzetei,II-1925.

Az ország megyei székházak felépitéséröl irva,többek között emlitést tesz a szekszárdi Pollack-féle dór oszlopcsarnokával alkotott megyeházáról.-
35.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/Egy.kt.189 4r/

Bierbauer Virgil: Fejér vármegye Székesfehérvár-i székházának épités története.-MM és EE havi füzetei IV-1927.

Arról ir hogy a megyék a XIX.század elsö évtizedeiben a maguk méltóságának és jelentöségének megfelelö székházakat épitették fel.-

Többek között megtaláljuk a klasszicizáló oszlopos megyeházak között a Szekszárd-i megyeházát is.-109.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Bierbauer Virgil: A klasszicistikus épitészet emlékei Székesfehérvárott. MMi.VI-1930.

Arról ir hogy a nemes vármegyék székházai a magyar klassziciamus legszebb alkotásai,ezek közül emliti a Szekszárd-i megyeházát is.-469.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Sz.kt.72058./

Szönyi Ottó: Régi magyar templomok.Bp.é.n./1933/.

Arról ir hogy a hagyomány szerint az I.Béla által alapitott bencés apátság temploma helyén a Pollack Mihály által épitett klasszicus oszlopcsarnokos vármegyeháza áll.-192.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r /

Lyka Károly: Adatok épitészetünk történetéhez.MMi,IX.1933.

Azt irja hogy a szekszárdi megyeháza Pollack Mihály müve és a legszebb ékessége Szekszárd épitészétének.Terve 1827-ben kerül a közgyülés elé,1830-ban elkészül az északi része,1833-ban az egész munkát befejezték de alaki okoból csak 1836ban tartották meg az alapköletételét ünnepét.-Közli a közgyülés 1618.sz.jegyzökönyvét amely szerint Pollack Mihály terveit tárgyalták.-Továbbá közli 1828-ból a közgyülés 292.sz.jegyzökönyvét,amely szerint a helybeli Stann Jakab kömüvesmester Pollack Mihály utasitásai szerint folytatja a munkát,emliti a Pollack Mihálynak kifizetendö összeget és utána közli Pollack M.-nak két arról szoló nyugtákat az 1828-as évböl.- 56.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/ Orsz.ház.kt.2729./

Kühár Flóris: Dunántuli utazás a magyar bencés multba.Pannonhalmi szemle,XIV-1939.

Arról ir hogy a megyeház Szekszárdon az apátság átépitésével kialakult. Klasszicus a homlokzata és nemesek arányai.Belsö udvarát még mindig egy barokk quadratusának nevezi,chiostro benyomást keltve.Emliti tovább a magyeháza,azaz a régi monostor nagy pincéjét.287.l.

Szekszárd.Vármegyeháza.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13597/2./

Komáromy József: Adatok Jászberény multjából.Jászberény,1939.

Arról ir hogy József nádor Pollack Mihályt bizta meg a Jászberény-i városháza megtervezesével.Pollack M.akkor már sok nevezetes pesti és vidéki épitkezéseket végezte,köztük a szekszárdi megyeházát is.-6.l.

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

/egy folytatással/ /Egy.ktár Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus.építészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor:
A Pollack Mihály által tervezett megyeházakról irva,azt mondja hogy neki jutott a sajátosan magyar kialakuló középület-tipusnak jelentös szerepe ezeknek kialakitásában és rámutat arra hogy az általa tervezett szekszárdi és székesfehérvári megyeházak példát nyujtanak az egész magyar vidéknek.-56.l.

Leirja részletesen a bonyolult és hosszadalmas épitéstörténetet amelyen a szekszárdi megyeház átesett.Elsö terv Jung Józsefés Hacker Józseftol,átépitik a város régi várát,de ez az épület 1794-ben leégett,1807-ben Schmidt Vencél helybeli kömives elkésziti a helyreállitási tervet,megkezdi 1808-ban az épitkezést de anyagi okok miatt megakadt,a helytartótanács 1819-ben nem engedi a munkát folytatni.-Az abbamaradt épitkezés csak 1826-ban folytatódik Pollack Mihály terve szerint és 1828-ban Stamm Jakab szekszárdi kömivesmester vezetésével tényleg megindul a munka és 1836-ban befejezödik.-

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert.

Folytatás: / Egy.ktár Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Leirja azután részletesen a szekszárdi megyeháza külsejét,belsejét és térelosztását.Azt irja,hogy messze tulhaladja azt a fokot,amelyen Székesfehérvár különböző tervek egyesitéséből keletkezett megyeháza áll.-57-59.l.

Említést tesz arról hogy Jung József sok munkái között szerepel is a szekszárdi megyeház első terve.209.l.-Azt irja hogy az Alföldön is müködtek a klassz[illegible]cismus legnagyobb egyéniségei,itt történik [illegible] a helyi és népi hagyományokhoz va[illegible] hasonulása.-230.l.- Emliti hogy Erdélyben a XIX.század elején olyan szellem uralkodott mint Pesten Pollack Mihály szereplése révén.Az olasz müvészettöl ihletett épitészi szellem megneheziti a feszes német stilus térhóditását.232, 233.l.- 75.sz.kép.alaprajzának terve. 76.sz.fényképe.-

Szekszárd.Vármegyeháza. Pollack Albert

/ Sz.kt.21.850/4./

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

A 38.old.közli Szekszárd vármegyeháza képét.- Alatta: Szekszárd,Tolna megye székháza.Épült 1830-1833.Tevezte Pollack Mihály.-38.l.

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart: 8- 1/4 iv.

Tárgy: A dégi Festetich-kastély és a csákberény-i Lamberg kastély.-

Forrásmüvek: F.kast.- 10.
L.kast.- 5.-

Hiányzik: F.kst.:-Magyar szemle,54.sz.-zárt anyag.
-Budapesti szemle,225-1932 mert azonos
Radós Jenö: Magy.kastélyok,1939. lásd.ott.
- Radós Jenö:Kimutatás,még a Miegyetem könyvtárában sem feltalálható.
- Annuario,I-Roma,1937.

L.kast: - Székesfehérvári Szemle,II-1932,azonos Radó:Magyar Kastélyok.lásd ott.
- Zakariás G.Sándor,1951.hiányos adat.
- MOB.csak fénykép.

Könyvtár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.aug.végén. Pollack Albert.

Csákberény. /Pollack köv.épitette./

/Lamberg kastély./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 720/12/4./

Radós Jenö: Magyar kastélyok.Bp.1939.

Arról ir hogy a XIX.sz.huszas évektöl kezdve rendkivül erös kastély épitkezés folyt,többek közt emliti az Alcsut-i /1819 után/ és a Csákvári/1828/ kastélyokat.-15.l.

Csákberény.

/Lamberg kastély,Pollack M.követöje ép./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A Klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: A csákberényi Lamberg kastélyról irva azt mondja hogy a szélesen elterülö épület rizalitos tagolása/részletesen irja le/a dégi kastélyt idézi fel,a nélkül,hogy szerzöjeként Pollackra gondolhatnánk,de valoszinü hogy ez az 1830 körül keletkezett épület a mester hatása alatt álló ismeretlen kisebb mester alkotása.- 180.l.

D é g.

/Festetich-kastély./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.

Felsorolja Pollack Mihály vidéken tervezett kastélyait és ezek közül a déghi Festetich-kastélyt is.-22.l.

D é g.

/Festetich-kastély./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.057./

Kampis Antal: Könyvismertetés.Századok,LXVII-1933.

Ismerteti Radós Jenö"Magyar kastélyok",c.művét,bár azt mondja hogy Radós munkája minden elismerést megérdemel,mégis birálja ugy a könyv szövegét mint a képanyagot is.- A Festetich-kastélyt névszerint nem emliti.- 73.l.

D é g.

/Festetich-kastély./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001./

Dunántuli mérnökgyülés.MM és ÉE,LXVIII-1934.

Foglalkozik Dr.Radós Jenő egy.tanár elöadásával"Dunántuli kastélyok",vetitett képekkel,ahol az előadó a neoklasszicismus lehiggadt tiszta formaképzésének példai gyanánt többek közt a dégi Festetich-kastélyt is bemutatja.-233.l.

D é g .

/Festetich-kastély./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 720/12/4./

Radós Jenö:Magyar kastélyok.Bp.1939.

Arról ir hogy a klasszicizáló épitészet összeforrt a magyar talajjal,keletkezett a Palatinus-korszak kastélyának magyar tipusa,emliti többek közt az Alcsuti és a Dég-i Festetich-kastélyt és részletesen leirja épitkezésük stilusát.-
22,23.l.

Azt mondja hogy még,okmányszerüen kellene igazolni hogy Pollack Mihály által szignált terveken kivül a dégi kastély épitésében mily része volt.-25.l.

Azt irja hogy ugy látszik Pollack Mihálynak a terveken kivül kevés köze volt az épitkezéshez,erre néhány durva,elnagyolt részlet engedne következtetni.-

Az épitkezés részletes leirása után mégis azt mondja hogy a mester egyik megkapobb alkotását kell benne látnunk.-

Közli a kastély földszinti és emeleti alaprajzát Pollack Mihály eredeti tervei után.- 59,60.l. Képe: CXXV,CXXVI sz.táblán./

D é g .

/Festetich-kastély./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 720/17./

Borbiró V.: A magyar klasszicismus épitészete..Bp.1948.

Közli a kastély képét:

" Dég,Festetich-kastély homlokzata.Épült 1820-1830 között.Tervezte Pollack Mihály.- 5.l.

D é g .

/Festetich kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Részletesen foglalkozik Festetich Sándor gr.dégi kastélyával.Két Pollack Mihály által aláirt alaprajzot emliti mondván hogy a mester szerzőségéhez nem fér kétség,feltételezi hogy a kastély tervei egyidöben készültek a pesti Festetich-palota terveivel/1820/,foglalkozik tovább még az épitkezés részleteivel.-54,55.l.

Azt mondja,hogy Pollack Mihálynak a Dunántulon három fontos emléke van: a dégi Festetich kastély,József nádor alcsuti kastélya és a vajtai Zichy kastély.-Összehasonlitja Moreau kismartoni terveit a mester terveivel. 166.l.

Radós: A klasszicismus kastélyaival ir és a Palatinus-kor kastélyai között emliti a dégi Festetich kastélyt is.-376.l. 380.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart: 4-1/4 iv.

Tárgy: Vajta, Zichy-kastély.

1 iven 4 forrásmü.

Könyvtár és száma feltüntetve. Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1953. szeptember végén. Pollack Albert.

Vajta.

/Zichy-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.13660./

Kisebb közlemények.Székesfehérvári Szemle,II-1932.

A Zichy-kastélyról egy archeologiával foglalkozó cikk keretén belül azt mondja hogy 1922-1926 között épült Havel Lipót és Schmidt Miksa architektonikus vezetése mellett de Pollack Mihály a klasszicus épitészetnek mesterének akkori tervei szerint.-50.l.

Vajta.

/Zichy-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.13660./

M.A.: Fejérmegyei kastélyok.Székesfehérvári Szemle,II-1932.

Rados Jenö: Magyar kastélyok,c.könyvének a fejérmegyei kastélyokra vonatkozó részét ismerteti és többek közt emliti a vajtai Zichy-kastélyt amely Pollack Mihály akkori tervei szerint később csak épült fel.-31.l.

Vajta.

/Zichy kastély./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B 720/12/4./

Radós Jenö: Magyar kastélyok.Bp.1939.

Emliti hogy Pollack Mihály tervei szerint épült néhány évvel azelött a vajtai Zichy-kastély.-25.l.

Azt irja hogy a kastély ékes tanubizonysága annak hogy most is még mennyire ragaszkodnak a palatinus stilushoz.-

A terv 1815-ben tulajdonképen az O-Szönyben épitendö kastély részére készült /Helyén épült késöbb a Gyürky-kastély./

Következik a kastély épitésének és külsö formájának részletes leirása.Az épület a Szöny részére tervezett formától a helyi viszonyok folytán Vajtán változásokkal készült.-67.l./Alaprajz Szöny számára,ábra./ Képe:CXLIV,CXLV.Pollack Mihály 3 rajza./

Vajta.

/Zichy-kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt irja hogy két kevésbbé ismert kastély Pollack Mihály alkotásai közé tartoznak és pedig a vajtai Zichy és a dégi Festetich kastély,ezek a mester hiteles müvei közt tartoznak.-1815-ben készitette Zichy János gr.kivánságára a kastély tervét,de csupán 1923-ban gr.Zichy Aladár épitette fel Pollack 100 éves terve alapján.Miután Pollack akkoriban a régebbi épületet felhasználta még erösen éreszhetök a barokk hagyományok.-53.54.l.
A Dunántuli klasszicismus-épitkezések közt emliti a Pollack Mihály által tervezett vajtai kastélyt is.166.l.

Radós: A legfontosabb kastélyok ismertetésében emliti a vajtai kastélyt is.380.l

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart: 48-1/4 iv.

Tárgy: Alcsut,kastély.

3 iven 60 forrásmü.

Negyediven nincs feldolgozva:

1.ivből: - VU 1811,tévedés mert VU csak 1854óta van.
- Schams Franz: Téves adat.
- Czobor Béla:"Az alcsuti udvari kápolna"azonos a feldolgozott cikkével az "Egyházmüvészeti lapban"II-1881.
- VU 1883,"Az alcsuthi kastély",téves adat.

2.ivből: - VU 1895 csak képe.
- VU 1897 csak képe.
- VU 1903 csak képe.
- Könyvismertetés Magyar Szemle,zárt anyag.
- Péter A.Budapesti Szemle 1932/225 sz.mert azonos "Radós : Magyar kastélyok."/feldolgozv
- RHK.1.Thirring,Bpst.részl.kalauza.Kastély er nincs emlitve./csak Klotild fhcgnö háza Pest

3.ivből: - Genthon,Annuario,Iv-Roma,1942.Nincs meg.
- Radós,kimutatás nincs meg.

Könytár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1953.szeptember végén. Pollack Albert.

Alcsut. 3.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 720/12/4./

Radós Jenö: Magyar kastélyok.Bp.1939.

Azt mondja hogy a kastélyokban nem csak épitészetünk,de nemzeti müveltségünk tanuit is látnunk kell.-Foglalkozik a kastélyépitésekkel a különböző korszakokban és a XIX.sz.-ban mások közt emliti az alcsuti kastélyt is.1819 után.13,15.l

Arról ir hogy Pollack Mihály Palladio tiszta architekturáját nemzetivé alakitotta.- 21.l.

Emliti hogy a klasszicizáló kastélyokat a köztudat részben Pollack Mihálynak tulajdonitja.- Igy Alcsutot,Fót,Gyömrőt,de ezt tulajdonképen még okmányszerüen is kellene bizonyitani.-25.l.

Az alcsuti kastéllyal részletesen foglalkozik,közli alaprajzát is és Pollack Mihály egyik legszebb vidéki alkotásának mondja,ir több hozzáépitésröl,köztük az 1880-ban Storno által neoromán stilusban épitett templomról.-Aztuán még részletesen foglalkozik az épités és a homlokzat ritmusával,végül emliti a parkot.

60,61.l.

/ Képe: CXXIV,CXXVI sz.táblán./

Alcsut. 3.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.121.755./

Hankiss János: A magyar Géniusz.Bp.1941.

A palatinus stilus fejezetben közli az alcsuti kastély képét

A kastély tervezését Pollack Mihálynak tulajdonitja.-125.l.

Alcsut. 3.iv. Pollack Albert.

/Főhercegi kastély./

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus építészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Azt irja hogy az öt kastély amelyet Pollack Mihály nevével szoktak kapcsolatban hozni a magyar klasszicismus építészetének legfontosabb alkotásai közé tartozik.-Időrendben az első az alcsuti,a nádornak épitett kastély/182.kép/1819-ben kerül a terület a nádor tulajdonába a vallasalaptól.Sem az eredeti tervek,sem más adatok sajnos nem maradtak meg.-Miután a nádor egy utazás után 1827-ben egyenesen a kastélyba megy, feltételezhető hogy az épitkezés 1819-1827 első felébe esik.- A nagykiterjedésü kastély mai állapota/a második világháboruban teljesen elpusztult,csak a templomrész maradt meg.P.A./ismételt átépitésekre vall,a templom pld. a XIX.sz.végén keletkezett.- Leirja részletesen az épületet és azt mondja hogy hiteles adatok hiányában is elfogadható Pollack müvészetének alapvonásai alapján hogy ö tervezte.-A homlokzathoz terjedelmes szárnyak csatlakoznak hozzájuk merölegesen csatlakozó szárnyépületekkel.- Leirja tovább a "Kerti termet"és belsö berendezését és végül azt mondja hogy a kastély hatását fokozza a gondosan válogatott növénzettel kertje.- 51.52.l. Párhuzamot von Moreau francia és Pollack M. olasz épitészeti felfogása között a kastély épités terén.-166.l.-

Radós: Azt mondja,hogy a külfölddel szemben nálunk a XIX.sz.első négy évtizedében folytatódik és emelkedik a vidéki kastélyok épitése.A kastélyok közt Alcsutot emliti.-304.l.-A Palatinus-kori magyar kastély tipusát képviselö kastélyok között Alcsutot emliti.-376.- A kastélyok épitömesterei közt első sorban Pollack Mihályt emliti,épitkezései közül Alcsutot felsorolja.-380.l.-

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.2114./

Művészet,VII-1908.Id.Storno Ferenc.

Storno Ferenc életét és müveit ismerteti,Storno egy a Ticinoi kantonból származó család sarja,maga Sopronban született 1820-ban.Többek közt emliti hogy Storno 1881-ben fejezi be az alcsuti kápolna diszitését és a kápolnáról Czobor Bélával adott ki egy pompás albumot.-62.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt. 13508.I./

Horváth Enrico:Transdanubien als kunsthistorische Provinz.-Annuario,Studi e Documenti italo-ungheresi.I.Roma,1937.

Pollack Mihályról mint a pesti Nemzeti Muzeum alkotójáról irva emliti a mester vidéki kastélyépitései közül az alcsuti kastélyt.-

Zádor Anna nyomán rámutat arra hogy milyen befolyást gyakorolt Pollack Mihályra az olasz klasszicismus,amelyet Milánóban ismerkedett meg amikor mostohabátyánál dolgozott.-125.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.202.183./

Mihályi Ernö: A középkor emlékei Sopronban.Sopron 1914.

Storno Ferenc az alcsuti kápolna épitöjéröl azt irja hogy ö vállalta Sopronban a XIII.sz.-ból származó Szt.Jakab kápolna restaurálását az 1885-86 években.-15.l.

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Ép.iroda,Puskin u.24./

Hegyi József: Hazánk történelmi nevezetességü helyei és meglevö müemlékei.Gyöngyös,1903.

Arról ir hogy Alcsuton József nádor által épitett kastély sok mükincsekkel van.Dicséri a kápolnát és a ritka szép kertet.

161.l.

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 702/1/2./

Gerecze Péter: Magyarország müemlékei.II.kötet.

Alcsut müemlékei közt emliti a kastélyt.-297.l.

Ezenkivül a pótlások közt említést tesz arról hogy a kastély helyén állt az egykori prépostság.-1149.l.

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 943/391./

Bierbauer Virgil:A régi pesti vigadó épitéstörténete.TBM,III-1934.

Arról ir hogy Pollack Mihály müvészete nem csak Pesten érvényesült hanem vidéken is ahol a mester megyeházakat és kastélyokat épitette,köztük a nádor alcsuti kastélyát is.- 104.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.56909./

Foerk: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét,1929.

Foglalkozik a XIX.sz.épiteszétével és a polgári épitkezések, a kstélyoknál emliti a nádor kastélyát Alcsuton.-212.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./

Pollack Albert.

/sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság,1905.-II.félesztendö.

Foglalkozik cikkében József fhcg.-el mint gazda és leirja az alcsuti mintagazdaságot,emliti és dicséri a kertet,a kastélyt tornyos templomával.-

397,398.l. Képe: 396.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.63/99./

Szanna T.: Georg Zala und das Denkmal der Arader Märtyrer."D.Kunst für Alle." VI-1890/91.

Zala György szobrászmüvészröl ir és ennek legszebb alkotása,az Aradi vértanuk szobra mellett emliti a térdeplö nádor szobrát az alcsuti kápolnában.-133.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.13660./

Kuthy István: Szt.István kir.tiszteletét őrző egyházi müemlékeink Székesfehérvárott.Székesfehérvári Szemle,1938.

Cikkében azt mondja hogy István király szükebb hazája Szkfvár és Fejérmegye mennyire szegény emlékét fenntartó egyházi müalkotásokban és ezek közül az alcsuti udvari kápolnát emliti.-16.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.13660./

M.A.Fejérmegyei kastélyok,Székesfehérvári Szemle,II-1932.

Ismerteti Radós Jenö:Magyar kastélyok,c.munkáját és a fejérmegyei kastélyok között emliti az alcsuti kastélyt amelynek a hagyomány szerint Pollack Mihály volt megalkotoja.-30.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.015./

Hauszmann Alajos: Budapest épitési fejlödésének története. Ak.Ért. XXXVI- 1925.

Fenti cim alatt tartott elöadásában emliti az épitészek közt Pollack Mihályt és müveit Pesten és vidéken és ezek közül mint kastélyokat Alcsutot és Ikervárt.- 37.l.

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi-kastély./ .Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001./

Báthori István: A nemzeti szinház épitésének és lebontásának története.
MM és ÉE ,XVVIII-1914.

Arról ir hogy a szinházat Pollack Mihály tervei szerint épitették meg/1808-ban alapkö-letétele,1812-ben adják át rendeltetésének/.Azt irja hogy Pollack M.akkoriban a legnagyobb épitészek közé tartozott,más nevezetes épületeken kivül ö épitette a nádor részére az alcsuti kastélyt.

400.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.12262./

Pannonhalmi Szemle,VII-1932.Mihályi Ernő,könyvismertetés.

Ismerteti Radós Jenö:"Magyar kastélyok" c.munkáját/lásd 3.iv.anyagában/ dicséri a munkát ha nem is mondja teljesnek.A kastélyok között említi a nádor alcsuti kastélyát is.- 98.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.50.031./

Katolikus Szemle.VIII-1894. Vélics L.cikke.

A szerző Czobor Béla cikke alapján ismerteti az alcsuti kápolnát mint a Székesfehérvári egyházmegyének egyik ékességét.-Beszentelte 1880.november 27-én Pauer püspök,épitette Storno Ferenc.A csarnok több mint 23 m hosszu, 9.5 m széles,a torony 24 m magas.Részletesen leirja a templom belsejét,a festményeket,ablakait és padlóját.-594.l./1882-ben volt még egy felszenteés a hercegprimás által./

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.szám nélkül./

Vasárnapi Ujság.1896.

Idézi részleteket Wekerle Sándor "Alcsuth",c.cikkéből.A szerzö leirja részletesen a vidéket,a gazdaságot,külön emliti hogy a majorok közt a fasorok különleges külföldi eredetü fákból állanak.Leirja a parkot és a kastélyról azt mondja hogy görög-stilü,egyszerü de szép épület.Következik a kastély belsö beosztásának részletes leirása,a könyvtár emlitése.Az épületen kivül emliti még a pálmaházat és dicséri a kertészetet.750.751.l.

Képe: 751.752.757.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1891.

Cikkében azt mondja hogy József nádor családjában ápolták a müvészetet és leirja az alcsuti kastélyban létesitett diszes mütermet.Klotild fhcgnö saját festményeivel is hozzájárult"Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben." c.munkához.-Közli Klotild fhcgnö rajzait a Margitszigetről.-785.786.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1896.

Foglalkozik " Az oszt.-magy.monarchia irásban és képben",c.munkával és émliti Wekerle Sándor cikkét Fejérmegyéröl,amelyben Alcsutot kastélyával, kertjével és a mintagazdaságot leirja.Klotild fhcgnö rajza a parktól. 139.l.

Alcsut. 2.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete..1927.

József nádor tevékenységével foglalkozik és az ö általa alkotott,különösen Pestre de a vidékre is szép és hasznos munkái között említést tesz arról hogy Alcsut elvadult vidékéböl mintagazdaságot csinált,kastélyt és hozzá szép angol kertet épitett.-6.l.

Pollack Mihály alkotásai közt felsorolja az alcsuti kastélyt is.-22.l. /1820 körül/

Alcsut. 2.iv. Pollack Albert.

/Főhercegi kastély./

/ Sz.kt. H 50.001./

Dunántuli mérnökgyülés.MM és ÉE LXVIII-1934.

Foglalkozik Dr.Radós Jenö egy.tanár vetitett képekkel tartott elöadásával a " Dunántuli kastélyok," azt irja hogy az elöadó a neoklasszicismus lehiggadt,tiszta tipusának példa gyanánt többek közt az alcsuti kastélyt is bemutatja.-233.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1879.

Azt irja hogy az alcsuti kastélyban eddig egy szoba szolgált imaháznak,most József fhcg.Storno József által egy templomot fog épitetni a kastélyhoz.-244.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1880.

Azt irja hogy november 27.-én szentelte fel Pauer székesfehérvári püspök az alcsuti kastély kápolnáját.-809.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1881.

Arról számol be hogy idb.Storno Ferenc az alcsuti kastély kápolnának épitöje rajzolt egy diszmüvet szinezett könyomatu lapokkal a kápolnáról. A kápolnát a nyár végén szentelik fel.- 303.l.-

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1888.

"A legelsö magyar tüzoltó".c.cikkében ir József fhcg.tevékenységéröl a tüzoltó intézmény terén és arról is számol be hogy a főherceg Alcsuton is szervezte tüzoltóságot külön felszereléssel.- 586.l. Kastély képe:585.592.l

Alcsut. 1.iv.

/ Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vas.Ujság.1868.

A váli völgyben levö alcsuti nádori birtokával részletesen foglalkozik, dicséri a gazdaságot, a kstélyt és az angol kertet, kiemelve hogy a vidék akkor, amikor a nádor ezt átvette még igen elhangyagolt állapotban volt.-622.l..

Képe: 621.l.

Alcsut.

/Főhercegi kastély/ 1.iv. Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 1616./

Haeufler J.V.: Buda-Pest.Topographische Szkizzen.Pest,1854.

Leirja Pest-Buda távoli környezetét és Alcsutot is,a majorság után a kastélyról azt irja hogy ennek épületében,a nagy szalonban freskók Herkulánum mintájára vannak.Emliti egy képet 1819-ből amely az egész vidéket ábrázolja mielött a nádor ezt átvette és kiemeli a nagy különbséget.-

76.77.l.

Alcsut. 1.iv. Pollack Albert.

/Főhercegi kastély./

/Egy.kt. gd 5179./

Czobor Béla: Az egyházi művészetek hazánkban.Bp.1879.

Azt irja hogy most/1879/épül Alcsuton a Storno Ferenc által tervezett udvari kápolna román stilusban,tervrajzai a székesfehérvári 1879 évi kiállitáson voltak kiállitva.- 16.17.l.

Alcsut. l.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 1882./

Kunits Michael: Topographische Beschreibung d.Kgr.Ungarn.I.köt.Pest,1824.

Renner Károly nevezetés pesti kovácsmesterröl ir és müvei közt emliti az egyszerü de izléses kapukat amelyeket a mester az alcsuti kastély részére készitette.-187.l.

Alcsut. l.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.H eccl 3312 s./

Egyházmüvészeti lap.I-1880.

Arról ir hogy Alcsuton a román stilusu templom amelyet József fhcg. Storno Ferenc által készitett tervek szerint épitett, most közeledik befejezéséhez.Arról is ir hogy az üvegfestményü ablakok közül kettö már elkészült Kratzmann Ede mütermében.-31.l.

Alcsut. 1.iv.

/Föhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl 3312 s /

Egyházmüvészeti lap.I-1880.

Czobor Béla cikkében a román stilusban történt egyházi épitkezésekről irva emliti hogy József fhcg. kastélya részére most épen Storno Ferenc által épitette és berendeztette egy udvari kápolnát román stilusban.-3.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl 3312 s./

Egyházmüvészeti lap.I-1880.

"Szemelvények Storno Ferenc müalkotásaiból".c.cikkében azt irja, hogy József fhcg.foglalkoztatja a müvészt a román stilusban épitett kápolna kifestése és berendezésével középkori egyházi müvészeti stilusban.-207.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.202.183./

A Szt.Jakabról cimzett régi temetökápolna Sopronban.Sopron,1887.

Arról ir hogy a XIII.sz.-ból származó kápolna restaurálását 1885-1886 években Storno Ferenc végezte,aki az alcsuti kastélyhoz a kápolnát épitette.15.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/120./

Hunfalvy Johann: Pesth und Ofen nebst Umgegend.Pesth,1859.

Pest környékének leirásában emliti Alcsutot is mint József fhcg. birtokát,dicséri a mintagazdaságot,a szép kastélyról irva azt mondja hogy van benne egy nagy terem Herkulánum-i freskókkal és más szép termek és szobák.Dicséri a parkot és kiemeli a számos idegen növényeket és fákat.

246,247.l.

Alcsut. 2.iv.

/Föhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.13660./

Kisebb közlemények.Székesfehérvári Szemle.II-1932.

Egy tudományos kirándulásról ir Vajtára,többek között azt mondja hogy az ottani Zichy kastély 1922-26 között épült Pollack Mihály egykori tervei szerint és igy illeszkedik a mester hasonstilusu kastélyai közé mint többek közt az alcsuti kastély is.-50.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1882.

Arról ir hogy József fhcg.az alcsuti kápolna felszentelése alkalmával Pulszky Ferencnek mint a könyvtárak orsz.felügyelöjének küldött a kápolnáról készült diszalbumnak három példáját.A hercegprimásnak aki a felszentelést végezte az albumon kivül diszes emléktárgyakat nyujtott át.-

544.545.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1886.

Részletesen leirja Novák Ferenc fővárosi müépitész tervei szerint az alcsuti kastélyban épitett diszes mütermet.-104.105.1.- Képe: 104.1.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.-1882.-

Czobor Béla," Az alcsuti kápolna," c.cikkének történelmi részében azt irja hogy már Gergely pápa 1232-ben oklevelében emliti a " Chuti"prépostságot,IV.Béla a tatárjárás után Chuton 1264-ben allapitja a vidék népesitése és a föld müvelödése céljából egy premontrei prépostságot Alcsut,Felcsut és Acsa pusztákkal.Mátyás kir.a törökök idejében elpusztult és elhagyott prépostságot a Pálosoknak adja át 1477-ben.II.József eltörölte a szerzetet a birtokot a vallásalaphoz csatolta.-József nádor 1819-ben hasonértékü családi birtokával kicserélvén szerezte meg Alcsutot.1878-ban Storno Ferencet bizta meg a román stilü kápolna épitésével.Következik a kápolna részletes leirása,különösen belsö része.-517.518.l. Képe: 517.520.524.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1882.

"At alcsuti kápolna felszentelési ünnepe",c.cikkében részletesen leirja az ünnepélyt,a felszentelést a hercegprimás végezte,felsorolja a résztvevöket, emliti hogy a diszes albumot ajándékozták a megjelent elökelöségeknek,a hercegprimás még külön disztárgyakat kaptt.Ezeket is leirja.-525.526.l.

Alcsut. l.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1882.

"Az alcsuti kápolna" c.cikkében beszámol a diszes albumról amelyet József fhcg.az alcsuti kápolna felszentelése alkalmával 150 példányban nyomatott.-A képeket Storno Ferenc és Kálmán készitettek,a szöveget Czobor Béla irta.-591.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

Sz.kt. H 50.011./

Archeologiai Értesitö.IV-1870.

Közli József fhcg.három a Tud.Akadémia,arch.bizottsághoz cimzett levelét,amelyekben alcsuti régi leletekröl van szó.A második,LII.sz.levelében azt irja a fhcg.hogy nála Alcsuthon más acták nincsenek csak a kastély tervei.- 320.
/Ezek ma nem található tervek akkor még Alcsuton meg voltak.Különben valoszinüleg a második világháboruban a kastéllyal együtt elpusztultak./

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H 4.422./

Honderü,Buda,1846.II.köt.

"Alcsuth most és 25 év elött." c.cikkében azt mondja hogy nem lehet most felismerni a vidéket mióta 1819-ben József nádor átvette Alcsutot amely azelött az egyházalapitványé volt.Leirja részletesen a gazdaságot de a kastélyt nem emliti/pedig ez valoszinüleg már 1827-ben megvolt./ Még azt irja hogy a lakosság helyzete javult,van a gyermekek részére iskola ingyen oktatással.-190.191.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.2093./

Magyar Kurir,1827.II.félesztendö.

Arról számol be hogy József nádor 1827-ben aug.21-én Pozsony-ból jövet Al-Csuthra utazott ahonnét Fiuméba ment./Elsö említése annak,hogy a kastély akkor már lakható volt./134.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.013./

Magyar könyvszemle.1882.Könyvismertetés.

Beszámol a diszalbumról amelyet a nádor a Storno Ferenc által épitett kápolna beszentelése alkalmával készitette.A rajzok Stornó készitette,a szöveget Czobor Béla irta.A nádor a 22-ik számu példát Pulszky Ferencnek a Nemzeti Muzeum részére küldte.-251.252.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.057./

Századok,XV-1881."Az egyházmüvészeti lap."

Foglalkozik Czobor Béla szerkeztöségben megjelenö fenti lappal és emliti hogy a régészeti rovatban Czobor leirja részletesen az alcsuti kápolnát.-184.l.

Alcsut. 1.iv.

/Főhercegi-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl 3312 s./

Egyházművészeti lap.II- 1881.

Közli Czobor Béla cikkét "Az alcsuti udvari kápolna",amely általában azonos a Vasárnapi Ujság.1882.-ben megjelent azonos cimü cikkel ./l.ott/ A történelmi adatok azonosak.Igen részletesen foglalkozik a Storno Ferenc által tulajdonképen egy istállóépületre épült kápola külsejével és főleg belsejével.-7.l./-15.l./

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart: 13-1/4 iv.

Tárgy: Székesfehérvár, Vármegyeháza.

1 iven 15 forrásmü.

Negyediven nincs feldolgozva:

- Bierbauer V. Fejér vármegye székesfehérvári székházának épitéstörténete. MM és ÉE havi füzetei, IV-1927, mert azonos a szerzö "A klasszicismus épitészet emlékei Szfvár MM, VI-1930"-ben megjelent és feldolgozott cikkével.
- Komáromy J. Adatok Jászberény multjából. tévés adat.

[redacted]

Könyvtár és száma feltüntetve. Pollack Mihály névszerinti emlités estén piros jelzés.

1953. szeptember végén. Pollack Albert.

Székesfehérvár.

/ Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.011./

Zádor Anna:Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.Arch.É.,XLV-1931.

Pollack Mihály élete és müveiröl irva emlitést tesz arról hogy a mester 1807-ben készitette Fejérmegye székesfehérvári székházának tervét.-235.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt.H 213./

Bierbauer Virgil: A budavári miniszterelnökségi épület.MMiv.IV-1928.

Azt irja hogy Pollack Mihály a székesfehérvári megyeházánál olyan hasonló helyzetben volt mint az Aman tervei szerint de Pollack Mihály stilusában általa épitett várbeli Sándorpalotánál.A megyeházánál is meg volt a Tegl-féle terv, amikor Ürményi alispán kivánságára a mester egy módositott homlokzatot tervezett,amely tervet azután a helybeli épitömester csak részben felhasznált

329.l.

Székesfehérvár.

/ Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 213./

1930.

Bierbauer Virgil: A klasszicismus épitészet emlékei Székesfehévárott.MMi,VI-

Cikkében igen behatoan foglalkozik a székesfehérvári megyeházával is. Más megyeházakkal együtt mint legszebb alkotásoknak mondja a vármegyeházak épitészeti kulturának.A szfvári megyeházat időrendben ezek közül a legelsönek mondja.-A megyegyüléseket eleinte egy polgárházban tartottak,1789-beli irások szerint ez a ház szüknek bizonyult.-1806-ban a bécsi Hofbaubuchhaltung készitett egy tervet de miután ez a megyeház-épület főleg csak egy nagy teremböl állott, más helységek nélkül,Ürményi alispán javaslatára készült Tegl helybeli kömivesmester által egy különben igen alkalmas terv,de nem volt elég diszes.- 1807-ben Pollack Mihályhoz fordultak hogy megfelelöbb homlokzatot készitse.-1807-ben e három fenti terv alapján készült egy negyedik terv és eszerint kezdödött az épitkezést.-Pollack Mihály,a Tegl tervhez készült homlokzat-terve szintén módosult és az eredeti finom architektura helyére egy robusztus pillér-architektura került,amely egy ismeretlen bécsi mesternek befolyása.-Igy három különböző stiláris irány mutatkozik,barokk,késöi barokk és végül magyar klasszicismus.-De minden estre a vármegyeház a korszak legjelentösebb székesfehérvári épitészeti emléke.-469-472.l.-

/Bierbauer különben a MM és ÉE IV-1927 havi füzeteiben egy fentivel azonos cikket ir de kiegészitve 3,a volt terveket és a mostani képet mutató ábrákkal./

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/ Épit.tanács./

Székesfehérvár városképi és müemléki vizsgálata.Bp.1951.

Klasszicista,de belsö téralakitásában még erösen barok stilusu épület.Elöször Tegl,azután Pollack Mihály tervei és végül ezek alapján egy ismeretlen bécsi épitész épitette.Következik az épület leirása.Mint a magyar korai klasszicismus monumentális példája feltétlenül fenntartandó.- 29-30.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Ek. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon. Bp. 1943.

Zádor: Azt irja hogy a XIX.sz.első negyedében készültek a vidéki megyeházak, E tipus kialakitásában Pollack Mihálynak jutott jelentös szerep, mert a szekszá di és székesfehérvári vármegyeházak megalkotásával példát nyujt az egész vidék nek.-56.l.-- Idörendben az első és jelentösebb a székesfehérvári megyeháza, a XVIII.sz.végén a bécsi Udvari Épitészeti Hivatal készit egy tervet, 1807-ben Tegl helybeli kömüvesmester által készült a második terv. E terv homlokzata helyett kérnek Pollack-tól egy homlokzattervet. A bécsi terv, a Tegl-féle alaprajz és Pollack homlokzatterv ből készül a negyedik terv. Pollack terve ezáltal változást szenvedett, Pollack enyhe rizalitja és oriás oszloptagolása helyett tömörebb a kivitel. Részletesen foglalkozik a továbbiakban az épitkezéssel, felsorolja a négyes tervből eredö hibákat, de azt mondja hogy a tágas tér elhomályositja a bántó hibákat.-57.l.-Azt irja hogy a székesfehérvári megyeháza épitési megbizás növelte Pollack hirét, hivatalos bizottságok hivják meg, végül a pesti Német Szinház felépitésével lett megbizva.-59.l.

Radós: A székesfehérvári megyeházáról irva ismétli a körülményeket amelyekből a negyedik terv született és végül azt mondja hogy a sok megalkuvás nyomán tehát végeredményképen Pollack eröteljes müvészetü homlokzati elképzeléséből csak a negativum valósult meg.-328,329.l. Azt irja hogy a különböző tervekből összekovácsolt homlokzat - a szárnyak Pollack elgondolását, a középrizalit egy ismeretlen bécsi mestert képviselik, nem hat disszonánsan, de hiányzik belöle a mélyebb hatásu hangsuly. Felsorolja még az épitkezésnél müködö mestereket és a magyarul irt számadásokat.-332.

Székesfehérvár.

/Vármegyeház./

Pollack Albert.

Vályi András: Magyar országnak leirása.I.köt.Buda,1796.

Fejérvár városát leirva a nevezetes épületek közt emliti a Vármegyeházát.667.l.

/ Miután 1796-ban iratott csak a régi,egy polgárházban berendezett vármegyeházáról lehet szó mert a mait csak 1807-ben épitették fel./

Székesfehérvár.

/ Vármegyeház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.54.351./

Marosi Arnold: Székesfehérvár müemlékei.Székesfehérvár,1927.

Székesfehérváron a Megyeház-téren a vármegyeházát emliti, oszlopos berendezésével a modern klasszicismus épitkezésének nevezi.

28.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.12316/10./

Say Géza: A barokk Székesfehérvár.Bp.1938.

A vármegyeházáról ir és azt mondja hogy már a klasszicismus körébe kell számitanunk,de belsö részében még érezhetö a barokk stilus.-

Azután hivatkozva Bierbauer V.cikkére/A klasszicismus épitészet emlékei Székesfehérvárott.MMü,VI-1930/ e cikk adatait idézi/l.ott./és ismétli hogy tulajdonképen három tervböl készült egy negyedik mint az épitkezésnek alapja.

Mint saját véleménye még emliti hogy a legegységesebb és legszebb hatásu Pollack Mihály tervének megvalositása lett volna,de dicséri az ismeretlen bécsi épitészt aki a végleges tervet készitette.-

Azt mondja még hogy az épület komoly,sulyos megjelenésével kifejezi az ösi eröt melyet a vármegye a koronázó város történetében betöltött.-20-21.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeház./ Pollack Albert.

/Sz.kt.H-213./

Marosi Arnold: Székesfehérvár művészeti emlékei.MMű,VI-1930.

Székesfehérvár művészeti emlékeivel foglalkozik és azt mondja hogy a Megyeház-tér uralkodó és monumentális épülete az 1807-1812 években már klasszicus stilusban épült vármegyeház.-431.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1862.

Székesfehérvár történetével és a város leirásával foglalkozik és mint a város legszebb részét a megyeházteret és a megyeházat emliti.-389.l.

Kép: 389.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1879.

Leirja Székesfehérvárt,történelmével behatoan foglalkozik és a város leirásában a diszes épületek közt emliti a megyeházát is.-305.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.001./

Bierbauer V.: A palatinus-stilus viszonya az europai klasszicismushoz. MM és ÉE füzetei, 1925-II.

Arról ir hogy akkoriban a megyék felépitették székházaikat és ezek közt emliti a Székesfehérvárit is"különös komolyságával"-35.l.

Székesfehérvár.

/Vármegyeház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/391./

Bierbauer Virgil: A régi pesti Vigadó épitésztörténete. TBM, III-1934.

Azt irja hogy Pollack Mihály müvészete nem csak Pestet kapta meg, munkássága és ennek hatása az egész országra szétsugárzott. Vidéki épitkezései közt a kastélyok mellett emliti a bajai és székesfehérvári megyeházákat is.- 104.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tárgy: Ev.templom a Déák Ferenc téren.-

Négy iv.--- 99 forrásmü.---Felkutatva 95.--Hiányoznak:

1.ivböl. Hazai és külföldi tudósitások,1812.I.féleszt / téves adat./

2.ivböl. Lechner jegyzék/a templom müemlék/1925.

3.ivböl. Rihmer Pál: A jövö Budapestje.Magy.Szemle. XXXIX.1940.
Tilos anyag,csak a Bü.Min.örzi.

4.ivböl. Centhon Stefano: Bibliografia dell arte ungherese.Studi e documenti Italo-Ungheresi. IV-Roma.1942./ csak 1938-ig találhatók./

Felhasznált könyvtárak:

Széchényi-Egyetemi-,Városi-,Tud.Akadémia-,Müegyetemi-, Országház-,Müvésztörténeti intézet.

A könyvtár és száma mindenhol feltüntetve.-Pollack Mihály érinti emlités esetén piros jelzés.-

Bp.1953.febr.28.

Pollack Albert.

Leadva 1953.jan.30. 55 féliv,febr.28. 48 féliv.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. Ge 4372/10./

Kazinczy Ferenc levelezése.X.kötet.Bp.XVIII.l.

Kazinczy levele Kiss Jánoshoz.Széphalom.1812.nov.15.- Levelében azt irja hogy okt.10.-én látogatta meg Pesten az uj ev.templomot.Dicséri az épitész munkáját,külön még meglátogatja a papot/Molnár/ érdeklödik az épitész és az oltárkép festö nevei iránt.Az oltárt nem csak pompásnak,hanem felségesnek neve zi.- 168.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Ge 6458./

RHK 1.1926.Thirring Gustáv: Budapest részletes kalauza.Részletes helyi kalauzok 1.Bp.1926.

Az ev.templomról azt irja,hogy a Déák Ferenc téren áll,tornya nincs,épitette Pollack Mihály /1799-1811/ a klasszicizáló kor izlése szerint,igénytelen,belsejében Raffael Transfigurátiónak szép másolata Lochbichler Ferenctöl.- 42.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

4422 / Egyet.ktár.504 4r /

Társasáleti szemle.Honderü.Buda,1845.I.kötet.

Beszámol arról hogy a Károly laktanya és ev.templom között levö katonai élelmitár le lesz bontva és helye nyilt tér lesz igy ugy a laktanya mint a templom szabadon fognak állni.- 83.l.

Ev.templom a Deák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

2093

Magyar kurir 1829.I.félesztendö. /Egyet.ktár.65/79/

Beszámol arról hogy a 18 évvel elöbb épült ev.templom tornya három harangot és egy órát kapott.-A három harang sulya 1800 mázsa.-375.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Mi.tört.int.6242.a./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.Bp.1909.

A ref.Kálvin-téri és az ev.Déák-téri teplomokról irva,azt mondja hogy mindkettö az 1850-ig terjedö korszak alkotásai.-A kettö között mégis az 1810-ben befejezett Déák-téri templom az,mely épitési korának,a XIX.század elején divatos klasszicizáló korszak izlését leginkább magán viseli.-33.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

Lechner Jenö szerk.:Budapest müemlékei./B.p./1924./Egyet.ktár. Gd 4r 2079./

Beszámol arról hogy a mai Déák Ferenc téri ev.templom alapkövét 1799-ben rakták le,épitését Pollack Mihály Krausz épitömestertöl vette át.-Tervezett magas tornya pénzhiány miatt nem készült el,kis tornyocskáját pedig késöbb lebontották.- A templom hátránya,hogy szép köformai silány vakolatanyagból valók.
187.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Ge 6061

Vályi András: Magyar országnak leirása.III.kötet.Buda.1799.

Arról számol be,hogy az Evangelikusoknak 1793 óta külön templomuk van Pesten a nagy laktanya sarkán.-/73.old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

Hazai Tudósitások,1807.I.félesztendö. /Egyet.ktár.302/4r/

Említést tesz arról hogy a Trattnerféle typografikus intézet a Br.Orczy féle házban szemben az ev.templommal van.- /199,235,252 old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.rl.iv. Pollack Albert.

Hazai s külföldi Tudositások,1811.I.félesztendö. /Egyet.ktár.302/4r/

Beszámol arról hogy Pünkösdkor szentelték fel az elsö ev.templomot Pesten. Szónokok voltak Liczi,Molnár,Waechter Bécsböl,Simonides Orosházáról.-

Pünkösd hétfön Bölönyit nevezték ki plébánosnak,predikált Kolosvári Szirákból.- /329.old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

Magyar Kurir 1811.I-II.kötet. /Egyet.ktár.65/79./

Említést tesz arról hogy 1811-ben Pünkösdvasárnapján beszentelték az uj ev.templomot.Az első Istentisztelet szónokai: Litzi Kristóf,Molnár János, Waechter János Bécsből,Simonides János és Kolosvári.-/574 old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.13407./

Jacoby Péter: Buda és Pest 1809-ben.Historia.V-1932.1-4.sz.
Pestbudai emléklapok. 45 oldal

A Pestbudai épületekröl 1809-ben azt irja,hogy az ev.templom a Királyutca elött még nem épült fel teljesen,épitési stilusa kicsit nyomott,de jól szembeötlik.-116.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.302/4r /

Hazai s Külföldi Tudósitások 1817.II.félesztendö.

Beszámol arról,hogy Hermina föhercegnőért tartott Istentiszteletet az ev. templomban tartották,miután a ref.templom készülö félben van.- Az Istentisztelet leirása és a megjelentek felsorolása.- 209.l.

04

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

Magyar Kurir 1819.II.félesztendö. /Egyet.ktár.65/79./

Arról számol be hogy 1819-ben nov.28-án halt meg Molnár János ev.pap,a mai Déák F.téri templom elsö plébánosa,aki 32 éven át viselte hivatalát.- Szorgalmának köszönhetö,hogy már 1799-ben paplakot és imaházat,késöbb az 1811-ben felszentelt templomot épitessék.- 370.l.

Ev.teplom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1820.I.félesztendö.

Emlitést tesz arról hogy Pesten mind a két protestáns templomban buzgó könyörgések voltak a királyért.- 121.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.2093./

Magyar Kurir 1821.II.féleszt.

Beszámol az ev.templom Szt.István napján 1821-ben tartott Istentiszteletről.Magyar beszédet mondott Kalchbrenner Józef ev.lelkész.-135.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv.

Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Ge 2833./

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der königlichen Freystadt Pest in Ungarn.Pest.1821.

Arról számol be hogy az Evangelikusoknak 1799-ben kijelöltek egy telket templomuk részére,épitkezése 1805-ben majdnem befejeződött.1811 -ben Pünkösdvasárnapján felszentelték.- Istentisztelet szláv és német nyelven,ritkán magyar nyelven.-/127.old./

Tőzsdekávéház az ev.templom mellett./342.old./

Gabona és szénapiac az ev.templomtól a Muzeumig./482.old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.302 4r /

Hazai s külföldi tudósitások.1821.I.félesztendö.II.félesztend

Leirja a március 8-án az ev.templomban tartott gyászistentiszteletet Grf.Teleky László ért.- Egyházi szónok: Báthori Gábor Superintendens.-I.félesztendö: 225-226.l.

Leirja az ev.templomban Szt.István napján tartott ünnepélyes Istentiszteletet.-Szónok/magyar nyelven/ Kalchbrunner József.- II.félesztendö 114-115.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

Magyar Kurir 1822.II.félesztendö. /Egyet.ktár.65/79 /

Leirja a Szt.István napon tartott Istentiszteletet az ev.templomban.-

Ünnepi szónok Kalchbrunner Jószef ev.pap volt.- 138,139.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

Magyar Kurir.1823.I.félesztendö. /Egyet.ktár.65/79 /.

Említést tesz a Br.Podmaniczky József halála alkalmával tartott Istentiszteletröl az ev.templomban május 15.én.- 319.399.1.

Ev.templom a Dèák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. 302 4r./

Hazai s Külföldi Tudósitások 1824.I.félesztendö.

Arról számol be,hogy Mária Dorothea föhercegnő az Augustana vallás templomában jelent meg közönséges Istentiszteleten.- 325.l.

Ev.templom a Deák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. 302 4r./

Hazai s külföldi tudósitások.1825.I.és II.félesztendö.

Beszámol Ottlik Dániel a kir.tábla itélömester elhunyta alkalmával az ev.templomban tartott halotti tiszteletröl május 1-én.- 233,281.l. I.félesztendö.

Emliti hogy Mária Dorothéa föhercegné a gyermekágyból szerencsésen kikelvén az ev.templomot felkereste és ott Kalchbrenner ev.pap öt feláldotta.-

58.l.II.félesztedö.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

Magyar kurir 1825. I.félesztendö. / Egyet.ktár.65/79 /

Beszámol arról,hogy Pesten május 1-én az ev.templomban halotti tisztelet volt Ottlik Dánielért.Fötörvényszék itélömester és az ev.egyház inspektora is volt.- Német szónok Kalchbrenner,magyar predikáló Polony András Tápió Szt.Mártonból.- 292.l.

II.félesztendö.

Beszámol arról,hogy Mária Dorothéa föhercegnö julius 17-én a pesti ev.templomba ment a gyermekágy szerencsés felkelése alkalmával.-Kalchbrenner József az oltárnál feláldotta.- 79.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.1468./

Hazai és külföldi tudósitások.1826.I.féleszt.

Beszámol az ev.templomban tartott Istentiszteletről amely a király felgyógyulásáért tartatott.-225,226.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 56./

Tschischka Franz: Kunst und Alterthum in dem österreichischen Kaiserstaate.Bécs.1836.

Említést tesz arról hogy Pesten az ev.templom épült 1799 és 1805 között.-
280.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. 5/6./

Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja.Honmüvész.
/Alapitá és szerkezé Röthkrepf Gábor/ I-Pest.1833./

Beszámol arról hogy az ev.templom Pesten 1811-ben készült el./Pollack Mihályt itt nem emliti holott a többi egyben emlitett épületeknél öt emliti./

239.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások.1830.II.félesztendö.

Beszámol Séděni Ambrózy Lajos helytartó tanácsos haláláról,aki minden ev. iskolának főinspektora és a 4 Superintendentiák Vicefőinspektora volt.-401.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/Sz.ktár.1468./

Hazai és külföldi tudósitások.1836.II.félszt.

Arról ir részletesen hogy vasárnap aug.28-án Szilassy Józsefért,b.t.tanácsos,koronaör stb.az ev.templomban gyászistentiszteletet tartottak.Beszédet mondott Nagy József lelkész Losonczból.-137.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-l.iv. Pollàck Albert.

/ Sz.ktár.3734./

Rémitö vizáradás." Regélö"/Szerk.Mátray Gábor./VI-Pest.1838.

Részletesen leirja a nagy árvizet és emliti többek között az ev.templom is ugymint környéke mentve volt a viztöl.-175.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.1468./

Hazai és külföldi tudósitások,1839.I.féleszt.

Részletesen leirja br.Prónay Sándor,kamarás stb.a h.négy superintendentia főinspektorának halála alkalmából március 17-én tartott Istentiszteletet az ev.templomban.Gyászbeszédek magyar,német és tót nyelven voltak.. 173.l.

Részletesen beszámol a Király születésnapja alkalmával tartott Istentiszteletről április 21-én az ev.templomban.-253.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár. H 1 922./

Der Spiegel.1838.

Részletesen leirja a nagy árvizet és emliti hogy más épületen kivül az ev.templom is menedéket nyujtott.-178.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 1.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások.1838.I.félesztendö.

Leirja részletesen az árvizet és emliti hogy többek között az uj piac az ev.egyház környéke száraz marad és menedéket nyujtott.- 170.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-1.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár. 225.998./

Patachich József: Történeti jegyzétek szab.kir.Pest városáról.Pest 1839.

Beszámol arról hogy az ág.vallásbeliek régebben Cinkotán,Joszef császár alatt azután a Kalap utcában/ ma Irányi u./ a Szilassy féle házban voltak,1799-ben kaptak engedélyt a mostani templom épitésére.58.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár H 1 922./

Der Spiegel.1850.

Beszámol arról hogy egy Kolba nevü volt kat.pap és plébános áttért Pesten az ev.hitre és házasságot kötött.-358.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.158.791./

Hunfalvy János: Pesth und Ofen nebst Umgegend.Pest 1859.

Azt irja,hogy a " Kohlmarkton " /többször tévesen Széntérre forditva található ! / áll az ev.egyház temploma,azelött Cinkotán gyülekeztek,II.József idejében már Pesten egy magánházban voltak.-1799-ben Koburg hczg.generális segitségével telket kaptak a kat.kincstártól,ahol templomot,paplakot és iskolát épitettek.-1799-ben kezdték a templom épitkezését,1805-ben befejeződött,felszentelték 1811-ben.-1856-ban renoválták.-Beszámol továbbá a Kempenből származó Lochbichler-oltárképéről és a templom egyszerü belsejéről.- Csak 1833-ban csatlakoztak a magyar evangélikusok a már meglevö tót-német egyházhoz,a tótok 1855-ben széjjelváltak.-152,153.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gb 1616./

Haeuffler.J.V.Buda-Pest historisch-topographische Skizzen. Pest.1859.

Beszámol arról,hogy 1799.okt.3-án az ev.templom alapkövét tették le.-127.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

Palugyay Imre ifj.:Buda-Pest szabad királyi városok leirása.- Pest.1852. /Egyet.ktár.Gb.1136.1.köt./

Beszámol arról hogy az Evangelikusok II.József uralkodása elött Cinkotán a Szilassyféle házban tartották Istentiszteletüket.-1799-ben Pesten kaptak telket templomuk épitésére,a templom 1811-ben elkészült.-Felszentelték 1811 Pünkösdvasárnapján,elöbb tót és német,1836 óta magyar Istentisztelet is volt.- A Tótoknak a Kerepesi uton engedték meg templomépitést.- /357.old./

Ev.templom a Déák Ferenctéren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.1763./

Hölgyfutár 1860.

A bpesti Hirharang rovatában azt irja hogy a pesti ev.templomban ápr.22-én Melanchton ünnepet rendeznek magyar beszéddel.367.l.

Beszámol arról hogy a pesti ev.templomban május 19-én Széchényi-ünnep lesz, szónokolni Szekács ev.pap fog.-462.l.

Azt irja hogy a Széchényi gyászünnepélyre gyülekező közönség az ev.templom bezárt ajtain kiszegezett hirdetés fogadta,hogy az istentiszteletet legyőzhetetleh akadályok miatt nem lehet megtartani./Ilyen hirdetés a görög templomon is volt./ 486.l.

Beszámol arról hogy julius 19-én az ev.templomban véghez fog menni Szekács ujonnan választott superintendens ünnepélyes felszentelése.685.l.

Beszámol arról hogy az ev.templomban okt.31-én iskolai ünnepély volt.A régi tanárok bucsuja,az uj tanárok bemutatása.1038.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 12-79./

Budapesti hirharang.Hölgyfutár.1861.

Beszámol arról hogy egy bérkocsis az ev.templom elött sebesen hajtva elgázolt egy asszonyt.- 734.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története. Pest.1868. /Egyet.ktár.Ge 2297./

Emliti hogy az Evangélikusoknak 1792-ben a városon kivül jelöltek ki területet egy imaház részére.-

Később a Coburg tábornagy által adományozott helyen készült 1811-ben templomuk.- Oltárképet Lochbichler készitette 1812-ben./Raffael másolat./

/275.old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.Sz.ktár.H 2114./

Lochbichler festöröl.- Müvészet V- 1906.

Naményi Lajos a " Müvészeti irodalom" c.részben," Adatok müvészetünk történetéhez" c.cikkében Lochbichlerröl többek között azt irja,hogy a pesti ev. egyháznak Schwandtner tanár ajánlotta hogy a Pollack Mihály által épitett temploma oltárára festetné meg Raphael Transfigurátióját.Az egyház elfogadta tanácsát és Lochbichlert bizta meg a festmény másolásával.-423.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár. IV.Arch.477./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.III.rész.Bp.1911.

Azt irja,hogy a Petöfi téren épült görög templom / 1789/az egyházi épületek között az egyetlen klsszicizáló templom a fővárosban,kivéve a Déák-téri ev.templom.-21.l.-/Ábra 18.sz./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.szám nélkül./

Képe: Vasárnapi Ujság 1911.

A százéves fennállását ünneplö Déáktéri ev.templomnak képe./Torony nélkül,két árusitó bódé a bejárat mellett./ 478.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 5208./

Lechner Jenö: Képek Buda és Pest fejlödésének történetéböl.MM és ÉE,LII-1918.

A mai Déák Ferenc tér rövid leirása az akkori idökben/az ev.templom emlitése nélkül/.-A teret Ujvásártérnek nevezték,korábban a hires " Hetzplatz" a mutatványos bódék és vándorcirkuszok helye volt.- Fásitásról.-191.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pöllack Albert.

/ Sz.ktár.213.906./

Váradi Antal: Az egykori Budapest.Bp.1922.

Arról ir,hogy a vasutiállomáshoz többek között Omnibuszok is indultak a Szén-térről is/!németül Kohlmarkt és nem Kohlenmarkt volt a neve/ amelynek ma Déák-té a neve.143.l.- Beszámol arról,hogy a Déák téren 1799-ben ev.templomot kezdték épiteni.-155.l.-

Azt irja hogy a lutéránusok régen Cinkotán gyülekeztek Istentiszteletre,1787-ben imádkozó helyük a " Vaskalaphoz" c.házban volt,1799-ben telket kaptak templom épitésére,1805-ben kezdték épiteni/tévedés,akkor éppen tetö alá került már/ és 1811-ben felszentelték.-159.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.W.Arch.155 t./

Lechner Jenö: A régi Pest és Buda.Bp.1922.

Azt irja,hogy a főváros ötödik ujjáépitésének nagy korszakában,amely József palatinus idejébe esik,más épitkezések között a Déák-téri ev.templom is említendö.-22.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.H 50001./

Báthori István: A Nemzeti Szinház épitésének és lebontásának története.MMés ÉE ,XLVIII-1914.

Azt irja hogy Pollack Mihály 1812 körül a legnagyobb épitészek egyike volt. Akkori főalkotásai között felsorolja az ev.templomot is.-400.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.391 4r./

Lechner Jenö: A régi Pest és Buda.A Technikus III-1921/22.

Beszámol arról hogy a mai Déák Ferenc téren ahol az ev.templom áll volt a régi idöben a Tuschlféle " Hetztheater ".-89.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.391 4r /

Lechner Jenö: A régi Pest és Buda. A Technikus,III-1921/22.-

Beszámol arról hogy a mai Déák Ferenc téren állt a Tuschl féle "Hetztheater"

89.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.H 213./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere. Magyar Müvészet.I-1925.

Pollack Mihály alkotásairól irva emlitést tesz a Pollack által épitett Koll-féle házról/ v.Károly körut 15.sz./ és megjegyzi hogy ezen különös figyelmet érdemel a triglifás friz a földszintén,mely szintén a közeli Déák-téri templomtól idekerültnek látszik.-554.l.

Ev.templom a Deák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet ktár.Fb 618./

Isoz Kálmán: Buda és Pest zenei müvelödése.I.kötet.Bp.1926.

Beszámol arról hogy a vallásszabadság törvénybeiktatása folytán még egy szerény hajléka támadt az egyházi zenének és pedig az ev.templom.- Ambrózy Sámuel volt ott az orgonista.- 90.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd.4r2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

A Déák téri ev.templomot mint Pollack Mihály önálló pesti müvének emliti.1799-1810.- /21.old./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.53066./

Jeszenszky Sándor:Szép Budapest,II.kiad.Bp.é.n.1929/nem 1927/

Azt irja, hogy a Belváros egyik szélsö tere a Déák Ferenc tér.Ennek középpontja a lutheránus templom lenne,de itt is már föléje nöttek a házak ,különösen az Ankerpalota.- 89.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 23-75./

Kozocsa Sándor: Könyvismertetés.Magyar Könyvszemle.Uj-folyam XXXV-1928.
Könyvismertetésében idézi Lechner Jenö " A Magyar Nemzeti Muzeum Épülete " c.Könyvéböl,amelyben a szerzö párhuzamba állitja a Nemzeti Muzeumot Pollack mester többi önálló müvével igy többek között elsö alkotásával a Déáktéri ev.templommal.-109.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.141-XVIII./

Benedek,Frau Marzell: Die Pester Baukunst der Empirezeit.A Mügyüjtö IV-1930

Azt irja,hogy Pollack Mihály elsö müve az ev.templom volt,melynek épitését Krauss Jánostól vette át.Ma már nehezen megállapitható hogy Pollack Mihály elgondolásai mennyire érvényesültek.De meg lehet állapitani,hogy hiányoznak Pollack Mihály ornamentik irányti hajlama,érzéke a dimenziók és monumentálitáshoz.-

Azt mondja hogy az Empirestilus templomépitéseiben gyegébb volt mint a profán építkezésében.- 237.l. 236.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gb 4r 4131./

Schoen Arnold: A budapesti központi városháza.Bp.1930.

Beszámol arról hogy az ev.egyház által egy Gruber nevü embertöl vett telek kicsinek bizonyult és igy keletkezett 1792 okt.12-én egy csereszerzödés a katonai föparancsnokság,az ev.egyház és a városi tanács között,mely alapján az ev.egyház a mai Déák Ferenc téri telket szerzett meg a gránátos kaszarnya észak-keleti sarkán.- / 21.ábra./

Ott épitette azután a késmárki születésü Krauss János/1761-1798/ épitömester terve szerint Pollack Mihály 1799-1811 között az ev.templomot.-50.l.

Hillebrandt tébolyda épületének lebontásáról számol be,mely lebontás a csereszerzödés folytán szükségessé vált/állitolag/.-A szépitö bizottmány két tagja Degen Jakab és Pollack Mihály a szép épület lebontását ellenezték.-

52.l.22.ábra.

Ev.templom a Déák Fereno téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár Gd 4r 2096/

Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.AÉ.XLV-1931.

Beszámol arról,hogy Pollack Mihály 1799-ben már Pesten volt.Ekkor az ev.templom épitömesterének,Joh.Krauss,özvegye beadvánnyal fordult a tanácshoz hogy hajlandó férjének épitészi és kömüves jogát Pollack Mihálynak átadni.- Pollack M.is ezt kéri hivatkozva arra,hogy Krauss félbehagyott munkáját a Déák Ferenc téri templomot ö vezeti tovább.- 234,235.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gb 4r 4131/1./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM.I-1932.

Táblázatokon mutatja az épitömesterek épitkezéseit/régi és uj uccanevekkel/ Pollack Mihály pesti 54 épitkezései között/ 1809-1847/emliti a Déák Ferenc téri templomot./épitkezés 1812-ig/.93.l. /Felszentelése 1811-ben Pünkösdkor volt!/

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv.- Pollack Albert.

/ Sz.ktár.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht/Schweiz/1933.-

Arról számol be hogy József palatinus Pollack Mihályt sok épitkezéssel bizta meg.-Pollack Mihály elsö templomépitése 1799-ben kezdödött,amikor a Krauss János által kezdett/? Krauss már 1798-ban halt meg./ ev.templomot a Déák-téren épitette. 84.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 5629./

Schoen Arnold szerk.: Pestbudai müvészeti almanach.Bp.1933.-

Emliti hogy a Déák F.téri ev.templom alapkö letétele 1799-ben volt.-31-33.l.

Arról hogy az elsö pesti szinház/ heccépület / a mai ev.templom helyén állott.

Arról hogy az ev.templom szépitette az akkori Kemnitzerház elötti teret.-Törpe-
49.l.
tornyunak nevezi a templomot.- A Kemnitzerház két emeletre való emelésröl.-

A szépitö bizottság amelyben Pollack Mihály is foglalt helyet hozzájárult.-63.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv.- Pollack Albert.

/ Sz.ktár. 11.014./

Genthon-Nyilas Kolb:Budapesti képeskönyv.Bp.é.n.1934.

A magyarázó Képjegyzékben 124.sz.alatt az ev.templom fényképéhez/121.sz./ azt irja:"Épitette Krauss János és Pollack Mihály 1799-ben." 154.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ VÁr.kt.B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-Pesti képek ,könyvek Csillag Béla gyüjteményében. Bp.1936.

A gyüjteményböl a 140.sz.kép ábrázolja többek között az ev.templomot a Déák Ferenc téren.35.l.

Schwindt képe az árvizröl 1838.március 13-18.többek között ábrázolja az ev.templomot is.37.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.sz.nélkül./

Ybl Ervin: Képzömüvészet.Budapesti Szemle.246-1937.

Vágó Józef épitömüvész" Budapest Világváros " c.kiállitásával kapcsolatban azt mondja,hogy Vágó terveiben a városháza uj szárnya és az ev.templom nincs szerencsésen megoldva.-236.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 4r 2155./

Horváth Henrik: Budapest művészeti emlékei.Bp.1938.

Azt irja hogy Pollack Mihály egyik legkorábbi,de éppen kiforatlanságában megkapó alkotása a Déák F.téri ev.templom,melynek tervét Krauss épitész özvegye mellett még mint pallér készitette.Szükszavu diszitéssel,puritán kivitele megfelelt a protestáns lelkségnek.54.l.--Azt irja hogy a kat.egyházak templomait barokk stilusban épitették.A késöbbi hüvösebb korhangulat inkább a protestáns templomépitészetnek kedvezett.E helyzet igazolására a Pollacktól tervezett ev.templomra és a Kálvintéri ref.templomra rá szoktak mutatni.56.l. Hivatkozva Györy Arankára/Ev.templomüvészet.Bp.1935./eldöntött kérdésnek veszi hogy a templom tervezése Pollack Mihály érdeme mert Krauss az épitkezés megkezdésékor már halott volt/1798-ban halt meg/.-1867-ben átalakitották a homlokzatot,kis tornyocskát is kapott de ezt 1895-ben mégint lebontották./ Györy A. szerint 1875-ben/.-89.l. Képe CXXIX sz.táblán.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv.- Pollack Albert.

/Egyet.ktár.1769/938./

Schoen Arnold. A budapest-terézvárosi r.k.plébánia templom. Történetirás. II-1938.

Leirja a föoltárt, Pollack Mihály alkotását, akinek uj stilusával bevonult a templomba is a klaszizismus.- 206,211.l.

Leirja a szintén Pollack Mihály által alkotott két mellékoltárt.-Emliti hogy ezek az oltárok édestestvérei a Déák F.téri ev.templom oltárának amelyet Pollack Mihály 1809-ben tervezett.-212.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 4.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.sz.nélkül./

Magyar történelmi bibliográfia az 1939.évről.Századok,LXXIV-1940.

1431.sz.alatt felsorolja Schoen Arnold:"A Déák-téri evangélikus templom" Bp.1939.c.művét./ Kivonata már feljegyezve a 3.iv anyagából I,II,III,IV.Egyet. ktár Gd 5445./ -558.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv.- Pollack Albert.

/ Sz.ktár.o18608./

Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM,VII-1939.

A régi Gömöry féle patikáról irva/Király utca 599.sz.telkén/ azt mondja. hogy a szignált tervek tanubizonysága szerint Pollack Mihály az akkor épült ev.templom mestere nyert a tulajdonostól megbizást az épitkezésre.-46.l.

Arról számol be ujból hogy Gömöry patikus házának és gyógyszertárának megépitésével Pollack Mihályt az uj ev.templom épitöjét bizta meg 1812-ben.- 56.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár, ac 1458./

Schoen Arnold: A pesti Kálvintéri ref.templom.Bp.é.n.1939.

Említést tesz arról,hogy a templom belsö diszités Stucco munkákat szintén Maurer János végezte aki a Déák téri ev.templom oltárát készitette.-10.l.

Arról számol be hogy Hofrichter a ref.templom tervezöje teljesen Pollack Mihály müvészi hatása alá került.-A pollacki vonásokat a Déák F.téri templomból átvette a ref.templom épitésénél.Szintén a Pollack Mihály a terézvárosi r.k.templomban alkotott oltárok hatása érezhetö a ref.templom belsö berendezésénél.-22.l.

A Barokkból a Klasszicismusba hajló stilusváltozást mesgyéjén 1799-ben Pollack Mihályt inditja el Pesten hódító utjára a Klasszicismust a Szénpiaci, ma Déák Ferenc téri ev.templomnál.-25.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 312 4r./

Schoen Arnold: Az 1938.évi árviz ismeretlen ábrázolásai.MM,XIV-1938.

Unikumnak nevezi az árvizi ábrázolások között az ezüstlemezből trébelt jelenetet amely azon serlegen látható melyet Löwy ékszeréz az izréáliták nevében hálából adott át Láng ev.lelkésznek,aki az ev.templom területén az árviz alkalmával menedéket adott nekik.317,318.l. / a serleg képe 318.l./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.73-92./

Schoen Arnold: A pesti evangélikus tót plébániatemplom.Történetirás III-1939.

Beszámol arról,hogy Kollár János a tótnyelvü ev.hivek lelkésze tulzó nemzetiségi törekvéseivel okozta a szójjelválást.Azelött békés egyetértésben magyarokkal és németekkel használták a Déáktéri ev.templomot.31.l.

Arról is ir hogy Pollack Mihály a Déáktéri templom hajóját téglányi alaprajzu predikálóteremé alkotta.49.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.189-4r/

ifj.Csemegi Jószef:Könyvismertetés.MM és ÉS LXXIV-1940.

Ismerteti Schoen Arnold " A pesti Déáktéri evangélikus templom.Bp.1939."cimü müvét./ már kivonatban a 2-ik ivből közölve I.II.III.IV.sz.lapokon.Egyet.ktár. Gd 5445/.Kiemeli,hogy Schoen Arnold rámutat arra,hogy Pollack Mihály Déáktéri ev.temploma fordulópontot jelent Budapest arcának müvészeti kialakulásában és mint prédikálásra szánt épület a főváros határán tul is utánzásra talált.109,110.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ T.akad.ktár.M.Tört.O.1064/

Magyar történelmi bibliográfia az 1939.évről.Századok,LXXIV-1940.

1431.sz.alatt emliti Schoen Arnold:" A pesti Déáktéri ev.templom" c.munkáját.

/Feldolgozva a 3.iv anyagában.Egy.kt.5446.sz./ - 558.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv.- Pollack Albert.

/ Mi.tört.int.5779./

Laurisin Lajos: A m.kir.Operaház.Bp.1941.

Az Operaház megvalositásának körüli tervekröl irva,emliti hogy az akkori sajtóban már régebben felmerült terv,hogy az operaház felépitésére megvegyék a Wodiáner féle házat a lutheránus templommal szemben és a Károly laktanya hátsó részét,1873-ban ujból felmerül gr.Lonyay Menyhért min.elnök tollából származó fizetoskében.-28.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.9648./

Pálinkás László: Marco Casagrande.Olasz szemle.II.1942.

Azt irja hogy döntöen befolyásolja a magyar neoklasszicista épitészet alakulását a milánoi származásu Pollack Mihály./?/-/ ugy látszik összetéveszti a mostoha bátyával,Pollack Leopoldo/val/,aki Milánóban és felsö Olaszországban említésre méltó tevékenységét fejtette ki,de közös apjuk Pollack József osztrák származásu volt.Lásd szintén Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.AÉ.XLV-1931.Egyet.ktár.Gd 4r 2096./ - Azt irja hogy Pollack Mihály ev.Déák-téri templomamár a 19.szd.elsö tizedében feltünést keltett Pesten.-736.l.

/ Pdlack Mihály különben szintén Milánóban volt,ahól mostohabátya mellett tanult,utána jön Pest-i müködése.-/

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.501 4r./

Lux Géza: Müemlékek müszaki felvételei.Szépmüvészet.IV-1943.

Cikkében amelyben több nevezetes épület felmérést emliti azt mondja hogy a pesti ev.templom felmérésével Fridrich Lóránd foglalkozott.-13.l.

I.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 4.iv. Pollack Albert.

/Folytatódik: II,III./ / Egyet.ktár.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943. 41.

Zádor: Pollack Mihály a pesti ev.templom épitésénél viselt szerepére hivatkozva ,kéri a pesti céhbe való felvételét.-A templöm alapkövét 1799-ben rakták le,a munka azonban pénzhiány miatt lassan haladt.- Sokáig a szerzöség bizonytalan volt, de ujabb adatok azt bizonyitják hogy a konvent csak Krauss János halála után foglalkozik a templomépités végleges tervével,és az elkészitésre közvetlenül Pollack Mihályt kéri fel.Az a feltevés tehát hogy Pollack mint pallér Krauss mellett az épitkezésnél müködött téves.-Bár a konvent elöször a templomépités ügyében Jung Józseffel tárgyalt,mégis a fiatal Pollacknak,aki akkor Krauss özvegyének épitésvezetöje volt adta az épitési megbizást.-A munkák pénzhiány miatt többször megakadnak,1805-ben fedél alá kerül,az épület 1808-ban készül el,késik a belsö berendezés de 18ii-ben felszentelik a templomot.-Pénzhiány miatt lemondanak a portikus,a nagyobb toronyról is.-

II.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet,ktár. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943./4I.

/Folytatás./ Zádor: Pénzhiány miatt csak olcsóbbitják a felhasználandó anyagot és igy a templom rövidesen javitásra szorul.-Az átépitések megváltoztatják a belsejét is.-Közvetlen Pollack halála után Hild József homlokzatot készit 1856-ban. Leirja részletesen a Pollack Mihály által a homlokzat megoldására vonatkozó 1799-ben készitett2tervet.-A templom eredetileg magasabban állt,igy jobban érvényesült,a későbbi talajfeltöltések az egész épületet az utca szintjébe besülyesztették./46.kép./- A templom tartózkodó és takarékos belső kialakitása megfelelt a puritán egyház követelményeiknek és jól illet a korai klasszicismus hüvös egyszerüségéhez.- Az oltár arányai bizonytalanabb kézre vallanak.- Az ev.templom nem olyan müvészi kválitásu hogy sejtetne a mester későbbi jelentöségét.-De teljességgel megfelel az ev.templom követelményeinek és hangulatának.- A teremtemplom megvalositása,fontos épitészeti hitvallás.- 77-79.l.

III.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943. 4I.

/ Folytatás./ Zádor: Összehasonlitja a Déák téri ev.templomot egy másik Pollack Mihály által ugyan tervezett,de csak helybeli pallér vezetésével készült ev. templommal,a besztercebányai ev.templommal.- 80.l.-

Pollack Mihály halála után Hild József által 1856-ban készitett uj homlokzat a Déáktéri ev.templomnál nem tudja harmonikusan összehangolni azt a változás amely a templom tervezése és befejezése között a klasszicismus stilusában kifejlödött.-103,104.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 4r 9-75./

Nádasdy Heincz Katalin: Alt Rudolf pesti látképei."Budapest",II-1946.

Azt irja hogy a polgári és javarést nem főuri pártolás révén a Neoklasszicismus stilusa különös zamatu,bensőséges,provinciális jellegü.művészeté vált.-E kor hires épitészei között emliti Pollack Mihályt,és alkotásai között a Déáktéri templomot.-132.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. 4r-9-75./

Sötér István: Uj arcu Budapest."Budapest",II-1946.

A második világháboru közvetlen utáni idökböl irva örömmel állapitja meg a város feltámadását és hogy a Déáktéren a templom is derüs,krémsárga szinbe öltözött.335.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 4r 9-75./

Hatvany Lajos: Petöfi Pestje,"Budapest"III-1947.

Petöfi gimnáziumi tánévei idejéböl irja,hogy akkor a mai Déák-teret "Szén-térnek" hivták.- Emliti a két Törökhöz cimzett házat,amely szemben állt az ev. templom és iskolával. 244.l.- A templom fényképe: 245.l./ a templom bejárata mellett két kis árusitó bódé látható,felvétel kb.az 1910-es évböl./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv.- Pollack Albert.

/ Sz.ktár. 21.850/4./

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épiszéte.Bp.1948.

A 23.oldalon közli az ev.templom fényképét téves adatokkal. A kép alatti felirás szerint a templom 1816-1830 közt épült volna,holott 1799-1811 között épült.Szintén tévesen tervezöjének Hofrichtert,majd Hild Jószefet emliti,Krauss János és Pollack Mihály helyett.23.l.-/ Majdnem ugy látszik mint ha összetévesztés történt volna a Kálvin-téri templom adataival./

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 közt./Katalogus/Bp.1948.

A kiállitás elöcsarnokában 5.sz.alatt Pest város térképén az ev.templom is szerepel.- Az I.sz.teremről irva a bevezetésben azt irja hogy a Déák téri ev. templom a legnemesebb klasszicismushoz vezetö stilusfordulathoz tartozik.-11.l.

6.sz.alatt azt irja,hogy az ev.templom Pollack Mihály terve szerint 1799-1808-ig épült,felszentelése 1811-ben volt,a mai főhomlokzat Hild József terve szerint 1856-ban alakitatott.- 1875-ben a templom tornyocskáját bontottak le.- A teteje és belseje az 1945 évi ostrom alatt megrongálodott-A templom képei: gr. Vasquez szinezett rézmetszete 1837-böl és Petrás fényképe 1939-böl.-12.l.

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart: 4-1/4 iv.

Tárgy: Jászberény városháza.

1 iven 4 forrásmü.

Könyvtár és száma feltüntetve. Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1953. szeptember végén. Pollack Albert.

szept. 84-dl.

Jászberény.

/Városháza./ Pollack Albert.

/Sz.kt.184.474./

Blénessy János: Jászberény történelmi emlékei.Jászb.1933.

A városházát renaissance-stilusunak mondja,többi adatai azt a benyomást keltenek mint ha az uj városháza nem uj helyen,hanem a régi városháza felépitéséből keletkezett volna.Még azt mondja hogy a Kaszino-utcai szárnyát 1914 és 193i-ben meghosszabbitották.-47.l.

Jászberény.

/Városháza./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 1468./

Hazai és külföldi tudósitások.1810.II.félesztendö.

Beszámol Reiner fhcg.látogatásáról Jászberényben,mely alkalommal a város nevezetességei közt a városházát is megtekintette.-163.l.

Jászberény.

/Városháza./ Pollack Albert.

/Sz.kt.184.474./

Komáromy József: Adatok Jászberény multjából. Jászberény, 1939.

"Pollack Mihály jászberényi városházterve és a városház épitéstörténete." c. fejezetben igen részletesen foglalkozik a városház keletkezésével az ottani levéltár adatai alapján. Kivonatban: 1832-ben elhatározta a vár. tanács a városházának felépitését.-1832-ben kijelölik helyét és megállapitják a költségeket.- Adatok a régi városházáról és annak átépitéséről, Bedekovich féle terv.- A beadott kérvénnyel a nádor maga foglalkozik, a tervek nem nyernek tetszését, Pollack Mihály által készitett diszesebb tervet ajánlja a tanácsnak.- Kivitelre kerül végül egy terv amely csak részben Pollack Mihály terve miután a tanács Bedekovich tervéhez is ragaszkodott. Bedekovick eléggé alkalmazkodott Pollack tervéhez de miután Pollack már akkor főalkotását, a Nemzeti Muzeumot, épitette, befolyása már nem igen érvényesült.-Következnek részletek az épitkezést megelözö tárgyalásokról, az anyag beszerzéséről.-1838. szept. 8-án elhelyezik az alapkövet.-

Ha nem is érvényesültek Pollack tervei, de a városháza igy is a reformkorszak nemes klasszicitását viseli magán.-1-17.l. Két Pollack M. által szignált terveinek képe.-

Jászberény.

/Városháza./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarorstágon.1943.

Zádor: Pollack Mihály származásáról,atyáról és tanulmányairól ir.-39.l.Azt mondja Pollack számos épitkezéseit tárgyalva,hogy a mesterhez vezetnek a szálak a jászberényi városháza épitésnél is.Bedekovich és Rabl tervei nem nyerték a nádor tetszését és igy Pollack kap megbizást a tervek elkészitésére.A kivitel csupán 1837-ben kezdödik Bedekovich átdolgozott és Pollack hatása alatt alló tervei szerint.-59.l.-Azt irja hogy Rábel Károly 1832-ben készitette Bedekovich geométerrel a jászberényi városháza terveit és pedig a régi városháza átépitéséhez.-220,221.l.

Radós: A városházak épitkezéséröl irva a jászberényi városházánál azt mondja hogy terveit Pollack és Bedekovich készitették.330.l.
Emliti hogy a Székesfehérvári megyeháza hatását szerényebb alkotásokon is megállapithatjuk pld.Debrecen-és Jászberény városházainál.332.l.
A jászberényi városházáról részletesebben ir,foglalkozik épitkezésével, belsö és külsö stilusával és azt mondja hogy kitünöen illeszkedik a vidéki környezet szerényebb légkörébe.-338.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.2430./

Magyar Kurir.1808.III-IV.kötet.

A pozsonyi 1808-as országgyülésről ir,emlitve hogy már az 1802-es orsz. gyülés egy magyar katonai akadémia felállitását tervezte,most pedig az orsz. gyülésben gr.Beleznay Sámuel alispán ujból felvette ezt a kérdést,mire fel nagy lelkesedéssel a következö adományokat jelentették be: gr.Festetics György 40ezer Rhédey Lajos 10ezer,Párniczky Mihály 1000 ft.-ot.Beleznay Sámuel 10ezer és a rendek a példáktól felbuzditva még 500ezer ft.-ot ajánlották fel.Még arról ir, hogy az intézet felállitását Váczon tervezik ahol a király e célból a Theresianumot ajándékozta,ezenkivül emliti hogy miután a királyné 50ezer ft.-o ajánlott fel,az intézetet Ludoviceának fogyják nevezni.- 482.483.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz. H 1468./

Hazai és Külföldi tudósitások.1826.I.félesztendö.

Jekelfalussy József halála alkalmával emliti különösen adományait a Ludoviceum felállitására és a Muzeum részére.- 266.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv. Pollack Albert.
/Kossuth Akadémia./

/ Egy.kt.65/79./

Magyar Kurir,1827.-I.félesztendö.

Azt irja hogy az 1827.jun.2ikán felküldött beadványra a királyi döntés érkezett,hogy a Ludovicea katonai akadémiát Pesten lehet felállitani.-

Következnek a királyi döntés anyagi intézkedései,amelyek a költségek csökkentésére és a stipendiumokra vonatkoznak.Arról is intézkedik,hogy azokat akik adományokkal a költséghez hozzájárulnak a törvények könyvében beiktassék.

Julius 21-én a Ludovicea felállitására vonatkozó czikkelyeket tárgyalás alá vette az e célra kirendelt országgyülési bizottság.-Julius 22-én ezen czikkelyek vizsgálat alá vette a kerületi ülés.-64.l.- 31.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302/4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások,1827.I.és II.félesztendö.

Arról számol be,hogy gr.Széchényi Lajos a Ludovicea kat.akadémiának Pesten leendö felállitásának 10,000 forintot ezüstben ajánlott.I.314.l.

Latinul szószerint közli a Ludovicea felallitására vonatkozó király elhatározást,amely azonos a Magyar Kurir,1827.I.fél.magyarul közölt szöveggel.II.24.l. /lásd 1.iv.anyagában./

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 65/79./

Magyar Kurir.1830.II.félesztendö.

A tudósitó azt irja hogy 1830.junius 28.-án Joszef nádor fényes pompával a Ludoviceának alapkövét délután 6 órakor tette le.Jelen voltak Ferdinánd fhcg.főhadikormányzó,gr.Cziráky országbiró és számos elökelö vendégek.-

Gömöry az épitömester segédje lelkes magyar beszédet mondott./Megjegyzés: Gömöry patikus volt Pollack Mihálynak kuratora az épitkezésnél./

A nagy talpkö üregbe márványládátskában amelynek ezüst fedele volt,elhelyezték a szokás szerint a korabeli pénzdarabokat,irást az adományozók nevével,a Pergament-oklevelet,utána bezárták és leeresztették.A jelenlevö elökelöségek kalapácsütéseivel befejezödött az ünnepség.-14.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.27/72./

Hazai és Külföldi Tudósitások.1831.I.félesztendö.II.félesztendö

Arról számol be hogy junius 28-án lesz egy esztendeje hogy lezajlott a Ludovicea ünnepélyes alapköletétele Józef nádor által.Azt irja hogy a tervek szerint felépült már a főépület és a szárnyépületek két emeletre,csak a tetözeten még dolgoznak,de ez is rövid idön belül kész lesz.409.I.fél.

Beszámol a Ludovicéára befolyt adakozásokról és pedig 16 Szepesi város egy növendék tartásának stipendiumot adnának,gr.Battyán János örökösei pedig 10.000 forintot,Kassa városa két növendék részére adományozott stipendiumot,de ezenkivül az épitkezésre is felajánlott 13.600 ft.-ot. 4.II.fél.

VIII.Üllöi-ut 80.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.5/6./

Honmüvész.Pesti vizsgáló.I.Pest.1833.

Egy pesti kiránduláról ir és azt mondja hogy a kiránduló elhaladt a kellemes Orczy-kert és a fenséges Ludovicéá mellett.-436.l.

Azt irja,hogy 1808-ban nagy pénzösszeget gyüjtötték szabad adományokkal és miután Mária Ludovica királyné is ezekhez böven hozzájárult az intézetet LUDOVICEÁNAK nevezték.A tervezett váczi Thereziánum eladásából,Pest város adományából/17.440 pengöforint./ szaporitottak az alapot.-1830-ban megvették az Orczy-család,a Rákosmezön levö kertet és Pollack Mihály épitömester terve szerint 1830-ban kezdték meg az épitkezést.-1830,junius 28-án volt az ünnepélyes alapkö letétele.Említést tesz még egy czintáblára vésett emlékiratról amely az alapköüregbe került.Közli a felirat szövegét is.-Arról ir még,hogy az intézetnek 200 növendéke lesz.Ezek közül 120 az intézet-,80 tulajdonköltségen fog neveltetni.-619,620.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások,1833.I.félesztendö.

Hirdetéseinek részében arról ir hogy Pesten a Józsefvárosban a Ludovicea szomszédságában egy majorsági gazdaság haszonbérbe vagy örökösen eladó.-104.l.után.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 2468./

Tekusch August. Der Fremde in Pesth,1833.

Felsorolja Pest tudományos és nevelö intézeteit,ezek közül elsö helyen a Ludoviceumot.Arról ir hogy M.Ludovica királynötöl nevezték el,hogy a király az intézet felállitását jováhagyván e célból a váczi Thereziánumot ajándékozta.A szerzö szerint 1826/27-ben ezt eladták/téves/ és Pest keleti részén megkezdték a Ludoviceum épitkezését,a nádor védelme mellett épitette Pollack Mihály,épitkezési-ellenör Gömöry Károly volt.-Az intézet szervezéséröl azt irja,hogy 200 ifju részére lesz,120 az intézet alapjából,80 magánköltségen fog tanulni,valláskülönbség nincs.Az oktatás főleg katonai tantárgyakban,de philosophiát és jogot is fognak tanitani,ezenkivül idegen nyelveket is.Vivás,tánc és lovaglás is tartozik a tantárgyakhoz.- 6 év után az absolvens nem csak a katonai,hanem a civilpályára is léphet.-A tanárokat részben a közös hadsereg pénztárából fizetik a költségek csökkentése céljából.-Felsorolja az adományokat: Pest városa 2.400 ft.,Boráros városi-tanácsos 160 ft.,a választott polgárok 3 polgári származásu fiu részére 17,440 ft.- 86-88.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 810/131./

Aurora,hazai almanach./Kisfaludy Károly./ Pest,1834.

Buda és Pest leirásában 1833-ból emliti Pollack Mihályt és nevezetes müveit,ezek közül a Ludovicea nagy palotáját egyszerü és nemes izlésben.-249.l.

A Ludovika kerjét,az Orczykertet a legszebb angol kertek közé tartozónak mondja.-250.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.4/6./

Honművész.Pesti Vizsgáló. III.Pest.1835.

Arról számol be hogy a Bécsbe utazó török követ Ferik Achmed Pasa,kiséretével egy ideig Pesten is tartozkodott,ahol a nevezetes épületeket,közöttül a Ludovicéát is megtekintette.-489.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.4/6./

Honmüvész.Szépmüvészet.1835.

Arról számol be,hogy megjelent " Die Prachtgebäude der königl.Freistadt Pest." névvel egy érdekes tábla Pest városának tervrajzal,ennek négy oldalát pedig Pest nevezetes épületei foglalják el,többek között a Ludovicea épülete is.-524.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302/4r./

Hazai és Külföldi Tudósitások,1835.II.félesztendö.

Beszámol a Nádorhoz cimzett beadványról,amely a Ludovicea intézet pénztári állapotát 1833,dec.végéig tartalmaz.Benne van hogy sajnos a tervezett váczi Thereziánum épületének eladása nem sikerült,részletesen felsorolja a költségeket,stb.Arról ir hogy nem lesz akadálya annak,hogy az intézetet a két alsóbb osztály részére 1836,november elsö napjaiban megnyitassék.Hogy 1836-ban a lovagló iskola is fog épülni.-1836 után 4 évig minden évben egy uj osztály lesz felállitható,következik mégint egy költségvetési elszámolás és az a hir hogy gr.Buttler János husz ifyu nevelésére 133.333 pengö-forintos alapitványt létesitett.Tekintet nélkül a fiuk vallásukra és megállapitva felosztásukat a felsorolt vármegyék szerint.179.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.36/74./

Erdélyi Hiradó.1836.I.félesztendö.

Arról számol be,hogy március 4 és 5-ikén a Rendek tárgalták a Ludovicea és a Muzeum ügyét,voltak nézeteltérések/nem mondja milyenek./185.l.

Beszámol arról hogy a legujabban hónositást nyert Vivenot testvérek a Ludovicéára 1000 ft.-ot,Külkey pesti ügyvéd pedig a Ludovicéára és a Muzeumra külön-külön 12 aranyat adományozott.-334.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1468./

Hazai és Külföldi Tudósitások.Nemzeti Ujság.1836.I.félesztendö.

Arról számol be hogy 1836-ban március 4,5 és 7-én a rendek tartották országos ülést.Az alsó tábla üzenete folytán több olyan tárgyról tanácskoztak amelyekre vonatkozolag még nem volt az összeegyezés,ezek között a Muzeum és a Ludoviceum ügyét is megtárgyalták.-162.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H I 922./

Der Spiegel.1838.

Március 21.-iki számában leirja részletesen a nagy árvizet és felsorolja azok az épületeket ahol a menekültek menedéket találtak.Ezek között a Ludoviceumot is emliti.-178.l.

Az árvizzel kapcsolatban azt irja hogy Trétter városi tanácsos meg volt akkor bizva a Ludoviceum vezetésével,az épület több mint 8000 embernek adott menedéket.-200.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és Külföldi Tudósitások,1838.I.félesztendö.

A nagy árvizről szoló beszámolójában arról ir hogy a vizboritott helyekröl kiszabadult szerencsétleneket többek között a Ludovicéába is szállitották.170.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.3734./

Rémitö vizáradás.Regélö,VI-Pest,1838.

Részletesen leirja az 1838-as nagy árvizet,felsorolja a helyeket ahol Pesten a menekültek menedéket találtak,közöttük emliti a Ludoviceumot is.-

175.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.I/46./

Könyvismertetés.Tudományos Gyüjtemény1840.III.kötet.

A könyvismertetésben 136.sz.alatt,egy a város leirásával foglalkozó munkát ismerteti meg.A Józsefvárosról szóló fejezetben,az épülö Muzeum és más épületek között a Ludoviceumot emliti és ezt Pest fenséges párfogójának egyik nagyszerü emlékének mondja,amely az egész környékét ékesiti.-115.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.225.998./

Patachich József: Történeti jegyzétek szab.kir.Pest városáról.Pest, 1829.

1839-ben leirja Pest nevezetes épületeit és többek között a Ludovikáról azt irja hogy nagyszerü épület szép kerttel.-50.l.

A pesti rom.katolikus templomait felsorolva többek között emliti a Ludovicea kápolnáját.-58.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 4282./

Hazai és külföldi tudósitások./Nemzeti Ujság./1839.I.félesztendö.

Zemplén vármegye 1839.április 15-én tartott közgyüléséröl irva beszámol arról,hogy akkor olvasták fel gr.Buttler a Ludovicea részére adományozott alapitványról szoló iratot,amelyben az is áll,hogy a katonai-intézet megnyitásákor az országpénztárba be kell az összeget fizetni,addig pedig a vármegye szabadon rendelkezhet a kamatokkal.-277.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.3-77./

Tudományos gyüjtemény.1840.III.köt.

A Józsefvárost leirva azt mondja hogy ennek délkeleti végén áll a Ludoviceum,amely a nádor pártfogásának egyik nagyszerü emléke és az egész környéket ékesiti.-115.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.154/2r /

Nemzeti Ujság./Hazai és Külföldi Tudósitások./1843.

Idézi kivonatban a " Pesti Hirlap",270 d.számát.A vezércikkének cime: " Ludovicea politechnikum.",veleje: "Alakitassék a Ludovicéát politechnikum intézetté",a cikkiró nézetét azzal indokolja,hogy nem lehet remélni hogy az intézet nemzeti befolyással és nemzeti-polgári alapon müködhessék.Miután pedig a müipar minden figyelmünket igényli,mindent ennek emelésére kell fordítanunk,hogy Magyarország Europai szinvonalra jusson.Mig tehát hazánkban a katonai intézetek órája nem ütött,váljék a Ludovicea ideiglenesen politechnikum-intézetté - irja a vezércikk.-496.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 1136./

Palugyay Imre if.: Buda-Pest szabad királyi városok leirása.Pest,1852.

Pest ostromával 1849-ben foglalkozva azt irja hogy a közlevéltárakat a Ludoviceumba vitték biztonságába mert a budai ágyuk odáig nem értek,a postahivatalt pedig az uj Üllöi-uti laktanyába vitték.102.l.-Pest nevezetes épületei között emliti a Ludoviceumot is.-343.l.-
A Ludoviceumról irva azt mondja hogy tulajdonképen a Napoleoni háboruk inditottak az 1808-as törvényhozást egy nemzeti katonai intézet alakitására.-
Latinul közli az 1808-as erre vonatkozó 7-ik törv.cikket és azt mondja hogy Józef nádor a Ludoviceum alapkövét 1830.jun.28-án tette le.Szószerint emliti az alapköüregben elhelyezett czintáblának felirását,amely az alapitást és alapköletételét röviden vázolja és amelynek végén áll: Epitömester Pollack Mihály,gondvezetöje Gömöry Károly.-Továbbá azt irja hogy a király a költségek fedezésére a váczi Thereziánumot,a királyné pedig egy tettemes összeget ajándékozta és hogy azért is az intézetnek a királyné nevét adták.-Felsorolja a többi alapitókat és általuk adományozott összegeket.-Apénzalapotot részletesen a 258-as lapon közli,az alap akkor kitett 791,744 ft.22 7/8 kr.-t.
443-445.l.-

VIII. Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gb 1616./

Haeufler J.V.: Buda-Pest,historisch-topografische Skizzen,Pest 1854.

Leirja a kilátást a Pilishegyröl Pestfelé és azt mondja hogy Pest a Muzeum- és a Ludoviceum-épületig látható.-49.l./régi térképek szerint nem a mai Pilis hegyröl,hanem a mai,a Hüvösvölgyben levö Csucshegy melletti Szarvashegy-,röl lehet szó./-49.l.-
Váczról irva emliti Migazzi püspök M.Teréézia tiszteletére emelt diadalkaput és azt mondja hogy az ottani nem használt Ludoviceum/Tereziánum/épület eleveniti a pesti Ludoviceumra vonatkozó kivánságokat.-70.l.-
Leirja a Józsefváros nevezetes épületei között a Ludoviceumot is,amely akkor helyörségi kórház volt,de emliti hogy az épületnek eredeti célja katonai akadémia volt,emliti az Orczy-kertet is.-
Az épületröl azt mondja hogy 1830 és 1836 között felépült és hogy 1838-ban az árviz idején sok menekültnek adott menedéket és itt voltak elhelyezve a Muzeum mükincsei is a Muzeumépület elkészitéséig.-Továbbá részletesen leirja az épületben felállitott mellszobrokat is.-311,312.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.Hirharang. 1854.

Arról ir hogy Pestnek egy uj érdekessége van és pedig a Ludoviceum mellett Dr.Gnenday által ujonnan rendezett botánikus-kert.-363.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/Egy.kt.5/6. /

Novák Dániel: Buda és Pest környékének regényes rajza.Regélö.V-Pest.1837.

A Ludoviceumot leirja és azt mondja hogy diszes és nagy terjedelmü épület,az alagsoron és földszintén kivül még két emelete van,corinthi pilaszterekkel diszlik,elöl három rizálit ötlik szembe,közepette helyes izléssel készült fronttal,oldalt pedig két ugralék,kertfala faragott kövekböl való./Leirása szerint./ 156.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 1.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.Hirharang.1855.

Arról ad hirt hogy Pollack Mihály épitész /1855/január 3-án meghalt és azt mondja hogy ö volt a Muzeum és a Ludoviceum kitünö épitömestere,emlékei amelyeket magának készitette még sokáig fognak élni.-23.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/120./

Gettinger Theodor: Pesth und Ofen nebst Umgebung.1859.

A Józsefváros nevezetes épületeit felsorolva emliti a Ludoviceumot is,vagy Orczy-kertet.Azután felsorolja pontosan az épület méreteit és utána azt mondja,hogy inkább fekvése és nagysága által tünik fel mint disze által.-

Azt irja hogy katonai nevelöintézetnek épült de eddig-1859-nem szolgált véglegesen ennek a célnak,1832-ben az árvizkárosult menedékhelye volt.-

Késöbb a Muzeum mükincseit helyezték benne el,jelenleg pedig helyörségi kórház/1859./- 20.1.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/120./

Hunfalvy Johann : Pesth und Ofen nebst Umgebung.1859.

A Ludoviceumról irva azt mondja hogy az Üllöi-ut végén a szép Orczy-kerten áll.-Szerinte négy emeletes/?/,jelenleg katonai kórház 100 ággyal.- Orczy br. eladta a telket,1830-1836-ig épült kat.akadémiának és már 1808-ban elhatározták a rendek adományok alapján felépitését.-1830-ban volt az alapköletétel a nádor által,Ludovika királyné után nevezték el.- A tantárgyak nem csak katonaiak voltak,ugy hogy elvégzése után polgári pályára is lehetett menni.-

Az intézetben 120 növendék állami-,80 pedig magánköltségen tanult volna.-

Az intézet alapja kereken 800.000 ft.volt.-

Miután az országgyülés a magyar nyelvben való tanitáshoz ragaszkodott nem nyilt meg azonnal,hanem csak 1848-ban rövid időre,jelenleg/ 1859 / helyörségi kórház.- 167.168.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.Budapesti hirharang.1860.

Arról számol be hogy a Ludoviceumban nagy gözfürdőt,uszodát és mosó intézetet készitenek kormány költségen.-1314.l.

VIII.Üllöi-ut 80.
/Kossuth Akadémia./ 2.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 12-79./

Budapesti Hirharang.Hölgyfutár.1861.

Arról számol be hogy a Ludoviceumra vonatkozolag a város illetékes helyre feliratot intéz,hogy a Nemzet ezen nagy áldozatokba kerülö épülete eredeti rendeltetésére adassék vissza/ jelenleg kórház/ és nagy pénzalapját ne Bécsben,hanem idehaza kezeltessék.223.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Képe. VU.1872.

A Ludoviceumról irt cikkében főleg az akkori tanárokról ir és ezeknek képeit közli.Az épületről röviden ismerteti épitkezésének és keletkezésének adatait,ezek azonosak a később 1901-ben megjelent VU adataival,ot a 301-302 oldalon találhatók./Feldolgozva a 2.iv.anyagában./ - Képe:209.1

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A pesti dunapart 1848 előtt.VU 1885.

József nádor városépitésének korszakát leirva többek között arról tesz emlitést,hogy a nádor tette le 1830-ban a Ludoviceum alapkövét.-192.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Y b l Miklós. VU.1891.

Ybl Miklós életét és működését mint épitész leirva említést tesz arról hogy Ybl Miklós 1836-ig Pollack Mihály vezetése alatt dolgozott,különösen a Ludoviceum épitésénél és a Muzeum épület kezdeténél.-59.l.-

VIII.Üllöi ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A magyar kir.Ludovika Akadémia. VU.1900.

" A m.kir.Ludovika Akadémia," cz.alatt az intézet parancsnoksága a közönség részére egy füzetet adott ki.Tartalma arról szól,hogy az itt nevelt tisztek a közös hadseregben is nyerhetnek elhelyezést,anyagi alapja megengedi hogy évente 50 ifjut felvegyék,legtöbb ingyen helyre,jelentkezök még hiányoznak. Megismerteti az intézet szervezését és képekben az intézet épületét és a terjedelmes Orczy-kertet mutatja be,amelyben lövölde,lovarda,uszoda stb.elfér.-Ö
347.l.

VIII.Üllöi ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A Ludovika Akadémia.VU.1901.

Beszámol arról,hogy a király által a Ludovikának ajándékozott zászlót felszentelték,az ajándékot egyben elismerésének mondja az egész honvédség részére. A következő részben foglalkozik az intézet történetével.Már a XIX.sz.elején az országgyülés sürgette egy kat.intézet felállitását amelyben az ifjuság magyar magyar nyelvben és szellemben nyerne nevelését.-1802-ben az egyetemen katonai tanszéket akartak felállitani.-1808-ban az orsz.gyülés elrendelte egy külön katonai intézet felállitását.Ferencz király a váczi Thereziánumot adta e célra.Ludovika királyné pedig a koronázási ajándékból 50.000 ft.-ot adományozott,gr.Buttler J. 126,000 ft.-os alapitványt tett.Elöször arról volt szó hogy az intézet Vácz-ra kerül,az ottani Thereziánum később alkalmatlannak találták és inkább eladását határozták el,igy 1827-ben az orsz.gy.elhatározta a Pesten való felállitását.- Az e célra megvásárolt Orczykerten kivül telke még egy a város,egy gr.Festetich által ajándékozott területből állt.-1831-ben/1830-ban jun.28.!/József nádor tette le az alapkövet.Más célokra használták fel később az alap pénzét igy az épület/a cikk szerint/még 1840-ben sem volt befejezve./1836-ban Pollack Mihály jelentette befejezését ! /Huzódik az intézet ügye,1848-ban az első magy.hadügyminiszter ugyan üzembe helyezi az intézetet,de Windischgraetz bevonulása ennek véget vetette.-Elöször üresen állt,később kat.kórház lett.A kiegyezés után 1878-ban végre megnyilt.1878-ban az orsz.gyülés még nem katonaköteles korban levő fiataloknak felvételüket megengedi,1879-ben a bécsujhelyi M.Th.kat.akadémiával egy rángra emelték.-301-303.l. Képe: 301,302.

VIII.Üllöi ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A Ludoviceum ünnepe.VU.1901.

Részletesen beszámol a Király által a Ludoviceumnak ajándékozott fehér selyem zászló felszenteléséről.-Zászlóanya a király unokája Auguszta fhcg.nö volt.Az ünnepély külsőleg és az elhangzott beszédek által egészen nemzeti magyar ünnepély volt.-Következik az ünnepély részletes leirása,a király megérkezése,a tábori mise,az intézet parancsnokának Nyiri ezredes és József fhcg. beszéde,a király válasza,a diszmenet és utána a diszebéd.Este bál volt az akadémia termeiben.- 309,310.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. J 501/II 1255-58/

Barabás Miklós emlékiratai.Bp.1902.

Arról ir hogy gr.Széchényi István öt mint erdélyi embert és ügyes festöt ajánlott a rendeknek és hogy e levél következtében Heves-Vármegye festette le vele gr.Buttler-t aki a Ludoviceumra nagy alapitványt tett.-151.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.év.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.49581./

Porzó/Ágai/Adolf: Utazás Pestről Budapestre.Bp.1908.

Egy utazás amely a régi Pest idején 1842-ben indul és a mai Budapesten 1907-ben végződik.-Azt mondja hogy az akkori utazó elálmékodott amikor a Ludoviceum sárga épületét látta,mert azon véleményen volt hogy ebbe beleférne a gr.Rádayféle péczeli kastély,a templom és a fél falu is.-10.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 709/3/1./

Petrik Albert: A régi Buda és Pest épitömüvészete.Bp.1909.

Pollack Mihályról azt irja hogy a klasszicismus stilusban tervezte a leg szebb épületeket.Ezek közül emliti az 1829-35 közt épitett Ludovika akadémiát melynek klasszicizáló jellegét a későbbi átalakitással elrontották.-67.l.

VIII.Üllői-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r /

/Német?/
Báthory István: A Nemzeti Szinház épitésének és lebontásának története.
MM és ÉE,XLVIII-1914.

A német szinház a vigadótéren Pollack Mihály tervei szerinti felépitésével foglalkozik és azt irja,hogy Pollack M.akkoriban a legnagyobb épitészeink közé tartozott,ő épitette a Nemzeti Muzeumot és más nevezetes épületek között a Ludoviceumot is.- 112.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r./

Lechner Jenö: A Josephinum. MM és ÉE,I. I-1917.

A Josephinum épitésének történetéröl irva mint az épület tervezöjét Pollack Mihályt emliti,aki József nádor ideje alatt más nevezetes épitkezések között a Ludovika-Akadémiát is épitette.-243.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.69-81./

Kehely mint háborus emlék.Magy.Iparmüvészet.XX-1917.

Beszámol arról hogy amikor az intézet parancsnoka a főpapoktól müvészi ajándékokat kért az intézet kápolnája részére,Szmrecsányi érsek egy mint háborus emléknek különösen megfelelő kehelyt adományozott.-276.l.

VIII.Üllői-ut 80. 2.iv.

Pollack Albert

/ Kossuth Akadémia./

/ Egy.kt.189 4r /

Lechner Jenö: Képek Buda és Pest fejlödésének történetéből.MM és ÉÉ.I,II,1918

A Józef nádor korabeli Pestet ábrázoló képsorozatok közül kiemeli a gr.Wasquezfélét.Térképének oldalán levö Pest és Buda nevezetesebb épületek között a Ludovikát/1829-1835/mint Pollack Mihály müvét emliti.-190.l.

A fövárosi parkokról ir és ezek között az Orczy-kertet emliti,szerinte ez a kert a Ludoviceum épitkezésével egyidejüleg létesült a XIX.sz.30as éveiben.-

/ a mai kiterjedésben és formában,különben már 1794-ben alakitotta br.Orczy László./ 200.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.391 4r./

Lechner Jenö: A régi Pest és Buda,A Technikus,III-1921/22.

Wasquez rajzait emlitve azt mondja hogy többek között ott található Pollack Mihály hires Muzeum képe mellett a Ludoviceum képe is.-89.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r./

Lechner Jenö: Kauser József emlékezete.MM és EÉ,LV-1921.

Cikkében Kauser József életével és müveivel foglalkozik és arról ir hogy Kauser 1884-ben épiti ki szárnyépületekkel a Pollackféle Ludoviceumot, hozzáfüzi hogy munkájának elbirálásakor nem szabad szem elött téveszteni hogy az akkori romantikus iskola érzéktelen volt a század elején uralkodott néogrék és biedermaier finom alakitásai iránt.-124.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.8808./

Lyka Károly: A táblabiró-világ gyüjtöi és mecénásai.A Mübarát,II-1922.

Arról panaszkodik hogy ebben az idöben a közvélemény nem becsülte meg eléggé a képzömüvészetet és nem támogatta eléggé,de azt mondja hogy viszont igaz hogy ez a félszázad éppen három nagyobb országos intézménynek közadakozásból való fel építésével foglalkozott és pedig a Ludovika akadémia,a tudományos akadémia és a nemzeti szinház alapitásával és szervezésével.-9.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2079./

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bp.1924.

A Ludoviceumról azt mondja hogy Pollack Mihály épitette 1830-ban. A közadakozásból emelt épület nevét Mária Ludovika királynö tiszteletére kapta.-Sajnos a 80-as évek átalakitó munkák során a homlokzat,mint a belsö diszes terme is elvesztette eredeti klasszicus jellegét a századvégi néoreneszansz architekturája által.-Legujabban 1917-ben renoválták.-186.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály nagy pesti középületei.MMi II.1925.

Pollack Mihály egyéni müvészetéröl ir és ezt az akkori német tul archeologus irányzattal hasonlitja össze.A régi középületeiböl az elsö vigadót,azután a Muzeum mellett a Ludoviceumot emeli ki.-125.l.

VIII.Üllöi-ut 80.
/ Kossuth Akadémia./ 2.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.312-4r./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere.
M Mi I-1925.

Pollack Mihály munkásságának egyik legszebb fejezetének mondja alkotásait 1809-1836-ig és ezek között a Nemzeti Muzeum mellett emliti a Ludoviceumot is.-552.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Muzeumok és emlékmüvek orsz. központban letétben./

Lechner jegyzék.1925.

Kerületenként felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit is és ezek között a VIII.kerületben a Ludoviceumot azon megjegyzéssel hogy ezt Kauser Jószef átépitette.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.85938./

RHK,1./Thirring Gusztáv Bpst.részletes kalauza.Részl.helyi kalauzok/1926

Budapest leirásában azt mondja hogy a Ludovika főépülete Pollack Mihálytól származik/1828-35/,de klasszicizáló jellegéből későbbi átalakitások folytán kivetköztek,oldalépületei Kauser József épitette.- Nevét Ludovika királynétöl kapta,aki a koronázási ajándékából 50.000 ft.-ot adományozott.-Felállitását már az 1808-as országgyülés határozta el.-Gr.Buttler János akkor 126.000 ft.-os alapitványt tett.- Az akadémia azonban csak 1872-ben nyilt meg és 1897-ben lett egyrangu a bécsujhelyi katonai M.Terézia akademiával.-116.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv. Pollack Albert.
/ Kossuth Akadémia./

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Arról irva hogy a Nádor tapintatosan és jóindulattal irányitotta a közmüvelödést és külösen Pesten lendületet vett a kulturális élet,emliti hogy akkor készült többek között Pesten a Ludoviceum hatalmas épülete is a Nádor pártfogása alatt/1829-1835/.-6.l.-

Arról számol be,hogy Pollack Mihály elsö önálló müvei között kiválik a Ludovika Akadémia,melyet azóta restaurációkkal kivetköztek eredeti formáiból.-21.l.-

Azt mondja hogy Ybl Miklós 1831és 1833 között Pollack irodájában dolgozott és résztvett a Ludovika épitkezésénél is.-23.l.-

Az épülö Muzeum anyagának átszállitásáról a Ludoviceumba ir.-26.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 724/2./

Benedek Marcellné.Az empire épitészet Pesten.-1927.

Arról ir hogy Pollack Mihály 1829-töl teljesen visszavonult a magánépitkezéstöl.Épitkezések ellenörzése és a Ludovika épitkezésekeköti öt.-

Szerzö még azt mondja,hogy a Ludoviceummal a dolgozatában azért nem foglalkozik,mert az átalakitások kiforgatták eredeti formájából,régi tervek pedig nem találhatók.-42.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

Hild József épitömester müszaki rajzoloja.Historia,I-1928. 5.szám.

Pauer Miksa bajor származásu rajzolóról ir,aki 1832.május 3-án érkezett Pestre és már május 5-én alkalmazta öt Pollack Mihály irodájában.Pollack utasitásai szerint rajzolta a pesti vigadó tervét/ geometrisch und perspektivisch /,azután többek között a Ludoviceum tervét is.Pauer,aki különben a Muzeum tervét is rajzolta/ in Perspektive / Hild Józsefnek is dolgozott.-Azt mondja a cikk szerzöje hogy kétségtelen az alkotások elgondolása a mesteréké volt,de nem tartja kizártnak hogy részletekben Pauer elgondolásai is érvényesültek.Pauer különben késöbb maga is épitömester lett hazájában.- 95.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

Horváth Károly: 1802-1872.Hetven év a Ludovika Akadémia történetéből.Historia, I-1928.1.szám.

Terjedelmes cikkének legfonontosabb adatai a következök: Az országgyülés már 1802-ben foglalkozott egy katonai nevelöintézet felállitásának gondolatával.- Részletesen felsorolja az akkori adományokat.-1808-ban a ház elhatározta az intézet felállitását.A király átengedi e célra a váczi Thereziánumot.-A királyné engedélyt ad arra,hogy az intézetet nevérröl neveztessék el.-1809-ben az ügy megakadt mert Magyarország is részben harctér lett.-1811-ben a bankjegyek devalválása folytán/1/5/ az intézet 1 1/4 millió forintos alapja 1/4 millióra olvad le.-1812-ben bizonytalan idöre elhalasztják az épitkezést.-1813-ban elmult a Napoleon-i veszedelem és egy királyi elhatározás azt mondja hogy "miután a kivitelezése kivihetetlen,tervezet készitendö arra,mikép volna tőke az ifjuság javára hasznositható."- 1816-ban ujból foglalkozván az üggyel,alkalmatlannak találják a váczi Thereziánumot,1827-ben tervezik a váczi épület eladását,végre 1829-ben megveszik az Orczytelket 60.000 ft.-ért,mig a váczi épület 1834-ben árverés utján adatott el.-Az épités vezetésével Pollack Mihály épitészt bizták meg,gondnok Gömöry Károly lett.-1830.jun.28-án volt az ünnepélyes alapköletétel a nádor által,ugyanakkor lett elhelyezve a vésett emléktábla is.-1836-ban elkészült az épület,az elöirányzott 444.052 ezüstforint költségből maradt megtakarított 77.193 ft./több mint 17% /.-De nem nyilt meg az intézet 1836 öszkor ahogy ez tervezve volt,mert az országgyülés ragaszkodott a magyar nyelvben való oktatáshoz.-1848 hoz egy ideiglenes megoldást,de véglegesen csak 1872-ben nyilik meg az intézet.- 42-45.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 23-75./

Kozocsa Sándor: Könyvismertetés.Magyar Szemle.Uj folyam.XXXV-1928.

Könyvismertetésében Lechner Jenö," A magyar Nemzeti Muzeum épülete " c.munkájával foglalkozik,Pollack Mihály és müvészetéröl ir és többek között a Ludovika épületét emliti,de az épitész müvei között a pálmát a Muzeum épületének nyujtja mint Pollack legmüvészibb alkotásának.-109.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 2.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.53066./

Jeszenszky Sándor: Szép Budapest.II.kiadás.Bp.1929.

" Budapest jövője." c.fejezetben a város fejlödése folytán szükségs utvonalakról ir és azt mondja hogy szükség van egy utvonalra a Boráros-térröl a Ludoviceum-utcáig és az Orczy-utcáig.-213.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv./
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 4r 4131/1./

Schoen Arnold:A budapesti központi városháza.1930.

Az Olmützben született Uhrl szobrászról irva azt mondja hogy Uhrl 1835ben készen lett a Ferenciek-téri Najádkut női szobraival és akkor készitette a Pollack Mihály által épitett Ludovika Akadémia belsö csarnoka részére a jeles történeti férfiak dombormüvü arcképeit.-135.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 728/10 /

Marczevicz Erzsébet: A pesti ferenciek-terének kutpályázata.Bp.1931.

Uhrl Ferenc ferencies-téri kutyáról irva/most Köbányán van felállitva/,azt mondja hogy a szobrász többek között a Ludoviceumban is szobrokat/medaillonokat/készitette.- 46.l.

Uhrl a Ludoviceum kápolnájában végzendö munkákat 3000 ft.-ért,Ferenczy 4000 ft.-ért vállalta volna,Pollack Mihály a nádorhoz feltertjesztett jelentése szerint/ 1834.aug.5./,igy Uhrl kapta a megbizást.-A medaillonok a Ludoviceum részére Uhrl 1837-ben befejezte.-47.l.

A medaillonok száma/ Medaillons vaterländischer Helden/ a levéltári akta szerint 22 volt,ma már csak 17 feltalálható,valoszinü a hiányzó 5 az átalakitások folyamán tüntek el.Eredetileg a lépcsöházban 12,az udvari homlokzaton pedig 5 nyert elhelyezést.-A következökben foglalkozik részletesen a medaillonok már nehezen megállapitható felirásokkal és személyekkel.49-51,52.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.12007./

Rugonfalvi: Könyvismertetés.Debreceni Szemle,1931.

Ismerteti " A m.kir.honvéd Ludovika Akadémia története " c.könyvet,a Lud. akad.kiadása,- Tartalmát kivonatban közölve azt mondja hogy a könyv a 100 éves évforduló alkalmával jelent meg,több munkatárs eredménye/felsorolja nevüket/,azt irja hogy a Napoleon-i háboru érlelte meg a katonai intézet eszméjét Már 1802-ben indultak az önkéntes adakozások,emliti Ludovika királyné adományát.Késett a felállitása amely különben Váczott tervezve volt,és pedig azért mert az osztrák mérnöki katonai akadémia felhasználta az alapnak egy részét,ezenkivül értéktelenedett az alap.De késlelte az a körülmény is,hogy az országgyülés a magyar nyelvben való oktatáshoz ragaszkodott.-Azt irja hogy a könyvnek három fejezete tárgyalja az épitkezést,emliti Mészáros László első magyar hadügyminiszter érdemeit az intézet magyar szellemben való szervezésében.Következett az abszolutismus ideje,az épület mindenféle céloknak szolgált mig 1872-ben a kiegyezés után mint akadémia megnyilt.-A könyv három korszakról ir: I.a hallgatók/1872-1883/,II.a növendékek/1883-1901/,III.az uj akadémia egy rangban a bécsujhelyi kat.akadémiával,a munkát a tanárok és növendékek,hösi hallottak névsora zárja be.-338.339.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2155./

Horváth Henrik: Budapest müvészeti emlékei.Bp.1932.

Arról ir hogy Pollack Mihály nevezetes épületei között a Ludovika Akadémia is beszédesen tanuskodik a mester kulturált,felsöitaliai hatásban fogant müvészetéröl.-54.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/391/1./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM.I-1932.

Arról számol be hogy ö 1925 nyarán átnézte a FÖV.levéltárban a " Verschönerungs Akten," c.kötegnek az 1809-1847-ig terjedö részét,3000 tervet talált meg/holott általában csak 300-ról beszéltek/,de azt mondja hogy az anyag mégis nem teljes.A Nemzeti Muzeum és más általa felsorolt nevezetes épületek között a Ludoviceum terve is hiányzik,ugyszolván a legérdekesebbek hiányoznak.Véleménye szerint ezek ugy látszik más magasabb hatósághoz kerültek.-80.l.-

Pollack Mihály épitkezéseit ez idöben felsorolva/ 54 / 1829-ben található a Ludoviceum is.- 93.l.-

VIII.Üllői-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht.1933.

Azt irja hogy a 80-as években átalakitott Ludoviceum szintén Pollack Mihály tervei szerint épült/1829-1835./.-85.l.

Arról ir hogy a Ludoviceumot diszitö történeti portraitmedaillonok Uhrl szobrász müvei.-92.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/56./

Györy Aranka: Evagélikus templomművészet Budapesten.Bp.1935.

Pollack Mihályról irva/ 1773-1855/ emliti pályafutását és nevezetes épületeit,ezek közül a Ludoviceum eredeti alakját is. 15.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

Sz.kt. H 50021./

Rapaics Raymond: Az Orczy-kert.Budapesti Szemle.242-1936.

A pesti kertekről irva egy hosszabb részt az Orczykertnek is szentel főleg kertészeti szempontból.Történetéről azt irja,hogy a külföldről jött Petri Bernhardt alakitotta br.Orczy László részére 1794-ben.Közli az alakitó kertész leirását az 1797-es évből,megjelent németül a Taschenbuch für Gartenfreunde c. folyóiratban.A leirásában szereplő Orczykastély ott állt ahol később az intézet főépülete épült.Az Orczypark kezdettől azt a területet foglalta el ahol most az Örömvölgy-és Kálvária utca szomszédos telkek,továbbá a Ludovika-és a Dugonics utca vannak.hozzá tartozott szölö,gyümölcsös,konyhakert és egy gazdasági udvar. Az Orczy-család eladta a kertet a Ludoviceum részére 60.000 ft.-ért,a kert akkor szükült,részei parcellázva lettek és utcaterületeket vágták le.1848-ban magyar katonai intézet lett de nem sokáig,1862-ben néppark volt,a poroszháboruban 1866-ban kórház lett és 60 barakot állitottak fel benne.Az absolutismus idején hadgyakorlatok alkalmával Albrecht fhczg.főhadiszállása is volt,aki egy helyen áttörette a falát és sátorokat állitotta fel a kertben.1872-ben végül az uj akadémia kertje lett.- 174-190.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek,könyvek Csillag Béla gyüjteményében.1936

Felsorolja öket:

127.sz." Prachtgebäude der kgl.Freistadt Pesth."Kiadó,Strohmeyer.Steindruck: Joh.Schmidt in Pest.-Középütt Pest térképe,körülette a nevezetes épületek képei,közöttük a Ludoviceum is.A könyomat 1835-ben jelent meg.-32.l.-

139.sz. Buda és Pest térképe középütt,22 darab városrészlet képpel a keretben, ezek közül " A Ludoviceum közel az Üllöi linéához." 34.l.

141.sz. Pest térképe középütt,16 darab városrészlet képpel a keretben ezek közül " A Ludoviceum kerti oldala." -35.l.

232.sz." A Ludoviceum Pesten.-Das Ludoviceum in Pesth." c.kép,a Ludoviceum kerti homlokzata az elötte elterülö tóval.-48.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.021./

Pannonhalmi Szemle.XIII-1938. Könyvismertetés.

Kivonatban ismerteti Horváth Henrik," Budapest művészeti emlékei",c. munkáját és ebből a szerzö nyomán idézi ennek véleményét hogy a klasszicismus alapján alakult ki Budapest mai városképe,emliti a Muzeumot,a Ludoviceumot,a miniszterelnökségi palotát és más épületeket e korból.-151.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/70./

Schoen Arnold: A pesti Kálvin-téri ref.templom.Bp.1939.

Azt irja hogy Pollack Mihály 1799-ben a klasszicizmusba hajló stilusváltozás mesgyéjén inditja Pesten a klasszicismust a barokkból.-

Továbbá azt mondja hogy az 1830-1836 létesitett Ludoviceum csak megelözte, de meg nem közelitette a Nemzeti Muzeum páratlan arányosságu palotáját.-26.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 319864./

Medvey Lajos: Vezetö Budapest szobrai megtekintéséhez.Bp.1939.

A Ludoviceum szobrait felsorolja rövid leirással.emliti többek között: A névtelen hösök emléke,Mária Ludovika királyné szobra,a Nemzeti Áldozatkészség szobrát,I.Fer.Józef szobrát,a Zászlóavatás hármas emléktábláját,Buttler János gr.a Ludovika legnagyobb alapitványtevöjének szobrát és más ma részben már nem létezö szobrokat,összesen 21 darabot.- 77-79.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13597/2./

Komáromy József: Adatok Jászberény multjából.Jászberény,1939.

Arról ir hogy Jászberény városa Pollack Mihályt,Pest és az ország leghiresebb építészét kérte fel Jászberény városházának megtervezésére.Pollack Mihály akkor már a régi vigadót,és számos pesti és vidéki nevezetes épületeket terveit elkészitette,köztük a Ludovicea tervét is.-6.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.018608./

Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM,VII-1939.

Gömöry Károly patikussal és patikájával foglalkozik/később Törökpatika/ és azt mondja hogy Gömöry az 1829-ben megindult Ludovika épitkezésénél tisztséget vállalt mint épitési kurátor.-48.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.szám nélkül./

Sárváry Dezsö: Utleirások egy francia utazó által Budáról és Pestről.A FÖV.-i könytár évkönyve,IX-1939.

Viktor Tissot Pest leirásában,amely a " La Hongrie de l' Adriatique au Danube," c.utleirásában 1883-ban jelent meg,a Gellérhegy kilátásáról irva, több látható nevezetes épület felsorolásában a Ludoviceumot is emliti.-179.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Müv.tört.intézet 5779./

Laurisin: A m.kir.Operaház.Bp.1941.

Arról ir hogy Y b l Miklós az Operaház épitésze Pollack Mihály neo-klasszikus mütermében kezdte és részt vett a Ludoviceum épitésében.- 45.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

Sz.kt. H 50047./

Muzeumi érdekességek.Magyar Iparmüvészet.XLIV-1941.

A muzeumok uj szerzeményeit felsorolva azt irja,hogy a Ludovika Akadémia régi muzeumát megnyitotta a nagyközönség számára,fegyvergyüjteményének egy érdekes darabja Napoleon fiának,a Reichstadt-i hercegnek vadászfegyverre.-

83.1.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv. I.
/Kossuth Akadémia./ Pollack Albert.

/Egy folytatással.II.sz./ / Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Arról ir hogy a XIX.sz. harmincas éveinek alkotásai Pollack Mihály középületei: a Nemzeti Muzeum,a Vigadó és a Ludovika.-41.l.

Azt mondja hogy a Nádor 1847-ben bekövetkezett halála után az Épitészéti Igazgatóság és a legfőbb számvevőség karöltve fogadják el a Muzeum,a Ludoviceum és a szinház elszámolásait,de csak több év után,miután annak idején szemet szurt nekik hogy Pollack Mihály épitkezései fölött csak a Nádor nélkülük döntött.-70.l.-

Azt irja hogy Pollack ismét a Nádor pártfogásának köszönheti hogy a Ludoviceum épitkezése alkalmával számos nehézségekkel sikerrel birkozott meg.1828-ban elhatározták hogy Vácz helyett Pesten épitik a kat.nevelöintézetet.A Nádor megbizta Pollackot hogy tanulmányozza főleg a Bécsujhely-i Akadémia épületét.Elkészülnek a tervek,a Nádor felkéri mint ellenörző szakértöt Rueber mérnököt Bécsujhelyből,ez csak lényegtelen változásokat javasolja,a Nádor beköri a költségvetést,engedélyt ad az anyagbeszerzésére és 1830.jun.28-án történik az alapköletétele.1832-ben az egész épület befedve áll.A szobrászi diszre vonatkozolag az épitkezés 1836-ban történt befejezése után Pollack felterjeszti Ferenczy és Uhrl szobrászok terveit.Horváth István a Széchényi könyvtár öre allitja össze a nemzeti hösök jegyzékét a lépcsöházi medaillonok számára,elkészitésükre Uhrl szobrásza kap megbizást.Elkészül a lovarda,akerités és kertészlak.Végül a kápolna is.-A Ludoviceum mai alakja csak lényegbevágó átalakitások után jött létre, az eredeti tervek hiányoznak,csak korabeli metszetek mutatják eredeti formáját.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv. II.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon. Bp.1943.
Folytatás. Zádor: Sajnos a belső kialakitásról az 1880-ban és 1917-ben végzett gyökeres átalakitások miatt nem alkotható megbizható kép.- Az Országház felépitésének 1838-ban felmerült tervvel kapcsolatosan,mely munkára Pollack Mihály szeretne megbizást kapni/beadványa a Nádorhoz 1839.dec.22./azt irja hogy akkor a Ludoviceum is elkészült már.-75-77.l.és 84.l.- Arról ir hogy Pollack egy épitkezés megbizást megnyerve bámulatos gyorsasággal nyujtotta be kész terveit pld.a Muzeum és a Ludoviceumnál.-85.l.-

Arról ir hogy Pollack Mihály a Nemzeti Muzeum és a Ludoviceum épületnek befejezése után alig vállal többé magánmegbizást,az ilyen munkákat fia Pollack Agoston végzi.-90.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/Vár.kt. b 708/186./

Schoen Arnold:Fővárosunk 1800-1873 közt.Katalogus.Bp.1943.

1.sz. Pest város részletes térképe II.Lipót uralkodása alatt 1790-92 idején,ábrázolja egy területet amely Keletfelé kürülbelül a mai Borárostérig, illetve a Ludoviceum-kertig terjed.-7.l.

6.sz. Pest város térképe,a keretképek között a Ludoviceum kerti homlokzata.-15.l.

A II.teremröl irva azt mondja hogy az ott látható kép Schwindt Károly olajfestménye /14.sz.kép./1841-böl.-Az épületröl azt mondja hogy Pollack Mihály 1829 évi terve szerint épült 1830-1834-ig,1836-ban belsöleg is elkészült,Ludovika királynétöl elnyerte nevét.- A teremröl általában irva azt mondja hogy a klasszicismus nevezetes épületei között a kerti környezetben f épült Ludovika méltóságteljes palota.-15,18.l.

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 749/2./

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

Gömöry Károly patikusról ir és azt mondja hogy tevékeny résztvevö a fejlödö városkép kialakulásában,a Ludovika és Nemzeti Muzeum épitési kurátora, a Szépitö Bizottmánynak 13 évig ülnöke volt.-272.l.

/ Gömöry Károly 1813-ban vidékröl jött és nyitotta meg Király-utcai patikáját,késöbb Török-patika. Házát és a patika berendezését Pollack M.tervezte./

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 309/50./

Tonelli Sándor.Nagyapáink Pest-Budája.1944.

Arról ir hogy az 1838-as árviz idején a Ludoviceumba költöztették a Muzeum gyüjteményeit.-102.l.-

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/ Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 724/2./

Rexa Dezsö: Képeskönyv képek nélkül a régi Pestről.1947.

Arról ir hogy a VIII.ker.1830-ban a Népszinház utcától az Üllöi ut-ig be volt már épitve,csak a Ludoviceum mögött az Orczy-kerten tul nem volt még épület.-16.l./nem 8.l./

VIII.Üllöi-ut 80. 3.iv.
/Kossuth Akadémia./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.21738./

Borsós Béla: Régi pesti üvegpoharak.Budapest,III-1947.

Régi pesti poharakról ir,képeit közölve, a képeken a régi Pest nevezetes épületei láthatók.Az üveganyag kezdetleges,magyar hutába készülhet,de a metszetek igen finomak.Többek között a Muzeum-,a nemzeti szinházt, egy árvizjelenet stb.látható.A Ludoviceumról is készült egy ilyen pohár de ennek képét nem közli.-48.l.

V.Szép utca 3. /Lebontva./

Pollack Albert.

Lechner jegyzék.1925.

A házat az V.ker.-ben Pollack Mihály által épitett házak közt emliti.-

V.Szép utca 3. /Lebontva./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gb 4r 4131/1./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932

A szerző felsorolásában mint Pollack Mihály által Komlóssy A. részére 1814-ben épitett házat emliti.I.em.-93.l.

VIII.Üllöi ut 24.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B q 943/392./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

Pollack Mihály épitkezéseit felsorolva emliti 1838-ból gr.G.Károlyi részére emelt házat,I.em.Üllöerstrase/Üllöi ut 24./ 93.l.

VIII.Üllöi ut 24.

Pollack Albert.

Genthon István: Magyarország müemlékei.1951.

Azt irja: Ház,klasszicizáló,kétemeletes,kilenc ablakos,homlokzata átalakitva.1838-ban egyemeletesre Pollack Mihály épitette.Eredetileg két kapunyilással.-79.l.

VIII.Üllöi ut 24.

Pollack Albert.

/Sz.kt.H 12786./

Evangélikus élet.1949-1951.

Hirdetésként emliti a vasárnapi istentiszteletek helyeit és közöttük az Üllöi uti házat is.-

Nagylángi Zichy-kastély..

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt mondja hogy a gr.Zichy-családban ma is még élö hagyomány hogy a nagylángi Zichy kastélyt Pollack Mihály épitette.A mester által készitett tervek azonban ismeretlenek.-55.l.

Nagylángi Zichy-kastély.

Pollack Albert.

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét 1929.

A XIX.sz.polgári épitkezéseknél említi a gr.Zichy kastélyát Lángon.- 212.l.

/ Sz.kt. 56939./

Nagylángi Zichy-kastély.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.III.Hung.h.6375./

Vályi András: Magyar országnak leirása.II.kötet,Buda 1799.

Magyarország leirásánál Láng községnél azt mondja hogy ott van gr.Zichynek kastélya és gazdasága.-212.l.

Fóti kastély.

Pollack Albert.

/A magyar Szemle könyvei XII

Bierbauer Virgil: A magyar épitészet története.1937.

Közli a kastély képét /220 l.után/ a szövegben azt irja: Tervezte Pollack Mihály .XIX.század elsö harmada.- 300.l.

Fóti-kastély.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gb 4r 4131./

Dr.ing.Bierbauer Virgil: A régi pesti Vigadó épitéstörténete.

Azt irja hogy Pollack Mihály müvészete nemcsak Pestet kapta meg,munkássága és annak hatása az egész országra szétsugárzott,példaként többek között emliti a vidéki épitkezések közt a Fóti-kastélyt is.- 104.l.

Fóti kastély.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus építészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt irja hogy a fóti Károly-kastélyt Bierbauer gondos stiluskritikai tanulmánya alapján Pollack Mihály müvének tartják.Hiteles épitési adatok sajnos nincsenek.- Késöbbi módositások a 70-es években csökkentik a valoszinüleg 1823-1827 között emelt főépület monumentális hatását.-A szerzö azután részletesen foglalkozik az épület részeivel és végül azt mondja hogy egyes részletek a belsö kialakitásából vallanak Pollackra.- Ilyen részletek például a kapualáhajtó és a könnyed magasba emelkedö lépcsö.- 52,53.l.

V.Nádor utca 7.

Pollack Albert.

/Sz.kt.1977/3./

Bierbauer Virgil:Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

A szerzö a házat mint a Pollack Mihály által 1821-ben épitett házak közül sorolja fel.Hanzély Márton részére a Windgasse 212.sz.alatt épült.-93.l.

V.Nádor utca 7.

Pollack Albert.

Lechner jegyzék.1925.

Pollack Mihály épitkezései közt emliti az V.ker.-ben a Hanzély-féle házat.-/Nádor utca 7./-

V.Nádor utca 7.

[redacted]

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt irja hogy az érett megoldások Pollack Mihálynál az 1821-ben Hanzély Marton részére épitett kétemeletes sarokház nyitja meg.Kivitelezéséröl nincsenek pontos adatok.A ceruzával készült homlokzati tervnek az alaprajztól valamelyest eltérö tagolása arra mutat hogy a kettö nem egyszerre készült.Következik a ház részletes leirása és a belsö tagolás emlitése.- 46-47.l.

Jankovich-kuria.

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2089./

Dr.Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum Épülete.

Azt irja hogy Pollack Mihály épitette a kis görög ion oszlopzatu Jankovich-kuriát a budai Korona-ör utcában.-22.l.

Jankovich-Kuria.

Pollack Albert.

/Miemlék.bzttsg./

Lechner jegyzék,1925./Pollack Mihály alkotásai./

Az akkori I.ker.-ben emliti a Jankovich-kuriát,a lebontott Karácsonyi-palota mögött./Krisztina-város,Koronaör utca./

Székesfehérvár.

/Nádor-utca, Zichyház./

Pollack Albert.

/Épit.tanács./

Székesfehérvár városképi és müemléki vizsgálata. Bp. 1951.

A ház korai klasszicista a XIX.sz.elejéröl. Feltehetöen Pollack Mihály terve szerint épült. Következik az épület leirása és hogy mi volna a stilus-rontó hozzáépitésekböl lebontandó.-20.l.

XII.Budakeszi-ut 24. Pollack Albert.

Genthon István:Magyarország müemlékei.Akadémia kiad.1951.

Klasszicizáló villa,négy palmettás oszlopos,kiugró nyitott középrizálit,timpanonnal.Állitolag Pollack Mihály müve.Erösen átalakitva. 85.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.1852.Berec:Falura kell menni.

Leirja egy kirándulást a budai hegyekbe és az utközben látott nyaralók között emliti,hogy az egyiken pompázik a "Csendilla"fölirat,amelyet sajátságos elnevezésnek mondja.-217.l.

V.Mérleg utca 9.

Pollack Albert.

/Sz.kt.1977/34./

Bierbauer Virgil:Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

Azt mondja hogy Pollack Mihály Krauss L.részére épitette 1834-ben a Mérleg utca 9.sz.házat.I.em. Azután felsorolja szintén ezt a házat 1839-ben mint Hild József által Klopfinger János részére épültnek.III.em.- Az elsö esetben Waaggasse 25,Hildnél Waaggasse 170,mindkét esetben pedig mint mai szám: Mérleg utca 9. /Lehet hogy Hild egy uj tulajdonos részére átépitette és még egy emelettel emelte a házat és hogy az utca szám megváltozott./ 87,93.l.

V.Mérleg utca 9.

Pollack Albert.

Lechner jegyzék.1925.

Az V.kerületben a Mérleg utca 9.számu házat mint Pollack Mihály által épitettnek mondja.-

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt irja hogy szigoru dór tagolásával Pollack Mihályra vall a Budakeszi uti "Csendilla" villa.-50.l./Képe 199.sz./

Említést tesz arról hogy a pestkörnyéki nyaralóhelyek is bövelkednek emlékekben.A legjelesebb példák közt emliti a Budakeszi-uti Csendillát.

228.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 közt./Katalogus./Bp.1948.

A kiállitás katalogusában,V.terem,8.szám alatt.emliti a Bors József 1844 folyamán épült villáját a Szép Juhászné alatt.A völgyfelé emeletes,az ut felé földszintes,oszlopos portikussal,tympanonban"Csendilla"felirattal. 1945 évi ostromban kevéssé megsérült.-Hollmann fényképe 1946-ból.- 39.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 943/391./

Gárdonyi Albert: A budai hegyvidék elsö nyaraló telepei.TBM,II,193

A Kamaraerdö,a Svábhegy és a Szép Juhászné melléke indult fejlödésröl ir és hivatkozik Hunfalvyra aki már 1859-ben azt irja hogy a Szép Juhászné felé vezetö ut mellett szép nyaralók vannak,emliti Haeuflert is aki 1854-ben külön említést tesz a "Csendilláról".- 180.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

/ Müemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék. 1925.

A budai hegyvidéken,a Budakeszi uton mint Pollack Mihály müvének emliti a "Csendilla" nevü nyaralót.-

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/391 /

Haeufler J.V.: Buda-Pest historisch-topografische Skizzen.1854.

Fejtegetésében 1854 évben kiemelkedönek tartotta a ma is még álló " Csendilla " nyaralót.- 18.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

Genthon István: Magyarország müemlékei.1951.

"Csendilla",földszintes villa.Klasszicizáló,négy dór oszlopos, középrizalittal,1+1 ablakos szárnyakkal,timpanonban Csendilla felirat, 1844-ben épült Bors József számára,valoszinüleg Pollack Mihály müve.- 31.l.

II.Budakeszi ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 4422./

Honderü.Buda,1846.II.kötet./Heti szemle./

A " Csendilla " nyaralóról amelyet igen szép és izletesen épültnek modja azt irja hogy egy Bors nevü család tulajdona,kifogásolja a nem magyar hangzó nevét.- 119.l.

II.Budakeszi-ut 73.

/Csendilla villa./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 4422./

Honderü.Hetik szemle.1846.I.kötet.

Kifogásolja az idegen,spanyol hangzásu "Csendilla " nevet, és inkább a "Csendéj" vagy "Csendhely" nevet ajánlja.- 475.l.

Fóti kastély.

Pollack Albert.

/Sz.kt. 15.105/4./

Radós: Magyar kastélyok.

A klasszicizáló magyar kastélyokra vonatkozolag azt mondja hogy a hagyomány többek között a Fóti-kastélyt is Pollack Mihálynak tulajdonitja,de sajnos hiányzik egy okmányszerü igazolás.-25.l.

Még azt irja a Károly-kastélyról hogy 1823-27 közt épült,az 1873-ba esö átalakitást nem épen szerencsésnek mondja,mert ezáltal a klasszicus külseje és belseje is nagyrészt veszendöbe ment.- 61.l.

Képe: CXXV,CXXVIII,CXXIX.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart.: 30 db. 1/4 iv.

Tárgy: Fóti kastély -4.
Jankovich kuria -2.
Szfvár.-Zichy ház -1.
V.Nádor utca 7. -3.
Budakeszi ut 24. -1.
Csendilla -9.
V.Mérleg utca 9. -2.
Üllöi ut 24. -3.
Szép utca 3. -2.
Nagyláng,kastély -3.

Általam felkutatott forrásmüvek alapján.-

Könyvtár és száma feltüntetve.-

Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.november végén. Pollack Albert.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.56.939./

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét,1929.

Azt irja,hogy a Déák-téri ev.templom száraz és igénytelen,de éppugy mint a györi ev.templom minden egyszerüségük mellett jó példáját adják a neo-klasszikus templomépitészetnek.-209.l.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

Benedek Marcellné: /Györi Lujza/:Az empire épitészet Pesten. Bp.é.n./1927/.

Pollack Mihály müvészetének fejlödéséröl számol be és elsö korszakának legjelentösebb müvét a Déák téri ev.templomot/ a Szapáry palotát,a Redoute épületet,a Fesztetich palotát és magánházakat/ emliti.-28.l.

Emliti hogy az ev.templom Pollack Mihály legkorábbi munkája,nem állapitható meg hogy Krausstól mit vett át tervébe.-Kifogásolja hogy a templom nem áll szabadon,hogy hiányzik a torony és igy tul feltünik a csarnokszerü tetözet.-

Végül megjegyzi hogy két dolog hiányzik az épitkezésböl: A templom és Pollack Mihály stilusa.-29.l.

I.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

Folytatódik:II,III,IV. / Egyet.ktár.Gd 5445/

Schoen Arnold: A pesti Déák-téri evangélikus templom.Bp.1939.-

A török uralom alól fölszabaditott Budán és Pesten I.lipót 1703 kiváltságlevéllel elrendelte,hogy nem katolikus sem polgár,sem ingatlantulajdonos nem lehet.- II.Jószef 1781-ben türelmi rendelettel megengedte a protéstánsoknak vallásuk szabad gyakorlását.- Evangélikusoknak volt az első templomuk/Pollack és Hild/ Telkét 1792-ben Coburg herceg támogatására kapták a Gránátoskaszárnya/ma közp. városháza/ északkeleti sarkánál.- Első imaterem a késmárki születésü Krausz János épitömester által épitett parochiában volt.- A templomépület tervezését Krauszra bizták,aki 1797 márciusára elkészült a tervvel,de 1798-ban meghalt.- A konvent 1799-ben Pollack Mihályt,Krausz özvegyének üzemvezetöjét bizta meg a tervvázlat elkészitésével.- A városi tanács hozzájárulásával megindult 1799 tavaszán az épitkezés.- Alapköletétele 1799 oktober 31-én volt.- Épülö falak anyagi nehézségek folytán csak 1805-ben kerültek tetö alá.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 5445/

Schoen Arnold: A pesti Déák Ferenc-téri evangelikus templom.Bp.1939.

/Folytatás./ Takarékossági okokból réztetö helyett palatetö,magas torony helyett apró tetötornyocska,oszlopos portikus elmaradt.- 1808-ban elkészült a templom, következett belsö berendezése.- 1808-ban Wagner rajzmester rajzot készitett az oltárról és szószékröl Pollack terve szerint/márciusban/.- /1-5.l./

A napoleoni hadjáratban a katonai kincstár 1809 juliusában elözetes kérelem után ruhakészitö mühelynek és ruharaktárnak veszi igénybe a templomot.- 1811-ben a templom felszabadul és folytatódik a befejezö munka.- 1811 junius 2-án Lyci Kristóf püspök felszenteli a templomot.Pünkösd vasárnapján a német és magyar,Pünkösdhétföjén a tót hivek számára nyilt meg a templom.- 1819-ben Chladni fizikus tanár tanácsára a tetözetet folytatólagosan rézzel födették, miután a szónoklatok hangja tökéletlenül terjedt szét a nagyöblü csarnokban.-

III.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár. Gd 5445./

Schoen Arnold: A pesti Déák-téri evangélikus templom.Bp.1939.

/Folytatás./ 1828-ban Kardetter ácsmesterrel rendbehozzaták a homlokzati tornyocskát,amely számára 1829-ben Eberhard Henrik három harangot öntött és Rauschmann Jószef órát készitett.-/Valasquez által 1837-ben készitett rajz./-Az 1838-as árvizet károsodás nélkül állotta ki a templom magasabb fekvése folytán,számos menekültnek nyutott menedékhelyet.- 1848-ban,főleg a tótok kiválásuk miatt,nehéz anyagi helyzetük miatt a hivök bolthelyiségekkel az oldalfal mentén akarták szaporitani ezek bérükkel bevételüket.-1855-benHild Jószef terve szerint egy kétemeletes épülettel összekötik a templomot és a parochiát./Pollack 1855.I.5.halt meg./Az uj főhomlokzatot a Pollack-féle tagozást alapul véve szintén Hild tervezte.Ezt a Szépitö Bizottság jováhagyta 1856-ban,de a templom főhomlokzata elötti árubódék lebontását kivánta esztetikai okokból./A tervezett bolthelyiségekre 1848-ban nemkerült sor./ /5-7.l./

IV.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 5445./

Schoen Arnold: A pesti Déák-téri evangélikus templom.Bp.1939.

/Folytatás./ A fából készült kosárives dongaboltozaton 1867 eleljén a tetögerei dák meglazulása,a mennyezet és tornyocska megvizsgáltatása tette szükségessé.- A több helyütt jelentkező bajok miatt,Benkó Károly átépitési tervet készitett. De sem azö,sem Szkalnitzky és Koch közös tervük pénzhiány miatt nem került kivitelre.Csak a tetöt javitották meg,ez a munka 1867 decemberében elkészült és igy a Szylvester esti Istentiszteletet már a restaurált templomban tartották.- 1875-ben le kell bontani a kis tornyot.- Beszámoló a templom kincstáráról.- A templom neoklasszikus oltára inditotta a terézvárosi katolikusok arra,hogy összes oltárait Pollack Mihály által épitessék föl 1821-1830 között- Pollack Mihály aki bátyánál Pollack Lipót mellett dolgozott Olaszországban friss benyomásait fektette e templom épitkezésébe.-A tulméretezett karzatok és a szükségböl emelt épület a templom déli oldalán nem az ö hibája./7-13.l./és 8 ábra.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. 4-77./

Fülep Lajos: Magyar épitészet.Nyugat,XI-1918.

Összehasonlitja a Szilágyi Dezsötéri ref.templomot a Déák Ferenctéri ev.templommal.Megállapitja hogy a ref.templom rendeltetésének rovására épült a gotikus stilus illusztrálása kedveért,predikálni benne nem lehet.- Viszont az ev.templomtól azt állapitja meg hogy a rendeltetés problémáját ragadja meg és az anyaggal szuverénül bánik meghamisitás nélkül.-684.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár. J 1118/50./

Genthon: Budapest miltja és müvészete.Bp.1932.

Pollack Mihályt a Klasszicismus korának legnagyobb mesterének nevezi.- Elsö müvéröl a Déák F.téri ev.templomról azt mondja hogy nem egészen az övé mert Krauss vezetése alatt dolgozott rajta/ ? Krauss 1798-ban halt már még, alapköletétel pedig 1799-ben volt./- A templomot egy Istentiszteleti célokra szolgáló teremnek mondja,torony,oszlopok és pillérek nélkül,kivül némi mérsékelt tagolás dekorálja.Arányai azonban finomak és hatását monumentálisnak mondja.- 62.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/Egyet.ktár.Gd 4r.2211/

Kemény Lajos-Gyimesi Károly: Evangélikus templomok.Bp.1944.

Beszámol arról,hogy a 19-ik század elején épül fel Pesten a piaci/ma Déák F. téri/ templom,1799-ben tették le az alapkövet,az épités anyagi okoból többször megakadt.-Katona raktár is volt.- 1811-ben felszentelték.-92.l.

Hivatkozik Schoen Arnold: A pesti Déák F.téri ev.templom c.müvére.- 97.l.

A templom alaprajzáról ábrával.-181.l.

A templom belsö méreteiröl ábrával.- 182.l.

A templom tornyáról ábrával.- 192.l.

A Pollack Mihály által készitett föoltár a klasziciźáló templomépités oltára.316

A Budapesti Déák F.téri ev.templom kincstárról számol be részletesen ábrákkal.- 371-373.l.

A templom alapformájáról.- 463.l.

Ev.egyházi zene és énekkarokról.-499.503.l.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 5623./

Bierbauer Virgil: A régi Buda-Pest épitészete.Bp.1920.

A luteránus templomot tévesen Hild János müvének tartja/Pollack Mihály helyett/.-Leirja a templomot: Szakitás a hagyományos templomformával,tistára a cél kitüzéséenek megfelelö alkotás,diszitö részletekben csak a legszükségeset adja./1799-1805./- 11.1.

A Sándorpalotát a Várban/v.Miniszterelnökségi palotát/Pollack Mihály alkotásának tartja.-11.1.-

A templom képe 27.ábra.-

I.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 5380 /

Folytatás II és III.

György Aranka: Evangélikus templommüvészet Budapesten.Bp.1935.

Beszámol arról hogy az ev.egyház 1787-ben alakult meg,alsö lelkésze Molnár János. Egy Lipótutcai ideiglenes helység után.-1791.öszén feltámadt a szinóduson egy templomépitésének terve,de elöbb iskolát kellett épiteni ahol imaterem is volt.- Kérvények a királyhoz egy telke ügyében,végül megkapják a mai telket a katonai kincstártól csere utján.-1799-ben alapkö letétele volt.-Pénzhiány miatt többször megakadt az épitkezés,végül 1805-ben tetö alá kerül a templom,külseje 1809-ben készül el teljesen.- A berendezés kölségeit 1809-ben egy nagy gyüjtés által bizstositottak,de az akkori háboru miatt katonai ruhatár lett a templomból.- Felszentelésre azután 1811-ben Pünkösd vasárnapján került sor.-1820-ban kettös karzat épült,de az akustika hiányos volt.-Erre vonatkozolag Chladny tanár tervei. 1829-ben Pünkösdvasárnapján megszolaltak végül a harangok és felszerelték a templom órát.-

II.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 5380./
Szk-45084

Györy Aranka: Evangélikus templommüvészet Budapesten.Bp.1935.

-/Folytatás./ Anyagi okokból nem használtak az épitéshez elsörendü anyagot,csak Budafoki és Köbányai mészkövet emiatt rozoga lett a tetözet,1867-ben be kellett zárni a templomot.-Benkó épitész átépitési terve,de az alapfalak nélküli torony is veszélyesztette az épületet,1875-ben ujból bezárták a templomot és le bontották a kis tornyot.- A Déák f.téri templom klasszicizáló szellem alkotása,Palatinus stilusban épült.- Pollack Mihály/1773-1855/ vette át a tervet Krauss épitömestertöl.-Krauss az épitkezés kezdetekor már halott volt,nehezen megállapitani mit vett át Pollack Krauss tervéböl.- Tárgyalja a templom eredeti alakjáról fennmaradt metzeket.- Az egyház pénztelensége megkötötte Pollack kezét, eredetileg diszes,oszlopos elöcsarnokot tervezte.- A templom külseje az 1867-es átépités folytán részben megváltozik.-

P. mellett foglal állást 17-8-

Sándor is Károlyi palotákat is P. müvemek tartja. 15.

III.

Ev.templom a Déák Ferenc téren - 3.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.Gd 5380./

György Anna: Evangélikus templommüvészet Budapesten.Bp.1935.

/ Folytatás/.Leirja e változásokat és említést tesz Skalinszky és Koch építészek terveiről.-1875-ben lebontották a kis tornyocskát és igy jutott el a templom mai formához.-György Aranka vitába száll Benedek Marcellné/ Az empire épitészet Pesten.Bp.1927.Egyet.ktár. Gd 5279./aki nem sok jót tud mondani szerinte a templomról,miután inkább csarnoknak mint templomnak nevezi.-- Mai alakjában a templom főékessége Benkó homlokzata.- Következik a templom külsejének de különösen belsejének részletes leirása.-10-24.l.

A templom képei: 8 és 9 lap között két,16.l.után és 17.l.előtt egy kép.-

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv.

Pollack Albert.

/Vár.kt.B 914/7./

Gettinger Theodor: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen und deren Umgebungen. Pest.1866. 218018

Arról ir hogy a Déák Ferenc téren áll az ev.templom.A templomot egyszerü épitménynek mondja.Az ev.fiu,léány iskola és gimnázium által képezett háztömb a Karlsgasse által a Károly laktanyától el van különitve.-8.1. A templom képe 81

218018

Gettinger: Die Umgebungen von Pest u Ofen Pest 1865
2.o. einlitt a fötö tp-t prachtvolle, im Rundbogenstyle
u ebenso künstlerisch als würdig ausgeführte Kirche
welcher einer der schönsten Tempel des Okrön im
Lande ist" (épitteto neve szerepel, épitézé nem

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-4.iv. Pollack Albert.

/ Egyet.ktár.501 4r./

Honmüvész.Budapest városfejlesztési programmja.Szépmivészet,I-1940.

Budapest városfejlesztési programmja"c.cikkében azt irja,hogy: „Helyeseljük a Déáktéri ev.templom fenntartását, mert bár az épület nem nagyon jelentékeny, mégis szerves része volt a régi Pestnek.-Hibának tartja a Déáktéri 1.sz.ház lebontását,miután ez mint Brein Ignác alkotása szerencsés szomszédja az ev.templomnak.-44.l.

42: [illegible]

45. [illegible]

Ev.templom a Déák Ferenc téren.- 2.iv. Pollack Albert.

Z12780

/Egyet.ktár. Gb 11223./

Peisner Ignácz: Budapest a XVIII.században.Bp.1900.

Emliti hogy Koburg Józsiás herceg kijárta az udvarnál,hogy az ev.község egyház és paplak épitésre 1792-ben kincstári telket kapott a mai Déák F.téren az akkori Gránátos kaszárnya fás udvarát.-Felsorolja azokat akik adakoztak az épitésre.- 1795-ben ideiglenes egyemeletes épületet emelték,földszinten a templom az emeleten a paplak volt.-1799-ben fogták hozzá a templom épitéséhez és 1811 Pünkösd kor avatták fel.- Az épités kb.150.000 Frt.-ba került.-137.l.

I.

Ev.Templom a Deák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

/ Folytatás:II./ / Sz.ktár.13407./

Rokhen Ferenc: Az evangélikusok Déáktéri ingatlanszerzései.Historia. III-1930.7-9.sz.Pestbudai emléklapok.

Beszámol arról hogy II.Józef toleranz rendelete után lehetövé vált a protestánsok számára a vallás szabad gyakorlása.-Elsö gyülekezö helyük a Kalap uccában volt.-Molnár János lelkész több más kérvények között az uralkodóhoz is fordult,kérve a templom és iskola részére egy telket.-Az elsö,1792.jan.2-án engedélyezett telekre vonatkozó tárgyalások eredmény nélkül maradtak.-Késöbb uj kérvényükre az evngélikusok a Gránátos kaszarnya mellett fekvö területet kapták meg és pedig telekadományozási formában 1792.okt.12-én.-Részletesen ismerteti a kat.kincstár és az egyház között létrejött átadási okmányt.- Pestváros feltétele volt hogy a telek mindig csak templom és iskola célokra használható.- Ha az ajándékozott terület bármi okból megszünik a tulajdonjog visszaszáll a várositanács ill.kat.kincstárra.- Emliti hogy Pollack Mihályt bizták meg a temp-

II.

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-3.iv. Pollack Albert.

13407 / Sz.ktár.13407./

Rokhen Ferenc: Az evangélikusok Déáktéri ingatlanszerzései.Historia. III-1930.7-9 sz.Pestbudai emléklapok.

/Folytatás./ lom épitkezésével,1805-ben fejezte be,felszentelése 1811-ben Pünkösdkor volt.* 145 - A templomot három izben renoválták 1820,1867 és 1875-ben.- A gimnázium részére a telket 1861-ben szerezték meg.-Panaszok a szomszédos kat.sütöház miatt/1836/.Tárgyalások ez ügyben,végleges megoldás 1859.jan.21én Az evangélikusok megvásárolják a telket 24.000 pengö-forintért.-Következnek még adatok a fizetési feltételekröl,továbbá külön tárgyalásokról ir amelyek az egyház és a városi-tanács között lefolytak a templom körüli uccaszabályozások miatt.-Tárgyalások a szükséges lebontások miatt.-Ezeknek költségei elosztásáról .-Befejezésül ir a tulajdonjogi feljegyzésekröl a városi telekkönyvekben.-142,143.1.-

Az átengedett telek akkori rajza.144.1.

* Nagy műtészi értékről a tp nem vitel, csinek oka a [illegible] szükösség

Ev.templom a Déák Ferenc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.50.ool./

Bierbauer Virgil: A palatinus-stilus viszonya az európai klasszicismushoz.MM és EE havi füzetei.II.-1925.

Összehasonlitja a ref.Kálvintéri templomot a Déák Ferenc-téri ev.templommal és azt mondja hogy egészségesebb a Pollack Mihály féle alkotás ahól hasonló térbeli feladatot kellett megoldani.- A domináns a predikáló terem,amelynek tértömegét Pollack a végsö puritánsággal jelenitette meg.-Erös reliefet adott a bejárati homlokzatnak,de nem épitett a templomtér elé egy másik kisebb,azzal semmiféle összefüggésben nem álló teret .-40.l.

Ev.templom a Déák Ferénc téren.-2.iv. Pollack Albert.

/ Sz.ktár.1763./

Hölgyfutár.1856. 1763

A tárcájában beszámol arról hogy a fővárosi ev.templom némi ujjitáson megy át,s külsejének csinositásához már hozzáfogtak." 797.l.-

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth -ház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302/4r/

Hazai és külföldi tudósitások,1820.II.félesztendö.

Arról számol be hogy a király kiséretében levö elökelöségek között Cambridge angol kir.hg.-t és Károly bajor hg.-t a Hatvani utcában a Horváth-házban szállasolták el.-182.-1.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár,1856.

Arról ir,hogy **Horváth** Edmund ur a Hatvani utcában levö házát egy Vesztenmayer nevü urnak adta el 380.000 pengöforintért.-147.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.75 alatt./

Zuboly:"A szabadsajtó udvar".Vasárnapi Ujság,1908.

Hosszu cikkében arról ir hogy a Horváth-házat Petöfi inditványára "Szabadsajtó Udvarának" nevezték el.-A ház helyén annak idején az "Arany Csillag" fogadó állt,amelyben már 1805-ben Kulcsár István rendezte be a "Hazai Tudósitások" szerkeztöségét,Kazinczy Ferenc is sokszor volt ott Kulcsár vendége.- A Horváth-házat azután e vendégfogadó helyén Horváth József bajai birtokos épitette fel még részben jobbágyai munkájával.-1838-ban az árviz idején a Landnerféle nyomda volt a házban,ott sok árvizmenekült talált menedéket.-

1841-ben Kossuth inditotta meg e házban a " Pesti Hirlapot".-1848-ban Petöfi,Jokai,Vasvári és Zrinyi vezetésével követelte a márciusi ifjuság a " Nemzeti dal" és a Tizenkét-pont kinyomatását a házban levö Landerer és Heckenast nyomdájában.- Akkor kapott a ház a "Szabadsajtó Udvar"nevét és az utcát Szabadsajtó-utcának nevezték el./Ma feleleleventtve az Eskü-ut helyett./A házra azonnal a nevének felirata is került.-

Az absolutiszmus idején,1850-ben kávéház lett a házban,a felsö emeleten a Nemzeti Kaszinó volt berendezve.-Késöbb a ház gr.Pálffy tulajdonába ment át.-

226.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház/

Pollack Albert.

/.Ek.Ge 1882./

Kunits Michael: Topografische Beschreibung des Kgr.Ungarn,I.köt.,1824.

Arról ir hogy a Poprádból származó nevezetes Lehnhardt Samuel rézmetsző 1817 óta a Horváth-házban, a II.emeleten berendezte műhelyét.-122.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 914/7./

Gettinger Theodor: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen u.deren Umgebung.1866.

Pest leirásában emliti a Hatvani-utcában a gr-Zichy,azelött Horváth-házat,amely szép külseje által feltünik.-7.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház/

Pollack Albert.

/ Egy.kt.2468./

Tekusch August: Der Fremde in Pest,1833.

Azon pesti házak között amelyek architekturájuk és belsö kivitelük folytán figyelemre méltók emliti Horváth József házat is./házszám 540/.- 75.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Ge 2115/

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der kgl.Freystadt Pest in Ungarn.1821.

A nevezetes polgári házakat felsorolva emliti a ferenciek közelében a Hatvani utcában a Horváth féle házat is. 91.l.

A léányiskolákról irva emliti hogy a Glivitzky féle iskola a Horváth-házban van.-183.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 között.Katalogus,1948.

I.terem.6.sz.- Leirja " Pest várostérképét" és emliti hogy a keretképek között látható a Horváth-ház a Hatvani utcában a Szép utca sarkán.-9.l.

18.sz.- Pollack Mihály tusrajza.- A ház tervét Pollack M.Horváth József részére készitette 1816-ban.-Wieser Ferenc 1851-ben romantikus külsőre alakitotta át.-1848 márc.15-én délelött készült a házban levö Landererféle nyomdában Petöfi Nemzeti dala és a 12 pont, ennek emlékére helyezték el 1923-ban egy bronz emléktáblát,1945-évi ostrom alatt a ház megrongálodott.-14.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház/

Pollack Albert.

/Egy.kt. 4/6./

A füveskertek eredete.Honmüvész,V-Pest,1837.

A füveskertek eredetükröl irva említést tesz arról hogy Magyarországon, Pesten a 19.sz.első tizedében volt füveskert a Hatvani utcában,ott ahol később a Horváth és Cziráky házak épültek.A telket a füveskert céljára Grassalkovich hg.adományozott.- 420.l.-

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház/

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Zádor-Radós: A klasszicismus építészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Pollack Mihályról azt irja hogy elsösorban a városi ház külsö és belsö tagolásának,főleg a tartozkodó és egyszerü homlokzat mellett fokozottan érdekli mesterünket.Ezzel foglalkozott Pollack többek között a Horváth-háznál is.-45.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 1922./

Der Spiegel,1852.

Nehézségekröl ir a Horváth-házban levö kávéház megnyitása körül miután a bérlöjének csak Pest külvárosaira szoló engedélye van és a többi kávéháztulajdonosok tiltakoznak.- 1167-1168.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 504 4r./

Honderü,Buda 1846.I.köt.Heti szemle.

Ajánlja mindenkinek aki lóhoz ért a Horváth-ház istállojában állé jeles arab lovakat megnézni.- 438.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.504 4r./

Nemzeti Ujság 1846.

Arról ir hogy a"Gyülde" társas egylet az uri utcában/?/a Horváth-házban elfoglalta uj szállását.- 279.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth ház./

Pollack Albert.

Sz.kt.1763./

Hölgyfutár,1853.

Arról számol be hogy a Horváth-ház és a ferenciek temploma között a Hatvani utcában boltokat szándékoznak épiteni.-587.l.

Beszámol arról hogy a Horváth-házban egy kávéház fog megnyitatni. 815.l.

A Horváth-házban a kávéház megnyilt.-835.l.-

Beszámol arról hogy a Horváth-ház és a ferenciek temploma között a boltok már teljesen elkészültek.-887.l.-

Azt irja hogy a Horváth-házban a kávéház igen látogatott különösen a szinházlátogatók által.-928.l.

Fenti kávéházról azt irja hogy este 10-11 óra között a legtöbben látogatják meg.-1020.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.1786./

Hölgyfutár,1854.

Beszámol arról hogy a Horváth-házban levö kávéházban egy kert-helységet rendeztek be,de tul sok á koldusgyerek.-407.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár,1851.

Arról ir hogy a Horváth-házban tolvajok jártak de a házmester elriasztotta öket.Emliti azt is hogy a házban négy szerkesztöség van.2029.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth ház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.m.péld. H 7731./

Der Spiegel,1845.

Arról számol be hogy a "KÖR" két részbe oszlot,a nagyobbik mint "Nemzeti Kör " a Horváthházban telepszik le.-1390.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház/

Pollack Albert.

/ Sz.kt.164.424./

Schoen Arnold: 1848.március 15.Egy nap története./Katalogus/Bp.1948.

Leirva 1848.március 15-ike történetét,azt irja hogy a Hatvani-utcában menet közben jelölték ki egy választmányt amelynek Petöfi,Jókai,Vasvári és Vidács voltak a tagjai és melynek feladata volt a Horváth-házban lefoglalni a Landerer-féle nyomdát és ezt a nép védelme alatt helyezvén kinyomatták ott a Nemzeti dalt és a 12 pontot.-6.l.-

18.sz. " A szabad sajtó elsö nyomtatványának kiosztása a Landerer és Heckenast nyomda elött várakozó néptömeg számára.".-Irinyi hozta ki az elsö példányt.-16.l.-

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.150.554/

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

A Horváth-házat Pollack Mihály milánoi müiskolázottságu mesternek müvei között emliti és külön ir a ház elöcsarnokáról.- 273.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert

/Sz.kt.49581/

Porzó/Ágai Adolf/: Utazás Pestről Budapestre.1908.

1848 márciusáról irva azt mondja,hogy akkor került ki a Horváthféle házban levö nyomdából mint a szabad-sajtó elsö terméke a "Talpra magyar",csomagokban vitték ki elosztására.-36.l.

Az elsö 48-as önkéntesekről irva azt mondja hogy a Hatvani utcában,a Horváth-féle ház kapujában diszszemlét tartotta felettük az elsö magyar miniszterelnök Battyány Lajos és vele voltak Déák F.,Klauzál G.,és Eötvös J.-38.l.

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 769/21./

Kazinczy Ferenc:-Pestre,1828.

Arról ir hogy a Nemzeti Muzeum /Hild terve/ részére kiszemelt telek a Szép utcában egy Bécsböl jött szakember véleménye folytán nem találták megfelelönek 1812-ben,a telket 8 telekre osztották el és e telkek között a Hatvani utca saroktelket Szentgyörgyi Horváth József vette meg és épitette ott egy háromemeletes házat,amely azután gr.Pálffy Józsefé lett. 41.l.- VI.sz.kép

V.Kossuth Lajos utca 3.
/Horváth-ház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek és könyvek Csillag Béla gyüjteményében. Bp.1936.

75.sz.- Vizfestmény: " Horváth József kamarás háza a Hatvani utcában."
Pollack Mihály tervezte és épitette 1816-ban.-
Ma Kossuth Lajos utca 3.sz.

141.sz."Pest térképe", 16 részletképek a keretben,közöttük a Horváth-ház és Landerer Lajos könyvnyomtató mühelye.-35.l.

V. József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5279/

Benedek Marcellné: Empire épitészet Pesten.1927.

Pollack Mihályról azt irja hogy két épülete mutatja már leegyszerüsödött korszakában és pedig az egyik saját háza a Fürdö utcában amely eredetileg kétemeletes volt.Az épületre való emeletek felhuzása veszitett a korai empirestilusából.Másik épületnek emliti az Egyetem-utcai Károly palotát/?/.
/Rigl-Hofrichter müve?/ 41.42.1.

V. József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.150554/

Voit Pál: Régi magyar otthonok. Bp. 1943.

Pollack Mihály épitkezéseit felsorolva emliti többek között a saját házának finom térhatásu körhelységekkel dicsekvö interierjeit.-273.l.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház/

Pollack Albert.

/Sz.kt.21.850/4/

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete,Bp.1948.

Pollack Mihályról irva azt mondja hogy mostohabátyánál Leopoldo Pollack mellett dolgozott Milánóban.Kiemeli a finommüvü elöcsarnokot amelyet saját Fürdöi utca házában alkotott.- 8.l.

Képek: 55/Pollack-Egerház épült 1822./
56.l.elöcsarnokának képe.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.15.105/2./

Horváth Henrik : Budapest művészeti emlékei.Bp.1932.

Pollack Mihályról irva és a mester épületeit felsorolva,a saját házát jellemzö bizonyitékának mondja a pesti épitészek magas szinvonalának.-54.l.

képe: CXXXII.tábla.

V. József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház/

Pollack Albert.

/ Miemlékek hivatalában/

Lechner jegyzék./Fürdö utca 6./ 1925.

Az akkori IV.kerület Pollack Mihály által épitett épületek között emliti a Wenckheim-házat a Fürdö-és Nádor utca sarkán mint Pollack Mihály által tervezett saját házát. -

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház/

Pollack Albert.

/Egy.kt. 4r 4131/1./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-18047.

Pollack Mihály által ez idöszakban épitett 54 épületek között,1822-böl emliti a mester saját házát./3182,Salzamtsgründe 190,Fürdö utca 6.II.em./ 93.l.

V. József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.81717/

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht,1933.

Arról ir hogy Pollack Mihály polgári épületeiből sajnos már kevés maradt meg. Ezeket felsorolva emliti az épitész saját házát a Fürdö-és Nádor utca sarkán. Ma több emelettel felépitve.-86.l.-

V. Jozsef Attila utca 6.
/Pollack-Eggerház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r/

Vámos Ferenc: Budapest városképének átalakulása Jozsef nádor korától napjainkig.- MM és EE havi.fiz. III.1926.

Részletesen foglalkozik a régi épületekre való emeletek felépitésével és kiemeli, hogy Jonás Zsigmond mennyire tudta sikeresen megoldani a Pollack-féle ház emeletráépitésének feladatát ugy hogy a régi stilus megóvatott. 141-143

Képe: 141.l.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Eggerház./

Pollack Albert.

Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.Arch.Ért.XIV-1931.

Összehasonlitja Leop.Pollack és Pollack Mihály tehetségeit és a Palladio-motivumról irva azt mondja hogy kissé átfogalmazva visszatér ez a motivum Pollack Mihály müveinél is pld.a Fesztetich palotánál és saját házánál is.238.l.

V. József Attila utca 6.

/ Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 726/56./

György Aranka: Ev.templomművészet Pesten.1935.

Részletesen ir Pollack Mihályról,szül.Bécsben 1773,meghalt Pesten 1855. Bécsben tanult,Pestre költözött,Krausz János késmárki épitömester pallérja volt.- Azt irja hogy a közismert épitészeti remekei,a Szapáry,Fesztetich és más épületek között saját háza is emlitésre méltó.-15.l.

V. József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. 328534./

Lestyán Sándor: Pest-budai regélö, 1940.

Az empire Pest emlékeiröl ir és Pollack Mihály épületei között emliti saját házát is a volt Fürdö-utcában.-112.l.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit és ezek közül a Nádor utca és Fürdö utca sarkán ma is álló Wenckheim-házat,melyet egykor saját magának épitette.Késöbb az angol-osztrák bank volt benne és három emeletsorral megtoldotta.-22.l. / 1953-ban a Belügyminiszterium csatolta épületéhez./

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor:
Arról ir hogy a volt Fürdö utca és Nádor utca sarkán álló,eredetileg kétemeletes házat Pollack Mihály magának épitette 1822-ben.-A következöben részletesen leirja a negyzetalaku elöcsarnokot,ir az alaprajzról,a homlokzatot is részletesen leirja.és az egész épületet csucspontnak mondja Pollack munkásságában.-47.48.l.-
Azt irja [redacted] többek között hogy különösen saját háza bizonyitja a legjobban hogy Pollack a városi ház épitésének terén minö magasságra emelkedett.-50.l.
Általában a Kolozsvár-i palotaépitészetröl irva azt mondja hogy a Kendeffypalota a pesti paloták egyik legszebbjét ,Pollack Mihály házát idézik emlékezetünkbe.-242.l.

Radós: Arról ir hogy az országnak Pozsonyból Pestre áttevödött sulypontja folytán itt találjuk a legtöbb és legjelentösebb alkotásokat.Több épitkezést felsorolva emliti szintén Pollack Mihály 1822-ben épült saját házát amely emeletráépitésekkel angol-osztrák banká vált.-370.l.

Képe: 371/alaprajz/ és 150,151.lz./

V.József Attila utca 6.
/Pollack - Egerház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2079/

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bp.1924.

Azt irja hogy a Fürdöutca és Nádorutca sarkán álló volt Wenckheim-ház amelyet egykor Pollack a maga és felesége Eger Magdolna részére épitette a mester finom izléséröl tesz tanuságot.-190.l. Képe.408,410.l.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 6458/

RHK.1.Thirring Gusztáv,Bpst.részletes kalauza.Bp.1926.

A Lipótvárost leirja, emliti a volt Tisza István utca és Nádor utca sarkán angol-osztrák bank épületét,amelyet Pollack Mihály 1822-ban a maga és felesége részére épitette.Azt irja tovább hogy az emelet felrakásával 1923-ban elrontották.62.l. / Jonás Zsigmond a lehetöség szerint a felsö emeletek építkezésénél megovta a.régi stilusát./

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház/

Pollack Albert.

/ Müemlékek bzttsg./

Lechner Jenö: Jegyzék,1925.

Jegyzékében többek között emliti a Pollack Mihály által tervezett és épitett házak között a Kardetter-házat is.-

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Pollack Mihály korai épülettipusok között emliti a Kardetter részére épitett egyenletes ritmusu,háromemeletes sarokházat/Engedély kelte 1812.ápr. 30.E korai épületnek kedves példájának mondja a Király-utcai Gömöry-házat.- lásd Voit Pál:Egy régi pesti patika.TBM.VII.1939./- 44.l./ 22.sz.249.l./

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház/

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Ge 1882/

Kunits Michael: Topografische Beschreibung des Königreichs Ungarn.I.köt.1824

Arról ir hogy a Hoffmann Lipótféle magkereskedése 1824-ben a Kemnitzer-házból átköltözött a Kardetter-házba.- 131.l.

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház/

Pollack Albert.

/Vár.kt. 1977/3 /

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

Pollack Mihály által tervezett és épitett épületek között felsorolja 3.236 sz.alatt Kardetter Lipót házát is a Dorottya utca 11.II.em.alatt. 93.1

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.312 4r./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere.- M.Müv.I-1925.

A Pollack Mihály által alkalmazott teljes egyenletes ablakritmusról irva,emliti a Kardetter Tamás részére épitett házat is./1812/.

554.l.

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873. között.Katalogus.1948.

I.terem: 12.sz.-"A Kardetterház",amely Pollack Mihály terve szerint 1812-1813 folyamán az Alsó-Dunasor 1.sz.alatt épült,ma M.Valéria u.7.

Klösz fényképe.13.l.

II.terem: 18.sz.-"A pesti Dunapart 1834-ben." mint 8.sz.emliti a Kardetter-házat épült Pollack M.terve szerint 1812-1813 folyamán.-Paur Miksa körajza,"Tillértár",Pozsony 1834.május 24.száma.- 19.l.

V.Mária Valéria utca 7.
/Kardetter-ház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 2115/

Schams Franz: Vollständige Beschreibung d.kgl.Freystadt Pest in Ungern. 1821.

A pesti nevezetes polgári házak között említést tesz a Kardetterházról a Kishid-utcában.- 91.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovács-ház,Vadászkürt-szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy,kt.3-77./

Tudományos gyüjtemény.Tudósitások a honnyi müvészekröl és müveiröl.1819.1.kötet

Dunaiszky Lörincz szobrász müveit felsorolva említést tesz arról is, hogy ö diszitette a Kovács-ház kapuját,5 egyptomi szobrokkal és női szoborral amely a Dunát ábrázolja és a magyar föld termékekkel,ezenkivül még egy romai és egy Merkur sisak és Neptun jelvényét.-123.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Mihály.

/ Egy.kt.27 b -75./

Nagy Iván: Magyarország képzömüvészete a legrégibb időktöl 1850-ig.Századok, VIII-1874.

Dunaiszky Lörinc szobrász müveit felsorolva 20.sz.alatt emliti kapudiszitményeit a Kovácsházon,az egyptomi vizisten,a Duna magyar nöialakban a föld terményeivel,romai és Merkur-sisak ,ezenkivül Neptun jelvénye.-39.l.

V

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 2115./

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der kgl.Freystadt Pest in Ungern.1821.

Arról ir hogy a Szépitési bizottság a közlekedés érdekében több utcát nyitott Pesten.Ezek közül egyet a Kis-hid utcától a Vadászkürt mellett.-76.l.

A polgári,architektonikus szempontból figyelemre méltó házak között emliti a Kovácsféle házat a Kishid utcában.-91.l.

A legforgalmasabb vendéglök között a Vadászkürtöt és kávéházát is emliti.-338,341.l.

V. Türr István utca 5. 1. iv.

/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy. kt. Ge 2468./

Tekusch August: Der Fremde in Pest. 1833.

A második fejezetben felsorolja az idegen részére a legnevezetesebb pesti vendégfogadókat, közöttük" Zum Jägerhorn, in der kleinen Bruckgasse, innere Stadt"

11.1.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt-szálloda/Elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.3116./

Honmüvész.1835./Az 1.sz.iven 3szor szerepel,itt egyesitve van egy 1/4 iven./

I. Arról ir hogy a Strohmeyerféle " Prachtgebäude der kgl.Freistadt Pesth",cimü pesti térkép oldalán látható nevezetes épületek között a Vadászkürt-szálló épülete is látható./Szépmü-rovat,521.l./

II. Arról számol be hogy a Vadászkürt-szálló bérlője csinosan diszitette növényekkel éttermeit.-/ Pesti-vizsgáló rovat,349.l./

III. Megemliti hogy a hirneves Schoefft Ágoston festö képtárának gyüjteményét a Vadászkürtben levö lakásán kiállitja.-/ Festészet rovat,66,67.l./

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.14-10./

Művészet.II-1903.Dunaiszky Lörincz.

Dunaiszky Lörincz müveiröl Szana Tamás adatai alapján ir és ezek közül emliti a Kovácsház diszeit,a Nilusfolyó istenét,a Duna mint női szobor a magyar föld termékei,romai és Merkur sisak és Neptun szigonnyal.-350.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár 1849 és 1855.

1849: Arról ir hogy a Vadászkürt szállóban délután már cigányzenekar játszik. 48.l.

1855: Arról számol be hogy a Vadászkürtben rendezett olajfestmény árverés nem sikerült.-1153.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1922./

Der Spiegel,1840.

Az idegeneknek és utazóknak nagyon ajánlja a Vadászkürt szállót.-

336.l.

Arról számol be hogy Emmerling vendéglös átvette a Vadászkürtöt, következik ennek termeinek és berendezésének dicsérete és említést tesz arról hogy a szállónak 99 szobája van.-684.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár,1860.

Arról ir hogy a Vadászkürt szálló egész személzetét magyar egyenruhába öltözték,egy bécsi kávéházban ahová magyarok járnak szintén igy történt.-670.l.

V.József Attila utca 6.
/volt Pollack-Eggerház/

Pollack Albert.

/Sz.kt.3116./

Honmüvész,V-Pest,1837.Utasitó.

Egy képfestö a bécsi müvészeti intézetböl hirdetése,hogy mint tájfestö vidéki uradolomra menne,Pesten megbeszélés végett felkereshetö a Fürdö-utcában levö Pollackféle házban.-232,240.l.

V.József Attila utca 6.
/Pollack-Egerház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Ge 2468/

Tekusch August: Der Fremde in Pest.1833.

Azt irja hogy azon házak között amelyek ugy architektura mint belsö kivitel által figyelemreméltók többek között a belvárosban a gr.Wenckheim palotát kell emliteni,házszáma 532.75.l. /Volt Pollack-Egerház./

V.József Attila utca 6.
/volt Pollack -Eggerház./

Pollack Albert.

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere.
Magy.Mivészet.I-1925.

Pollack Mihály épitkezéseiröl irva azt mondja hogy a 19.sz.20-as évekbe esik három kiforott épületének alkotása:A Fesztetich,a Hanzély- és saját háza.518
Részletesen leirja Pollack M.saját házát és ezt teljesen kiforott architektonikus alkotásnak nevezi.Emliti azt is hogy az épitési engedélyt megadó aktában Lechner actuárius megjegyezte" ein ansehnliches Haus".V.A.3182.-561.l.
Az épitész igazi vérbeli épitömesteri gondolkozását is abban látja,hogy a dor oszlopokat az Almássy-Zichy palotánál,mint saját házánál hogy formálta és erröl részletesen ir.563.l.
A háznak homlokzatát is részletesen tárgyalja és e lapon képét is közli.564.l
Azt irja hogy a III.em.a 80-as években,a IV.V.VI.em.pedig Jonás Zsigmond tervei szerint ugy készült el hogy ezeknél és a belsö részek megujitásán a régi stilus tapintatosan megovatott.-565.l.-
Továbbá részletesen foglalkozik még a mester személyével és még emliti az ismeretlen mestertöl származó reliefet a Pollack-ház kapuja felett és ennek képét közli.-566.l.-

Képe: 553,560,564,566.lapon.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálloda,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 1982 ./

Der Spiegel,1851.

·Arról számol be hogy Jászberényben halt meg Kovách Zsigmond földbirtokos,akinek Pesten több nagy háza van ezek között a Vadászkürt szálló háza is az övé.- 851.l.-

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovács-ház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.65/79./

Magyar Kurir 1825.II.félesztendö.

Arról számol be hogy Don Miguel portugál herceg Bécsböl Erdélybe utazva Pesten a Vadászkürt szállóban lakott.-24.l.-

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/ Kovács-ház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.1045./

Der Spiegel.-1835.

A pesti " Lokalnotitzen ",c.rovatban azt irja hogy Pesten nagyon divatosak lettek az esti " Reunionok" ,különösen kiemeli többek között a Vadászkürtben rendezett esti összejöveteleket.-792.l.-

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.12/79./

Hölgyfutár.1850.I.kötet.

Arról számol be hogy a Vadászkürt szálló éttermében tüz ütött ki,de sikerült eloltani.-307.l.-

Említést tesz arról hogy a Vadászkürt szállóban két estén egymás után valaki vacsoráját ezüst huszokkal fizetett és tekintettel az ezüstpénz hiányára gyanus lett ezáltal.-327.l.-

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/ Kovácsház, majd Vadászkürt-szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 12 LXXIX./

Hölgyfutár.-1853.

Felsorolja egy hosszabb riportban az összes pesti kávéházakat és ezek között emliti a Vadászkürt szállóban levö kávéházat is.- 220.l.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.12-79./

Hölgyfutár.1861.

Arról ir hogy a Vadászkürt szálló vendéglöjét egy pesti kereskedöház 200.000 ft-ért megvette volna.-927.l.

Emlitést tesz arról hogy a világhirü Derby lord a Vadászkürtben szállt meg,ezt csodálatosnak tartja,mert a Pestre jövö angolok mindig az Angol Királyné szállóban szoktak megszállni.-950 és 958.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.504/4r./

Honderü.Buda.1846.II.kötet.

Arról számol be hogy a Concordia egyesület megkezdte a Vadászkürt szálló fogadó-termében összejöveteleit.-437.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert

/ Egy.kt.9 4r 75./

Sötér István: Városrészek siratása.Budapest,1945.

Cikkében felsorolja és képekben bemutatja az ostrom alatt rombadölt nevezetes és régi pesti épületeket,ezek közül emliti a Vadászkürt szállót is.

128.l.- Képe: 118.l.-

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/5./

Hazai és külföldi tudósitások.1824.I.és II.félesztendö.

Hirdetés: Wagner János 1824.május 28-án hirdeti hogy a Vadászkürt-szállodát több évre bérbe vette/azelött gr.Beleznay-kert bérlöje volt./.-

I.félesztendö.344,352,360.l.után. II.félesztendö.80,96,112,162.l.után.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ • Pollack Albert.

/Vár.kt. B 051/5./

Hazai és külföldi tudósitások.1839.I.félesztendö.

Hirdetés: "Hogy a Vadászkürt szálló f.e.Mihály-napon haszonbérbe kiadandó."-268,284,292.l.után.-

V.Türr István utca 5. 2.ív.
/Kovács ház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/120./

Hunfalvy Johann: Pesth u.Ofen nebst Umgegend.Pest,1859.

Felsorolja Pest legjobb szállodáit és ezek közül említi a Vadászkürt szállodát is.- 170.l.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek,könyvek Csillag Béla gyüjteményében.Bp.1936.

109.sz."Hotel Mayer Pesth,Kleinbrückengasse zum Jägerhorn." a Vadászkürt szálló képe.Épitette Pollack Mihály Kovács Mózes részére bérházként 1815-ben.

29,30.l.

127.sz."Prachtgebäude der kgl.Freistadt Pesth," Strohmayerféle térkép Pestről,oldalán a nevezetesebb pesti épületek,közöttük a Vadászkürt is.-32.l.

139.sz. " Buda és Pest térképe," a részletképekben többek között a Vadászkürtfogadó a Kishid utcában.-34.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürtszálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt.328534./

Lestyán Sándor: Pest-budai regélö.Bp.1940.

Hartlébenék kiadásukban 1855-1860 között megjelent"Historisch-romantischer Polygotten-Führer"-böl idézve, a belvárosi szállodák között emliti a Vadászkürtöt is.-165,168,195.l.-

Arról ir hogy kovásznai nemes Kovács Mózes épitette 1800-ban/?1815-16/ a Vadászkürt szállodát azon a helyen ahol a hajóhid raktára volt.Cégeres vendégfogadó jogot szerzett hozzá az egykori szabad-székelyek fogadó utóda.Halála után a Darázs és Jankovics családok örökölték a Vadászkürt szállódát és a fogadójogot is.-215.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/Vár.kt.B 309/50./

Tonelli Sándor: Nagyapáink Pest-budája.Bp.1944.

Arról ir hogy annak idején a vendégfogadók között nagyon dicsérték a Vadászkürt szállót is.-40.l.-

Arról számol be hogy a mult század 40-éveiben a müvészek és müvészbarátoknak volt egy "Concordia" nevü tartós egyesület alapszabályok nélkül,amely rendszerint télen a Vadászkürtben tartotta esti összejöveteleit.-101.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 308/163./

Rexa Dezsö: Képeskönyv képek nélkül a régi Pestről.Bp.1947.

Elbeszéléseiben arról ir hogy a felsömagyarországi br.Podmaniczky János tovább élt mint a vagyona tartott és saját házában tartott meg még magának csak egy szobát ha Pestre jön, ne hogy a Vadászkürtben kellene egy szobát bérelnie.-19.l.-

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 között/Katalogus/.Bp.1948.

17.sz./Schwindt Károly rajza,Perlaszka aquatintája 1834./ alatt emliti a Vadá kürt fogadót ,tervezte és épitette Pollack Mihály 1815-1816 között Kovács Mozes részére,átalakitotta 1875-ben Ray Rezsö,az 1945.évi ostromban rommá lett, azután lebontatott.- 14.1.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

Felsorolva Pollack Mihály épitkezéseit és interieur-tervezéseit emliti többek között a Vadászkürt szállodát és ennek elöcsarnokát is.-273.l.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/Vár.kt.314639./

Barabás Miklós: Önéletrajza.Kolozsvár,1944.

Emlékirataiban a müvész ir egy Pesten töltött estről a " Kis pipa" vendéglöben,amely a " Vadászkürt" és a " Stock im Eisen" között volt.-136.l.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/ Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 938/3./

Váradi Antal: Az egykori Budapest.-Bp.1922.

Budapest leirásában felsorolja a jelesebb étkezöhelyeket is/1850 körül
és ezek között elsösorban a Vadászkürt szállodát a Kishid utcában.-59,146.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 1882./

Kunits Michael: Topographische Beschreibung des Königreichs Ungarn.Pest 1821

A pesti iparosokról irva emliti Renner Károly kovácsmester tatálmányait és hogy a Vadászkürt szállodára általa 1824-ben felszerelt tábla különös figyelmet érdemel.-187.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 1882./

Kunits Michael: Topographische Beschreibung des Königreichs Ungarn.Pest 1821

A pesti iparosokról irva emliti Renner Károly kovácsmester tatálmányait és hogy a Vadászkürt szállodára általa 1824-ben felszerelt tábla különös figyelmet érdemel.-187.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 1136./

ifj.Palugyay Imre: Buda-Pest Buda-Pest szabad kir.városok leirása.Pest,1952.

Felsorolja Pest vendégfogadoit és ezek közül emliti a Vadászkürt szállodát is.-477.l.

Arról ir hogy hól vannak Pesten a gyorsutazási-irodák és ezek közül említést tesz arról hogy a Pest-Arad-Temesvár vonalra az iroda szemben van a Vadászkürt szállodával.-499.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egykt.H 598,5-6 köt./

Frankenburg Adolf: Zsibvásár,Pest 1858.

Egy külföldi utazás leirása alkalmával összehasonlitja a bécsi és más városok szállodáit a pestiekkel és dicsérettel emlékszik Pesten többek között a Vadászkürt szállodára is.- 91.l.

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár, 1862 és 1863.

1862: Arról számol be hogy a Vadászkürt jelenlegi bérlője a Váci-utc. Nákóházat bérelte és ott a "Nemzeti szállót" fogja berendezni.-1075.l.

1863: Öngyilkosságról ir amely a Vadászkürt szállóban történt.-6.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház, majd Vadászkürt szálló, elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.8546./

Honmüvész, II-Pest, 1834.

Hosszu cikkében foglalkozik a Vadászkürt Mayer nevü bérlöjével és többek között kifogásolja ugy a német "Jägerhorn" szálloda nevet mint más nem magyar felirásokat is.-734-735.l. /717 l.téves./

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1922./

Der Spiegel,1839.

Arról számol be hogy Mayer vendéglös a Vadászkürt szálló bérlöje a "Magyar király" vendéglöt is bérbe vette.- 8.l.

Arról számol be hogy ugy a Vadászkürt mint a Magyar Király vendéglö uj berendezést kapnak.-634.l.

V.Türr István utca 5. 1.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 1922./

Der Spiegel.1852.

Azon véleményének ad kifejezést,hogy a Vadászkürt az uj bérlője vezetése alatt vissza fogja szerezni jóhirnevét amelyet az utolsó időben elvesztette.-1028.l. /687.l.téves./

V.Türr István utca 5. 2.iv.
/Kovácsház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Arról ir hogy Pollack Mihályt a tartozkodó és egyszerü homlokzat mellett a bejárati csarnok térmegoldása különösen érdekelte.-45.l.

Emliti hogy Pollack Mihály a városi ház épitésének minö magasságra emelkedett és többek között a Kováts Mzes házát is felsorolja.-50.l.

Radós: Azt irja hogy az országnak Rzsonyból Pestre áttevödött politikai, gazdasági és társadalmi sulypont folytán itt találjuk a legjelentösebb alkotásokat Kasselik és Hofrichter mellett kiemeli Pollack Mihály több alkotásait, ezek közül a Kovácsházat is /1811-1815./ 370.l.

Alaprajzok: 365,371.l.

V.Türr Isván utca 5. 1.iv.
/ Kovács-ház,majd Vadászkürt szálló,elpusztult./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.3-77./

I.kötet 3.

Tudományos Gyüjtemény.1840.Könyvismertetés./III.Kötet./

Z rotu recensens

Ferenczy János " Közönséges Geográphia",c.könyvét ismerteti és a régi vagy belsö városnak szentelt fejezetében a nevezetes épületek között emliti a Vadászkürt-szállót.-114.1.- Tankó

felsorolás: ev. tp. Brudern ház is emlitve

115: „most épülő S. muscumával melly egy kor Pestnek legszebb épületei közt számláttatni fog"

116: Pest a' m. haladó művelésnek (mi az a' haladó művelés? van-e nem haladó művelés vagy is inkább művelt vagy v. művelődés?) csinosodásnak, iparnak és kereskedésnek központja."

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart: 24- 1/4 iv.

Tárgy: V.Szép utca 6. /Szapáry-palota./

27 forrásmü,hiányzik: - Hazai és külföldi tudósitások 1820,II.fél.mert azonos a Magy. Kurir,1820.II.tudósitásával. l.ott
- Benedek Frau Marcell: Die Peste baukunst der Empirezeit.Mügyüjtö. IV-1930,mert szószerinti forditás B.Marcellné,Az empire épitészet Pesten.c.munkának.- l.ott.
- Szépmüvészet,I-1840.téves adat.

Könytár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.aug.végén. Pollack Albert.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-palota./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 910/17./

Tekusch August: Der Fremde in Pest.- Pest,1833.

Pest nevezetes épületei részletes leirása után azt mondja hogy könyvében nem volna elég hely még a többi figelemreméltó házak leirására és ezeket felsorolva 210.sz.alatt emliti a gr.Szapáry házát.-76.l./nem 75.l./

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.214.553./

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der kgl Freystadt Pest in Ungern. Pest,1821.

Pest város leirásában külön emlitést tesz a " Schönen Gasse " /Szép utcában/levö Almássy-féle /v.Szapáry/ palotáról.-92.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./.

Pollack Albert.

/Sz.kt. H.213./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a pesti paloták épitömestere.MMü.I.1925.

Azt irja hogy Pollack Mihály az 1817-ben tervezett Szép utcai palotánál már a dor stilus puritánságra törekedett,részletesen foglalkozik az elöcsarnokkal és azt mondja hogy a mester a félkörben simuló csavart lépcsövel elérkezett a lépcsöházainak végsökig következetes stiláris keresztülviteléhez.

Emliti hogy Pollack Mihály a palotát eredetileg II.emeletesnek tervezte,de csak egy emelet épült ki,foglalkozik továbbá a földszinti ablakok fölötti részével.- 557.558.l.

Azt irja hogy a mester vérbeli épitömesteri gondolkodását a dór oszlopok is bizonyitják az Almássy-és saját házában,az elöcsarnokokban,nem csak sudarosodnak,hanem ki is hasasadnak mint az eredeti görög épületekben.-563.l.

Összehasonlitja a Brudern-palotát az Almássy-palotával.-565.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-palota./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 6458/1./

RHK.1.Thirring G.Bpst.részletes kalauza. Bp.1926.

A Bélvárost leirva emliti a Szép- és Réáltanonda-utca sarkán a gr.Szapáry-palotát egy görögös dombormüvekkel ellátott épületet amelyet 1817-ben Pollack Mihály épitette.-56.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-paleta./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2079./

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bp.1924.

Pollack Mihály által épitett paloták között emliti még barok reminiszcenciákkal ékes a Szép-utcai Szapáry-palotát.-191.l. Kép: 387.sz.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-palota./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 közt.Katalogus.,1948.

Az I.Teremnél: 21.sz.: Az Almássy-palota ,Pollack Mihály terve szerint épült 1818-ban a Szép- és Réáltanonda utca sarkán.-Az 1945 évi ostromban megrongálodott.-/Fénykép 1900 körül./- 14.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/56./

Györi Aranka: Ev.templom müvészet Pesten,1935.

Pollack Mihályt emliti mint az empire épitészetnek müvészegyéniségét /1773-1855/,alkotásai között felsorolja a Szapáry- és Festetich-palotát is.-

/Munkájában Pollack-al mint a Déák-téri ev.templom épitészével foglalkozik./ 15.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.Arch.477./

Petrik Albert: A régi Budapest épitömüvészete.II.Rész.Bp.1911.

A 94.ábra/a Szapáry,v.Almássy palota/ Szép utcai homlokzatának részlete.-

Épült a XIX sz.elsö felében Pollack Mihály épitész tervei szerint.-

95.ábra kapuja,96.földszinti ablakai.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.15105/2 /

Horváth Henrik: Budapest művészeti emlékei.Bp.1938.

Azt irja tévesen hogy a Szép utcai Szapáry palota Brein Ignác tervei szerint épült.-57.l.

Azt irja hogy a házat 1829.-ben Brein épitette Slettner Mátyás részére, majd Szapáry utána Zichy-palota lett.-91.l. Képe: CXLI.

/A palotát Pollack Mihály tervezte./

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./ Pollack Albert.

/ Müegy.kt. D 347 /

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.1902.

Azt irja hogy a Szép-utcai Szapáry palota homlokzata még sivárabb mint a várbeli Sándor-palotáé,a görögös diszitö dombormüvek az ablakok felett nagyon szegényesek és nem teszik a homlokzatot müvészivé.-69,70.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 328534./

Lestyán Sándor: Pest-budai regélő.Bp.1940.

Arról ir hogy az Empire-Pest emlékeiből még őrzünk valamit és Pollack Mihály épületei között emliti a Szapáry-palotát a Szép-és Réáltanonda utca sarkán.-112.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207 ./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Arról ir hogy Pollack Mihályt a városi ház külsö és belsö tagolása,a tartozkodó és egyszerü homlokzat és a bejárati csarnok térmegoldása érdekli,ezzel a kérdéssel a Brudern-ház utáni nagyobb terveiben foglalkozik ezek közül az Almássy-palota 1817-ben készitett tervét emeli ki.-45.l.

Az Almásy-,késöbb Szapáry-majd Zichy-palota bejárati tengelyébe esö téregyüttes kétségtelenül a legérettebb térkompoziciók egyike.- 46.l.

Többek között emliti az Almásy-palotát mint bizonyitékot hogy a mester a városi ház épitésének terén minö magasságra emelkedett.-50.l.

Radós: A XVIII,sz.második fele után keletkezett változásoknál a vidéki kastélyok után a városi főuri paloták között emliti a pesti Szapáry palotát. 304.l.

Az országnak Pozsonyból Pestre áttévödött sulypont folytán itt találjuk a legtöbb és legjelentösebb alkotásokat,ezek közül emliti a Szapáry palotát is. 370.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2089 /

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Munkájának keretén belül emliti Pollack Mihály más pesti épitkezéseit is és ezek közül a szép-utcai Szapáry palotát.- 22.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.001 /

Bierbauer Virgil: A palatinus stilus viszonya az europai klassziciamushoz.MM és EE füz.II.1925.

Azt irja hogy Pollack Mihály elöszeretettel alkalmazott a földszinti ablakok fölött igen kis domboruságu archivoltokat és kissé süllyesztett mezöket hüvös ornamentumokkal.Legszebb példája a Szép utcai Zichy-Szapáry palota.- 40.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.537 /

Vasárnapi Ujság.1908./Elégett mükincsek./

Beszámol az 1907 év utolsó napjaiban keletkezett tüzröl a Szapáry-palotában.A tüzvész elsörangu mükincseket semmisitett meg. Főleg a velencei festö-müvészet és müipar klasszicus századaiból valók voltak.- Ezek a mükincsek örökség után kerültek a velencei Morosini palotából 1885-ben Pestre a Szapáry-családhoz.Részletesen felsorolja ugy az elpusztult festményeket mint a többi mükincseket.Cikkéhez öt a tüzvész után felvett fényképeket közli.

33.34.l.- Képek.33.34.35.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.21850/4 /

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete.Bp.1948.

Közli a Hanzély-ház ,késöbb Zichy-ház,/Szép utca / elöcsarnoka képét.

Épült 1821,tervezte Pollack Mihály.- 65.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.018608 /

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.-TBM.I.-1932.

Felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit,1817-böl emliti a gr.Almássy palotát / Am alten botanischen Garten/ ma Szép utca 6.I.em. - 93.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry-palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.172.053./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht,1933.

A Pollack Mihály által épitett magánépületek között dicséri a Szapáry palotát a Szép utcában.Azt mondja hogy sajnos a mester magánépitkezéseiből kevés maradt meg.- 85.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota /

Pollack Albert.

/Műemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék.
1925.

Felsorolja Pollack Mihály pesti épitkezéseit és a IV.ker.-ben emliti a Szép-utcai Szapáry palotát.-

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.246181 /

Bierbauer Virgil: A régi Buda-Pest épitészete.-Bp.1920.

Azt irja hogy az akkori épitészek nem estek ki a nagy felületeket kedvezö stilusból. A szobrászati diszt elmélyitett felületrészekbe illesztettek bele és soha nem használták ilyen diszt a tektonikus tagolásokhoz,mint példát emliti a Szapáry-palotát és közli képét 32 és 33 sz.alatt.- 12.l. képei: 16.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.018820 /

Genthon: Budapest multja és müvészete.-Bp.1932.

Felsorolva Pollack Mihály pesti épitkezéseit ezek közül emliti a Szapáry palotát a Szeép-és Réáltanoda utca sarkán.- 62.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1468 /

Hazai és külföldi tudósitások.1820.II.félesztendö.

A király és királyné 1820.szept.14.én történt pesti látogatásukról irva emliti a fényes esti kivilágitást Pesten és Budán.A különösen szépen kivilágitott pesti házak közül felsorolja az Almássy palotát is.- 174.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.150.554 /

Voit Pál: Régi magyar otthonok.-Bp.1943.

Pollack Mihály a milánoi müiskolázottságu mesternek müvei között az általa 1817-ben épitett Almássy/Szapáry/ palotát,ahol a mester elöször épiti a kor matematikai gondolkodásmódjára oly jellemzö elsö csavart lépcsöt.- 273.l.

V.Szép utca 6.

/Szapáry palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.57.288 /

Benedek Marcellné: Az empire épitészet Pesten.

Pollack Mihály müvei között foglalkozik a Szapáry palotával is, kiemeli a relief diszitéseit.-Azt irja még hogy a sik erejét seholsem éreszteti a mester annyira mint ebben csak viszintes,oszlopok nélküli épületnél,páratlan egyszerüséggel és nyugalommal hangsulyozva a klasszicizáló empire stilusát.- 28.29.1.

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart: 29- 1/4 iv.

Tárgy: V.Nádor utca 9./v.Festetich palota./

31 forrásmü 2 iven.

Hiányzik: 1.ivből.

- Magy.Iparmüvészet,XVIII-1915./Diváld K./ csak kép.
- Benedek Fr.Marcell:Die Pester Baukunst der Empirezeit,szószerinti fordítás a magyar „Az empireépitészet Pesten.-lásd ott.-

Könyvtár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.aug.végén. Pollack Albert.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 910/17./

Tekusch August: Der Fremde in Pest.1833.

Miután Pest nevezetes házait részletesebben ismertette azt mondja hogy helyszüke miatt a többi figyelemreméltó házakat csak felsorolhatja.A Lipót-városban emliti 22 2/3 sz.alatt a Festetich-házat.-76.l.

/ de a Belvárosban is emlit 376.sz.alatt egy gr.Festetich-házat.75.l./

V.Nádor utca 9. 1.iv.
/Festetich-palota/

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/7./

Gettinger Theodor: Ungarn,s Hauptstädte Pest-Ofen und deren Umgebung.P.1866.

Leirja Pestet és az akkori Lipótvárost és azt mondja hogy említésre méltó a Festetich-palota a Zrinyi utcában.- 11.l.

V.Nádor utca 9. I.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.15105/2 /

Horváth Henrik: Budapest müvészeti emlékei.Bp.1938.

Azt irja hogy Pollack Mihály Festetich-féle palota elöcsarnoka visszatér a mester nagyobb alkotásainál igy a Nemzeti Muzeum és a Sándor-palotánál.-54.l.

Emliti hogy a palotát Festetich Antal részére épitette 1826-ban CXXVII. és ez idöben épitette is a Nádor utcában saját házát és a Hanzély-féle házat is.-

A Festetich palotában elökelöen hat az elöcsarnoka a Klieber által készitett szobrokkal.Az I.emeleti hasonloan finoman tagolt helységet részletes leirását közli.-89.l.- CXXXI a Nádor utca 9.sz.udvara,CLIX.Klieber J."Bachansnö"1826, a Festetich palota elöcsarnoka részére készült.-94.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H 213./

Bierbauer Virgil: Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere.MMi 1925

Azt irja hogy az 1820-as évekbe esik Pollack Mihály palota-épitö tevékenységének virágkora.Három teljesen kiforott épület: A Fesztetich,a Hanzély és saját háza.Részletesen foglalkozik a paloták homlokzataival és más stilusbeli részleteivel és emliti is az elöcsarnokokat.-Még azt mondja hogy a gr.Fesztetich Antal számára/1820-26/ három részben épült palota még ma is áll.-558.559.l.

Képe: 562.563.l.

V.Nádor utca 9. I.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/ Müv.tört.int.kt.6242/c/

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.III.rész.Bp.1911.

A 33-36.sz.ábrákhoz,"A Nádor utca 9.sz.kapucsarnoka",azt irja hogy az utca 1947 óta viseli nevét,az ottani házak legnagyobb része 1810 és 1830 között épült,igy a 9.sz.ház is,egyszerü a homlokzata,de annál szebb az elöcsarnoka, valoszinünek tartja hogy Pollack Mihály épitette,miután ilyen köralaku kupola csarnokok ismétlödnek épületeinél.Következik ugy a csarnok mint ennek szobrainak részletes leirása.Ezek közül a "Flora"szobrot Ferenczy István müvének tartja.- 16,17.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.172063/

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht,1933.

Emliti Pollack Mihály épitkezéseit és kiemeli ünnepélyes kupolnacsarnokát a Festetich palotában.- 85.86.1.-

Külön mégegyszer emliti a kupolnacsarnok Klieber által készitett szép allegorikus figuráit./Petrik a "Florát" Ferenczynek tulajdonitja./ 91.1.

Elöcsarnok képe: 85.1.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.018608/

Borbiró Virgil: Pesti épitömesterek munkásságai1809.-1847.TBM.I-1932.

Felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit és 1820-ból emliti a Festetich palotát /Windgasse/ Nádor utca. II.emeletes.- 93.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.018608 /

Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM-VII-1939.

Foglalkozik Pollack Mihály intimhatásu interieureivel és azt mondja hogy a Festetich palota kerek emeleti termében más eszközökkel variálja a várbeli Sándorpalota Kerek-Szalonjának bájos témáját.-

61.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.11.014 /

Genthon-Nyilas Kolb: Budapesti képeskönyv.1934.

Közli a 131.sz.ábrán a "Flora" szobrot a Nádor utcai 9.sz.Festetic palota elöcsarnokából,Klieber müvének tartja 1827-böl/Petrik Ferenczy müvének tartja./ 154.l.

V.Nádor utca 9. 2.iv.

/ Festetich palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.21.850/4 /

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete.Bp.1948.

Közli a Festetich palota képét,épült 1820-1826,tervezte Pollack Mihály,közli tovább a földszinti elöcsarnok és az emeleti kerek terének képét.-62,63,64.l.-

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50537 /

Petrik Albert: Budapest régi szobrai.Vasárnapi Ujság.1911.

Valoszinünek tartja hogy a Nádor utca 9.sz.ház kapucsarnokában álló négy nöi alak közül három Dunaiszky müve,mert nagyon hasonlitanak az ö Flora szoborhoz amely a Bálvány utca 20.sz.alatti ház udvarában áll és az ö müve.-481.l.-Képe: 483.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/ Sz. H 50.011 /

Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.ÁÉ XIV-1931.

Azt irja hogy Leopoldo Pollack müvészetében többször visszatér a Palladio motivumból kiinduló hármas nyilás,melyeket párkány vagy oromzat által foglal egységbe.-Árfogalmazva látjuk ezt Pollack Mihály müveinél is pld.a Festetich palota,saját házán és a Muzeum rizalitjének eredeti terve.

238.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001 /

Bierbauer Virgil: Kasselik Fidél és Hofrichter József pesti épitömesterek müvészete. MM és ÉE füz.LXI-1927.

Azt irja hogy a Kasselik?tervezte Festetich palota a plasztikus stilusnak tipikus példája,de különösen emlitést kiván a Pesten ritkán alkalmazott alacsony mezzanin amely a Pollack-féle Zrinyi utcai Festetich-háznál is megvan.-67.l. /Ugy látszik sajtó-hiba hogy Kasselik tervezte volna a palotát,a végén és másutt Pollack M.-nak tulajdonitja.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.248089 /

Meller Simon: Ferenczy István élete és müvei.-Bp.1906.

Könyvében emliti hogy Ferenczy István aki különben Klieber tanitványa volt,többek között a Festetich családnak is dolgozott.- 39.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.57.288 /

Benedek Marcellné: Az empire épitészet Pesten.

Pollack Mihály müveiröl ir és a Festetich palotánál azt mondja hogy a szobrokkal diszitett köralaku vestibülje által a belsö diszitésének mestere.- 28.30.1.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/ Festetich palota / Pollack Albert.

/Sz.kt.246.181/

Bierbauer Virgil: A régi Buda-Pest épitészete.Bp.1929.

Azt irja hogy a Nádor utcában vannak Pest e kor legszebb és legelökelöbb bérházai.Elöcsarnokaik klasszicus vestibülumok kupolával,szobros fülkékkel,lépcsöházuk és szép udvarukkal.-13,14.l. Képek a Festetich-palotából: 16,41.

V.Nádor utca 9. 2.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Sz.kt.150.554 /

Voit Pál: Régi magyar otthonok.-Bp.1943.

A Szapáry palotáról mint Pollack Mihály müvéröl irva emliti utána még a Festetich palotát és saját házát finom térhatásu körhelyiségeivel.-

273.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.80428 /

Medvey Pál:,Vezető Budapest szobrai megtekintéséhez.-Bp,1939.

"Nádor utca 9." számhoz: Festetich palota, épitette Pollack Mihály, kapubejárat,három Flora és egy Bachansnö szobra.-1827.Klieber József.osztr. szobrász.-46 és 119.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota/

Pollack Albert.

/Müemlékek bztság.-a /

Lechner jegyzék.1925.

Felsorolja Pollack Mihály pesti épitkezéseit és az V.er.-nél e,liti a Zrinyi utcai Festetich palotát.-

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Ek. Gd 4r 2089/

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Munkájának keretén belül emliti Pollack Mihály más épitkezéseit is és közöttük a Zrinyi-utcai Festetich palotát is.-22.l.

V.Nádor utca 9. 2.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor:

A Horváth-házról irva emliti ennek kerek elöcsarnokját és azt mondja hogy Pollack Mihály a teret az átlós tengelyekben félkörivü fülkékkel böviti ki, ezt a megoldást a mester a Festetich palotánál fejlesztette tovább.-45.l.

Részletesen foglalkozik a Festetich-palota épitészetével,a homlokzattal, az elöcsarnokkal,az udvari homlokzatával.-47.l.

Azt mondja hogy többek között a Festetich palota is bizonyitják hogy a mester a városi ház épitésének terén minő magasságra emelkedett.-50.l.

A dégi Festetich kastélyról irva emliti hogy Pollack M.1820-ban és 1826-ban tervezte a pesti Festetich palotát.-54.l.

Fenti kastély leirásában a térkiképzésével foglalkozik és azt mondja hogy egy rokon megoldás korábbi müvei között a pesti Festetich-palotában található. 55.l.

Radós: Azt irja hogy az országnak Pozsonyból Pestre áttevödött sulypontja folytán itt található e kor legjelentösebb épitkezéseit,ezek közül emliti a három részben épült egykori Festetich palotát is./1820-26/.370.l.- terv.365.l. Kép.152.sz.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 310/10/69/1./

Liber Endre: Budapest szobrai és emléktáblai.Bp.1929.

A pesti szobrokról azt irja hogy eredetükröl nem lehet mindig biztosat tudni csak a Festetich-palota elöcsarnokának szobraitól tudjuk hogy nem nem pesti mester alkotásai 1827-böl. 51.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.328534./

Lestyán Sándor: Pest-budai regélö.Bp.1940.

Arról ir hogy az Empire-Pest emlékeiböl még örzünk valamit,
Pollack Mihály épületei között emliti a Festetich-palotát a Zrinyi utcában
112.l.

V.Nádor utca 9. I.iv.

/Festetich palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 902/10./

Horváth H.: Szentpétery József pesti ötvösmester művészete.-Budapest-régiségei. XII-1937.

Az ötvösmester életét és müveit irja le és emliti hogy Klieber József a bécsi művészeti akadémia igazgatója 1831-ben öt felkereste,minek a mester nagyon örült,hiszen Kliebernek Pesten is igen jó hirneve volt,legszebb klasszicus bronzealkotásai a Festetich-palota elöcsarnokában állanak.-

247.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 5629./

Schoen Arnold: Pest-budai müvészeti almanach.Bp.1919.

Közli a Pollack Mihály által épitett Festetich-palota elöcsarnokában "Flora" szobrok képeit,Klieber bécsi szobrász müveit.-22,25,26.l.

Emliti szintén fenti elöcsarnokban álló Bachansnö képét és ezt a szobrot is Kliebernek tulajdonitja.-29.l. /Képek 23,24,27,28./

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2079./

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bp.1924.

Pollack Mihály által épitett paloták között emliti a Zrinyi utcai Festetich-palotát,a vestibulumban Klieber szobraival,az emeleten egy szép köralaku termével.- 191.l. Képek: 419,427-432.az.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 6458/1./

RHK.1.Thirring Gusztáv,Bpst.részletes kalauza.Bp.1926.

A Lipótvárost leirva emliti mint talán Pollack Mihály-tól a Nádor utca 9.sz.házat,elöcsarnokkal,négy Klieber-töl alkotott szobrokkal/1827/

A házat a mult század szép épitészeti emlékének mondja.- 59.l.

V.Nádor utca 9.

/Festetich-palota../

Pollack Albert.

/Miegy.kt.F-930./

Könyvismertetés.Magy.Technika,XII-1931.

Ismerteti Pintér András:"A magy.müvészet."C.munkáját.A klasszicismus épitészetröl irva emliti Pollack Mihály épitkezései közt a Festetich-palotát is.-99.l.

V.Nádor utca 9. 1.iv.

/Festetich-palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/391./

Voit Pál: A magy.földhitelintézet székháza,hajdani Marczibányi palota és disztermei.- TBM,IX-1941.

A palotáról mint Hild müvéről irva és az interieureket emlitve azt mondja hogy ezeket összevetve Pollack Mihály két hasonló alkotásaival a Sándor-és a Festetich-palota termeivel azt lehet mondani hogy Hild elérte,ha tul nem szárnyalta a hirneves Pollack müvészetének szinvonalát.-

228.l.

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart: 14 db. 1/4 iv.

Tárgy: Brudern-ház, Párizsi udvar, lebontva.

Miután a tárgyról forrásmü-jegyzék nem állt rendelkezésre, az anyagot az általam felkutatott forrásmüvek alapján állitottam össze.-

Könytár és száma feltüntetve.-

Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953. oktober végén. 85 old. Pollack Albert.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. Arch.120./

A HÁZ. 1911. IV.
6.-7. szám.

Pollack Mihályról azt irja hogy bécsi születésü és 1798-ban telepedett meg Pesten. A mester és kortársairól ir. A mellékleteken Pollack Mihály Brudern-ház tervei láthatók.- 236.l.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 3106./

Tudományos Gyüjtemény.1840.III.kötet.

A Belváros nevezetes épületei között felsorolja a Brudern-házat/gr.Teleki,Pyrker/ is.-114.l.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 769/21./

Kazinczy Ferenc: Pestre.

Átkocsikázva Pesten azt mondja hogy kocsisa arra beszélte rá, hogy nézze meg a Brudern-házat is. Kazinczynek ki kellett szállnia és átjárni az Urak-utcából a Kigyó-utcába. Az átjáró nagyon tetszett neki, megnézte a boltokat és mühelyeket, és azt mondja hogy az átjáró üvegtáblai drótrostéllyal voltak védve jégesö ellen. -10.l. Képek: IX. és X. táblán.

Brudern-ház.Párizsi udvar.

/lebontva./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. 218.021./

Tekusch: Der Fremde in Pest.1833.

A Belvárosban említésre méltónak mondja a Brudern-házat a Herrengasse-ban ,az átjárót Pariser-Gässchen-nek nevezi és azt mondja hogy üvegtetejét finom sárgarész-drót védi.Az átjáróban vannak 32 üzlet egymás mellett.- 73.l.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 914/18./

Schams Franz: Beschreibung von Pest.1821.

A könyv elein közli a Brudern-ház képét.-

Részletesen leirja az üzletházat, átjáróval és üvegtetejével. Emliti a különböző üzleteket az átjáron és azt mondja végül e háznak nincs párja a német városokban.-92,93.l.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 725/169./

Lechner: A régi Pest és Buda, 1922.

A nagy 1838-as árviz után felépülö Pest épületei közt emliti az egykori, Pollack Mihály által épitett Brudern-házat üveggel fedett átjáró-udvarral.- 89.l. Kép: Hajdani Kigyótér a Brudern-palotával.-87.l.

Brudern-ház./Párizsi-udvar./

/lebontva./

Pollack Albert.

/A magyar Szemle könyvei XIII/

Bierbauer Virgil: A magyar épitészet története.1937.

Azt irja hogy Pollack Mihály ötletes volt a szerencsétlenül elszabott telkek felhasználásában,amit legszebben bizonyitanak az egykor Párizsi-ház néven ismert Kigyó-téri Brudern-palotának alaprajzai.Pollack valósággal geometriai virtuozitással oldotta meg azokat,és egy bázárszerü fedett átjárót épitett,amely a Párizsi-házat Pest legelökelöbb üzletházáva avatta.- 224.l.

Brudern-ház. Párizsi udvar.

/lebontva./ Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2079./

Lechner: Budapest müemlékei.

A képek között közli az egykori,1898-ban megszünt Kigyótér képét a Brudern-ház u.n.Párizsi udvarral,amelyet 1909-ben lebontották.

219.l. Kép: 423.sz.

A Brudern-palota fedett átjáróudvara.- 219.l. Kép: 424.sz.

Brudern-ház./Párizsi-udvar./

/lebontva/

Pollack Albert.

/Sz.kt.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt,Küssnacht,1933.

A klasszicismusról szóló fejezetben mint már lebontott épületről említést tesz a Pollack Mihály által épitett Brudern-házról.- Megemliti hogy az épület üvegcsarnoka által annak idején hiressé vált.-

86.l.

Brudern-ház. Párizsi-udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/Müeml.bzttsg./

Lechner jegyzék.1925. /Pollack Mihály alkotásai./

A IV.ker.-ben emliti a volt Brudern-házat később Párizsi-udvar az egykori Kigyó-téren.-

Brudern-ház.Párizsi-udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus építészete Magyarországon.1943.

Zádor: Azt irja hogy Pollack Mihály részére érdekes feladat volt a br.Bruder
részére tervezett üzletház,részben a szabálytalan telek felhasználása miat
részben azért mert boltozott átjárójával a lassankint Europaszerte elterjedö
boltgalériák elsö magyarországi példája.-Pollack olyan sikerrel oldotta meg
ezt a feladatot hogy az épület lett a város hiressége.- A Brudern-ház Pollack
nevét hiressé tette és Pest vezetö építészéve avatotta.- 45.l.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva/

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2089./

Dr. Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum Épülete.

Azt irja hogy Pollack Mihály müve volt a néhai Kigyó-téri "Párizsi-ház", egykor br. Brudern palotája, üvegezett átjáróval.-21,22.l.

Brudern-ház, Párizsi-udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 943/391/1./

Bierbauer V.: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847. TBM, I-1932.

A kimutatásban Pollack Mihály épitkezései közt emliti 1817-böl a br. Brudern részére épitett házat, Herrengasse, Petöfi S. utca 2-4. II. em.

93.1.

Brudern-ház, Párizsi udvar.

/lebontva./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 708/186./

Schoen A.: Fővárosunk 1800-1873./Kiállitás.Katalogus./

I.terem.20.sz./Vasquez szinezett részmetszetről./

Brudern-üzletház, Pollack Mihály terve szerint épült 1817. 1907-1908-ban le lett bontva, ma Apponyi tér 5 és Petöfi u.2. sarkán a Takarék-pénztár bérpalotája.- 14.l.

Wurm Már

V.Dorottya-utca 6. / Wurm-udvar./ 1.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Ge 2468./

Tekusch August: Der Fremde in Pesth.-Pest,1833.

Pestet leirva,emliti a Wurm-udvart," an der Donau Nr.4.",azt mondja hogy 4 kapuja van,két-emeletes és minden emeleten 46 ablak van.- 73.l.c-pont.

V

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 56./

Tschischka Franz: Kunst und Alterthum in dem österr.Kaiserstaate.Bécs,1836.

1836-ban Pestet leirva,hivatkozik Schams 1821-ben megjelent leirására és Dorttinger.,"Wegweiser für Reisende" c.munkájára amely 1828-ban jelent meg és többek között emliti a " Wurmhofot" is.- 280.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. Bq 769/21./

Kazinczy Ferenc: Pestre,1928,-Bp.1929.

Kazinczy 1828-ban végig járta a várost kocsival,többel között azt irja hogy kocsiját megállitotta hogy végig nézhet a Dorottya-utcán és ott balra a Wurm-udvart tekintette meg,jobbra látta a Vogel-házat.-10.l.-

XXIV.kép," A Duna szélén.",Alt Rudolftól,/Kilátás Széchényi ablakából/ a szövegben nincsen külön megemlitve a Wurm-udvar,csak azt mondja hogy ez a házsor akkor kb.100 lépésre állott a Duna partjáról.-

XVIII.kép./gr.Vasquez Károlytól./ mutatja a Wurm-udvart.A szövegben az van /1929/hogy az épület annyiban változott meg hogy még három emelettel megtoldották.-Valamikor a Wurm-udvarban egy Malvieux nevü francia bankember rendezte be bankját,később a Leszámitoló-Bank tulajdona lett a ház.-

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 309/32./

Leyrer József: Lebensbilder.III.füzet.Pest 1829.

Német versekben leirja egy pesti sétát 1829-ben.-A Wurm-udvarnak szentel egy 7 soros verset mondván hogy az épület mennyire disziti a várost,majdnem 130 ablaka van és három frontra néz.-16.l.-

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.14-10./

Huber Józef.Művészet.VIII-1909.

Huber Józef szobrászról azt irja,hogy az esztergomi káptalannak dolgozott,sok siremléket készitett és Wurm Józef házának diszitését is végezte, 22 oszlopfej és 24 trofeum.- 268.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302/4r./

Hazai és külföldi tudósitások.Nemzeti Ujság.,1832.II.félesztendö.

Arról ir hogy a Nemzeti Muzeum " természeti " osztálya közlése szerint Mayerffy Xaver táblabiró többek között Huber Jószef pozsonyi származásu köfaragó a Wurm-házat diszitö " homlok kövének ábrázolatját " is adományozta.-74.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/5./

Hazai és külföldi tudósitások.46.sz.1924.II.félesztendö.

Leirja a városnak a Dunaparton felépülö részét,részben kétemeleti házakkal mint a Wurm-ház is amely a régi Sóraktár vidéken áll és különösen szép a látványa a Dunáról,miután a folyóra nezö része diszes lapos oszlopokkal van feldiszitve,közepén pedig két " kolossális nagyságu faragott képekkel."Az egyik az " Iparkodást" a másik pedig a " Kereskedés istenét" ábrázolja.- Három oldal felé néz,négy kapuja is van.-363.364.l.-

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5629./

Schoen Arnold: Pest-budai müvészeti Almanach.Bp.1919.

A szerzö Huber Józef szobrász 1818-24 végéig való pesti müveiböl egykoru tudositó feljegyzései szerint emliti a Wurm Józef házára készitett 22 oszlopfejt ,24 trofeumot és különösen két 12 lábnyi nagyságu képszobrokat.- 93.l.

Arról ir hogy Huber Józef 1827-ben készitette a Wurmház diszeit és ezenkivül az udvarban levö delfines-kutat is.-95.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

Honmüvész/Pesti vizsgáló/III-Pest,1835. / Sz.kt.3116./

Arról számol be hogy a Wurm-házban vannak a Magyar Király fogadója kávéházai.-349.l.-

Der Spiegel 1851. / Sz.kt.H 1922./

A városi hirek között azt mondja hogy a Wurm-házban levö kávéház uj bérlöt kapott.-11.l.-

V.Dorottya-utca 6. / Wurm-udvar./ 1.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.125/2r./

Pesther Tagblatt.Pest Ofner Kurir.1840.

Arról számol be,hogy a Wurm-udvarban a vendéglö és kávéház tulajdonosa kedveskedett vendégeinek egy uj és modern berendezés által.- 68.l.

V.Dorottya utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.22-84./

Romer Flóris: Kivonat. Arch.Ért.II-1870.

Az 1869 iki nov.9-én tartott magy.tud.akadémia archéologiai bizottságnak üléséről beszámolva azt irja,hogy 17/176/sz.alatt,hogy Zsigmondy Gustáv jelentést tesz a Wurm-udvar előtt kiásott dunaparti fal-és lépcsöről.- 187.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 3-77./

Könyvismertetés, Tudományos Gyüjtemény. 1840. III. kötet.

Felsorolja a nevezetes házakat a felsö Dunasoron és többek között ott a Wurm-udvart is emliti.-115.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. J 501/II.1255-1258./

Barabás Miklós emlékiratai.-1902.

Barabás Miklós,akkoriban hires festö,az 1838-as nagy árvizröl ir és azt mondja hogy ö éjjel nem hallotta a harangok félreverését,csak reggel ablakából látta hogy a Wurm-udvar kapujának sarkköve már vizben áll.- 171.l.-

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 85933./

RHK. 1./Thirring Gusztáv Budapest részletes kalauza.Részl.helyi.kal. Bp.1926.

A belváros leirásában a Dorottya-utcáról irva,emliti a hatalmas,de rideg külsejü Wurm-udvart,valamikor a város legnagyobb bérháza volt,épitette Pollack Mihály 1822-ben.-58.l.-

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.319864./

Medvey Lajos: Vezetö Budapest szobrai megtekintéséhez,Bp.1939.

A nevezetes épületek szobrait felsorolva emliti a Wurm-udvar szobrait is,/volt Leszámitoló bank./ -Oromzatán két fekvö alak,22 oszlópfej,24 trofeum.Ezeket készitette 1824-ben Huber József szobrász.-Korábban az udvarban egy empire Neptun-kut is volt,a Leszámitoló bank az udvart beépitette és a kutat ismeretlen vevönek adta el.-44.l.

A müvészek betüsorában való felsorolásában Huber József szobrász/1777-1832után/ nevát emliti és ujból azt mondja hogy ö készitette a WURM-udvar szobrait.-116.l.

VI.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.11014./

Genthon-Nyilas Kolb: Budapesti képeskönyv.Bpst.1934.

A 12.sz.kép leirásában " Buda a pesti partról 1761-ben " arról tesz említést hogy a mai Wurm-udvar vidékén látszik egy négyszögletes épület, a régi sóraktár.-

148.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.21.850/4./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht.1933.

A XIX.sz.elsö felében Pesten müködö szobrászok között Huber József szobrászt is emliti és azt mondja hogy Huber többször dolgozott Pollack Mihály épitésszel együtt,neki tulajdonithatók a reliefek és a Delphinkut a volt Wurmházban. / a kutat a Leszámitoló-Bank ismeretlen vevönek adta el amikor az udvart beépitette/- 92.l.

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.21.850/4./

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete.Bp.1948.

Az empire stilus fényképei között a Wurm-udvar képét is közli.-Szövege: Wurmház,épült 1821-1822,tervezte Pollack Mihály./ a III.és IV.emelet 1866-ban készült,Diescher Józef,az V.emelet 1923-ban./ Képe 60.l.-

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.III.Hung.e.1639 f/

Pruzsinszky Pál: A budapesti Kálvin-téri templom.Bp.1921.

Leirja Pestet az 1800-körüli időben és azt mondja hogy egy leírás szerint az ott álló Sóház szomszédságában/a mai Wurm-udvar vidékén/még a Duna mentén sok pocsolya volt ahol vadkacsákra vadásztak.-26.l.-

V.Dorottya-utca 6. / Wurm-udvar./ 1.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.1045./

Der Spiegel.-1844.

Arról számol be hogy a Wurm-udvarban levö Walzelféle litográfikus intézet kiadta egy litográfiát,amely a polgárörség zászló avatását ábrázolja.-

671.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.14-10./

Pásztor Mihály.A régi Pest.Müvészet,VIII-1909.

Emliti a Szépitö-Bizottság 1827-ben 20 éves müködéséröl kiadott kimutatását és azt mondja hogy ha akkor épült egy palota,ezt nagy vivmánynak ünnepelték.Patachich Jószef 1830-ban beszámol ezek az épitkezésekröl és többek között megemliti a Wurm-udvart a Dunaparton.- 389.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1911.Petrik Albert: Budapest régi szobrai.

A régi pesti szobrászokról ir,említést tesz arról hogy Casagrande olasz szobrász az Ullmann-ház;Huber József pedig aki Pozsonyból származott a Wurm-házat 22 oszlopfejjel és 24 trofeummal diszitette.- 480.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r /

Lechner Jenö: Képek Buda és Pest fejlödésének történetéböl.MM és ÉE.LII-1918.

Közli a Wurm-ház udvarán volt Delphin-kut képét.A kut a XIX.sz.elejétöl származott./ A Leszámitoló - Bank ismeretlen vevönek adta késöbb el./ 200.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.4-77./

Ujházy Ferencz: Fővárosunk müvészi állapotai a mult század közepén.NYUGAT. XV-1922.-

Ujházy Ferencz festö/1827-1921/ 1901-ben a Szépmüvészeti-Muzeumban tartott felolvasásáról ir,amelyben Ujházy leirja Pestet 1843-ban amikor Szolnokról Pestre jött.Előadásában többek között azt mondja,hogy a vagyonos kereskedök akkor épitették maguknak házakat Pesten,igy egy Wurm nevü vasárus épitette magának a " rettentö" épületet,a Wurm-házat.-375.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.65-VI./

Siklóssy László: Régi pest-budai asztalosmesterek.Magyar Iparmüvészet,XXV-1922.

Arról ir hogy a jónevü Hickadé Antal asztalosmester,akinek az asztalos-
mühelye Beleznay tábornok kertjében volt,1809-ben a Wurm-házba költözött.-10.l.
/ Borbiró V. szerint a Wurm-udvar csak 1821-22 években épült.A magy.klasszicismus
épitészete.Bp.1948.-60.l./

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4/6./

Honmüvész.I - Pest,1833.
Magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja.

Cikkében az 1792-1833 -ig terjedö,idöszak festöi,szobrászai és épitészei között Pollack Mihályt is emliti.Ez idöben elkészült épületeket is felsorolja és ezek között is a Pollack által felépitett Wurm-udvart.- 239.l.

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4/6./

Honmüvész,Pest-III,1835.-Szépmi.

Beszámol a " Prachtgebäude der kgl.Freistadt Pesth " cimü pesti térképröl,amelynek oldalán a város nevezetes épületeinek képei láthatók,többek között a Wurm-udvar képe is.-524.l.-

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete.Bp.1943.

Zádor: Arról ir hogy ugy mint sok más klasszicus épület a Wurm-udvar is erös módositásokon esett át.A Wurm-ház amely a diszebb bérházak egyik korai példája.1821-22 évben épült.-Jólesö ritmusa elvész a ráépitett emeletsorok tömege által,mintahogy a a bejárati csarnok szép képzését is alig lehet már felidézni.-45.l.

Arról ir hogy a klasszicismus épületek udvarainak szép diszei voltak a kutak és többek között a Wurm-udvar kutját is emliti.-372.l.-/ a kutat a Leszámitoló-Bank késöbb eladta ismeretlen vevönek./

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Ge 2297./

Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története,Pest 1868.

A város nevezetességeiről irva azt mondja hogy a Wurm/Almay/-udvar körülbelül azon a helyen épült,ahól a Zsigmond király által már 1397-ben felállitott Sóraktár volt.-278.l.-

/ Wurm a családinevét Almai-ra magyarositotta./

V.Dorottya-utca 6. 1.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 943/391/1./

Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.-TBM,I-1932.

A szerzö felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit és többek között emliti a Wurm-udvart,amely 1821-22 évig felépült.Helyét azelött" Am ehemaligen Salzamts-platz",most nevezték Dorottya utca 6.-93.1.-

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 810/131./

AURORA. ,hazai almanach/szerk.Kisfaludy Károly/ Pest 1834.

Leirva Pestet és Budát 1833-ban,Pollack Mihály nevezetes épületei között /Vigadó,Ludovicea,Nemzeti Muzeum stb./ emliti a Wurm-udvart is és öt az ujváros egyik diszének nevezi.-249.l.

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek Csillag Béla gyüjteményében.Bp.1936. 127.sz.alatt emliti a " Prachtgebäude der kgl.Freystadt Pesth." c.Strohmeyer féle képet,amelyen a pesti térkép körül a nevezetes épületek képei is láthatók,közöttük a Wurm-udvar is.-32.l.

V.Dorottya-utca 6. 2.iv.
/ Wurm-udvar./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 közt./Katalogus./Bp.1948.

18.sz.alatt leirja a pesti Dunapartot 1834-ben felsorolva ennek házait,közöttük 13.sz.alatt a Wurm-udvart is,Wurm Józef épitette Pollack Mihály terve szerint/1821-22/,Huber Józef szobrászati diszeivel befejeződött 1824-ben./jelenleg még 2 emelettel megtóldva./-19.l.

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart: 15-1/4 iv.

Tárgy: Gyömrö,kastély.

1 iven 21 forrásmü.

Negyediven nincs feldolgozva:

- RMU,9.nincs meg.
- Biró J:Az erdélyi Teleki-kastélyról ir.
- Magy.Iparmüvészet,XLII-1939.Erdélyi kastély.
- P.Epitési napló.Epitészet-I-1941. -"-
- Péter András:Könyvismertetés.Budapesti-Szeml 1932/225sz.azonos Radós:Magy.kastélyok.
- Radós kimutatás,nincs meg.

Könyvtár és száma feltüntetve.Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1953.szeptember végén. Pollack Albert.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vkr.kt.B 027/78/16./

Jajczay J.:"Pest-Budai figurák a mult század harmincas éveiből".Paur rajzai.Föv. kvt.Evkönyve.X.köt.

A bajor származásu Paur Max-ról irva azt mondja,hogy 1832.május 3.án Pestre jött,P.M.irodájában talált alkalmazást és mester megbizásából a Vigadó,a Pesti szinház és Ludoviceum terveivel kapcsolatban dolgozik.Átment azután Hild irodájába,de P.-tól is vállalt munkát,pld.a N.Muzeumról és több pesti házról készitett köbevésett rajzokat.-3. l.

/Paur tanult épitömester volt,később mint ilyen szerepelt hazájában,Pesten ő épitette az Üllöi uti laktanyát./

Gyömrö.

/Teleki-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.H 4.422./

Honderü.Hetiszemle.Buda,1846.II.kötet.

Arról ir hogy Engerth V.neves müvész egy csinos körajzot készitett gr.Teleki Sámuel gyömröi kastélyáról./Walzel könyomda./ 437.l.

Gyömrö.

/ Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.térképtár./

Borovszky Samu: Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye"Magyarország városai és vármegy
1.köt.Bp.1910.

Gyömrö nagyközséget leirja és emliti hogy Pollack Mihály épitette ott gr.Teleki Sámuel részére a Teleki-kastélyt 1840-ben.Azt irja még hogy a kastélyban van egy 4000 kötetes könyvtár és több régiségek között egy Rákóczi-lobogó is.-75.l. Képe: 83.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 213./

Bierbauer Virgil: A magyar klasszicismus korának kastélyai.MMi,III-1927.

A kertmüvészetről a kastélyokkal kapcsolatosan irva azt mondja hogy József nádor Alcsuton volt a kezdeményezője,többek közt azt mondja hogy Gyömrön a Teleki gr.család 1840 körül egy kisebb parkba épitette kastélyát. Itt és a Fóti kastélynál sejtjük a nagy Pollack Mihály müvészi kezenyomát.467.

A gyömröi kastélyról azt mondja hogy az olasz palladinoi/vicenzai Villa Rotonda/hatása alatt épült 1840-ben a hagyomány szerint Pollack tervei szerint.-474,475.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 720/12/4./

Radós Jenö: Magyar kastélyok.1939.

A XIX.sz.-beli kastélyok között emliti a gyömröi Teleki kastélyt.16.l

A régebbi gyömröi Teleki kastéllyal kapcsolatban emliti Mayerhoffert a Savoyai herceg barokk kastélyainak épitészét.-20.l.

A palatinus korszak magyar kastélyai közt emliti a gyömröit is.22.l.

A szép kastély-parkok közt emliti a gyömröit.25.l.

A kastélyról azt mondja hogy 1840 körül épült,a Teleki levéltárban vannak állitolag levelek amelyek igazolják hogy Pollack Mihály volt a tervezöj 63.l.

Képe: CXXIV,CXXXIII.sz.táblán.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./ Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: A gyömröi Teleki-kastélyról,mint Pollack Mihálynak tulajdonitott épitkezés azt mondja hogy sajnos a stiluskritikai megállapitásokon kivül hiteles adatok a szerzöségröl nem állanak rendelkezésre.- A kisebb méretü kastélyok jellegzetes példának mondja.-Leirja részletesen az épület részeit és stilusát és végül összehasonlitja lombardiai villaépitészet szellemének olyan alkotásával mint Pollack Leopoldo által tervezett Villa Amalia/Erba Incino-ban/.Azt mondja még hogy Pollack M.akkor a Nemzeti Muzeum épületén dolgozott,a kastély 1840 körül épült.Képe 187.sz.-53.l.-

Radós: Azt mondja hogy a külfölddel szemben nálunk a XIX.sz.elsö négy évtizedben folytatódik és emelkedik a vidéki kastélyok épitkezése.A kastélyok közt Gyömröt is emliti.-304.l.-A Palatinus-kori magyar kastély tipusát képviselö kastélyok közt Gyömröt emliti.-376.l.- A kastélyok épitömesterei közül elsö sorban Pollack Mihályt emliti,épitkezései közül Gyömröt is felsorolja.-380.l.-

Gyömrö.

/Teleki-kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt. 21.850/4./

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete.1948.

Közli a gyömröi kastély képét hozzá a következö szöveggel: Gyömrö.-Teleki-kastély homlokzata.Épült 1840 körül.Tervezte Pollack Mihály.- 82.l.

Gyömrö.

/ Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 702/1/2. /

Gerecze Péter: Magyarország müemlékei.1906.

Gyömrön mint müemlék emliti a gr.Teleki kastélyt.- 622.l.

Gyömrö.

/ Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.91.111./

Valkó Arisztid: Régészeti és történelmi emlékek Pestmegye területén. Pécs, 1939.

A klasszicismus emlékei közül felsorolja Pollack Mihály pesti és vidéki alkotásait, köztük a gyömrői kastélyt is.-18.l.

Azt irja hogy a kastély a klasszicismus késöi éveiben épült/1840/. Legszebb részének a homlokzatának oszloprendjét mondja.-20.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 051/21./

Hild József épitömester müszaki rajzolója. Historia, I-1928.5.sz.
"Pestbudai emléklapok."

Pauer Miksa bajorszármazásu müszaki rajzolóról ir aki 1832-ben május 3án érkezett Pestre és már május 6-én Pollack Mihály alkalmazta. Később ugy Hild mint Pollacknak dolgozott. Számos általa rajzolt tervek közül pld. a Nemzeti Muzeum "in Perspektive", a gyömröi kastély tervén is dolgozott. E kastély tervezését a szerzö, Dr. Gárdonyi Albert, fenti cikkében tévesen Hildtöl származónak mondja. 95,96.l.

Gyömrö.

/ Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.248.995./

Kocsis Mihály:Monor község története.Monor,1928.

Arról ir hogy Monoron élt fiatalságát Rozsahegyi Kálmán a Nemzeti Szinház örökös tagja,1889-ben a gyömröi kastélyban elöször játszik a cigányban,a késöbbi hires szerepében.-30.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50011./

Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály. AÉ,XLV-1931.

Azt irja hogy a portikus amely Europaszerte a klasszicismus kedvelt motivuma,a legritkább esetekben éri el azt a könnyedséget amelyet Leopoldo Pollack nyomán Pollack Mihály alkotásai képviselnek.Ezek közül említi a gyömröi kastélyt.-237.l.

Gyömrö.

/Teleki kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt.F 50001./

Bierbauer Virgil: A palatinus-stilus visszonya az europai klasszicismushoz. MM és EE havi füzetei, II-1925.

Cikke keretén belül foglalkozik e korszak megye-házakkal és kastélyokkal, az oszlopcsarnokos kastélyok közt emliti a gyömröi kastélyt is.-35.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50011./

1896.

Michalik József:Régi hazai ötvösmüveink az ezredéves orsz.kiállitáson.ÁÉ.XVI-

Arról számol be hogy a kiállitáson szerepelt is egy Buzogány a XVI. századból,kiállitotta Teleki Tibor gr.Gyömrö.-344.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenő: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Foglalkozik Pollack Mihály épitkezéseivel ugy Pesten mint vidéken és ezek közt emliti gr.Teleki Sámuel kastélyát is, négyoszlopos hatalmas görög ion portikussal,mely mögött emeletnyi magas diszterem van.-22.l.

Gyömrö.

/Teleki-kastély./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 943/391./

Bierbauer Virgil: A régi pesti vigadó épitéstörténete.TBM.III-1934.

Azt irja hogy Pollack Mihály müvészete nem csak Pesten érvényesült,hanem vidéken is ahol a mester megyeházakat és kastélyokat épitette, köztük a gyömröi Teleki-kastélyt is.-104.l.

Pollack Mihály épitészről. Tart.:

70 gépelt 1/4 iv.

Tárgy: A Magyar Nemzeti Muzeum.

/Forrásmüvek jegyzéke alapján./

I. Rész.

Könyvtár és száma feltüntetve.-

Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1954.február végén. Pollack Albert.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I.

Folytatódik: II.III. / Egy.kt.Gd 4r 2089./

Dr.Lechner Jenö: A magyar Nemzeti Muzeum.Épülete,1927.

Azt irja hogy a N.Muzeum alapitása Széchényi Ferenc nevéhez füzödik 1802-ben, az intézménynek nagy pártfogója pedig a nádor volt.-Miután az intézet elsö otthona szüknek bizonyult,tekintetbe jöttek néhány más épület köztük a Ferenciek v. a Karméliták kolostora is.Késöbb az egyetemi épület került az intézet,mig végül a nádor egy Magyar Nemzeti Muzeum épületének épitését szorgalmazta..A Miller igazgató összeállitott tervezet alapján,Hild János épitész készitette egy tervet az épület részére ahol a fenti tervezett alapján a gyüjtemény elheyezhetö lenne.- Tekintetbe jött a Graszalkovich által adományozott telek a mai Szép utcában.- A nádor az egész muzeumi tervezetet,mely az épület rajzait is feltüntette,1807-ben propaganda céljából a nyilvánosság elé vitte.-Ezt megkapták a vármegyék,a városok hogy a szükséges pénzhozzájárulásokat megszavaztassák.- A Napoleon-i háboru,Magyarországot is fenyegetö idejében Miller igazgató a gyüjteményeket Temesvárra akarja vinni,de e város tulzsufoltsága miatt Nagyváradra megy és a megyei levéltárban helyezi el az intézetet.- Sok nehézségek és fennakadások után 1810 márciusában visszatérnek a gyüjtemények Pestre.-1812-ben Aman bécsi épitész Pestre érkezik az épitkezés tervének ellenörzése végett,ö a telket nem találja megfelelönel és igy csere folytán került a mai hely elötérbe.A gyüjtemény a kis házakba került melyek a mai telken álltak.-Két évtizedet ott is maradt.- Az 1832-36-i országgyülés 500.000 ft.-ot szavazott meg az uj épület emelésére.- Következik a nádor felszólitása Pollack Mihály épitész részére egy terv és anyagszükségletre vonatkozó beadványra vonatkozolag.-A nádor a terveket felülbirálás végett Bécsbe küldi Pietro Nobilenek a bécsi akadémia igazgatójához.-Nobile észrevételeit a nádor Pollack-nak küldi, de egyben már meg is bizta a N.Muzeum épitkekésével.-

Magyar Nemzeti Muzeum. II. Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Dr.Lechner Jenö: A magyar Nemzeti Muzeum épülete,1927.

1.sz.folytatás: A nádor közli Pollack-al Nobile észrevételeit/részletesen leirva/és Pollack ezek alapján 1837-ben átdolgoza terveit.- Arról ir,hogy Pollack M.müködése az u.n.uj-klasszicismus korszakába esik.-A mester friss modern szelleme önálloan érvényesül ellentétben hirneves külföldi kortársaival szemben/Schinkel,Klenze stb./-Pollack M.1773-ban született Bécsben, apja Kaunitz gr.épitészeti igazgatója volt,Iskolai tanulmányait Pollack Mihály Bécs-ben végezte,épitészeti mesterlevelét/Lehrbrief/a Perchtolsdorfi kömives céh adta ki 1792-ben,majd Milánóba megy Pollack Lipót mostohabátjánál,épitésznél /Belgioioso gr.Villa Réálja 1790/.-1799-ben Pestre jön és épiti Krauss épitész halála után a Déák-Ferenc téri ev.templomot,1802-ben kelt pesti polgárlevele.-Következnek Pollack épitkezései Pesten,a bécsi akadémia öt tagjává választotta,a pesti szépészeti bizottság tagja is lett.-Pollack legnagyobb müve a Nemzeti Muzeum épülete és a nádor felkérését hogy készitse egy tervet a tervbevett országház részére ,szerényen elháritja magától mig a muzeum épitkezésével elörehladottabb stádiumba nem jutott.- Nobile javaslatai alapján az épitkezés megindult,Pollack lemond a főhomlokán szabad oszlopokról és félpillérekre redukálta,következik még más,az elsö tervtöl eltérö változások felsorolása.Pollack nagy fájdalommal mond le a külsö dekorátiv szobrászmunkákról/még ma látható üres fülkék az oszlopcsarnoki bejárat két oldalán/.-Az 1838-as árvizről,a munkások béremeléséről amelyet Pollack támogatja.-1839-ben elkészült az egész földszinti falazás és az épület három frontján az I.em.falai is felépültek,P.a nádornak jelenti,hogy oktober végéig tetö alá hozza az épületet.-

Nemzeti Muzeum. III. Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Dr.Lechner Jenö: A magyar Nemzeti Muzeum épülete.1927.

2.Folytatás: Következik a kőfaragómesterek,asztalosmesterek és lakatosok felsorolása.- 1841-ben Pollack elöterjesztése,hogy Schaller münchemi szobrászmüvész barátjával egyetértöen a timpanon szobordiszét Rafaél Monti müncheni/?/ szobrásszal készitesse.- Pollack elutasitja Monti tervét hogy a szobrokat sóskuti köböl ólcsóbban elkészíti mint a tervezett cinköntvényeket,a nádor Pollack terve mellett döntött.- Részletek a portikus kiképzéséről és módositott tervekről.-1842 folyamán befejezést nyer a külsö és belsö vakolás,a portikus is készen áll.-1844-ben elkészül a külsö lépcsözet,Pollack feltölteti az elöteret és javaslatot tesz a telek keritésmunkára.-A stukko-márványmunkák a diszteremben és a rotundán még P.tervei szerint,a lépcsöház elöbbiektöl elütö márvány munkák késöbbi eredetüek.-Intézkedések a berendezési munkálatokra vonatkozolag.- 1846-ban kezdik a könyvtár és képek átszállitását az uj épületbe.- Fejezet az épület belsö részéről/39-44.l./- A nádor halála után 1848-ban Szász Károly értesiti Pollack-ot hogy ezentul a kultuszminiszteriummak lesz alárendelve és küldje be "fő és végszámadását".- Pollack terve az épület mögötti nyilt csarnokra vonatkozolag a köemlékek elhelyezése céljából.-Hölgybizottságok segitsége a berendezéshez.- Pollack 1855.jan.5-én bekövetkezett halála után a család a Muzeumnak ajándékozza mellszobrát/ma az elöcsarnokban/,amelyet Monti carrarai márványból készitette.- Lotz és Thán falfestményeiről.-A kibövités tervek elutasitásáról/szárnyépületek/.- Az intézet kertjéről amelynek rendezési tervét az akkori igazgató mát 1853-ban terjesztette fel és a mai kertről szobraival.-Az 1926 évi restaurálásról a szerző által.---

Számos ábrákma szövegrészben és külön.-

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ __ /

Bierbauer V.: A magyar épitészet története.M.Szemle Társaság.1937.

A Nemzei Muzeumról irva,azt mondja hogy alkotója,Pollack Mihály részére az épitészeti feladat a legkisebb részletektök keudve térkompoziciós feladat volt. Részletformák is érdekeltek pld.a N.Muzeum ajtóinak veretei és lincsei.Azt irja hogy a N.Muzeummál P.M.még tökéletesebbet alkotott mint a Vigadónál,bár ott a belsönek kiképzésére gazdagabb formában mód sem adatott neki.Az épület egyszerü és szerény,éles ellentétben a müncheni Glyptothékával,Schinkel berlini müvével, vagy a Britisg Muzeumal,ezek antikos templomszerü épületek.- Azt irja még,hogy a N.Muzeumot többnek szánták,mint a mult kincseinek házát,a nemzeti ünnepi elöcsarnoka is volt,amire ismétlen adódott is alkalom.-A muzeum épitkezése nagy pénzügyi eröfeszitéseket igényelt,nálunk a polgárság tette az épitkezést lehetövé.-

Következik az épület belsö és külsö leirása és itt a szerzö azt mondja ,hogy a felsö emelet oszlopos tere a legnagyobb olasz mesterek müvészi hagyományait követi és éles ellentétben áll e kor német muzeumainak hideghatásu lépcsöcsarnokaival.- 222-228.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert

I.

Folytatódik: II, III, IV, V. / Egy.kt. K 403094.

Zádor Anna: A Nemzeti Muzeum.-Magy.Müemlékek.1953.

A könyvnek főadatai: A XIX.sz.elsö évtizedeiben europaszerte megindulnak a muzeum-épitkezések, ezekhez-mégpedig igen korai időpontban csatlakozik a mi Nemzeti Muzeum épitkezése.- A muzeum alapja gr.Széchényi Ferenc gyüjteményeinek átadása a Nemzetnek 1802-ben.-- Elhelyezése elöször a régi Pálos-rendházban, azután a régi egyetem épületben, miután ezek az épületek szüknek bizonyultak, felmerült 1805-ben egy uj muzeumépületnek a gondolata.--Azelsö tervet Hild János készíti, az épületet a Grassalkovich által adományozott telekre szánták amely a mai Szép-és Kossuth Lajos utca sarkát foglalta el.-- 1807-ben a nádor elküldi az egyemeletes épület tervét a városoknak és vármegyéknek hogy elömozditsa az anyagi felajánlásokat, a közönség körében is indul propaganda és gyüjtés.-Általában a vármegyék és városok adóforintként 3 krajcárt ajánlanak fel.Pécs 3000 ft. 3 év alatt, Pest 10.000 ft.-ot.-- A napoleoni háboru késlelteti az épitkezész, ami nem volt hátrányos azért, mert sem a terv sem a hely nem felelt meg.-- 1810-ben uj ból elötérbe az épitkezés gondolata és akkor Pollack Mihály kap felszolitást egy terv elkészitésére. A nádor, tekintettel a Német szinház és más épitkezéseknél tanusitott képességei alapján öt találta a legalkalmasabbnak erre a feladatra.-- Ugy a Hild mint a Pollack-féle terv et beküldik a bécsi udvar épitési hivatalhoz amely sok kifogásolni valót talált és végül Aman János udvari épitészt küld Pestre. Ennek az volt a jó következménye mert a kijelölt telket egy reprezentativ épületnek nem tartotta megfelelönek. Uj telket keresve, kicserélik a régi telket a mai val.-

Nemzeti Muzeum. II. Pollack Albert.

/ Egy.kt. K 403094./

Zádor Anna: A Nemzeti Muzeum.-Magy.Müemlékek.1953.

1.sz.Folytatás: Egyenlöre a gyüjtemény beköltözik ez uj telken álló házakba.- A magyar sajtó napirenden tartja a gyüjtemények gyarapodását és főleg sürgeti 1809-ben a "Hazai és Külföldi Tudósitások" c.hirlap egy "méltóságos épület" létesitését.-.A gyüjtemények két évtizeden át maradtak a roskatag házakban.-- Pollack Mihály a Muzeum tervezésének idején már vezető épitész volt Pesten és vidéken.1773-ban született Bécs mellett Perchtolsdorfban,apja kömüves és épitész volt,P.Mihály 1792-ben nyeri a Perchtolsdorfi céh által szabaduló kömüves levelét.Bécsben Hohenberg képzömüvészeti akadémiáján tanul és akadémiai képzettséget nyer./akadémiai épitész/.- Azután vándorutra indul Milánóba féltestvéréhez,Leopoldo Pollack-hoz aki nevezetes épitész volt.Ott ismerkedett meg Lombardia klasszicismusával.1794 készit itt már egy kis tanulmány-tervet.- 1798-ban Pesten találunk ahol polgárjógot kér,1799-ben Krauss épitész halála után részben ennek tervei szerint épiti a Déák Ferenc-téri ev.templomot,1805-ben átépiti a Pécs-i székesegyházat,1807-ben a székesfehérvári megyeháza homlokzatát tervezi.- P.Mihály 1809-ben már tagja a pesti Szépészeti bizottságnak,amelynek később vezetője lesz.-Nevéhez füzödik a Német Szinház,a régi Vigadó,a Ludovika épitkezése és számos pesti bérház és vidéki kastélyok épitkezése.-Igy hozza létre nálunk elöször a klasszicismus stilusát.-Lelkiismeretes,minden részlettel foglalkozó épitész aki birta a nádor bizalmát és különben is a második háboruban elpusztult alcsuti kastélyt épitette.-

Nemzeti Muzeum. III. Pollack Albert.

/ Egy.kt. K 403094./

Záfor Anna: A Nemzeti Muzeum.-Magy.Miemlékek.1953.

2.sz.Folytatás. 1836-ban dönt az országgyülés,a nádor megbizza P.Mihályt a végleges terv elkészitésével és ezt felülbirálás végett Bécsbe küldi Pietro Nobile bécsi udvari épitészhez.Ennek a középfolyósókra vonatkozó megjegyzései stb.,uj tervek két hónap mulva ujból Bécsbe küldik,de közben már a nádor megbizta P.Mihályt az épitöanyag beszerzésével.Közben P. és az épitkezés ellenörzésével megbizott Gömöry Károly választópolgár hozzáfognak a munkálatok elökészitéséhez.-1837 juliusában alapköletétele volt.-Pollack kénytelen Bécs kivánságára, lemondani több tervezett diszitéséről.Nobile képviseli az akadémikus megmerevedett felfogást,P.ezzel szemben a fejlödö épitészetnek képviselöje.- Az 1838-as árviz nem árt nagyon az épitkezésben,de sok anyagot át kell adni a károsultaknak épitkezésükre.-P.a munkabérek emelése mellett foglal állást.-Kiépitik a környezö utcákat.-P.tárgyal külföldön az épületszobrászdiszek és az oszlopfejeknek fémből való öntésről miután Magyarországon ilyen mühely nem volt Nobile azon véleményen van hogy az emeleti kupolaterem oszlopait fából kell készitení ne hogy veszélyeztessék az alatti rotunda boltozatának teherbirását,P. felháborodtan bebizonyitja boltozatainak teherbiró képességüket.- Szerzö azon véleményen van hogy P.Ferenczy szobrászt bizhatta volna meg a szobrászdisz elkészitésével Monti Rafael Milánoi szobrász helyett akit viszont,apját is,P.Milánóból ismert és munkáját megbecsülte.-Következnek az épitkezéssel lelkesen foglalkozó ujsághirek.- 1836-ban a bécsi Képzömüvészeti Akadémia Pollackot tagjai sorába választja és diplomát küld az épitésznek.-

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

IV.

/ Egy.kt. K 403094./

Záfor Anna: A Nemzeti Muzeum.-Magy.Miemlékek.1953.

3.sz.Folytatás: A bécsi akadémia örömmel fogadja P.12 lapból álló sorozatot. Sajnos ez a tervsorozat - még a P.által tervezett,de kivitelre nem került főhomlokzat szobordiszével - csak Bécsben van meg,a Széchényi könyvtárnak csak néhány tervek vannak meg.- 1839-ben a munka nagy ütembe folyik a nádor 1840-re legalább a nyugati szárnyat tető alá akarja hozni,sajnos anyagi körülmények késleltetik az épitkezést.-A bécsi Förster és Geiss cék készíti a fémöntetvényeket,1841-re tervezik már a Ludoviceumban ideiglenesen elhelyezett gyüjtemények áthozatalát.-1841-ben elkészült Pollack saját és barátja a münchéni Schaller vázlata alapján a Monti által készitett oromzat szobor csoport.- 1842-ben nyujtja be P.az emeleti rotunda átdolgozott tervét.-P.ragaszkodik az oszlopcsarnok szobordiszéhez de terve nem sikerül.-1843-ban az épület külseje befejeződött,P.korának dacára frisseséggel foglalkozik az épület berendezésével is a kilincsekig.Kubinyi muzeumigazgatót háromhónapos külföldi tanulmányutra küldik a gyüjtemények célszerü elhelyezésének tanulmányozására 1843-ban.-1844-ben nyilik meg a Pyrker képtár.- A környék rendezéséről.-1845-ben - kivéve a fölépcsö diszes kialakitását - az épület készen áll.-Ferenczy mint szobrász szaértö szerepel.- Vita a telek bekerítése,P.terve egy hátsó árkádsorra vonatkozólag a kögyüjtemények elhelyezésére.- Petöfi március 15-én szaval a Muzeum lépcsöjének oldalfalán,Mészáros László hadügyminiszter átadja a fegyvertár muzéáli jelentöségü fegyvereit és zászlóit a Muzeumnak.- Pollack Mihály 1855-ben meghal és senki nem viseli gondját szeretett muzeumának ebben a korszakban.-

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

V.

/Egy.kt. K 403094./

Zádor Anna : A Nemzeti Muzeum.-Magy.Müemlékek.1953.

4.Folytatás: A nagyszabásuan tervezett lépcsöház befejezetlen volt,hiányoznak berendezési tárgyak,butorok hiányoznak,akkor indult 1860-ban egy társadalmi mozgalom.1856-ban a Vasárnapi Ujság részletesen ismerteti a Muzeum épületet,sürgeti a rendezetlenség miatt fájó helyzet felszámolását.-1860-tól kezdve versenyeznek az ujságok a berendezés érdekében gyüjtések rendezni.Nöbizottságok alakulnak,sikerül a kupolás terem padlozatát,két könytárterem berendezését elkészitetni.Ybl Miklós,aki Pollack irodájában dolgozott javitja a lépcsöház tüzveszélyes gerendázatát.Elkészül a diszterem karzata.Akkor Bécs szá mára Than és Lotz voltak számbajövök,a mennyezet Ybl vezetése átépitése után 1874-ben Lotz készül a mennyezet freskóival,a lépcsöház freskóit Than és Lotz készitik 1876-ig.-Következik a képek leirása.- Amikor fevetödik az épület bövitésének terve a "Müvészet" akkor azt irja - védelembe véve Pollack alkotását- "mint ha Munkácsy Mihály egy alkotását toldalással nagyobbra tenni...". Téglajárdával védekeznek a sár ellen hogy megközelithetö tegyék az épületet.- 1926-ban Lechner Jenö épitész restaurálása eltüntette Pollack eredeti elgondolása szerint az idök folyamán történt átalakitásokat.- 1952-ben a kormányzat végeztette helyreállitási munkálatokat a muzeum alapitásának 150.éves jubileuma alkalmával.-Következik az épület külsö és belsö részletes leirása.-Azt irja a szö hogy Pollack nem utánozta sem Schinkelt,sem Klenzét vagy Smirkét,szervesebb, fejletebb megoldást alkotott itt a klasszicismusnak.-Idöközben felépült a Szépmüvészeti Muzeum,kiváltak ás önállósultak a néprajzi és iparmüvészeti gyüjtemények és igy a legnagyobb tulzsufoltság által talán szükséges kibövitése elradt és a régi épület megfelelt.-- 1-39. l.képekkel,ezenkivül 47.képmellékletel

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt.22-84./

Archaeologiai Értesitö. VII-1873.

Ismerteti az "Augsburger Allgemeine Zeitung"-ban ,egy német utazó rokonszenvel irt cikkét Budapestről amelyben különösen a Nemzeti Múzeummal foglalkozik és azt irja hogy:" A N.Múzeum egészen eltekintve réális tartalmától,a magyar nemzet fiatal lángra lobbanó,de hatalmas egységi érzületének érdekes teremtménye",vagy:" E nagyszerü intézet a nemzetnek müve." Az épületről azt irja hogy " egy hatalmas,antik izlésben épült épület,magas rácsozatu kertben."- Azután ir a Múzeum keletkezéséről,leirja az épület külsejét és belsejét és a gyüjteményeket.- 35.l.

Nemzei Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 27-b-75./

Századok, II-1868.

A"történelmi könyvtár" rovatban ismerteti Mátray Gábor,Széchényi országos könyvtárör," A Nemzeti Muzeum korszakai, különös tekintettel a közelebb lefolyt huszonöt évre",c.könyvét,Kubinyi Ágoston muzeumi igazgató arcképével.-519.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 27-b-75./

Századok. VIII-1874.

Nagy Iván,"Magyarországi képzömüvészek a legrégibb időktöl 1850-ig " c.cikkében Hora Alajos festömüvészröl irva, említi hogy két arckép müve a Nemzeti Muzeumban látható.- 86.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.-1863.

/Azt irja hogy a Ferenczi szobrász által készitett Kisfaludy Károly szobra a N.Muzeumban már készen áll.-Felállitása 3000 frt.-ba kerülne,de a Kisfaludy társaaság e célra csak 1000 ft.-al rendelkezik.Következik a szobor leirása,a mellszobor fehér márványból,alapja szürke márványból készült

159. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság. 1861.

Foglalkozik a "Lipcsei képes ujság" a magyar országgyülésröl irt elég barátságos cikkével, amelyben a szerző a Nemzeti Muzeum épületét épitészeti szempontból szépnek mondja és dicséri a Muzeum dísztermét melyet az országgyülés üléseire külön átalakitották.- 332.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 28-78./

Koszoru,1864. I.félév.

Azt irja hogy a muzeumi ügyek rendbehozásával megbizott országos bizottmány összeállitja a legszükségesebb tételeket,miután a 100.000 frt subventiót nem lehet egyszerre folyósitani.-

A halaszthatatlan dolgok a következök: A tető javitása,a közös olvasóterem rendezése és a park vasrácsáról sem szabad elfelejteni ha telik belöle.- 454.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 28-78./

Koszoru. 1863. I.

A május 31.számában beszámol arról hogy a Nemzeti Muzeum könyvtárának " Széchényi terme" már elkészült és pár nap mulva megnyitják. Széchényi arcképe fogja a termet disziteni.-

526. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt.28-78./

Koszoru. 1863.II.

Beszámol arról hogy a N.Múzeum e napokban több érdekes tárgyakat kapott ajándékul,többek közt egy Rákoczi-serleget és az 1848-as pesti polgári huszárság zászlóját stb.- 262. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I

/Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság. 1861.

" A képviselöház ülésterme a Nemzeti Muzeumban" c.cikkében azt irja hogy az április 2-ra Budára összehivott országgyülés megnyitása után pesti tanácskozására igénybe vették a Nemzeti Muzeum diszternét, miután az e cél ra használatban volt Vigadó terme 1849-óta romokban hever. Leirja a terem berendezését, az ülörendet és emliti hogy Déák Ferenc helyét az elnöktöl jobbra, a közép táján választotta.- Ez alkalommal emliti is a különbözö terveket egy állandó országház épitésére vonatkozolag.- 294. l. Képe: 293. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Álbert.

/ Egy.kt.28-78./

Koszoru.-1863.I.félév.

Azt irja hogy a Nemzeti Múzeum és környéke igen fog emelkedni,hogy ha tavasszala rozzant deszkakeritès helyett vasrács övezi körül.- Azt hiszi hogy majd magános adományokból készül,mert az országos pénztár segélyét a Múzeum belsejének rendbehozatalára forditják.-

Arról számol be hogy a Múzeum könyvtárának "Széchényi terme" 5-6 hét mulva teljesen elkészül./kb.1863.április./ 167. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy kt. 54/78./

Nefelejts.- IV-1863.

Arról ir hogy a N.Muzeum érdekében alakult orsz.bizottmány az épület romladozó tetözet javitására és a kertkeritès elkészitésére 120.000 frt.utalványozását javasolt,az évi kiadások céljából pedig évenként 60.000 frt.-ot.-

A N.Muzeum rendezésével megbizott bizottmány elnöke,gr.Andrássy György,Szögényi Antonia asszonynak ,a hazafias hölgyek bizottmány elnöknöhöz köszönö levelében nyugtáza a befolyt adományokat a disztemének diszitésére, a butorzat kiegészitésére és egy külön "Széchényi terem" létesitésére.-

575. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 54/78./

Nefelejts. II-1861.

Arról számol be hogy Kubinyi a Nemzeti Muzeum igazgatója kezdte átalakitani a disztermet az alsóház üléseire és erről a helytartó tanácsot értesitette. 10.l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 54/78./

Nefelejts. I-1860.

Azt irja hogy a Nemzeti Múzeum diszteremeinek felszerelése szépen folyik. Felsorolja összeg és névszerint a vidéki hölgyek adakozásait és emliti lakóhelyüket is.- 587. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/5./

Hazai és Külföldi Tudósitások. 1836. I.

Arról számol be hogy a főrendek március 5-7én országos ülést tartottak olyan ügyek tárgyalása végett amelyekben még nincs a megegyezés köztük, ezek között a Nemzeti Muzeum ügyével is foglalkoztak

162. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/17./

Honmivész.- 1839.

Felhivja a magyar társadalmat Ferenczy szobrász támogatására, akinek miterme majdnem két éve nem lett használva, holott Ferenczy saját költségére és fáradozásai által talált egy értékes márvány-bányát Magyarországon és akinek hires szobra " Pásztorléány" áll a Nemzeti Muzeumban.-

778. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B o51/8./

Athaeneum. 1838. II.fél.

Arról számol be hogy a Vasquez féle Buda és Pestet ábrázoló metszetek elkészültek és hogy ezeken nem csak a már meglevö nevezetes épületek, de a tervezettek is láthatók, pld. a Nemzeti Muzeum is.- 816. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.Kt. B 051/12-2./

Regélö. V-Pest,1837.

Azt irja hogy a Nemzeti Muzeum uj épületének alapját junius 22-én kezdték ásni a mostani kerti részben.Az épület a telke közepén fog állni, körülette szabad tér lesz,az utca felé be lesz keritve.Kö és tégla már 1836 nyártól fogva össze lett hordva.- 424. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt.25./

Vasárnapi Ujság. 1856.

Ismerteti az olvasóival a Nemzeti Múzeumot, emliti hogy alapját 1802-ben gr.Széchényi Ferenc gyüjteményének ajándékozásával rakta le, hogy József nádor volt az intézménynek pártfogója, hogy az 1832/36 évi országgyülés az épület emelésére 500.000 frt-ot szavazta meg hogy a gyüjtemények egy méltó helyre kerüljenek.-Következik azután az öt gyüjtemény-osztály elnevezése és leirása.-Végül emliti hogy a Múzeum-kertet 1856-ban kezdték és 1857-ben fogják befejezni.- 64-65. l. Képe.65.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6. /

Hölgyfutár.-1854.

Azt irja hogy A N.Muzeum körül élénk intézkedéseket lehet észrevenni ,összehordják már a kertben ültendö fákat és az intézet belseje is rövid idö mulva célszerü átalakitásokon megy át.- 796. l.

Arról ir hogy a jövö hónapban,decemberben , a N.Muzeum disztermében kezdödö hangversenyekre a nemzeti szinház zenekara már megkezdte a probákat.- 1035. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6. /

Hölgyfutár. 1853.

Azt irja hogy a Muzeum körüli sétány épitését 1854-ben fogják megkezdeni, ajánlja a hölgyeknek hogy az e célból rendezendő hangversenyeket látogassák meg.- 1136. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 053/2. /

Der Spiegel.1846.

Azt irja hogy Ferenczy honi szobrász nem sokára ki fogja állitani a N.Muzeumban az ő által készitett Költsey és Kisfaludy költök szobr szobrait.- 800.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6. /

Hölgyfutár.1852.Hirharang.

Arról ir hogy a Muzeum melletti sétány épitésének érdekében hangversenyeket szándékoznak adni a Muzeumban.- 215.l.

Beszámol arról hogy a N.Muzeum disztermében már a második hangverseny volt a Muzeumkert épitésének elömozditására. 343. l.

Azt irja hogy májusban kezdik a Muzeum körüli kert munkálatait. 388.l.

A N.Muzeum termei amelyek télen zárva voltak május 26.óta nyitva vannak a közönség számára.- 404. l.

A Muzeum termeinek és tárgyak uj célszerü átredendezéséröl ir. 431.l.

Azt irja hogy a Muzeum sétánya csak a jövö évben fog elkészülni. 554.

Azt irja hogy Kisfaludy Sándor emlékére a magyar és erdélyi léányok ajándékoztak a Muzeumnak egy 11-12 láb magas szobrot.- 636. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6./

Hölgyfutár 1852.

A Nemzeti Muzeum igazgatója,Kubinyi Ágoston,beszámol a N.Muzeum részére 1852.jan.1-töl junius 30.ig részben ajándékozott,részben megvett tárgyakról.A régiségosztály részére: A./ Érmek és pecsétek,21.tétel. B./ Régiségek és ritkaságok 14 tétel.-A tételeket részletesen meghevezi.

648. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6./

Hölgyfutár 1852.Pesti tárca.

Azt irja hogy a Muzeum körüli tér kertnek lesz átalakitva és hogy a költségek fedezésére két bált fognak rendezni a Muzeum épületében.- 56. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/6. /

Hölgyfutár. 1851.

1851-ben értesiti Döbrentei Gábor a magyar nöket a Kisfaludy Sándor és Berzsényi Dániel a Nemzeti Muzeumnak szánt emlékszobrairól. 65.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I.

/ Vár.kt.28929./

/Folytatás II./

ifj.Palugyay Imre: Buda-Pest szab.kir.városok leirása.1852.

Arról ir hogy Széchényi Ferenc 1802-ben ajándékozott könyvtára képezte a Nemzeti Muzeum gyüjteményének alapját.-Az 1808-as országgyülés felkéri a nádort hogy vállalja magára az intézet megindítását mig azután egy tudományos szerv át fogja venni.-1807.aug.20-án megnyilt a Cenkröl jött gyüjtemény a papnövelde utcában.-A m.helytartó tanács 1804.febr.28-án 4333.sz.redeletével elrendeli hogy minden megjelenö uj könyv és nyomtatványnak egy példánya a könyvtárnak leadandó.- A napoleoni háboru veszélye miatt a könyvtárt Temesvárra szállitják.- Utána a könyvtár az Egyetemen lett elhelyezve a többi gyüjteményekel együtt.- A nádor, egy Nemzeti Muzeum épületre vonatkozó terve folytán, az 1807-es országgyülés ajándékozásra szólitja fel a városokat és vármegyéket.-

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart.: 79 db.gép.1/4 iv.

Tárgy: Nemzeti Muzeum. III.Rész. befejezés.

/Az I.II.III.részben összesen 219 1/4 iv,feldolgozva a dr.Zádor Annától kapott forrásmüjegyzéke szerint./

Könyvtár és száma feltüntetve.-
Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1954.április végén. Pollack Albert.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r/

M.Mérnök és Épitészek Egyesület közlönye. -51-1918.

Lechner Jenö: "Képek Buda és Pest fejlödésének történetéből" c.cikkében emliti a Nemzeti Muzeum épületét is mint Pollack Mihály épitésznek müvét amelyet József nádor pártfogása mellett épitette.

A Muzeum épült 1836-1846-ig.Kertjét Pest legidösibbekéknek egyikét mondja,tervét 1853-ban készitették,de csak 1855-ben hajtották végre.-

200. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 65-VI./

Magyar Iparmüvészet. XVIII-1915.

Diváld Kornél:"Tünedezö világ" c.cikkében azt irja hogy a Nemzeti Múzeum palotáján,Pollack Mihály halhatatlan alkotásán kivül Budapest utcáin a klasszicizáló stilusnak már alig találkozunk egy-két monumentális emlékével.- 6.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r./

M.Mérnök és Épitészek Egyesület közlönye.48-1914.

Báthory István: " A Nemzeti Szinház épitésének és lebontásának története",c.cikkében azt irja hogy a N.Szinházat Pollack Mihály terve szerint épitették,aki akkorában a legnagyobb épitészek közé tartozott.Pollack müveit felsorolva emliti a Nemzeti Muzeumot is.- 243. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r /

M.Mérnök és Épitészek Egylet közlönye. 51-1917.

Lechner Jenő: " A Josephinum",c.cikkében azt irja hogy Pollack Mihály tervei szerint épült,bár e terveket már Pollack Ágoston fia adta be mint épitész.Felsorolva Pollack Mihály épitkezéseit emliti mint egyik főmüvét a Nemzeti Muzeumot.- 243. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 38-XI./

Katolikus Szemle. 29-1915.

Csitáry Béla"A csatafestés" c.cikkében azt irja hogy érdekes harcos ábrázolást találunk azon képsorozatban is,amelyet Lotz Károly festett a Nemzeti Muzeum lépcsöházában,abrázolja az alpári csatát,háttérben a lóháton menekülö Zalán.- 396. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 141-XVIII./

Mügyüjtö. II-1928.

Supka Géza"Die Gründer des Nationalmuseums" c.cikkében a következö főadatokat ir: Ellentétben a külfölddel Magyarországon a muzéális kultura főleg a nép akaratán és áldozókészségen nyugszik.Emliti a Nemzeti Muzeum keletkezését,felsorolja a gyüjtemények eredetjét.Behatoan foglalkozik Pulszky Ferenc személyével és érdemeivel mint a Nemzeti Muzeum igazgatója,emliti Römer Flóris kanonok érdemeit és foglalkozik Hampel József munkájával.- 214-217. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4-77./

Nyugat. XV-1922.

Ujházy Ferenc" Fővárosunk müvészeti állapotai a mult század közepén" c.cikkében azt irja,hogy 1843-ban a Muzeum épülöben volt,de Arany János szobra helyén egy gémeskut állott.-374. l.

Emliti ezen idökböl a "Nemzeti képcsarnokot alakitó egyesületet ennek buzgó müködését és hogy már szükség volt egy nyilvános képtárra.- 1837-ben kezdték épiteni a Nemzeti Muzeumot és ebben képtárhelységekröl gondoskodtak.- 381. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4t./

A Technikus. III-1921/22.

Lechner Jenö:" A régi Pest és Buda" c.cikkében azt irja hogy Wasquez hires panoráma müvében találjuk a legnevezetesebb pesti épületeket,köztük a Nemzeti Muzeum képét is.A muzeumot páratlan áldozókészséggel épitették Pollack Mihály tervei szerint,az épület büszkesége lehetne Europa bármely nagymultu metropolisának.- 88,89. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy,kt. 312 4r /

Magyar Mivészet,I-1925.

Bierbauer Virgil:"Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere" c. cikkében ir a mester egyéniségéröl,emliti hogy 1809-1848-ig 160 épületre kért épitési engedélyt.Munkájának legszebb fejezete az 1809-36 évekbe esik.Ez a fejezet azért is érdekes,mert tükrözi Pollack Mihály fejlödését,amely elvezetett olyan müremekig mint a Nemzeti Muzeum és a Ludovika.- 552. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r /

M.Mérnök és Épitész Egylet közlönye.III-1926.

Vámos Ferenc"Budapest városképének átalakulása József nádor korától napjainkig" c.cikkében azt irja hogy a neoreneszansz a klasszicismus emlékeit reneszanszizálta és példának többek közt felsorolja a Nemzeti Muzeum lépcsöházának Schickedanz Albert által való reneszanszitását.Amennyiben ez lehetségesnek mutatkozott Lechner Jenü müegy.tanár helyezte vissza müvészisen és Pollack Mihály méltoan eredeti állapotának hangulatába.-

140.1.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 312 4r /

Magyar Művészet. I-1925.

Berzeviczy Albert:"Az ötvenéves képzőművészete" c.cikkében azt irja hogy Vay Miklós Berzsenyi-emlékszoborral kezdte művészi pályáját,a szobrot a Nemzeti Muzeum kertjében helyezték el./P.Napló 1859.nov.29./ 506. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 312 4r /

Magyar Müvészet. I-1925.

Vámos Ferenc:"Feszl Frigyes és kora" c.cikkében arról ir hogy Magyarországon indul a huszas-harmincas évek épitészete a klasszicismus jegyében a XIX.sz.-ban.Ez áramlat mesterei közt emliti elsö helyén Pollack Mihályt és reprezentátiv müvét a Nemzeti Muzeumot.- 343. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Művészet.-II-1926.

Bierbauer Virgil:"Pollack Mihály nagy pesti középületei" c. cikkében azt irja hogy a mester középületeinek elsője volt a Vigadó,azután a Ludovika és ennek befejezése után leghatalmasabb alkotása a Nemzeti Muzeum.- 125. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Magyar Művészet. III-1927.

Bierbauer Virgil:"Pollack Mihály nagy pesti középületei" c.cikkében folytatja azonos cimü cikkét a M.Művészet 1926-ból.-Részletesen ir Pollack Mihály utolsó nagy középületéről,a Nemzeti Múzeumról.-Azt mondja hogy a Nemzeti Múzeum a főváros egyik legmonumentálisabb középülete,a magyar klasszicismus remeke,a mester pályájának koronázása.-

A továbbiakban azt irja hogy dr.Lechner Jenö az 1926 évben Pollack remekének visszaadta régi fényét.A szerzö azután igen részletesen foglalkozik az épülettel,a térkompozicióval,a rythmusával.Összehasonlitja Pollack megoldását Smirke és Schinkel hasonló müveivel.- Emliti Hunfalvy Pál kevés szaktudással mondott kritikáját 1859-böl,amelyet teljesen indokolatlannak nevezi.-

Végül rámutat arra hogy Pollack Mihály mennyire foglalkozott a berendezési tárgyak tervezésével is.-

224-234. l. Képek:225,227,230 és 232. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4-77./

Nyugat.- 20-1927. II.kötet.

Rabinovszky Márius ismerteti Benedekné,Györi Lujza a pesti empire éptészetet tárgyaló könyvét.Kifogásolja hogy a szerző nem tér ki az épitész téralkotására és azt mondja,hogy a Nemzeti Muzeum épületénél például a belső téralkotás van olyan fontos és jelentös müvészi cselekedet a stilus alkotás szempontjából mint a front megoldása.Pollack /tévesen"Mihály"helyett Rabinovszky"Józsefet"ir/ emlitése és egy szóval sem irni a N.Muzeum lépcsöházáról,kupolaterméről stb.azt jelenti hogy az épitészeti cselekedet egyik feléről nem veszünk tudomást.- 899. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 69-81./

Magyar Iparmüvészet.- 30-1927.

Könyvismertetésében arról számol be, hogy Bierbauer Virgil: "Pollack Mihály nagy pesti középületei" c. alatt irt hosszabb tanulmányt, feltárva a polgárosodó pesti életet és benne igen szakszerü asztetikai méltatásban részesiti a Nemzeti Muzeum nagy épitészét.- 133. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 69-81./

Magyar Iparmüvészet. 31-1928.

"Dr.Lechner Jenö munkássága " R.c.cikkében foglalkozik az épitész munkáival és azt mondja hogy különösen a "neoklasszicus" müvészetet tanulmányozta és a Nemzeti Muzeum átalakitására,illetve restaurálására való megbizatást ennek a stilkorszaknak mélyreható tanulmányozásának köszönheti.-

66. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 141-XVIII./

Mügyüjtö. II-1928.

Az emlékvédö mozgalmakról Európában irva azt mondja hogy nálunk a társadalom alig vett részt eddig abban a munkában mely a müemlékek kultuszát szolgálja /pld.német Heimatschutz-Verein stb./.-

Most nálunk a Müemlékek Orsz.Bizottság ezzel foglalkozik,igy többek közt Pollack Mihály géniusza friss szineket kapott a N.Muzeum lépcsöcsarnokának helyreállitásával amelyet Lechner Jenö igen ügyesen és szaktudással végezte.- 71. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 141-XVIII/

Műgyüjtö. IV-1930.

Rozsaffy Dezsö:"Magyar egyházi festészet a XIX.században" c.cikkébe emliti Thán Mór /1828-1899/ freskóképeit,köztük a Szt.László életének egy történetét ábrázoló freskót a Nemzeti Muzeum lépcsöházában.- 176. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Rgy.kt. 141-XVIII./

Migyüjtö. IV-1930.

Benedek Marcellné:"Die Pester Baukunst der Empirezeit",c.cikkében azt irja hogy Pollack Mihály mint europai viszonylatban is hirneves épitömester az Empire-korszaknak-épitésze.Ir a mester müveiröl és az ö fejlödéséröl és arról hogy 1836-ban bizták meg a Nemzeti Muzeum épitésével mely munkát 1847-ben befejezödött.-Terveiböl látni hogy lépésröl lépésre közeledik az épület mai klasszicus formához.- 235.236. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Müvészet. VI-1930.

Ybl Ervin:" A fóti templom" c.cikkében azt irja hogy mig Németországban már vége volt a müncheni Klenze és berlini Schinkel klasszicizáló stilusának,nálunk az 1840es években még a klasszicismus virágzott,akkor készült a Nemzeti Muzeum,Pollack Mihály második mesteri alkotása a régi Vigadó.-

Ybl Miklós,Pollack tanitványa épitette azután a fóti templomot,az első magyar romantikus épületet.- 537. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Müvészet. VI-1930.

Rozsaffy Dezsö ismerteti Réau francia iró a magyar müvészetröl egy francia szaklapban irt cikkét,amelyben Réau azt irja hogy :" Az empire stilust egy kiváló épitész képviseli Pesten,Pollack Mihály,akinek neve külföldön alig ismert, noha megérdemelne hogy együtt emlitessék kortársai,Fontaine,Schinkel,Corazzi és Rossi neveivel." A Nemzeti Muzeumról azt irja hogy a pesti diszes paloták közt " egyik sem fejezi ki több nemességgel egy ujjászületö és multjára büszke nemzet jogos önérzetét." 298. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 22-84./

Archeologiai Értesitö. XLV-1931.

Zádor Anna:"Leopoldo Pollack és Pollack Mihály".c.cikkében,Pollack Mihályról irva,hiteles adatokkal alátámasztva,ir Pollack Mihály tartozkodásáról mostohabátyánál Pollack Lipótnál Milánoban,ahól megismerkedett az olasz klasszicismus stilusával és azután a magyar klasszicismus alapitója lett.- A többi müvei között a Nemzeti Muzeumot mint legkiválobb megoldását emliti,bár nem vonhatta ki magát Schinkel befolyása alul,mert fömüve a Nemzeti Muzeum alkotásákor utasitást kapott a berlini megoldás szem elött tartására.-

Igy magyarázható meg a berlini és budapesti muzeum alaprajzának rokonsága,mindkettö azonban egy francia mintaképre,Durand egy muzeumi tervém vezethetö vissza.-

236,237,238,239. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r /

M.Mérnökök és Épit.Egylet közlönye. LXV-1931.

Laczay-Fritz Oszkár a Lechner Jenöröl szoló könyvet ismertetve, azt mondja hogy e könyv bemutatja Lechner gazdag épitészi tehetséget,a történelmi stilus formanyelvén maradandó szépet tudott alkotni mint a Nemzeti Muzeum neoklasszicus stilusban való helyreállitásánál.- 6. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4r/

Technika. XII-1931.

Könyvismertetésében foglalkozik Péter András:"A magyar művészet története".c.könyvével.A szerzö azt irja hogy a XIX.sz.-ban a művészet fejlödése a francia felvilágosodás következtében fordulathoz ér.A barokkot felváltja a klasszicismus.Nálunk az osztrák polgári művészet formanyelve,a Biedermaier mellett,a müveltségü osztályok által szivesen látott ujklasszicismus fejlödött ki.Épitészei Pollack Mihály és Hild József voltak,számos épületei közt kiemelkedik különösen Pollack Nemzeti Múzeum palotája.- 99. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert

/.Egy.kt. 23-75./

Magyar Könyvszemle.Uj folyam,35-1928.

Kozocsa Sándor ismerteti Lechner Jenö:" A Magyar Nemzeti Muzeum épülete." c.könyvét és azt irja,mig Kollányi a Muzeum történetével foglalkozik, Lechner a müvészi szempontokra fekteti a fősulyt.Emliti a ismeretes adatokon kivül szintén,hogy Széchényi már 1795-ben hozzákezdett tervszerü gyüjtésével. Pollack Mihály érdemeiröl irva azt mondja " az ö müvei nem antik épitmények kopiaiból összerakott alkotások,hanem az antik szellemétöl áthatott müvészlélek egyéni megnyilatkozásai."-

Az akkori kor forradalmasan romantikus lelkülete nem érezte a komornak látszó épületet magához elég közel./Honderü kritikája 1847./ 109.110.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 14-10./

Művészet,V-1906.

Szmrecsányi Miklós"Történeti művészet a Halászbástyán",c.cikkében emliti,hogy Lotz Károly magas szárnyalását nem akasztotta,hogy a Nemzeti Muzeum lépcsöházának kifestésére az övezeti képek ára fejében "Kurrensölenként" 300 forintjával szerződtek.- 226. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 58-81./

Magyar Könyvszemle.-1885.

Csontosi János:"Adatok a Nemzeti Muzeum könyvtárának történetéhez" c.cikkében a Muzeum épületére vonatkozolag azt mondja,hogy alapjainak lerakását 1836-ban kezdték meg és 1845 tavaszán készült el,a hivatalnokok lakásaiban április végén beköltöztek.A muzeumi osztályok azonban csak 1846-ban kezdték meg az uj palotába a költözködést.- 8,9. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 295 4r /

Müvészi Ipar.- VI-1891.

Ybl Miklósról irva azt mondja,hogy Ybl a bécsi Polytechnikum elvégzése után Pesten egy ideig mint kömüves dolgozott,helyzetében akkor állt be kedvezöbb fordulat,amikor Pollack Mihály épitészhez beállt mint gyakornok.Pollack akkor a XIX.sz.30-as években a görögös épitésnek kivá-ló képviselője volt,akkoriban épült legnagyszerübb alkotása,a N.Muzeum.-

62. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 14-10./

Müvészet.X-1911.

Meller Simon:" A magyar müvészet kialakulása a XIX.sz.elsö felében" c.cikkében azt irja hogy Pollack Mihály/1773-1855/és Hild József /1789-1867/ szabták meg a forradolom elötti Pestnek épitészeti jellegét.- Pollack főmüve a Nemzeti Muzeum fővárosunknak ma is egyik legszebb,legnemesebb izlésü középülete.- 178.l.

Azt mondja hogy Pollack és Hild az épitészetben két müvésze volt ,aki igazi müvészi nivóra emelkedtek,palotákon és középületeken megerösödtek.Pollack végül a Nemzeti Muzeum épületében foglalhatta össze tudását.- 179.l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.1904.

Leirja Jókai temetését a Nemzeti Múzeumból.Ehhez a Múzeum képe amikor a koporsót leviszik a gyászkocsira.- 333. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.1904.Szana Tamás:Lotz Károly.

A festöről irva emliti hogy az 1860 évei elején készült és a magyar tájképének jellegzetes vonásu képeit a Nemzeti Muzeum képtárában örzik.- 709.l.

Foglalkozik a Lotz által festett falfestménnyel a Nemzeti Muzeumban.-713.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság. 1902.

Alt Rudolf rajza a Nemzeti Muzeumról 1850. 764.l.

A Nemzeti Muzeum és környéke,1902.-ben. 765. l.

A Nemzeti Muzeum akkori elsö emeleti elöcsarnok képe Apaffi siremlékével és egy kép a romai köemlékekről a földszinti folyosón.786.l

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.- 1898.

"Szemtanuk feljegyzései 1848.március 15-röl" c.cikkében részletesen leirja e nap eseményeit és a Nemzeti Muzeum kertjében tartott [redacted] népgyüléseket, köztük azt,amikor Petöfi a Muzeum lépcsöjéröl szavalta a "Talpra Magyart.".-173,174. l. akkori képek: 172. l.. késöbbi képek: 192,193,477. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.- 1898.

Arról számol be hogy Beöthy Zsolt tanár inditványára márvány táblával fogják megörökiteni azt a helyet a Nemzeti Muzeum lépcsözetének,ahól Petöfi 1848.március 15-én elszavalta a "Nemzeti dalt".Az egyetemi ifjuság már gyüjt az emléktáblára.- 64. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság. 1894.

"Magyar festömüvészek" c.közleményében,Kacziány Ödön emliti Lotz Károly több középületeket diszitö festményei közül,mint régebbi alkotásait, a Nemzeti Muzeum lépcsöházában Thán Mórral együtt festett freskókat.-

Székely Bertalannal foglalkozva azt mondja hogy a Nemzeti Muzeum képtára érdekesen és tanulságosan mutatja be Székely müvészi pályájának utját.-

818.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt.1-75./

Vasárnapi Ujság.- 1897.

" A belváros romjai",c.cikkében azt irja hogy a Nemzeti Muzeum mai helyén állt Bathyány primás ódon egyemeletes kastélya és hogy a Muzeum gyüjteményei elöször ott voltak elhelyezve,mig az 1836 évi orsz.gyülés által erre felkért nádor Pollack épitészt bizta meg a jelenlegi palota épitésével,amely még ma is a város legszebb és méltóságosabb középülete.-

452.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 77./

Budapesti Szemle. 34-1883.

Pasteiner Gyula:" A magyar szobrászat," c.cikkében emliti a Nemzeti Muzeum oszlopcsarnoka fölötti görögös homlokszögben elhelyezett, de a nagy magasságban alig érvényesülö compositiót,amelyet Monti Rafael olasz szobrász készitette.-365. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.- 1884.

Arról ir hogy a régi idökben Pestnek nem volt kertje,a vásosnak nem volt "tüdeje".Csak 1867 után mégint, tekintet nélkül a város történelmi részekre, lebontották mindent.Ezen idökböl,amikor még kertek nem voltak,azt irja:"..... A Muzeum impozáns épülete körül,a szép tágas téren,mintha ott volna település helye a fellegekben fölkavarodó rákosi homoknak.Ezt a puszta telket még be is keritették egy düledezö palánkkal....". 567. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 027/4 /

Fővárosi könyvtár évkönyve. IX-1939.

Sárváry Dezsö: "Francia utleirások Budáról és Pestről" c.cikkében ismerteti Victor Tissot,francia utazó 1883-ban kiadott"La Hongrie de l'Adriatique au Danube." c.utleirását,amelyben az utazó lelkesen leirja Budapestet, emliti főépületeit és köztük elsö helyén a Nemzeti Múzeumot.-

179. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.1-75./

Vasárnapi Ujság. 1875.

- Beszámol arról hogy a "Kisfaludy társaság" 1875.szeptember hóban felállitotta Ferenczy szobrász által készitett Kisfaludy szobrot a N.Muzeum kertjében.A szobor mára30as évek óta készült de ezóta a Muzeumban állt.-

627.l. Képe 628.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 749/2 /

Voit Pál: "Régi magyar otthonok." 1943.

Azt irja hogy Pollack Mihálynak leghatalmasabb alkotása a Nemzeti Muzeum és mellette a régi Vigadó, a Muzeum életének fömüvének tekinthető. Emliti hogy nem csak épitész hanem berendezömüvész is volt a régi Vigadó és a Muzeumnál is. Emliti hogy Gömöry Károly patikus, akinek házát és patikáját Pollack épitette és berendezte/későbbi Török-patika/ különben kurátor volt a N. Muzeum és Ludoviceum épitkezéseinél.- 272.273. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.müv.tört.int.3650./

Siklóssy László:"Mükincseink vándorutja Bécsbe". 1919.

Emliti Pollack Mihályt mint a N.Muzeum épitészét,az épületet a fővá-
ros legharmonikusabb épületét nevezi,ahól a rend és nyugalom hónol.Emliti Mé-
száros,elsö magyar hadügyminiszter ajándékát a budai fegyvertárból a Muzeumnak
Windischgraetz 1849 január 25-én mindazokat a történelmi emlékeket amelyeket
annak idején Kubinyi igazgató és Érdi oly hazafias örömmel vették át,ismét el-
vitette.-

207,208,209. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.müv.tört.int.3259./

Bierbauer Virgil:"A régi Buda-Pest épitészete."- 1920.

Azt irja hogy a régi pesti épitészete a formák plaszticitása, a homlokzatot térbeni feloldása felé való haladást mutat,leginkább a Nemzeti Muzeum hatalmas oszlopcsarnokában,melyet Pollack Mihály épitett 1837 után.-

14,16. l. Képe: 48.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.müv.tört.int.4726/

Benedek Marcellné,Györi Lujza:"Az empire épitészet Pesten."

Behatoan foglalkozik Pollack Mihály müveivel különösen aNemzeti Muzeummal ,itt azt irja hogy Pollack M.az antik kulturából hozott elemeket tudta idomitani egy XIX.sz.-beli nagyváros kulturájához és nem másolta öket szd gailag.A Muzeum klasszicizáló stilusa helyenvaló és természetesen hat.Pollack nem görög,hanem görögös épületet adott.Ö vele az empire épitészet elmondott maradék nélkül mindent amit elmondhatott,igy érezzük ha Pollack nagy alkotása a Muzeum elött állunk,az egyetlen középülete elött,amely teljességben reánk maradt.-

19,20,27,28,42-44. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.müv.tört.int.6243/

Medvey Lajos:"Vezetö Budapest szobrai megtekintéséhez". 1939.

A VIII.pesti kerületben felsorolja:"Tympanon a N.muzeum épületén /1837-46 Pollack Mihály épm./.Pannonia jelképes alakokkal.horg.1842.Monti Rafael mintái után Schaller Lajos szobrász munkája.Az elöcsarnokban József nádor és Pollack Mihály mellszobrai 1847 szintén Monti R.-töl.- 69. l. 70.l.

Utána felsorolja a Muzeumkert szobrait.-129. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9-4r-75./

Budapest. II-1946.

Nádasdi Heinz Katalin:"Alt Rudolf pesti látképei" c.cikkében a klasszicizáló stilus idejéröl azt mondja,hogy Alt Rudolf festményei örizté a város épületeit és részeit ez idökböl,amikor Pollack alkotta a Nemzeti Muzeumot,vele Hild,Kasselik,Zitterbarth és mások alkotásai bizonyitékai a magyar lélek szárnybontogatásának.-

132. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9-4r-75./

Budapest. III-1947.

Borsos Béla:"Régi pesti üvegpoharak" c.cikkében azt irja,hogy a régi,1820-1848 közti Magyarországon és magyar anyagból készült poharakon érezni a közvetlen megfigyelés hatását,kedvelt téma többek közt a Nemzeti Muzeum is volt.A 19.sz.közepe utáni időből származó poharaknál hiányzik a frissesség,legtöbbnyire külföldön készültek hibákkal.Igy például egy pohár a 60-as évekből primitiv képén a N.Muzeumot ábrázolja,"Nemzeti Szinház" gótbetüs,hibásortografiáju felirással.-

47.48. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt 9-4r-75./

Budapest. III-1947.

Várdai György:"A budapesti Villamos ösei",c.cikkében közli egy képet"At elsö lovasuti kocsik a Nemzeti Múzeum elött" 1866-ban.-A háttérben a Múzeum épületével.-

100. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Művészet. 1948.

Molnár József: "Muzeumi élet" c. cikkében azt irja hogy még Budán a 19. sz. elején a város képe barokk volt. Az ifju Pest akkoriban még nem mutatott ilyen szerves képet. Itt kezdtek akkor müködésüket e kor ismert épitészei, köztük Pollack Mihály is a klasszicismus kezdetén, amely korának, ötödik és záró évtizedében éri el csucspontját, akkor készült Pollack szép alkotása a Nemzeti Muzeum.-

237, 238. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9-4r-75./

Budapest. II-1946.

Sötér István: "Budapest-Otthon", c, cikkében az ostrom utáni idők egy setájával foglalkozik, leirja a Muzeum környékét és a Muzeumról azt irja: " A Muzeum szürke nagy épületével, mely olaszos, derüs sürüjével, fények és lombok boldog szövedékeként ölel körül a kert".-

387. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r /

Szépmüvészet.- 1944.

Wilhelmb Gizella:"Thán Mór",c.cikkében azt irja hogy a festöt a Vigadó falfestményei tették ismerösnek .Következö monumentális megbizatása a Nemzeti Muzeum lépcsöházán magyar történeti jelenetek ábrázoló képszallag és allegorikus alakok,amelyek a szerzö szerint talán tul merevek,ami ott szembetünö ahól a történelmi események több mozgalmasságot kivánnának.-

257. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 501 4r. /

Szépmüvészet.- V-1944.

Kopp Jenö:" Magyar biedermaier festészet" c.könyvét ismerteti"Gch." aláirással.Kifogásolja hogy nálunk a "Biedermaier" kifejezést használnak, holott ez a kifejezés idegenböl, még hazájában,Austriában,sem nyert polgárjógot.Kérdezi hogy nem e volna absurdum pld.a Nemzeti Muzeumot vagy a régi Vigadót igy elnevezni ?

23.1.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r./

Szépmüvészet. I-1940.

Honmüvész:" Budapest városfejlesztési programm." c.cikkében azt irja, hogy a Nemzeti Muzeum géniális megalkotojának ,Pollack Mihálynak minden még meglévö alkotását meg kellene védeni,igy a Nádor utcai házakat is.Sajnáljuk - irja akkor - hogy a Szép-és Réáltanonda utca sarkán épült Pollackféle házat,amely a mester legjobb alkotásai közésorolható,nem találjuk a fenntartandó müemlékek sorában./Megmaradt és az ostrom után restaurálva lett./

45. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt.317-4r./

Tér és Forma.- 1941.

" Egy müvésztörténész levele a Tér és Formához" c.alatt közli ezt a levelet,amely"A hagyományok megtagadásának kora" /1925-1940/fejezetében többek közt azt irja hogy 1929: helyreállitják a budapesti Nemzeti Muzeumot/? /Lechnerféle helyreállitás 1926-ban volt és igyekezett a régi stilust visszaállitani./ 181. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt.501 4r /

Szépmüvészet. 4-1943.

Lux Géza:"Müemlékek müszaki felvétele" c.cikkében azt irja hogy a klasszicismusnak szempontunkból legelhanyagoltabb területén Lechner Jenö többek közt a Nemzeti Muzeum felmérésével foglalkozott.- 13. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 501 4r./

Szépmüvészet. II-1941.

Radocsay Dénes: "Borsos és Barabás" c.cikkében azt irja hogy a magyar klasszicismus érdekesebb fejezete a hazai kulturtörténelemnek mint a reneszansz és a barok.A litterátus elmék szivesen emlegetik a klasszicismust jellemzö magyar tulajdonságként,elöszeretettel idézik Berzsenyit, a vidéki nemes kuriát és a Nemzeti Múzeumot. 307. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1101 /

Nouvelle Revue de Hongrie. 58-1938.

Zichy-P.Edina:" Une heure dans la Hongrie préhistorique" c.cikkében foglalkozik a Nemzeti Muzeum régiségek gyüjteményével.Az épületröl azt irja hogy a gyüjtemények szaporodása miatt annak idején külön épületet,a mai Muzeumot épitették 1836-1846 közt,Pollack Mihály épitész tervei szerint, aki a mult század legjobb tervezök egyike volt.A neoklasszikus stilusu épület még ma is,a város azóta történt kiépitése után,dominálja a környezetét.- 330,331. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 91-75./

Debreceni Szemle.1940.

Tóth Ervin: "A magyar épitömüvészet" c.cikkében arról ir hogy Európában a 18.sz.végén a klasszicus stilus keletkezik,amely azután átnyulik a 19.sz.ba is.A főváros akkor épült"reprezentativ" alkotásai főleg Pollack Mihály és Hild József nevéhez füzödnek.Az elsönek főmüve a Nemzeti Múzeum, külsö és belsö architekturája a neoklasszicismus legszebb,Europaszerte elismert alkotásai közé tartozik.- 184. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. - 77./

Budapesti Szemle. 231-1933.

Ybl Ervin:"Lotz Károly" c.cikkében azt irja hogy Lotz elsö freskójánál a Vigadóban,amelyet a Rahl iskolája szerint Thán Mórral festett, még Thán volt a vezetöegyéniség.- A Nemzeti Muzeum léposöházában,amelyet akkoriban alakitottak át,Lotz természetesebb szerkeztöképessége már szabadabban érvényesül Thán mellett.- 291. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. X 7038./

Radós Jenö:"Magyar oltárok." 1939.

Említi Pollack Mihály a Nemzeti Muzeum épitöjét,akinek elökelö és kimért formáju oltárai diszitik a Terétvárosi templomot.-

39. l.

Nemzeti Muzeum. II Pollack Albert.

/ Ép.tan.sz.nélkül./

Budinis Cornelio: Gli artisti italiani in Ungheria.- Roma 1936.

Azt irja hogy Pollack Mihály tanult bátyánál Milanóban és onnét jövet Magyarországon telepedett le 1805-ben/1799-ben !/,felsorolja a mester pest-budai épitkezéseit,emliti a Nemzeti Muzeumot és Pollack legjobb munkájának a régi Vigadót mondja.Azt irja hogy munkájában mindenhol az olasz befolyás látszik.Azután arról ir hogy a Nemzeti Muzeumnál részben Nobile befolyása érvényesült,pld.a széles lépcsö Nobile elgondolásának mondja.Általában Nobile részben gátolta Pollack individuális terveit.-Emliti Rafael Montit/1818-1881/,a Monti és Pollack közti ellentétet a tympanon szobrai és oszlopfejekre voantkozolag/kö vagy fém/.A nádor a Pollack-féle fémböl való elkészitès mellett döntött.Végül azt mondja hogy a Nemzeti Muzeum szép,elegáns és nem rideg klasszicistikus épületben egyesül az északolasz stilus szerencsésen a magyar szellemmel.- 129.130.131.L. Montiról 158.l

Képe: CLV-CLVI.táblán.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 051/21./

Hild József építömester müszaki rajzolója. HISTORIA. I-1928. 5.sz.

Pauer Miksa bajor származásu építömesterröl ir, aki bécsi tanulmányai után Pestre jött és érkezése után 1832. májusában már belépett Pollack Mihály épitész irodájába mint rajzoló, megrajzolta Pollack utasitása szerint a pesti vigadó terveit/geometrisch und perspektivisch/, a Szinház és a Ludoviceum terveit és a Nemzeti Muzeum tervét/ in Perspektive./-

Bár Pollack irodájából átlépett Hild irodájába ugy az egyiknek mint a másiknak is rajzolt.- 95. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/391 /

TBM. I.-1932. Bierbauer Virgil: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.

Azt irja hogy sajnos több érdekes tervek közt a Nemzeti Muzeum tervei is hiányoznak a Fővárosi levéltárból, a "Verschönerungs Akten" kötetből.-80.l.

Pollack Mihály épitkezései közt emliti a felsorolásában 1836-ból a Nemzeti Muzeumot.- 94. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

III

/ Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság.-1884.

" A főrendiház ülésterme 1848-ban," c. cikkében azt irja hogy a főrendek akkoriban a Nemzeti Muzeum dísztermében tartották üléseiket.-Következik azután az 1848-as ülésterem berendezésének részletes leirása.- A terem akkori beosztását mutatja egy egykori metszet.- -412. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Müvészet. IV-1928.

Hankiss János:"Francia kritika a muzeumi képtár gyermekroráról" c.cikkében azt irja hogy Viardot francia iró és müvész a Muzeum épületéről azt mondja hogy:"nehézkes és közönséges formákat mutat.Kivülről nézve csak egy terjedelmes nagy ház,amelynek homlokzatára odabigyeztették az elmaradhatatlan görög peristylumot,oszlopaival és oromzatával ,vakolt téglából épitve,éppoly hazátlan és kevéssé helyenvaló a Duna partján mint a Temze partján.De lagalább belsö beosztása helyes és igy belseje monumentálisabb mint külseje."- 277. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

14

/ Egy.kt.77./

Budapesti Szemle. 68-1891.

Semsey Andor:"A magyar Nemzeti Múzeum átalakitása" c.cikkében főleg a következöket ir: Szem elött kell tartani a két vezetö pontot és pedig hogy a N.Múzeum "magyar" és " muzeum".-Foglalkozik a muzeumi orsz.bizottság egy ülésén felmerült gondolattal t.i.hogy a közelgö millenium alkalmával disziteni kellene a N.Múzeum épületét és pedig az összes falakat burkolni kellene egy monumentális anyaggal.Ez a szerzö szerint csak elrontaná a klasszicus szépségü épületet.-Foglalkozik azután a gyüjtemények célszerübb elhelyezésével,megmondja az ö erre vonatkozó elgondolását és azon véleményen van hogy a képtárt más valahol el kellene helyezni.-Ir még egy Déák-szobrandezésének szükségéröl.-

476-481. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.011./

Akadémiai Értesitö. 36-1925.

Hauszmann Alajos:" Budapest épitési fejlödésének történetéből" c.cikkében tévesen azt irja hogy Pollack Mihály Schinkel tanitványa lett volna/Schinkel 10 évvel fiatalabb volt mint P.M./ és hogy Klenzénél Münchenben dolgozott volna és igy ismerkedett meg az antik görög müvészettel/P.M.Milánoban,pesti munkálkodása elött ismerkedett meg a klasszicismussal Leopoldo Pollack mostohabátya épitész mellett/.-

Azt irja a Nemzeti Muzeumról hogy amikor a 19.sz.végén az épület szüknek bizonyult,egy erre vonatkozó ankétra meghivták Bécsböl a hirneves Hansen Theofil épitészt,aki határozottan a Muzeum szárnyakkal való kibövitése ellen foglalt állást.Legfeljebb egy márványburkolatot ajánlott anélkül hogy bármily változtatást is tegyenek,mivel az épület megérdemli a legnemesebb anyaggal való kiképzést.- 37. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

IV

/ Egy.kt. 14-10./

Müvészet.VIII-1909.- Nemzeti Muzeum,Nemzeti Szinház.

Azt irja hogy a.Nemzeti Muzeumot a napilapok szerint veszély fenyeget.Szüknek bizonyult,a palotához toldalék-épületetet akarnak épiteni.

Azt mondja hogy ez a gondolat nem kisebb absurdum lenne,mint ha Lotznak vagy Munkácsynak egy festményét toldják meg néhány röf képpel.-

Eltekintve az architektonikus értékröl,nekünk e palota egy darab hazai mütörténet és elcsufitása ellen leghatározottaban protestáljuk.-

51. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Egy.kt. 312/4r./

Magyar Müvészet. VI-1930.

Arról ir hogy Széchényi István egy ismeretlen ajánlkozását,hogy az Athénben található mestermüvek gipsmásoltatát elkésziti a Muzeum számára, elháritja azon indokolással hogy ez a nádorhoz tartozik.-

A Nemzeti Képcsarnok megalakulásánál az arisztokrácia nagy része közönyösséget mutat,köztük a Széchényi-család is,inkább polgári adakozásból készül. -Emliti Eötvös igazságtalan kritikáját az épületröl,aki azt mondta hogy Európában ritkán látni egy helyen annyi követ és tulszélesnek tartja a folyosókat és tul kicsinek a termeket.Eötvös még szószerint azt mondja:"....mindig régi spectábiliseink jutnak eszembe: elöl a classzikus modoru hölokzat, mint ezek uraknál a déáknyelv,csak a belsö pusztaság lárvájaként használtatik"

590. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

111

/ Egy.kt. 14-10./

Müvészet.VII-1908.Nemzeti Muzeum.

Azt irja hogy Pollack Mihály müvét veszedelem fenyegeti,le akarják bontani. Ugy vélik,hogy a 20.sz.-ban Budapestnek már nincs szüksége rá.-

A középitési bizottságban azt mondják hogy szük,kicsi,nagyobb,modernebb épület kell.- A régit,Pollack épitömester szép müvét pedig majd csákánnyal lebontják,anyagát széthordják.-

Feltéve ha az illetékesek az utolsóelötti órában meg nem gondolják a dolgot Egyenlöre csak tervezik azt,"szó van róla."

Ez az eljárás pusztitás lenne a letatárább értelemben,az emberi épités müvészete mérhetetlen kárt szenvedne,miután Pollack Mihály e nevezetes müve fölötte szép és tanulságos is a jelenlegi,uj formákat és uj konstruktiókat keresö kornak.-

63. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

111 / Egy.kt. 1-75./

Vasárnapi Ujság. 1914.

Ybl Miklós születésének századik évfordulója alkalmából leirja életét és pályafutását és azt mondja hogy életében döntö fordulat akkor állt be, amikor Pollack Mihály a hirneves pest épitész, a Nemzeti Muzeum épitöje keze alá került és az ö vezetésével csak hamar meglepö eredményeket ért el. Pollack volt az aki befolyással volt rá a klasszicus irány megkedveltetésében.- Ybl maga azt mondta: "Amit töle tanultam megmaradt nekem egész életemen."- 287. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/135-2./

Haeufler J.V.Buda-Pest historisch-topografische Skizzen.- Pest,1854.

Leirja a Nemzeti Muzeum épületét mint Pollack Mihály épitész mivét,felsorolja a méreteket,a portikus 8 oszlopait és a széles lépcsöt,azonkivül a timpanon szobrait Pollack rajzai szerint modelálta Monti R.szobrász,cinköntvények a bécsi Förster cégtöl.-Következik az épület belsejének és a gyüjtemények leirása.Emliti az épület mögött tervezett árkádokat köemlékek részére,a kert épitését,a telek fásitását .- Az épület keletkezésére vonatkozolag emliti röviditve ifj.Palugyay adatait,szintén a gyüjteményekre vonatkozolag.- / l.N.Muzeum I.Rész.anyagában./

309,310. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I.

/ Vár.kt. B 914/120./

Hunfalvy Joh.: Pesth und Ofen nebst Umgegend. Pesth,1859.

A Józsefváros leirásában emliti a N.Muzeumot és ezt kivül és belül részletesen leirja.Emliti hogy Pollack Mihály épitész épitette,de a szerzö nincs megelégedve az épülettel.1856-ban parkot létesitették a Muzeum körül.-Már 1792-ben tervezte gr.Széchényi Ferenc azt a gyüjteményt,amelyet azután 1802-ben adományozta a magyar Nemzetnek mint a Muzeum alapja.1819-ben kézikönyvtárát is ajándékozta.-1804-ben rendelték el,hogy az összes megjelenö müvekböl egy példány a Muzeum könyvtáránal adandó át.-A francia háboru veszélye miatt a könyvtárt és gyüjteményt 1805-ben Temesvárra szállitják.-1809-ben a visszatért gyüjteményt a háboru miatt ujból elviszik Nagyváradra.- 1807-ben készit a kustos a nádor rendeletére egy tervet hogy milyen épület kellene a Muzeumnak,tekintettel a férö-helyekre.Akkor fordul elö elöször a " Nemzeti Muzeum" elnevezés.Egyben kezdödik a gyüjtés a vármegyékben és városokban az épület részére. 1808-ban adományozta Grassalkovich hg.egy telkét a mai Szép utcában,ez nem volt megfelelö és igy ezt kicserélték egy Battyány telekkel ahol a Muzeum azután is felépült.-1809-ben a nádor ajándékozta a Pray és Kovacsicsféle kéziratokat,Szapáry gr.ásványgyüjteményét.-A Muzeum elöször a papnöveldében,késöbb az egyetemen nyert elhelyezést. Szaporodott azután 1818-ban a Kitaibelféle kéziratokkal,1824-ben a Vuchetich egy tanár és Kelerféle könyvtárral,1835-ben az Illésházyféle,1836-ban a Pyrkerféle gyüjteménnyel.-

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 504 4r /

Honderü.1844.I.

Arról ir hogy a Nemzeti Muzeum épülete már büszkén emeli fel homlokát a pesti homok közepette.Felhivja olvasóit a "Pesti Hirlapnak" érdekes és hosszu leirására és csak azt az ohaját fejezi ki,hogy az épület belseje méltó szép legyen külsejének.- 95.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 504 4r /

Honderü.Hetiszemle. II.1844.

Leirja egy látogatását a Nemzeti Muzeumban,vezetője az intézet lelkes igazgatója volt,azt mondja hogy a termeket most látják el butorokkal. Az épületröl azt mondja hogy az ö véleménye szerint sok a hibája,nem beszélva a nagy költségekröl.-Főleg a Pyrkerféle képgyüjtemennyel foglalkozik.- 338. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1045 /

Der Spiegel.- 1844.

A helyi hirek közt emliti,hogy az állványok a Nemzeti Muzeum bejáratánal már el lettek távolitva és most szépen látható fronthomlokzata a timpanonon levö szobrokkal,amelyeket ö tetszetösnek mondja.-

Kivánatosnak tartaná ha a kupola az utcáról is látható lenne.-

Az épületet inkább szolidnak mint pompásnak mondja.- 32. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 3-77. /

Tudományos Gyüjtemény.- 1840. II.köt.

A Józsefvárost leirva emliti e városrész nevezetes épületei között az akkor épen épülö Nemzeti Muzeumot,amelyröl azt mondja hogy egykor Pest legszebb épületei közt fog tartozni.- 115.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I

/ Egy.kt. 5/6./

Regélő.Pesti vizsgáló.1839./Jul.-Dec./

Pest szépitéséről irva emliti többek közt, hogy épül a Nemzeti Muzeum épülete is,amely mögött állitolag egy szép sétány lesz.- 432.l.

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart: 11- 1/4 iv.

Tárgy: Király-utca 12.-Gömöry-ház,/Török-patika./
Király-utca 11.- Prantner-ház.
Király-utca 21.- Dlauhy-ház.

11 forrásmü.- Hiány nélkül.-

Könyvtár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.aug.végén. Pollack Albert.

VI.Király u.12.

/Gömöry-ház, Török-patika./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50047./

Fabinyi Gyula: Régi jó mestermunkák. Magy. Iparmüvészet, XVIII-1915.

Cikkében többek közt azt irja hogy van a Király-utcában egy patika és sok ember jár messzéröl oda mert annak idején egy nagyszerü asztalosmester /?/csinálta a berendézését.-30.l.

/ Dunaiszky müködéséröl ugy látszik nem tud./

VI.Király u.12.

/Gömöry-ház, Török-patika./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 43/391./

Biebauer V.: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847. TBM, I-1932.

Felsorolja Pollack Mihály pesti épitkezéseit és ezek közül 1812-böl Gömöry Károly házát a Königsgasse/Király-utcában/.-87.l.

VI.Király utca 12.

/Gömöry-ház,Török-patika./ Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2155./

Horváth Henrik: Budapest művészeti emlékei.Bp.1938.

Azt irja hogy a copfstilus uralmáig nyul vissza a Török-patika /volt Gömöry-patika/ régi berendezése.-58.l.

Emliti hogy a patika-berendezésének allegorikus dombormüvei Dunaiszky szobrásztól származnak.- 59.l. /CL táblához 92.l./

VI.Király utca 12.

/Gömöry-ház,Török-patika./

Pollack Albert.

/Vár,kt. 749/2/1./

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

Arról ir hogy Gömöry Károly patikus 1813-ban nyitja meg a patikát. A házat és a patika berendezését tervezte Pollack Mihály,a faragványokat Dunaiszky nevezetes szobrász készitette.-Még emliti hogy Gömöry a szépitési-bizottságnak tagja és kurátor volt a Ludoviceum és Nemzeti Muzeum épitkezések nél.- Forrásmüvek felsorolása: 311.l.- 271-272.l.

Képek: 274,276.

VI.Király utca 12.

/Gömöry-ház,Török patika./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/391./

Voit Pál: Egy régi pesti patika.-TBM.VII-1939.

Miután részletesen leirta Gömöry Károly patikus életét azt irja hogy a vidékről feljött és külföldön tanult patikus 1812-ben fordult a pesti Szépitési bizottsághoz hogy a Király utcában mellékelt tervek szerint felépithesse házát.A terveket Pollack Mihály készitette.-A továbbiakban részletesen foglalkozik az alaprajzokkal,a ház belső beosztásával és azt mondja hogy a később keletkezett második emelet az épületet eredeti szépségéből kivétköztette.

Leirja a szintén Pollack által tervezett patika berendezesét ahól a nevezetes Dunaiszky szobrász munkáját is láthatjuk.-A patika 1813-ban nyilt meg.- Gömöry 1845-ben halt meg,özvegye a patikát elöször bérbe adta,azután az 1853-as évben eladta Török Józsefnek./Török-patika./ 43-62.l. Alaprajz és képek:17-31.sz.

VI.Király-utca 12.

/Gömöry-ház,Török-patika./

Pollack Albert.

/ Miemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék.1925.

Felsorolva Pollack Mihály pesti épitkezéseit a VI.ker.-ben emliti a Király-utcai Gömöry-házat,később Török-patika.-

VI.Király utca 12.

/Gömöry ház/Török-patika/ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: A Kardetter számára Pollack Mihály által épitett házával foglalkozik és azt mondja hogy e korai épületnek kedves példája a Király-utcai Gömöry-ház./Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM.VII-1939./ 249.l.

VII.Király utca 11. Pollack Albert.

/Miemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék,1925.

Pollack Mihály épitkezéseit Pesten kerületenként felsorolva emliti a VII.ker.ben a Königsgasse-ban a Prantner-házat.-

VII.Király utca 11. Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 43/391/

Bierbauer V.:Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847. TBM,I-1932.

Felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit és ezek között 1812-böl a H.Prantner házát,793.sz.II.em.- 93.l.

VII.Király utca 21. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 43/391./

Bierbauer V.: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

Felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit Pesten és ezek közül 1833-ból

Fr.Dlauhy házát,5646.sz.Königsgasse,II.em.- 93.l.

VII.Király utca 21.

Pollack Albert.

/Műemlékek bzttsg./

Lechner jegyzék 1925.

Pollack Mihály pesti épitkezéseit kerületenként sorolja fel és ezek közül a VII.ker.-ben a Dlauhy-házat.-

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart.: 70 db. 1/4 iv.

Tárgy: A "Nemzeti Muzeum." II.Rész.

Könytár és száma feltüntetve.-
Pollack Mihály névszerinti emlités esetén
piros jelzés.-

1954.március végén.

Pollack Albert.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 071/42./

Jelenkor.- 1837. 52.sz.

Emliti hogy a Nemzeti Szinház befejezése elött áll és hogy egy másik örvendetes esemény várható, egy régi ohaj megvalosulása és pedig a Nemzeti Muzeum épitése, melyet /1837/ juliusban kezdenek meg.- 205. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

II.

/ Vár.kt. B 914/120./

Hunfalvy Joh.: Pesth und Ofen nebst Umgegend. Pesth,1859.

Folytatás: 1838-ban a Vaszerle és Kersféle gyüjtemények szaporodik.- Szükséges lesz egy külön épület a gyüjtemények részére,ezek az 1838-as árvis idején a Ludoviceumban nyertek elhelyezést.- Az 1832/36 évi országgyülés kiutal 500.000 frt.-ot egy méltó épület emelésére,amely 1837-ben kezdödött és 1845-ben befejeződött.- Közben a kiutalt összeg nem volt elegendö és a muzeumalapnak kellett pénzt felvenni,a bebutorozás miatt is.- 1852-ben szaporodik a Muzeum Horváth volt kustos könyvtárával és a még megmaradt Jankovichféle gyüjtemények.-

Következik a könyvtár,a régiségtár,természettár és képtár részletes leirása.-154-159. l.

Könyvének végén még felsorolja a szerzö részletesen ezekkiegészitéseit.-288-292. l. a gyüjtemények

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 725/194./

Jeszenszky Sándor: Szép Budapest.II.köt.1928.

Azt irja hogy bámulatos volt építészeink vitalitása,mely a krajcárkodással tudott küzdeni.Pollack Mihály gyöngyörü alkotása,a Nemzeti Muzeum,is a reductiók jegyében kezdett épülni és hála a nádor és az épitész kitartásának,több mint 50% többköltséggel,ha nem is teljességében,a gyöngyörü mü megvalosult.Kivéve a tympanont az összes tervezett szobordisz elmaradt.-Emliti Hansen Teofil épitész véleményét hogy az épülethez kibövités céljából nem szabad nyulni,de javasolta hogy rangjának megfelelöen márványboritást kapjon a vakolat helyett.-44.45.l.-- Összehasonlitva a Muzeumot a külföld antikizáló épületekkel,elöbbieket lelketlen másolatok a régi görög példányképeknek.Pollack M.a Muzeumnál inkább csak emlékeztett,de nemmásol.-49. l.

Emliti még hogy sajnos 50 éven át lezárták a Muzeum görög lépcsöjét egy vasráccsal,végleg eltávolitották.-166.l. Emliti a Muzeum ujjászervezését.-183.l

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Ép.tan.sz.nélkül./

Dr.F.Bock: Das ungarische National-Museum in Pest.Mitteilungen KKCC.12-1867

Azt irja hogy a Monarchia összes országai közt a Budapest-i Nemzeti Muzeum felmutathatja a leggazdagabb mügyüjteményeket.Épült 1839-42./?/ épült.
A szerzö szerint sajnos tul egyszerü stilusban.Kiemeli különösen az értékes gyüjteményeket és tárgyakat amelyek a népvándorlás és honfoglalás idejéböl megvannak.-81. l. /Cikkének további része igen részletesen,képekkel foglalkozik a különbözö osztályok gyüjteményeivel,különösen a régiségekkel.118.l-ig./

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

I.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor- Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: A klasszicismus épitészete vezetö egyéniségei Hild József és Pollack Mihály,nagyszabásu betetözése a Nemzeti Muzeum épülete.- 18.l. Azok a kijelentések amelyekkel Pollack Schinkellel szemben a Nemzeti Muzeum épitésékor saját álláspontját megvédi,világosan mutatják,mily távol állt egymástól ez a két müvész.- 20.l. A mellékterekkel bövülö kupolás tér godolata mindig foglalkoztatta Pollackot,e feladat legéretebb megoldása a Nemzeti Muzeum emeleti kerek terme.-40.l.A XIX.sz.harmincas éveinek nagy alkotásai Pollack nagy középületei köztük a Nemzeti Muzeum,amelyet mindig életének fömüvének tekintette.- 41.l.- A NEMZETI MUZEUM fejezetéböl: Az épület sok küzdelem,sok viszontság és lemondás árán Pollack müvészetének beteljesedését jelenti,egyben biztositja a magyarországi klasszicismusnak azt az elökelö helyet,amelyet europai viszonylatban elfoglal.- A Muzeum épitéstörténetéröl: 1807-ben Hild János készitett tervet a Szép utca és Hatvani utca sarkára tervezett épitkezésre.Ez a terv nem került kivitelre,részben azért is mert Aman nagyon helyesen a helyet nem tartja alkalmasnak.- 1810-ben Pollack is készitett tervet,a nádor Hild és Pollack tervét a bécsi Hofbauamtnak küldte be.Sajnos Pollacknak legkorábbi Muzeum tervei ismeretlenek.A Hofbauamt jobbnak tartja Pollack tervét.A Szépitési Bizottság mint alkalmasabb telket a Batthyány-féle országuti telket veszi meg.Az ott álló régi épületekben helyezik el a gyüjteményeket.- 1836-ban ujból elötérbe kerül az épitkezés,a nádor felszolitja Pollackot terveinek és költségvetés benyujtására.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

II.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor- Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon,1943.

Folytatás. A nádor a terveket Nobilének,udvari épitésznek mutatja be,Nobile észrevételei,Pollack kézséggel végzi a változásokat,de tiltakozik az ellen,hogy a szolgálati lakások a főépületben legyenek.- A nádor jelentéktelem módositásokkal elfogadja az uj tervet és utasitást ad a munkálatok megkezdésére.A lovarda lebontása után kezdödik 1837.juliusában az épitkezés.Az alapkö-letétele megtörténik,de még folyik a vita részletekről,Pollack lemond többek közt a homlokzat gazdagabban tervezett diszitéséről.- Az 1838-as árviz megállitja a munkákat.- 1840-ben az egész épület tetö alatt áll.-Vita a szobrok és oszlopfejek anyagára voantkozolag,kö vagy fém,Pollack nézete hogy egyöntetü és tartósabb a fém,érvényesül.-A mester cáfolja Nobile nézetét,hogy a boltozat csak faoszlopokat birna el.-A gyüjtemények elhelyezése csak 1843 folyamán volt lehetséges.- Pénzhiány gátolja Pollack tervét az épület környékének rendezésére és a termek belsö kialakitására vonatkozolag.1847-ben az épület elkészült,hiányzott csak a keritès és örház,akkor halt meg a nádor.Miután Pollack tulajdonképen csak a nádortól kapott utasitásokat és ö töle függött,a mellözött Epitészeti Igazgatóság a nádor halála után kellemetlenkedett a muzeum,a Ludoviceum és a szinház elszámolásainál de végül,évek multán,elfogadják a régebbi elszámolásokat.- Következik az épület részletes leirása müvészeti és épitészeti szempontból.-

65-75.l. folytatás a III.részben.

Nemzeti Muzeum. III. Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Folytatás: Hild János a Nemzeti Muzeum számára elkészült terveiről,1807.-97.l. Hild József működéséről irva,azt mondja hogy vezető szerepe akkor erösödött,mert Pollack akkor még a Nemzeti Muzeumon dolgozott,részben egyre fokozodó mértékben tartotta távol magát az épitési megbizásokért folyó versengéstől.- 107.l. Azt irja hogy a Nemzeti Muzeum mint a klasszicismus legszebb emléke,megelégedt a vakolttégla külsövel.- 205.l.

Radós: Azt irja hogy a reformkor közigazgatási épületei közt egy sincs,amely felvehetne a versenyt az elgondolás kiforrotság tekintetében a Nemzeti Muzeummal.-329.l.Azt irja hogy az 1836 évi országgyülés az akkori viszonyokhoz képest hallatlan nagy összeget: 500.000 aranyforintot ajánlotta fel a Nemzeti Muzeum épületének részére.- A munkálatok később indultak meg,a tervezési munkára a kor legkiválobb épitésze,Pollack Mihály kapott megbizást.A nádor szivügye volt az épitkezés,sokszor korlátokat állitott Pollack diszitö kedvének utjába,de lényegesen hozzájárult legszebb klasszicista épületün müvészi kialakitásához.Többször kérte Nobile véleményét,aki elismerve Pollack müvészi tekintélyt,nem akart vetélytárs lenni,de értékes tanácsokkal támogatta a nádort.Az ö javaslatára változtatta meg Pollack a sötét középterméket,hagyta el a tisztviselök részére gondolt melléképületeket,készitette a széles főlépcsöt és mérsékelte a szobrok mennyiségét.- 348.349. l.

Képe: 67,69,71 l. és 90.94.sz.kép.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

Lechner jegyzék. 1925.

Budapesten kerületenként felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit közöttük a VIII.ker.-ben a Nemzeti Muzeumot.-

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.9648./

Olasz Szemle. 1942.5.füzet.

Pálinkás László: "Marco Casagrande", c. cikkében azt irja hogy döntöen befolyásolták a magyar neoklasszicismust Pollack Mihály épitkezései, kinek müvei már a XIX.sz.elsö évtizedében feltüntek Pesten. Felsorolja a mester által épitett épületeket és azután azt mondja hogy Pollack a Nemzeti Muzeum épületével Budapest egyik legszebb XIX.századi épitészeti alkotását hozta létre.- 736.l.

/ A szerzö Pollack Mihályt tévesen milánoi származásunak mondja./

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.9648./

Olasz Szemle. I-1942.

Gerevich Tibor: "Olasz-magyar művészeti kapcsolatok", c. cikkében azt irja hogy az olasz Cinquecento legtisztább megszólaltatójának, Palladinonak stilusa kelt századok mulva uj életre a pesti biedermaier kiegyensulyozott monumentális épületeiben pld. a Nemzeti Muzeum-ban.- 165.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ /Sz.kt.16142./

Jelenkor 1846. 18.sz.

Arról ir hogy az iparegyesület közli hogy már ki vannak jelölve a Nemzeti Muzeumban a termek és folyosók ahól az 148.-iki iparmikiállitás rendezve lesz.- 112. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.16142./

Képzömüvészet. VII-1932.

Jajczay János:" Budapest székesfőváros képtára" c.cikkében arról ir hogy a város tulajdonát képezö volt Károly-palotában fogják berendezni a képtárt.A szerzö szerint a barokkos épületet Pollack Mihály épitette át 1832-ben,aki mint a Nemzeti Muzeum tervezöje e palotában a legszebb empire vesztibült alkotott.- 228. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt.1535./

Jelenkor.- 1844. 88.sz.

Beszámol Kisfaludy Sándor Sümegen bekövetkezett haláláról,emliti érdemeit és irásai közt a "Nemesi felkelést".-

/Kisfaludy Sándor szobra,melyet Petrovics Demeter készitette a Nemzeti Muzeum kertjében lett felállitva./ 525.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 10.660/XII. 9./

Lázár Béla: Kis irások nagy müvészekröl.- 1942.

Az Óbecsében született Than Mór festöröl irva azt mondja hogy idövel felszabadult a Rhal-iskola befolyásától és akkor festette többek közt Lotz társaságában a Nemzeti Muzeum lépcsöházában freskóit.- 197.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.244.829./

Tarnóczi János: A Szt.István bazilika éneklö kövei.- 1938.

Azt irja hogy Lotz Károly müvészetének zenitjén állt,mikor a bazilika kupolájának kartonjait elkészitette.Magyarországon muzsáját erösen megtermékenyitette a magyar föld szépsége és népéletének romantikája,ilyen befolyások alatt festette a Nemzeti Muzeum freskóit is.- 81.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Sz.kt.65.863./

Szmrecsányi Miklós: Eger müvészetéröl.- 1937.

Arról ir hogy az 1848 elötti évtizedekben kialakult a polgáriás Pest városképe.A vezetö két épitész akkor Pollack és Hild József volt. A Nemzeti Muzeum volt Pollack Mihály fömüve.- 180.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.15043/38./

Péter Kornélia: Marastoni Jakab.- 1936.

Azt irja hogy a velencei születésü Marastoni [redacted] a magyar kultura ujjászületésének századjában a 1840-es években élt és miködött nálunk, amikor többek között a Nemzeti Muzeum már épült, de a képzömivészet fejlödése akkor még nagyon kezdetleges volt. 3.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 147.547./

Gárdonyi Albert: A hétszázéves Budapest.- 1944.

A "Visszapillantás" fejezetében azt irja hogy a XIX.sz.ban az uralkodók bökezüségének hiányát potolta a hazafias áldozatkézség, amely a legfontosabb kulturintézményeinket, többek közt a Nemzeti Muzeumot is, megteremtette. 132.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Sz.kt.129.554./

Szönyi Ottó: Lotz Károly művészete a székesegyházban. Pécs.1933.

Lotz falfestményeivel a pécsi dómban foglalkozva, azt mondja hogy ezek épen olyan jól sikerültek mint Lotz freskói a Nemzeti Muzeumban. 5.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt.13787./

Csatkai Endre:Sopron és környékének müemlékei.Sopron 1932.

A cenki Széchényi kastély történetével foglalkozik és azt ir-
ja hogy Széchényi István a kastély bövitését nem kisebb épitészekre bízta
~~[illegible]~~ mint Pollack Mihály és Hildre/1834-38/Pollack Mihály a Nemzeti
Muzeum alkotója volt. 37.l. /Az emlitett Hild valoszinüleg egy soproni
Hild nevü épitész volt.Széchényi naplója./

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.77.453. /

Kazinczy Ferenc levelezése.XXII.köt.1927.

Kazinczy Guzmicshoz irt levelében említést tesz arról hogy Széchényi Ferenc képe,Ender Jánostól 1821.-ben festve, a Nemzeti Muzeum tulajdonában van .Kazinczy a képet igen szép munkának nevezi.-

426.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt. 010.816./

Diváld Kornél:Magyarország művészeti emlékei.- 1927.

A palatinus korszakból irva emliti Hild Józsefet és Pollack Mihályt/1773-1855/ ezek főleg az 1838-as árviz után a Lipótvárosban és Dunaparton épitettek izléses,klásszicizáló épületeket.Pollack főműve a Nemzeti Muzeum remek épülete,a klassz.stilusnak külföldön is párját ritkitó nemes emléke,ugy külsejével mint nagyszabásu belsejével is.- 236. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt.247.103./

Váradi Antal: A régi Pest emlékeiből.-1921.

Azt irja hogy József nádor az 1807-iki országyülésen lépett fel azon tervével hogy bövitsék ki a Széchényi által ajándékozott gyüjteményeket.-Kellett egy külön épület és akkor Batthyány Antal ajándékozta a telket,melyen a Muzeum diszes épülete azután felépült.Sokan gyarapitották ugyan ajándékokkal a Muzeumot,de sajnos a sok magángyüjteményekből amelyeket akkor Pesten örizték számosnak nyoma veszett.Felsorolja azután részletesen a korabeli magánkönyvtárakat és emliti, hogy az országgyülés 1867 óta szászezer ft.-ot adott évente uj szerzemények vásárlásához.- 312. l.

Nemzeti Múzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt.91111./

Valkó Aristid: Régészeti és történelmi műemlékek Pestvármegye területén.

Pécs 1939.

A Klasszicismus c.fejezetben azt mondja hogy Pollack Mihály egyik legszebb alkotása a Nemzeti Múzeumban található meg a korszaknak minden szépsége. A Múzeum homlokzatának megoldásait különben már ott találunk a mester vidéki kastélyaiban.- 18.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001./

M.Mérnök.és Épit.Egylet havi füzetei.-72-1938.

Dr.Lechner Jenö:"Budapest városrendezési feladatairól" c.cikkéröl irva,emliti,hogy Lechner többek közt a Muzeum kertjének átrendezését is szükségesnek tartja./De nem mondja miért,talán Arany szobrának elkülönitésére gondol ?/ 393.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.001./

M.Mérnök.és Épit.Egylet havi füzetei.II-1925.

Bierbauer Virgil:" A palatinus stilus viszonya az europai klasszicismushoz" c.cikkében azt mondja hogy a zárt forma jellemzi Pollack Mihály térképzését,a Nemzeti Muzeum örök becsü palotája jellegzetes emlék a palatinus stilus tiszta metszésü térkomponálásnak,Pollackot tárgyilagosabbnak mondja mint Schinkel hires kortársát..- 39.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert,

/ Sz.kt. H 1922./

Der Spiegel.- 1852.

Emliti egy geologus által rendezett elöadást a N.Muzeumban és arról is is ir hogy ugy látszik nem sokára rendezik a Muzeum kertjét.Virág-kiállitás a Nemzeti Muzeumban.210.és 402.l.

Azt irja hogy a N.Muzeumnak szánt Kisfaludy Sándor szobra már Pesten van,felallitásával várnak mig Petrovics Demeter szobrász,aki a szobrot készitette Bécsböl megérkezik.-549.l./Kisfaludy Károly szobrát Ferenczy készitette a Muzeum részére./

Beszámol egy hangversenyröl amelyet a Muzeum-kert javára a Muzeumban rendezték.- 800.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz. H 1922./

Der Spiegel. 1850.

Azt irja,hogy a Nemzeti Muzeum udvarában elhelyezett ágyuk még mindig ott vannak,a "Hölgyfutár" reméli hogy végleges világbéke lesz,ha már az ágyukat a muzeumokban örzik.-

205. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Ép.tan./.

Budapest müemléképületeinek jegyzéke. Bp.1952.

A VIII.ker. elsörendü müemlékei közt felsorolja a Nemzeti Muzeumot, Muzeum körut 14-16. 36560 hrsz.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Ép.tan.2131./

Hegyi József:"Hazánk történelmi nevezetességü helyei és meglevő müemlékei."
Gyöngyös. 1903.

Budapest nevezetesebb épületei közt említi a Nemzeti Muzeumot.

90. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 769/17./

Genthon-Nyilas Kolb: Budapesti képeskönyv. 1933.

A Muzeum képe a 97.lapon ,122.sz.Szöveg:

A magyar Nemzeti Muzeum palotája, Budapest legnagyobb arányu empire épülete, épitette Pollack Mihály 1837-1844 között. 154.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 309/50./

Tonelli Sándor: Nagyapáink Pest-Budája - 1944.

Azt irja hogy a régi Ország uton az 1830-as évek második felében Pollack Mihály tervei szerint épült a Nemzeti Muzeum. Környéke akkor disztelen volt, a kertet csak az ötvenes években létesitették. Az elsö téglajáratott a Muzeum elött 1846-ban fektették le a harmadik iparmükiállitás alkalmával.- Azt mondja hogy akkor a Nemzeti Muzeum és más középületeknek oszlopzatát vidéken is számos kuriáknál utánozták. 21.l./45.l./

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/622/

Schoen Arnold: 1848.március 15.Egy nap története.1948.
/Katalogus./

Azt irja hogy d.u.3 órakor szakadó esöben tizezer ember gyül össze a Nemzeti Muzeum elött.-Elöször osztogatták a szabad sajtó elsö két nyomtatványait.-Következett Vasvári üdvözlö szózata,Irányi elöadása a 12 pontról.-Azután a"Magyar Szabadság elsö lélekzete"egy-egy példányát vitték Kubinyi Muzeumi igazgatóhoz hogy ezeket emlékül tegye el a Nemzeti Muzeumban,végül közkivánatra Petöfi elszavalta a "Talpra magyart" a lépcsözete támfaláról.- 6. l.

A kiállitott képek jegyzéke:

23.sz. Körajz,R.Alt,Sandmann és Rauh,ábrázolja a Nemzeti Muzeumot amelyet József nádor pártfogása mellett Pollack Mihály 1837-1842 közt épitette.Itt 1848-ban elszavalta Petöfi a nemzeti dalát,1848-ban ülésezett itt a főrendiház,1861 és 1865-ben az országgyülés,a kiegyezés óta 1902-ig pedig a főrendek háza ülésezett disztermében.1945-ben a palota megrongálodott az ostromban.

24.sz.és 25.sz.Az 1848 március 15-én tartott népgyülésen Petöfi szavalja a Nemzeti dalt.-

18. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 507 4r /

Zeitschrift für bildende Kunst. IV-1869. Aus Pest.

A "Korrespondenz" c.rovatában, "Reorganisation des Zeichenunterrichtes" c.részében arról ir hogy 1867-ben és a késöbbi idökben nevezetes müvészek állami rendelkezéseket kaptak, igy a Rahl-tanitványok Than és Lotz állami subventióval hozzáfognak a Nemzeti Muzeum lépcsöházát freskókkal disziteni.-

88.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.031./

Katholikus Szemle. XLV-1931.

Ismerteti Horánszky:"Képek a régi Pest multjából." c.tanulmányt. Azt irja hogy József nádor lett a főváros fejlesztésének vezére,miután Szépitö Bizottságot hivott életre,amely tervszerüséggel irányitotta a főváros fejlödését.A rendszer akkor Pollack Mihály/Nemzeti Muzeum/ és Hild József épitészekben találta meg a világvárossá fejlödött Budapest alapvetö korszaknak hivatott épitömestereit.- 625. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.221.191./

Kunits Michael:Topografische Beschreibung des Königreichs Ungarn.I.köt.1825.

Apáthy falu gazdaságáról ir hogy ez most a nagy Széchényi Ferenc fiáé,azon nagy Széchényié aki könyvtárának és gyüjteményeinek adományozásával alapitotta a Nemzeti Muzeumot.- 18-19. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.218021./

Tekusch: Der Fremde in Pest.1833.

Leirja részletesen a Muzeum gyüjteményeit 1833-ban.Azt mondja hogy az"Actis Literariis Musei Nationalis Hungarici" 1818-ból egy kimeritö forrás az érdeklödö részére a Muzeum keletkezésére vonatkozolag.

108-113. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 051/21./

Horváth Károly: Than Mór. HISTORIA.I-1928. 4.sz.

A bácskai születésü Thanról/1828-1899/ ir,aki mint közhonvéd szolgált Görgey hadseregében,leirja életének és müvészi pályát,emliti többek közt a Muzeum lépcsöházának freskóit.1890-ben ö lesz a Muzeum képtárának öre, néhány év mulva visszavonul és Triesztben leányánál hal meg 1899-ben.- 39.40.l

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 96458./

Ambrózy György: A magyar csatakép.1940.

Azt irja hogy Lotz Károly a köztudatban éppen nem mint csata képfestö szerepel,holott neki köszönhetjük egyik legszebb csataképeinket,a nemzeti muzeumbeli Alpári csata jelenetet.Lelkülete különben inkább a gyögédebb tárgyak felé fordult.- 135. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 81623./

Balás-Piry László: A magy.történeti festészet a XIX.sz,ban.1932

Azt irja hogy Than olajfestményei után festette a Nemzeti Muzeum elöcsarnokának freskóit,a magyar történelem kimagasló eseményei Géza fejedelemtöl Déák Ferenc-ig.A szerző kicsit merevnek tartja azokat,de ez igy a korabeli kritikának kedvére volt,a mai szemlélöt inkább a derüs és világos szinek tetszenek.De Than freskófestészete nem adott a magyar müvésztörténetének örök értéket,tehetsége inkább az arcképben jutott kifejezésre. 34.35. l.

Lotz freskói szintén a Muzeumban e korából valók,a szerző szerint ezek a Thanféle freskókkal szemben több mozgalmas kompozíciókat mutatnak.- 36.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/566./

Voit Pál:Egy régi pesti patika..

Gömöry Károlyról a patika tulajdonosáról mint mécénásról ir, emliti hogy a Nemzeti Muzeum fiatal intézményének 1821.április.30-án ajándékozta egy régi magyar,apácáktól leirt,1516-ból való kéziratot,amelyet a Muzeumban "Gömöry Kodex" név alatt örzik.9.l.

/Pollack Mihály épitette Gömöry részére házát és patikáját a házban saját tervei szerint rendezte be.Későbbi "Török patika "./

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 720/12/2./

Horváth Henrik: Budapest művészeti emlékei.Bp.1938.

Hild Józsefet és Pollack Mihályt a pesti klasszicismus stilustörvényeinek két legjelentékenyebb képviselöjének mondja ,de eltérö módon jutnak érvényre.Pollackra bizonyos elökelö mértéktartás jellemzö és az arányok hibátlan egyensulya.Tartozkodó homlokzatai,megfontoltan tagolt belsö termei,mérlegelt téralakitásai remekmüvek.Itt emliti többek közt a Nemzeti Muzeumot és a mester több helyen alkalmazott köralaku elöcsarnokait is.-54.l.

Képe:CXXV./rövid szöveggel/89.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.R.9.439.037.
Jászberény./

Komáromy József: Adatok Jászberény multjából.Jászb.1939.

Különös játékának a sorsnak mondja hogy amikor már végleg 1838-ban Pollack Mihály tervei szerint indul a jászberényi városházának épitkezése, akkor indul meg Pollack zsenijének legnagyobb bizonyitéka a N.Muzeum épitése.

6. l. is.-

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 91896./

Ybl Ervin: Lotz Károly élete és müvészete.1938.

Azt irja hogy az Arzénál Fegyvertárának Muzeumába tervezett Rahl-féle freskók inspirálták Lotznak a Nemzeti Muzeum lépcsöházában levö frizét.- 31. l
A Vigadó freskóit a N.Muzeum lépcsöházának falfestményei követték.-43. l.
1873-ban,a bécsi világkiállitáson Lotz aratott elismerést a N.Muzeum falképeinek tanulmányaival.Akkor a bécsi Müvészeti Akadémia tiszteletbeli tagjá lett. 48.50.l.- Ipoly szerint a Magyarok Bevándorlása a N.Muzeumban a Parthenon panathenei menetére emlékeztett.-53.l..-- " A Nemzeti Muzeum falfestményei" c. fejezetben részletesen leirja a falfestményeket amelyeket Lotz Thannal együtt készitette a m.kir.udvari kancelláriától 1867.jan.8-án kiadott rendelete szerint./szószerint idézve 480.l./.Legelöször Lotz készült el 1874-ben.112-132.l.
A freskók vázlatairól.480-483. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.8850./

Tükör. VII-1939.

Siklóssy László:"Hotel de L'Europe" c.cikkében azt mondja hogy 1860-ban a szálló diszterme nagy hiányt pótolt,összejöveteleket már csak ott lehetett tartani,mert a Nemzeti Muzeum a muszák csendes temploma lett, a német szinház 1847-ben leégett,a Redoutot pedig Hentzi összelötte.-

/ Az Europa szálló,később főkapitányság,ma részben rom,Hild József müve./

437 l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.12262./

Pannonhalmi Szemle. 13-1938.

Ismerteti Horváth Henrik9"Budapest müvészeti emlékei" c.munkáját és azt mondja hogy a barokk és rokoko világ a klasszicismus stilusába folyt át,ez a stilus alakitotta ki Budapest mai városképét.Többek közt a Nemzeti Muzeum is tanusitja ennek az egyszerüségben is oly tiszta müvészetet hirdetö izlésnek értékét a monumentális épitészet irányában.-

151. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.26.200./

Ungarische Jahrbücher.-XII-1932.

Ismerteti Zádor Anna:"Leopoldo Pollack és Pollack Mihály" c.munkáját /Arch.Ért.45.köt.1931./ és azt mondja,hogy a munka értékes felvilágositást ad Pollack Mihály személyéröl,aki a Nemzeti Muzeumot épitette,a magyar klasszicismus keletkezéséröl és a magyar-lombárd klasszicismusról.- 408.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 121.755./

Hankiss János: A magyar Géniusz.-1941.

Közli a Nemzeti Muzeum képét mint a monumentális klasszicismus példáját a "Palatinus korszakból."

Szövegrész a képhez: Nemzeti Muzeum, Pollack Mihály/1773-1855/ müve 1837-1846.-

215. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.56.939./

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története, Kecskemét,1929.

A klasszicistikus irány legnagyobb mesterének nálunk Pollack Mihályt mondja,akinek legszebb alkotása a Nemzeti Muzeum,mely 1837-1847.ig épült.Sima disznélküli homlokzata nyugott hátteret teremt a monumentálisan gondolt,nyolc oszlop által hordott oromzatnak.Emliti a hatalmas lépcsöt, amelynek oldalfaláról Petöfi elmondta elsö izben a "Talpra magyart".-

Emliti még Lotz és Than festményeit és a körterem nemes arányait.

209,210. l. Kép:209.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 720/10./

Hekler A.:Budapest als Kunststadt,Küssnacht,1933.

Azt irja hogy Pollack Mihály legnevezetesebb alkotása és egyben a klasszicismus legértékesebb Budapest-i emléke a Nemzeti Muzeum /1837-1844 /. Az épület mérsékelten tagozott,finoman proportionált az oszlopos elöcsarnokkal, lépcsözetével,ünnepélyes,komoly monumentális.A tervezett skulpturákból csak a Monti Rafael által készitett tympanon-figurák kerültek kivitelre.A lépcsöház és reprezentativ termek mutatják Pollack architektonikus tér-fantáziát.-

84.85. l. Képe 84.1.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/714. /

Trencsényi-Waldapfel Imre: A régi Pest-Buda.Bp.1937.

John Paget/1835/ c.fejezetében azt irja hogy a Rákos felöl jövet a város centruma felé fordulva a Muzeumot mutatták meg nekünk,alapitotta gr.Széchényi Ferenc 1802-ben gyüjteményeinek felajánlásával.Most éppen uj épületet akarnak állitani számára,hogy segithetnek a jelenlegi elrendezés tökéletlenségein.- 46. l. Kép.48.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/391./

Bierbauer Virgil: A régi pesti Vigadó épitès története. TBM, III-1934.

Azt irja hogy Pollack Mihály szembeszállt Aman és befolyása alatt álló bécsi udvari épitöigazgatósággal, szükes Vigadó terveivel, amelyek legfeljebb egy vidéki kaszinóépületnek feleltek volna meg. Ez alkalommal említi az akkor tervezett Nemzeti Muzeum épületét.- 103. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/391 /

Réwhelyi/Réh/Elemér: Az egyetemutcai volt Károly palota épitésnek története . TBM.II-1933.

A Károlypalotát egy itt felejtett darabnak mondja a bécsi romantikus klasszicismusnak,nyomott arányaiban erösen éreszteti az idegenszerüséget,mely annyira elkülönült Pollack Mihály ugyanakkor épült Nemzeti Muzeum eröteljes neoklasszicismusától.- 101. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/195./

RHK.1./Thirring GusztavBudapest részl.kalauza./1926.

A Nemzeti Muzeumot amelyet Pollack Mihály 1837-45 épitette a főváros legszebb épületének mondja,mely a romai császárság stilusában épült.Méretei 109x70 méter.- Az ifjuságnak Petöfi tábláját szegényesen mondja.-Virág Benedek és Költsey emlékeit Ferenczy gyengébb munkájának nevezi.-Emliti Lotz és Than lépcsöházi freskóit.-Foglalkozik azután a Széchényi könyvtárral és a többi gyüjteményekkel,emliti a kertet.-Felsorolja a Muzeum igazgatóit:Miller 1812-23,Halicz ky 1823-37,Horváth 1837-43,Kubinyi 1843-69,Pulszky 1869-94,Szalay 1894-1916,azután Dr.Fejérpataky.-

49-51. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.317.853./

Róna József: Egy magyar művész élete.II.köt.1929.

Említés történt arról hogy a Mátyás király korabeli nagyszerü alkotások sajnos megsemmisültek,később a renaissance és barokk jött helyébe.Fischer v.Erlach épitette később a Károly laktanyát/Város-háza/,azután Pollack Mihály munkái tünnek fel,ö épitette a klasszicus stilü Nemzeti Muzeumot.-

522. l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Vár.kt.B 708/146./

Schoen A.:Buda-pesti képek és könyvek Csillag Béla gyüjteményében.Bp.1936.

Emliti: 141.sz."Pest térképe" a részletképekben többek közt a N.Muzeum. 35.l

200.sz."A Nemzeti Muzeum",könyomat,épitette Pollack M.saját terve szerint 1837-1846 közt. 44.l.

216.sz." Buda-Pest a magyarok fővárosa ...leirása"Winkler hat acélmetszetü képek,közt a N.Muzeum. 46.l.

231.sz." A Nemzeti Muzeum Pesten," Főhomlokzata a mai Kálvintér felöl nézve,elö térben kirakodó vásár. 48.l.

253.sz." Pest",a keretképek közt a Nemzeti Muzeum. 50. l.

257.sz."Költsey szobor" a Nemzeti Muzeum részére készitette Ferenczy István.51l

304.sz"16."National Museum",föhomlokzata a Szena/Kálvin/tér felöl nézve,városi és vidéki alakokkal. 57

314.sz"Budapest mit seinen Umgebungen"acélmetszett a keretképek közt.Haeufler könyvéből.1854. 58. l.

318.sz."Nemzeti Muzeum" acélmetszett,1854. 59. l.

339.sz."Muzeum" acélmetszett,Feldmanns Wegweiser-böl.1859. 61. l.

361.sz."Nemzeti Muzeum Pesten"skulptura.64.l.

373.sz."Magyar Nemzeti Muzeum Pesten." Slovikovszky rajza 1870. 65.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 726/70./

Schoen Arnold: A pesti Kálvintéri ref.templom.Bp.1938.

Azt irja hogy a barokkból a klasszicismusba hajló stilus-
változás mesgyén 1799-ben Pollack Mihály inditja hódító utjára a klasszicismust
a Déáktéri ev.templommal,következik azután a mester épületeinek felsorolása,mi
a Nemzeti Muzeum páratlan arányosságu palotája,a korszak öröknek látszó dicső-
ségeként emelkedik valamennyi fővárosi klasszicizáló épületeink között.-

25.26.1.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 059/12./

Schoen Arnold: Pest-Budai müvészeti almanach.1919.

Azt irja a Szépitö-Bizottságról hogy különös figyelmet szentelt az egyetemi füveskertnek.Miután a belvárosban,a Hatvani utcában a magas házak miatt a növények nem fejlödtek,áthelyezését tervezték,a Muzeum került volna helyére,a kert pedig a Muzeum mai telkére került volna.De miután ez a hely sem volt elég szabad a füveskert részére ezt kihelyezték és a Muzeum került igy a jelenlegi helyére már azért is,mert annek részére sem találták alkalmasnak a belvárost,ahól nem érvényesült volna.- 84.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 726/43./

Schoen A.: A budai Szt.Anna templom. Bp.1930.

Az elöszóban arról van szó,hogy a török utáni magyar rekonstruktió barokk és rokoko épületei is érdemelnek figyelmet Budapest mütörténetében,azután Pollack Mihály a neoklasszicismustól ihletve megépitette a Nemzeti Muzeumot.- l. l.elött.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. 59775./

Szabó László:Magyar festömüvészet.1916.

Arról ir hogy Lotz és Than a kormány megbizásából festett 1873-1876-ban a Nemzeti Múzeum előcsarnokának történeti freskókat.Negyvennégy méter hosszu párkánykép ábrázolva a Magyarok történetét a Hunoktól kezdve egész a kiegyezésig.-A képsor legnagyobb részét - Géza fejedelemtöl Déák Ferencig - Than festette meg.- 199. l. 206. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár,kt. B 709/3/1./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.-Bp.1911.

Arról ir hogy a klasszicismus idején 1790-1850-ig Pollack Mihál épitömester e stilusban tervezte legszebb épületeinket.Elsö müve a hajdani Régi Német Szinház a Redouttal,legkiválobb alkotása azonban a Nemzeti Muzeum.

67. l.

Nemzeti Múzeum.

Gracza György.

/ Vár.kt.6196./

Gracza György"Az 1848-49-iki magyar szabadságharc története.II.köt
Pest,1894.

A szabadságharcról irva közli a szövegben" A főrendiház ülésterme a Nemzeti Múzeum-ban." c.képet.- 19.l.

Ezenkivül"Pestváros látóképe és nevezetesebb épületei 1848-49-ben " c.képet a Nemzeti Múzeummal.- 352. l.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 730/15./

"A honi szobrászat ügyében keletkezett társaság munkálatai" Pest,1840.

Ferenczy István szobrászról irva,akinek "Pásztorléánya" és Kisfaludy Károly emléke a Nemzeti Múzeumban vannak,panaszkodik hogy a társadalom a hires művést,Thorwaldsen és Canova tanitványát nem eléggé támogatja.- 4.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt.310/10/69/1/

Liber Endre: Budapest szobrai és emléktáblai.Bp.1929.

Arról ir hogy Ferenczy Kisfaludy szobra csak 1875-ben kap helyet a Muzeum kert egy eldugott részén. 53. l.

1843-ban gyüjtés indult egy Berzsenyi szobrára amelyet a Muzeum kertbe kivánnak felállitani.- 63. l.

A Kisfaludy szobor sokáig bent a Muzeumban volt,mert a cenzura nem engedte felállitani a kertben,ez csak 1875-ben történt. 160,161. l

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 709/3/3./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete. III. Rész. 1911.

A 27. sz. ábrához," A Nemzeti Muzeum homlokzata." irja a Muzeum ismert történeti adatokat, keletkezését stb. Az épület legszebb részének a körutra néző oszlopos, kiugró homlokzatot és az abból nyiló kupolás vestibulomot nevezi.-

Leirja részletesen a tympanon symbolikus figuráit és hogy az egyes alakok mit symbolizálnak. Emliti hogy az épületet Pollack Mihály épitész tervei szerint készitette, épült 1837 és 1845 között, kertjét 1856-ban kapta meg.-

13-14. l.

Emliti még hogy Pollack különösen szerette a köralaku helységeket, nemcsak a Muzeumban, más épületekben is létesitett azokat.

16. l. 27. sz. ábra.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt.B 708/186./

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873. /Katalogus/ Bpst.1948.

Arról ir hogy a közvéleményt tolmácsoló "Honderü" egyfelöl a Nemzeti Szinházat és a Nemzeti Múzeumot legémelygösebb monumentainak nevezi,addig másfelöl a romantizáló gótikus stilust dicséri,a klasszicismust egyhangunak és unalmasnak találta.- 4. l.

6.Pest város térképének keretképei közt emliti a Nemzeti Múzeumot / III.terem.5,6 sz. 23.l./ 9.l.

Emliti az árviz után a klasszicismus ötödik,záró évtitedben a Múzeum hatalmas épületét.- 22.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt.328534./

Lestyán Sándor: Pest-budai regélö.1940.

Az empire Pest emlékeit emlitve azt mondja hogy még örzünk valamit,de több az ami már nincs.Hild József és Pollack Mihály akkori épületeit felsorolva,többek közt emliti Pollack Nemzeti Muzeumát.- A Nemzeti Muzeummal foglalkozó fejezetben emliti,hogy amikor már szüknek bizonyult fordultak tanácsért a hires bécsi Hansen Teofil épitészhez,aki azt mondta: Egyetlen egy változást szabad csinálni, márvánnyal kell burkolni a homlokzatát hogy soká el ne pusztuljon.-136. l.

Ismerteti a Muzeumra vonatkozó,már ismert adatokat és azt irja hogy amikor ez a hatalmas épület épült,környéke csupa sár,pocsolya és szemét volt néhány rozoga kis házakkal,de késöbb szépen rendeződött.Most pedig nem házak,hanem paloták állanak körül.- 136-138. l.

Emliti hogy 1838.ápril.3.án az árviz után kelt titkos jelentés szerint a palatinus rendeletére szerint megkezdett muzeumépitkezés nagyon jó hatással volt a lakosságra.Emliti az adományokat az árvizkárosultak részére.-143.l.

Azt irja hogy Hartleben szerkesztésében megjelent?"Romantisch Polyglotten Führer"/1855-60 közt./ több nyelven volt szerkesztve és leirja a N.Muzeumot. 166-167.l.

Arról ir hogy az országház épitését 1885.okt.12-én kezdték meg,addig a förendi ház a N.Muzeum disztermében ülésezett.- 199. l. Képe:176 l.után.

Nemzeti Múzeum. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 720/6./

Lechner Jenö szerk.:Budapest müemlékei.Bp.1924.

A kulturális fejlödésének jelentös tényezöi közt emliti a Nemzeti Múzeum 1802-ben történt alapitását.- 6.l.-"Budapest müemlékei József nádor korától a fövárosegyesitéséig" c.cikkében Lechner Jenö,a Nemzeti Muzeumot emliti a közmüvelödési intézmények közt amelyeket az elnyomott nemzeti öntudat alkotott.-183.l. Azt mondja,hogy nem csak méretei,de müvészi becsése és jelentöségére légelsö helyet foglalja el a N.Muzeum épülete,Pollack Mihály alkotása,aki méltó kortársa volt a német Langhans,Schinkel,Klenze,a francia Souflot,Chalgrin,Hittorf és az angol Loane és Smirkének.- Következnek a Muzeum keletkezéséről szóló adatok és azt mondja hogy Pollack M.a bécsi beavatkozások folytán elkeseredett müvészeti harcot folytatott, ennek köszönheti az épitmény szerény kialakulását,az eredeti tervek mutatják pld. hogy a homlokzat gazdag szobordisszel volt tervezve.- 185,186. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/Vár.kt. 726/56/

György Aranka: Evangélikus templomművészet Budapesten.-1935.

Azt irja hogy Pollack Mihály volt az empire épitészetnek legkimagaslóbb művészegyénisége.A sik empire jegyében kezdi meg épitészeti müködését a Déák-téri ev.templommal,életének főműve az europai viszonylatban is kiváló Nemzeti Muzeum és a Ludoviceum eredeti alakja.- 15.l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.21850/4./

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus épitészete.- 1948.

Arról ir hogy a magy.Klaszicismus gyökeret vert a magyar földön vidéken is,hogy a görögös oszlopok és párkányok a Pollack-féle Muzeum-tól szü rödtek le a tájba,a parasztság igénytelen hajlékáig.-8.l.- Azt irja hogy a N.Muzeum 1846-ban befejezett palotáját biráltak.Kossuth sem célszerünek,sem szépnek,legfeljebb roppant nagynak nevezte.-Hunfalvy azt irja,hogy nem elégiti ki a hozzáértöt.A kor a klasszikus formák helyén valamit kell alkotni,ami közelebb áll a nemzetiséghez - irja Henszelmann.9.l.- De a szerzö azt mondja, hogy mégis látjuk hogy a szabadságharc szelleme a klasszicus épületekben szökött virágba és rámutat a doroszlopos Pilvax-kávéházra,Petöfi nemzeti dalára a Muzeum oszlopcsarnoka elött,Pollack vigadója mint a "Rendek-háza",ahol Kossuth elmondta julius 11-ike beszédét és végül 1849-ben a debreceni kollegium és ref.templom szerepe.- 10.l. Képe 13-16. l.

Nemzeti Muzeum. Pollack Albert.

/ Sz.kt.018.820/50./

Genthon: Budapest multja és müvészete,- 1932.

Azt irja hogy Pollack Mihály müködésének delelöpontjához a Nemzeti Muzeum palotájával érkezett el/1837-47/.-A "Nemzet nagy magtára",hatalmas méreteivel, páratlanul szép arányaival,a klasszicismus memzetközi emlékei közt is elökelö helyet foglal el.Finom tagolása és formai eleganciája mellett legföképp masszív nyugalmával hat,mely az épület rendeltetését is kifejezi.-Hild Józsefröl irva azt mondja hogy ugy a Lloydpalota mint az 1841-ben tetö alá kerülte vármegyeháza hasonlitanak a N.Muzeumhoz.62.63. l.- Emliti még a Ferenczyféle Kisfaludy Károl szobrát a Muzeum kertjében. 65.l.

Nemzeti Muzeum.

Pollack Albert.

/Sz.kt.1535./

Jelenkor.-1846. 100.sz.

Arról ir hogy a Nemzeti Muzeum kincseit oktoberben kezdték átszállitani a Ludoviceumból az uj épületbe,de a butorzat hiánya miatt nem állitható fel minden.- 608. l.

Pollack Mihály épitész bibliográfiája.

Tart.: 72 db. 1/4 iv.

III. Rész.
/Befejezés./

1954. szeptember végén.

Pollack Albert.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 43578./

Kertbényi:"Ungarns Männer der Zeit," Leipzig,1862.

Emliti a XIX.században Magyarországon a nevezetes épitészek közt P.M.-t,Hild Józsefet,Zitterbarth,Feszl és Ybl-t.P.M.-ról,mint a N.Muzeum,a német szinház és vigadó alkotojáról irva azt mondja hogy ezek az elsö épitkezések tul nehezek voltak stilusban és anyagban.- 116. l.

/Mindig tévesen két Pollack-ról ir,talán összetéveszti a két Hild-el./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.1948/17./

Michel A.:"Histoire de l'art",Paris,1929.

Azt irja hogy Morországon az osztrák befolyás után,a XIX.sz.elején, 1867 elött az épitészet szépen fejlödik.Az Empire stilus képviselöje P.M.hirneves épitész,nem igen ismert név külföldön,de megérdemli,hogy kortársaival, Fontaine,Schinkel,Corazzi és Rossi mellett emlitsék.Felsorolja ezután P.fömüveit,különösen leirja részletesen a N.Muzeumot/képe 1002.l./és dicséri a régi vigadónál a belsö szinkompozicióikat.Azt mondja hogy P.után jön egy zavaros eklektizista periodus.- 1002.1003.1007. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ed 6279./

Edvi-Illés Aladár: Budapest müszaki utmutatója. 1896.

Azt irja hogy a nagy pusztitó árviz után a felépülö Budapestnek ekkor az volt a szerencséje,hogy P.M. uttörö és irányt jelölö müködésével ujabbi fellendülésének utjára térhetett.Emliti P.müködését a Szépitö Biz.-ban, felsorolja alkotásait és azt mondja hogy P.befolyásolta kartársait,akik öt követték,igy Hild József is.-Foglalkozik részletesen a N.Muzeummal és közli képét és két alaprajzot. 156-160. l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 010816./

Diváld Kornél: Magyarország művészeti emlékei.-1927.

Azt irja hogy Hild János dolgozta ki Pest-város szabályozásának tervét,amelyet fia Hild József és Pollack Mihály hajtották végre.Pollack M. főműve a Nemzeti Muzeum,a klasszicizáló stilusnak külföldön is párját ritkitó nemes emléke./266.l.képe/

236. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.4224./

Myskovszky Ernö:" A magyar képzömüvészet története." Tud.zsebtár.

Azt irja hogy a XIX.sz.elején,a nemzeti szellem ujraébredésével egy név válik ki,P.M.-é,kihez nem csak fővárosunk,hanem általános épitkezésünk történetének nagy része füzödik.Azt mondja hogy tevékenységét 1805-ben a régi német szinházzal kezdte./Téves,1798 a Déák-téri ev.templommal./ Felsorolja azután P.M.épitkezéseinek egy részét.

32.33.1.

Töleg v. M-t dicseri

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.1771./

Garay Alajos:"A pécsi székesegyház érdekében,"Szekszárd,1882.

Idézi Czobor B.kritizáló cikkeit a pécsi dómról,aki azt mondja,hogy a dóm a köboltozat nyomása miatt a beomláshoz közelállt.A veszedelem elháritására és az épület helyreállitására,P.pesti épitészt hivták meg,aki a feladatot olyan sajátságos módon oldotta meg,hogy az technikai szempontból elismerést érdemelhet meg,de az épület mübecsének réánk maradt romjaiból nem hagyott semmit.- 8.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.12004./

Épitö ipar-Épitö müvészet.- 1929.

"A régi Pest épitömüvészetének uttöröi/Pest város levéltárának adatai szerint.Historia.1928.I.sz./ c.cikkében emliti hogy milyen nehezen ment akkoriban Pollack Mihály épitömüvészet-mesterének megtelepitése Pesten.A céh kifogásokat emelt ellene,Pollack fellebbezett 1799-aug 8.án kelt beadványában,Kögl tanácsnok ujbóli állást foglalt ellene 1800-ban,de nem sikerült a megtelepedését megakadályozni,mert a szintén visszautasitott Hild Jánossal 1806-ban már a céh élén látjuk.-123. l.

Ir Dr.Jeszenszky min.tanácsos rádióelöadásáról Budapestről,amelyben az elöadó a nevezetes épitészek között Pollack Mihályt is emliti.-131. l.

Hofrichter felvitelével kapcsolatban kitör mindar a
panasz ami lappangva él: nincs munka nincs
munkás, drágák a bérek és a egyak: kötelező
építési rendszabályokat kell közzé és csak
fordulhagyott terd szerint építem. A terrik
dijaztarsanak, mert az épitogaras ismén a
mesterek alig keresnek a ill mint munkásan
1805. V. 21 első építési szabály rendelet Hofrichter
remekének érdekes és pellegzetes bírálata
1807. I. 25 valószínűleg bild János fogalmazása
P. M. is aláírta mint tekmester

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 051/155/

Budapest.- 1947.

ifj.Csemegi József:" Az óbudai Zsidótemplom." c.cikkében azt mondjahogy a hit község választmánya 1820 ápr.3.-án döntésre ült össze,hogy Pollack Mihály vagy Landherr András tervei szerint épitsék fel az uj templomot.A választás Landherr egyszerübb és kevésbbé költséges tervére esett.-A kivitelnél azért Landherr az alkotásán keresztül mint Pollack követöje mutatkozik elöttünk.-

108.109.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 720/16./

Lechner Jenő:"Épitömüvészetünk a XIX.sz.második felében." 1945.

"Ybl Miklós és kortársai",c.fejezetben azt irja,hogy Ybl a bécsi és müncheni tanulmányai után Pesten P.M.-hoz került,ahól a Ludoviceumon is dolgozott.- Közli az Ybl M.által 1857-ben P.M.-nak készitett siremlékének képét a Tótfalu-i temetőben.- 23. l..

/ A második világháboru alatt könnyebben megsérült,renoválása a Müemlék.Biz. által tervbe véve,tekintettel arra,hogy 1955.jan.3.án van P.M.halálának 100 éves évfordulója. P.Albert./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 051/171./

Életképek.1846.II.

Azt irja,hogy a"Pesti kereskedelmi nyugpénz és betegápoló intézet" saját kórházat épitett a Terézvárosi Hársfa utcában Pollack/keresztnév?/ és Ybl épitészek által.- 819. l.

/Valoszinüleg P.Ágostonról van szó,aki akkor együtt dolgozott Ybl-el a már visszavonuló P.M.irodájában./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 169.877./

Viszota Gyula: " Széchényi hid története," 1935.

A Budapest-i hidegyesület megalapitásáról irva azt mondja,hogy Széchényi 1832.febr.10-re az első ülésre,számos személyt hivott meg,akikkel ez ügyben tanácskozni kellett,többek közt P.M.épitészt is.A megjelentek egy vaszonra huzott ivlapot irták alá az ülés után," Buda és Pest közti hidnak épitését hazafiui érzéssel megpendité k." felirattal.- 32.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Egy.kt. 5/6./

Honmüvész. 1833.

"A magyar szorgalom és mesterségek történeti rajzolatja" c.fejezetében azt irja hogy Ferenc kir.alatt/1792-1833/ Pesten hét épitömester lakik,nevezetesebbek Pollack és Hild.- 238. l.

A nevezetes épületek közt emliti mint Pollack épitkezését a Luviceumot/1830/ és a Wurm-udvart.- 239. l.

A "Pesti vizsgálóban" részletesen foglalkozik a Ludovicea keletkezésével és emliti hogy ennek épitkezését Pollack M.pesti épitömester tervei szerint jelenleg folyik.- 619. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan. 4194./

Épitö Ipar. 1890.

Bauer H.:"Szászéves rajzok",c.cikkében azt irja,hogy el fog jönni az idö,mikor eltévedve az eklekticismus és dekorativ müipar eredejében, igyekezni fogunk ebböl ismét kimenekülni,ki,arra a nagy pusztaságra,hól P.M.-al találkoztunk,kitöl majd mégegyszer fogjuk kérdezni az utat. 118.l.

Azt mondja hogy P.M.elödjei gyakran féktelen phantáziával variáltak, ilyen és más tévelygésböl vezetett vissza az iskola,melynek képviselöje P.M. volt nálunk. 119.l.

Berlinben Schinkel,minálunk P.M. tette az elsö lépést az épitésztörténeti tanulmányozás uj irányában. 132. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 15546./

Magyar Épitömüvészet, 1907. 12.sz.

Sándy Gyula:" P.M.élete és müvei ",c.cikkében emliti P.M.rövid életrajzát,munkálkodását Hild-el együtt a XIX.sz.első felében,felsorolja a mester fővárosi és vidéki alkotásait.Emliti H.Gaál Adorján szavait,aki a Muzeum 1848-as szerepéről irva azt mondja hogy itt ölelkezett össze szabadság és müvészet és ez alkalommal is hálával emlékszik alkotójáról,P.M.-ról.-Idézi Ybl Miklós, P.M.emlékének szentelt szavait? "Szigoru,egyenes jellem,nagy tudásu ember volt és én mindig örömmel emlékszem vissza a nála töltött időre.Ő szives barátsággal viszonozta hozzávaló ragaszkodásomat,és amit töle tanultam az megmaradt nekem egész életemre." 2-6. l. Arcképpel és képekkel

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 95364./

Vámos Ferenc:"Hagyományok a máglyán." Bp.é.n.

Vitába száll Bierbauer -el aki azt mondja hogy nem lehet P.M.N.Muzeumának klasszicismusát helyteleniteni ,Berzsenyi és Költsey a nagy klasszicista költöi korszakában. 137.l. és kv.ll.-- További fejtegetések a P.-korszak épitészeti értékeléséröl.150.l.és kv.ll.--- A " Honderü" 1847 jun.22.iki számában megjelent kritika a N.Muzeumról. 192. l. --- Azt irja hogy P.M.és kortársainak történeti formamüvészete még alighogy érvényesülhet az 1840-es éveken,máris megjelent a magyar formanyelv elsö szellöje.- 193. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12004./

Épitö Ipar.- 1891. 1.sz.

Gaál Adorján:"Pollack Mihály /1773-1855/"c.cikkében részletesen foglalkozik Pollack Mihály életével és müvészetével.Emliti hogy ö volt az aki a XIX.sz.elsö felében Pestnek adott egy europai városnak képét.Különösen emliti a Nemzeti Muzeumot és arról ir hogy a hires Ybl Miklós a mester tanitványa volt.- Azt irja,hogy Pollack Mihály akinek apja Bécsben épitömester volt,Bécsben járt az akadémiára és miutám Milánoban mostohabátjánál /tév. nagybátyát mondja/Pestre jött 1803/4 évben/tév.már 1798-ban Pesten volt/.-

Azt irja hogy a Pollack M.-ra vonatkozó adatokat Ybl Miklóstól kapta, aki azt mondta neki hogy a N.Muzeum tervei ö nála voltak,még nem régen a Kultuszminiszteriumnak kellett öket átadnia/1891 elött/.Emliti egy igen finom rajzot amelyet P. 80-éves korában készitette.Felsorolja a mester épitkezéseit Arckép Thán festménye után.

nagyon dicsérő
adatait Yoltól, a m. cpit. alapítójától kapta
aki 1831-ben márcsuszy P. M-náldolgozott

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 18703./

Hajlék. 1937. 2.sz.

Vámos Ferenc:"Az uj magyar képzömüvészet gyökerei a XIX.sz.magyarságának szellemi mozgalmaiban." c.cikkében idézi a Pesti Hirlap 1834-böl a klasszicismus pesti épületeit biráló cikkét,és a Nemzeti Muzeumot 1847. junius 22iki biráló cikkét.Azt mondja hogy Pollack Mihály formamüvészete tulajdonképen elkésve készült Magyarországon,késön került hozzánk,mert akkor már a nálunk ébredezö romanticismus szellemével is találkozott.Akkor már kezdödött a sajátságos magyar formanyelv az épitkezésben.- 97.98. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/246./

Rohbock-Hunfalvy:"Magyarország és Erdély eredeti képekben,"Darmstadt,1860.

I.köt.Hunfalvy a pesti nevezetes épületek közt emliti a N.Muzeumot. Kritizálja az épületet,azt mondja hogy nem elégiti ki a müveltebb izlésü embert,a külföldi muzeumokhoz képest nagyon alárendelt helyen áll.Azt mondja még hogy épitője,P.M.,nem felelt meg a várakozásnak,sőt még hozzáfüzi:" ügyesebb é müértöbb mestert hazánkban is lehetett volna találni." / ? / 123. l..

II.köt. A pécsi dómról irva viszont azt mondja hogy átalakitása 1805-ben P.M.által történt és dicséri a déli ujgót homlokzatot,amelyet 18 nagyszerü oszlop ékesiti.- 385. l.

/ Érdekes hogy mindkét esetben ellentétes a véleménye az általos nézetekkel szemben./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21 /

Historia.- 1928. 3.sz.

" A Károlyi grófok pesti palotája" c.cikkében azt irja hogy e telken már 1694-ben állott épület,1779-ben épitkeztek elöször a Károlyiak és felhasználták az ott álló emeletes épületet,ezt a palotát 1832-ben ismét átépitették, a városi levéltár szerint Rigl Pius volt az épitész.De a Károly család levéltára szerint P.M.épitette,részben egyezik a Riglféle külsö beosztásával,csak hogy Rigel renaissance stilü épületetet tervezte,a fölépült palota pedig empire stilü.

16.1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.?/

Wasmuths Monatshefte.Berlin.1930.Sept.

" Ungarische und deutsche Baukunst " c.fejezetben rokonságot alapit meg a magyar és német épitészet közt,azt mondja hogy Schinkel és P.M.a muzeumépitésnél egy cél felé törekedtek,de azt állitja hogy Schinkel " több egyszerüséget vagy modernitást és több feszeséget /Straffheit ! /" érte el muzeumával mint P.M.- 393.l./P.saját háza 1823-ból képen./

Popper Fer.Bpst."Ungarische Baukunst seit Anfang d.19.Jahrhunderts" c.cikkében azt mondja hogy P.M. Muzeum-épület tervére nagy befolyással volt a " szigoru dorikus "szellemi bécsi Nobile épitész.- 395. L./N.Muz.képe 395.L és Sándor palota 397. l./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 16.388./

Tér és Forma. 1933.

Bierbauer V."Budapest müvészeti vezetöje",Hekler A.német nyelvü,"Budapest als Kunststadt" c.könyvével foglalkozik.Azt irja hogy a legendák a Károly palota 1832-ben történt átépitését állandoan P.M.-nak tulajdonitják és Koch-Ybl közremüködésröl is beszélnek .Bierbauer azt mondja hogy levéltári kutatásai alapján már többször arra mutatott rá,hogy az átépitést a bécsi R.v.Riegl tervezte,Hofrichter pesti épitész a kor szokásai szerint a tervet ellenjegyezte /V.A.5471/1832/és miután a terv nem felelt a pesti izlésnek, azt a kivitelezö átdolgozta és igy nyerte a palota mai formáját.- 266. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 19733./

Tanulm.Bpst.multjából. 3.köt.

Bierbauer V.:"Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847." c.cikkében felsorolja P.M.épitkezéseit ez idöszakban,V.A.számmal és épitettö neve,ezenkivül régi és mai utca neve.P.M.ezen idöszakban 54 pesti épitkezésre kért engedélyt. 89.90. l.

Az Egyetem utcai Károlyi palotáról irva,megállapitja hogy a téves felfogás hogy P.M.épitette volna ugy keletkezett,hogy Eble a palotával kapcsolatban a " hirneves P.-t " emliti,pedig nem P.M.-ról van szó,hanem fia Ágoston végzett belsö átalakitó munkákat. 81. l. Pesti térkép,épitömesterek munkái különböző szinekben feltüntetve,80.l. után.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.311106./

Lyka Károly: " Nemzeti romantika." c.fejezetben azt irja hogy nem közömbös hogy mestereink zsenge korukban milyen környezetben szerezték benyomásukat,emliti hogy a legtöbb hires épitészek fiai apjuk irodájában kezdik mükődésüket ,többek között P.M. Ágoston nevü fia is.- 82.l.

Azt irja hogy Wieser Ferenc 1853-ban átépitette a Kossuth u.3.sz. házat,P.M.müvét,a gótika formanyelvén. 221. l. / A 1848-as Szabadsajtó ház./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 384/22. /

Budapesti Épitömesterek Ipartestülete.VIII.évkönyve.1912.

Azt irja hogy 1812.szept.6-ról maradt egy kandidáló-jegyzék a pesti kömives és köfaragó czéh tagjairól,eszerint a fő-elöljárói állásra jelölték:Kasselik Fidél,Pollack Mihály és Zitterbarth Jánost.- 212. l.

Az 1838 évi uj mesterkönyvben szerepel mint elsö,a régi könyböl átvett:"Pollack Mihály épitömester ezidöszerint a legidösebb". 213. l.

/ Ugyanott szerepel Pollack Mihály fia,Ágoston ép.mester mint a czéhbe 1834. május 29.én bekebelezett tag./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Parl.kt. A3/8424./

Szépmüvészetek könyve. 1940.

Lechner J." A magy.épitészet a renaissance kortól a milleneumig " c.cikkében azt irja hogy az u.n.Palatinus-korszak legkiválóbb mestere P.M., a Sándor-palota és N.Muzeum alkotója,utóbbival korának hasonló külföldi alkotásaival versenyzö mestermüvet alkotott.Sajnos csak szerényebb anyagi eszközökkel dolgozott.Emliti még mint P.M.alkotásait a Székesfehérvári és Szekszárdi megyeházakat.- 188.189. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. R 91.439.028.Szkfehérvár/

Polgárdi Géza:"Székesfehérvár és környéke kalauza".Szfv.1938.

Székesfehérvárt leirja és azt mondja hogy a régi Megyeháztéren áll a Vármegyeház hatalmas épülete,épült P.M.tervei szerint 1806-1809 közt 301.603 frt.költséggel.-

14. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 708/21./

Budapest Székesfőváros Muzeumának Katalogusa.-1907.

Képek: X.terem.27.sz."A pesti Dunapart a régi Vigadóval.Pest."-"A városi tánc-terem-épülete." Épitette Pollack Mihály.- 86.l.

55.sz.a./ "Megyeház",1805-ben ujra épitették,később klasszicus stilusban Pollack Mihály tervei szerint megnagyobbitották.- d./ "Vigadó."- 94. l. 73.sz."Muzeum." 101.l.

XII.Folyosó.18.sz. Pollack Mihály tervei a pestvárosi szinházhoz és a Vigadóhoz. Eredeti tusrajz,P.M.aláirásával.

19.sz. Pollack Mihály tervei a pestvárosi szinházhoz és Vigadóhoz. eredeti tusrajz,P.M.aláirásával.- 132,133. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/63./

Hittrich Ödön.:"A Déáktéri épületeinek multja" c.cikkében azt mondja hogy a Déáktéri templomot P.M.,a N.Muzeum épitöje,ugy épitette hogy szakitott a hagyományos templom-formákkal,a görög-romaiban gyökerezö empire-stilust követve,hatalmas predikáló-termet alkotott,a diszitö részletekben csak a legszükségesebbekre szoritkozott. 12.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 532/47./

M.Mérnök.és Épitészek Egyl. közlönye 1914. H 50.001

Báthory István:" A nemzeti szinház épitésének és lebontásának története"c. cikkében azt irja hogy a német szinházat nem az elöbbi Hild János féle tervek, hanem Pollack Mihály tervei szerint épitettek.1805-ben volt az alapkö letétele, 1812-ben adták át rendelkezésének.Tulajdonképen Aman bécsi épitész tervei szolgáltak az épitkezésnek alapul.Azt mondja hogy a Vigadónak amelyet Pollack önálloan épitette és a szinháznak europai hire volt.A Vigadóban,amely 1849-ben elpusztult 1850 -ben középiskola volt elhelyezve.- 112. l. 5 ábra 112. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.15.054/93 4./

Pásztor M.: A 150 éves Lipótváros.1940.

Az épitkezés fellendüléséről ir,azt mondja hogy uj mesterek támadtak Pesten az épitészetnek,legnevezetesebbek P.M.és Hild József.Amikor a Szép. Biz.1809-ben megkezdi müködését,már jelentékeny mult állt P.M./Ev.templom,Sándor palota/.Felsorolja a P.M.által épitett házakat,leirja részletesen a régi vigadót,belsö beosztását is és berendezését,azt mondja hogy P.-nak a fény és szinhatást iránt nagy érzéke volt.- 133. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.010.379./

Lyka Károly:"A táblabiró világ müvészete 1800-1850." 1922.

A III.köt.-ben a szerzö azt mondja hogy P.M.a pécsi dóm restaurálása alkalmával egészen idegen területre lépett,ö aki csak a klasszikus formákban tudott gondolkozni,itt a középkori csucsives formákat mimeli,anélkül hogy szerepüket ismerné,hatásukat átérezné. 86.l..-- A IV.köt.-ben azt irja hogy 1839-ben nagyobbitják a Szt.Rókus kórházat,P.M.tervei szerint,az épitést fia P.Ágoston vette át és 1840-ben fejezte be.- 69. l.- Azt irja hogy 1841-ben P.M. fia Ágoston Ybl Miklóssal ajánlkozik tervezésekre,épitkezésekre.71.l.- Tévesen azt irja hogy P.M. nöül vette volna Krausz épitész özvegyét és vele örökölte volna épitési irodáját.73.l.- Ir a Hild-P.féle klassziciSmusról,homlokzat-kiképzésröl, utcarendezésröl.- 78-82. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 725/213./

Siklóssy:"A Föv.közmunkák Tanácsa története.Hogyan épült Budapest ? 1870-1930.

Azt mondja hogy Hild János elhunytával/1811/bezárul a Szép.Biz.egy eredményes korszaka,később,inkább csak alkalmilag találjuk a biz.épit.szakértöi között P.M.-t a kor legkiválobb épitészének nevét.- 27. l.

Azt irja hogy amikor a Szép.Biz.1847.jan.24-i ülésén elparentálta nagy pártfogoját,József nádort,önmagát is elparentálhatta volna.A helytartó tanács nem küld elnököt,a biz.tagjai között felsorolja P.M.-t is. 34. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

nem találtam / Sz.kt.12004./

Építési Ipar. 1890. 12004

"A M.Mérnök és Épit.Egylet épitésztörténeti kiállitás" c.cikkében,azt irja hogy a székesfőváros sorsával foglalkozó nádor, Pollack Mihály nagytudományu és tehetséges épitészben segédkezet nyert./Tévesen azt mondja hogy Pollack 1803/04 ben jött Pestre,holott 1799-ben már épiti a Déák-téri templomot és pesti polgárlevele 1802-böl való. P.A./

Azt irja hogy Pollack nem utánozta Klenze hires müncheni kortársát/Glyptothek Münchenben/,a N.Muzeum a Glyptothekkel szemben oriási lépést képez az alaprajzi fejlödöttségben.-191-192.l.Kép. A volt Német Szinház részlete tervezte Pollack Mihály.-210.l. Rajzok: Vigadó és Német szinház tervezte Pollack M.épités 290,291. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt.66997./

56582

Forster Gyula: A m.Tud.Akadémia és a müemlék védelme.- Bp.1928.

Azt irja hogy sokáig tartott mig a müemlékek védelmének érdeklödése felébredt,mert hiányzott az a felfogás,hogy tiszteletben kell tartani az elödök alkotásait.Csak ez magyarázhatja meg,hogy oly elökelö épitész mint Pollack Mihály ,a pécsi székesegyházat eredeti jellegéböl kivetköztette Henszelmann ugyan azt mondja hogy a munkálatokat a pécsi Gianone végezte,de a tervek mégis Pollack-tól származtak.- 65.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 136.060./

Gerevich T.: Magy.müemléki kiállitás a nemzeti szalonban.1942.

Arról tesz említést hogy a Szt.István korában alapitott pécsi székesegyházat a XIX.sz.első felében P.M.,a neoklasszikus N.Múzeum épitője,uj-gótikus stilusban restaurálta.-

6.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 1700./

M.Mérnök és Épit.Egyl.közlönye. 1938.

ifj.Csemegi József ismerteti Schoen Arnold:"A Budapest-terézvárosi r.kat.templom" c.művét és azt irja hogy Rudnay hercegprimás ösztönzésére 1824-ben befejezésre került a Pollack Mihály tervei szerint alkotott Szt.József oltár,1828-ban a méreteiben hatalmas főoltár és a finom keresztelö oltár,ezeknek mind Pollack volt a szerzöje.1835-ben készitette Pollack az uj karzatot az orgona részére.- 376. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 755/4./

Jajczay János:"Budai és Pesti veduták vallásos tárgyu képeken."1936.kny.TBM.IV.k.

A pesti ferencesektöl a Föv.Muzeumba került Szt.Antal képröl irva azt mondja hogy valoszinü,hogy a képen látható ház azonos a P.M.által épitett Brudern-házzal,a Párizsi udvarral.- 11. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. X 2369/8./

Tükör. 1940. 7.sz.

Rexa Dezső:" Egy belvárosi utcácska története",c.cikkében a belvárosi Szép-utcával foglalkozik,ahól sem a Nemzeti Sinház,sem a N.Muzeum épült, ahogy ez eredetileg tervezve volt.HelyettüK épült a Szent Györgyi Horváth ház a Szép- és Hatvani utca sarkán,az 1848-as évnek hires "Szabad-Sajtó" háza és a szép Szapáry palota,mindkettő P.M. müvei.-

338-341. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.445./

Liber/Cserhalmi,Pacher/:Budapest szobrai és emléktáblai.1934.

Azt irja hogy a Ferenciek-terének kutpályázatára 7 mestert hivták fel. Közöttük P.M.-t is,ezenkivül még a hirneves Dunaiszkyt,Kausert,Kasselikot és Bau ert.A tervek fennmaradtak a szfv.levéltárban és érdekes bepillantást adnak a kor müvészetébe.- 52. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 72.152./

Várady Fer.: " Baranya multja és jelene." I.köt.Pécs,1896.

A pécsi dómról irva azt mondja,hogy amikor a nehéz boltozat már erösen széjjel nyomta a falakat,P.M.pesti épitész 1805-ben restaurálás-hoz fogott,csak 1827-ben fejezték be,de kárba veszett a munka,az erösitésnek dacára kihajoltak a falak.- 462. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert..

/ Sz.kt. 12004./

Az Épitési Ipar. 1882.

Azt irja hogy a XIX.sz.elején a pécsi dóm már igen elpusztult állapot ban volt,közel az összeomláshoz,felkérték Pollack Mihály pest épitészt a restaurálásra.-Pollack a feladatot sajátságos módon oldotta meg t.i.a technikai rész elismerést érdemel,de nem helyeselhető a müvészi megoldás.- 160. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 213./

Magyar Mivészet. 1925. 7.sz.

V.F. aláirással/Vámos Ferenc ?/ közöl egy helyreigazitást,Szönyi Ottó,a Mieml.biz.elöadója által történt figyelmesztetése alapján vette tudomásul hogy P.M.terve a pécsi dóm restaurálására már 1808-1827 években készült el és nem ahogy ö ezt irta 1852-ben.Tehát el kell ejtenie P.M.-nak az 1848-körüli években,a romanticismusban kifejtett szerepét,amelyröl tanulmányában irt.Szintén revidéálni kell az összefüggést P.M.pécsi dóm és Schinkel Werder templom,a romanticismushoz tartozó terve közt. -

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.18552/ az a szám, Pécs 1763-ban c. tanul mányára vonatkozik

Gosztonyi Gyula: A barokk Pécs.-

A pécsi székesegyház átépitését a XIX.sz.elsö felében a magyar müvészet története érdekes eseményét mondja,amikor Pollack Mihály a klasszicismus fénykorában,romantikus,részleteiben egyptizáló,összhatásában gótikus szinézetü homlokzati tervei alapján restaurálta a dómot.-

A Pollackféle homlokzat tulajdonképen kulissza volt a boltozatnyomások felvételére szolgáló igen komplikált támrendszer eltakarására.-Foglalkozik azután még az átépitésének más részleteivel és végül azt mondja: nem csoda hogy egyik müvészettörténészünk nemrég az épités tényleges idejének ismertete hijján az átalakitás idejét stiláris alapokon a XIX.sz.második felében állapitotta meg.- 15.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 14.233. /

Pesti Hirlap könyvtára. 1839

"At ezeréves Magyarország",az épitészetröl szóló cikkében azt irja hogy a magyar klasszicismusnak két épitésze volt,mindkettö hiresek,Pollack Mihály/1773-1855/és Hild József/1789-1839/.-Pollackról azt irja hogy lombardiai tapasztalataival szabadabban értelmezett,finom érzékkel müvelte a klasszicus szellemet.Emliti a Nemzeti Muzeumot elökelö arányaival és diszes belsö müvészi megoldásával.- 761.762. l. N.Muzeum képe 761. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.23099./

Pécs-Baranya muzeum egyesület évkönyve 1916.

Szönyi Ottó:" A pécsi székesegyház leirása az 1882 évi átépités elötti állapotban",c.cikkében azt mondja hogy P.M.1807-ben kezdte meg átépitését és a déli kápolnák,a délkeleti és délnyugati torony elé kökulisszát helyezet el, ezt részletesen leirja.-46.l./Kép a délihomlokzatról./

Ezenkivül még részletesen leirja a nyugati,keleti és északi homlokzatot ahogy ezt P.M.átépitette./Kép a nyug.homlokzatról és a Bartalics-féle apostolok ról./ 47,49,50,51. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 23099./

Pécs-Baranyamegye Muzeum Egyesület Értesitöje. 1911.

Szönyi Otté foglalkozik cikkében a régi pécs-budai temetövel és ennek kápolnájával. Megállapitja hogy a kápolna épitöje Windisch pécsi épitömester, aki annak idején a dóm, P.M. által történt restaurálása alkalmával szintén müködött, ugyanazokat oszlopokat használt, amelyek tökéletesebb kivitelében P. a dóm ablakainál.-

178. 1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 720/12/1. /

Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei.-1938.

Azt irja hogy a pécsi dóm külsejét 1805-27 között Pollack Mihály tervei szerint angol,sőt anglikán neogotikus stilusban átépitették.Azt irja:"Pollacknak ezt az eltévelyedését a N.Muzeum nemes épületéért sem lehet megbocsátani".-52. l.

Kép: A pécsi székesegyház Pollack féle átalakitása.Rohbock rajza,Poppel I.metszete,1862. 54. l.

Azt irja hogy a Magyarországra bevándorolt középkori mestereket éppen ugy nem lehet kizárni a magyar müvészet történetéből mint Pollack-ot vagy Lotz-ot. 131. l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/175/

Aigl Paulus: Historia brevis venerabilis capituli cathedrali eccl.Quinque-Ecclesiis.1838.

Azt irja hogy a káptalan 1805.május 19-én tartott ülésén tárgyalta a pesti Pollack épitész munkáját és ennek formáját a pécsi dómnál.Emliti Petheő kanonok ellen vetéseit,hogy nem góthikus,hanem uj-román stilusban legyen a munka.Következnek az épitkezés kivitelére vonatkozó részletek.- 242.l.

X

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21 /

Historia 1929. 4-5.sz.

" A miniszterelnökségi palota multjából" c.cikkében azt irja,hogy a lebontott kaszárnya épületek helyén 1806-ban gr.Sándor Vince/nem Gr.S.Móric/ épitette P.M.-al a diszes palotát.Emliti a Schamsféle leirást a palotáról.- 10-11. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló. 1923.ápr.8.

Arról ir hogy Szentpéteri József hires ötvösmester,akkor telepedett le Pesten,ahól akkor a müvészetet az épitészet reprezentálta.Az egyszerü,nemes épitészetet akkor a Szépitö biz.irányitotta,amelynek terveit P.M. és Hild épitészek hajtották végre mintaszerüen. 5.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.000./

Budapesti Hirlap. 1924.jul.13.

Ybl Ervin:"Elégtétel Budapestnek" c.cikkében foglalkozik a francia Robert de Traz könyvével,amelyben a szerzö az elsö világháboru utáni benyomásait Berlin,Bécs és Budapeströl irja le és Budapeströl azt mondja: " Nehéz köhalmaz,nehézkes épületek tömege."- Ybl azt mondja,hogy igaz,hogy egy nagyvárosban sem mutatkozik olyan összevisszaság az épitkezésben mint Bpesten és azt irja milyen szép példákat nyujthatnak P.és Hild épületei, amelyek üditöen hatnak a késöbbi stilus összevisszaságban.- 3.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Pester Lloyd. 1917.febr.24.

Nádai Pál : " Ofner und Pester Patrizierhäuser ",c.cikkében ir József nádor a városfejlesztés körül kifejtett tevékenységéről és emliti hogy ebben a munkájában segitségére voltak a hires épitészek P.M.és Hild.- 2.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 10.026./

Független Budapest, 1920.okt.22.

" A régi Budapest épitészete" c.cikkében foglalkozik Bierbauer Virgil könyvének egyes részeivel.Az empirekorszakból kiemeli P.M. épitész N.Muzeumá és Hild Lloydpalotáját,ezenkivül Zitterbarth vármegyeházát.- 3. old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Éber " Müvészeti Lexikon."II.köt.

Pollack név alatt emliti elöször P.M. Ágoston nevü épitész-fiát, életrajzát és épitkezéseit.- P.M.alatt ismerteti életrajzát,müveit és ezek közül Barát,e rovat irója,azt mondja, hogy P.M.épitette az Egyetemi Károlyi palotát 1832-ben,klasszikus vestibuljével,ennek munkálatait Koch fejezte be és a termeinek diszitésében később a fiatal Yblnek is volt része

314.315. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Stat.hiv.kt.II.34.B.58./

Buday Béla: " Technikai fejlödésünk története 1867-1927.- 1928.

Zelovich Kornél:"Ybl Miklós az épitömüvészet nagymestere",c.cikkében azt irja hogy Ybl M.gyakorlati müködését a N.Muzeum épitöje,a klasszicus egyszerüségre törekvö P.M. mellett kezdte meg.- 57. l. P.M.arcképe.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Stat.hiv.kt.II.77B88./

Szilágyi Sándor: " Nagy Budapest. " 1927.

Foglalkozik a Szépészeti Bizottsággal és emliti Hild János városszabályozási tervét,melyet azután Hild József és P.M.keresztülvitték.Sajnos ezek által épitett Dunaparti palotákat ma csak Alt Rudolf képeiből ismerjük. Emliti P.M.müvei közt a N.Muzeumon kivül még a várbeli Sándorpalotát.- 33.69. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert

/Sz.kt.72317./

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben./Ország.III.3.köt./

Azt irja hogy Széchényi és József nádor,Pest-Budát,az egyszerü kalmár városkát,nagyvárosá fejlesztették.A klasszicismus legkiválóbb müvelöjét nevezi P.M.-t/tévesen azt irja hogy 1804-ben telepedett le Országon,1798 helyet Felsorolja P.M.épitkezéseit és külön leirja a N.Muzeumot.- 104. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.62.983./

Petrovich Elek: " Élet és müvészet." 1937.

Azt irja hogy csak 1800 körül mutatkoznak olyan jelenségek Magyarországon, melyek bevezetik az osztrák müvészet által teljesen megszállt területnek visszahóditását. Az épitészek közül emliti P.M.-t. Azt mondja hogy a XIX. sz. elsö felének három legjellegetesebb alakja van: P. az épitész, Ferenczy a szobrász és Markó a festö. Ezek sokkal mélyebben meritettek az olasz mint az osztrák müvészet forrásából.- 10.12. l.

Azt irja hogy az épitészetben egészen 1848-ig P.és Hild klasszicizmusának szelleme volt uralkodó. 24.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 010805./

Péter András: " A magyar müvészet története." II.k.1930.

P.M.-ról azt irja,hogy P.Leopoldonál tanult Milánóban.Mint a magyar klasszicismus legnagyobb jelentöségü épitésze tehát közvetlenül az itáliai forrásból meritette a stilus elemeit.Müködésének eredménye tehát nemcsak a klasszicismus térfoglalását,hanem az osztrák müvészi uralom alóli felszabadulását is jelentenek.Azt mondja hogy P.és társai tevékenysége a nemzeti reform törekvések idejébe esett és részben az uj nemzeti idéálok épitészeti megfogalmazása is volt.Foglalkozik azután P.M.alkotásaival és felsorolja öket.Még azt mondja hogy P.nagyarányu épitötevékenységének sajnos csak igen kevés példája maradt fenn a mai napig.-

75-80. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 220.518./

Eble Gábor:"A Károlyi grófok nagykárolyi várkastélya és pesti palotája.1897.

Azt irja hogy az egyetem utcai palota épitését Károlyi György 1832.márciusában kezdette meg,a munka 1840-ig tartott.A palota tervezője a hirneves P.M.épitész volt,aki a N.Muzeumot is tervezte,az épitést Koch épitömester fejezte be.-

66. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan. 1622./

Diváld Kornél: Magyar müvészettörténet.Szt.Istv.könyvek 47.sz.

Azt irja hogy a Szépitö Bizottság megbizásából Hild János rajzolta meg Pest szabályozásának elsö tervét,ennek megvalositása fiára,Hild József és P.M. -ra hárult.Ezek különösen az 1838-as árviz után a Lipótvárost és Dunapartot épitik tele palotáikkal.Most sajnos ezek helyén hivalgó pompáju palotaszerü bérházak terpeszkednek különbözö stilusokban.- 146. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.224./

Lyka Károly:"A képzömüvészetek története és technikai fejlödése.1909. Müveltség könyvtára.A Müvészet könyve.

Azt irja hogy a N.Muzeum palotája példa a kornak izlésére /478.sz.kép./ szerzöje P.M.,azután kezdödik az eklekticismusnak kora.-

537. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan. 3856./

Malkovszky:"Die Pariser Weltausstellung in Wort u.Bild." Berlin, 1900.

Palóczi tanár " Die Architektur Ungarns" c.cikkében azt irja hogy Magyarországon az épitészet a XVIII.sz.ban a bécsi épit.iskola befolyása alatt állt/ Hildebrandt,Martinelli/, csak a XIX.sz. hoz némi változást,P.müépitész és Hild müvei már egy bizonyos önállóságot mutatnak és Budapestre rányomyák az Empirestilus bélyegét.Emliti P.M. N.Muzeumát,amelynek oszlopos,két emeletes összefogó portikusa példának szolgált sok más kastély és profán épitkezéseknél

481. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Egy.kt. Ga 3607/23./

Wurzbach biografischer Lexikon,1872.

Pollack név alatt emliti P.M.,müépitész,megh.Pesten 1855.jan.3.,a gyöngyörü N.Muzeum alkotója/1837-1845./.- A Muzeum elöcsarnokában a Monti Rafael által készitett mellszobra.- 81,82. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Egy.kt.

Dr.Lechner Jenö:" A Magyar Nemzeti Muzeum Épülete." 1927.

Azt irja a neo-klasszicismusról,hogy mi nálunk P.M.kezén,ez a friss modern szellem és önállóság fokozottabb mértékben érvényesül mint akár Schinkel vagy Klenze müvészetén.Azt mondja,hogy P.M.nemcsak méltó helyet foglal el külföldi kortársai mellett,de sok tekintetben föléjük emelkedik.Nem tudott ugy mint ök nemes anyagokból alkotni és az idegen kritika is határt szabott monumentális elgondolásainak végrehajtásában.Nem ragaszkodott szágoruan az antik elömintákhoz mint kortársai.Mellözte a világhirü német mesterek sablonosságot.A megbizás napjától egész erejét a N.Muzeum épületének szenteli,szerényen elháritja magától a nádor felhivását,aki az országház tervezésére kéri fel,mig a muzeum épitkezésével elörehaladotabb stádiumba nem jutott.- 20-24. l. Arckép.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt. 1/V./

Magyarország története Vereckétöl napjainkig. V.köt.

Dr.Péter András:"Magyar müvészet",c.fejezetében azt irja hogy a klasszicista korszak épitészetének két rendkivül jelentös mestere van,P.M.és Hild J.-Kettejük közül idörendben is,de müvészeti jelentöség tekintetében is P.M.-t illeti az elsöbbség.Azt irja hogy P.M.1773-ban született Bécsben,tanulóéveit részben Lombardiában töltötte,elsö pesti müve a Déák-téri ev.templom,Felsorolja azután P.müveit és azt mondja,hogy müvészetének csucspontját a legmonumentálisabb alkotása a N.Muzeum épülete jelenti ,amelyen 1837-töl,1846-ig dolgozik.- 74.75. l.

Pollack Mihály bibliográfiája._ Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.5313./

Thieme-Becker Künstlerlexikon.XXVII.köt.

Emliti P.M.adatait,szül.Bécsben 1773,meghalt Pesten 3.I.1855.Azt irja hogy Bécsben Hohenberg tanárnál,Milánoban mostohabátyánál P.Lipótnál tanult.Felsorolja főmüveit és az összes róla szoló magyar és külföldi forrásmüveket./Összeállitptta Lyka Károly./. 210. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.III./

Lukács György:"Magyarok a kulturáért," 1929.

Azt irja hogy a nemzeti szellem a magyar müvészetben a XIX.sz. elején jelentkezik ismét.A klasszicismus az épitészetben már elárul magyar stilusjegyeket.Pest egységes terv szerint épült fel.P.M. és Hild Jozsef,két kitünö épitész ékesitik épületeivel a fővárost.P.M.Muzeuma a mult század első felének legjobb neoklasszikus épületei közé tartozik.- 320. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt.B 902/10./

Horváth Henrik:"Szentpétery József pesti ötvösmester művészete"1937.Kny.Bp.régiségei.XII.köt.

Azt irja hogy Szentpétery mester készitette egy plakettát klasszikus stilusban a pesti lövölde ünnepélyes megnyitása alkalmával,Horváth emliti hogy a lövölde felépitése körül a Szépészeti Bizottságban felmerült nehézségeket,Degen mérnök és P.M.épitész közbelépése folytán ki lehetett küszöbölni.- 220. l..

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt. 30./

Barát-Éber-Takács:"A művészet története".- 1934.

Azt irja hogy Pest városában az 1838-as árviz után a klasszicismusnak két kiválóbb mestere P.M./ 1773-1855/ és Hild József /1789-1867/.Kiemeli P.M. épitkezései közt a Szép utcai Szapáry-palotát,a várbeli Sándor-palotát a klasszicismus iskolapéldányát mondja,a N.Muzeumról azt irja hogy monumentális hatás tekintetben felülmulja a Schinkel berlini muzeum homlokzatát.-

553.554. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. X 6012-3./

Zádor Anna: Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.Kny.Arch.Ért.1931.

A Leopoldo P.-ról szoló részben emlit adatokat P.M.szüleiröl és tanulmányairól.- Különösen foglalkozik P.M.müvészetének a milánoi épitészettel való kapcsolattal.-Jellemzi az olasz klasszicismust és a magyar klasszicismusról irva kiemeli természetes jellegét,amely főleg a némettel szemben tünik ki. Emliti a P.M.homlokzataiból kicsendülö harmoniát,kiegyensulyozottságát és a tagolások finom formavilágát és arányait.-Emliti hogy P.M.1838-ban elküldte a N.Muzeum terveit a Bécs-i Akadémiának és akadémiai taggá való választását.- A Palladio-motivum P.M.-nál.- Végül azt irja hogy P.M.által a magyar klasszicismus összefüggöt a lombárd-stilussal.--

Pollack Mihály épitész bibliográfiája.

I. Rész.

Tart.: 71 gép. 1/4 iv.

Könyvtár és.száma feltüntetve.-

1954.május végén. Pollack Albert.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.120./

Pesti Hirlap. 1911. május 28.

" A Déák-téri templom szászéves jubileuma ",c.cikkében általában olyan adatokat emlit,amelyek már a Déák-téri ev.templom épületénél fel lettek dolgozva,P.M.-ra vonatkozolag sem mond ujat.Emliti még hogy az elsö idökben a templomnak csak egy hordozható orgonája volt,amelyet a kat.pléb.templomtól kaptak kölcsön a Lutheránusok,csak az urnapi-körmenetre kellett mindig visszaadniok.- 68-69. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.199.526./

Pasquich: Freymüthige Beurteilung u.Würdigung d.astronom.Anstalt auf d.St.Gerhardsberge zu Ofen.- Ofen,1819.

A szerző,mint a felépülendö csillagvizsgáló jövendöbeli igazgatója,panaszkodik,hogy az épitk.hivatal nem akarja a csillagvizsgáló épület költségvetését elkésziteni és ennek elömozditására P.M.neves épitész és Kardetter ácsmesterhez fordul egy költségvetés elkészitése végett.Amikor ezt a költségvetést a helytartótanácsnak azután 1812 beadta,megmozdult az épit.hiv.is,de sajnos - mondja a szerzö- az ö költségvetésük alapján épitik fel az épületet,igaz hogy az ö költségvetésük valamivel ólcsóbb mint P.és társaié,de utólag a szükséges kiegészitések még többet tettek ki mint az általa beadott költségvetés.Panaszkodik az épület hiányossága,nedvessége stb.miatt.-

13-17. 1.

1813-4 épült fel

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.73.167./

Bachó László:"A m.kir.Ludovika akadémia története.- 1939.

Könyvében foglalkozik részletesen a Ludoviceum keletkezése és történetével.
I.Az épület története az alapkö letételig: 1.fejezetben emlitést tesz arról hogy a nádor elküldte Pollack Mihályt,akit az épitkezéssel megbizni ohajtotta elö ször Bécsbe és Bécs-Ujhelyre hogy az ottani katpnai intézeteket tanulmányoza.Következik Pollack részletes jelentése utjáról.- 2.-Fejezet: Többek közt a nádor utasitása a gondnok/Gömöry Károly/részére.- 3.-Fejezet:Pollack terveinek felülbirálása.- 4.-Pollack átdolgozott terve.- 5.Alapköletétele.Az alapköben levö tabula memorialis-on Pollack is emlitve van mint épitész.-
II. Az épitkezés folytatása és befejezése: 1.Akadályok az épitkezésnél.Pollack további fáradozásai.- 2.- A nádor az épitkezés folytatására elöleget kér.-
III. A megnyitás elhalasztása: Törvényjavaslat a magyar oktatási nyelvröl. Az udvari tanács igyekszik elgáncsolni az intézet megnyitását.-
A könyv többi része már nem foglalkozik Pollack Mihály személyével.-

124. l.-tól

Pollack M.arcképe 128.l. után.
Számos képek az épületröl.-
144 oldal után 2 homlóksata
Szandag leveltási a jag

Pollack Mihály bibliografiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Bierbauer V.:"Pollack Mihály a régi pesti paloták épitömestere" M.Müv.1925.

Azt irja hogy a klasszikus korszak épitömesterei 1809-töl Kasselik Fidél,Hofrichter József és Pollack Mihály voltak.Azt mondja hogy az elsö kettö épitömesterek,Pollack pedig épitömüvész is volt.Emliti hogy Pollack 1809-48 ig több mint 160 épületre kért engedélyt a palotáktól a kislakásos ház-ig..Munkásságának legszebb fejezete 1809-36 ig volt és a Nemzeti Müzeum müremek-ig vezetett.Köznapi anyagból és köznapi célokból is müvészi architekturát tudott formálni.-Következik a mester 15 ház részletes tárgyalása és leirása,ezekböl ma /1925/alig 6 áll.-Azt irja hogy Pollack saját házának épitésével 1829-ben befejezte egy korszakot,visszavonul a magánépitkezésektöl,miután ezentul a középületek egész sora teljesen igénybe veszi..Emliti Pollack arcképet,amely szerinte az 1830-as évek végére tehetö.- 552-566. l Képekkel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt.352./

Bierbauer V.:" Kasselik Fidél és Hofrichter József épitömesterek müvészete."
MM és ÉE közlönye,1927.

Azt irja hogy Pollack már mint kész müvész megjelenik Pesten,stilusakarása elörehaladotabb és bár fiatalabb mint a két mester,világosan látni,hogy miként hat az idösebbekre.-

Azt mondja hogy az u.n. keretezö stilus 1810 körül ujabb irányt követte, legjelesebb müvelöje Pollack Mihály,legkiválobb ilyen müve a Kovács-féle ház/Vadászkürt/ volt amely 1811-ben épült.-A következö fejtegetéseiben a szerzö összehasonlitja helyenként a két mester és Pollack stilusát.- 66,67. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló.1938.jul.15.

A közmunkatanács üléséről irva azt mondja hogy Nagykovácsy Mil. áruház tulajdonos megvette a Szép u.6.sz.alatti palotát,hogy a szomszédságában levö üzletházát kibövitse.A tanács nem adott bontási engedélyt, mert a palota P.M.kiváló épitészünknek egyik kitünö alkotása.- 6.l.

/ volt Szapáry-palota./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. P 624.5./
"1826".

Dr.Darvas István:" Az elsö pesti függöhid."- 1948.

Arról ir hogy megelözve a Széchényi lánchidat már volt a Városligetben egy függöhid,amely 1826-ban elkészült és csak majdnem 50 év mulva lebontották 1875-ben.A hid Dégen Jakab mérnök és Pollack Mihály épitömester tervei szerint épült.Pollack felügyelete alatt késöbb kisebb javitásokat végeztek a hidon.- 6.13.14. l. Képekkel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló.1938. jul.15.

A közmunkatanács azon határozatáról ir,amely szerint nem engedi meg,hogy Nagykovácsi Milenko az általa vásárolt Szép.utca 6.alatti palotát lebontja,hogy üzletházát kibövithesse,mert az épület P.M.kiváló épitészünk egyik kitünö alkotása.- 6.old.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12699./

Pesti Városháza. 1938.2.sz.

Arról panaszkodik hogy a Pollack Mihály által épitett Szép utcai palota amely jelenleg gr.Zichy tulajdonában volt el lett adva és az uj tulajdonos helyébe bérkaszárnyát akar épiteni.Felszolitja az Orsz.Müemlék bizottságot hogy lépjen közbe e szép empire palotá/ megmentésére,ne hogy egy olyan vandaliszmust kövessük el,amelyért későbbi korok sulyosan el fognak itélni.- 141

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt.88.274./

Bevilaqua-Borsody Béla: A m.serfözés története. II.köt.

Arról ir hogy Spiegel /Tüköry/ József v.ácsmester kapott bérlöi minöségben serfözöi jogosultványt.At épület a Leopoldváros,Dunasoron épült,terveit a Szépitö bizottság Pollack Mihály épitésznek adta át elbirálás végett.Következik a Pollack részére kiállitott utasitás szószerinti emlitése.

743. 1.

ck B. iratai 5524 (1872. aug 5)

Pentikovskiy stochomskiának
[illegible] [illegible] [illegible] u. s. 721 [illegible]

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.000. /

Gaál István: A M.Nemzeti Muzeum ujjászületése.- Bpesti.Hirlap.1926.nov.21.

Leirja a Nemzeti Muzeum épületének történetét és az mondja hogy épitkezését 1837-ben Pollack Mihály grandiozus tervei szerint megkezdték. Azt mondja hogy a N.Muzeum egyszerü,nem olyan nemes anyagból épült mint az egykoru hasonló épületek külföldön,de finomságában felülmulja ezeket.-

Azt irja hogy Pollack Mihály e müvén a késöbbi idök toldozgatói nagyon sok csorbát ejtették,különösen a belsö részében.Többek között emlités tesz arról,hogy Schickedanz szines és nem stilszerü ablakai okozták a lépcsöház sötétségét.- Azután részletesen foglalkozik dr.Lechner Jenö tanár stilszerü átépitésével.-

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 40.187./

Épités-Épitészet. 2.füzet.1950.

Imrényi Imre: " A pesti vármegyeház ujjáépitésének története " c. cikkében azt irja hogy a vármegyeház épület terve P.M.-t is foglalkoztatta, terve elkészült 1824-ben és a Nádor-levéltárban: 1824.Pol.303.sz.alatt örzik.- A vármegyeházat később Hofrichter a ref.templom tervezöje épitette fel.-

Kazinczy 1828 II.18 levele-ugyan dicséret a régi megyeházat 121. 1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 3.418./

Der Ungar.1845.jan.1.jun.3.

A " Kunst Beilage " c.rovatban ir a N.Muzeum keletkezéséről, emliti hogy P.M.neves épitömester most épiti és hogy jövö évre tervezik ünnepélyes megnyitását. 4.l.

Arról számol be hogy Nádossy nagykereskedö elhatározta hogy az apró gyermekeknek kórházának balszárnyát saját költségére fogja épitetni és már megbizta P.M.épitömestert az épitkezésével.- 520. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló. 1908.május 28.

Az Anker-udvarról irva emliti,hogy annak helyén állott Gyetyánfy gazdag örmény kereskedö háza ,amelyet P.M.müépitész tervei szerint 1831-ben épitette. Akkor hatalmas épület volt,amely feltünést keltett és az akkori sajtó véleménye szerint beillene London vagy Párizs legszebb palota sorai mellé.-

9. old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 902/10. /

Budapest Régiségei. 1950.

Turányi Kornél:" A fasori diszkertek " c.cikkében azt irja,hogy Feldmann 1855-ben kiadott városleirásában P.M.kertjéről és házáról dicséröleg nyilatkozik.A nagy müépitész 1831-1856-ig rendelkezett a fasorban kerttel és saját terve szerint épült villával. 585. L. /Eger Villa ?/

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. X 7082/2. /

Horváth H.:"Budapest müvészeti emlékei." 1938.

Felsorolja P.M.épitkezéseit,az erre vonatkozó,feldolgozott anyagon kivül emliti még br.Pomgrácz kuriát,a volt Vilma kir.-né ut 30.sz.alatt.Földszintes családiház.Az elötte futó folyosó dór rendszerü,az elöugró portikus leegyszerüsitett korinthusi oszlopokon nyugszik,épitette P.M.- 92. l.. Képe:CXLV. táb

/P.M.épitkezéseiröl ir az 52,53,54,55,57. lapon,Szöveg a képekhez: 89,90, 92,97. l.-on./

Kép a 4 szerinte 1829 eredetileg Orsein Ignác
91. épiti Hettner hátfás számára, kerítő a fári-kápolny
Zichy palota. Pollack nevét nem emlite

↓4613

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 27175./

Kazinczy Ferenc levelezése. XII.köt.

A Rumy Károly Györgynek irt levelében azt irja,hogy Schwandtner prof. érdeme,hogy a pesti Lutheránus felekezetnek azt javasolta,hogy a P.M.által épitett szép egyszerüségü templomukban oltárképeül a Raphael féle Transfigurátiójának copiát tegyék.- 612. l.

/Lochbichler schweizi festö festette./

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12699./

Pesti Városháza.-1938. 7.sz.

"Uj köntösben a terézvárosi plébánia templom" c.cikkében emliti hogy Pollack Mihály tervezte a templom három oltárait és azt mondja hogy a templom épitésze,Kasselik Fidél akkor a templom belsö kialakitásában már nem vett részt.- 6.l.

Azt irja hogy mégis nem engedik lebontani a Szép utcai házat /volt Zichy palotát/,Pollack Mihály szép empire épületét,amelynek helyére az uj tulajdonos üzletházat akart emelni.Müemlékként kezelik.- 15.l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 726/66./

La Rosée Ezsébet: Budapest katolikus templomai.1932.

Arról ir hogy az 1838-as árviz után Pollack Mihály épitette a terézvárosi templom főoltárát.Szintén ö épitette a két mellékoltárt,ezeknek angyalait mesteri alkotásoknak nevezi.- 64. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 12699./

A Pesti Városháza.- 1937.

Hesz Ferenc: " Restaurálják az évszázados terézvárosi templomot", c. cikkében foglalkozik a templom keletkezése és történetével és többek közt azt mondja hogy a templom főoltárát Pollack Mihály, a mult század hires épitésze, a N.Muzeum, a Ludovika és számos középület épitője, készitette.- 26.l.

/ Pollack a főoltáron kivül még két mellékoltárt és az orgonakarzatot is épitette. P.A./

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B q 051/155/

Budapest. 1945. I.évf.

Borbiró Virgil."Budapest épitészete a multban és a jövöben" c.cikkében azt irja hogy a XIX.sz.elején épitették klasszicizáló palotát a várban Amann és Pollack Mihály tervei szerint a Sándor grófok részére. 52.l.

Azt mondja hogy amikor Feszl Frigyes a rommálött Vigadót,Pollack Mihály legszebb alkotását,ujjáépitette,mitsem törödött a kevéssel elöbb elhalt mester müvével,ugyhogy semmi nem maradt belöle Pollack formavilágából. 52.53. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.15103/2. /

Horváth Henrik: Budapest müvészeti emlékei./Ország.müv.emlékei II./ 1938.

Azt irja hogy Pollack Mihály és Hildnél a klasszicismus stilustörvénye eltérö módon jutnak érvénybe.-Pollack bizonyos elökelö,mértéktartás jellemzö, az arányok hibátlan ellensilya/felsorolja és leirja épitkezéseit/,Hild kevésbé gondos,izlése nem olyan biztos mint Pollacké.- 52-55,57,89,90,92,97. l.

Képek: 125,126,128,129,130,132,145 l./Pollack épitkezései/.

/145.a Pongrácz-kuria a Vilma kir.-né ut 30./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12004./

Épitö ipar és épitö müvészet. 1926.

Ismerteti kivonatban Bierbauer V."Pollack Mihály nagy középületei" c. mérnökegyleti elöadását és idézi az elöadó szavait miszerint kritikával kell olvasnunk Hunfalvy éles kritikáját a N.Muzéumról és meg kell mondanunk hogy a Muzeum palotája,a nemzeti mult tárháza és az ezeréves történelemnek méltó monumentuma.- 66.67. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság. 1902.

Leirja részletesen a N.Muzeum könytárát,emliti hogy dísztermének,a Széchényi terem butorzatát a hazafias magyar nők egy 1859-ben kezdett adomány-aktiéval bizstositottak,a butorzat 1856-ban készült el.Közli a Muzeum épitészének,P.M. arcképét. 782. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.2211./

Kósa János:"Pest és Buda elmagyarosodása 1848-ig." 1937.

Azt irja hogy a századfordulon a városszépitésben müködött P.M.,kinek apja bécsi épitömester volt.P.M.mostohabátyánál dolgozott Milánóban,1799-ben már Pesten volt,elnyerte a polgárjógot és egymásután kapta a nagy megbizásokat.1848-ig ö és Hild vezetett az épitészek között.A tehetséges Pollack családnak a szétszorodása a világon mutatja hogy közös nagy társadalmi változás nyugtalanitotta Kelet-Europa minden országát.- 194. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Bécsi Bierbauer és Pollackot

/ Sz.kt. 9061/5574/ 1. /

Kö és Mikö. 1926. 2.sz.

N.P.név alatt ismerteti Bierbauer V.elöadását" Pollack Mihály palotaépitkezései."- N.P. azt irja P.M.-ról hogy a magyar klasszicismusnak egyik legrokonszenvedesebb épitésze.Ismerteti azután Bierbauer elöadását és ennek alapján a mester ismert épitkezéseit,csak tévesen azt mondja hogy P.M. Aman bécsi udv.épitésznek irodavezetöje volt és ennek özvegyét elvette volna./Bierbauer ezt valoszinüleg nem mondta,N.P. összetéveszti Amant Krausszal,de ennek özvegy sem vette el P.M./Emliti P.törvényszerüségét,hogy pld.ablakok,ajtók,pavillonok egyazon épületben az 1 1/2 szerzószámai szerint aránylanak egymáshoz.-

N.P.azt irja még,hogy nélkülözte az elöadáson P.városépitö tevékenységének magasabb szempontból való összefoglalását.- 13. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 213./

Magyar Művészet. 1929.

Horváth Henrik:" A régi Pest " c.cikkében említi a Nemzeti Muzeumot amelyet Pollack Mihály 1836-ban épitette,amely jellegzetes alaprajzával,belsö arányaival és tartozkodó diszitö rendezésével a pesti klasszicista épitömüvészetet a legmagasabb fokán mutatja.- 602. l.

Azt irja,hogy akkor a sok rajzoló,festök és grafikusok közt kimagaslott müvészi szempontból Alt Rudolf,akinek szép képeiben többek közt Pollack Mihály kiegyensulyozott alkotásai is láthatók.- 606. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 15546. /

Magyar Épitömüvészet. 1907. 9.sz.

Gerecze Péter dr.: " A pécsi székesegyház " c.cikkében azt irja hogy a székesegyház elsö lényeges átalakulása a XIX.sz.elején történt.- Ennek inkább szerkezeti mint müvészeti okai voltak,miután a főhajó boltozatai erösen kinyomták már a támaszfalakat.Ezekkel a munkálatokkal 1805-ben Pollack Mihályt,pesti épitészt,a Nemzeti Muzeum épitészét bizták meg. A restauráció müvészi szempontból nem elégitette ki mindenkit.- 5.6. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.139./

Uj idők 1936. 25.sz.

Dénes Gizella: " Amit mindenkinek tudnia kell Szekszárdról" c. cikkében közli a Szekszárd-i vármegyeháznak képét,alatta: tervezte Pollack Mihály.-

925. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 11.246./

Dunántul. 1925. jun.9.

A "Pécsi Naptár" c.rovatban azt irja hogy a pécsi székesegyház régi épületét 1882-ban a mai napon/jun.9./kezdték lebontani.A régi épületet Pollack Mihály sajátságos,egyéni gót stilusban restaurálta 1805-1827 években.-

Az uj átépitést Schmidt Frigyes bécsi épitész tervei szerint hajtottak végre.- 4.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 17927./

Városi Szemle.- 1930.

Dr.Gallina Frigyes:"Budapest utcanevei," c.cikkében többek közt azt kérdezi hogy miért nincsenek a nagy épitömesterek után nevezett utcák Pesten vagy Budán ? Hihetetlenek mondja hogy egyiket sem érdemesitettek utcára Ybl Miklóson kivül,miért nincs utcája Hild József,Hild János vagy Pollack Mihálynak ?

1349. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 21.638./

Haladás. 1948.dec.23. /Pollack Mihály./

Azt irja hogy a XIX.sz.első felében,a "táblabiró-korban",amikor Pestet világvárossá formálták,az épitészek között első helyén áll müvészi lendület,nemes tartozkodás és dus alkotóerőben Pollack Mihály/1773-1855/. Felsorolja a mester épitkezéseit,különösen foglalkozik a Nemzeti Muzeummal. Sok kitünö tanitványai közt emliti Ybl Miklóst./Pollack irodájában 1831-35-ig dolgozott./

9.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 1468./

Hazai és Külföldi tudósitások. 1830.jun.30.

Azt irja hogy junius 28-án este 6 órakor volt a Ludoviceum ünnepélyes alapköletétele.Ez alkalommal az épitömester /Pollack Mihály / segéde,Gömöry velös magyar beszédet mondott.-

409.I .

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 121.755. /

Hankiss János: A magyar géniusz.- 1941.

Közli a Nemzeti Múzeum képét mintamonumentális klasszicismus példáját a "Palatinus stilus" korszakból.-

Szövegrész a képhez: Nemzeti Múzeum, Pollack Mihály /1773-1855/ müve, épült 1837-1846.- 215.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 346. /

Az Ujság.-1917.május 9.

" Pollack Mihály emléke",c.alatt azt irja hogy a M.mérn.és Ép.egyl. épitési szakosztályon egy ülés alkalmával dr.Lechner Jenö müépitész vetetett képekkel gazdagon illusztrált elöadást tartott Pollack Mihály nagy épitömesterünkről és legkiválobb alkotásáról,a M.Nemzeti Muzeum palotájáról.Ismertette a Muzeum történetét és bemutatta még Pollack más alkotásait is.- 8.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.12004./

Épitö Ipar.1890.

Bauer Henrik: "Szászéves rajzok" c.cikkében emliti Pollack Mihályt mint a hires Schinkel[2] német[1] kortását.- Azt mondja hogy ugy kell müködnünk hogy majd szász év mulva a szakemberek ép oly világosan felismerhessék müveinkben törekvéseinket és idéáljunk nemességét,mint mi a szászéves rajzok alapján felismertük a Pollackéiban.- 132. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 93716./

Gerő Ödön: Művészetről és művészekről.1939.

Arról ir hogy Ybl Miklós mint kömüves-legény résztvett Pollack Mihály mühelyében a N.Muzeum épitésében.392.l. /Tévedés: Ybl elvégezte Bécsben akad.tanulmányait,de Pesten utána mint kömüves kezdte,mig nem Pollack irodájába jutott ahol 1831-1835 dolgozott,tehát a Muzeum épitkezésékor már nem volt Pollack mellett.- P.A./

Ybl Miklósról azt irja hogy Pollack mellett formákat tanul,mint romantikus épitész a formák közt okoskodik,mint reneszanszmester uralkodik a formán.-394.l.

Azt irja hogy Ybl 1840-42 között Pollack jóvoltából lehetett a müncheni akadémiának tanitványa.-Pollack M.iskolája az antik szépségre tanitotta. 397.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 85143./

Gerevich-Genthon: A magyar történelem képeskönyve.1935.

XXXVIII. Kép:"A magyar Nemzeti Muzeum",
Épitette Pollack Mihály,1827-1846.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 502/5./

Éber László: A bpesti Szt.István templom.Művészet,1906.

Arról ir hogy Ybl Miklósra hárult a feladat,hogy a templom kupoláját ujraépitse és az épitkezést befejeze,miután a kupola bedölt./Elkerülte a már idös Hild figyelmét,hogy az egyik kupola-pillér alatt kavicsot bányászták más célokra.P.A./- Azt irja hogy Ybl 1831-1835 ig Pollack irodájában dolgozott,még mielött a mester fömüvének,a N.Muzeum épitéséhez fogott.- 42.l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Vár.kt.85027.85028.
85029.Kincses tár 50./

Genthon István: Budapest multja és müvészete.1932.

Pollack Mihályt emliti mint a klasszicismus legnagyobb mesterét.Felsorolja azután épitkezéseit a Déák-téri templomtól kezdve és azt irja hogy müködésének delelöpontjához a Nemzeti Muzeum palotájával /1837-47/ érkezett el,mely palota a klasszicismus nemzetközi emlékei között is elökelö helyet foglal el.- 62.63. l.

Emliti még hogy Ybl Miklós Pollack Mihály oldalán kezdte pályafutását.- 69.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.100600./

Gerecze Péter: A pécsi székesegyház.-1893.

Azt irja hogy mikor a nehéz boltozatok már erösen szétnyomták a dóm falait,1805-ben Pollack pesti épitömester tervei szerint,nem éppen szerencsésen és a régi stilus szerint,hozzáfogtak a restauráláshoz,melyet 1827-ben fejezték be.Részletezve a restaurálás egyes mozzanatait azt mondja,hogy a munkát tulajdonképen pécsi mesteremberek,köztük az ismert Gianone köfaragó végezték.- 29. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 769/17./

Genthon-Nyilas Kolb:Budapesti képeskönyv.- 1933.

Képek:

116.sz.94.old. Miniszterelnökségi palota/azelött gr.Sándor-palota/ a várban.1806.Valoszinüleg Pollack Mihály müve.

120.sz.97.old. A M.Nemzeti Muzeum palotája,Budapest legnagyobb arányu empire épület,épitette Pollack Mihály 1837-1844.

124.sz.99.old. A Déák-téri ev.templom.Épitette Krausz János és Pollack Mihály.1799. /Krausz már 1798-ban meghalt.P.A./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Dömötör István: Utcáink esztetikája.-M.Müv.1932.

Ismertetve Gallina Frigyes föv.tanácsnok könyvét,idézi a szerzö véleményét,hogy az egységes karakterünek indult József nádor - Pollack Mihály - Hildféle empire stilü város eltünt,mára csak egy-egy utcarészlet,homlokzat árva töredékben megmaradt.- Okának mondja hogy a Szépitö Bizottmány utódja,a Közmunka Tanács nem állt a helyzet magaslatán,hiányzott a müvészi érzék,különben sok pusztitást akadályozta volna meg.- 380. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 725/304./

Dr.Fábián Gáspár:"Nagy magyar épitömüvészek".- Bp.1936.

I.A százéves Magyar Nemzeti Muzeum és alkotója Pollack Mihály/1773-1855 c.cikkében a Muzeum épitkezésével foglálkozik és azt mondja hogy Pollack 1773-ban még Bécsben született,de magyarrá lett és uttöröje a magyar monumentális épitészetének,oly kiváló mester,akinek szárnyai alatt Ybl Miklós fejlödött.-

Emliti hogy Pollack a nádortól 1836-ban kapja megbizást,hogy Nobile észrevételei alapján épitse a N.Muzeumot.-Következik a N.Muzeum épitésének története és Pollack többi alkotásainak felsorolása.Azt irja hogy 1831-35 között Ybl Miklós dolgozik Pollack irodájában,közös müvük a Batthyányi palota Ikervárott.- Azt mondja hogy Pollack M.nem ragaszkodik szigoruan az antik elömintákhoz mint kortársai,a szigoru klasszikus keretek közt is gazdag fantáziáju müvés egyéniség marad.- A mestert annyira elfoglalta főmüve,a N.Muzeum,hogy a nádor felkérését az országház tervezésére szerényen elháritja,mig a Muzeum épitkezése nem jutott elörehaladotabb stádiumba.-

Pollack Mihály 1855.január 5-én halt meg./Pesten a Nagyhidutca 13.sz.-ba

5-7. l. Pollack arcképével.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 1700./

M.Mérnök.és Épit.Egylet közlönye 1936.

Dr.Fábián Gáspár:"Nagy magyar épitészek kitüntetései" c.cikkében emliti hogy az épitettök annak idején bevárták a megkezdett müvek befejezését,igy a sürgetö nádor Pollack Mihály Nemzeti Muzeumát is.-A kitüntettek közt emliti, hogy Pollack Mihály a k.k.Architekt cimet kapta,a Montiféle mellszobra még ma is a Muzeum elöcsarnokában áll.- Emlitést tesz Pollack M.képéröl/Than/amely a Mérnök és Épit.Egylet helységeiben volt./Az 1945 évi ostrom alatt eltünt,jelenleg a N.Muzeum birtokában van./ 142.143. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 051/155./

Budapest.-1946.

Borbiró V.:"A pesti Vigadó ujjáépitése",c.cikkében azt mondja hogy akkoriban az Orsz.Müemlék.bizottság elnöke,Gerevich Tibor azt mondotta,hogy a régi Vigadó ugyan nem müemlék,de régi homlokzata,amely könnyen helyreállitható,a pesti városkép értékes eleme és meg kell menteni.- A régi Vigadót Pollack Mihály épitette 1829-ben,1838 januárjában nyilt meg.-

Azt irja hogy az 1945 évi ostrom alatt sulyosan megrongált uj Vigadó helyreállitására vonatkozolag már történt általában döntés.A szerzö véleménye szerint sokat kellene változtatni belsejére vonatkozolag és vissza kellene konstruálni a Pollack-féle nagytermét akusztikai okok miatt. A döntés szerint a helyreállitásnál az épület külsejét fenn kell tartani,ami azt jelenti hogy mink Feszl alkotása iránt több kegyelettel viselkednénk mint ö ezt Pollack remekmüvével szemben tette. 223.234. Képpel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 13787./

Csatkai Endre: Sopron és környékének müemlékei.-Sopron,1932.

Azt irja hogy Széchényi István cenki kastélyának bövitése 1834-1838 közt nem kisebb épitészek nevéhez füzödik mint Pollack Mihály a Nemzeti Muzeum épitészéhez. 37. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 1700./

Bierbauer V.: Pollack Mihály nagy középületei.I.A régi Vigadó.M.Müv.1926.

Azt irja hogy amikor a Szépitöbizottmány 1809 elején hozzáfog a Szinház és Vigadó fölépitéséhez,Pollack Mihály nyerte el az épitömesteri megbizást.V.A.272 A szinházat Aman tervezte,de a tervek elvesztek,az épületet Pollack képeitöl/a Föv.Muzeumban/ismerjük.A Szépitö-Bizottmányban több bizalommal viseltettek Pollack munkája, ~~iránt~~ mint az Amannféle felületes tervei iránt,amelyeket azután P. teljesen átdolgozta.Pollack tizenhárom évi harc,a tervek ismételt változása,a költségvetés ismételt átdolgozása után,végre hozzáfoghatott élete egyik főmüvének felépitéséhez.- Következik az épület és berendezésének részletes leirása számos képekkel.- 116-125. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 614/532./

Némethy:"A pesti-budai árviz 1838-ban"

Bierbauer V.: "Az 1838 évi árviz hatása Pest épitészetére" c.fejezetben azt irja hogy a Szépitő Bizottság a pesti szinház és a vigadó felépitését hagyatékként vette át,amikor müködését megkezdte.A szinházat Pollack Mihály végezte Aman terveit alapul véve 1809-1812 években,a telkének a dunai oldalára esö részében saját tervei szerint épitette a régi Vigadót 1828-1832-ben.Pollack Mihály nagy alkotásai irányitották épitészetileg Pest europai fejlödését.- 254.255. l.

Széchényi István terve volt,hogy a szinház azon a telken épüljön fel ahol ma a tud.akadémia épülete áll.- 258. l.

Az árviz után alakult egy bizottság hogy szakvéleményt adjon a károkról, a bécsi Sprenger mü.egyet.tanár mellett müködött a bizottságban Pollack és Wiesner mint pesti tagok.-Utóbbi kettö a talajviszonyokkal megmagyarázta azt a megdöbbentö körülményt,hogy nem csak gyenge kis épületek,hanem szilárd épitésü köházak is bedültek mert a viz alámosta a kavicsos,agyagos talajt alattuk.260,261.

A szerzö az árviz utáni idökböl emliti mint épitömestereket Pollack Mihályt,de fiát P.Ágostont is.- 274,275. l.

Azt irja még hogy Pollack szabadon alkalmazta a régi épitészetet és nem utánzott.Amikor nyugaton az épitészet már visszafordult a középkori stilushoz, nálunk az idös Pollack és Hild Józsefnek ehhez már nem volt kedve/1840/.275,278.

Azt mondja hogy közvetlen a Szabadságharc elötti években már nem volt az a társadalmi egység mint akkor,amikor Pollack a nádor által támogatva megadta az épitömüvészeti irányt,amelynek alapja egy egységes társadalom.- 280. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 1700./

Bierbauer V.: A nemzetközi épitészeti kiállitás Budapesten.M.Műv.1930.

Arról számol be hogy a kiállitáson be lett mutatva a magyar épitésztörténete representativ része,többek között Pollack Mihály tervei a Vigadóépületről.- 551. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 352./

Magy.Mérnök és Épit.Egylet közlönye. 1929.

Vámos Ferenc ismerteti Benedek Marcellné,Györi Lujza"Az empire épitészet Pesten 1800-1849",c.könyvét és azt irja hogy"nagy elfogultság kell ahhoz,hogy valaki ily megnyugtató szavakkal birja egy kalap alá vonni XIX.sz.beli nemzeti és irodalmi életünket és Pollack Mihályék forma-müvészetének oly élesen szembeálló,egymásnak homlokegyenest ellentmondó világát!"- 122. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 352./

Birbauer Virgil:"Válasz Vámos Ferenc "A magyar formanyelv épitészetünkben"c.cikkére." MM és EE.közl.1929.11-12.sz

Azt irja hogy ö soha nem mondotta hogy Pollack Mihály müvészetének ez vagy az a részlete ösztönös magyarságtól duzzad,hanem azt hogy Pollack is magyarrá lett,s keze alatt a klasszicismus más lett mint Schinkel keze alatt.-

Azután azt sem mondta hogy Pollack szerepe mellett Lechner Ödön szerepe mellékes.-

75. l.

Pollack Mihály.bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Bierbauer V.: "A magyar klasszicismus korának kastélyai".I.Fóth és Gyömrő.-

Azt irja hogy mindkét kastély architekturájában ott sejtjük a nagy Pollack Mihály müvészi kézinyomát.A fóthi kastély megjelenésében annyi az erö és monumentális nagyság,amennyit ez idöben Magyarországon Pollack Mihályon kivül talán egy mester sem produkált.Sajnos nagyon sok ügyetlen toldalék keletkezett.A kastélyt valoszinüleg Lambrecht Hacker épitette 1823-27-ig.

A gyömröi kastély kisebb,1840-ben épült,irásbeli adat nem áll ugyan rendelkezésünkre,de stilárisan jól beleillik Pollack felfogásába.-

Képekkel. 465-476. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Bierbauer V.:"Pollack Mihály nagy pesti középületei".M.Müv. II-1926.II.N.Muzeum.

Azt irja hogy Pollack nagy középületeinek elsöje volt a régi Vigadó,azután a Ludoviceum és ennek befejezése után leghatalmasabb alkotása a Nemzet Muzeum.-A következökben azután részletesen foglalkozik a Nemzeti Muzeum épületével.- 224-234. l. Képekkel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. 352./

Bierbauer V.: A palatinus stilus viszonya az europai klasszicismushoz. MMés ÉE. havifüzetei.1925.4-6

Azt mondja hogy a nemzeti stilusok lényege összesiteni a stilus főjellemét a nemzeti szellemmel.-A Pollack-Hild-Zitterbarth triasz vakolt homlokzatai nem akarnak más márványpompával versenyre kelni.-A zárt forma jellemzi Pollack térképzését.Nagy középületei jellegzetes emlékei a palatinus stilus tisztametszésü térkomponálásának.-Felsorolja Pollack különböző épitkezéseit és kiemeli a mester fejlödése folytán mutatkozó külön-külön egyéni megoldásokat.- 4-6.füzet.

Pollack Mihály bibliográfia. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 1700./

Magy. Művészet.- 1925.

- Berzeviczy Albert:" Az 50-es évek képzőművészete." c.cikkében azt irja, hogy a profán épitkezés ez évtizedben alig mutathat föl emlékezete alkotást. /1850-60./Nem hasonlitható a harmincas és negyvenes évek nagy korszakához kivéve a Lánchid épitkezése.Azok közül kik már a régibb korszak vezetö alakjai volta Pollack Mihály 1855 elején halt meg magas korban./P.Napló 1855.jan.4.sz./ 501.1

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 910/94./

Barcza-Thirring: Részl.utikalauzok.I.k.3.Bpst.Dunabalparti környéke.

Emliti hogy Gyömrö nagyk.-ben épitette gr.Teleki Sámuel 1840-ben kastélyát Pollack Mihály tervei szerint.- 51. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 1700./

Magyar Művészet.-1930.

Bártfai Szabó László: " Széchényi István művész kortársai és barátai",c. cikkében azt irja,hogy Széchényi István cenki kastélyának átalakitását és kibövitését Hild József és Pollack Mihály tervei szerint végezteti 1834-38 között. Sok pénzt használt erre fel,belsö berendezését külföldi mesterekkel és művészekkel végeztette el, kivéve a festömunkákat.- 588. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt. B 355/100 sz./

Barcsay-Amant Zoltán: Hozzászolásaim a Ludoviceum történetéhez.Kézirat,1933.

Azt irja hogy a Ludoviceum épitkezését 1837-ben fejezték be.Végjelentést épitöjè Pollack Mihály épitész akkor terjesztette fel,de magára vállalta a még hiányzó diszitések befejezését.Csak 11 esztendövel késöbb adták át az épületet eredeti rendelkezésének,közben a Nemzeti Muzeum tárgyait helyezték benne el,1848-ban Nemzeti-örség örhelye is volt.- A szerzö szerint Pollack Mihály hozta az épületet beköltözésre kész állapotba,akkor az Üllöi uti laktanya gondnoka is lett volna/?/ és a nemzeti erö tiszteletbeli századosa.-28.l.

/ A családi okmányokban erröl nincs nyoma P.Albert./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/93./

A 90 éves Dohány utcai zsinagóga.1949.

Azt irja hogy az elsö monumentális budapesti zsinagoga,az óbudai 1820-ban épült.Épitette Landherr András,azonban 6 méltóságteljes korinthusi oszlopu elöcsarnoka és belsö dekorációja,Pollack Mihály közremüködésére enged következtetni,akinek tervét drágasága miatt nem fogadták el.Igy is kora klasszicizáló izlésének egyik legfontosabb megmaradt budapesti müemléke.-

25. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Egy.kt. 312 4r/

Bierbauer Virgil: A budavári miniszterelnökségi palota. M.Műv. IV-1928.

Azt mondja, hogy miután Pollack Mihály Aman terveit módositva a német szinházat is épitette, feltételezhető hogy az Aman által tervezett Sándorpalotát is ő épitette saját elgondolásai szerint, miután sok részlet kezè nyomát és stilusát viseli. Sajnos okirat-szerüen nem ismerjük az épitész személyét.-

325-334.l. Képekkel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Ép.tan.3246./

Budinis Cornelio: Gli artisti italiani in Ungheria. Roma 1936.

Azt irja hogy Pollack Mihály tanult bátyánál Milanóban és onnét jövet Magyarországon telepedett le 1805-ben?/ 1793-1796ig Milánóban volt,azután 1798-ban már Pesten volt,hiszen Krausz pallérja volt,Krausz pedig 1798-ban halt meg és P.folytatta utána a Déák-téri templom épitkezését./-Felsorolja a mester pesti épitkezéseit,köztük a Nemzeti Muzeumot is,legszebb munkájának a régi Vigadót mondja.Azt irja,hogy a Muzeum szép,elegáns és nem rideg klasszicistikus épületében szerencsésen egyesül az északolasz stilus a magyar szelemmel.-

Muzeum -Képe: CLV-CLVI.táblán. 129.130.131. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.64109./

Benedekné,Györi Lujza: Az empire épitészet Pesten.1927.

Azt irja hogy Pollack Mihály elsö korszakának főmüve az 1849-ben elpusztult régi Vigadó volt /Redoute/.Épitkezése összekapcsolodik a német szinház épitkezésével,1807-ben egy kettös komplexumról van szó.- A Vigadóról Pollack által 1816-ban beadott átdolgozott tervei csak 13év mulva,nagy intrikák után került kivitelére.Kiemeli tovább az épület Pollack által tervezett interieureket,mondván hogy ezek pompára és gazdag kivitelük folytán maguk mögött hagyták az épület külsejét.- 30,31,32. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/----------/

Bierbauer Virgil: A magyar épitészet története.1937./M.szemle könyvei XIII./

Azt irja hogy az 1808 óta müködö Szépitö Bizottmányban Hild János után Pollack Mihály 30 éven át döntö szerepet játszott.-Emliti a Pollack által épitett alcsuti- és valoszinüleg tervei szerint épült fóthi Károly kastélyt.-Alcsut 1819-ben ,Fóth a 20-as évek legvégében épült.- A mester által épitett"Csendilla"-villa a Hüvösvölgyben.- Azt mondja hogy Wieser épitész a Pollack-épitette Kossuth Lajos utca és Szép utca sarkán álló házat késöbb gótikus groteszkekkel igyekezett korszerüve tenni.-

Azt irja hogy a homlokzat-komponálást legmagasabb szintre Pollack Mihály emelte.-

Említést tesz arról hogy Pollack Mihály 1793 óta mostoha bátyánál Leopoldo Pollacknál tanult.Ez az iskolázás megóvta öt attól,hogy a századelejei klasszicismusában archeológikus irányba tévedjen mint Schinkel és Klenze.-

Pollack müködése Pesten 1799-ben indult meg amikor az elhunyt Krausz után befejezte az ev.templomot a Déák téren.- 1805-ben a pécsi székesegyház helyreállitásával foglalkozott, 1806-ban épiti a várbeli Sándorpalotát részben módositva Aman terveit,1807-ben tervezi a Szfvári megyeházát,1809-ben kivitelezi az Aman által tervezett német szinházat,Egyszerü külvárosi házaktól palotákig, a bájosan igénytelen városligeti vendéglötöl a Nemzeti Muzeumig minden feladattal megküzdött.Résletekkel is foglalkozott igen szerencsésen,pld.a régi Vigadó berendezésével,vagy a Muzeum ajtóinak veretei és kilincseivel.Önmagában biztos müvészi egyéniség volt,részére az épitészeti feladat térkompoziciós feladat is volt.A homlokzatjátékának mestere volt. 219-229.242-244.253.1.

Pollack Mihály épitész bibliográfiája.

Tart.: 70 db.1/4 iv.

II. Rész.

Könyvtár és száma feltüntetve.

1954.augusztus végén.

Pollack Albert.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.218.678./

Vojdisek J.: " Adressbuch d.kgl.freyen Stadt Pesth"- 1822.

Foglalkozás szerint csoportosulva közli a mesteremberek pesti cimét,Hofrichter,Prein,Kasselik,Zitterbart épitészek közt közli szintén P.M. cimét:" in der gr.Brückgasse,643." /ma Déák Fer.utca/ 155. l.

szerepelnek: Dietrich
Slacker
Hofrichter
Kasselik Fidél
Landherr
Prein Ign. és Philip
Zitterbarth Gr.
Zambelli

11 mester

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. Merc 187 e ./

Rath P.: Adressenbuch d.Stadt Pesth auf das Jahr 1803. 1815 ?

A kömüvesek közt/Brein,Hild,Kasselik,Landherr,Zitterbart/azt irja hogy P.M.a " Hauptstrasse"-ban lakik./Házszámot nem emlit./

169. l.

36.6. 1787 — 22.417 lakos
1802 — 29.570 "

1787 — 1981 ház
1802 — 2909 "

1805 évi kötet tartalom jegyzéke
kétfelen: német és magyar

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 40.187./

Épités-Épitészet. 1950. 4.sz.

Dr.Gerö:" A pesti városmag rendezése és a müemlékvédelem" c.cikkében azt irja hogy nem csak külföldön,hanem nálunk is lappanganak romantikus csirák a klasszicismus idejében,rámutat P.M. gótizáló kuliszzájára amelyet a pécsi dóm számára épitett/1807-27/.-Tapasztalható ez a jelenség többek közt is az 1850-es években Pollack Ágoston terveiben is. 263.1.

Mellette a belv. tp. szöszékét emlett 1806 mint korai feldat
Sok adat a romantika évszámaitól 1845 után

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 13533./

Kádár Jolán: A pesti és budai német szinészet története 1812-47.-1923.

A volt német szinháznál emliti Pollack Mihályt mint épitészt, Aman bécsi épitész ellenörzésével meg van bizva és ezért évente 2000.ft kap, de a szerzö szerint, az állandó épitési felügyelö Hild lett volna.-

Azt mondja hogy amikor 1808.jul.16-án a nádor jelenlétében történt az ünnepélyes alapköletétele még nem volt olyan biztos hogy csak német szinészek fognak játszani benne.- 7. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 17.733/XX. 19./

Csányi Károly:"A müemlék restaurálás"./Mérnöki továbbképzés kiadványai.XX/19./

Azt irja hogy a müemlék restaurálás fogalmával csak a XIX.sz. ismertettett meg bennünket,de a felfogások eleinte nem voltak egyformák.-Igy Pollack Mihály a XIX.sz.elején a pécsi székesegyháznak neogót jelleget adott a hozzáépitett külsö formák által.- /24.kép./ 4. 18. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

11 mester + 390 legény

/Sz.kt. 231.581./

Feldmanns Wegweiser durch Pest.1827.

Az épitészek lakáslajstromában a többi épitészek közt emliti P.M. lakását:"Stadt Nro.643."

313 —

Megvizsgálandó szép épületek: a befejezetlen megjelenése, a régi museum, Kremmtreskar Vadászkurt, Kordetter és 2 társa a Dunaszon Festetich, Horvát, Sondern, Almásy (szép u) egyik nem az (saját háza Fürdő u.) Held (geschickter Baumeister) Gerlesk háza, 2 ér alatt befejezendő 245.000 ft (313) Pollakshes Eckhaus, Wurmlár

Oszes nagyobb klassz házak felsorolása

381. 1.

Pollack Mihály monográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Dömötör István: A müpártoló Budapest.- M.Miv.1925.

Arról ir hogy a Szépitményi Bizottmánynak köszönhető hogy a XIX.sz.elsö felében Pestnek és Budának zavartalan stilusegységet mutató városképe az ideérkezö idegent elragadtatásra készteti./London Ungern,s mondta a tudós Schams Ferenc/.-Külföldi rajzolóók és grafikusok vetik papirra Pollack Mihály és Hild József klasszicizáló,empire-izü városarchitekturának vonalait.Ezek a rajzokból a Föv.Muzeumban egész sorozatok találhatók.- 201. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.1700./

Magyar Müvészet.-1930.

Bierbauer Virgil: " A klasziciszikus épitészet emlékei Székesfehérvárott," c cikkében azt irja hogy 1807-ben fordultak Pollack Mihályhoz hogy készitse egy te vet a szfv.megyeház részére.Ezt a tervet már megelözte az 1806-ban a bécsi Hof-baubuchhaltung által készitett egy terv és a helybeli Tegl kömivesmesternek terve,elöbbi nem volt megfelelö,tulajdonképen csak egy nagy termet csinálták Bécsben,a Tegl-féle terv jobb volt,de nem volt diszes külsejü,tehát Pollackhoz fordultak hogy egy megfelelö homlokzatot készitse az épületnek.Végül ez sem került finom architekturájával kivitelre,miután egy ismeretlen bécsi mester is közremüködött az [redacted] épitkezésnél és igy találunk most egy robusztus pillér ard tekturát,barokk,késöi barokk,végül magyar klasszicismus nyomaival. -469-472. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Egy.kt.5380./

1923
György Aranka: Evangélikus templom-müvészet Budapesten.1938.

Pollack Mihályt emliti mint Krausz épitömester utódját.Pollack épitette a Déák-téri ev.templomot a " palatinus stilus"-ban.-Nehezen megállapitható hogy Pollack mit vett át Krausz terveiböl,Krausz 1798-ban halt meg,a templomépitkezése pedig 1799-ben kezdödött.-Pénztelenség kötötte meg a mester kezét,az épitésre felhasználható anyag nem volt jó.Elmaradt a Pollack által még akkor tervezett diszes,oszlopos elöcsarnok,csak késöbb épült a mai bejárat.- Képekkel.

15.16.-24.1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert..

/ Vár.kt.1700./

M.Mérnök.és Épit.Egylet közlönye.1940.

ifj.Csemegi József ismerteti Schoen Arnold:"A pesti Déák-téri ev.templom", c.művét,azt mondja hogy Pollack Mihály az 1798-ban meghalt Krausz épitömester tervét figyelembe véve,1799-1808 között épitette fel a templomot.Hild készitette 1856-ban a már Pollack által tervbevett oszlopos homlokzatnák tervét./Pollack 1855-ben halt meg./Schoen kimutatja,hogy Pest monumentális középületeinek történetében a Pollack-féle ev.templom jelenti a stilusváltozást,a templomépülettel kezdödik Pest épitésztörténetének március elötti reformkorszaka.-109,110. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21 /

Historia. 1928. 1.sz.

Romhányi ~~Horváth K.~~:"Az épitömüvészet kezdetei Pesten" c.cikkében a nehézségekröl ir,amelyeket a később hires épitömestereknek kellett leküzdeniök,hogy a pesti kömüvescéhbe felvegyék.* P.M.jelentkezett épitömesteri vizsgálatra,de kifogásokat emelték ellene,1799 augusztusában a pestvárosi tanácshoz fordult ez ügyben,de ott is Kögl tan.1800 májusában ellene foglalt állást,de végül nem tudták megakadályozni megtelepedését,mert már 1806-ban Hild Jánossal együtt ök álltak a helybeli kömivescéh élén.- 39. l.

* itt is az hogy ha landó feleségül vennu Krauszné Bosgsch Erzsébétel (40.l)

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

Mnemtek 4194

x

/ Sz.kt. 12004./

x V.S. szerző

Épitö Ipar.- 1906.

"Régi pesti épitömesterek életéböl" c.cikkében emliti a nehézségeket amelyeket P.M.és kortársainak le kellett küzdeni,hogy felvegyék öket a kömüves-céhbe.Azt irja,hogy nem volt P.M.-nak más választása mint hogy Krausz mesterének özvegyét nöul vegye./Nem történt meg.P.Albert./- Elöször az özvegy aki urának ép.jogával birt adott kötelezö igéretet,ezután P.a céhhez fordul hogy letegye a vizsgát, a céh elöször Krausz 12 ftos tartozását követeli töle,azután azt is hogy vegye el elöször az özvegyet ne hogy és az árvák terhelyék a céht.Krauszné erre lemondott a céh jövöbeli támogatásáról.Azután mégint kifogásoltak hogy P.nem töltött 3 évet az országban.1790-ben a szépitési biz.megalakulásával gyengült a céh bénitó hatása. P.érvényesülését annak köszönheti hogy ö volt az archit.formáknak a müvészibb felfogásának egyik elsö uttöröje.

297-299. 1.

P.d. bécsi származásu, 1798 telepedett le
Emlete 1799/14900 helytt-rendeletet amely tiltja a
munka átruházását pallérokra. Kőpt ily úgy miatt
szigorban büntetni akarja Landherst mert úgy
kifátszható a terek bemutatását és ellenőrzését

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Mucsulák 5252

/Vár.kt. B 301/6./

Horváth Enriko: Budapest e Milano. 1940.

Emliti a szépitö bizottságot 1808-ban,az akkori idök kimagasló épitésznek mondja P.M.-t,aki elöbb dolgozott Milanoban Leopoldo P.bátyánál és magával hozta onnét a neoklasszicismus formáit és ezeket egyénileg alkalmazta, főmüve Pesten a N.Muzeum /képpel/,ez alkalommal emliti Rafael Montit, lombard szobrászt.- A szerzö még emliti a P.M.által Olaszországban tervezett kis jonikus templomát.- 20.21. 1. kivonatolja 31-beli dolgozatomat

A klasszicizmus vezető alakja P.M.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 50.139./

Uj Idők. II.1913.

" Tünö házak ",c.cikkében a tünö épületek közt emliti a Déák-Téri ev.templomot,amely ép szász éve az evangelikusoké,a muzeumépitö P.M. épitette.-

166.1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

Mnemlék 3730

/Egy.kt. Gd 4r 1024./

Umění na Slovensku Praha 1938

Sourek Karl:"Kunst in der Slovakei." Prag,1929.

767.sz.alatt/tévesen 770 sz.,nyomdahiba/ hozza a Beszterce-Bányai-i/Banska Bystrica,Neusohl/ ev.templom képét: Kis tympanon-motivum,plasztikus homlokzat, portikus teljes oszlopokkal,épitette Pollack Mihály 1803-ban.- 70. 53 l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló.1912.nov.24.

" A Déák-téri templom " c.cikkében arról számol be hogy a Belváros szabályozása folytán a P.M.által épitett ev.templomot le fogják bontani és helyette egy uj templomot fognak épiteni,lehetöleg azon a vidéken ahól szászéves hagyományok már kötnek az egyházat. 11. 1.

P. neve nem szerepel, inkább az érdekli a cikkiröt h. a m. és nemet egy, hiszkönség kulturálása mint eredmény az majd.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.011./

Arch.Értesitö. 1874. VIII.köt.

Dr.Vajdovszky János cikkében a szepes-olaszii kat.plébánia-templommal foglalkozik és azt irja,hogy 1832-ben hozzáépült a templom nyugati részéhez még egy toldalék,szerencse hogy ezen megtoldási müvet egy igen gyakorolt épitész/tévesen kömüves irja/,P.M. vezette,ugy hogy a régi épitéstöl meg sem lehet különböztetni.- 65. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21./

Historia, 1929.

Kelényi B.Ottó:"A gellérthegyi csillagvizsgáló" c.cikkében arról ir hogy Pasquich János a Pázmány Péter tud.egy.csillagvizsgáló intézetének csillagásza,hogy sürgesse az épitési hivatalt,költségvetést kért P.M.-tól és Kardetter ácsmestertöl,ezek eleget is tették a felszólitásnak,de azután a helytartótanács mégis elfogadta az épitési hivatal költségvetését.- ~~105. l.~~

Pantheon emléklapok 57- és 99

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 78.066./

Gerevich Tib.: Magyarországi művészet Szt.István korában.

Szt.István Eml.könyv.kny.-a./III.kötetéből./

Azt irja hogy a pécsi dóm sokat szenvedett a P.M.-féle / 1805-27/ restaurátié által,angol,sőt anglikán neogotikus stilben épitette át.-

95. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50.021./

Budapesti Szemle, 1874.

Pulszky Ferenc: " Jellemrajzok.Széchényi István." c.cikkében arról ir hogy Széchényi a magyar arisztokráciát,amely Bécsben élt,le kellett csalnia Pestre,de akkor lakhatóvá kellett tennie Pestet.A nádor csinos polgári várost akart alkotni Pestből P.M. és Hild épitkezéseivel,de Széchényi phantáziája magasabbra szállt,világvárost akart,kereskedelmi gócpontot keletfelé.-

nem jelentős

26. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 2511 /

Orsz.Régészeti Társulat Évkönyve.1923-1926. II.köt.

Kapuváry Gábor:" Barokk művészetünk olasz kapcsolatainak kérdéséhez ",c. cikkében azt mondja hogy a barokkot követö uj stilusban a magy.művészet uj virágzásba zökken,mikor P.M. magával hozva milánoi éveiből Giuseppe Piermarini és Leopoldo Pollack hagyományait,a lombárd klasszicismus közvetlen örökséget.- 264.l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1186/944 /

Nouvelle Revue de Hongrie.1944.febr.

Genthon Étienne:"L'architecture du classicisme en Hongrie" c.cikkébe azt mondja hogy Magyarországon a klasszicismus épitészet körülbelül egy fél évszázad tartott.Pollack Mihályt e periodusnak elsö és leghiresebb épitésznek nevezi,felsorolja a mester épitkezéseit,részletesen leirja öket különösen a Nemzeti Muzeumot./Képe/.

33.34. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 50.139./

Uj idök. 1927.II.

Lyka Károly:"Egy ujjáéledt mester" c.cikkében azt irja hogy P.-al majdnem szász éven át nem igen törödött valaki,de most ujjáéledt,kezdték utánozni,ujra letelepitési engedélyt kapott.Hivatkozik azután Lechner J.könyvére a Nemzeti Muzeumról /1927/,dicséri a könyvet hogy ujra életre keltette P.M. emlékét.- 98. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.12004./

Építö Ipar. 1891.

Ney Béla:"A nemzeti muzeum ",c.cikkében azt irja hogy az épület tiszteletet keltö méretei és arányai,meghaté egyszerüsége dicséri a mestert,P.M.-t akinek nevét az épület tette halhatatlanná.-De azt mondja hogy szakértö szemmel lehet hiányokat és hibákat találni,de ennek dacára elismerésre való és imponáló. Reméli,hogy az akkor készülö Arany szoborral együtt a Muzeum is egy neki méltó köntöst,kö-burkolatot fog kapni.- 361. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 2114./

Művészet.- 1908.

Arról számol be,hogy állitolag P.M.művét a N.Muzeumot le akarják bontani mert szük és nem felel meg a mai kornak,azt mondja, remélhetö hogy meggondolja magát a középitési bizottság.-Mert nem csak egy darab historiát vágnák ki a főváros testéből,hanem vandál pusztitás is volna,az emberi épitésmüvészete szenvedne fájdalmakat.-

63.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/135-2./

Häufler Joh.: Histor.topogr.Skizzen von Ofen,Pest u.deren Umgebung.1854.

A szerzö az 1854 évi épitömüvészetröl Pesten irva emliti a nevezetes épitészek közt P.M.-t,különösen foglalkozik a mester Nemzeti Muzeum épületével.- 154.l. 309.310. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.80.448./

Lázár Béla: Művészet.- 1938.

Arról ir hogy a klasszicismus szelleme Európában azt követelte hogy a muzeumokat csak görög stilusban épitsenek. Az akkori muzeum-épitök,Smirkes /London/,Schinkel/Berlin/,és emliti Budapesten P.M.-t a Nemzeti Muzeum szerzöjét.-

309. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 198.312./

Kubinyi Ágoston: A magyar Nemzeti Muzeum.-1848.

Kubinyi a N.Muzeum igazgatója felsorolja a magy.nemzeti gyüléshez irt füzetében többek közt egy oldalon P.M.épitész költségvetését a keritès-,belsö berendezésre-,fölépcsö kiegészitésére-,tüzfalak-,kargyertatartók,keritésre-stb.vonatkozolag.-

49.51. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 916./

Társalkodó. 1838.

Panaszkodik a háztulajdonosok nevükben, hogy az elpusztult épületek ujboli felépitésére a nagy árviz után nehezen lehet mesterembereket kapni, bár a helybeli épitömesterek P.M., Hild, Wieser Czéfall és mások dicséretes kézséggel elöállottak.

178. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 213./

Magyar Művészet. 1933.

Zádor Anna: "Soproni könyvek" c.cikkében a Nagycenk-i kastéllyal kapcsolatban azt irja hogy itt,valoszinüleg irányitói minöségben müködött P.M.,aki Ringer József XVIII.sz.-beli épitkezését módositja.-

95. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 132.103./

Kremmer Dezsö:A régi Buda és Pest könyvekben és képekben. 1922.

A magy.bibliophil társaság harmadik kiállitásának katalogusában a szerzö 385.sz. alatt. " A régi sóhivatal helyén épült Wurmház terve P.M.-tól 1821-böl./ A föv.levéltár tulajdona./

35. l..

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 614/456./

Englaenderné:"Orvosok és kórházak Pest-Budán,a legrégibb időktöl a városok egyesitéséig.- 1930.

Azt irja hogy a tanács 1832-ben elhatározta a Rókus-kórház kibövitését.Miután Kasselik terve elkalódott,P.M.kész tervét 400 ágyra elfogadták.-

1837-ben hozzáfogtak az épitkezéshez,amelyet apja tervei szerint fia Ágoston végezte.Az 1838-as árviz által gátolva,1840 juliusában befejeződött.

103. l.

A Fer.József kórházról a Hársfa utcában azt irja,hogy P.épitömester terve szerint felépült 1848-ig. 114. l. / Keresztnevet nem emlit,valoszinüleg P.Ágostonról van szó,lásd " Életképek" 1846.II./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan.2101./

Lestyán Sándor:"Pest-Budai regélö." - 1940.

Arról ir hogy a Rókus kórház, amelyet 1784-ben épitettek,1832-ben szüknek bizonyult,P.M.tervet dolgozott ki 400 betegre,az épitkezést Ágoston fia hajtotta végre és fejezte be 1841-ben. 65. l.

Emliti hogy P.M.épitette 1806-ban a várbeli sándor palotát. 103.l.

P.M.neve szerepel a nemzeti kaszinó /Pesti kaszino/ tagjainak névsorában.-126. l. Emliti Hansen profeszor szavait,aki azt mondta P.M. N.Muzeumáról: " Egyetlen változást szabad csinálni: márvánnyal kell burkolni homlokzatát,hogy soha el ne pusztuljon ."-Leirja a N.Muzeum történetét.. 136.137. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 883./

Pest. 1943.
jun. 21.

Arról számol be hogy a főváros tervbe vette a József fiu-árvaház,/P.M. épitette/ lebontását és ott épülne a tud.egyetem uj TBC pavillonja. A modern árvaház a Népliget közelébe kerülne.

2.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.80.382./

Schoen A.: " A pesti Szt.Rókus kápolna." 1938.

A kápolna történetével kapcsolatban azt irja, hogy a kórház fennállásának negyvenedik évében szükséges volt már ennek kibövitése egy szárnyépület által.P.M.-terve szerint kezdte Ágoston fia az épitkezését 1837-ben,de az 1838-as árviz egy ideig megakasztotta a munkálatokat.-

11. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21./

Historia. 1928. 1.sz.

Horváth Károly:" 1802-1872.Hetven év a Ludovika Akadémia alapitási történetéből " c.cikkében foglalkozik részletesen a Ludoviceum keletkezése és történetével. Azt irja hogy az épitkezéssel P.M.lett megbizva,épitészeti gondnokul Gömöry Károly rendeltetett.-1830.junius 28-án volt az ünnepélyes alapköletétele,az alapköben elhelyezett emléktáblán P.M.lett emlitve mint épitömester. 1836-ban elkészült az egész épület 17 % megtakaratisással.- 42-45. l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21./

Historia. 1928. 1.sz.

Horváth Károly:" 1802-1872.Hetven év a Ludovika Akadémia alapitási történetéből " c.cikkében foglalkozik részletesen a Ludoviceum keletkezése és történetével. Azt irja hogy az épitkezéssel P.M.lett megbizva,épitészeti gondnokul Gömöry Károly rendeltetett.-1830.junius 28-án volt az ünnepélyes alapköletétele,az alapköben elhelyezett emléktáblán P.M.lett emlitve mint épitömester. 1836-ban elkészült az egész épület 17 % megtakaratisással.- 42-45. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 051/21 /

Historia. 1928. 5.sz.

" A Ferenciek-terén állott közkut" c.cikkében azt irja hogy a müvészeti kivitelü közkut pályázatára 1828 juliusában mások közt P.M.is kapott felhivást. Végül Feszl József köfaragómester tervét fogadtak el mint lególcsóbbnak,a szobrá munkákat Uhrl készitette/1835/. A kut most Köbányán áll. 85.86. l. Képe.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Miv.t.int.4710./

Magyar Művelödéstörténet. V.k.

Bierbauer V.az "Épitészet",c.fejezetben azt irja hogy a XIX.sz.elsö felében nem igen volt magyar épitész Pesten.Legtöbbnyire Austriából jöttek,köztük a leg nagyobb,Pollack Mihály,a Milánóban tanult épitész,aki a hirneves külföldi kortársai,Schinkel vagy Klenze között azért tünik fel,mert nem tudós pedanteriával épit görögösen,hanem a klasszicismust mint a barokkból szervesen nött stilust müveli,ami terveiböl is kitünik/N.Muzeum,régi Vigadó/.-

Az árviz után Pollack már inkább visszavonult,alkotó keze már hiányzott,Hild József és Kasselik Ferenc akkor szabványszerint épitettek.-

571-576. l. Kép 572.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. H 2.222. /

Die BIENE. Pest,1830.ápr.1.sz.

A Ludoviceum történetével foglalkozva részletesen leirja az épület tervezett beosztását.-Azt mondja hogy az egész telepet,különösen az épületeket,kiváló épitészünk Pollack Mihály tervezte.- 8. 1.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 33.170./

Pesti Napló.1855.január 4.

Azt irja:" Egyik érdemes polgárát veszté el tegnap fővárosunk, Pollack Mihály épitész hasznos élete 82-dik évében meghalálozott."-

Emliti a mester főmüveit a Nemzeti Muzeumot és a Ludoviceumot.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/Sz.kt.13407./

Historia. 1932.

" Buda és Pest 1809-ben." c.cikkében arról ir hogy Pestnek akkor 13 épitömestere volt,köztük Pollack és Hild a leghiresebbek.-

117. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/--------/

Bierbauer V.:" A magyar épitészet története".M.Szemle tság.1937.XIII.könyv.

Azt irja a klasszicismusról szoló fejezetben,hogy P.M.akkor a pesti épitészek egyik legkitünöbbje volt.1793 óta tanult Milánoban,mostohabátyánál P.Lipót mellett.Ez óvta meg öt,hogy a mindinkább erösödö archeológikus irányba tévedjen amely Schinkel és Klenze klasszicismusát ideologikus meddöségbe vitte.-

Felsorolja P.M.épitkezéseit a Déáktéri ev.templomtól,1799-töl kezdve.- Azt mondja,hogy P.M.-t egyszerü külvárosi házaktól palotákig,a bájosan igénytelen városligeti vendéglötöl a N.Muzeumig minden feladat érdekelte.-Törödött nem csak a nagy elképzelésekkel,de az épület részletformáival is,érdekelte öt a vigadó butorzata és a Muzeum ajtóinak veretei és kilincsei.-

Azt mondja P.M.önmagában biztos müvészi egyéniség volt.Müvészetét állandóság jellemzi.- Az épitészeti feladat számára térkompoziciós feladat volt.- Ötletes volt a szerencsétlenül elszabott telkek felhasználásában.-

A N.Muzeum lépcsöház kétemeletes,a felsö emelet oszlopos tere a legnagyobb olasz mesterek müvészi hagyományait követi és éles ellentétben áll e kor német muzeumainak hideghatásu lépcsöcsarnokaival.

Azt mondja még,mig másutt fejedelmek és főpapok oldották meg az épitkezéseket,nálunk a polgárság áldozókézsége tette lehetövé az épitkezéseket,P.nemes de egyszerü alkotásai feleltek meg e célnak.

221-229. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Vár.kt.R 69./439/
/081/ /

Kapuváry Gusztáv:" Az épitömesteri mult,jelen és jövö." 1938.

Felsorolja a XIX.sz.összes nevezetes épitömestereket,ezek közül P.M.-t is és azt mondja hogy ök mind az ipartestületbe tartozó épitömesterek voltak. Csak utólag kapták kiváló munkái miatt a " müépitész " cimet.-

13. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. Arch.120./

A HÁZ. 1911.IV. 3-4.sz.

Emliti egy Boráros tanácsos,1806-ból származó irat csomagot,ebben a Hildféle terv található,amelyet a mester a Dunaparton emelendö szinház és vigadóról készitette.-Ez az elgondolás jóval késöbb Pollack Mihály terve szerint megvalosult.- 91. l. Mellékletekkel.

Azt irja hogy Hild,Jung,Pollack és Zitterbarth a négy név a régi Pest épitömüvészetében.- 263. l.

A Kigyótéri Párizsi-ház terve,lakóház terve Pollack M.-tól.-

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 9011./

Művészeti Szalon./Cluj Kolzsvár/.1928.III.évf.2.3.f.

Képek: A Főth-i gr.Károly Lászlóféle kastély,épitöje P.M.

2.sz. 5.l.

A Gyömröi gr.Teleki Tibor féle kastély.Épitöje P.M.

3.sz. 5.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.152.843./

Imrényi Szabó Imre: Öreg udvarházak. 1944.

Közli a Tápioszentmárton-i Kulinyi-Blaskovich kuria képét: "Tervezte
P.M. a Nemzeti Múzeum halhatatlan épitöje, olaszországi tanulmányai alapján."
14.15. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

I. / Egy.kt. Gd 4r 2207./

/Egy folytatással./

Zádor - Radós:"A klasszicismus épitészete Magyarországon."1943.

Zádor,P.M.-ról a forrásmüvek közt a legtökélesebb életrajzot nyujt,főadatai: P.M.született Bécsben 1773./aug.30.-án/,meghalt Pesten 1855.jan.3.-án/Nagyhid-utcai házában//el lett temetve kivánságára szerint a Tótfalui r.k.temetöben,sir emlékét hálás tanitványa Ybl Miklós készitette 1857-ben,a második világháboruba részben megrongálodott/.Apja,P.József az alsó-ausztriai Hadersdorfban született mint épitömester kezelte Bécsben Kaunitz hczg.házait.Elsö házasságából született fia,Lipót,állami épitészként jelentös állást töltött be Milánoban.- P.M.kömives szabaduló levelet a perchtolsdorfi kömives céh állitja ki 1792.jul.7.én.- Egyi-dejüleg a bécsi akadémián tanulmányokat folytat,tanára a hirneves Hohenberg már korán észreveszi tehetségét.-Utána Milánóban Leopoldo bátyánál tanul.-1794-böl maradt egy rajza egy kis jón templomról amelyet ö tervezte.- 1794-töl 1799-ig hollétéről nincs pontos adat,1799-ben már Pesten találunk az ev.templom épitkez zésénél/valoszinüleg már 1798-ban Pesten volt mert Krauss épitész aki mellett dolgozott ez évben már meghalt/.- Nehezen veszik fel a pesti kömüves-céhbe, Krauss özvegyét azért nem vette el mert ö rá szállt férje jogositványa.- 1802-ben nyeri pesti polgárlevelét.- Közben épiti a Déák-téri ev.templomot.-1800-ban már szerepel aláirása a budai szinház világitási munkálatainál.-1803-ban a

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

II. / Egy.kt. Gd 4r 220

Zádor - Radós:" A klasszicismus építészete Magyarországon."1943.

Folytatás: Józsefvárosi templom hibás boltozatának megvizsgálásánál.- 1809-ben beválasztják a Szépitési Bizottságba,eleinte Hild Jánossal,ennek halála után egyedül dönt építészeti kérdésekben.-1810-1830 közt főleg polgári épitkezésekkel foglalkozik,később inkább középületeket épit.-A Muzeum épitkezésének befejezése után /1846/már fáradt,igyekszik helyét Ágoston fiának átadni és ezenkivül Ybl Miklóst alkalmazza irodájában.-1846-ban lemond a Szép.Biz.viselt felügyelői tisztségről.- A nagy árviz utáni idökben az épiési munkákban alig vesz részt,ugyanekkor Hild József vagy Kasselik csakugy ontják az uj még uj terveket,csak kisebb tehetségü fiát Ágostont támogatja vállalkozó jellegü iroda létesitésével.- 39-91. l.

/ P.M.épitkezései,amelyeket Zádor A.szintén részletesen tárgyalja e helyen nincsenek felvéve,miután ezek egyenként P.M.épitkezéseinek anyagában már szerepelnek a szerzö ezeken kivül még emliti a besztercebányai ev.templomot,még emlitendö is P.M.Bicske-i kastély,kápolna és csillagvizsgáló tervei,ezek a fenti anyagban nincsenek felvéve./

/Említésre méltó még hogy P.M.szerepel azok között,akiket Széchényi István meghivott a Lánchidra vonatkozó első ünnepélyes tárgyalásra 1832.febr.10-én,amikor egy vásonyra huzott ivlapot aláirták.P.M.-nak volt Tahiban egy kis szölöje és gyümölcsöse,ott épitett magának saját tervei szerint egy még ma meglevö kis nyaralót is és ezért akart ott eltemetve lenni./ A zárójelben levö részek P.Albert megjegyzései.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.172063./

Hekler A.:"Budapest als Kunststadt"Küssnacht.1933.

Pollack Mihályt az empire korszak legtehetségesebb épitésznek nevezi és felsorolja épitkezéseit,különösen foglalkozik a Nemzeti Muzeummal.- 83-87. l. Képekkel.

Emliti Ybl Miklóst mint Pollack tanitványát.- 95.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Magyar Müvészet. 1932.

Rabinovszky Máriusz: Hildebrandt Hans"Die Kunst des 19.u.20.Jahrhunderts " c.könyvét ismerteti és panaszkodik hogy a külföld hézagosan ismeri a magyar épitészetet.Épitészeink közt emliti ugyan Pollack Mihályt,de tudomást sem vesz pld.Ybl vagy Lechnerről.-

61. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. 84351-2./

Hekler A.: A magyar müvészet története. 1934.

Azt irja hogy az empirekorszak legmagaslóbb épitésze Magyarországon P.M. volt,a nemzet történeti önérzetétöl befolyásolva készitette a N.Muzeum terveit /képe 128.l./ és 1837 márc.1-töl keltezve büszkén irja a nádornak hogy:" a tervezett épület,melyhez foghatót a Monarchiában aligha találni,meg fog felelni a Nemzet méltóságának." - Foglalkozik azután P.M.épitkezéseivel és azt mondja hogy a Muzeum homlokzat megoldásának elözményeit a mester által épitett vidéki kastélyokban/ Fót,Alcsut,Gyömrö / találjuk meg.- Hild Jozsef kortársának müvészetét szárazabb,tömörebb és nehézkesebbnek mondja.-

199.200.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt. 016610./

Éber: Művészeti Lexikon.- 1926.

Névszerint emliti P.M.-t/1773-1885/,bécsi születésü,Milánoban tanult, később Pesten telepedett le.Felsorolja a mester összes épitkezéseit köztük a N.Muzeumot,amelyről azt mondja hogy sajnos az akkori pénzügyi viszonyok miatt nem épülhetett nemes anyagokból mint az egykori külföldi alkotások.-

640. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 15546./

Magyar Épitömüvészet. 1909.

Kabdebó Gy.:" A renaisszance épitészet kezdete Magyarországon " c. cikkében azt irja hogy a pécsi dómot 1882-1891 közt ujjáépitette a bécsi Schmidt Fr.épitész,annak a kevébbé sikerült restaurálás helyébe,amelyet a pesti P.M.annak idején a régiböl alakitott a XIX.sz.elején.- 9.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12571./

Képes kronika. 1941.3.sz.

A régi Vigadóról irva,azt mondja hogy Aman bécsi épitész és P.M.1806-ban kezdték meg az épitkezését.A Dunára nézö empire vigadó a városnak 600 ezer ft.-jába került,P.M.legnagyszerübb müve volt,amelynek fényét,pompáját Europa-szerte csodálattal emlegették.- 24. l. képpel.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ H 50.189./

Buvár. 1939.ápr.

Koch Sándor:"József nádor a mécénás" c.cikkében azt irja hogy a nádornak nagy öröme volt amikor az orsz.gyülés megszavazta 500.000 ft.-ot a Muzeum épitésére.Megbizta P.M.-tnagynevü épitészt a tervek elkészitésével"Olyan épületről lesz szó",irta P.-nak" melyhez hasonló az egész monarchia területén alig lesz található." 265. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 213./

Magyar Művészet. 1926.

Ligeti Pál:" Helyünk a világban." c.cikkében azt irja hogy már több izben elhangzott az a vélemény ,hogy a P.M. és a Hild "Palatinus-stilusa", frisebb,melegebb és művészibb mint a külföldi tudákos klasszicismus.-

20.l.

Pollack Mihály bibliográfiája.

Pollack Albert.

/--------/

Szekfü Gy.szerk. Mi a Magyar ? /Magy.Szemle könvei./

Gerevich Tibor:"A magyar müvészet szelleme", Városkép c.fejezetében azt mondja hogy a klasszikus formai idéál Italián átszürve jutott müvészetünk vérkeringésébe pld. Pollack Mihály neoklasszikus épitészetében.-

458. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 16671./

Műgyüjtö. 1930.

Ligeti P." Ungarns Rolle im Rahmen europäischer Baukunst ",c. cikkében azt irja hogy a külföldi klasszicismus inkább hüvös,rideg volt, azt mondja hogy nálunk a melegebb és elevenebb P.és Hildféle klasszicismus magasabban áll mint Klense-féle klasszicismusa.

250. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 13.597/3./

Jászberényi Jászmuzeum Évkönyve. 1938-43.

Ismerteti általában a P.M.-ra vonatkozolag " Adatok Jászberény multjából" c.munkának P.M.-ra vonatkozó már feldolgozott anyagot és azt irja még " A mai városháza,melyet P.M. és Bedekovich terveiből 1838-ban épitették fel, a József nádor korszakbeli magy.épitészet egyik legszebb vidéki alkotmánya."-

142.168.176.178. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. B 17734./

Dr.Zádor Anna: A Nemzeti Muzeum. 1953.

Ismerteti általában P.M.-ra vonatkozolag a már feldolgozott anyagot.Még emliti,hogy Nobile és P.M.közti viszonya mutatja a klasszicismus két ágának harcát.- Nobile elméleti képletekkel dolgozik,akadémikusan megmerevedett felfogásban,P.M. ezzel szemben az egészségesen fejlödö,mult és jelen épitészeti gyakorlatának talaján állé épitész. 11.12. l.

Arról is ir hogy P.M.a nádorhoz cimzett beadványában már eleve hozzájárult a béremeléshez,bár ez költségvetését zavarta és védelembe vette munkásait a tulkapások ellen. 13. l. Ir még az igazságtalan és tudatlan kritikáról/Hunfalyy,Honderü,Spiegel stb./ 29. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 261.308./

Lyka K.: A művészetek története, II. kiad. 1939.

Azt irja hogy P.M. és kortársai elödjei/ Hefele, Aman, Hillebrandt/ nem vették részt kulturéletünk kialakitásában, müvelödési ideáljuk idegen volt a mienktöl. Csak a 19. sz. hajnalán kezdenek szerepelni kiváló klasszicista épitészeink, köztük P.M., azok itt éltek és részesei voltak müvelödésünknek. -242. l.

Emliti a N. Muzeumot. Képe 205. ábra.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.13532/XXV.2./

Petrovich Elek: Jegyzetek müvészetünk történetéhez a 19.sz.első felében.

1933.

Azt irja hogy müvészetünk 1800 körül kezdte visszahéditani a mi, osztrák müvészek által uralt területeinket.P.M.mint müvész,legkiválobb képviselöje lesz annak a kimondott magyar klasszicismusnak,amely Pestre és Budára hosszu idön át rányomta bélyegét.-P. és Hild az olasz müvészet forrásából meritettek.Italia irányité szerepe vetekszik Bécs befolyásával.-

6-8. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Sz.kt.202.044./

Mátray Gábor: A N.Muzeum korszakai.- Pest,1868.

Arról ir hogy P.M.és Gömöry Károly gondnok kérelme folytán a nádor elrendelte 1838-ban a muzeumi gyüjteményeknek a muzeum telkén még állott régi épületekböl mielöbbi kihordását a Ludoviceum épületbe,hogy a Muzeum épület épitkezése mielöbb lehetö legyen.- 41. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.217.569./

Országh Sándor: Budapest középitkezései 1868-1882. Bp.1884.

Azt irja hogy P.M. 1805-1850-ig müködött Pesten./Tévedés: 1798-1855ig/, egészen határozottan és öntudatosan,de egyszermint finom izléssel volt ő a modern müépitészetnek megallapitója Budapesten.A N.Muzeum,a Ludoviceum,valamint számos magánház örökös bizonyitványai fényes tehetségének.- 204. l.

/ Sz.kt. H 213./

Magyar Művészet. 1930.

Lukács Gy.:" A fóti templom " c.cikkében említi hogy a templom Ybl Miklós müve.A két tornya kiképzésére vonatkozolag rámutatt arra,hogy P.M.is a pécsi dóm restaurálásának alkalmával a négy toronynak attikás,lapos végződést adott, ami az angol dómokat juttatja eszünkbe.-

543. l..

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 2114./

Művészet.- 1911.

Meller Sim.: " A magy.müvészet kialakulása a 19.sz.első felében" c.cikkében azt mondja hogy P.M.és Hild József szabták meg a forradalom elötti Pestnek épitészeti jellegét. A XVIII.századi zegzugos Pestnek városmagja maradt ugyan,de az élet mindjobban az északfelé fejlödö uj városrészbe huzódott Ennek széles,egyenes utcáihoz,szabályos négyszögletes tereihez,kitünöen illettek P.,Hild és követei oszlopsoros,elökelö palotai.-

178. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. 882./

8 Órai Ujság. 1927.jul.2.

Ir a Muzeum gyüjteményeinek vándorlásáról a Napoleoni háboruk idejében / l.a N.Muzeum-épület anyagában/,azt mondja hogy az épület finom szépsége iránt - mely örök emléket állitott P.M.épitészeti tudásának - a kortársaknak alig volt érzésük.Emliti a "Honderü" kritikáját 1847-böl,amelyben az épületet " nem megfelelőnek", " hatalmas kötömegnek " nevezi.- Ir azután Lechner Jenö, az épitész szellemében végzett restaurálásáról és Lechner a N.Muzeumról szóló könyvét emliti.- 4.old.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt. ---/

Révai Nagy Lexikonja.XX.k./Kiegészitések./

P.M.nevénél közli,hogy Bierbauer Virgil az épitész adataihoz/XV.k./ számos uj adatot és helyesbitést közölt a Magy.Művészetben I./1925/és II/1926/

/ A XV.köt.-ben P.M.igen rövid életrajza és főmüvei vannak emlitve téves adat nincs./

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.33.120./

Pesti Hirlap.1925.ápr.12.

" Budapest müemlékei ",c.cikkében többek közt ir P.M.és alkotásairól,ezek közt emliti elsö sorban a N.Muzeumot,a Párizsi udvart stb.

44.45. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Sz.kt.33.120./

Pesti Hirlap.1926.szept.24.

" Novemberben nyitják meg a teljesen átalakitott M.N.Muzeumot",c. cikkében arról ir hogy annak idején a gyöngyörü épület muzeum-jellegén csorbát ejtett a főrendiház beköltözése,a monumentális feljárat,a pompás lépcsőház,mind ami diszes és levegös volt az épületben elveszett a Muzeum számára. Ez pedig nem volt intenciója sem Széchényinek,sem a nádornak és P.M.-nak sem. A Muzeum részére csak a hátsó része maradt,a P.M.által elhelyezett ajtókat befalazták.Lechner Jenö restaurálása ezeket mind rendbehozta. 8. l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.Bq 700/60./

Schoen Arnold: A budai szobrászat két empire emléke.A Mübarát.I-1921.

Arról ir hogy a Sándorpalota Aman épitész tervei szerint készült 1806-ban mint az empire épitészetnek bámulatos egyszerü gyönge.Részletesen leirja külsö harmonikus architekturáját.Emliti a pazar berendezését amelyröl Schams leirásából a legtöbbet tudtunk meg.-Azután részletesen leirja a mytologiai tárgyu két dombormüvet és a harmadik reliefet is,amely bemutatja a Sándor család ösének, Sandrin lovaggá ütését Mátyás király által,a háttérben Szlavonia vára.-

A reliefeket Ferenczy István müvének tartja és hivatkozik az osztrák Lux kalauzoloik véleményükre is,ezt idézve.Emliti hogy Ferenczy egy évtizeden át a Sándorpalotában lakott amikor 1824-ben Rómából jött.De viszont azt is emliti hogy a Rösler-naptárban 1809-ben megjelent Rauschmannféle rajzon ezek a reliefek már láthatók,tehát legkésöbb 1808-ban már helyükön voltak,tehát idöbelileg nem lehetnek az 1824-ben Pestre jött Ferenczy müvei.Azonkivül a Helikonrelief Jupiterszobra jobb lába alatt mesterjegy van." H.vagy A.Kirchmmayer."Kirchmayer pedig Rösler szerint 1809-ben Pestnek egyedüli ismertebb szobrásza volt.-Tehát teljes bisztonságával a reliefek alkotóját nem lehet megállapitani.-186-189.l.

Arról ir hogy a klasszicizáló formát idegen müvészek,Kirchmayer és Wittwer honositották meg Budán.-224.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

Szönyi Ottó: Magyar müemlékek.Historia,I-1928.1.szám.Magy.müemlékek.

A min.elnöki palota átalakitásáról ir,emlitve hogy gr.Sándor részére 1806-ban Pollack Mihály épitette,dombormüvekkel pedig Kirchmeyer diszitette.E neoklasszikus épület belsejét 1928 nyáron Hikisch Rezsö épitömüvész fogja átalakitani,többek között a folyosót az épület közepére helyezik,központi fütést vezetnek be és a stukkodiszitményeket felfrissitik.Az épület külsején változás nem történik.-5-6.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

A miniszterelnökségi palota multjából.-Historia.Pestbudai emléklapok.II.1929 4-5.sz.

A miniszterelnökségi palota multjából a következöket ir: Helyén 1803-ig két régi laktanya állott,ezek később bérházak voltak.1803.okt.2-án vásárolta meg öket gr. Sándor Vince / gr.Sándor Móric apja /.Beszámol azután részletesen az adásvételi szerződésről.A vételár 20.000 ft.volt,később 10% emelték,gr.Sándor V.felesége is szerepelt mint telektulajdonos.-Gr.Sándor Vince és nem gr.Sándor Móric,emeltette 1806-ban Pollack Mihály által a palotát.-A palota első részletes leirása Schams 1822.évi munkájában olvasható/Vollständige Beschreibung der kgl.freyen Stadt Ofen in Ungern.Buda,1822.-Egy.kt.Ge 2115./az 1.iv.anyagában./-Schams nagy elragadatással ir a palota fényes berendezéséről,a télikertről,a meleg levegös központi fütésről, a vizvezetékről és a pazar istállóról.-Az abszolutismus korában lakott Albrecht fhcg.a palotában.A palota utobb a Pallavicini örgrf.hitbizomány tulajdonába került töle vette meg az 1881.évi XXVIII.törvénycikk felhatalmazása alapján a miniszterelnök 179.142 ft.-ért a min.elnöki hivatal részére.-10-11.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.Bp.1927.

Azon véleményének ad kifejezést,hogy Pollack Mihály a várbeli Sándorpalotát/1804-1806./alighanem ugyancsak Aman bécsi épitész tervei szerint épitette mint a Gizella-téri,1847-ben elpusztult volt német szinházat.-21.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.15.105/2./

Horváth Henrik: Budapest müvészeti emlékei.Bp.1938.

Azt irja hogy a Sándorpalota Pollack Mihály elsö önálló alkotása./Aman?/ A külsején részben még a barokk nyomai láthatók,a nagyterem mennyezetdiszében még rokokohullámok rezegnek,de az uj felfogás és térfogalmazás vitathatlan.

Pollack érett stilusában mégegyszer összefónódik az itáliai/lombardi/ formavilág és a német stilus.A kettönek összeforrasztása teszi Pollack Mihályt a pesti klasszicismus uttöréjét és legnagyobb mesterét.54.l.

A min.elnöki palota dombormüves képszalagokat emlitve,a legszebbeknek nevezi a maguk nemében,öket Kirchmayer szignálta.60.I.

Azt irja hogy a gr.Sándorpalotát Pollack Mihály gr.Sándor Moricz/Vince?/ részére épitette.A legkorábbi müve,részleteiben még tapogatodzó.Leirja még a kerek szalont és a disztermét.89.l.

A palota dombormüveit,Venus diadalmenetét és a helikoni ünnepélyt leirja es azt mondja hogy Jupiter lába alatt Kirchmayer mesterjegye látható.94.l.

Képe: CXXVI,CXXVII,CXXVIII,CLVI számu táblán.

Ev. tp-t O müvének tartja - dbg biz „kezdő bizonytalanság" 89.o

I.I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Bierbauer Virgil: A budavári miniszerelnökségi palota.MMi IV-1928.

Budapest városképének egyik legjellegzetesebb részletének mondja a patriarchálisan egyszerü min.elnökségi palotát.-Azt irja róla hogy okiratszerüen már nem ismerjük-eddig legalább-a palota épitészének személyét.Emlegetik Pollack Mihályt de viszont Aman János bécsi udvari épitömestert is./1765-1834/.-A két név nem mond ellent egymásnak.A német szinházat is Pollack M.épitette Aman tervei nyomán és többször elöfordult hogy Pollack M.-nak kellett a távolból tervezö bécsi épitész terveit a kivitelre alkalmas formába öntenie,tehát lehetséges itt is hogy Aman Bécsböl küldte terveit a kivitelezö Pollacknak.Különben észrevehetö a palota architekturájában Pollack keze,más terveiben számos olyan vonást találunk,amely a gr.Sándor palotájában elöfordul.-Részletesen ir a palota külön ritmusáról,emliti hogy nem mindenben ismerhetö fel Pollack keze,bécsies vonások is fedezhetök fel,tehát a két mester közös müve lehet.A homlokzat dombormüvü frizeket Kirchmeyer müvének tartja.Részletesen ir a belsö beosztásáról,a kerek termet az épület legelragadóbb részének és az empire korszak egyik legjelegzetesebb magyarországi téralkotásának tartja.Leirja a minisztertanács-,a tükörtermet,a M.Terézia szalont,a Boucher gobelintermet.Az udvárban levö Neptun kutszobrot szintén Kirmeyer müvének gondolja.-Azt irja hogy az épületnek két jellegzetes vonása van,egy régebbi a késöi XVIII.sz.-nak és egy ujabb a kezdödö XIX.sz.-nak.1867-ben álapitja meg egy megujhodási idöszakot.Emliti a lebontási tervet amelyet nem helyesli és a régi értékek megbecsülésére utal.325-334.l.Képei: 325,327,328,332.L.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.2093./

Magyar Kurir.1820.II.félesztendö.

Arról számol be hogy 1820.szept.14.,a király pesti látogatása alkalmával ünnepélyes kivilágitás volt este,többek között emliti hogy a gr.Sándor palota milyen szépen volt kivilágitva.-186.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.8546./

Honmüvész.VIII-Pest.1840.

Szobrászat c.rovatában közli egy beszélgetést amelyben elöfordul az a gondolat,hogy Mátyás király szobrát a várban a gr.Sándor palota és a fegyvertár közti téren kellene felállitani.149.l.-

+

I.Szt.György tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A miniszterelnöki palota termei.Vas.Ujság,1899.

Részletesen ismerteti a palota belsö beosztását és pedig a miniszterelnöki magánlakást,mely a szomszéd várszinházzal fedett folyosóval van összeköttetésben ezen át egyenesen a páholyokba lehet jutni.A sarokterem a M.Terézia korabeli gobelin butorokkal,a vörös terem,a nagy terem,a másik sarokterem kilátással a Dunára,a tanácsterem,a titkári szoba és a miniszterelnök dolgozószobája.-247.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/Egy.kt.szám nélkül./

Borostyáni Nándor: Ös Buda.Vas.Ujság.VU 1876.

Azt irja hogy gr.Sándor izletes palotája a század elején szembe tünöbb volt mint 1876-ban.Emliti Schams leirását a palota fényes berendezéséről, a nagy terem márvány falazatáról, aranyozott faragványokkal boritott padlatával és a télikertet.A külön diszes istálló nevezetessége volt a világhirü lovas és spartsman palotájának.249.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.

/Volt miniszterelnökségi palota./ H 1468

Pollack Mihály.

/ Egy.kt.302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1823.II.félesztendö.

A Hirdetések részében: Bor eladásról egy hirdetés,hogy a gr.Sándor féle uraságokon vagy Budán a palota kancelleriában lehet érdeklödni.-198 és 224.l. utáni részben.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1818.I.félesztendö.

Arról ir hogy 1818-ban nyáron Albert Szász herceg pesti látogatása alkalmával gr.Sándornál palotájában este nagy társasság volt.-329.l.

I.Szt.György tér 1-2. 1.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1814.I.félesztendö.

Beszámol arról hogy 1814.okt.25-én a Szövetséges államfök pesti látogatásuk alkalmával milyen ünnepségek voltak és emliti az esti kivilágitást.Felsorolva a kivilágitott épületeket a gr.Sándor házáról is tesz említést.272.l.
Másnap este gr.Sándor házában volt táncmulatság a magas vendégek tiszteletére. 273.l.

280

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszerelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1809.II.félesztendö.

Zászlószentelésröl irva emlitést tesz arról hogy a polgári osztályok a Szt.György-téren vonultak fel gr.Sándor háza elött.-49.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht/Schweiz/1933.

Azt irja hogy Budán,kivéve a gr.Sándor palotát,a palatinus korszak nem ige hagyott nyomokat hátra.81.l.-Stilus-kritikai okokból Pollack Mihálynak tulajdonitott épitkezések közül a gr.Sándor-palotát a legkimagaslónak mondja.Az elökelö-nyugodt facadénak alsó,dupla oszlopok által tagozott része egy Pollack Mihály fiatalkoru müveinél valoszinü motivumot árul el.-86.- Képe: 86.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.49581./

Porzó / Ágai Adolf/: Utazás Pestről Budapestre.Bp.1908.

Leirja az életet a min.elnöki palota elött délben a katonai örségváltás idején és arról ir hogy a régi min.elnökségi palotát/gr.Sándor palotát/ le fogják bontani hogy diszes épület kerüljön helyére,de hozzáfüzi hogy aki szereti hazáját busan szemlélni fogja e palota eltünését.139.l.

A vár leirásában mégegyszer emliti a palotát mint a min.elnök lakását.-
154.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r./

Hazai és külföldi tudósitások.1820.II.félesztendö.

Arról ir hogy 1820-ban szept.11-én Ferenc király Pesten volt és este a kivilágitott épületek között gr.Sándor házát is emliti.-174.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

Jacoby Péter: Buda és Pest 1809-ben.Historia,V-1932,1-4.sz.Pestbudai emléklapok.

Említi mint kimagasló magánházkat a várban a gr.Sándor és a gr.Teleki palotákat a Szt.Györgytéren.A massziv,pompázó stilusban épült Sándor-palota a legujabb stilusban épült/1809/. 104.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

158791

/ Vár.kt.B 914/120./

Hunfalvy Johann: Pesth und Buda nebst Umgegend.Pest,1859.

A vár leirásában azt irja hogy a fegyvertárral szemben áll a gr.Sándor-palota,azt mondja hogy izléssel van ugyan épitve,de azért nem tul diszes,de belseje nagyon elegánsan és kényelmesen be van rendezve.A kir.vár helyreállitása elött itt lakott a főherceg helytartó.-114.l.-

64. 1799 - Városlágit
1808 Szép Ilona
97 - Lánchid leirása oroszlános litografiával
102 alagut
140 dicseri obudai zsinagógát
152 ev-tp leirása semmi kritika
155 N-al és P. lebécsulése

-/-

170. Man hat in neuester Zeit verschiedene Formen
des Baustyls mit gutem Erfolg angewendet,
wodurch die einförmige Monotonie der
Massen glücklich beseitigt wird
Mint egyetlen szép palotát a Károlyit
emeli ki

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

50.015

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Hauszmann Alajos: Budapest épitési fejlödésének történetéböl.Akadémiai értesitö XXXVI-1925.

Arról ir hogy Pollack Mihály több lakóházat,palotát és nyilvános épületet emelt,ezek közül emliti a g.Sándor palotát is,most min.elnökség.Pollack Mihályról azt mondja hogy minden müvében a gondolkozó és finom müvészt lehet felismerni és utánzásra serkentette az akkori ifjabb épitész-nemzedéket mint pld. Hild Jószefet aki Nobile bécsi épitészirodájából jött és Pollacknak segédje lett

37.1.

36: P. Schinkel tanítványa volt, Redout és nemet szinkász P. müve – P. később Klenzenél, München dolgozott, e két mester hatása látszik rajta – müvénél, müvészi értéke a kor külföldi mestereinek müveivel egyenlő magas fokon áll.

37 részletesen dicséri a dunszemet amelyet Kauzen ódott meg a bővítés-átalakítás ellen. Sándorpalota, alcsuk Kervár az ő müve.

696

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.14-10./

Meller Simon: A magyar müvészet kialakulása a XIX.sz.elsö felében.Müv.X-1911.

Azt irja hogy elsö nevezetesebb klasszicizáló épületünk Sándor gr. budai palotája,melynek akkor világra szoló hire volt s mely nyomott arányaival és szigorubb egyszerüségével az empire izlésének jellemzö példája.- *

Arról is ir hogy Pollack Mihály/ 1773-1855/ és Hild József/1789-1867/ Hild János épitész fia,szabták meg a forradalom elötti Pestnek épitészeti jellegét.178.l.

* nem mondja h.P. müve
a klasz. nem „nemzeti müv" – e korszakban európában
schol sines „nemzetiesebb épit. – csak kisárjalak
rapátosságok. – ez a pesti épitészetben is megvan

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Nádasdi Heincz Katalin: Alt Rudolf pesti látképei." Budapest ",II-1946.

A klasszicizáló stilusról irva azt mondja hogy a XVIII.sz.vége felé jelentkezett Magyarországon az 1800-as évektöl a szabadságharc kitöréséig,polgári és javarészt nem főuri pártolás révén.Emliti Pollack,Hild,Kasszelik és Zitterbarth épitészeket és a számos alkotások között a min.elnökségi,volt Sándorpalotát is.
132.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.

/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Gerő László: Budapest templomai az ostrom után."Budapest",II-1946.

Arról ir hogy a városban legkedvesebb és legszebb müemlékeinket siratjuk és felsorolja öket,emlitést tesz arról hogy a várban is a romok között ott van a min.elnökségi palota.156.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Péczely Béla: Buda az ostrom után."Budapest",II-1946.

Pfannl Egon az ostrom utáni rajzait leirva,a tizenkét lapot,tizenkét gyászbeszédnek nevezi,a rajzok között a volt min.elnökségi palota romjait is emliti.-37.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Molnár József: Muzeumi élet.M.művészet.XV-1948.

A szfv.történeti muzeumról irva emliti a második terem anyagát,amely a XIX.s
elsö évtizednek késö-barokk,copf és klasszicizáló stilusát mutatja.Többek között
emliti hogy ebben az évtizedben készült az egyik legszebb klasszicizáló stilusu
palotánk is, a min.elnökségi palota.-237.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.21.850/4. /

Borbiró Virgil: A magyar klasszicismus építészete.Bp.1948.

Képek:

47.sz. A Sándorpalota homlokzata.Szöveg: Épült 1806.Tervező Aman János,majd Pollack Mihály.-

48.sz. A Sándorpalota diszterme.

49.sz. A Sándorpalota kerekterme.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r./

Jeszenszky Sándor: Háborus mükincsveszteségeink.Magy.Művészet.XV-1948.

Az igen sok mükincsveszteségek között emliti a min.elnökségi palotából hiányzó két párizsi gobelingarniturát a Boucher-szalonból és több a XVIII sz.közepéröl származó elsörangu francia butordarabot.102.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Borbiró Virgil: Budapest épitészete a multban és jövöben."Budapest",I-1945.

Az 50 napos ostrom utáni károkról irva,sajnálattal megállapitja hogy a várban a Sándorpalota rombadölt,de épségben maradt viszont a Disz-téren a hatemeletes ház.Azután emliti hogy a 19.sz.elején a várbeli polgári város és a barokk kir. várhoz tartozó késöbarokk fegyvertár közé a Sándorpalota Amann és Pollack tervei szerint egy klasszicizáló épités.50-52.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Sötér István: Városrészek siratása."Budapest" ,I-1945.

Leirja a Sándorpalotát közvetlen az ostrom után,a beomlott padlását,a mester-
gerendáról lecsüngö szines selyemszalagokkal.A márványistállóban rothadt krumpli
a pincében egy félmesztelen nöi hulla.Empire kerevet és szerteszort levelek a
romok között.-128.l. Képe az ostrom elött és után,127.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.9-75 4r./

Sötér István: Bucsu a vártól."Budapest",I-1945.

Közli a.Sándorpalota és a többi Szt.György-téri épületei fényképét az ostrom után.Felvétel a várpalota kupolaroncsain keresztül. 19.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.317-4r./

Tér és Forma.1944-1945.

Közli a min.elnökségi palota képét és azt irja hogy 1806-ban épült azután közli képét az ostrom után mint rom.1945-ből.-168.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 309/50./

Tonelli Sándor: Nagyapáink Pest-Budája.Bp.1944.

A Budai oldalról irva említést tesz arról,hogy a kir.palotától északra állt homlokzattal a Sándorpalotával szemben a régi fegyvertár.A Sándorpalotáról pedig azt mondja hogy ez abban az időben Buda és Pest legkülönb magánépületnek számitott.Hid kötötte össze a Karmeliták régi kolostorával avagy templomával, amelyben a várszinház volt elhelyezve.-25,26.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Részletesen foglalkozik az akkori Sándorpalota mesterének kérdésével. Azt irja,hogy ama kevés épületek egyike,amelyek változatlanul megörizték eredeti alakjukat és szépségüket.Ékszerszerü finomságaival kiválik a magyarországi klasszicismus emlékei közül.A köztudatban a palota mestereként Pollack Mihály szerepel,Bierbauer Virgil,aki legbehatoabban foglalkozott az alkotó kérdésével ugy probálja a nehézségeket megoldani,hogy Pollackban Aman János bécsi épitész terveinek kivitelezöjét látja,kezemunkája fölegy a déli főhomlokzaton látszik, mig a nyugati homlokzat idegen vonásokat mutat.Hiányoznak sajnos hiteles adatok és az eredeti tervek.Megállapitható csak hogy helyén álló régi kaszarnyát gróf Sándor Vince veszi meg 1803-ban,a főhomlokzati évszám szerint 1806-ban készült el.A stiluskritikai elemzés Zádor szerint inkább Pollack szerzösége ellen bizonyit és olyan épitészre mutat,aki a bécsi késöbarokk épitészet példáin nevelödött,e feltevésnek Aman személye felelne meg de adatok hiánya miatt bisztosat nem lehet állitani.-49-50.l.- A klasszicismus legfontosabb emléke Budán a Sándor palotát mondja.-156.l.-Emlitést tesz a min.elnökségi palota frizekröl.-370.l.- A legszebb a klasszicus udvarok diszitö kutak között emliti a Sándorpalota kutját.-372.l.- Képe: 148.sz.,alaprajz: 371.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. R 73.különnyomat
"Marco Casagrande"/

Pálinkás László:Marco Casagrande.Olasz szemle.II.1942.

Azt irja hogy döntöen befolyásolja a magyar neoklasszicista épitészet alakulását a milánoi származásu Pollack Mihály./Tévedés,ugy az ö,mint mostohabátya Leopoldo Pollack,akinél Milánóban tanult,apja Pollack Józef osztrák származásu volt./-Pollack Mihály pesti müvei között felsorolja a várbeli Sándorpalotát is.- Különlenyomat: 6.l.- Olasz szemle: 736.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.317-4r./

Egy művésztörténész levele a " Tér és Formához".-Tér és Forma,1941.

Levelében többek között említést tesz arról hogy 1913-ban elhatározták a budavári min.elnökségi palota lebontását és helyére barokk palotát terveztek.

181.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 943/391./

Voit Pál: A Magyar Földhitelintézet székháza, volt Marczibányi palota és disztermei. TBM. IX-1941.

A Marczibányipalota köridomu helyiségről, a volt könyvtárról irva ezt a palota kis ékszerének mondja, összehasonlitva Pollack Mihály két hasonló alkotásaival, A Sándorpalota és a Fesztetichpalota köralakutermeivel állitja hogy Hild e ponton elérte, hanem tulszányalta a hirneves Pollack Mihály szinvonalát. 227-228.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. 328534. /

Lestyán Sándor: Pest-Budai regélö.Bp.1940.

A Sándorpalotáról irva azt mondja hogy helyén 1803-ig két régi kaszárnya állott.Sándor Vincze gr.a telket a tanácstól 22ezer pengöért vette meg.Emliti a hidat a palota és a volt Karmelita-kolostor temploma,késöbbi Várszinház között, amelyen a szinház páholysorba lehetett jutni,a vizvezetéket a városi viztoronyból.Schams leirásából emliti a palota külsö diszitését és belsö pompát,a központi fütést melegitett levegövel,a fürdöszobát,a hires télikertet és a diszes istállót.- A palotát 1806-ban gr.Sándor Vincze és nem fia Móricz épitette Pollack Mihály által,az abszolutismus korszakban Albrecht fhczg.mint kormányzó lakott a palotában.Késöbb a palota a Pallavicini örgr.hitbizomány tulajdonába kerül,mig 1881-ben a magyar kormány vette meg 179.142 ft.-ért a miniszterelnökség céljaira.-A korai empire eredeti szépségeit a palota a szükségszerü átalakitások után is megörizte,egyéni sajátossága hogy oldalfalai is gazdagon vannak diszitve.-103.104.l.-

Azt irja még hogy a föuraknak kedvence a bécsi Einsle festömüvész,József nádor meghivására Budára jött és a Sándorpalotában lakott.154.-

Emliti hogy a régi " Zeughaus " a Sándorpalotával szemben állt.-226.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5431./

Medvey Lajos: Vezetö Budapest szobrai megtekintéséhez.Bp.1939.

A miniszterelnökségi palota reliefekröl irva azt mondja hogy a mytologiai reliefeket Kirchmayer H./nem A./bajor szobrász készitette,kézjegye a Helikonünnepélyet ábrázoló relief jobb also szélén látható.Emlitést tesz még a timpanon alatti reliefröl,amely a Sándorcsalád Sandrin öséinek lovaggá ütést ábrázolja és az udvarban levö Neptun-kutról,állitolag Engel József müve.-

A gr.Sándorpalotáról még azt irja hogy ezt Aman tervei szerint Pollack Mihály épitette./1804-1806./- 12.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ac 1458/33./

Schoen Arnold: A pesti Kálvin-téri ref.templom.Bp.1939.

A Kálvintéri ref.templom belső stucca diszröl irva azt mondja hogy ezeket az akkor hires Maurer János végezte,aki a budavári gr.Sándorpalota szép stucca diszeit is készitette.-10.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5445./

Schoen Arnold: A pesti Déáktéri ev.templom.Bp.1939.

Azt irja hogy a Déáktéri ev.templom Pest épitészetének korszakalkotó müemléke az egyházi épitkezés terén akárcsak az egyidöben épült gr.Sándorpalota a várban/1806/.-12.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.13597/2./

Komáromy József: Adatok Jászberény multjából.Jászberény,1939.

A jászberényi városházáról irva emliti hogy ennek tervezésével Pollack Mihály meg lett bizva,aki mögött akkor már a régi pesti vigadó,a székesfehérvári megye háza homlokzata,a pécsi székesegyház részletes átépitése,a szekszárdi megyeház,a pesti gr.Sándor palota és a Ludoviceum épitése álott és aki egyidejüleg fogott Széchényi cenki kastélyának tervezéséhez.-6.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.12262./

Pannonhalmi Szemle,XIII-1938.Könyvismertetés.

A könyvismertetésben foglalkozik Horváth Henrik,"Budapest művészeti emlékei" c.munkájával és ezt kivonatosan közölve a miniszterelnökségi palotáról is ir,amelyet Horváth a klasszicismus stilusának egy szép példájának mondja.-151.l.

/Horváth fenti munkája a 3.iv anyagában található./

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.73-92./

Schoen Arnold: Ki volt a miniszterelnökségi palota külsö reliefjeinek a szobrásza ? Történetirás.II-1938.

Azt irja hogy a három relief-szalag a gr.Sándor palotán a Sándor család egyik öseinek lovaggá ütést,Venus diadalmenetét s a helikoni ünnepet ábrázolja, az utóbbi reliefen mesterjegy található.Több okból a szerzö arra a következtetésre jut,hogy ezeket a dombormüveket Kirchmeyer Antal készitette,akinek a városi levéltárban meglevö végrendelete szerint Kirchmeyer Józef szobrász volt a bátya aki Münchenben az udvarnál volt alkalmazva.-Azt irja,hogy régi képekböl megállapitható,hogy a reliefek legkésöbb 1808-ban már megvoltak.Kirchmeyer állitolag a palota belsö plasztikájának megalkotásában is részes lehet.A márványburkolatot és aranyozásokat Maurer végezte./ Déáktéri ev.és Terézvárosi kat.templomok oltárai./ 149-150.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.1101./

Szabó Ladislas: Une promenade á Budapest.Nouvelle Revue de Hongrie,LVIII-1938

Leirva egy sétát Budapesten felhivja az idegen figyelmét a várban egy empire épületre,a min.elnökségre.Vonásainak egyszerüségével és eleganciájával ugy hat mint az itteni Chatham House,emliti még hogy egy hires lovas és sport emberré volt. 545.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 213./

Kállai Ernö:Könyvismertetés.MMü.XIV-1938.

Bierbauer Virgil,"A magyar épitészet története" c.könyvröl irva azt mondja hogy könyvének utolsó képes melléklete egy budapesti bérházat mutat.Ez elöfordul a boritéklapon is és kitünöen megfér ott egy boltives tornácu falusi ház és a Pollack Mihály által épitett min.elnökségi palota és a jáki templom társaságában

287.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 726/56. /

Győry Aranka: Ev.templomművészet Budapesten.Bp.1935.

Pollack Mihályt az empireépitészetének legkimagaslóbb művészegyéniségnek mondja,Bécsben 1773-ban született,Pesten halt meg 1855-ben.-Közismert épitészeti remekei között emliti az Aman-al közösen épitett Sándorpalotát.A továbbiakban felsorolja Pollack Mihály más hires épitkezéseit.-15.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/Sz.kt.17165./

Birkás Géza: Egy elszászi francia nemes dunántuli utazása a 18.század második felében.Győri Szemle,III-1932.

Az utazó budai látogatásairól irva azt mondja hogy az illetö megtekintette a Szt.György-téren levö fegyvertárt és hogy ez az épület a Sándorpalotával szemben áll.-151.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd/hung/ J 1118/50./

Genthon: Budapest multja és müvészete.Bp.1932.

Pollack Mihály müveivel foglalkozik és azt irja hogy talán része volt a gr.Sándor-palotának,volt miniszterelnökség,épitésében.-62.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.22-84./

Zádor Anna: Leopold Pollack és Pollák Mihály.Arch.É.XLV-1931.

Pollack Mihály életével és müködésével részletesen foglalkozik és azt irja többek között hogy ö vezette 1806-ban a gr.Sándor palota épitkezését.-

235.l.

I Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5329./

Marczevicz Erzsébet: A pesti ferences terének kutpályázata.Bp.1931.

Többek között a klasszicizáló szobrászattal is foglalkozik és azt irja hogy a várbeli Sándorpalota frizeinek és a budai-ujlaki temető Thimi siremléke mestxerei idegenek voltak és hogy az irány meghonósitása külföldi mesterek müvéhez füzödik.-13.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 394/68./

Kelényi B.Ottó: A szent szövetségben egyesült uralkodók látogatása Budapesten. Bp.1931.

A látogatás alkalmával rendezett kivilágitásról irva,azt mondja hogy a Sándorpalota nemes vonalainak stilusos egyszerü kivilágitása a Duna másik parjáról feltünt.-16.l.

Este Sándor Vincze grf.várbeli fényes palotájában táncos mulatság volt, amelyre csak az uralkodók és magas méltóságok voltak hivatalosak.- 19.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.16671./

Benedek Frau Marcell: Die Pester Baukunst der Empirezeit.Mügyüjtö.IV.193 0

Az épületek között emliti a Sándorpalotát és ezt az akkori korszak legszebb épületének mondja.Aman-Pollack közös müve,de részleteket kiemelve azt mondja hogy Pollack géniális stilusa érvényesült.Ellentétben a klasszicizáló épitményeknél megfigyelhetökkel,itt az oldalfalak is reliefekkel vannak diszitve.-

236.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 310/10/69/1. /

Liber Endre: Budapest szobrai és emléktáblai.Bp.1929.

Azt mondja hogy annak idején sürün fordultak külföldre ha szobrászati szükséglet merült fel,sok budai és pesti házakra,igy a legelsök között a várbeli Sándorpalotára idegen mester müve került.-50.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.56939./

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét,1929.

Azt irja hogy az Empire stilus nem tudott igen gyökeret verni mi nálunk, egyetlen nagyobbigényü emléke a székesfehérvári püspöki templom szentélye és a budavári gr.Sándor palota 1806-ból,mely utóbbi végtelen egyszerüségében csak kitünö arányainak és figurális frizdiszitésének köszöni stiltörténeti jelentöségét.204.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ E.kt.189 4r./

Bierbauer Virgil: Kasselik Fidelio és Hofrichter József pesti épitömesterek művészete.MMés ÉELXI-1927.

Feljtegetéseiben igen erélyesen birálja azt a korszellemet amely a XIX.sz. utolsó éveiben és az elsö világháboru elötti évtizedben uralkodott és amely már a csákányt fente hogy lebontsa a min.elnöki palotát és a dunaparti Lloyd-palota oszlopcsarnokát.-64.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.65-VI./

1926.

V.Gy.: Gobelin-kiállitás az Iparmüvészeti Muzeumban.Magy.Iparmüvészet.XXIX-

A Gobelin-kiállitásról irva azt mondja hogy különbözö okokból és nehézségek miatt nélkülözni kellett a kiállitáson többek között a min.elnöki-palota Boucher-gobelinjeit is.-56.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5257./

Schoen Arnold:"A budai szobrászat két empire müemléke."Az országos magyar régészeti társulat évkönyve.I.1923.

Azonos tartalmu cikk mint a Mübarát I-1921 c." A budai szobrászat két empire müemléke." cikke./ a 2.iv anyagában már feldolgozva./-

A két mytologiai relief képei a XVII.táblán.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.39-75./

Könyvismertetés,Századok.LVII-LVIII-1923-1924.

Arról ir hogy Schoen Arnold " A budai szobrászat két empire emléke." c. cikkében értekezik többek között a gr.Sándor palota/min.elnökségi palota/reliefjeiröl.Megállapitása szerint nem Ferenczy,hanem Kirchmeyer pesti szobrász alkotásai.-369,370.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.391 4r./

Lechner Jenö: A régi Pest és Buda.A Technikus ,III-1921/22.

A főváros ötödik ujjáépitésnek,a palatinus korszak tárgyalása alkalmával,többek között a várban a Pollackféle Sándor palotát emliti.89.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.Bq 308/124./

Váradi Antal: A régi Pest emlékeiből.Bp.1921.

Arról ir hogy a Szt.György-téren állott a vértanu kápolna a régi Sándorházzal szemben,ott fejezték le Kont Zsigmondot és 30 lázadókat.- 33.l.

Sándor Móric gr.lovasbravourjairól és ezeknek helyéről ir,emlitve azt is hogy egyszer állitolag palotájának erkélyéről leugrott lovával a térre.-163.l.

Említést tesz arról,hogy a Sándorházból átvezetett egy folyosó a várszinház páholyfolyosóra./Volt Karmelita kolostor./ 164.l.

Arról ir hogy annak idején vezetett egy földalatti folyosó a Sándorház és a későbbi honvédelmi miniszterium közti térről a Tabánba.-166.l.

1922-ben azt irja,hogy a kir.palota várkert bejárata előtt két szép palota ékeskedik,a Sándorféle és a Telekiféle paloták.-305.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5623./

Bierbauer Virgil: A régi Buda-Pest épitészete.Bp.1920.

Egyszerüségében elökelönek mondja a miniszterelnökségi palotát/ eredetileg gr.Sándor palotája 1806./-ö szerint ezt Pollack Mihály tervezte.Emlitést tesz a dór oszlopsorokra állitott erkélyröl.11,16.l.- Képe 29,30.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5629./

Schoen Arnold: Pest-Budai művészeti almanach.Bp.1919.

Arról ir hogy Ferenczy István szobrász Rómából jövet 1824.november 14.telepedett le Budán,de tévesnek mondja azt a feltevést hogy ö a budavári Sándorpalota reliefjeit faragta volna csak azért mert a palotában lakott,a reliefek Kirchmayer szignált művei.-72.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.65-VI./

Diváld Kornél: Tünedezö világ.Magyar Iparmüvészet,XVIII-1915.

Közli a miniszterelnöki palota homlokzatának dombormü diszitményeinek fényképét.20,21.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Petrik Albert: Budapest régi szobrai.Vas.Ujság.1911.

Arról ir hogy Ferenczy szobrásznak a várban,az Országház utcában volt müterme és hogy gr.Sándor feleségének arcképét márványba faragta.Petrik véleménye szerint feltételezhetö hogy gr.Sándor palotájának homlokzatán levö dombormüveket és az udvarban levö kuthoz tartozó Neptunszobrot szintén ö készitette,de ezt csak feltevésnek mondja.-481.l.- Neptunszobor 483.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1911.

Katonai őrségváltás a budai várban c.képen a háttérben a miniszterelnökségi palota látható.195.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.Arch.120./

Dömötör István.Régi szobrok.A HÁZ.III-1910.

Finom meglepetésnek mondja a miniszterelnökségi palotán levö reliefeket.-

4.l.- Képei a 2.és 4iklapon.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.60464./

Meller István.Ferenczy István élete és mùvei.Bp.1906.

Ferenczy István életrajzában emliti hogy a gr.Sándorféle palotában lakott.

214.l.Pal.Képe: 237.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A miniszterelnöki palota.Vas.Ujság 1899.

Arról ir,hogy a budavári gr.Sándor palota amely 1867 óta min.elnökség már 1899-ben akarták lebontani.Br.Bánffy min.elnök már ki is bérelte Pesten az " Europa" szállót hivatalainak részére,de Széll Kálmán uj min.elnök főleg a magas költségek miatt késlelteti egy uj palota felépitését.Igénybe vették volna különben a várszinház telkét is.Keletkeztek nézeteltérések a várossal a Szt.György-tér szabályozása miatt és ezek is késleltetik a palota lebontását.211.l.
Részletesen beszámol a palota lebontásának tervéről.Emliti br.Bánffy min.elnök beleegyezését és Széll Kálmán utódjának részben ellenkező véleményét.Emliti hogy a palotát 1806-ban gr. Sándor Móric épitette,töle Zichy-Ferráris gr.,ettöl pedig Örgr.Pallavicini hitbizománya vette meg.Utána az állam 150.000 ft.-ért szerezte meg.1867-ben az uj korszak elsö min.elnöke költözött be.Br.Bánffy min. elnök vezette be a gáz helyett a villany világitást.237,238.l.-Képe:237,238, 240,241,244.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv. Pollack Albert.

/ Volt miniszterelnökségi palota./

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A budavári miniszterelnöki palota.Vas.Ujság.1899.

Arról ir hogy Széll Kálmán miniszterelnök beköltözött a Szt.György téri miniszterelnöki palotába.- 824.l.-

I.Szt.György tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A miniszterelnöki palota.Vas.Ujság.1897.

Arról ir hogy nem sokára eltünik a mult századból maradt gr.Sándor palota, a miniszterelnökség székhelye.Az épület szük,még egy emeletet akartak ráépiteni,de a falak gyengék és korhadtak/?/.Egész uj palota részére készitik terveket,az épitkezés ugy van tervbe véve hogy készüljön el,amikor a kir.várnak a régi fegyvertár épület helyén emelendö uj északi szárnya kiépül.-852.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Szám nélkül./

A miniszterelnöki palota ujjáépitése.Vas.Ujság.1896.

Arról ir hogy a min.elnöki palota szük lett a mostani céljaira,átalakitást igényel mert felépül a kir.vár szemközt levö része ahól a fegyvertár állot A palotára még egy emeletet szándékoznak épiteni,a költségvetésben már felvették e célra 105.000 ft.-ot.673.l.

I.Szt.György tér. 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./

Pollack Albert.

/Egy.kt.sz.nélkül./

A kormányelnöki palota.Vas.Ujság 1894.

Azt irja 1894-ben hogy a palota 88 éves,1806-ban épitette Sándor grf.A palota a várnak egy bástyafokra támaszkodva áll.A keleti oldalán egy roppant tágas erkélye van,melyen szász fönyi társasság is elfér.A palota "U" alaku,termeiket és szobáit gr.Andrássy min.elnök rendeztetett be állami költségen.-A palotát az állam 150 ezer forintért vette meg az Örgf.Pallavicini Alfons hitbizományától.- Tissza Kálmán gazdagitotta a mükincsek nélküli palotát a M.Therézia által a bécsi magy.házmak ajándékozott gobelin butorokkal és az addig faalkotmányos nagy erkélyt vasszerkezetüvel cserélte fel.A fogadó termekben elfér 1000 ember hivatalos estélyeken.A palota földszintyén a hivatalnoki és személyzeti szobák,az emeleten a min.elnök magánlakása és fogadó termek vannak.Emliti még a palota fekvését és az onnét kinálkozó szép kilátást.-393,394.l. Képe 393.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

A miniszterelnöki palota.Vas.Ujság.1890.

Közli a Szt.György-térre vonatkozolag egy hosszu történelmi leirást,emliti hogy itt fejezték le Hunyadi László-t,hogy ott állt a Szt.György kápolna és Baláts Tamás,Palóczy György érsekek palotai.A palotáról irja hogy gr.Sándor 1806-ban épitette,késöbbi birtokosai voltak még Zichy gr.,Pallavicini örgrf.és töle vette meg az állam 150 ezer forintért.Mielött még gr.Andrássy Gyula elsö min.elnök beköltözött volna 1867-ben,lakott benne a főhadparancsnok és bérház is volt. Andrássy államköltségen bebutorozta,Tisza Kálmán /1875/ gazdagitotta a szerényen berendezett palotát a bécsi házból hozott M.Terézia féle gobelin butorokkal.Emliti még hogy a min.elnökök közül Szlávy és br.Wenkheim min.elnökök nem költözték be a palota magánlakásába.-165,166.- Képe 165.

I.Szt.György tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1885.

Közli a Sándor palota képét: " A miniszterelnöki palota Buda várában."
Rauscher Lajos rajza.768.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Pasteiner Gyula: A magyar szobrászat."Budapesti Szemle",34-1883.

Ferenczy István Rimaszombati születésü szobrászt Rudnay hcgprimás Rómából hazahivta hogy általa az uj bazilika számára szobrászati müveket készitesse.- Ferenczynek gr.Sándor szállást adott palotájában.-190.l./ De Thirring Gusztáv szerint a palota dombormüvei nem töle,hanem Kirchmeier szobrásztól származnak./
/ lásd 2.iv.anyaga./

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.22-84./

Emléktáblák Budán...AÉ,I-1869.

Emléktábla a volt gr.Sándor,most örgrf.Pallaviciniféle ház nyugati oldalának északi felében.1866.

A tábla az 1866-ból való felirásában azt mondja többek között hogy szemben állt a Szt.György kápolna,a palota helyén pedig állott az esztergomi káptala háza.Említést tesz még arról hogy ennek közelében álltak az esztergomi érsekek házai és mások.-176.l.

I.Szt.György-tér 1-2.-1.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Ge 2297./

Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története.Pest,1868.

Azt irja hogy 1693.a Karmelita rend a vizikapu közelében a kaszárnyákig / mostani gr.Sándor házig/ terjedö területet nyeri a basa házával.121.l.

Arról irva hogy a Szt.György-tér egy kápolnától kapta nevét,mely kápolna állitolag a mai Sándor házzal hajdán szemközt levö épületek szögletén,melyek a törökök kiüzése után kaszárnyák voltak állott.-129.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H 1.922./

Der Spiegel.1851.

Azt irja hogy ujból beszélnek arról a lépcsöről a melyet a Lánchid felöl a várba a gr.Sándor palotához akarnak épiteni.-916.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H.1.922./

Der Spiegel.1852.

Arról ir hogy a várbeli Sándor palotában elökészületek történek miután Albrecht főhcg.oda be fog költözni.Budára költöznek is a főparancsnoksági irodák.-163.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.Hirharang.1852.

Arról ir hogy tavaszra a lánchidtól a várba a Sándor palotához uj kocsi ut fog készülni,hozzáfüzi hogy ez a hir már többször ismétlödött meg.68.l. / 1852.jan.22./

1852.aug.5-iki számban azt irja hogy a kocsiut elkészitése után a gyalogut készitése is megkezdödik a lánchidtól a Sándor palotáig.718.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 922/51./

Fischer Anton Karl: Gül Baba die mohamedanische Wallfahrtsstätte in Budapest.Bp.1848.

Arról ir hogy a Sultán helytartója Ali Pascha,aki 1581-ben Budán helytartó lett, egy házban lakott,amely a Györgytéren ott állott ahól később a Sándorpalota felépült.-24.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota,/

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gb 779./

Budán felfedezett gazdag sirbolt.Pest 1827.

Azt irja hogy a Szt.Györgytér rendezése alkalmával,még a Sándorpalota felépitése elött,felfedezték a Szt.Zsigmond templom közelében egy gazdag sirboltot. A szerzö/Jankovich Miklós ?/ szerint mind a sirboltban talált tárgyak és a holttest arra mutat hogy Katalin királynö,Mátyás elsö hitvesének,Podiebrad György léányának tetemét találták meg.-15.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r./

Lechner Jenö: Képek Buda és Pest fejlödésének történetéböl.MM és ÉE, LII-1918.

A Palatinus korszak leirásában az épületek között emliti a gr.Sándor palotáját is,min.elnökségi palota,Pollack Mihály 1804-1806.- 190.1.

Valla pesti térképéről 187
P.dl némelalfölti származásu 188
Deák téri tp. 1799- 191
Felesége Eger dagdolna „ földbirtokos és nagy vállalkozó lány 191

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/Gd hung./
/ Egy.kt.Ga 4r 2155./

Budinis Cornelio: Gli artisti italiani in Ungheria.Roma,1936.

Arról ir hogy Pesten a neoklasszicus stilus idejéböl származik a gr.Sándorpalo
ta,jelenleg min.elnökség,amelynek külseje és belsö épitkezése megfelel a pesti
Empire stilusnak és a neoklasszicus triestino-veneto-lombardo stilusnak amelye
Pietro Nobile,Giuseppe Piermarini és Leopoldo Pollack Milánóbol képviseltek.-
127.l.

Pollack Mihályról azt irja hogy Milánóban mostohabátyánál,Leopoldo Pollacknál megismerkedett az olasz épitkezésével,hogy 1805-ben állandositja magát
129 Pesten/a szerzö szerint,különben már 1798-ban./és hogy elsö müvei között volt
a Sándorpalota.A továbbiakban még felsorolja Pollack késöbbi épitkezéseit és
ir Nobile befolyásáról az ö épitkezéseire.129,130.l.

de már 1803 ban jonak vannak róla?

Nobilenak köszönleto az erős olasz befolyás
Kutonoscu, P.dl-re nagy hatásu, aki bécsi születésű, olan
di családból. 130: dicséri a muzeumot és túlozza Nobile
hatását

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 4° 2032./

Kazinczy Ferencz.-Pestre. 1828.

/Töredékek Kazinczy Ferencz Pesti utleirásából.Képekkel./-- Kazinczy Ferenc Ferenczy szobrászról azt irja hogy gr.Sándor házában lakást kapott.-21.l.- Szöveg a XLIX,sz.táblához/gr.Wasquez rajza./-a szövegben amely nem Kazinczytöl sz mazik arról van szó hogy a Sándorpalotát 1806-ban Pollack Mihály épitette gr.Sándor Vince részére,aki Bián lakva az épitkezést figyelemmel kisérte.Fenséges nyugalmu palota,kitünö izléssel berendezve,uralta a Szt.Györgyteret mig a késöbbi idöben nem épült fel a kir.vár,a Joszef fhczg.palotája és a Honvédelmi-Miniszterium. A Romából hazatért Ferenczy István szobrász hajlékot talált annak idején a palotában.-60-61.l. Képe: XLIX.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 749/2. /

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

A Palatinus-korszak finom interieurökröl irva, emliti többek között a Sándorpalota elragadó térképzésü empire kerektermét és szépségü tükörtermét mint Pollack Mihálynak a milánoi müiskolázottságu mesternek müveit.272,273.l. / A 272.lapon említést tesz arról hogy Gömöry patikus akinek/mai Királyutcai/ patikáját Pollack Mihály épitette és berendezését tervezte,/lásd Voit Pál:Egy régi pesti patika.TBM.VII-1939./kurátora volt a Ludoviceum és Nemzeti Múzeum épitkezése alkalmával./

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gb 1616./

Haeufler J.V.: Buda-Pest,historisch-topographische Skizzen.Pest,1854.

A figyelemre méltó épületek között emliti a gr.Sándor palotát ahol akko Albrecht főhczg.mint civil és katonai kormányzó lakott.Az épületet egyforma szép nek mondja a külsö architekturában mint a belsö berendezésben.-285.1.

216865

kezemben volt: Historische Skizzen von Ofen u. Pest
127 cv tp alapkötetétele

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.018608./

Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM,VII-1939.

A Gömöry Károlyféle,Pollack Mihály által tervezett patikáról irva azt mondja hogy müvészi izléssel berendezettvvolt.Ez az interieur méltó a palatinus stilushoz és azt mondja hogy Pollack M.reprezentativ de mégis intimhatásu remek interieurjeivel megindítója volt az empire belsö-tér müvészetének,felsorolva Pollack Mihály interieur alkotásait külön kiemeli a gr.Sándor palotájának kerek szalonját. 61.l.

I.Szt.György-tér 1-2. l.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

H 50021

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Wertheimer Ede: Rainer főherceg magyarországi utazása 1810-ben."Budapesti Szemle",77-1894.

Rainer fhcg.1810-ben Budát látogatván kivéve a Teleki és Sándorféle grófi palotákat a többi magánházakat izlésteleneket mondja.-100.l.

Eredeti kézirat Bécs. udvari könyvtár
95 Vár leírása Pozsonyban
103 Pest szükös, visszamaradt a magánházak többjére egyemeletesek és egy hangu ízléstelen stilben épültek N.M. és a városi szinház felépítése emelni fogja a város képét ez utóbbi, úgy nagysága mint szépsége tekintetében
104 első lesz a monarchiában
205 Debrecen az ország legnagyobb és legnépesebb városa
208 Szatmárott ekkor épült a püspöki palota
220 Diósgyőr rossz állapotának panaszlása
221 Rákosi sikság vázisa szetelich gróf háza, melyet szép árnyékos angol kert vett körül"

Pollack Mihály építészre vonatkozolag.

Tart.: 86 1/4 iv.

Tárgy: Pécs,Székesegyház. II.Rész.

/ Az 1953.november végén leadott I.Résznek folytatása./

Könyvtár és száma feltüntetve.-

Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzé

1953.december végén.

Pollack Albert.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501-4r./

Gerevics Tibor: Magyar Művészet Nagy Lajos korában.-Szépmüvészet,III-1942.

Azt irja hogy Nagy Lajos/1342-1382/ uralkodása alatt,a XIV.sz.deréka és második fele a magyar müvészetnek fontos,részben uttörö korszaka volt.A magyar müvészet szerves belsö fejlödéssel jutott el már,a XII.sz,végén és a a XIII.sz.közepén,a románkor delelöjén,a legjobb europai szinvonalra.-Emliti többek közt a pécsi dómot mint a legkiemelkedöbb példáknak egyikét.-210. l. Emliti még hogy erre az idöre esik szintén a pécsi székesegyház kibövitése.- 213.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 114-92./

1937.

Marosi-Bartucz-Joachim-Kiss: A székesfehérvári bazilika feltárása.Szkfv.Szemle

Azt irja hogy az volt a feltevés a szkfehérvári bazilikánál hogy négy tornya lett volna a romai castrum mintájára és igy épültek volna a többi árpádkorabeli székesegyházak is.Ezt a feltevést az ujabb kutatások megcáfolták,igy a pécsi bazilikánál,amelynek jelenleg 4 tornya van kiderült,hogy a tornyainak alapfalainak épitésmódja eltérö,tehát nem lehetnek egykoruak.Eredetileg csak két tornya volt a templomnak.- 4. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r /

Jajcay János: Árpádkori boldog Margit a müvészetben.-Szépmüvészet,III-1942.

Azt irja,hogy a XIX.sz.-ban az Egyház elvesztette a müvészet felett hatalmát,miután a müvészetet akkoriban a "Templomfestö és templomaranyozó" diktálja.- Elfogadható alkotásnak a kevés közt ez idökböl említi Székely Bertalan a pécsi dómban alkotott b.Margit falfestményét.Azt a jelenetet,amikor mint apáca-jelöltet a szigetre viszik.- 281. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r./

Dercsényi Dezsö: A Balaton környékének müemlékei.-Szépmüvészet,II-1941.

A somogyvári apátság a XII.sz.-ban történt kibövitéséről irva,azt mondja hogy valoszinüleg ekkor dolgoztak itt a pécsi székesegyház köfaragó-mühelyének müvészei is.Ezzel kapcsolatban emliti az u.n. pécsi " Sámson mestert".- 174. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy,kt. 391 4r./

Gosztonyi Gyula: Pécs középkori müemlékei.-Technika,22-1941.

Azt mondja,a pécsi székesegyház végső kialakulásában a XIII.sz. végén,stilus és épitkezésének formájában olyan fejlödés eredménye,amely a szentistváni épitö tevékenységét korban megelözi és feltétlenül a romaikori Pécs/ Sapianae/épitészethez csatlakozik.- 95.l.

Azt irja hogy a püspöki palota müvészettörténeti szempontból kiegészitö része a székesegyháznak.- 96.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4r./

Technika.24-1943.-A m.kir.József Nádor müegyetem középkori tanszékének közleményei.25.sz.A cikói templomrom.

A templomromnál ásatások folytán elökerült faragott kövekröl azt mondja hogy ezek bizánci jellegüek,egy akkor hazánkban elöforduló diszitési mód,ugy mint a pécsi székesegyház népoltáránál és az altemplom északi lépcsözet egyik gyámkövön láthatók.- 478. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4r /

23-1942.

Müemlékvédelmi Szemle.-Gosztonyi Gyula:A pécsi vár nyug.kaputornya.Technika

A pécsi várról azt mondja hogy feltétlenül középkori eredetü és két részböl áll.Az egyik,a belsö vár,ma a székesegyház és az ugyancsak nagyrészt középkori püspöki palotát képezö területén.A külsö város a középkori várost foglalja magában,a mai belváros.- 58. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4r /

Papp Ferenc: Dunántul néhány fontosabb épületkövéről.Technika,22-1941.

A pécsi székesegyháznál használt köfajtákról azt mondja hogy a dóm fala Budafára való középsö miocén homokköböl,oszlopai mauthauseni biotit-muszkovit gránitböl,oszlopalapjai pedig forrásvizi mészköböl épültek.-

A belsö diszitésére serpentint is használtak.Az épitö talaj északon homokoskavics,délen iszapos homok,alatta agyag.- 105.l. Kép,101. I

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r /

Gerevich Tibor: Müemlékeink védelme.-Szépmüvészet,IV-1943.

A müemlékek védelmének történetével foglalkozik és azt mondja hogy már a romai jog "opus publicum"-nak tekintette öket.- Ir azután magyar vonatkozásban a müemlékek restaurálásánál történt hibákról.Mások közt emliti hogy a 19.sz.elsö felében a késöbb hires lett Pollack Mihály épitész a pécsi székesegyházat uj-gótikus,a 19.sz.második felében pedig Schmidt a dómot ugyan román stilusban,de nem az eredetinek megfelelöen álitotta helyre,illetve épitette át.- l. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt 1101./

Entz Géza: L'Architecture sacrée en Hongrie.-Nouv.Revue de Hongrie.1941. /64.

A magyar épitészetröl irva azt mondja hogy a XI.sz.elein kezdödi el a román stilus,amely a XIII.sz.közepéig volt divatos.-Az összes akkor István kir.által épitett katédrálisok közt csak a pécsi maradt reánk.-Emliti hogy e kor ornamentikája nem csak lombard formákat,hanem karaktérisztikus magyar formákat is mutat,igy pld.egy veszprémi oszlopfejének diszitései.Végül emliti ezzel kapcsolatban a magyar dunántuli köfaragó iskolát,amely a XII.sz.ban kezdödött és a XIII.sz.elsö felébe elérte teljes virágzását.- 39,40. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1101./

Dercsényi Desiré: Alba.- Nouvelle Revue de Hongrie.- 63-1940.

Azt irja hogy az észak-olasz müvészet befolyása a székesfehérvári István kir.által alapitott székesegyházon kivül többek közt a pécsi dómnál is mutatkozik.-A leletek alapján elképzelhetünk egy független,magyar szobrászati iskolát,amely a Dunántulon a XII.sz.második felében alakult és befolyása kisugárzik Erdélyig.- 125. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 317 4r./

Lenkei Andorné: Magyar románstilusu templomok francia és olasz kapcsolatai.
Tér és Forma,1947.

Azt irja hogy Magyarország kapcsolatait a 13.sz.-ban épitészeti emlékek is tanusitják,többek közt emliti a pécsi székesegyházat és azt irja,eredetileg a 11.sz.második felében épült,a 12.sz,ban épitették át elöször,olasz példák szerint kapta akkor homlokzatát.-Azt mondja hogy a 19.sz.elsö felében Pollack Mihály nem épitette át szerencsésen neogótikus stilusban.- 1882-1891 években Schmidt Frigyes a régi román külsejét rekonsztruálta.- 86. l. Képe.83. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.1797. /

ifj.Csemegi József: A jáki apátsági temploma.-Vasi Szemle,VI,1939

A jáki mellékapsisokról irva azt mondja,hogy a sakktábladisz,mely Pécsett,Fehérvarott,Esztergomban,Gyulafehéváron,Szegeden és Nagybörzsönyben talált alkalmazásra,nyilván francia motivumi kincsből származik.- 16. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. 27-b-75./

ifj.Vajer Lajos: Könyvismettetés.Századok,LXX-1936.

Puskás Lajos: " A magyar falfestés árpádkori emlékei," c.könyvét ismerteti és azt mondja hogy a szerzö a pécsi székesegyház egy XIII.sz., elsö feléböl való emlékén az északolasz"maniera greca"hatását állapitja meg.- 331. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Egy.kt.27/b-LXXV./

Pleidell Ambrus: A magyar várostörténet elsö fejezete.Századok,LXVIII-1934.

Arról ir hogy a romai légiók kivonulása után a lakosság a népvándorlás idején az elhagyott castrumokba költözött,hogy biztonságba legyen.- Ott templomot épitettek és körülette volt a temetöjük.Pécsett,az 1922 évben a székesegyház nyugati oldal közvetlen szomszédságában kiásott temetöt és kápolnát az egész népvándorlási idöszak alatt használták.- 287.l.

/ Lehetséges tehát hogy a mai templom a castrum területén áll, ellentétben azon nézetével hogy a romai idökben más helyen volt a castrum és más helyen a temetö, kápolnájával./

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

LXIX-1935.

Möller Károly: Müemlékek helyreállitásának müszaki problémái. Més ÉE

A szerzö a lübecki dóm és strassburgi Münster tornyainak süllyedésének és a a hibájuk kijavitással foglalkozva, a pécsi székesegyház északnyugati tornyáról azt irja, hogy agyagos talajra, amely alatt viztartalmu homokréteg huzódik, épült.- Miután a mult század restaurátió alkalmával még két emeletet és nehéz kösisakot épitettek rá, a torony süllyedni kezdett, ugy hogy a két méteres vastag, tömör köfal 16 m magasságban elnyirodott és a torony sarka kifelé mozdult.- 299. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.189 4r./

Csányi Károly: Möller István. M.M.és ÉE, LXVIII-1934.

Möller István halála alkalmával azt irja,hogy ö volt a középkori épitészetnek legalaposabb ismeröje.A pécsi székesegyház biztositására fontos alapozási és száritási munkákat végzett és utmutatásai alapján készültek a pécsi cubiculum biztositási munkái.- 249. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

Petrovics Elek: Székely Bertalan jellemrajzához. Bp. Szemle, 240-1936.

Azt mondja hogy a pécsi bazilika falképein/1887-1889/ megkondul ez az ünnepélyes harangszó, mely innen kezdve végigzug Székely egész utolsó korszakán.-Emlitve a koronázó templom Szt. Ferencz életéből vett vallási extázisu jeleneteket, érdekesnek tartja, hogy a református Székely milyen mélyen tudott behatólni ilyen témákba is.- 25. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.74./

Balás Piri László: Székely Bertalan történeti festészete.Bp.Szemle,238-1935.

Azt mondja hogy Székely Bertalan második korszakának legjelentösebb alkotásai falképei.- Történelmi vonatkozásu müvei közül sorrendben elsök a pécsi székesegyházban készült freskók/1887-1889/.- A naturálisztikus elemek nem csökkentik a freskók dekorátiv hatását.-A cselekményt csak kifejezö mozdulattal,a lelki tartalmát jellemzö fejtartással jelzi.- 240,241.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. -77./

Szmrecsányi Miklós: Tinayre francia festömüvész Magyarországon. Bp. Szemle 35-1934.

Azt irja Tinayre francia festöröl hogy 1872-1879 években Magyarországon tartozkodott, itt tanult, Klimkovics és Székely Bertalan tanitványa volt. A festö Székelyröl azt mondja, hogy felszabadulva a német befolyás alól, mesteri nagysága különösen a monumentális falfestésben érvényesült. Több ilyen munkái közt emliti különösen alkotásait a pécsi székesegyházban.- 154.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ I.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd,4r,2207/

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Tud.Akad.1943.

Zádor: Meglepönek mondja hogy Pollack Mihály a Déák-téri és beszterce-bányai ev.templomok után eddigi formafelfogását elhagyva,az Europaszerte teret hódító szellemben,a romantikus irányzatban,készíti terveit 1805-ben a pécsi székesegyház ujjáépitéséhez,terveit személyesen bemutatja a káptalan 1805.május 19. tartott ülésén.-Pollack 1807-ben ujból járt Pécsett,a munkálatok befejezése még 20 évig huzódik.A homlokzat átépitésén kivül,a templom belsejét is lényegesen módositja és a Mór-kápolnával megnagyobitotta.A mester tervei egyenlöre ismeretlenek.A megmaradt kevés kép nem elegendö arra hogy Pollack müvéről pontos képet alkothassunk.-A mester csak két izben járt Pécsett,a munkáját ottani mesterek kivitelezték,kérdéses,hogy mennyire alkalmazkodtak terveihez.- /Folytatás,II./

Pécs.

/ Székesegyház./ II. Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd,4r,2207/

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Tud.Akad.1943.

/ Folytatás / Zádor: Mint kortörténelmi érdekességet emlitjük,hogy Pollack tervei az egyházmegyei ülésen mint "románstilüek" szerepelnek.-Egyes románs diszitö elemek mellett mégis gótikus stilus mutatkozik,avagy éppoly kevéssé román mint gótikusnak nevezhetök.-Akkoriban a stilusfogalmak nem voltak tiszták.-Igy nem csodálkozhatunk hogy a gótika csak külsöségekben mutatkozik és nem lett az épület eleméve.Sajátságos keveréke a templom részei,és kétségtelenül erösebb a klasszicismus,mint a középkori szellem hatása.-

Azt mondja még,hogy a romantika nem elégitette ki sem Pollack-ot,sem a klasszicismus többi mesterét.- A pécsi munka epizód maradt Pollack müvészetében és további fejlödésére nem volt többé hatással.- 80-82. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ I. Pollack Albert.

/-----/

Bierbauer V.: A magyar épitészet története.M.Szemle Könyvei,XIII.1937.

Azt irja hogy István kir.hosszu uralkodása alatt folyt épitkezések közt tartozik a pécsi székesegyház is,amely romai sirokra,ókeresztény katakombákra épült,háromapsisu bazilika volt,mesterei olaszok lehettek,jelenlegi fomáját azonban nemcsak a XIX.sz.restaurációk,hanem a századok folyamán bekövetkezett átalakitások is erösen befolyásolták.Négy tornya csak fokozatosan épült fel,késöbbiek a harántivek,a kriptalejáratok is csak a XII-XIII.sz.fordulóján nyerték el a mai alakjukat,bár a szentély kezdettöl fogva magasitott lehetett,s ezzel a kor európai szokásainak megfelelö módon épült fel már István kir.idejében.-Mindez élesen ellentmond Henszelmann felfogásainak.- Szerinte a fehérvári király egyház kivételével csak "szükségleti,vagy enyészeti" épitményel keletkeztek hazánkban.-

/Folytatás,II./

Pécs.

/ Székesegyház./ II. Pollack Albert.

/-----/

Bierbauer V.: A magyar épitészet története.-M.Szemle könyvei,XIII,1937.

Folytatás: Azt irja hogy Mátyás kir.olasz mesterei a király halála után is dolgoztak budai mühelyükben több főpapnak és főurnak.-Emliti Bakócz érsek esztergomi vörös kápolnáját és a hozzá közelálló,kassai származásu Szatmáry György pécsi püspök pastoforiumát.- 125.l.

Azt mondja hogy 1805-ben Pollack Mihály a pécsi székesegyház helyreállitásával foglalkozott és ott a gótikának a görögös nyomokon haladó formákkal való sajátos egybevegyitését kisérelte meg.- 222. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.391 4r /

Dr.Radós Jenö: Möller István.- Technika,XV-1934.

Möller halálával kapcsolatban emliti nagy tevékenységét, a zsámbéki-rom körül kifejtett fáradozásait és hogy különböző egyházak,közöttük a pécsi székesegyház,restaurálásával,helyreállitásával és biztositásával foglalkozott.-

137. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Dr.Balogh Jolán: A renaissance épitészet Magyarországon.-MMű,IX-1933.

Azt irja hogy szellemi és formai rokonság füzi össze a pécsi Szatmári pastoforiumot és az esztergomi Bakócz-kápolnát.Közös bennük a kora-cinquecento jellegü arányok,a velencei ornamentika és a lombardik stilusának térfoglalása.-

24. l./350.l./

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r/

1932.

Horváth Henrik: A középkori Pest-Budának helyszinen maradt emlékei.MMi,VIII-

A Magyarországi renaissance idöböl,a XVI.sz.legelejéröl származó legszebb példányokat felsorolva,a belvárosi templom két pastoforiumai kivül emliti mint a toszkánai diszitöszobrászatnak müvét a Szatmári-féle pécsi pastoforiumot.- Ez és az esztergomi Bakócz-kápolna fehérmárvány oltára a magyarországi renaissance csucspontját jelenti.- 377. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Gombos György: Könyvismertetés.- Magy.Művészet,VI-1930.

Foglalkozik Szönyi Ottó beszámolójával a pécsi dóm tövében végzett ásatásokról.Ezek nem csak a "Cella trichorat" hoztak felszinre,hanem a négytornyos bazilikák hipotézisát is megdöntötték, miután kiderült az ásatások által hogy a bazilika tornyai nem egyidejüleg készültek.-

238.l.

/Képek 324 és 10Ni-1933,218.l./

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

Gerevich Tibor: Szent Imre a magyar müvészetben.- Budapesti Szemle,218- 1930.

Azt irja hogy müvészetünk a kiegyezés után fellendült és többek közt azt mondja,hogy az ujabb magyar müvészet legszebb lapjain foglal helyet Székely Bertalan pécsi Szent-Imre ciklusa.- 211-212. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 141-XVIIIä/

Diváld Kornél: Ungarische Baukunst des Mittelalters.-A Mügyüjtö,IV-1930.

Arról ir hogy a ma már legnagyobb részben eltünt monumentális 11.sz beli templomoknak alapitojai az Árpádházi királyok voltak,de az akkori püspökök is épitették templomokat.-

A pécsi székesegyházról azt irja,hogy az egyedüli amely a 11.sz.-bó kevés sérülésekkel és átalakitásokkal ránk maradt.-

Ez a templom annak idején északolasz stilusban épült fel tornyok nélkül.-A tornyokat csak késöbb épitették hozzá a templom négy sarkán,de nem szoros összefüggésben az épülettel.--

225. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Szönyi Ottó: A pécsi ókeresztény temetö sirkamrái és kápolnája.MMi,V-1929.

Hosszu és kimeritö cikkének főadatai:
1780-ban fedezték fel a dóm délkeleti tornyához épitett Szatmári-féle ház lebontása alkalmával/ Renaissancs-épület a XVI.sz.elejéből/katakombákat.-
Találtak 13 falazott romai sirt,egyikén a Konstantin császár idejéből származó Krisztus-monogrammot.-A nedvesség már nagyon megrongálta a falfestményeket.-Már 1879-ben Schulek Frigyes készitett terveket a sirkamra megvédésére, de csak 1913-ban biztositották vasbeton burokkal és szellöztetövel a nedvesség ellen.-
1922-ben ujabb sirkamra és egy ókeresztény temetö kerültek napvilágra.-
Következik azután a feltárt emlékeinek felsorolása és leirása.-
/Fényképek: 539-542./
A szerzö még egy felsöbb földrétegen Karoling-korszakbeli sirládákat is talált.-

537-544. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.312 4r /

Szönyi Ottó: Pécs müemlékei. Magy.Müvészet,1929.

Pécs müemlékei között a székesegyházra vonatkozolag említi az öskeresztény sirkamrákat,a Szatmári-pastoforiumot a Corpus Christi kápolnában,az alabastrum epitafumot a Mária kápolnában amely az Antwerpen-i Floris iskola müve és Román keresztül került Pécsre.-Hangsulyoza hogy a dómmuzeumnak anyaga a román stilü szobrászatra vonatkozolag nagy jelentösége van. Miután ezen keresztül látjuk a hazai középkori müvészetet mint ennek leggazdagabb forrása.- 545,546. l. Kép.560. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.22-84./

Krompecher László. Könyvismertetés. Arch.Ért.1929.

Ismerteti Gál László," L'Architecture Religieuse en Hongrie du XI.e au XIII.iéme siécle" c.könyvét és azt mondja hogy a könyvnek végig vonuló hiánya hogy csak a mütörténelmi irodalom nem mindig ellenörzött adatokat sorolja fel,sok érdekest nem emlit.A pécsi ciboriummál és a dombormüciklusnál talán tulkoránra datál és elmélete merész.A könyvben hiányzik anyag és elömunkálatok.-

298. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 22-84./

Szönyi Otto: Pécs városa Evlia Cselebi tükrében.-Arch.Ért. XLII-1928.

Ismerteti Evlia Cselebi török utazónak Pécsről szoló utleirását /1660-1666/.- A Török szerint Szuleiman khán elfoglalta Pécsett 1543-ban.-

Leirásában a székesegyházról azt mondja hogy 1656-ig volt benne még keresztény Istentisztelet,akkor a keresztények és benszülöttek lázadása miatt bezárták a templomot,kulcsa a parancsnok-aghanál volt és élelmiszer, valamint fegyverraktárnak használták.-

Következik azután/Szönyi véleménye szerint nem megbizható/a török utazó tulzott szinekben festett leirása a templomról.-

A belsö vár alaprajzát mutató térkép/118.l./ különben a székesegyház akkori állapotáról kitünö képet mutat.-

A cikk többi részében foglalkozik a Török a város leirásával,felsorolja a mecseket,amelyek ma legtöbbnyire keresztény templomok és elöbb is azok voltak,felsorolja a török iskolákat,fürdöket és a benszülöttek életét és viseletüket,emlitve hogy ezek a városon kivül laktak.-

247-248,255. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 141-XVIII/

Restaurálták a pécsi székesegyház falfestményeit.-Művészet,II-1928.

Azt irja hogy a pécsi székesegyház cubiculumában 1500 esztendö után frissen ragyognak az öskeresztény idökből való régifreskók,de sajnos [illegible] az ujabb festményeit,Andrae,Bekerath,Lotz és Székely alkotásait csak száraz falra festették valami kötöanyaggal.- Egy eddig alig ismert festömüvész,Veress Zoltán két évi szorgalmas munkájával megmentette öket.-

285. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

I.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r /

Foerk Ernö: Árpádkori templomaink típusai.-MM és ÉE havifüzetei,III-1926.

Azt irja hogy az István kir.elötti idökböl származnak a pécsi régi keresztény sirkamrák falfestményeikkel.-

Schmidt dómépitész restaurációja napfényre hozta az ókeresztény elrendezésü,sik mennyezetü bazilika alapsémáját,tehát a pécsi templom ugy mint a fehérvári és esztergomi az 1000-ik év körül divó korai román-olasz müvészet jellegzetes formait mutatta.-

Püspöki templomaink közül legrégibb a pécsi.A mait megelözö templomról nincs elfogadható képünk,a mostani valoszinüleg az 1000 év körül épült, feltehetö hogy mindjárt négy tornyos formában mint az Augsburg-i dóm,amelynek eredetileg szintén négy tornya volt.-

Szerzö nem ért egyet Henszelmann azon véleményével hogy a Gurk-i dóm szolgált volna mintául,mert a Gurk-i dómot szerzö számitása szerint,150 évelkésöbb,1194-ben fejezték be.-

Pécs már a IV.században mint keresztény hitközség szerepelt,ezt bizonyitja Konstantin császár a szarkofágon talált monogrammja.-

A XII.sz.végén a bizánci müvészet nem csak Felsö-Olaszországot,hanem hazánkat is meghóditotta,többek közt a pécsi székesegyháznál megállapithatók jellemzö diszitö formai.-

Pécs. II.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r /

Foerk Ernö: Árpádkori templomaink tipusai.-MM és ÉE havifüzetei, III-1926.

Folytatás: A XI.sz.-beli maradványaihoz tartozik szintén a pécsi dóm kriptája is.-
Mindenesetre a négytornyos pécsi székesegyház, melynek egykoruságát az augsburgi analogia bizonyitja, egyike a keresztény müvészet ~~ém~~ legmonumentálisabb megnyilatkozásainak egyike. Eredetiségével kiváló helyet foglal el a XI.sz. müvészeti fejlödésében.- 114-118. l.

Összehasonlitja a pécsi székesegyház méreteit a többiekkel hosszusága 75 m, a fehérvári 74 m, az esztergomi 60 m.

121.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 242-1936./
/ Sz.nélkül./

Ybl Erwin: Képzömüvészet.Budapesti Szemle,242-1936.

Összehasonlitja Lotz és Székely stilusát.- Azt mondja hogy csak a középkori témáknál volt mindig Székely a tanitómester,itt Lotz stilusa Székely vonalritmus után mozog.-

Azt állapitja meg hogy a pécsi székesegyház Mór-és Mária kápolna falképein alapitja meg Székely a magyar történeti freskó stilust.- 111. 1.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 141-XVIII./

Emlékvédö mozgalmak.- A Műgyüjtö, II-1928.

Az Emlékvédö-mozgalmak keretén belül emliti, hogy a pécsi székesegyház középkori formainak kifejtése is folyik, amiben Szönyi Ottó archéologus, Pécs kitünö ismeröje, van a helybelieknek segitségére.- 71. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 17-81./

Gerevich Tibor: Von der älteren ungarischen Kunst.-Ungarische Jahrbücher,V-1925.

Azt irja hogy az Árpádok alatt,Bizánc,a kereszténység keleti gócpontja ugyan müvészetével befolyást gyakorolt Magyarországon is,deezt a befolyást nem szabad tulbecsülni,miután a nagyobb e korból származó épitkezések felmutatnak ugyan bizánci részleteket pld.Esztergomi-,Székesfehérvári- és Pécsi bazilikák,de különben ezek nyugati befolyás alatt állanak.- 148.l.

Mint a legkiválobb magyar remaissance emlékmüvet mások között a pécsi pastoforiumot emliti.- 161. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 64-XVIII./

Fekete Lajos: A berlini és drézdai gyüjtemények török levéltári anyaga.-Levéltári közlemények.VII-1929.

Közli egy török rendeletet 1665-ból amely a pécsi kádihoz van cimezve és azt parancsolja hogy a Pécs városában az ellenség által felgyujtott régi templom,dőre hitének és a templom régi állapotának megfelelően,saját köveivel,saját fájával kijavitandó és hogy ne legyen sem nagyobb se magasabb a réginél.Ezért a kádi személyesen felelős.- 91-92. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 22-84./

Dornay Béla: A nógrádmegyei Kisgerge renaissance pastoforiuma.AÉ,XLII-1928.

A kisgergei templomban a szerzö által felfedezett renaissance pastoforiummal kapcsolatban azt mondja hogy az eddig Magyarországon felfedezett hét között ez a legidösebb 1503-ból.A többiek közt emliti a pécsit is,valoszinüleg 1506-ból. 238.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 276-75./

Hekler Antal: A magyar müvésztörténelem feladatai.-Századok,1921/22.

Azt irja hogy a XIII.és XIV.sz.-ban francia épitészek és szobrászok telepedtek le Magyarországon.-A szerzö által felsorolt,francia müvészetet mutató alkotások közt emliti,hogy a brancioni Bartolomaeus pécsi püspök,aki II.Endre bizalmasa volt,székesegyháza diszitési munkálatainak elvégzésére Cluny-böl hozott szobrászokat.- 163. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 14-10./

Pécsi mütörténeti adatok..Müvészet,X-1911.

Azt irja hogy amikor a 19.sz.első évtizedében megkezdté a pécsi székesegyház Pollack-féle restaurációt,az épület belseje is uj szobrokkal,oltárokkal gazdagodott,ami Szitovszky püspök fáradozásainak köszönhető volt.- Akkor készültek a most a papnövelde kertjében álló 12,az apostolokat ábrázoló Bartalics-féle szobor.-

A pécsi dóm 1882 évi lebontásának alkalmával oltárokat, szobrokat és képeket eladták vagy el ajándékozták miután a szigoru stilü restaurációhoz nem voltak használhatók.- 274.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 14-10. /

Pesky Ede. Művészet, IX-1910.

Pesky Ede festőművész halála alkalmával arról ir hogy Haynald püspök is jóakarója volt és többek közt a mester festette az esztergomi és pécsi székesegyház több nagy oltárképét.- 179. l.

Pécs. I.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

/Folytatás, II, III, IV./

/ Egy.kt. 312 4r /

Szönyi Ottó: A pécsi székesegyház..- Magy.Müvészet, V-1929.

Hosszu és kimeritö cikkében általában ugyanazt mondja mint a többi feldolgozott forrásmü.-

Részben ezektöl eltérően a következöket mondja:

-Ellentétben Koller és Szalágyi kanonokkal tévesnek tartja azt a feltevést, hogy a templomot romai castellumból alakitották át István kir.idejében.- A dóm helyén a romai korban temetö volt és nem vár.-

- Azt mondja továbbá, hogy lehetséges hogy Péter kir.hozzájárult a templom felépitéséhez, de ö Ó-Budán az általa ott épitett templomban el lett temetve.-

- Ellentétben Henszelmann-al azt mondja, hogy a dóm helyén már a XII. században, kb.ennek közepéröl, köböl épült templom állt, diszes román portállal.-

- Az 1922 évi ásatások eredménye alapján az a véleménye, hogy a négy torony valoszinüleg nem egyszerre épült, mert régi képek szerint is a két nyugati torony román stilust mutatnak és csak a két keleti torony mutat régiesebb formákat. Lehet hogy a négy torony alsó része talán egy idöböl való, de teljes felépité nem történt egy idöben.- Jellemzök a nyugati tornyoknál a képek szerint az erös fejlett román stilusu ablakok.-

- Következik azután a templom és részeinek leirása ugymint a lejárotok az alsó templomba, a népoltár stb.

Pécs.

/Székesegyház./ II. **Pollack Albert.**

/ Egy.kt. 312 4r /

Szönyi Ottó: A pécsi székesegyház..- Magy.Müvészet,V-1929.

Folytatás. A templom belsö diszitésével foglalkozva azt irja a falfaragványokról hogy román stilüek,de jellegzetes munkái az u.n.dunántuli faragó iskolának és az a véleménye hogy ezek a falfaragványok a XII.sz.végén és a XII.sz.elején franciaországi,vagy inkább burgundiai hatások alatt készültek,itt emliti Bertalan püspököt/1219-1252/,aki Cluny-böl mestereket hozott.-

Emliti azután Jakab bencés szerzetes festöt is/1500/.

Miután különben Szt.László kir.is nem tul messze Pécsröl,Somogyvárra telepitett francia bencéseket és ezenkivül Pécsett is és környékén Wallonok laktak elszorva,ezeknek mesterei is kapcsolatba hozhatók a francia stilussal.-

A Szatmári-féle pastoforiumra vonatkozolag az a véleménye,hogy egy oltárhoz tartoztak amely a Szatmári-féle házikápolnában volt.Miután ez a ház egy ajtóval össze volt kötve a délkeleti toronnyal,a ház lebontásákor az oltár maradványai a közelben levö szekrestyébe kerültek és onnét használták fel az 1782-ben a Corpus Domini kápolnában felállitott oltárhoz.-

Azt irja hogy Klimó György püspök/1751-1777/foglalkozott a dóm átépitésének gondolattal az akkor divatos Barokk stilusban,de halála akadolyazta meg tervének végrehajtásában és csak negyedszázad halála után a káptalan visszatér tervére,de akkor a Barokk már nem volt divatos.A káptalan most történelmi alapon indul a dóm restaurálása felé romai és göt stilusban.-

Pécs. III.

/Székesegyház./ **Pollack Albert.**

/ Egy.kt. 312 4r /

Szönyi Ottó: A pécsi székesegyház..- Magy.Művészet,V-1929.

Folytatás. Megbizást kapott tervek elkészitésére Buck Péter pécsi és Pollack Mihály pesti épitész.- Pollack terve mellett döntenek,mert ez még inkább egyezik a templom eredeti stilusával.-

Pollack munkáját a b.Mór kápolna épitésével kezdi 1807-ben.- Aztán kap a déli front egységes homlokzatot,szintén a nyugati,az északi homlokzatot csak kisebb mértékben lett változtatva,a keleti pedig megmaradt.-Azután kerültek a tornyok sorra.-

Szerző azt irja hogy Pollack Mihály a kivitelben,de még az irányitásban sem vett részt végig,söt nagyon rövid ideig szerepel.-

Terveit Gianone és Windisch helybeli mesterek hajtják végre.-

Akkor nyerte meg a dóm azt az alakot amelyben 1882-ig a Schmidt-féle átépitésig volt.-

Pollack mint a klasszicismusban müvelt épitész nem merte a görög-római stilust,klasszicismusot alkalmazni,mert simulni akart az épület meglevő formához.- Akkor a a gótikus elemek voltak leginkább szembeszökök: a boltozatok és a nagy ablakok,a román elemek meglehetösen el voltak mosva.-

Tehát a Gótikára gondolt Pollack és igy kaphattak azután a székesegyház homlokzatai csucsiveket klasszicizáló tálalásban.-

Ugy is mondhatjuk - irja a szerző - hogy az tükröztetése volt Pollack erös müvészi egyéniségének,klasszicus nevelésének,egyéni nezete a gót stilusról.-

Pécs.

/ Székesegyház./ IV.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /.

Szönyi Ottó: A pécsi székesegyház.-Magy.Müvészet,V-1929.

Folytatás: A szerző azt mondja: Ha a történelmi szemüveget levéve,csupa müvészi szempontból itélünk,akkor a mestertöl nem lehet megtagadni a jó és szép architekturának kijáró dicséreteiket.-

Különben a közérzés is ugy itélt amikor 1882-ban a restaurálásának megindulásákor valósággal lázadoztak a kedélyek a székesegyház monumentális megjelenésének elvesztése miatt.-

A Schmidt-féle átépitésröl azt irja hogy nem szabad benne restaurálást látni,mert tul sok régi elveszett,de lássuk benne a XIX.sz. müvészi alkotását.-

Foglalkozik azután a templom festményeivel és ezek alkotoival,különösen Lotz és Székely Bertalannal.-

455-507. l.

A cikket 45 kép disziti.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 391 4r /

Möller István: A zsámbéki templom. Technika, VI-1925.

A zsámbéki templom a Tatárjárás utáni restaurációjáról irva, említést tesz arról, hogy itt mint egyidejü Hessen hercegségben folyt épitkezéseknél Villars de Honcourt hires nyugati templomépitö embereinek jeleit találta és szintén a pécsi székesegyház Tatárjárás utáni munkain is.

74.l.

/ lásd feldolgozva: KKCC, IV-1859, Eitelberger: Das Album des Villars de Honcourt./

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.4-77./

Nyugat.Elek Art.: Könyvismertetés.. XVII-1925.

Beszámol arról hogy Éber László a pécsi székesegyház egy márvány epitáfiumáról kimutatja hogy minden valoszinüség szerint XVI.sz. beli német-alföldi munka és hogy a Floris-iskola stilusával mutat rokonságot./Szépmüvészeti Muzeum harmadik évkönyve./ 302. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.22-84./

Forbai Alfréd: A pécsi székesegyház Szathmári oltára.AÉ 1918-1919.

Azt irja hogy a pécsi Szatmáry-oltár a magyarországi korai reneszansze-müvészet egyik legszebb darabja.A hosszu és részletes cikkében behatoan és részletesen a Corpus Domini kápolnában álló oltárral, foglalkozik a címerből megállapitható hogy Szatmári püspök és kancellár/1506-1521/ volt készitettője.-

Szerző foglalkozik azután különböző véleményekkel/ Aigl,Gerecze,Németh/ hogy az oltár eredetileg is állt e a kápolnában ahol ugy látszik 1780 előtt nem volt.-1783-ban összeállitották egy vörös márványoltár töredékeiből és az oltár az 1882-évi restaurátióig ugy állt mint egy ismeretlen bécsi mester a töredékekből összeállitotta.Pastoforium formája volt.-Nem ért egyet Fabriczy véleményével hogy Andrea Ferucci a Bakocz kápolna oltárának mestere lett volna készitője,de összefüggést lát a két oltár között már az időben/1507/. 42-56.l. I.tábl

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.267 4r./

Muzeumi és könyvtári Értesitö. VII-1913.

Arról számol be hogy dr.Szönyi Ottó főgondját a pécsi és környéki épitészeti emlékek felvétele képezte.A pécsi székesegyház történetének Pécsett található levéltári anyagát teljesen felkutatta és a vidékre került emlékeket is felvette.- 151. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.tan.szoba./

Éber László: Könyvismertetés.Történeti Szemle,VII-1918.

Azt irja hogy Fábriczy Kornél utolsó dolgozataiban egyikében a pécsi székesegyházban levö Szatmáry-féle tabernakulumot,az esztergomi Bakócz-kápolnán levö oltáron kivül,Ferucci mesternek tulajdonitja.- 131. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. 189 4r /

Halaváts Gyula: A középkori templomok keleteléséről.- Arch.Ért.XXXII-1912.

Arról ir hogy általában a keresztény szimbolika értelmében a templomok apsisa keletre kell hogy nézzen/ Napkelte a tavaszi aequinoktiumkor márc.21-én./ ezt a szokás az Egyptomiaktól vették át.-

A pécsi székesegyház pontosan megfelel e követelményeknek,de sok régi magyar templom eltér néhány fokkal,ennek oka az,hogy a középkorban az volt a szokás hogy a templom apsisa arra a pontra néz ahol a nap a templom védöszentjének névnapján felkel.- 262. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r./

Csányi Károly: Az olasz müvészet hatása a magyar müvészetre.MM és ÉE,XLVII/1913

Azt irja hogy az olasz eredetü Péter kir.alapitotta a XI.sz.ban a pécsi székesegyházat.A templom dombormüvei stilusa rokon az Északolaszországban található akkori dombormüvekkel és legközelebb állanak a modenai dóm homlokzatának Wiligenius mester által a XII.sz.ban alkotott dombor-müvekhez. 301. l.

Szatmári György pécsi püspök/1506-21/ idején postoforiummal gazdagitottak a pécsi dómot.-1783-ban készült ezekből a Corpus Domini kápolnában egy oltár.l.és 2. ábra. -

301,306. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.2114./

Diváld Kornél: Árpádkori székesegyházak. Műv,XIII-1914.

Azt irja hogy az elsö magyar királyokat nem elégitette ki a barbár formatlanságból alig kibontakozó lombardiai müvészet amely szerint az olasz mesterek az elsö székesegyházainkat épitették.Ök Byzanz-hoz fordultak és azért találhatók a bazilikákban sok bizánzi motivum.-

Igy a pécsi bazilika külsöleg a lombárd-román stilust mutat, de belsejének részei klasszicus bizánci formákat és motivumokat mutatnak, amelyek mind a XI.sz.-ra vallanak.- 42,43. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. 22-84./

Gerecze Péter: Dunavecsei ásatások.-Arch.Ért.XXX-1910.

Árpád sirjával kapcsolatban azt mondja hogy István kir.korában is még a halottak amlékének müvészi jelekkel való megörökitése teljesen ismeretlen fogalom volt.- Az Árpádházi királyok tehát nem azért gondoskodtak arról hogy templomban temetessék hogy a templom az ö monumentumuk legyen,hanem keresztény felfogásuk alapján.István és I.Endre királyok sitját Székesfehérváron és Tihanyban egyszerü kölap fedte.Igy érthetö hogy Péter kir.a pécsi dómban levö sirjáról egyetlen kö nem maradt ránk,mert öt alighanem ugy mint a német császárokat a speyeri dómban,ennek altemplomában,mélyen a padlója alatt elrejtették és a sirt minden nevezetesebb emlékjel nélkül hagyták.- 107. l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.- 1888.Pécs.

A város leirásában a szerzö,Dr.Gerecze Péter,azt mondja hogy Sapianae név alatt a romaiak idejében Pannonia fővárosa,a hadiutak gócpontja volt. A romaiak itt félezerévig voltak az urak,35.K.e.- 441.K.u.-ig.-

Következett a népvándorlás és utána Nagy Károly császár németeket telepitette ide és a várost a Salzburg-i érsek alá helyezte 808-ban.-

Luibrandt salzburgi püspök 853-ban itt egy templomot szentelte fel.-

Ez idökből származik a Quinque ecclesiae név,Fünfkirchen,szlávul Pet cerkve,miböl a magyar Pécs név lett.-

Foglalkozik Kézai kronikájával,amely csak homályosan állitja hogy Péter kir.állapitotta volna meg a pécsi székegyházat és kétségbe vonja Bonfini és Thuróczy hasonló állitásait,de lehetségesnek mondja hogy Péter kir.adományok kal bövitette a székesegyházat.Utána részletesen leirja a szorosan összefüg gö püspökség- és városnak történetét.- 541,542. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 267 4r /

Muzeumi és Könyvtári Értesitö.- II-1908.

A"Pécs-Baranyamegyei Muzeum Egyesület Értesitö"-jében Dr.Szönyi Ottó azt bizonyitja,hogy a IX.sz.-ban Pécsnek már kötemploma volt.- Ennek egyetlen maradványa egy köböl faragott diszitményes kazetta-fenék, amelynek diszitése közeli rokonságont mutat egy a Salzburg-i városi muzeumban levö tárggyal.Szerzö ebböl azt következteti hogy e templom diszitöi Salzburgból származtak.- 54,55. l.

/ Nagy Károly 808-ban a Salzburg-i érsek alá helyezte a várost és Luitpold Salzburg-i püspök itt szentelte fel egy templomot 853-ban.- Gerecze cikke a VU-ban 1888. 541,542. l./

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság. 1900.

Beszámol a párisi kiállitásnak magyar részéről és emliti hogy az elöcsarnok jobb oldalán levö terem menyezete a román stilü pécsi székesegyház után készült.- 390. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Egy.kt.22/84./

Gerecze.Könyvismertetés.-Arch.Ért.1899.

Leirja résletesen egy ujonnan keletkezett püspöki muzeumot Pécsett,ahól a restaurálásnál és más alkalommal talált és eddig csak körülményesen és nehezen megközelithetö leletek ki vannak állitva.A muzeum alapját már annak idején Szepesy püspök /1828-1838/ vetette meg.- 379-380. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.22/84./

Gohl Ödön: Könyvismertetés.-Arch.Ért.XIX-1899.

Arról ir,hogy a misztikus irányzat után a IX.században a szobrászatban mutatkozik egy örvendetes fordulat,egy üdebb, a természetet megfigyelö irányzat.Ezt különösen a pécsi székesegyház,az altemplomba vezetö lejáratban elhelyezett dombormüveken látható.- 68.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.1895.

Ir Angster József baranyai születésü orgonaépitöröl aki mint fiatal ember külföldre ment és mint hirneves orgonaépitö Pécsett telepedett le.-Ö készitette a restaurált pécsi székesegyház orgonáját.-

783.l.

Pécs.

/ Székesegyház. /

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 22/84./

Gerecze P.: Romai emlékkövek a pécsi székesegyházból.- Arch.Ért. XIV-1894.

Beszámol részletesen a székesegyház restaurálása alkalmával talált leletekről,amelyek főleg a bontási munkálatoknál ujból napvilágot látták.Ezek szerinte nem csak a pécsi dóm korára vonatkozoan,de általános mütörténelmi szempontból is igen fontosak.- 388-392. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 22/84./

Hampel József: Keresztény emlékek a régibb középkorból. Arch. Ért. XIV-1894.

Beszámol a pécsi dóm restaurálása alkalmával lelt dombormüvek kötöredékekről, melyek szerinte a IX. illetőleg a XI. századi templomból fönnmaradtak.- 48,49. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. 2114./

Diváld Kornél: Árpádkori családi monostorok.Müv.XII-1913.

Azt irja hogy Henszelmann Franciaországból származtatta a pécsi székesegyházhires dombormüveinek mestereit,akik szerinte Cluny-böl jött szobrászok voltak,szerinte ezek a dombormüvek faragása már a XIII.sz.-ba esik.- Viszont Venturinak az olasz müvészettörténetét tárgyaló nagy müvéből ma már nyilvánvaló,hogy a pécsi dombormüvek stiluk és matériumai szerint Itáliára mutatnak ahol Északolaszországban nagyszámu hasonló maradtak fenn.

A modenai dóm elsö emberpár bünbeesése szakasztott mása ugyanezen motivum pécsi ábrázolásának.-Szerzö felveti a kérdést:Kik lehetek az Árpádkori épitö és köfaragó mesterei?

Hivatkozik szintén Czobor nézetére hogy müvészettörténetünknek legrégibb és legérdekesebb korszakát azoknak az olasz mestereknek köszönhetjük akik a XI.sz.-ban a székesfehérvári,esztergomi és pécsi bazilikák épitettek, festményei alkotásaival felékesitettek.-Szerzö még hozzáfüzi,hogy oklevelekböl megállapitható hogy az olasz mesterek mellett magyar mesterek is dolgoztak.Pld.I.Endre a tihanyi monostor alapitásának oklevelében.- 346,350. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 2/11./

Gerecze P.: A müvészeti restauráció tekintettel a pécsi székesegyházra. Arch.Ert., IV-1893.

Részletesen foglalkozik a templomot diszitö képekkel és ezek leirásával.- Foglalkozik a templomot diszitö magyar és német festök ellentétes felfogásaival,de azt mondja hogy ezek érthetök tárgyaik természete és az architektura követelményei miatt.-

Utána leirja részletesen a német Andreae és Beckerath és a magyar Zala és Kiss György felfogásuk és munkájukat.- 142-148. l.

Pécs.

I.

/ Székesegyház. /

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 507 4r./

Schaefer G.: Der Dom zu Fünfkirchen und seine Wiederherstellung.-Zeitschrift für bildende Kunst.Neue Folge.III-1892.

I.rész.-ben főleg Henszelmann,Eitelberger és Koller kanonok adatait ismétli,amennyiben a székesegyház történetével foglalkoznak.- Különben személyesen Pécsett volt és a Schmidt épitész restaurálási munkáit megnézte.-

A történelmi részben még felveti azt a kérdést,hogy István kir.alapitólevele 1009-böl amely szerint Pécsett egy püspökséget alapitott,a székesegyház szempontjából vajjon a régi,ó-keresztény bazilikára vonatkozik e ? Vagy egy uj,ennek helyén épitett templomról volt szó ? Azután ,hogy a hagyomány szerint 1064-ben leégett templom a régi bazilika,vagy már egy uj templom volt e ? A szerzö szerint erre vonatkozolag eddig még nem találtak bisztos adatokat.-

Azt irja a továbbiakban hogy akkor,amikor Pollack pesti épitészre,Gianone,Windisch és helybeli más mesterekre bizták a dóm restaurálását,a müvészet még nem foglalkozott a középkor épitészettel,sőt a müvészettel foglalkozó iskolákban kárhoztatott volt és igy érthetö hogy az emlitett mesterek ,bár technikai szempontból kielégitö,de stilus szempontjából nem szerencsés munkát végeztek.- Ez átépitésnél történt hibák közt emliti a déli oldal elrontását lancet-fomáju ablakokkal és oriás oszlopokkal,azonkivül tulméretezett apostol szobrokkal.-

Pécs.

/ Székesegyház. /

II.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 507 4r./

Schaefer G.: Der Dom zu Fünfkirchen und seine Wiederherstellung.-Zeitschrift für bildende Kunst.Neue Folge.III-1892.

Folytatás. - Következik azután Schmidt épitész restaurálási munkájának részletes leirása.-

A II.részben főleg a dóm belsö diszitésével foglalkozik.Részletesen leirja a falfestmények restaurálását és az uj alkotásokat.- A régi dombormüvekre vonatkozolag nem ért egyet Henszelmann-al,aki ezeket Bartolomaeus püspök idejéböl valóknak mondja,amikor állitolag fivérétöl Cluny-böl,a benceskolostor szerzetesekböl festömüvészeket alkalmazta.-Osztja Schmidt épitész azon nézetét hogy ezek a 12.sz.közepén olasz befolyás alatt keletkeztek.-

Következik a templom belsö részének részletes leirása.-

Végül emliti hogy Schmidt a munkálatok tervezöje és ellenöre volt,a helyszinen dolgozott tanitványa Kirstein Ágoston,aki mellett elöször a Pozsony-megyei Tomaschek,később az osztrák Schlachta épitészek müködtek.-

Emliti azután Dulánszky püspököt,akinek kezdeményezésére és munkája folytán egy stilszerü,gyöngyörü müemlék keletkezett.-

80-92. l. Két képpel.

Pécs.

/ Székesegyház. /

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50011./

Boncz Ödön: Csáktornyai Ernusth Zsigmond czimere Pécsett.-AÉ,XI-1891.

Emliti a pécsi székesegyház helyreállitását Zsigmond püspök alatt 1500-ban.-A templom fölékésitéséhez hazai müvészeket alkalmazott ugy mint utóda Szathmáry György püspök is.- 157.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 50011./

Kövér Béla: A pécsi székesegyház.-Arch.Ért. XI-1891.

Cikkében foglalkozik a pécsi dóm történetével,azt mondja hogy a mai templomot megelözte az avar-frank korszakban egy templom,amely a fenmaradt részek után itélve a VII-IX századokban keletkezett és szintén négy-tornyos volt.-Ezt pedig még megelözte a romai idökben,a IV.vagy V.sz.-ból egy szentegyház.- Nem tartja helytállónak Henszelmann föltevését hogy Calanus érsek állapitotta volna a mai templomot,hanem Czobor Bélával együtt Péter király alapitásának tartja.-Foglalkozik azután még részletesen a dóm és berendezésének mütörténeti kérdéseivel.- 289-295. l. Képe:293 elött.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

A pécsi székesegyház freskói. Vas.Ujság,1890.

Arról számol be hogy Lotz Károly és Székely Bertalan festőművészek leutaztak Pécsre.- Két kápolna freskó képeit fogják készitени, a Szt.Mór kápolnát Székely,a Jezus-kápolnát Lotz fogja disziteni müveivel.- 457. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

A pécsi dóm restaurálása. Vas.Ujság,1889.

Arról ir hogy a pécsi dóm restaurálása amelyet eredetileg 7 évre tervezték,már 8 éve tart és még valoszinüleg tovább elhuzódik.- Beszámol az eddigi munkálatokról és azt irja hogy most állitják fel az orgonát.- A lejáró falait Zala György látta el a régi dombormüvek hü másolataival.- 505. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.50.363./

Henszelmann Imre: Magyarország ó-keresztény,román és átmenet stilü müemlékeinek rövid ismertetése.I.köt.1876.

Általában a szerző,már más forrásmüveiben mondottakat ismétli a pécsi székesegyházzal kapcsolatban.-

Könyvében külön fejezetet szenteli a pécsi dómnak.- 59-73. l.

Foglalkozik behatoan a templom keletkezésével és számos ábrákkal és képekkel mutatja be a szövegen kivül az épületet.- Képei:60-72.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 27b75.

Századok. M.Tud.Akad.Tárca. XXXVI-1902.

A pécsi dóm melletti cubiculumról az ismert adatokon kivül,ennek korára nézve fontosnak emliti hogy az ott talált és Nagy Konstantin császár által elöször használt Krisztus-Monogram-ból megállapitható hogy a cubiculum a csaszár uralkodása után,tehát a IV.sz.közepén készülhet.-

A sirkápolna Sopianae/Pécs/ öskeresztény temetöjében állott és jórészt akkor pusztult el,mikor a mai pécsi székesegyház alapjait rakták le.- 490.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H eccl 3312 s./

Egyházmüvészeti lap. VI-1885.

A pécsi székesegyház belsö diszitéséröl és a falfestményekröl ir.-Azt mondja hogy Schmidt dómépitész egy olyan festöt keresett,aki a középkor módjára stilszerüen disziteni tudja a templomot.-Szerzö vitába száll azon véleménnyel amely követeli,hogy még egy rajna-vidéki szakemberrel már kötött szerzödés felbontásának árán is,hazai festöket kellene alkalmazni.Rámutat arra hogy lehet valaki igen jó festö,aki szép szentképeket tud festeni,de azért még nem kell értenie ahhoz,hogy hogyan lehet a középkor festészetét utánozni,erröl pedig van itt szó.Összhangban kell lenni a dóm külsö stilusa a belsö diszitésével.- 120-124. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H.eccl 3312 [5]./

Adalékok a pécsi dóm restaurációjához.Egyház müv.lap.VI-1885.

Hosszu cikkéjében részletesen foglalkozik Schmidt épitész restaurálási-munkájával,leirja a már elkészült részeket és emliti a terveket.-Végül rámutat arra is,hogy a belsö festményeket stilszerüen összhangba kell hozni a templom külsejével.Ha tehát a hazai festögárda közt nem akadt szakember a középkori festészetben,akkor nem hiba, ha az ügy érdekében, egy külföldi szakembert szerzödnek.- 193-203. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl 3312 s./

Egyházmüvészeti lap.Vegyesek.V-1884.

Beszámol a pécsi székesegyház restaurálásáról.-Azt irja hogy a déli oldallal csaknem teljesen készen vannak és felhuzzák a tetöpárkányra a Kiss György által elkészitett apostolszobrokat.Andreae festömüvész pedig szintén jelentékenyen haladt munkájában.- 288.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart.: 57 db.1/4 iv

Tárgy: Pécs,Székesegyház. III.Rész.
/Befejezés/

Könytár és száma feltüntetve.-
Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.

1954.január végén. Pollack Albert.

Pécs.

I.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

Folytadódik? II,III,IV,V.

/ Egy.kt. Gd 5439./

Gosztonyi Gyula: A pécsi Szt.Péter Székesegyház eredete.-Pécs,1939.

A terjedelmes/296.l./münek főadatai a következök:
A székesegyház eredetére vonatkozó vélemények négy csoportba oszthatók:
1.- Szalágyi,Szeder,Aigl,Haas, a különleges alapformát romai castrumra vezetik vissza.Tornyok és falai romai eredetü és profán célokra szolgáló épitmény átalakitásából keletkezett.A schmidt-féle restaurátió alkalmával történt ásatások ezt a véleményt megdöntötték.-
2.- Henszelmann véleménye,aki szerint alapköveit a XII.sz.végén tették le, addig csak ideiglenes templom volt a helyén,tehát nem szentistván korabeli.Igy vélekedik Rupp Jakab is.-
3.- A templom eredete még a szentistván-kor elötti idökbe vezethetö vissza.
Ezt a véleményt alátámasztja a káptalannak egy 1776.évi folyamodványa, amely arra hivatkozik hogy a székesegyházat a IX.sz.derekán épitett frankkori templomból István kir.és püspöki székhelyre tette.Kövér Béla az egykor romai castrum falainak felhasználásával kialakitott frankkori templomban látja a székesegyház elödjét,átépités folytán alakult ki azután a mai.-
Foerk Ernö azon véleményen van,hogy a székesegyház elsö alakjában már a vezérek alatt épült,mostani négytornyos formája egykoru analogiák alapján az ezredforduló körüli idökből származik,Austria-i és Németország-i hasonló jellegü épitményeket megelözve.-

Pécs. II.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5439./

Gosztonyi Gyula: A pécsi Szt.Péter Székesegyház eredete.-Pécs,1939.

1. Folytatás:

4.- A legjeletékenyebb csoport a székesegyház alapitását a XI.sz.-ba tesz Gerecze Péter Henszelmann és Czobor adatai alapján azt modja hogy a templomot nem István kir.épitette,sem Péter kir.fejezte be,de feltételezi hogy ókeresztény sirkamrákra épült.Czobor Péter kir.-nak tulajdonitja,Agh T. szerint akkor csak az altemplom készült el.Karácsonyi János szerint a templomot Bonipert épitette,István kir.közvetlen nem vett részt.Diváld Kornél szerint a faragványok a XI.-XII.sz.-okból származnak.Hekler Antal szerint a XI. sz.-ból származik.Szönyi azt mondja,hogy Bonipert kezdte épiteni és Péter kir fejezte be.Gerevich Tibor álláspontja hasonló,nem tételezi fel hogy épitése Péter kir.zavaros korába esett volna.----

A vélemények zöme a székesegyház kialakulását az ókeresztény temetőterület jelenlétének tulajdonitja,közvetlen épitményi kapcsolatot azonban nem talál.-280.281. l.

A mü.I.Rész: Főfejezetek: Kutatások/Schuenemann és Pleidell/7-9. l. A szerzö véleménye szerint a székesegyház multja szorosan összefügg a romai Sopianaenak,aztán Quinque Basilicaenek,Quinque ecclesiaenek, és a szláv "Pet Crkva" visszavezethetö Pécs-el.-

Pécs.

/ Székesegyház./ III. Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5439./

Gosztonyi Gyula: A pécsi Szt.Péter székesegyház eredete.-Pécs,1939.

2.Folytatás:Következnek a következő fejezetek: Pécskörnyék östelepei.-10.l. Sopianae kialakulása polgárváros,utvonalak,temetö.-10.l.-Pécs a török hódoltság alatt.-13.l.- Sopianae és a középkori Pécs viszonya.-16.l.- Sopianae castruma és a székesegyház.-18.l.-Pécs a népvándorlás alatt.-19.l. Belsö vár és székesegyház kapcsolatai és szükségletei.- A szerzö itt rámutat arra a körülményre hogy nincs viz a belsö vár területén,vizvezeték volt a várba a középkorban és ujkoron,tehát nem volt megfelelö eröditményre alkalmas hely.-Ezenkivül az egész fekvés haditechnikai szempontból is igen kedvezötlen. 20.l.- Sopianae és a hunok.- 21.l.- Sopianae és az avarok.-22.l.- ókerszténység kultusterület és a népvándorlás pusztitásai.- 23.l.- Quinque Basilicae-Ecclesiae és a frankkori kereszténység kapcsolata Sopianaeval és a középkori Pécsel,ókeresztény és frankkori bazilika fogalma.Quinque Basilicae-Ecclesiae kapcsolatai néveredeztetö szempontból az ókeresztény kultuszterület épületeivel. 24.l.- Frankkori város helye. 26.l.- Honfoglalás és a harmadik,szentistváni kereszténység kialakulása és kapcsolata a romai és frank kereszténységgel.27.l A székesegyház kapcsolata az ókeresztény temetö épületeivel.- 29.l.- A székesegyház részletkutatásainak eredménye,földalatti csatorna,torony alapozások/ a Schmidt,illetve Pollack-féle átépités elött a négy torony páronként lényegesen eltérö sajátságokat mutatott./-Altemplom és szentély viszonya

31. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ IV.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 5439./

Gosztonyi Gyula: A pécsi Szt.Péter székesegyház eredete.-Pécs,1939.

3.Folytatás: Nyugati homlokzat és részletei.-Nyugati oldal befalazott boltövei.- 32.l.- Énekkarzat kérdése.-Hajóválasztó pillérsor.- Diadaliv és pillérkötegek.-Szentélyapsisok és alapozásuk.-33.l.-- Ablakrendszerek összefüggése,Bejárati kapuk kérdése,Homlokzatképzések,Földalatti csatorna és templomfalak összefüggése.-34.l.--Altemplom és részletei.-35.l.- Összefoglaló kérdöpontok.36.l.- A székesegyház eddig elfogadott alapállapota.38.l.- Ennek összehasonlitása az egykoru templomokkal.-39.l.- A székesegyház indivíduális jellege.-41.l.- További vizsgálat és redukció.-43.l.-Altemplom és felsö templom architekturája.-44.l.- Hajóválaszt- pillérsor.-45.l.-Nyugati toronypár,elöcsarnok,énekkarzat kialakulása.-46.l.- Keleti toronypár kialakulása.50.l Szentély kialakulása.- 51.l.- Néphajó kialakulása.- 52.l.- Altemplom kialakulása.Romaikori bazilika az altemplom helyén.- 55.l.- Frankkori bazilika toldása a néphajó helyén.-58.l.- Székesegyház kialakulása ezek alapján.-59.l. Válaszok a kérdöpontokra.-61.l.- Történeti adatok egyeztetése.-62.- Befejezés.-63.l.

II.rész.

I.Pécs kialakulásának történeti kerete.- 67-81.l. --- II. Sopianae-Pécs a romai idején.-83-151. l. --- III. Pécs a török hódoltság korában.- 153-169. l.--- IV. Pécs város képe István kir.-tól a török hódoltságig.-171-190. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

V.

/ Egy.kt. Gd 5439./

Gosztonyi Gyula: A pécsi Szt.Péter székesegyház eredete, Pécs,1939.
V./

4.Folytatás: A pécsi Szt.Péter székesegyház részletei.-191-265.-
VI.- A pécsi Szt.Péter egyház eredetére vonatkozó vélemények: Káptalani folyamodvány,1776.- Szalágyi István,1780.- Szeder ? 1832.- Aigl Pál,1838.- Haas Mihály,1845.- Henszelmann Imre,1869.- Rupp Jakab,1870.- Czobor Béla,1882.- Kövér Béla,1891.- Diváld Kornél,1927.- Péter András.1930.- Hekler Antal,1934.- Szönyi Ottó,1936.- Gerevich Tibor,1938.-Nagy Lajos,1938. Összefoglalás.-1.részletesen az I.számu 1/4 iven.-
Képek: I.Nyugati és déli homlokzat.-Koller rajza.
II.Keleti és északi homlokzat.-Koller rajza.
III.Székesegyház alaprajza 1805.előtt.-Buck József rajza.
IV.Székesegyház alaprajza 1882.előtt.-Schmidt Frigyes rajza
22.rajz. 17- 261. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. 325448./

R H K 8. /Kiss J.Pécs és a Mecsek részletes kalauza./1926.

A történelmi részben általában a többi forrásmüvek adatait ismerteti.Azt irja hogy a székesegyház lapos famennyezet helyére 1335.és a 15.s végén csucsives boltozatot rakták rá,melynek nyomását a főfalakra ezeken kivül épitett kápolnákkal kellett egyensulyozni.-1807-27 közt Pollack Mihály uj homlo zatott épitette és igy a templom régi alakját megváltoztatta.A Dóm-muzeumról azt mondja,hogy a Mór-kápolna alatt el van helyezve és ott helyezték el a régi román-stilusi köfaragványokat,köztük vannak olyanok is amelyek csak ugy maradtak meg,hogy elöbbi restaurálaskor épitöanyagnak használták fel és a Schmidt-fé le restaurálaskor mégint elökerültek,a gyüjtemény kb.700 db.-ból áll.-Végül emliti még az ókeresztény sirkamrákat.- 19-23. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.1927.

Azt irja hogy Pollack Mihály eredeti felfogását érdekesen jellemzi a pécsi székesegyház restaurációja,1807-ben készitette a dóm nyugati és déli homlokzatait,a csucsives ablaknyilásokhoz idomuló sajátságos architekturával,ahol a csucsives elemeket a klasszikus formákkal házasitotta össze.Ha a fennmaradt képek nem is mutatnak épen egy szerencsés képet, de ama kor épitömüvészeti felfogásnak nem érdektelen nyomai voltak.- 23.l.

Pécs. I.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

II.III.Folytatás. /Miv.tört.int.kt.4752./

Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei.-Bp.1938.

A pécsi székesegyházra vonatkozó főadatok a következök:
Azt irja hogy a szentistvánkor elötti idökből származó feldebröi altemplom még nem volt olyan tökéletes mint a XI.sz.-ból származó pécsi és tihányi kripta.11.l
A szentistvánkorabeli templom épitkezéséről leginkább a pécsi székesegyházról alkothatunk tiszta fogalmat,a fennmaradt kripta,a főszerkezeti falak és tornyok, valamint számos kőtöredék alapján.- 24.l.-Háromhajós bazilikáink legelterjedtebb XI.sz.alaptipusát a pécsi székesegyház adja.-Lombárd eredetü zárodással.-29.l.- A famennyezet helyett épitett boltozás a pécsi/VIII.tábla 1./ és más altemplomok tanusága szerint nem volt ismeretlen már a XI.sz.-ban.-34.l.- A lengyel krónika szerint a pécsi székesegyház 1064-ben Salamon kir.jelenléiében leégett,t.i. a famennyezet,nincs rá leletszerü bizonyiték hogy a kárt boltozással hozták volr rendbe.-35.l.- A pécsi székesegyház nyugati kapuján romai faragott köveket használták.-36.l.- A pécsi templom /IV.-VI.tábla./csak keleti toronypárja egykoru a templom épitésével,két nyugati tornya később,de még mindig román stilben épült.- 37.l.- Tévesen mondja azt a feltevést hogy Péter kir.alapitotta volna a székesegyházat,1009-ben már István kir.nevezte ki a tudós francia bencést Bonipertust pécsi püspökké,nem valoszinü hogy az épitkezés ezek után Péter kir.zavaros idökre várt volna.Szintén valoszinüleg téves az a nézet hogy Péter kir.-t Pécsett temették volna el a székesegyházban.-A templomot keresztény sirkamrákra és kápolnákra épitették.A kömaradványok a XI.sz.második felére valL./CXX.tábla/-51.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.6626/

A pécsi székesegyház képes kalauza.II.kiad.1927.

A történeti részben nem mond semmi ujat,csak emliti/Imhofferre hivatkozva/hogy Emiram regensburgi püspök Pécsett téritgetett a hunok idején.-A Pollack-féle restaurálástól azt mondja,hogy utána a dóm külseje soknak tetszett bár belülről csak ki volt meszelve.De a falak nem birták a sulyos boltozatot, a falak összehuzása vasrudakkal nem igen használt.Stilusban hibásnak mondja a szerzö hogy az épitömester csucsra vette ajtókat és ablakokat.-Következik a templom részletes leirása,a késöbbi Schmidt-féle ujjáépités és az akkor történt templombelsejének diszitése festményekkel.A képek leirása.-8-40. l.

Végül felsorolja az egyház ujjáalakitóit/Schmidt Frigest és épitö mestereit és az ismert német és magyar/ festöket,végül mint 12-iket Angster orgonaépitöt. 40-48. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 510 4r /

L.G. Agról ágra.-Építészet, III-1943.

Azt irja,hogy a magyar **renaissance** átmeneti légkörben fejlödött, a gótika utóvirágzását élte. A két stilus egymás mellett,sőt egymásra telepedve élt,igy péld.Mátyás kir.feltárt visegrádi palotájában.-

Különbözteti a renaissance pastofóriumok közt lábazatost és gyámos szerkezetüket,lábazatos a pécsi dóm féltve örzött kincse.- 102. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.510 4r /

III-1943.

Gosztonyi Gyula: Szathmáry püspök palotájának romjai a pécsi Tettyén.Építészet,

Arról ir hogy Szathmáry püspök kibövitette Pécsett a püspöki palotáját és könyvtár-épületet emelt a székesegyház délkeleti tornya elé az ott álló közép kori eredetü,holtak kápolnájának felhasználásával,amely eredetileg az első,ókeresztény festett,földfeletti sirkápolnájának helyére épült.E kápolnában állitotta fel Szathmáry vörösmárvány pastoforiumát amely 1780-ig romok alatt lapangott, ma pedig a Corpus Christi kápolnának renaissance ékessége.- 88. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9-4r-75./

Bárány Tamás: Pécs a béke városa.- Budapest, III-1947.

Pécs leirásának történelmi részében azt mondja, hogy István kir. alapitott püspökséget Pécsett, igy közel három évszázados szünet után Pécs mégint püspöki székváros lett.- 312. l. Képe: 313, 315, 316. l.

/ A szentistváni püspökség előtt Nagy Károly császár Pécsett püspökséget alapitott és ezt a Salzburgi érseknek rendelte alá.-/

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r /

Mariay Ödön: Egy emlék-könyből.- Szépmüvészet, III-1942.

Említést tesz arról hogy Gerevich Tibor professor 60-ik életévének betöltése alkalmával tanitványai egy emlékkönyvet adtak ki. Ebben Dercsényi többek közt arról tesz említést, hogy a szkfvári bazilikában a XII. sz. közepén, az átalakitása alkalmával olyan köfaragók is dolgoztak, akik már elözöleg résztvettek a pécsi székesegyház épitésében is.- 250. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ I. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.518./

Kabdebó Gyula: A renaiszansze épités kezdete Magyarországon,1909.

A Magyarországon Mátyás kir.alatt meghonosodott renészanszeról irva,azt mondja,hogy öt fennmaradt müemlékünk a legfontosabb határköve a renészansze kezdetének nálunk,köztük a pécsi dóm is.- 6.l.

A pécsi székesegyházról a következö fontosabb adatokat közli:

A dóm épitésének az Árpádok idejéig nyulik vissza,1064-ben már állott a mainak helyén az elsö,valoszinüleg ókeresztény stilü templom,mert ebben az esztendöben I.Endre fiát,Salomont,benne koronáztatta.A következö évben leégett,ujjáépitését csak a XIII.sz.elején fejezték be.. 1303-ban Demeter köfaragó-mester megnagyobbitotta a keleti apsist.- 1498-ban Zsigmond püspök restauráltatta a székesegyházat.-

Pécs.

/ Székesegyház./ II. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.518./

Kabdebó Gyula: A renaiszansze épités kezdete Magyarországon.1909.

Folytatás. 1506-ban Szathmáry püspök a pápától Jakab bencés-szerzetest kért,aki csak renészansze-mester lehetett.1507-böl származik a pastoforium,amelyet a szerzö szerint,a Schmidt-féle restaurálás/1882-91/ alkalmával a főoltártól áthelyezték a corpus Christi kápolnába,mert a főoltár uj szentélyt kapott.-Szerzö véleménye szerint azt lehet sejteni,hogy Jakab szerzetes volt a Pastoforium készitöje.- 1882-ben kezdte Schmidt Frigyes a dóm áttépitését a 19.sz.elején Pollack Mihály által kevéssé sikerült restaurálásának helyébe.-9.10. l.

Azt mondja hogy a pécsi és belvárosi templom pastoforiumai 1506-12 közt keletkeztek és megelözték a francia 1515-iki,angolok 1519-iki és német 1534-iki hasonló renaiszansze müveket.- 15.l. Képe: 6,7. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r /

Szentiványi Gyula: Falkép restaurálások.-Szépmivészet,IV-1943.

Azt mondja hogy az 1920-30 -as évek legsürübben foglalkoztatott restaurátorai közt voltak Veress Zoltán és Királyfalvi Kraft Károly is,ök restaurálták a pécsi székesegyház falképeit 1927-28 közt.- 8. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.566 I./

Czakó Elemér: Középkori épitészetünk topografiája.- A Ház.,I-1908.

Azt irja hogy István kir.a tiz püspöki egyházmegye közt elöször négyet alapitott Dunántulon, régi romai telepeken,köztük Pécs is volt. Ez a templom a székesfehérvári királyi templom mintájára készült.- 17,18.l

Pécs. I.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.1644./

Adám Iván: A veszprémi székesegyház.- Veszprém,1912.

Azt irja,hogy 838-859 évek közt történtek több templomfelszentelések nálunk nyugati püspökök által.- Pécsett,amely a Salzburg-i érsek alá tartozott,Luitprám püspök és érsek szentelte fel egy templomot ezen időben.139. I.rész.
A felmagasitott szentély lépcsöje által a szentély a hivök által nem volt látható és azért épült a lépcsö elött külön egy másik oltár.-188.I.rész.
A szerzö a Gurk és Sekau-i templomokat a pécsi templom elödeinek nevezi.-205.l. I.rész.
A magyar stilus sajátságának mondja a román korból,hogy a bazilikáknak,köztük Pécsnek is,nincs kereszt-hajójuk.-5.l.II.rész.Azt mondja hogy a pécsi bazilika a korai román emlékek közé tartozik..-Ir a pécsi kocka-kapitelekről,a csonkagula fejezetekről a pécsi dómnál.Továbbá azt mondja hogy csak Olaszországban található annyi altemplom mint nálunk,köztük Pécsett is. 7.l.II.rész.-- A nyugati karzat Pécsett alighanem a XII.vagy XIII.sz.restaurálásából származik.-8.l.II.rész.-A torony-ablakokról azt mondja hogy Pécsett is hármasával jelennek meg,valóságos galléríát képeznek. 10.l.II.rész.

Pécs. II.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.1644./

Adám Iván: A veszprémi székesegyház.- Veszprém,1912.

Folytatás: Ir az apsisokról.11. l. A bazilikák hosszuságukról irva azt mond
ja,hogy Pécsett a templom öt és félszer olyan hosszu mint a fő-
hajó széleségе.-12. l.-Az akkor divatos lett faragott-kö épitésröl Pécsett.
a XII.sz.második feléből.- 13,15. l.-- A román-kor oszlopos pillérképzése
Pécsett. 16.l.- A pécsi kömaradványokról ir.-18.l.- Arról beszél hogy Pécsett
hat ivhordó van egy-egy sorban.A bazilika lapos mennyezetü volt.-20.l.
A Schmidt Frigyes-féle restaurálásáról azt mondja hogy nem lehet
ráismerni a korai román bazilikára.- Ir a négy toronyról és ezzel kapcsolat-
ban az eröditési szándékról.-21.22. l.- Foglalkozik mégegyszer a tornyokkal,a
lépcsö-lejáratokkal és a felmagasitott szentéllyel.-23.l.- Azt mondja hogy a
restaurálások alkalmával hozzáépitett kápolnák elvették a templom világos-
ságát,sötét és komor lett a kisebb ablakok miatt.24.l.-Azt mondja hogy a tisz
ta román stilus csak a kryptákban maradt meg Pécsett is.32.l.Ir az altemplom
pilléreiröl,a feljáratokról,a falfestményekröl mint a román kor emlékeiröl.-
36-39. l. A torony-feljáratokról.-43.l.- Pécsett a szentély feljárat közepén.
Azt irja hogy az átépitések a székesegyházon az 1703-1732 évekber
Nesselrode püspök alatt deformáltak a monumentális épületet,se román,se
barok,se rokoko lett.- 390. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Ép.tan.müemlékek/

Pécs városképi és müemléki vizsgálata.Bp.1951.

Általában röviden ismerteti a már más forrásmüvekben elöforduló adatokat történelmi és müvészettörténeti szempontból.-Még azt mondja hogy a belsö vár a templommal védelmi szempontból nem lehetett nagyon értékes kedvezötlen fekvése miatt és igy nyilvánvaló hogy az ókeresztény emlékek miatt épült ezen a helyen.-Hivatalosan müemléknek nyilvánitja a dómot.- 5,6.l.

Képek: Rohbok képei után készült fényképek a Pollack-féle restaurálás utáni idökböl.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt: Gd 4r 2079./

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.-Bp. 1924.

Az árpádkori óbudai prépostsága templomával foglalkozik és ennek egy helységéröl azt mondja,hogy a helyiség a pécsi székesegyház egykoru népoltárkápolnájához hasonló rendeltetésü épitmény volt.Tehát épitményröl van szó és nem elöcsarnokról.- 50.l.

Azt mondja,hogy már a neoklasszicismus kora magában hordja a romantikus hajlamok csirait,igy Pollack Mihály gótizáló terve alapján reconstruálja a pécsi székesegyházat.- 195. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ I.

Pollack Albert.

/ Mi.tört.int.kt.4486/

Szönyi Ottó: Régi magyar templomok.-Bp.1933.

Ellentétben Henszelmann-al aki mint szentistván korabeli bazilikákat csak a szkfehérvárit és esztergomit ismeri el és Pécs-röl azt mondja hogy csak egy ideiglenes templomvolt,megállapitja az ásatások alapján hogy akkoriban a pécsi templom is köböl volt.-Azt mondja hogy a délnyugati templom-torony rá van épitve a frankok által használt öskeresztény romai temetöi templomra.-13.l.Emliti hogy a pécsi bazilikának nem volt kereszthajója,István kir.alatt,de legkésöbb Péter kir.alatt épült.-15.l.-Azt mondja hogy a pécsi bazilikában - eredeti állapotban - a két oldalhajóból vezetett le a lépcsö a kryptába,ezeknek plasztikai diszitései külföldi viszonylatban is páratlanok.-17.l.-A pécsi székesegyházat épitette bencésböl lett püspöke és lehet hogy a bencések szokása szerint azért van a pécsi dómnak altemploma holott akkoriban sem Esztergomnak,sem Kalocsának nem volt altemploma.Ir a főoltár korlatfaláról és azért épitették a lépcsö elé is a népoltárt.-18.l.-A pécsi székesegyház a metszetek szerint már a XVI-XVII.sz.ban négytornyos volt,a tornyok csak egy oldaluk függ össze a templo oldalfalaival.19.l.- A pécsi dóm nyugati kapuja még a XI.sz.-ból származik és romai sirkövekből van faragva.Több más székesegyháznál ugy is Pécsett oldal kából de szintén egy dunántuli faragó-iskolából valók.-A pécsi székesegyház olasz módra szintén magas arányokat mutat,és sik mennyezetü,a középhajó 12 m széles és 22 m magas,ami elég karcsu arány.-21.l.

Pécs.

/Székesegyház./

II.

Pollack Albert.

/Mi.tört.intézet kt.4486./

Szönyi Ottó: Régi magyar templomok.-Bp.1933.

Folytatás: A renaissance épitészet nálunk önálló templomot nem hozott létre csak toldalék jellegü épitmények, igy Pécsett a Szatmáry-féle kápolnát és talán könyvtárépületet is.22.l.Említi a Szathmáry-féle pastoforiumot Pécsett.23.l.-A pécsi dóm egyik ablakkerete a XII.sz.-ból való.33.l.-A dóm három hajóját és a két nyugati tornyot a szentistváni korszakban,a XI.sz.ban valo szinüleg olaszok épitették,tágas itáliai szerkezete is arra enged következtetni Kétséges hogy Péter kir.épitette volna és ott lett volna eltemetve.1064-ben leégett.A burgundiai Bertalan püspök a XII.sz.végén,vagy XIII.sz.elején dombormüvekkel diszitette az altemplom lejáratait és népoltárt emelt.A csucsives stilus korában ,a XIV.sz.ban kápolnákat épitettek a mellékhajókhoz,a negyediket 1807-ben Pollack Mihály épitette./ A két mellekhajó is kapott boltozatot a lapos famennyezet helyett.1345-ben ujra felszentelték.1505-ben 1505-ben a szentelyt és főhajót csucsivesen boltozták,Demeter köfaragómester munkája.A törökök és kurucok által megrongált templomot.A XVIII.sz.-beli restaurátió sok középkori részeket takart el.-1805-27 közt Pollack Mihály átépiti sajátságos,egyénies gót stilusban.1846. épül négy mellékoltár,Zichy,Kupelwieser,Ender és Boross képeivel 1854.kapja a homlokzat Bertalics 12 apostolát.1882-1891 évig következik a Schmi -féle restaurátió,Lotz és Székely falfestményeivel.A Mária-kápolna fehér alabastrom faragványait Eszterházy püspök hozatott Rómából,egy siremlék az antwerpeni Floris-iskolának müve a XIV.sz.második feléből.- 235. l.

Képe: 43,44,62,88,175,179.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Sz.kt.49.112./

Szabó László: Az árpádkori magyar épitömüvészet.1913.

Henszelmann-ra hivatkozva azt mondja,hogy a szentistváni korszakban csak a székesfehérvári és a~~z~~ esztergomi bazilika lettek volna jelentösebbek, a többiek - köztük a pécsi is - csak szükségleti épitmények lettek volna/Notbauten/,azt mondja, igaz ugyan hogy a Mainz-i dóm is 990-ben fából volt.-9.l.

Kétségtelenül hogy Pécsett volt az elsö keresztény telep Magyarországon,az volt a Magyarok bejövetelük korában,Quinque ecclesia már IX.sz.-ban ismeretes volt.Lehet hogy a pogány Magyarok az elsö telepet elpusztitottak és ujra kellett alapitani itt egy püspökséget a megtért Magyarok részére.Hogy az 1064-ben leégett templom István kir.alapitása lett volna,cáfolja ugy a budai krónikamint Turóczi,ök talán tévesen azt állitják hogy Péter kir.alapitása és temetkezési helye lett volna.--- A pécsi székesegyházról szoló fejezetben általában főleg hivatkozik Henszelmann és Gerecze-féle leirásokra.-52-76. l.

Azt irja hogy Henszelmann bizonyos fokig elfogult volt a Mertens-féle elmélet által és mint tekintély bizonyos mértékig bénitoan hatott ezáltal a szabad vizsgálodásra,ennélfogva árpádkori épitményeinknek chronologiája még ma is nagy mértékben tisztázatlan.-381. l. Képe:54,56,57-59,61,63,64. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert

/Sz.kt.56.939./

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid történelme.Kecskemét 1929.

Azt irja hogy István kir.többek közt a pécsi püspökséget is alapitotta és - a szerző szerint - ott diszes templomot éptett volna.27.l.- Azt irja hogy a vértanuk szinhelyek altemplommá alakultak át,igy Pécsett is mint a XI. sz.-ban épült templomok maradványai bizonyitják.-29.l. Azt irja hogy a pécsi bazilika mintája volt az olasz-román bazilikának tipusának.-34.l. A pécsi dómról azt irja hogy a székesegyház alapépitménye maradt réánk mint iskolapéldája a XI.sz.-beli magyar-román épitömüveszetének.35.l.- Azt emliti hogy a pécsi bazilikát Péter kir.,István kir.veje,a velencei doge Orseolo Otto fia, épitette egy avár templom helyén,1066-ban/? 1064/ leégett,1187-ben épitette ujra fel Calanus püspök.-A XIII.sz.-ban ujra leégett és a XIV.sz.-ban gót köntösben támadt fel.Az első templom köfaragói Olaszországból jöttek ahól érezhet volt a byzánci befolyás,hiszen Péter kir.nagyapja röviddel ezelött épitette át a velencei Márk-dómot ilyen stilusban és lehetséges hogy ezt Péter kir.-t befolyásolhatta.- 34-40. l. Emliti a pécsi vörösmárvány pastoforiumot.-153. l. A török idöszakban a templom is részben mohamedán dsámi lett.-171. l.

Végül emliti Schmidt Frigyest mint a pécsi székesegyház restaurátorát 221. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

Szönyi Ottó: Könyvismertetés.Historia,I-1928.

Analogiát lát a Gurk-i és a Pécs-i templomok közt,mert a pécsi dóm 1922-ben ásott viztelenitő árok ásásakor szintén találtak az északi fal mentén egy járható,román sirkövekkel falazott csatornát.Henszelmann-ál ellentétben emliti,hogy nem a gurki-dóm volt a pécsi-nek mintája ,inkább ellenkezőleg, mert a pécsi előbb épült,de valoszinüleg mindketten olsz mintára épültek.-

Azt irja hogy a német Karl Kïha"Steinverwitterung und Steinsicherung." c.cikkére fel,Möller István miegyetemi tanár a pécsi székesegyházon kisérletezik egy paraffinos benzin-emulsióval.- 46-47. l.

Pécs. II.

/ Székesegyház./ **Pollack Albert.**

/Műv.tört.int.kt.4752./

Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei.-Bp.1938.

1.sz.Folytatás: Az italiai tipusu bazilika három hajóját 6 pillérpár választja el egymástól/VII.tábla./ 51.l.- 1805-1827 közt Pollack Mihály tervei szerint angol,sőt anglikánus néogotikában épitették át.- 1882-1891 között a bécsi Schmidt Frigyes féle restaurálás eltüntette ugyan ezt a neogotikus stilust,de ugynevezett " stilszerü" ujromán modorban még jobban megváltoztatta eredeti képét,mai képe csak az egykori bazilikának csak emlékét hirdeti.A bécsi müterem rajztáblán kigondolt mai dóm pompás megjelenése ellenére is sulyos történeti tévedés./IV-VII./ 51-53.l.- A francia Bonipertus püspök dacára a bazilika tulajdonképen olasz stilusban épült.- 61.l.- Emliti a lombárd eredetüskiképzésü emberi és állati fejeket ábrázoló gyámköveket a pécsi dóm kötárából./CXXII,tábla 1-5.7.kép./- A félkörives friz feletti sakktábla-motivumokról és fogsorokról. /VI.tábla./ 116-117. l.- A pécsi volutás tipusról./CXVIII.tábla.1.kép./ 137. l. Azt mondja hogy a Szente-i/Vác mellett/emberfejekről feltételezhető,hogy a pécsi mühelyből jött másodrendü mester faragta./CXXII.4./-Oroszlánfejes pécsi gyámkövekről/CXXII.7./-Pillér és Oszloptörzsek,Lábazatokról a III.fej.-ben irva azt mondja hogy a legszebb darabok az egykori ciboriumboltozatos népoltártól származnak. /CXIX,CXXI.2./-Azt mondja hogy az olaszos csoport/emliti franciás csoportot is/ 1140-50 tájt a pécsi dóm mühelyében lép fel.- 151. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ III. Pollack Albert.

/ Müv.tört.int.kt.4752/

Gerevich Tibor: Magyarország románkori emlékei,Bpst 1938.

2.sz.Folytatás: A XII.sz.közepén a figurális szobrászatban Pécs is az elsö nagy központ/CLXIX,-CLXXXII.tábla./N.Muzeumba levö pécsi daral /CLXXXI./csonka darabok a dóm-muzeumban.- Pécsett két áramlat találkozik a figurális stilusban,a francia és az olasz és ezek olvadnak össze egyéni módon nemzeti stillé.Wigelmus mester Pécsett,ö volt a magyar-román szobrászatnak a XII-XIII századi fellendülésének egyik meginditója.-171-172.l.-A pécsi kötárban levö szirén töredékes alakja/CCXXXVII./Pécsett a köfaragómühely mellett festömühely is müködött.A Koppay-féle aquarell másolatokról,1882-után megmaradt képekről,eredeti képek 1882-ben a restaurálás alkalmával elpusztultak./CCXXXVIII./- 219.l.- A Pray-kodex-röl.-234-235.l./jelenleg a N.Muzeumban/.- A pécsi székesegyházzal foglalkozó irók és müvek.-257. 263.275. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407./

I-1928.7-8.sz.

Befejeztés a pécsi székesegyház falfestményeiknek helyreállitását.Historiá.

Emliti a pécsi dóm falfestményeit és ezek alkotóit:Andreae, Beckerath,Lotz,Székely Bertalant,Bambergert és az altemplomban különösen Lotz és Székelyt.Ir azután a falfestmények megrongálásukról a befolyó esöviz, az altemplomban a levegö nedvessége által.- Ezeknek restaurálását Möller kezdte vizmentesitéssel,a talajvizet elszigeltelte,szellözésröl gondoskodott.- A falakat benzinben öldott paraffinnal fecskendezte be.Azután fogott hozzá Veress Zoltán festö a festmények restaurálásához és ezt a munkát kitünöen és nagyon ügyesen végezte.- 6-8. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.50031./

Mihálik Sándor: Művészettörténelmi Szemle.Katolikus Szemle.49-1935.I.

Arról ir hogy Szönyi kutatásainak eredménye,hogy megcáfolták a régi nézetet az árpádkori székesegyházak közt csak a székesfehérvári és esztergomi lettek volna szilárd épitésüek,holott a pécsi dóm két főfala,a két nyugati torony alapzata,kétségtelenül a XI.sz.épitkezési módszerekről tanuskodnak.Emliti hogy Szönyi szerint az egyházak eredetileg csak 2 toronnyal épültek,igy a pécsi is.Magyar és egyedülálló sajátosságnak mondja,hogy a tornyok ugy a középhajó, mint a megfelelö oldalhajó felé is nyiltak.- 308.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.66.863./

Szmrecsányi Miklós: Eger művészetéről.-1937.

Emliti hogy a pécsi székesegyházban,Koller pécsi kanonok közvetitése folytán,1781-ben Giuseppe Sartori olasz szobrász és épitész a pécsi székesegyházban két drága márványoltáron dolgozott.Szt.Sebestyén és Szt.Mihály mellékoltárok.- 205. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Vár.Kt.310095./

Pálinkás László: A renaissance Magyarországon.-1942.

A renaissance korszakról Magyarországon irva azt mondja,hogy Pécsett Szathmáry püspök foglalkoztatott olasz mestereket.Ezek faragták a dóm Corpus Christi kápolnájában álló,oltárá átalakitott pastoforiumot a XVI.sz.elsö tizedében.A püspök pécsi házának ablakereteit azonban már magyar mesterek készitették kissé népies zamatu dekorációval.- 12. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ I. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.4738/

Szönyi Ottó: Ásatások a pécsi székesegyház környékén 1922-ben.Az O.M.Régészeti Társulat Évkönyve,II-1927.

A cikkének lényege: Az 1882-91 években történt restaurátiót müvészi nyereségnek mondja,de nem volt müemlék-konzeválás,hanem ujjáépités.-Kifogásolja,hogy az ujjáépitök minden szorgalmuk mellett nem voltak tekintettel a klimatikus,talaji és más körülményeket.-Lásd pld.csak Lotz altemplomi festémyeinek megrongálása a nedvesség által.-Felsoroljja a többi,a nedvesség által okozott károkat,-Möller István 1913-ban már foglalkozott a sirkamrákr vizetlenitésével és megmutatta a székesegyház hasonló bajainak orvoslását.- A székesegyházat a Pécs városától észak felöl elhuzódó Mecsekhegy egy dombján áll.-Romai idökben itt temetö volt,a székesegyházat a XI.sz,ban a temetöben épitették,a sirköveket az épitkezésnél felhasználták./A dóm nyugati fehérmárvány kapuja/.-A középkorban várfallal vették körül a székesegyház kerületét,ez lett a belsö vár az akkori várossal együtt,a Castrum Quinque-Ecclesiense.-Következik az ásatások részletes leirása/1.sz.melléklet/,a temetökápolna,/1,2,3.ábra./-E kápolna területén végzett ásatásokról,kora a IV.v.VI.sz.-ba tehetö,ismeretlen hogy a székesegyház épitésékor vagy később pusztult el.-Henszelmann tudósitása 1872-böl hogy egy öskeresztény bazilika nyomaira akadtak.-

Pécs.

/ Székesegyház./ II. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt.4738./

Szönyi Ottó: Ásatások a pécsi székesegyház környékén 1922-ben.Az O.M.Régészeti Társulat Evkönyve,II,1927

Folytatás: Kutatások és ásatások az 1754 évi mérnöki felvétel alapján.-Ezek részletes leirása.- Ásatások az északnyugati torony körül ennek megerösitésére/már 1913-ban is voltak ilyen kisérletek/.- Az északnyugati és északkeleti tornyok alapzatai/4,5.ábra/ következik ezek részletes leirása.-

Az ásatások alapján azt mondja hogy a székesegyház főoltára a középkorban nem a szentély elején állt,ahová az 1882-1891 évi restauráció helyezte,hanem hátul a szentélyfülkében.Igy megcáfolhatók Gerecze Péter kombinációi a középkori népoltár, kápolnájának,a főoltárnak és más tévedései.-Sirládák lelete ágyugolyókkal.- Egy járható állitolag római vizvezetékről,dongaboltozattal.-Ehhez feliratos kö latin nyelven 1766-ból hogy ez a csatorna viztelenetisére szolgált.-Következik ennek és más csatornának részletes leirása.-

Hivatkozva a XI.sz.-beli vizmentesitö csatornára azt mondja hogy a régiek elövigyázatosabbak voltak mint az 1882-91 évek között restauráló épitészek, akik a fütöház kályhagödrövél még kettészeltek a csatornát.-

Az ásatások alapján megcáfolja a Henszelmann-féle négytornyos magyar székesegyházakra vonatkozó elméletet.-

A karzati részről azt mondja - ásatások alapján - hogy már toldás és azon véleményen van hogy a kaput és a pillérfejeket a régi helyükről kiemelték és ujra beépitették.- 172-195. l. /Képe 186 és 187 l./

Pécs.

/ Székesegyház./.

Pollack Albert.

/ Vár.Kt. B 730/33. /

Pálinkás L.:Marco Casagrande.Külön nyomat az Olasz Szemléből.1942.

A Magyarországon működö olasz szobrászokat felsorolva,azt irja hogy Pécsett már a XVIII.sz.ban működik a Gianone család.Elsö tagja,Pietro 1823-ban halt meg,öt követi munkában Giovanni fia,aki résztvesz a pécsi székesegyház Pollack-féle átépitésében.- 8.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Vár.kt. 2085./

Horváth Heinrich: Zum Weiterleben der pannonischen Antike in der spätromanischen Bauplastik Ungarns. Ungarische Jahrbücher, XVI-1936.

Említi a XII.sz.ból származó relief-képeket a pécsi altemplom bejáratánál és külön ir a betlehemi pásztorokat ábrázóló figurák öltözéséről, amelyek szük nadrágban, bekecscsel és pásztortáskájukkal tót vagy horvát pásztorokra emlékeztetnek. Hasonlót a többi pécsi reliefek közt nem található, a mellettük levö figurák pld. romai öltözetben vannak. De azt mondja hogy az a nézet, hogy itt egy ottani népviselettel állunk szemben/Eitelberger/ nem olyan biztos, miután ugyan ez a viselet a Gotha-i, 200 évvel elöbbi codex aureus-on is látható.

17.1.

Pécs.

/ Székesegyház./ I. Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt. 835./

Diváld Kornél: Magyarország müvészeti emlékei.- Bp.1927.

A pécsi,mint egyedüli a XI.sz.-ból származó székesegyházról irva,emliti hogy tornyai,nyilván a hármashajó szélességében épitett kripta miatt,a déli és északi mellékhajók külsö falához füzödnek és ezek sikjából kiugranak.- 24.l.

Azt mondja hogy a pécsi egy pilléres bazilika./27,28,29. kép/ és külsejének tagoltsága restaurálása elött is a XI-XII.sz.beli lombardiai templömokra emlékeztett.-A szemtöl távolabb esö diszitményeinek formai nyersek,annál finomabbak a bizánci hatásu belsö diszitések/30.kép./ a kripta lejárat dombormüvei/31.kép./ rokonságot mutatnak Wiligelmus mester modenai dombormüveivel.-

Pécs.

/ Székesegyház./ II.

Pollack Albert.

/ Ép.tan.kt. 835./

Diváld Kornél: Magyarország müvészeti emlékei.Bp.1927.

Folytatás: Önálló felfogásra törekednek már a magyar köfaragómesterek a XI.sz.ban,de azért nem tünnek el a Bizáncra emlékeztetö motivumok.- 29,30. l.

Azt mondja hogy nálunk már a XI.sz.-ban templomaink belsejét kifestették,igy történt a pécsi székesegyháznál is.- 113. l.

Foglalkozik azután a pécsi Szathmáry püspök-féle renaissance pastoforiummal.- 185. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.74.824./

Jajczay János: A megszentelt Pest-Buda.- 1938.

Azt irja,hogy a román stilus nálunk a XI.sz.elsö felében indul meg nálunk és még a XIII.sz.-ban is virágzik.-A magyar nép gyorsan teszi magáévá,eredetien formálja magyar izlése szerint és még nyugatra is hatást gyakorol igy a Bécs-i Stephansdom Riesentor-ját jáki mesterek épitették.Nagyszabásu é korszakba esö épitkezés volt a pécsi székesegyház is. 16. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Miv.t.int.kt.5335./

Kodáy Ernö: Weber Henrik,1943.

Arról ir hogy Weber festömüvész Pécsett a székesegyházban Szt.Borbála oltárképet és a Boldogasszony képét festette.-

/ Lyka Károly: Magy.Müvészet.1800-1850.362. l./ 13. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Műv.t.int.kt.?/

Dercsényi Dezsö: A somogyvári Szt.Egyed apátság maraványai.1934.

Azt irja hogy nehéz eldönteni hogy elsö lombárd tipusu templomaink,köztük Pécs is,egyenesen lombárd,vagy délnémet-lombárd tipusra mennek vissza.-Henszelmann kedvelt ötlete,a négytornyos magyar bazilika,melyre ebben a korban egy Kisazsiai templomon kivül alig találunk analogiát,az ujabb ásatások után aligha állhat meg.-21. l.- A Pécsi dóm méretei 22x 66 méter. 23.l.

Pécset és Jaákot az árpádkori román stilusnak két gócpontjait nevezi.Azt mondja hogy téves volna azt állitani hogy Pécs/1150/70 /csak a felsö-olasz szobrásziskolához,Jaák /1256 elött/ pedig csak a Bamberg-i plasztikához tartozik,mindkettöbe a sajátságos magyar lélek változásokat hoz.- 42. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Műv.t.int.kt.3568/

Ernszt Lajos: A magyar történeti festészet.1910.

Lotz Károlyról azt irja hogy ő Thán Mórral együtt Rahl-nak volt a tanítványa és hogy egyszer kezdték működésüket.Inkább Lotz-ot bizták meg freskófestészettel mint Thán-t.A pécsi székesegyházban festett freskokon már kiszabadult Rahl mesterének hatása alól.Az Operaház mennyezeténél már klasszikus. 47. l.

Székely Bertalan által a pécsi dómban készitett képek a következők: Endre koronázása,Szt.László átkel a Dráván,Szt.Margit kolostorba vonul,a király megdorgálja Mór püspököt,Mór visszatérése Pécsre,a pécsi dóm felszentelése,Capistrán tábori miséje,Csodaszarvas regéje.- 87. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Műv.t.int.kt.6873./

Pintér Imre : A kalocsai Főszékesegyház.1942.

Arról ir hogy a postamensek a XII.sz.ban magasabb lesznek.Ez a tipus Franciaországban 1150 körül lépett fel.- Magyarországban többek között elöször Pécsett alkalmazták.-

34. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/Műv.t.int.kt.6871./

Ernszt Mihály: A dunántuli falképfestés középkori emlékei.1935.

Azt irja hogy a kereszténység első századaiban mi/nálunk is a művészek a szerzetesek köréből kerültek ki.Miután ezek különböző országokból jöttek hozzánk és hazájuk művészetét hoztak magukkal,találunk pld.a pécsi székesegyházban az alaprajzot olasz elrendezésben,szobrászatban pedig francia és lombárd hatásokat.- 8. l.

Azt emliti hogy a feldebröi legkorábbi altemplom falfestmények után ,következik a pécsi székesegyházban egy dekorativ falképtöredék a XII.sz.-ból.- Emliti a többi töredékekröl készült Koppay-féle vizfestményeket a pécsi dóm-muzeumban.-Foglalkozik továbbá Szönyi kutatásaival a XII.XIII.XIV. és XV.sz.-beli pécsi falfestményekre vonatkozolag. 9-11. l

Szönyi Koppay-féle festményekröl készült jegyzékéről./ Sz.ottó A pécsi székesegyház.Magyar Művészet.1929. 9/,10/,11/.-/ 79.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. X 7083./

Radós Jenö: Magyar oltárok.- Bp.1938.

A XC táblához: Pécs,Székesegyház Szathmáry oltára.

Az oltárról azt mondja hogy a korai-renaissance legszebb emléke,Szathmáry /Szakmáry/püspök idejéből/1506-1521/.-Eredetileg csak pastoforium volt,később erösen barokkos oltárá lett kiegészitve.A pastoforium formája Bernardo Rosellinóra vezethetö vissza,vagy olasz,vagy olaszos kulturáju müvész alkotása.-61.l. CLVIII.táblához: Pécs,székesegyház főoltárja.

Schmidt Frigyes bécsi Dombaumeister müve,inspirálva az egykori oltársátornak gazdag részletekkel finoman faragott maradványai által.Az eklektizismus alkotása és a néoromán megoldások magyarországi legszebb példája.-

78.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.161.542./

Voit Pál: Az egri főszékesegyház.-Eger,1934.-

A tornyok alaprajzi viszonyáról a templomtesthez általában irva,azt mondja a pécsi székesegyháznál az olasz campanile és a saroktornyok alaprajzilag sajátosan magyar középkori toronykompozició egy különleges megoldást mutat.- 46. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.123.588./

Dercsényi D.: Nagy Lajos kora.-1941.

Azt mondja hogy Nagy Lajos korában a művészet egyetlen egy ágába sem volt olyan nagy és gazdag a fejlödés mint a szobrászatban és utal többek között a pécsi székesegyház reliefjeire.- Azt irja hogy Pécsett is jelentékeny épületplasztika maradt ránk,legkorábbinak látszó emlékek faragása és felállitása a templom 1345 évi átalakitás alkamával történt.A reliefek tiszta és kiegyensulyozott kompoziciója a XIV.sz.közepére utal.- 101-102. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.8850./

Gosztonyi Gyula: Egy dóm életrajza.- Tükör, VIII-1940.

Általában a már ismert történelmi adátokat ismétli a pécsi székesegyházra vonatkozolag.A szerzö is azon véleményen van hogy Péter kir.nem lett Pécsett,hanem Obudán eltemetve.-Felveti azt a gondolatot,hogy az altemplom egy ókeresztény templom volt és pedig István kir.elsö püspöki székesegyháza.Késöbb a templomot és egyéb ókeresztény épitményeket is a Mecsekről lemosott hordalék sülyesztett a földbe.-Amikor uj székesegyházat épitettek arra gondolhattak,hogy az ösi keresztény bazilika helyét altemplom formájában örzik meg.- Következnek ismert részletek a templom további kialakulására vonatkozolag./lásd.az anyag I. és II.része./ Azt irja hpgy Pollack Mihály épitész szabaditotta ki a mult század elején a dómot és állitotta be a tér tengelyébe,igy kapcsolva össze a várost a székesegyházzal.

321-323. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.84403./

Huszti József: Janus Pannonius.- Pécs,1931.

Arról ir hogy a Mátyás kir.-nál kegyvesztett lett Janus Pannonius pécsi püspök elöször Zágráb mellett egy Pálos-kolostorban volt eltemetve és onnét a pécsi székesegyházba vitték át utóda,Ernuszt Zsigmond püspök idején,és ott egy diszes köszarkophágot kapott.-283. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.019881.Szt.István társ.könyvei 75/76

Diváls Kornél: A magyar iparművészet története.1929.

Azt irja hogy a XI.sz.beli székesegyházak mint kryptával épültek. Pécsett például az altemplom nem csak a főhajó, szélességében,hanem ennek egyharmadnyi hosszában is terült el és mintegy félemeletnyire kimagaslott a templom többi részeinek szintája fölött.-A kripta lapos tetején állott a főoltár, amely fölött diszes,oszlopos kömennyezet borult.Ebből Pécsett is remek töredékek maradtak fönn.- 41-42. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 10.984/12./

Horváth Henrik: A magyar szobrászat kezdetei.-1936.

Összehasonlitja a románkorbeli szobrokat a jaáki és pécsi templomokban.Két pécsi angyal-szoborról irva azt mondja,hogy az egyik,az országalmát tartó,a románkori szobrászatunk egyik legvonzóbb emléke.- 26. l.

Ábrák: 24-27.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.129.554./

Szönyi Ottó: Lotz Károly művészete a székesegyházban.-Pécs,1933.

Szönyi,Lotz 100 éves születésének fordulója alkalmából,a pécs Képzömüvészek és Mübarátok Társaságában mondott emlékbeszédében különösen kiemeli,hogy Lotz és Székely alkotásai müvészi értékben felülmulják a német Andreae és Beckerath munkáit és sajnálja hogy a magyaroknak csak a négy kápolna és az altemplom diszitése jutott.Érdekesnek mondja hogy fültanuk szerint a német Andeae és Beckerath,amikor végre megnézték magyar kollégáinak müveit,azt mondták,hogy ha tudták volna hogy Magyarországnak ilyen kiváló falfestö-müvészei vannak,nem vállalkoztak volna a pécsi székesegyház kifestésére.Következik Lotz falfestményeinek részletes leirása és mint érdekességet idézi szószerint azt a szerzödést amelyet Lotz és Székely,Dulánszky püspökkel 1887.LII.18-án köttötték irásban./10.l./ 5-24. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.-Küssnacht,1933.

A renaissance korból emliti a pesti emlékek mellett a pécsi Corpus Christi kápolnájának Szakmáry-féle tabernakulumot is.- 38. l.

A Nemzeti Muzeum történeti osztályában emliti a hires magyar románkori bazilikák köfaragási emlékek közt a pécsi székesegyháziakat is.- 109. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.450.031./

le,53-1939.

Marosi Arnold: Népvándorláskori emlékeink őskeresztény kapcsolatai.Kat.Szem

Arról ir hogy a népvándorlás idején volt például Pécsett/Sopianae/ a románizált és már jórészt keresztény lakosságnak néhány olyan mentsvára mint a romaiak által elhagyott erőditmények,ahól meghuzódott.Pécsett nem csak a székesegyház közelében feltárt őskeresztény sirkápolna és sirkamrák, hanem a gyárvárosban is kiásott VII.sz.-beli keresztény temetö mutatják a kereszténység továbbélését a népvándorlás idejében.- 84. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. gd 5353./

Puskás Lajos: A magyar falfestés árpádkori emlékei.-1932.

Azt mondja hogy a pécsi székesegyház egykori festett díszének, a dóm 1882-ben történt restaurálásákor még néhány töredéke megvolt. Az azóta elpusztult töredékekről szines másolatokat készitette Schmidt Frigye ezek ma a dómmuzeumban találhatók.Közöttük egy ablak keretelését ábrázoló még a XII.sz.-ból való munkát mutat és a feldebröi maradványok után a legkorábbi emlék.- Ezenkivül egy másik,a XIII.sz.folyamán kibövités áldozatául esett ablakának keretdiszitménye..- A déli mellékapsisban egy lebegö angyal még a legutóbbi restauráláskor volt látható,bizancias jellegü,az északolasz " maniera greca " szerint.- 14.15. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 12262./

XIV-1939.

Kühár Flóris: Dunántuli utazás a magyar bencés multba.-Pannonhalmi Szemle.

Azt irja,hogy Pécs is bencés emlékeket idéz,világhires székesegyház: B.Mór püspök rakatta,aki szintén bencés volt.-Itt ért Szt.Gellért magyar földöt és innét ment Székesfehérvárra.- 290.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. 82411./

Barna János: Árpádházi templomaink.Makó.1902.

Azt irja hogy majdnem minden Árpádházi király alapit egy templomot saját temetkezési helyéül.Péter kir.,István kir.közvetlen utóda a pécsi székes egyháznak veti meg alapját és - a szerzö szerint - oda lett eltemetve./?/ /Floriánus II.27./.-Ezek a templomok jórészt köböl voltak,igy Pécsett is.15,17 l.

Még azt irja a pécsi templomról hogy Péter kir.kezdte volna épiteni amellett szól az is hogy Szt.Péter-nek volt szentelve.Péter halálákor készen lehetett az altemplom,a templom maga a XI.sz.-ban.-A dómot ujabban Schmidt Fr. tervei szerint nagyszerüen restaurálták.- 81. l.

Pollack Mihályra vonatkozolag. Tart.19 1/4 iv.

Tárgy:
VIII.Üllöi ut 76.-József fiu-árvaház,Vasvári Pál fiu-otthon.-

20 forrásmü egy iven.

Hiányzik: Honderü.Buda,1846.I.köt.- Lényegtelen,csak fenektelen sárról ir az otthon vidékén.-

A könyvtár és száma feltüntetve,Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.julius végén.

Pollack Albert.

VIII.Üllői ut 76.
/József-fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.154 2r./

Nemzeti Ujság,1847.

Beszámol a József-fiuárvaházban tartott félévi vizsgákról és külön kiemeli hogy a feleletek mind magyar nyelven hangzottak el azok a fiuk részéről is akiknek anyanyelvük nem magyar.-158.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2089./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Zádor: Azt irja hogy Pollack Ágoston atyja,Pollack Mihály,vezetése alatt kivitelezi a József-fiuárvaházat,amelynek telkét Pollack Mihály adományozta/Talán sajtóhiba,a telket gr.Festetich adományozta,a tervet Pollack Mihály ingyen készitette/adományozta/./-Emliti hogy a Josephinum költségeit közadakozásból szerezték meg.A Josephinum épitkezése hosszan elhuzódik,a hiányosan megmaradt tervek romantikus stilust mutatnak./A tervek Pollack Ágoston aláirásával kerültek a tanács elé./.-Az épitkezés csak 1841-ben indul meg,lassan haladt pénzhiány miatt,az eredeti tervnek csak egy része valosult meg és igy került a kápolna az elsö emelet egyik termébe,holott önálló épületrésznek tervezték.- 91.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.018-608/

Schoen Arnold: Bpst.szkfv.kórházainal és emberbaráti intézményeinek kápolnái. TBM.VII-1939.

Azt irja hogy Pest város 1837-ben elhatározta hogy József nádor szerencsés felgyógyulása alkalmával és emlékére a Dorion-,Gonitzy--és Boráros által tett alapitványokból egy fiuárvaházat épit fel.- Az 1838-as árviz hátrálta az épitkezést,de 1840 január havában már Pollack Mihály ingyen készitette a terveket, amelyek azután fia Pollack Ágoston aláirásával a tanácshoz lettek felterjesztve.- Pénzhiány miatt elöször csak az épület nyugati harmada került kivitelre.- Alapköletétele 1841.jan.19-én volt,megnyitása pedig 1843 márc.19.én.-

A kápolna amely az eredeti terv szerint egy külön épületrészt alkotott volna,egy szobába került ahonnét 1886-ban a mai helyre helyezték át.-

Az épületet kibövitették az 1874 és 1890-es években.-

A parkban József nádor szobrát 1930-ban állitottak fel.-

A vasszerkezetü haranglábon két harang van,az egyik 1845-,a másik 1847-böl.

Következik azután a kápolna,a jótevök márványtáblának és az intézetben levö képek részletes leirása.-28-30.l. Képek: 3,5,6 és 10.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári fiuotthon./

Pollack Albert.

/ Egy,kt. 189 4r /

MM.és ÉE. havi füzetei,Lechner Jenö:" A Josephinum." / L I - 1917./

Részletes cikkével foglalkozik a Josephinummal.Cikkének főadatai a következök:
A városi tanács 1772-ben elöször foglalkozott egy árvaház felállitásának gondolatával.-Több telek jött számitásban,utána az ügy elaludt.Dorion és Boráros vár.tanácsosok neveihez füzödik az árvaház létesülése.-Gonitczky lakatosmester felterjeszti a városnak egy Kasselik-féle tervet.-Mégint pihent az ügy. József nádor felgyógyulása alkalmával azután elhatározták a "Josephinum" felépitését.-1837-ben megalakult a polgármester elnöksége alatt egy árvaház bizottság.-1837-ben Festetich gr.telket adományozott.-Pollack Mihály 1838.febr.13án kap megbizást tervek elkészitésére.-Az árviz és a Nemzeti Muzeum épitkezése elhalasztja a tervek elkészitését,de 1840-ben megkezdik az épitkezést,1841-ben volt az alapköletétele,1843-ban fejeződött be az épitkezés.-Pollack M.a tervezést és müvezetést ingyen vállalta.Fia P.Agoston épitész ingyen bocsátotta rendelkezésre az épitöállványokat.-Következnek az épitkezésre vonatkozó részletes adatok.1843-ban átadják az intézetet rendeltetésének.Szerző azután emliti a kápolnát és harangot,arról is ir hogy a kápolnát 1858-ban és 1886-ban áthelyezték az épületben.1861-ben kibövült az épület.Átépitések voltak még 1874,1876-ban akkor tornacsarnok is elkészült,1870-ben kapott vizvezetéket,1871-ben rendezték a kertet.-- Az egész épülettömb sohasem épült ki ugy ahogy Pollack M.tervezte.- Fer.József kir.1852 és 1873-ban látogatta meg az intézetet.-

243,244,245.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Egy.kt.Gb 1136/

ifj.Palugyay Imre: Buda-Pest szab.kir.városok leirása,Pest 1852.

A Josephinum árva ápoló intézetröl,különösen ennek anyagi helyzetéröl ir.- Azt mondja hogy az intézet 1844-ben pesti árva fiuk részére létesült,vidékiek évente 120 ft.-ot fizetnek.-

A növendékek az intézetböl csak akkor lesznek kibocsátva ha testi erejük megvan arra hogy egy mesterséget választhatnak.-

Következik részletesen az intézet vagyoni állapota az 1851.szept.20. kelt kimutatás szerint.-

Felsorolja a Boráros-,Dorion-,és Goniczky-féle alapitványokat,a Josephinum alappal,a felebaráti temetkezési egylet alapitvánnyal.-

Végül emliti hogy a város 1852.januárig 2713 árváknak ügyét kezelte.-

455,456.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 1616 /

Haeufler J.V.:Buda-Pest historisch topografische Skizzen.Pest 1854.

Arról ir,hogy 1836-ban József nádor felgyógyulása alkalmával a tanács elhatározta egy fiuárvaház épitését,önkéntes adományokból.-
Az 1838-as árviz hátrálta az épitkezést,de miután gr.Festetich egy telket adományozott,már 1841,junius 19-én volt az ünnepélyes alapköletétele.-
1843.március 19-én az épületet és kápolnáját beszentelték.-
Akkor 10 árvát befogadván megnyilt az intézet.-
Emliti tovább a nagyobb adományokat,1798-ban Goniczi György 12.000 ftot Dorion József végrendeletével 1794-ben ugy rendelkezett hogy 1820-ban 32.000 ft állt az intézet részére rendelkezésre.Boráros János adománya 7000 ft,a temetkezési egylet adománya pedig 5000 ft.volt.-
1854-ben az intézetnek 23 ingyenes és 2 fizetö növendéke van,ezek 120 f fizetnek évente.- 197,198.l.
Az Üllöi utat leirva emliti a József fiuárvaházat amelyröl már a 197, 198.l.részletesen beszámolt.- 311.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 051/6 /

Hölgyfutár 1852.Hirharang.

Arról számol be hogy a jövöben az eddig ügynökök által kezelt pénztárak,közöttük a Josephinum pénztára is szeptembertöl a városi pénzügyi igazgatóság fogja kezelni.-738.l. /525.l.?/

VIII.Üllöi ut 76.
/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 1-2r-75./

Vasárnapi Ujság.1856.Mayer István,Pesti József fiuárvaház.

Részletesen foglalkozik az árvaházzal.Szószerint közli az intézetnyitó szonok beszédét.-Azután felsorolja az adományokat 1794-óta.- Festetics Antal gr.ajándékozott egy telket az épület számára és később kiegészitette.- Pollack Mihály épitész tervezte,két emeletesen épült,alapköletétele 1841. junius 19-én,1843.március 19-én megnyilt 10 árvafiu részére,1856-ig 95 árvát ápolt,jelenleg/1856/24 árvát és 16 fizetéses növendéket tart.- 1852.julius 8. Ferenc József király látogatta meg az intézetet és 1000 pft.-ot adományozott.-

Azután részletesen leirja a fiuk egyenruhájukat és emliti hogy felvétetnek 7-12 éves fiuk.-A fizetéses növendéket évente 120 ft-ot fizetnek.-

137,138.Képe.137.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiu-árvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1922 /

Der Spiegel.1852.szept.23.-218.sz.

A Josephinumban ahol ingyen csak pesti árvákat vesznek fel jelen-
50 árvát nevelnek.Az intézet iskolájában különféle hasznos tárgyakra oktat-
nak.A növendékek 12 éves korukig maradnak az intézetben,utána kézmüveseknek
képzik ki öket,de ezek is kiképzésük idején a várostól ruházatot kapnak.-

873.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Miemlékek bzttsg.-a /

Lechner jegyzék.

Pollack Mihály pesti épitkezéseit felsorolva a VIII.ker.-ben emliti a Josephinumot is és hivatkozik egy az " Épitö iparban" megjelent cikkére.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiu árvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete,Bp.1927.

József nádor városfejlesztéséröl irva többek között emliti az 1840 évböl a Josephinumot is .-6.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H 1763 /

Hölgyfutár,1852.

Arról számol be hogy a Josephinumban lakoma volt,amelyet az intézet 48 növendék számára Takácsi pipereárus rendezte.-

Feljegyzi mint a részvét és figyelem szép jelét.- 227.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuótthon./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.172.063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht.1933.

Arról ir hogy nyilvános épületek között amelyeket Pollack Mihály épitette a Josephinum is szerepel,hozzáfüzi hogy sajnos a mester által épitett polgári épületek között csak kevés maradt meg.-85.l.

VIII.Üllöi ut 76.

/ József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Sz.kt. 158.791./

Hunfalvy Johann: Pesth u.Ofen nebst Umgegend.Pesth 1859.

A Josephinum árvaházról azt irja,hogy a vár.tanács ennek felépitését 1836-ban határozta el amikor Jozsef nádor sulyos betegségéből felgyógyult.- 1838-ban az árviz késlelte az ügyet,de miután Festetich gr.egy telket adományozott és megfelelö adományok befolytak,1841-ben volt az alapköletétele és 1843-ban megnyilt az intézet amelyet József nádor után nevezték el.- Nagyobb adományok: Gomeczy Gy.12,000 ft 1798-ban,Dorion József 1794-es végrendelet folytán 1820-ban 32.183 ft.-Ingyen csak pesti fiukat veszik fel,vidékiek évente 120 ft.-ot fizetnek.-1856-ban volt 24 ingyenes és 16 fizetö növendék.- Az intézetnek vagyona az épületen kivül 70.000 ft.-186.187.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.1045./

Der Spiegel.1844.

Arról ir hogy a Josephinumban egyházi ünnepély volt,beszentelték a régi és szük kis kápolna helyet berendezett uj kápolnát.-Emliti azt is hogy az intézetnek van már 14 növendéke tekintettel nélkül vallásukra.-

344.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./ Pollack Albert.

/Egy.kt.504 4r /

Honderü.1843.Pestisalon.

A Josephinumban lezajlott közprobáról/ugylátszik zenei elöadás/ir amely az alig keletkezett zsenge intézetnek megérdemelt dicséretet hozott.358.l.

Arról ir hogy a városi szinházban Morini énekes a Josephinum javára egy elöadást szándékszik szervezni.-381.l.

Birálja a " Tagblatt" referensének a Josephinum javára adott hangverseny nem helyes kritikáját.-539.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.504 4r /

Honderü.Pesti Salon.1844.I.Köt.

Arról számol be hogy a Josephinum nagyobb,ujonnan épült kápolnáját felszentelték,de ez is már kicsinyek bizonyult.-716.717.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.154 2r/

Nemzeti Ujság./Hazai és külföldi Tudósitások/ 1846.

Arról számol be hogy a templomokban és a József-fiuárvaházban is József nádor hosszu életeért névnapján március 21-én Istentisztelet volt.-187.l.

Közli teljes szövegét annak a beszédnek,amelyet a József-fiuárvaháznak egy növendéke 8 társa nevében mondott el azon alkalmával hogy koruknál fogva elhagyták az otthont hogy életpályára lépjenek.-510,514.l.

Felsorolja az adakozásokat amelyek az árvaház részére oktober hóban történtek.-716.l.

VIII.Üllöi ut 76.
/József fiuárvaház,Vasvári Pál fiuotthon./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/7./

Gettinger Theodor: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen u.deren Umgebung.Pest,1866.

Arról ir hogy az Üllöi uton van egy fiuárvaház,József nádor után nevezték el.1843-ban befejezödött,egyszerü de célszerü épület udvarral és kerttel.-20.l.

Képe,19.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart.: 26.db. - 1/4 iv.

Tárgy: Nagycenk,Széchényi-kastély.

Forrásmü: 30 db.

Ezekből hiányzik: 1.iv.

- Magyar Kurir 1795. csak költemény.
- Thirring G.RMU 6.mert azonos a szerzönek RHK.1.-feldolgozva.
- Rapaics:The english park style in Hungary mert értelmileg azonos a szerzö: Le jardin francais en Hongrie.-feldolgozva.
- Radós:Magyar oltárok. - téves adat.

Könyvtár és száma feltüntetve.-

Pollack Mihály névszerinti emlités esetén piros jelzés.-

1953.oktober végén. Pollack Albert.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/Egy.kt.98-92./

Énekes Kálmán: A sopronhorpácsi kastély.Soproni szemle.V-1938.

Azt irja hogy a Széchényi család 1783-ban a sopronhorpácsi kastélyból Nagycenkre költöztek.- 306.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.1101./

Rapaics Raymond: Le jardin francais en Hongrie.Nouvelle Revue de Hongrie. VIII-1938.

A Sopronmegye francia parkok között emlitésnek méltónak mondja a a Nagycenki,1754-ben épült kastély parkját.Leirja részletesen az akkoriban francia mintára készitett parkot,emliti a 600 hársfából álló fasort.Később Széchényi István alatt át lett épitve angol parknak,csak a hársfák maradtak a francia stilus idejéből. 240,241.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Vár.kt.9.439.037./

Komáromy J.:Adatok Jászberény multjából.Jászberény,1939.

Azt mondja hogy Pollack Mihály a jászberényi városházának tervezésével egyidejüleg foglalkozott a cenki Széchényi kastély terveivel.

6.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/Vár.kt.80952./

Csatkai Endre: Sopron környékének müemlékei.Sopron,1932.

Azt irja hogy a nagycenki kastély átépitésénél a 18.sz.végén már Ringer József soproni épitész müködik.Emliti azután Széchényi István müpártolását és ez alkalommal Danecker és Canova szobrászokat,Pollack Mihály,Hild József,Ybl Miklós épitészeket,ezenkivül Kiss Bálint és Kundmann Károly neveit.

VII.1.

Az elsö kastély épitése 1758-ban történt.- Hivatkozik a kastély további leirásánál Vályi Andrásra./1.1.iv./-Azt mondja hogy a kastély bövitését 1834-1838 közt Pollack Mihály hires épitész nevéhez füzödik.Emliti Hild Józsefet. A berendezés leirásánál felsorolja Dannhauser bécsi müasztalost,Postler soproni festöt,a kandallokat Bentolini firencei szobrász készitette,a mükincsek Dannecker és Casanova alkotásai.- A kastélyt a tudomány örhelyének mondja.-

36-38.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/Vár.kt. B 943/592./

Vályi András: Magyar országnak leirása.I.kötet.Buda,1796.

Magyarország leirásánál Cenk községnél emliti a szép Széchényi kastélyt és kertjét.A kastélyban kiemeli egy nagy könyvtárt,egy térképgyüjteményt,egy érc,ásvány és fagyüjteményt.- 385-387.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/Szám nélkül./

Gr.Széchényi Istvánnak szentelt nemzeti emlény.Vasárnapi Ujság,1891.

Arról ir hogy 1861-ben a N.Muzeum igazgatója és a muzeumi könyvtár vezetöje inditottak meg a muzeumi Széchényi-terem részére egy emlék gyüjtemény összeállitását,saját aláirásával ellátott emléklapok vagy himzéseket.-Ezek közül emliti a Kiscenki kastély himzett képét amelyet Majláth Györgyné készitette.-634.l. A himzés képe: 635.l.

Nagycenk. l.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312/4r /

Bártfai László:Gr.Széchényi István művész kortársai és barátai.MMi,VI-1930.

Arról ir hogy Széchényi István 1818-ban Ender János festővel Olaszországba utazott tanulmányutra.Ez alkalommal meglátogatta Canova műhelyét is. 1820-ban a Rómában idéző festőművészt arra kéri hogy szerezze neki Canovától a." Beatrice" másolatát melynek első példányát Cicognara Leopoldonak készült, valoszinüleg akkor szerezte Széchényinek Ender még az "Aspasia"szobrot is Canovától a cenki kastély részére.-587.l. Képe: 587,589.l.

Nagycenk. 2.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.98-92./

Csatkai Endre: Három klasszicista épitész.Soproni Szemle,VI-1942.

Ringer József soproni városi kömüves és épitészröl azt irja hogy ö vele épitette 1799-ben Széchényi Ferenc nagycenki kastélyát.-120.l.

/ A szerzö szerint késöbb Széchényi István egy hasonnevü épitésszel, Riegel-el tárgyal a kastély átépitéséröl.Soproni Szemle,III,1939. 32o.l./

Nagycenk. 2.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.98-92./

1941.

Östör József:Valóban Canovától van-e a cenki Beatrice szobor? Sopr.Szmle.V-

Hosszabb cikkében leirja adatokkal alátámasztva kutatásait hogy a cenki Beatrice mellszobor Canovától való vagy sem és arra az eredményre jut hogy egy Canova szobor másolatáról van szó ahogy ez Canova felgegyzéseiböl is kitünik.- 239-241.l.

Nagycenk. 2.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.98-92./

Sopron bibliografiája.Soproni Szemle,V-1941.

A felsorolásban emliti dr.Östör József cikkeit Széchényi István és a cenki kastélyról./ Lásd Östör cikke a Beatrice szoborról./ 334.l.

Nagycenk. 2.iv.

/Széchényi-kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2207./

Zádor-Radós: A klasszicismus épitészete Magyarországon.1943.

Zádor: A kastély tervezésére vonatkozolag Pollack Mihály szerepét az adatok nem világitják meg kellöen.Talán fiának Pollack Ágostonnak volt kivitelezö szerepe.-55.l.

Hagyományosan Hild József és Pollack Mihály müvének tekintik a kastély 1834-38 között történt átépitését.Hiteles adatok nem maradtak fenn.A kastélyt többször átépitették,a két pesti nagy mester aligha irányitották személyesen ezt a munkát,talán a Hild-család egy soproni tagja végezte a klasszicizáló átépitést,igy került talán Hild József neve a kastéllyal kapcsolatba.- 122.l.

"Ismert mesterek a Dunántulon2,c,fejezetben Ringer Józsefet emliti a nagycenki kastély 1800 körüli átépitésével kapcsolatban.- 1820 körül Ringer átépiti Nagycenken a Széchényi-család kriptáját.- 165.l.

Hild és Pollack több olyan dunántuli kastély épitésével szerepel,amelyeknél pontos szerepük a késöbbi átépitések miatt nem határotható meg pontosan.- A nagycenki kastély átépitésében 183o-ban valoszinüleg Hild Vencelnek volt része,Hild Józsefnek nem.Pollack valoszinüleg csak tanácsadóként szerepelt.

167.l.

Nagycenk. 2.iv.

/Széchényi-kastély./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 749/2/1./

Voit Pál: Régi magyar otthonok.Bp.1943.

Arról ir hogy Prostner soproni festő Széchényi cenki kastélyának diszitését festette.-280.l.

Emliti hogy a cenki kastélyban egy-egy butordarab Angliából való, márvány kandallóját a firencei Bentolini faragta.-286.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. 1797./

Csatkai Endre: Ferenc József első látogatása Vasmegyében. Vasi Szemle. V. 193

Arról ir hogy Fer. József mint 13 éves fiu 1843-ban megláttoga

ta többek közt Széchényi István nagycenki kastélyát is.-356.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.2093./

Magyar Kurir.1803.III-IV.

Beszámol arról hogy a Göttingi Tudós Társasság gr.Széchényi Ferencet tiszteletbeli tagjává választotta és ez alkalommal a cenki kastélyban nagy ünnepély volt.-220.l.

Nagycenk. l.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.98-92./

Sopron bibliográfiája.Soproni Szemle,III-1939.

Felsorolja a Sopronnal foglalkozó szerzök és könyvekkel,1939.julius 31ig ezek közül emliti Radós Jenö "Magyar kastélyok" c.munkáját,amely a nagycenki kastéllyal is foglalkozik.- 271.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.98-92./

Csatkai Endre: Széchényi müemlékek Nagycenken,Soproni Szemle,III-1939.

Hosszabb cikkben foglalkozik a kastély történetével.-1758-ban át lett alakitva egy kis major.Ebböl lett az elsö kastély, amelyet Széchényi Ferenc tudományos kincsekkel töltötte meg.-Hivatkozik Vályi András leirására 1796-böl.-1800-ban a kastélyt átalakitják.- 1820-ban Széchényi István örökölte a kastélyt,ö foglalkozott a kastély átépitésének gondolatával.-Riegel épitész munkája Pollack Mihály tervei az uj szárny épitéséhez.-Hild József emlitéséttalán tévesnek mondja, de szerepelt még a Hild családnak egy Sopronban élö tagja, talán erröl lehet szó.Leirja a kastély berendezését és emliti Dannhauser müasztalost,Postler festöt,Canova és Danecker szobrászokat.Leirja a szép parkot és azt mondja hogy a kastélyon mindegyik tulajdonos izlése szerint változtatott,csak a kripta maradandó emlék.- 316-323.l. Képe: 317,318,319.l.

Nagycenk. l.iv.

/Széchényi kastély./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 213./

Csatkai Endre: Canova magyar mécénásai.Magy.Művészet,I-1925.

Azt irja hogy Canovának rendelője Széchényi István is volt,aki részére a Latouche-féle lajstrom szerint 1819-ben készitette egy női hermát,Beatrice cimén,amely jelenleg is a nagycenki kastélyban van./A.S.Meyer: Canova,75.kép.- 132.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

Könyves Tóth Kálmán:Utazás Magyarországon a XVIII.sz.végén.VU 1912.

Dr.Townson Róbert angol tudós 1800-ban Lipcsében megjelent"Utazás Magyarországon" c.könyvével foglalkozik,közli tartalmát és az angol tudós találkozását Széchényi Istvánnal a Nagycenk-i kastélyban.Az utas gyöngyörködött a cenki palotában,a könyvtárban,a magyar pénzgyüjteményben és megtekintette a magyar gazdálkodást a birtokon.- 14.l.

Nagycenk.

/Széchényi kastély./ l.iv. Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.1860.A nagycenki temetés.

Hosszu cikkében leirja részletesen Széchényi István a "legnagyobb magyar" temetését,a holttest érkezését Sopronba és temetését Nagycenkben.-

365.l.

Nagycenk.

/Széchényi kastély./

1.iv.

Pollack Albert.

/Sz.kt.2093./

Petrichevich Horváth Lázár:Levéltöredék,Athaeneum,1839.II.

Leirja egy levelében látogatását a Nagycenki kastélyban Széchényi Ferenc és családjánál.Emliti a régi kastélyt amely szerinte XVI.Lajos korából való és össze van kötve az uj kastéllyal egy teremmel amely most pipázó. Dicséri a berendezést és ezt részletesen leirja.Emliti a nagy szederfa ültetményt.- 801-804.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Épitészeti tanács./
2131.sz.

Hegyi József: Hazánk történelmi nevezetességü helyi és meglevö müemlékei.Gyöngyös,1903.

Nagycenknél föleg a templomot és melletti Széchényi család sirboltját és a hires hársfasort emliti a kilátódombra ahonnét a Fertö-tó látszik.-

104.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Ga 4r 2155./

Budinis Cornelio: Gli artisti italiani in Ungheria.Roma 1936.

Emliti a Magyarországon müködö müvészeket és arról ir hogy Canova 1819-ben Olaszországban készitette Széchényi István részére egy mellszobrot,"Beatrice",amely a nagycenki Széchényi kastélyban van.-137.

/ Képe: CLXXXtáblán./

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/Sz.kt.251.069./

Sopron és környékének részletes kalauza./Thirring-Heinler/.-

Arról ir hogy a Nagycenki templomtól/Széchényi mauzoleum/ ÉK-re van a Széchényi kastély/1751/szép parkkal.Emliti a 2 1/2 km hosszu hársfasort amely a kilátódombhoz vezet ahól Széchényi Béláné siremléke van és szép kilátás a Fertö-tóra nyilik.-62.l.

Nagycenk.

/Széchényi kastély./

1.iv.

Pollack Albert.

/Sz.kt. III.Itin.424./

Bernoulli Johann: Sammlung kurzer Reisebeschreibungen.IX.köt.Berlin,1783.

Utleirásában a cenki kastélyt és kertyét külön emliti és mint látványosság a 600 hársfából álló fasorról ir,amely egy kilátódombhoz vezet ahonnét a fertötól szépen látszik és ahol egy eremitage is van.288,289.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

Kazinzy Ferenc levelezése.III.köt.Bp.1932/1893/.

Kiss János Kazinzynek cimzett egy levelében amely egy szindarabról szól, emliti gr.Széchényi kastélyát is és azt mondja hogy oda tartoznak Öregcenk,Lövö és Kövesd községek is.A levél kelte 1804. január 5.- 148,149.l.

Nagycenk. 1.iv.

/Széchényi kastély./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. 72063./

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét,1929.

A XIX.sz.elsö felének polgári épitkezéseinél emliti a Széchényi kastélyt Cenken.- 212.l.

Régi Vigadó.

I.

Pollack Albert.

/Egy folytatással.II./ / Vár.kt.B 910/15./

Feldmann: Wegweiser durch Pest und Ofen.Pest,1859.

Pest leirásában emliti a "Theaterplatz"-ot amelynek disze annak idején a német szinház volt,épült 1808-1812 közt,hibának mondja hogy egy bécsi épitész/Aman/ tul mélyen épitette a szinházat,miután a Kemnitzer-ház nivójára süllyesztette és igy a hozzá tartozó Redoute-épület tul mélyen állt a Dunaparton és az 1838-as árviz által szenvedett.A szinházban is különben elég magasan állt akkor a viz a nézötéren.-Arról ir hogy a szinház kétszer leégett, csak a falak maradtak meg.A Redoute pedig pedig szintén szenvedett az 1849-es bombázás által ,csak az alsó görög stilusu diszteremek,kávéház és sörház maradtak meg.-Következik a volt szinház részletes leirása,emliti a hiányos akuszti-

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 309/50./

Tonelli Sándor: Nagyapáink Pest-Budája. Bp. 1943.

Arról ir hogy a báli szezonnak speciálitásai között tartoztak a régi Vigadóban a bérleti-bálok/elö lehetett fizetni/.- 48.l.

Régi Vigadó.

II.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 910/15./

Feldmann:Wegweiser durch Pest und Ofen.Pest,1859.

Folytatás. káját és Aman épitész erre vonatkozó magyarázatát,t.i.hogy hiányzott a Redoute épület, amely a szinházat a Budáról jövö légáramlás ellen védte volna és igy a léghuzat mindig a nézötértöl a szinpad felé volt.- Azt mondja hogy az épületkomplexumnak nyugati részéböl,az 1822-ben befejezett Redoute-ból most/1859-ben/csak a nagyterembe vezetö pompás disz-lépcsö látható.- Következik a régi Vigadó belsö részének leirása,a márványstuccók,a sok tükör és a hatalmas csillárokról ir és azt mondja hogy ezeket nem lehetett telerakni gyertjákkal,mert kibirhatatlan lett volna hőség és a csillárok is rongálodtak volna meg a hőség által.-49-54.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gb 1136./

Palugyay Imre: Budapest szab.kir város leirása .I.köt.1852.

A szinházaknál azt irja hogy Pest német ajku lakossága igényeinek kielégitésére is létezik a város közepén a mai Redoute-féle épületben 3000 embert befogadó szinház,1821-ben /1812?/ elkészült,azonban egy szerencsétlen véletlen folytán 1846.februárban leégett,tehát még korábban pusztult el mint a Redoute 1849-ben.-482.l. /Más forrásmüvek szerint 1847. február 2.án égett le./

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/161./

Richter Wilhelm: Wanderungen in Ungarn.Berlin,1844.

Pest leirásában émliti az 1808-1812 közt felépült Szinházat amelynek épitése több mint egy millió forintba került.De azt mondja hogy ez az épület - eltekintve néhány architektonikus szépségektöl - csak egy hatalmas köhalmaz.Csak az elötte álló /Redoute/ épületrész az oszlop-portikusával monumentálisnak nevezhetö. Dicséri a Vigadó skulpturáit,a pompás termeket és a fényes világitást.Ezt a Vigadó-részt minden esetre az épülettömb szebb részének.mondja.

54-56.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

./ Sz.kt. H 3.106./

Tudományos Gyüjtemény.1840.III.köt.

A Belváros leirásában emliti a városi német szinházat pompás Redoute-teremmel.- 115.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.225.998./

Patachich József:Történeti jegyzékek szab.kir.Pest városáról.1839.

Azt irja:"A mulató intézetek közül említést érdemel a városi nagy szinház,a volt pesti sétatéren,1808-ban kezdettek épiteni és melly 1812-dik évi Február 9-én megnyitatott."49.l.

azután:" A városi táncépület 1832-dik évben készült el."- 50.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 56./

Tschischka Franz: Kunst u.Alterthum im österr.Kaiserstaate.Wien,1836.

Pest város leirásában emliti a bécsi Aman épitész tervei szerint felépült Szinházat.Kiemeli az épület szép homlokzatát,de azt mondja hogy az akusztika törvényeinek nem felel meg.Befogadó-képessége 3000 nézö.A vele kapcsolatos uj Vigadó-termet pompásnak mondja.- 280.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. 218.021./

Tekusch: Der Fremde in Pest.1833.

A német szinházról azt irja hogy a régi városi sétányon áll és Aman terve szerint 1808-1812 közt épült.-Az épületnek a másik a Dunafelé esö része,a Redoute,Pollack Mihály terve szerint épült,1832-ben befejeződött és a Monarchiának legszebb Redoute-terme volt.Emliti még a vendéglö és sörözö helységeket.- 68.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 914/18./

Schams Franz: Beschreibung von Pest.1821.

A könyv elein közli a Szinház képét.Dicséri az 1812-ben épült szinházat és belsö berendezését,de emliti saját tapasztalatából a rossz akustikáját.Azonkivül ir Aman épitésznek erre vonatkozó magyarázó leveléröl amelyben Aman ennek okát a még hiányzó és csak alafalaival meglevö Vigadót látja.Ha felépül a Vigadó akkor javulni fog a szinház akusztikája is.-A szerzö még azt mondja hogy bizonytalan még hogy mikor kerül sor a Vigadó felépitésére.- 355.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B q 769/21./

Kazinczy Ferenc: Pestre.

Azt irja hogy a Theatrum pompás tornáca alatt hajtott el,de nem állt meg miután ezt már máskor megnézte.-10.l.

Kép: XV.sz.ehhez szöveg: A szinház 2000 ember befogadására volt épitve, bár főleg német elöadások voltak,de reméltek hogy majd magyar szinelöadásainak lesz állandó helye.Megnyitó diszelöadás 1812.február 12-én volt.Időnként különben magyar szintársulatok is játszottak,igy Déryné is 1823-ban kétszer.

Leégett 1847.február 2-án.- 44,45.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Sz.kt.172063./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht,1933.

A klasszicismus idejéből kiemeli Pollack Mihály alkotásai között a sajnos 1849-ben elpusztult régi Vigadót.-Külön említi a Pollack által tervezett belsö berendezés[illegible].-85.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 2089./

Dr.Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum Épülete.

Azt irja hogy Pollack Mihály müve volt a dunaparti régi pesti Vigadó épülete/1830/,melyet 1849-ben Hentzi lövette rommá s melyet Ybl Miklós legtökéletesebb müvének tartott.- 21.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Vár.kt. B q 943/391/1./

Bierbauer V.: Pesti épitömesterek munkássága 1809-1847.TBM,I-1932.

Pollack Mihályról azt irja hogy számára minden feladat müvészi probléma is volt,a nagy alkotásai között emliti a pesti Vigadót.-77.l.

Az épitkezések kimutatásában felsorolja a Német Szinházat 1809-1812-ig,és 1816-1833-ig a Dunaparti Vigadót.93.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt. Arch.120./

A HÁZ. 1911.IV.
3.és 4.szám.

Arról ir hogy Boráros János ajánlotta a Hild-féle a szinház és a vigadóra vonatkozó tervet.A vigadó egyenlöre nem valosult meg,cak később Pollack Mihály fogalmazása szerint épült fel.-91.l.mellékletek Hild és Pollack tervei.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Sz.kt.158.791./

Hunfalvy J.: Pesth-Ofen nebst Umgegend.1859.

Arról ir hogy az 1847-ben leégett szinház helyett egy ideiglenes szinház épült,de ez,ugy mint a Vigadó,1849-ben Pest lövetésének áldozata lett.-1850-ben a megrongált Vigadó-tánctermében,amelyet rendbe hoztak,szinelöadásokat tartottak.- 162.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Sz.kt.018.820/50.köt/

Genthon J.:Budapest multja és müvészete.1932.

A klasszicismus épitészetnél azt irja hogy Pollack Mihály müve volt a finom Redout,amelyet 1849-ben a bombák rombadöntöttek.- Különösen kiemeli remekbe készült interieurjét.-62.l.

Régi Vigadó.

/Sz.kt. 21/4./

Pásztor M.: A régi Pest.- Művészet,VIII-1909.

Hild János nagyszabásu városrendezési terveivel foglalkozik és azt irja,hogy a mai Gizella/Vörösmarty/térre tervezte a német szinházat és a Dunaparton a régi Vigadót/Redoutot/.-386.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.001./

Lechner: Képek Buda és Pest fejlödésének történetéből.MM és ÉR füz.LII-1918.

Az állandó,1767-ben Mária Terézia alatt létesült hajóhidról azt irja hogy ott volt a régi Vigadó elött egész 1849-ig, amikor Hentzi visszavonuló hadserege maga után felégette.-159.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.4-77./

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai a mult század közepén.Nyugat XV-1922.

Leirja egy utazást Szolnokról Pestre az 1843-évben.A városleirásánál a szinházak közt emliti a nagy német szinházat.-375.l.

Azt irja hogy a művészeknek volt egy "Concordia" nevü egyesületük /1845 körül/ ezek ugy látszik kiállitásait a régi Vigadóban rendezték,mert azt irja hogy a szabadságharc után,1851-ben ujból rendezték kiállitást,de az elpusztult Vigadó helyett a Nádor utca 244.sz.házban.- 382.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/Vár kt.sz.nélkül./

Sárváry: Francia utleirások.Föv.könyvtár évkönyve,IX-1939.

Thouvenel a " La Hongrie et la Valachie," c.utleirásában,vázolja a magyar viszonyokat 1838-ban.A nagy Szinházról azt irja hogy homlokzatát egyszerü és komoly oszlopcsarnok tagolja arányokba,de belsö berendezése némi kivánnivalót hagy hátra.A szinház különösen a német szinészek müködési tere.-

A kaszino/?/ a külföldiek menedékhelye,ott nagy vendégszeretettel fogadják öket.- 170.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Müv.tört.intézet 6213/

Genthon István: Magyarország müemlékei. Akad.kiad.1951.

A jelenlegi Vigadót leirva azt mondja hogy Pollack Mihály 1849-ben elpusztult régi Vigadó helyén és maradványait felhasználásával épült.-54.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9-4r-75./

1945.

Vayer L.: Buda és Pest pusztulása a régi ostromokban"Budapest"I-

Az 1849-es ostromról irva azt mondja hogy május 13-14re virradó éjszaka a legszönyübb pusztitást végzett Hentzi tüzérsége.Elpusztult a Duna ékessége,Pollack Redoutje,melynek nagytermében - az interieurekben különösen remekelt a mester - a képviselöház tartotta üléseit.- 73.l.

Finom ceruzarajz a Redoute bombázás elötti és utáni állapotáról./magy.történelmi képescsarnok./- 72,73.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ /Vár.kt. B 749/2/1./

Voit Pál : Régi magyar otthonok.

Azt irja hogy kétségkivül Pollack Mihály leghatalmasabb alkotása a Muzeumon kivül,a régi Dunaparti Redoute-épület.Ezek a mester főművei voltak.Nagy gondossággal kisérte nyomon a Vigadó belsö berendezését, egyszemélyben épitész és a belsö berendezésének művésze volt.Tervei között nemcsak a termek falainak elökelö klasszicismusa,de egyes butorok rajza is található.-273.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor: Zádor-Radós: A klasszicismus építészete Magyarországon.1943.

A szinház építésének gondolata már 1790 óta foglalkoztatta a hatóságokat. Hillebrandt első terve után Hild János készit tervet a szinház és vigadó számára.-1805-ben ujabb olcsóbb terv készül.- Azután Aman bécsi épitész megbizást kap a szinház és vigadó együttes terv elkészitéséhez,de Aman aki Bécsben is el van foglalva,napidij stb.dacára nem nagy igyekezettel foglalkozott a dologgal.- Ismételten sürgetik,1807 -ben beadja végül a terveket,megindulnak mindkét épület alapozási munkálatai,de pénzhiány miatt csak a szinház épitése folytatódik. A kivitelt kezdettől fogva Pollack Mihály vezeti,Aman pedig áskálodik ellene,de Pollack a kedvezötlen körülmények dacára befejezi ezt a munkát,a szinház 1812-megnyilik.Néhány évvel a szinház felépitése után felmerült a Vigadó felépitésének gondolata,hiszen az alapfalak már régen megvoltak és romlásnak indultak.- Pollack átdolgozott tervei csak 1829-ben kerülnek végleg kivitelre,akkor Aman már betegeskedett és nem tudta Pollack müködését gátolni.-Pollack terve három éves munkára vonatkozik.- Következik az épület és stilusának részletes tárgyalása a szerzö által.-Különösen emliti a szerzö a gondot amelyet a mester a belső tagolására,söt a termek berendezésére,világitásukra és a butorzat szineire forditotta.-Emliti még hogy a pesti Vigadó homlokzata rokon Pollack Lipót Bécs számára tervezett szinházhomlokzatával,de szebbnek találja Pollack Mihály megoldását.- A szinház 1847-ben leég,a Vigadó az 1849-es harcokban elpusztul,1848-ban a szinház ujjáépitésére pályázatot irnak ki,Pollack Mihály ott van a birálok közt de müködéséről és részvételéről nincsenek közelebbi adatok.- 60-65.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 913/391/7./

Voit Pál.: Egy régi pesti patika. TBM, VII-1939.

Azt irja hogy a hosszu évtizedek óta huzodó pesti Vigadó épitkezése 1830 tavaszán abba az állapotba jutott, hogy Pollack Mihály tervezö müvész és épitésvezetö az épület belsö berendezésére gondolhatott. Pályázat hirdetések és tárgyalások után aláirja Rosznágel Márton asztalosmester a Szépitö-Bizottsággal kötött szerzödést, amely szerint Pollack Mihály rajzai szerint A Vigadó belsö berendezését, ajtóit, ablakait és parkettáit fogja késziteni.-A továbbiakban a szerzö kimeritöen foglalkozik a berendezési munkákra vonatkozó részleteivel.-Érinti az anyagi kérdéseket is.-A munkákat Rosznagel a kirendelt felülvizsgáló bizottság legnagyobb megelégedésére fejezte be 1832 májusában.- A szerzö Rosznágelt a Vigadó belsö munkáinak mesterét nevezi, aki kézimunkájával követte Pollack zsenijének szárnjaló fantaziáját.- 53,54,55.l.

Régi Vigadó.

Pollack Albert.

/ Sz.kt.15.105/2./

Horváth Henrik: Budapest művészeti emlékei.1938.

Pollack Mihály müveit felsorolva azt mondja hogy a mesternél jellemzö az elökelö mértéktartás és az arányok hibátlan egyensulya.-A már eltünt Vigadó/53.l.a nagyterem képe/ és a Német-Szinház épülete kitünö belsö térkompozicióval tanuskodik a mester kulturált,felsöitáliai hatásban fogant müvészetéröl.- 53.l.

Pollack Mihály épitészre vonatkozolag.

Tart.: 62 db. 1/4 iv.

Tárgy: P é c s. Székesegyház. I.Rész.

A 436 forrásmüből csak a történelmi-,müvészt-
történeti- és épitészetre vonatkozó adatok lettek feldol
gozva.-

Könyvtár és száma feltüntetve.-
Pollack Mihály emlitése esetén piros jelzés.-

1953.november végén. Pollack Albert.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.312/4r./

Magyar Művészet.-1925.

Közli a pécsi székesegyház képét,alatta a következö szöveggel: Pollack Mihály: A pécsi székesegyház restaurálásának terve.1852.?

344.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.122-84./

Zádor Anna. Leopoldo Pollack és Pollack Mihály.-Arch.Ért.1931.

Pollack Mihály munkáival foglalkozva azt mondja hogy 1805-ben már a pécsi székesegyház átépitésénél müködik,ahól látszolag gótikus,alapjában azonban teljesen klasszicistikus tervét milánoi tanulságai inspirálhatták.Idézi Eitelbergert/KKCC Jahrbuch.1856.I.127.Ausflug nach Ungarn/ c.cikkét,amelyben azt mondja hogy ez idöben Németország legjobb épitészei sem lettek volna elkészülve ilyen munkára.- 235. l.

Pécs. I.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 295/4r /

Czobor Béla: A pécsi székesegyház.- Müvészi Ipar,VI-1891.

A dóm történetére vonatkozolag azt mondja hogy a pécsi püspökséget kétségtelenül István kir.alapitotta.De ebből még nem lehet azt következtetni hogy ö épitette volna a dómot is,hiszen egy idöben 10 püspökséget alapitott és nem valoszinü hogy egyszerre kezdték volna mindenhol egy uj székesegyház épitését.-Valoszinüleg hogy volt már akkor egy templom Pécsett amely mellett azután Péter kir.alatt kezdték épiteni a mai székesegyházat. Ennek alépitménye talán már kész volt a király halálákor mint az ö temetkezési helye.-

A dóm a XI.században felépült és akkor szentelték fel.-

1064-ben leégett és a XII.században,Kálmán kir.alatt ujból felépitették.-

A tatár-pusztitás után 1345-ben épült ujonnan fel.-

A lapos famennyezet hordásra gyengébb falakra boltives fedelet raktak ez arra vezetett hogy a falak a kötömeget nem birván repedeztek.Zsigmond püspök/1497-1505/alatt már folytak a javitások,akkor müködött különben mint a templom belsejének diszitöje Jakab olasz bencés.-

A Törökök/ 1543-1686/kimélték a templomot egy villámcsapás által megrongált tornyot ujonnan felépitették egy megmaradt felirat szerint.-

Pécs.

/Székesegyház./ II. Pollack Albert.

/ Egy.kt. 295/4r /

Czeber Béla: A pécsi székesegyház.- Müvészi Ipar,VI-1891.

Folytatás: Utána a Kurucok gyujtették fel és akkor keletkezett 170Z-ben mégint egy restaurátió.-Akkor készült egy boltozat,amely a falakat széjjelnyomta.-

Amikor a helyzet már veszélyes lett következett Gianone,Windisch és Bandler ujjáépitése.-

Pollack pesti épitésznek annyiban volt abban része hogy kikérték tanácsát,mely alapján vaspántokba szoritották az épitmény és nem szerencsés homlokzatot épitették a déli és nyugati oldalra.-

Azután következett Schmidt dómépitész restaurálási munkája 1882 juniusában,az épitész egy tiszta román müvészetü épületet alkotott.-

Következik a restaurált dóm külsejének és belsejének részlete leirása,Lotz Károly,Székely Bertalan és a német Andreae és Beckerath festömunkájuk diszitése.-

Végül felsorolja a szerzö a költségek felosztását 9 év alatt. 165-176.l. /6 képpel,IV,V.t/

Fenti lap „Különfélék" alatt: Emlités Schmidt Frigyes épitészröl halála alkalmával,nem élte meg a pécsi dóm megnyitását / A bécsi Szt.István dómnak volt épitésze 1862-töl haláláig.A bécsi Rathaus-ot épitette többek közt,a Köln-i dómnál is müködött./

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 501 4r./

Lux Géza: Müemlékeinek müszaki felvétele.-Szépmüvészet,IV-1943.

Emliti hogy Henszelmann adta ki elsönek magyar nyelvü épitészt-
történeti müvét.De elötte is foglalkoztak,többnyire hadimérnökök egy-egy vár
felmérésével,Pécs-el kapcsolatban Haüy-t emliti meg.-Koller Polegoniája a
pécsi székesegyházról XIII.századi felmérési rajzokat örzött meg,ezenkivül hoz-
závéve Buch József gondos alaprajzi felvételét,akkor a pécsi székesegyház
eredeti alakját meg lehet állapitani.- 12.és 13. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 312 4r /

Vámos Ferenc: Feszl Frigyes kora.- Magy.Művészet,I-1925.

Tévesen arról ir,hogy Pollack Mihály készitette volna egy restaurációs tervet a pécsi székesegyház részére 1852-ben /?/ ehhez kép/valoszinüleg ahogy a székesegyház 1852-ben a Pollack-féle átépités után mutatkozott/.- Ezenkivül azt mondja hogy az összes épitészek akkor romantikusoká lettek,köztük Pollack Mihály is 79 éves korában a pécsi dóm restaurálásánál /?/.- / Amikor Pollack a restaurációs tervet készitette 1805-ben 32 éves volt./

356. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r./

Lechner Jenö: Kauser József emlékezete.-MM és ÉE,LV-1921.

Azt mondja hogy a romanticismus csirája már a Klasszicismusban feltalálható.-Többek között,érdekes példákat felsorolva,azt irja hogy Pollack a pécsi dómot épiti át sajátságos izü középkorias modorban.- 123. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz. kt. H eccl.3312 s./

A pécsi székesegyház restauratiója. Egyházmüvészeti lap. III-1882.

Részletesen foglalkozik a restauratiós munkálataival.- Nem ért egyet Henszelmann azon állitásával hogy az egyházat Calanus elsö pécsi püspök/érsek/épitette volna,mert az egyháztörténelemben nincs arra példa,hogy a magyar királyok mint apostoli királyok másnak engedték volna át a dicsöséget hogy templomot épitsenek a középkorban.-

Calanus/1187-1219/idejében már a falakat köboltozat hordásra tervezték,a templom elsö falai pedig csak famennyezet elbirálásra voltak épitve,ami sok tüzkatasztrofáknak is volt az oka.-

Ugy véli hogy az altemplom mint Péter kir.valoszinü temetkezési helye már a XI.sz.-ban,halálákor,majdnem készen volt,ugy mint István kir.székesfehérvári sirhelye.-

Következik a dóm vázlatos multjának leirása és végül azt mondja hogy Schmidt épitésznek sikerült az egyházias stiltöl idegen konglomerátu ból egy stilszerü egyházi épületet rekonstruálni.-161-174. l.

Részletesen foglalkozik Schmidt épitész helyreállitási tervezetével./Képek:170,171,195,V-VI tábla./

193-206. l.

Schmidt müvét restauralásnak mondja
a müvét cztetikailag lubásnak stilárisan
kisztazatlannak ezzi - mesrlejáglatok.
Talán Czobor Béla
szerkesztő erő

Pécs.

/Székesegyház./ I.rész. Pollack Albert.

Dolenecz J.: A pécsi bazilika.- VU.1891.

Részletes és terjedelmes cikkében felsorolja a már legtöbbnyire más forrásmüvekből ismert adatokat.-

Cikkéből ezeken kivül emlitendö adatok a következök: Kitünik egy 1009-ben kiadott alapitóokmányból hogy István kir.volt a bazilika alapitója

Nem tartja helyesnek azt a nézetet hogy Péter kir.lett volna a templom alapitója,a király csak 3 évig uralkodott,mint temetkezési helye tehát halálakor már valahogyan kellett volna elkészülnie a dómnak,ami az akkori épitkezést figyelembe véve három év alatt lehetetlen lett volna.-

A feltalált diszes sirhelyet különben nem tartja népe által nem kedvelt királynak,hanem a Mohácsi csatában 1525-ben elesett More Fülöpp pécsi püspök sirhelyének.-

Az 1064 évi nagy tüzvész után a templom 1101-ben,Kálmán kir.alatt épült ujból fel.-

A tatárok után szintén 1335-ben ujból felépitik.-

A törökök nem rongálták meg,nem használták istállónak vagy raktárnak,szent helynek tisztelték,állitolag az egyedüli hely volt ahól keresztény Istentiszteletet megengedték,de az is lehetséges hogy később Derviskolostornak használták,miután 1845-ben a Koránból való mondatokat fedezték fel a falakon.-Sőt az egyik villámcsapás által megrongált tornyot egy felirat tanusága szerint egy török pasa épitette ujból.-

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Henszelmann: Dir Kathedrale von Fünfkirchen.Mitteilungen.KKCC,XIII-1868.

Azt irja hogy van okmányi bizonyiték hogy a pécsi székesegyház a 10, István kir.által alapitott püspökségek között volt.Okmányi-másoltat 1404-böl a Sümeghi kolostorban vannak.-Következik az épület részletes leirása.Említést tesz arról hogy 1807-1827 közt Gianoni épitész a déli oldalon változásokat eszközölt és egy Szt.Imre kápolnát épitett.-38.l./Ezeket,egy ör-kanonoktól kapott értesüléseket,később 1870-ben az Arch.Ért.-ben visszavonja,291.l.Gianoni csak köfaragómester volt./-

Végül azt mondja hogy a restauráció ugyan technikailag kifogástalan,de stilus szempontjából kifogásolható.-40.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ II.rész. Pollack Albert.

Dolenecz J.: A pécsi bazilika.-VU,1891.

Folytatás. Megrongálodott még a templom 1690-ben német zsoldosok által és 1704-ben a kuruc-háboruban,de 1707-ben ujból felépül.- Eredetileg a falak csak egy lapos fa-szerkezetü tetö hordásra voltak épitve, később nem birták a köboltozatot,repedeztek,kápolnákat épitették támaszul a falak mellé,mig a 19.sz.elején a budai kir.épitészeti igazgatóság kormányzása alatt Windisch épitö,Gianone köfaragó,Bandler rézmüves és Schell ácsmester 1831-ig restaurálták a templomot.- Ebböl keletkezett ezután egy korcs izlések muzeuma,amelynek falai ujból nem birták a boltozat és kötömegek terhét.-

Ezek után/1831/fordultak - a szerzö téves adatai szerint - egy Pollack F.? nevü pesti épitészhez,aki a lipótvárosi bazilikát is tervezte amelynek kupoláját bedölt /??/aki egy radikális módszert ajánlotta és pedig a falak összefogását vaspántokkal.-

Végül részletesen leirja Schmidt épitész restaurálását amely 1882-ben kezdödött és 1891-ig tartott.Emliti még a müvészeket akik közremüködtek névszerint Lotz Károly,Székely Bertalen és Kiss György.- 398-404. l. Köztük 6 kép.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.19/2./

Vallási és Egyházi tár.II.köt.1852.

Foglalkozik a templom keletkezése történetével.Azt mondja hogy István kir.alapitása és épült romai castrum romjaira.Nem Péter kir.alapitása és már 1009 évben állott egykori oklevél szerint. Következik a templom története a következö évszázadok folyamán és az épület részletes leirása.Külsö átépitése a szerzö szerint a 19.sz.elején kezdödött,1831-ben majdnem befejezödött.A harminc esztendeig tartó átépités terveit a Budai Házépitö Igazgatóság készitette és ellenörizte.

/Az átépitéssel kapcsolatban Pollack M. nevét nem emliti./ 180-191.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4564./

Henszelmann: Régészeti utjegyzékek.Árch.Ért.III-1870.

Megállapitja,hogy egy latin felirat szerint a pécsi székesegyház legujabb nagyobb restaurátiója 1827-ben,Szepessy püspök alatt fejeztetett be.-291. l.-Hivatkozik Aigl Pál:"Historia brevis ven.capituli Cath.Quinqueceli." c.könyvére,ott található egy latin jegyzökönyv/1805.május 19./ amely szerint a pesti épitészt Pollack bizták meg a templom részbeni restaurálásával.-Pollack tervét styl-ellenesnek mondja és helyesli Petheö József a jegyzökönyv szerinti ellenvetéseit,aki azt mondta hogy a terv nem felelt meg a templom alap-stilusának.- 290-293. l.

in extenso idezi

D. tervét nem látta

293. ↓ th. a káptalani-jegyzőkönyv szerint román stilu volt, ezt ez nem felelhetett meg a regibb román stilu résznek. Igazat ad Pethőnek h. e disharmonikus terv ellen felszólalt, hiszen a megvalósult crucsives ablakok „szegések és idomtalanok"?

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

Bizanti részlet = K.É

/ Egy.kt. Gd 4r 164./

Henszelmann: Pécsnek középkori régiségei.I.Köt.1869.II.K.1872.III.K.1873.

Általában ismétli más müveiből ~~ex~~ már feldolgozott adatokat.

I.Kötet. Tartalmaza az épitészeti történetet,az épitészeti leirást.1-97.l
13 képpel,I-VI.tábl

II.Kötet. Foglalkozik a dombormüvekkel és ezek nemzetiségével,az alakok Byzanti-,Nagy Károly és utána következö idökböl.-
Leirja azután a püspöki sirköveket és foglalkozik az ó-keresztés müvek müértékével.-

III.Kötet. Közli a már emlitett,1805.május 19-én a káptalan ülésén felvett latin jegyzökönyvet Aigl kanonok:"Hist.brevis ven.capituli Quinqueeccl." c.könyvéből/1838/.-
Emliti hogy e jegyzökönyv szerint Petheö József kanonok ellenezte Pollack épitész terveit.A szerzö ehhez azt mondja hogy ha tényleg romai stilü volt Pollack terve,akkor nem felelt volna meg a templom román stilü régi részeinek.-

1-18.l.Képe: 5. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50011./

Henszelmann: A pécsi székesegyház restaurátiója.-AÉ,II-1882.

Részletesen leirja a templom keletkezését,épitkezését,emliti azután a befalazások által 1710-1730 köztelkövetett régészeti vétséget az akkori püspök által.-Végül azon reményének ad kifejezést,hogy a Schmidt Frigyes épitész által tervezett restaurátió mégint egy szigoru román stilü templomot fog adni hazánknak.-

Azt irja hogy a déli homlokzatot elferditö munkát véghez vitte 1805-27ig Gianone pécsi épitész? és hozzáfüzi hogy Eitelberger a KKCC Jahrbuchban.I.köt. 127.old.az épitkezést tévesen Pollack Mihály pesti épitésznek tulajdonitja, holott annak csak tanácsát kérték ki,mellyel azonban nem éltek.- 1-14.l.

Képe.4.l.

×) Fenti adat alapján nem található.

Pécs.

/ Székesegyház./

I.

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2020./

Gerecze Péter: A pécsi székesegyház és falfestményei.1891.

Nagy és 254 oldalas könyvében részletesen foglalkozik XXII.fejezetben a pécsi székesegyházzal.-

A templom történelmi részében emliti a már más müveiben leirt eseményeket és adatokat és idézi szintén Henszelmann ismert adatait./25.l./

Pollack Mihályra vonatkozolag a következöket irja: Amikor a nehéz boltozatok már erösen szétnyomták a falakat,1805-ben restaurációhoz fogtak.-

Pollack pesti épitész tervei szerint helybeli mesteremberek végezték ezt a munkát és pedig Gianone,Brandler,Schell és Windisch.-

A munka részben 1827-ben,tehát több mint 20 év után,részben csak 1831-ben fejezödött be.-

A dómon végzett erösitési munkák nem jártak eredménnyel.A déli hajó elé huzott vastag falak és az észak felöl épitett vak-ivek,valamint a szentely falainak erös vaskapocsokkal való összefoglalás,a főfalak kihajtását nem akadályozhata meg.-

Birálatot mond továbbá Pollack által tervezett csucsives boltozatokról. Azt mondja hogy az épitész ugyan a tornyokon az elmálott köveket eredeti formáju ujakkal cserélte ki,de a födélsisak helyére,várszerü csipke-párkányzatot tett rájuk.-

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

II.

Gerecze Péter: A pécsi székesegyház és falfestményei.1891.

Folytatás. Birálja még a Pollack által tervezett csucsives boltozatot.
A déli és nyugati homlokzat oszlopait és csucsives ablakait.
Ezek után foglalkozik a Schmidt Friges bécsi dómépitész 1882-ben kezdett restaurálással.-

Külön böven foglalkozik e restaurálása alkalmával elökerült régi falfestményekkel és dombormüvekkel.-

A többi fejezetekben tárgyalja a dóm alaprajzát,távlati képével,a homlokzat déli és keleti részét.-

Egy fejezetet szentel a dóm belsejének épités tekintetében,
egyet a belsö diszitményeknek és a templom belsejének leirásának.
Továbbá részletesen foglalkozik az altemplommal.-

1-93. 1.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189 4r./

Lechner Jenö: A "Josephinum".MM és ÉE.LI-1917.

A Josephinum árvaházról szoló cikkében Pollack Mihályról azt mondja,hogy a pécsi dóm gótizáló homlokzataitól eltekintve - ez is részleteiben egy érdekes egyéniség klasszicizáló izlését árulja el - a mester minden munkáját a kor izlésének hódoló szigoru klasszicismus jellemzi.- 245. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 341./

Mürégészeti kalauz.II.köt.-Pest,1866.

Azt mondja hogy az ó-román épitészetnek egyetlen egy ránk maradt nagyobb példánya a pécsi székesegyház,ámbár itt is a következö kor sokat javitgatott és ujra épitett.A négy toronyról azt mondja hogy ezek a székesfehérvári bazilika utánzása,csak itt nincsenek szervi összeköttetésben a templom testével.Emliti az egyház keleti része alatt levö terjedelaltemplomot és az oda levezetö lépcsökkel.- Még azt mondja hogy a templom eredetileg ugy épült hogy boltozata nem volt.- 7-8. l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl 3312 s./

A pécsi dóm.Egyházmüvészeti lap,VII-1886.

Részletesen foglalkozik a dóm restaurálási munkálatokkal,leirja Schmidt dómépitész eddig végzett átalakitásait és későbbi terveit.- Foglalkozik azután a templom belsö festészetével.- 30. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 14/x./

Jakab barát a pécsi festö.- Müvészet, I-1902.

Beszámol arról hogy VI.Sándor pápa a pécsi püspök, Ernusth Zsigmond kérésére 1500.okt.10.-én kelt oklevelében megengedte,hogy a hirneves egyházi festö,Jakab bécés-szerzetes kolostorát elhagyván egy éven keresztül festményeivel diszithesse a pécsi székesegyházat.- 229. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság. 1902.

Ismerteti a Tud.Akadémia ülésén Czobor Béla által tartott elöadását a pécsi cubiculumról,amely egy katakomba az ös-keresztény korból.Épülhetett a IV.század közepén,félig a föld szine fölött, félig alatta.Állitolag olasz földön kivül az egyedüli ókerestény emlék.1780-ban fedezték fel.A cubiculum egy öskeresztény temetö közepén állott.Porladozó falképeiröl másolatok készültek.E falfestmények részletes leirását Czobor fogja kiadni.- 260. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50011./

Henszelmann: Honi müemlékeinek hivatalos osztályozása.AÉ,V-1885.

Elsö helyen emliti Dunántulon a pécsi székesegyházat.Épitését Calanus egyedüli pécsi érseknek tulajdonitják/1187-1818/,utódja Bertalan püspök/ 1219-1262 / aki a cluny-i iskolában képzett szezeteseket hozott,ezek a francia XII.sz.stilusában készitették dombormüveket.-

Rokon épitményeknek mondja a Gurk-i dómot és a Szt.Márk bazilikát Velencében.-

Azt mondja hogy a mai bazilika III.Béla korából való,téves nézetnek mondja hogy az altemplomba vezetö lejáratot Péter kir.sirjának tartják.-Azután emliti a székesegyház melletti földalatti ó-kerestény temetöhelyet.- XVII.l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

Gerecze Péter: A pécsi székesegyház külseje.-VU,1888.

A dóm multjával foglalkozik és idézi Henszelmann nézetét hogy Péter király nem lehet alapitója,ellentétes nézeten van Czobor Béla.-

1064-ben leégett a régi templom teljesen,helyén a mostani bazilika alapkövét valoszinüleg 1187 és 1219 közt tehettek le.-

Leirja részletesen a templomot,amelyet ó-keresztény bazilikának nevezi.-

Azt irja hogy már Pollack épitész a dóm párkányzatára apostol szobrokat helyezte,de Bartalics kőfaragómester tulméretü oriásokat készitett oda.-

Pollack lapos fedéllel és várfal-szerü párkányzattal látta el a tornyokat,Schmidt pedig azután diszes kösisakkal,igy nem csak a tornyok,hanem az egész épület összhatása diszesebb lett.- 510,511. l.

Képe: 508,509,510. l.

Pécs.

/ Székesegyház. /

Pollack Albert.

/ Egy.kt. 267 4r./

Muzeumi és Könyvtári Értesitö.XI-1917.

Ismerteti Dr.Szönyi Otto a " Baranyamegyei Muzeumi-Egyesület Értesitöjében",1916.3-4.füzet.megjelent" A pécsi székesegyház az 1882 évi átépités elötti állapotban" c.cikkét.Azt mondja hogy Szönyi rekonstruálta nagy gonddal az 1882-ben nagyrészt lebontott székesegyház külsö és belsö képét.- A templomot mint müemléket a Pollack-féle müvészi szempontból talán elhibázott restauráció következtében a XIX.sz.-ban talán tulságosan lebecsülték.- Ezenkivül nélkülözi Szönyi müvében azok a müvészek munkájának részletesebb ismertetését,akik az 1882-iki átépités elött a templomon dolgoztak.- 46,47. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.- 1888.

A pécsi főréáliskola 1887-88-iki "Értesitö"-ben Dr.Gerecze Péter leirja a bazilika épitésének történetét és részletesen foglalkozik e nevezetes müemlékével.Pollack Mihály pesti épitész a század elején végzett restaurálást nem szerencsésnek mondja.A többiekben foglalkozik Schmidt dómépitész restaurálási munkájával és emliti szintén Kiss György szobrászt is.-

532. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.- 1887.

Arról számol be hogy a pécsi székesegyház szobormüveit Zala György szobrász-müvész restaurálja.A dombormüvek kifaragása még ez évben/1887/ történik.- 405. l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

/Ép.tan.4614./

Henszelmann: A székesfehérvári ásatások eredménye,Pest,1864.

Azt mondja hogy a pécsi székesegyháznál a négy torony erömény jellege világosabban feltünik mint a székesfehérvári vagy esztergomi régi bazilikáknál,miután a pécsi-nél a tornyok jobban kiálltak a templom négyszögén.

132.l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.-1885.

Arról ir hogy Schmidt Frigyes dómépitész aki a pécsi székesegyházat restaurálja felkérte egy német,középkori festészetben jártas szakembert a falfestmények kivitelére.- 489. l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.-1869.

Leirja Pécs városában a székesegyházat és az 1770-ben feltalált katakombákat,amelyek közvetlen a templöm mellett vannak,róluk azt mondja hogy valoszinüleg az V.vagy VI.századból valók/Henszelmann szerint csak a IV.sz.jöhet tekintetbe mert az V.sz.-tól már a népvándorlás volt./- A katakombák bizonyitják hogy Magyarországon már a honfoglalás elött is keresztény telepek voltak.Ir e temetési kápolna festményeiröl és hogy a kápolna alatt 13 keresztény romai sirhelyeket találtak.A székesegyházról azt mondja hogy hazánkban az ó-román épitészetnek egyedüli nagyobbszerü példánya,feltételezi hogy István kir.alapitotta meg.A templom keleti része alatt van egy terjedelmes krypta.Leirja még a templom történetét és hogy 1805-ben kezdték egy renoválást amelyet Pollack pesti épitész vezette és 20 éven át tartott.- 585.586.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Épit.tan.81./

Henszelmann: Die Grabungen des Erzbischofs von Kalocsa Dr.Ludwig Hajnald. Leipzig,1873.

Arról ir hogy a pécsi székesegyházat még a XII.sz.-ban átépitették.- Mintájának mondja a Gurk-i dómot,de francia befolyást is véli felfedezni.- 23.l.

A továbbiakban részletesen foglalkozik a négy torony elhelyezésével,összehasonlitja a régi székesfehérvári és esztergomi négy tornyos bazilikákkal és arról ir hogy a tornyok elhelyezése a templomhoz viszonitva attól is függött, hogy mennyire volt rájuk szükség erőd-védelmi szempontból.- 54-63. l.

Azt irja hogy Bartolomeus pécsi püspök/1219-1252/ a Cluny-i bencés kolostorból,ahol többször járt miután az ottani apát fivére volt,mestereket hozott magával,akik a templomot és az altemplomba vezető lépcsőházat is diszitették.

Foglalkozik továbbá a pécsi székesegyház alaprajzával és ennek részleteivel.- 101,-104. l. Képe: 55,101,102.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. 81.011./

Ipoly Arnold: A középkori szobrászat Magyarországon.1863.T.Ak.Évk. X-13.

A szerzö a kereszténységünk elsö századának egyetlen egy ép példányának mondja a pécsi székesegyházat.-Emliti a Péter kir.sirkamra dombormü faragványait,amelyeket a Törökök akik ezt a helységet istállónak vagy szénáskamrának használtak igen megrongáltak.Leirja a domborműveket megfelelö magyarázatokkal.- 11-17. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl. 3312 s/

Vegyesek.Egyházművészeti lap.-IV-1882.

Emliti hogy a pécsi székesegyház restaurátiójának munkálatai serényen folynak,ott naponta 200 munkás dolgozik.Eltávolitják a csucsives stilus korszakából származó boltozatokat és falakat.- 351,352. l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H eccl. 3312 s./

Legujabb pécsi leletek.Egyházmüvészti lap.- III-1882.

Foglalkozik részletesen a pécsi székesegyház teljes restaurátiójával. 1881.julius 15-én kezdte Schmidt épitész segédje a templom felmérését.- Következik az átalakitó munkálatok,de fölegy az ez alkalommal föltárt értékes leletek leirása.-- 225,-232.l.

Emliti Demeter köfaragómester szép munkáját a XIV.sz.-ból és vitába száll a Henszelmann"Demetrius lapicida" felirásra vonatkozó adatokkal.- Megállapitja hogy a XI.sz.elsö felében épült egyház csucsives stilü átépitése a XIV.sz.elsö felében történt.-

Említést tesz a templom padlózata alatt talált 21/22/ sirhelyröl amelyeket ki kellett üriteni a restaurálás alkalmával felállitott állványok sulya miatt.- 289-296. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt.H eccl.3312 s./

Czobor Béla: Az egyházi müvészetek hazánkban.Egyházmüvészeti lap.I-1880.

A jeles középkori egyházi müemlékek illö helyreállitásáról ir és elsö sorban a XI.századbeli pécsi székesegyházat emliti mely többszörös átépités és bövités után sem vesztette el a hazai müépitészi stilus bazilikális jellegét.Emliti-részletezve a költségeket-hogy most dr.Dulánszky püspök mégint tettemes költséggel mégint fényes öskeresztény bazilikára fogja átépitetni.- 12.1.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 23.894./

Vegyes közlések. Századok, XVI-1882.

Arról ir,hogy Dulánszky pécsi püspök stilszerüen helyreállitatja a pécsi székesegyházat Schmidt Frigyes épitésszel,miután a mult századokban restaurálás cim alatt régi stilusát elrontották.- 615.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 23.894./

Czobor Béla: Magyarország középkori várai.- Századok, XI-1877.

Azt irja hogy a köböl emelt várakra és román várakra emlékeszitetö épitmények voltak a négy tornyos templomok is,köztük a pécsi székesegyház is,ezek a templomok erödszerü szolgálatokat is tettek.- 615.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.H 23.894./

Ballagi Aladár: Legrégibb müemlékeink a keresztény korból.Századok,XI-1877.

Azt irja hogy az Alpokon innen egyetlen régi keresztény sirkamra a pécsi halotti kápolna,amelyröl még a francia Belleyben megjelenö"Revue de l' Archéologie chrétienne." egy szép cikk jelent meg.-Azt mondja hogy csak a IV.sz.-ban keletkezhet a kápolna,mert a III.sz.ban az üldözött keresztények a föld alatt épitettek,az V.sz.ban pedig már a népvándorlás volt.Azt mondja még hogy sajnos ez a ritka müemlék évröl évre pusztul.- 238,239. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 23.894./

Nagy Iván: Magyarországi képzömüvészek a legrégibb idökböl 1850-ig. Századok, VIII-1874.

Emliti Demeter/Magister Demetrius lapicida/szobrászt 1303-ból, aki akkor hires volt Magyarországon midön a pécsi székesegyházat faragványaival ujra diszitette.- 36.l.

Pécs.

/ Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50011./

Könyvismertetés.ÁÉ, X-1876.

Ismerteti Henszelmann:"Magyarország ókeresztény román és átmeneti stylü müemlékeinek rövid ismertetése",c.könyvét és ebből idézve azt mondja hogy ó-keresztény müemlékeink közt tartozik a pécsi székesegyház is. Ott található egy ó-keresztény cubiculum a IV.sz.ból.- 324.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50011./

Henszelmann: Vélemény a lébényi templom restaurátiójáról.-AÉ,IV-1870.

A magyarországi székesegyházakról irva,emliti többek közt a pécsi székesegyházat is és róla azt mondja hogy néhány mással együtt még a XII.sz.negyedik negyedére tehető épitkezésük.Stilusuk nagyjában nem a késö, hanem a korai román stilus,legközelebbi mintáik pedig Németországban és nem Franciaországban találhatók.-276.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt. H 50.057./

Századok, II-1869.

Beszámol az arch. Bizottság üléséről amelyben többek közt elhatározták, hogy a pécsi székesegyház lépcsőzeténél levő műfaragványokat réztáblákra metszetve kiadják.- 408.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.Hirharang. 1854.

Arról számol be hogy a Bartalics pécsi szobrász a dóm részére elkészitett 12,az apostokat ábrázoló szobor már elkészült.Felhelyezésük a párkányzatra 8 ezer pengö-forintba kerül.- 427. l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.1882.

Beszámol arról hogy Henszelmann közli az Árch.Ért.-ben hogy Dulánszky pécsi püspök Schmidt bécsi dómépitöre bizta a pécsi székesegyház restaurátióját,hogy az ország legnevezetesebb román müemléket stilusszerüen állitsa helyre.-480. l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.1881.

Arról számol be,hogy a pécsi székesegyházat melynek épitését Calanus püspök kezdte meg/1188-1218/ stilszerüen fogják restaurálni.Trefort kultuszminiszter felhivta a pécsi püspök figyelmét Schmidt Frigyes épitészre, aki a restaurátióra megbizást is kapott.- 543.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4564./

Henszelmann: Jelentés. Arch.Ért.VII-1873.

Azt irja hogy Pécset a székesegyház déli és püspöki lak keleti oldala elötti helyén állott volna a Péter király által épitett templom.- 57.l.

Foglalkozik azután a felsö- és alsótemplom közti lépcsöházzal.Még azt emliti hogy a székesegyház alatti téren egy kisebb templom vagy kápolna állott,miután nyomai ott láthatók.- 57-59- l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Henszelmann: Die mittelalterlichen plastischen Werke in Fünfkirchen.

Mitteilungen,KKCC,XV-1870.

Cikkében,amely igen részletesen foglalkozik a pécsi székesegyház dombor-müveivel és ezek jelentöségével,azt mondja hogy kutatásai szerint a templom legnagyobb részének felépitése Calanus pécsi érséknek tulajdonitható./1187-1219/,az épitkezés befejezését,valamint a dombormüveket Bartolomeus püspöknek/1219-1252/tulajdonitja.- 145.l. Képe: 145.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Henszelmann: Diealtchristlichen Grabkammern in Fünfkirchen.KKCC,XVIII-1873.

Beszámol Koller kanonok leirása alapján a pécsi templom alatt 1870-ben talált régi ókeresztény romai kápolnáról és részletesen irja le ennek falképeit.-57.l. /2 szines tábla és 12 fametszet/.-

A földalatti kápolna keletkezését a 4-ik században gondolja.-

82.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Könyvismertetés.Mitteilungen KKCC,XVI-1871.

"Synchronische Geschichte der bildenden Künste." Dr.Jul.Schnatter,Berlin 1870. c.művét ismerteti és ebből idézve azt mondja hogy a v.Monarchia területén a legidősebb román stilusban épült templom 1808-ból a pécsi székesegyház kryptájával.Utána említi 1250-ből a jáki és a zsámbéki templomokat.-CLXXII.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Hanszelmann: Die viertürmigen Kirchen in Ungarn. Mitteilungen, KKCC, XV-1870.

Azt irja hogy a különben ritka négy-tornyos templomforma Magyarországon többször elöfordul.-1.1.

Véleménye szerint a négy-tornyos templomok eröditmények is voltak. Magyarországon a pécsi templomon kivül még emliti ezzel kapcsolatban a Székesfehérvári, Esztergomi és Nagyváradi templomokat eredeti kivitelükben, amelyek főleg régi romai castellumok helyén épültek. Foglalkozik azután részletesen e toronyrendszer és ennek alkalmazásával.- 1,7,10-11. 1.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.4202./

Henszlmann: Genesis der Kathedrale von Fünfkirchen in Ungarn.KKCC,XIV-1869.

Összehasonlitja genetikus szempontból a Gurk-i/Austria/ dómmal a pécsi székesegyházat,ezenkivül a Velence-i Szt.Márk templom kryptájával és a Szt.Benignus templommal Dijonban.-Következik a Gurk-i és Pécs-i épitkezések részletes összehasonlitása,méretekben,részletekben stb.végül azt mondja a szerző aki módszerét" összehasonlitó architektonikus anatomiának" nevezi,hogy e módszerrel az épitészeti chronologiát lehet megállapitani.- 138-152.l./4 kép/

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 163./

Henszelmann Imre: Tanulmányok a középkori román épitészeti chronologia köréből tekintettel a magyar müemlékekre. Arch. Közl., IV-1864.

Azt irja hogy addig amig a pécsi székesegyház számos szobrászati müvei nem lesznek szabaditva a vakolattól, vagy kifalazva, addig a jákiak felülmulják a pécsieket és a jáki templom volna az ország értékesebb román stilusu emlékmü.-78.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 56./

Tschischka Fr.:Kunst und Alterthum im österr.Kauserstaate.Wien,1836.

Leirásában Baranyamegyében Fünfkirchen,Pécset emliti és különösen kiemeli a székesegyházat amelyet Magyarországnak legrégibb templomának mondja.Négy tornya van és egy régi romai castellum maradványaira épült fel.Leirja azután részletesen a templomot és azt mondja hogy földalatti kápolnájában I.Péter kir.el van temetve.-291.l.

Pécs.

/Székesegyház./ - Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.175./

Ipoly Arnold: A déákmonostori XIII.századbeli bazilika.Pest,1860.

Azt irja hogy a pécsi bazilika alatt a romai öskeresztény katakombák találhatók.- 21.l.

Foglalkozva a román stilusu templomok részleteivel,krypták és majdnem külön álló tornyokkal, emliti példának a pécsi székesegyházat.-

47-50,58,79.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4206./

Ipoly Arnold: Magyar müemlékek.Arch.közl.I-1859.

Azt irja hogy Magyarországon a román stilus virágzásának emlékei a pécsi székesegyház és azonkivül a jáki és lébényi monostorok.

8.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.4202./

R.v.E.: Das sogenannte König Peters Grab in der Domkirche zu Fünfkirchen. KKCC, Mitteilungen 1863.

Közli Henzelmann azon megállapitását hogy az u.n. Péter-sir a pécsi templom annexusában egyáltalában nem sir, hanem lépcsöház. Megállapitható a régi, sajnos részben befalazott dombormüvekböl.-325,326.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.4202./

Eitelberger Rudolph:Das Album des Villard de Honcourt.Mitteilungen KKCC,IV-1859.

Azt irja hogy Villard,hires francia dómépitö Magyarországon járt a tatárjárás utáni idökben/1244-1247/.Itteni müködését kutatva azt mondja hogy nem valoszinü hogy a pécsi székegyház épitkezésénél müködött volna,inkább a Kassai Dóm mutat francia vonásokat.-/KKCC Iv.8sz./ 146.l.

Pécs.

/Székesegyház./ Pollack Albert.

/Épit.tan.kt.4202./

Lübke Wilhelm: Die romanischen Baustyle in Österreich. Mitteilungen KKCC, III-1858.

Magyarországon mint román stilusu templomokat emliti a Felsö-Örsi és a pécsi templomot, utóbbit mint hatalmas épitményt négy toronnyal és kryptával.- 142.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gd 4r 163./

Arch.Közlöny.III-1863.Román Floris:Rannonia területén Magyarországon fennmaradt néhány romai várnáról.

Azt mondja a szerzö hogy nyilvánvaló hogy vannak Magyarországon régi romai falmaradványok amelyekre későbbi épületeket ráépitettek.Példaként emliti a pécsi székesegyházat melynek egy részét az ország legilletékesebb kutatók romai eredetünek tartják.Emliti Henszelmann cikkét a Kis-Bényi román stilusu egyházról.Fenti közlöny 5,8.old.- 36.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.sz.nélkül./

Magy.tud.Akadémia.Budapesti Szemle.5-1866.

Közli Henszlmann Imre lev.tagnak egy elöadását a pécsi székesegyházra vonatkozolag.Az elöadó azt mondja hogy tévednek a történet-irók akik a székesegyházat egy romai münek tartják,vagy Péter királynak tulajdonitják.Az elöadó szerint az épitkezést a XII.sz.vége felé kezdhettek és XIII.sz.-ban fejezték be.Állitásait a templomnak magyar rendszerü stilusával és más ilyen stilusu épitkezésekkel Magyarországon alátámastja.- 525.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül./

Magyar Tud.Akadémia.Budapesti Szemle,19-1864.

Beszámol Henszlmann Imre lev.tag jelentéséről amelyet a pécsi székesegyházban tett felfedezéséről szól.Részletesen tárgyalja a felfedézést amely főleg a sanctuariummal foglalkozik.-Az Akadémia archeol. bizottságának hasonló tárgyu elöterjesztése folytán az Akadémia felkéri a pécsi püspököt,hogy örködjön a történeti müemaradványok kegyelettel való megörzése fölött és a román stilus fenntartására hivta fel figyelmét.-

319.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.sz.nélkül./

Budapesti Szemle,14-1862.Ipoly A.:A középkoru épitészet Magyarországon.

A pécsi székesegyházról azt irja hogy a kronikákból megállapitható hogy István kir.épitette romai és szláv kereszténykori maradványok átalakitásával és hogy Péter kir.által befejeztetett.- 82.l.

A templom gót ablak és boltozat részleteinek átalakitása 1303-ban Demeter pécsi mester végezte.- 103.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt.sz.nélkül./

Budapesti Szemle.12-1861.Vass J.:Az Anjouk és müveltségük.

Az Anjouk korából emliti Demeter szobrászt, aki a pécsi székesegyházat ékesitette faragványaival./Mittelalterliche Kunstdenkmale des österr.Kaiserstaates.Erster Band.4r 79./ 281.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Egy.kt. 12/79./

Hölgyfutár.Vidéki élet.Miklósi Miklós.

Arról számol be,hogy a pécsi székesegyház külsö fedélpárkányra 12,az apostolokat ábrázoló szobor kerül,ottani barna homokköböl,Bertalics helybeli szobrász müve.13 láb magasak lesznek.-1078.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Műv.tört.intézet kt./

Genthon István.: Magyarország műemlékei.1951.

Pollack Mihály neve alatt említi a Pécs-i székesegyházat,amelyet az 1757 évi földrengés alkalmával megrongálodott.-1805-1827 között Pollack Mihály romantikus-gotikus stilusban megujitotta és a B.Mór kápolnájával kibövitette.-1882-1891 közt Schmidt Frigyes lombárd-román stilusban gyökeresen átépitette.-

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.173.106./

Tudományos Gyüjtemény. 1823.III.kötet.

A város nevezetes épületei közt emliti a katédrálist, egy régi eredetü és architekturája által nevezetes templom.-41.l.

Pécs.

/Székesegyház./

Pollack Albert.

/Sz.kt.173.106./

Tudományos Gyüjtemény.1822.I.kötet.

Arról ir hogy a megrongálodott templomot javitani kellett és hogy a káptalan 1806-ban fogott az épitkezéshez,de ezt a mai napig /1822/ még nem fejezödött be.- 63.l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.288./

Pulszky Ferenc: Adalékok a magyarországi mütörténelemhez.

Budapesti Szemle,4-1874.

Magyarország müemlékeiröl irva emliti hogy a Dr.Haynald püspök áldozókézségböl a muzeumba került székesfehérvári és pécsi oszlopfejek egészen és részletekben hasonlitanak az akkori többi Európában találtakhoz és nem mutatnak semmiféle kis eredeti barbárságot.- 227. l.

Pécs.

/ Székesegyház./ Pollack Albert.

Vasárnapi Ujság.-1891.

Arról számol be hogy a restaurált pécsi dómot 1891.julius 29-én ünnepélyesen megnyitják a király és a hercegprimás jelenlétében.- 45.l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/Ép.tan.kt.2422./

Budapesti Épitömesterek Ipartestülete.
II.évkönyve.1929.

Magyar Vilmos:"Budapest bölcsöjénél",c.cikkében azt irja,József nádor,Mária Theréziával ellentétben,főurainkat arra serkenti,hogy telepedjenek Pesten és épitsenek itt házakat.Elsönek Sándor Móricz palotája épült a Várban /1804-1806/,tervezöje a Bécsböl származó P.M.,akinek ez az épülete egyik legsikerültebb munkája.Felsorolja azután az évek idörendjében P.M.alkotásait,kiemeli a régi Redoutot és a N.Muzeumot.Emliti azután P.és Hild tevékenységét az 1838-as árviz után.- 100.101. l.

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Ép.tan. 6082./

Ney Béla: " Nemzeti épitömüvészet és stilus." 1917.

Azt mondja hogy az 1838-as árviz után némileg fellendült épitömüvészeti tevékenységet még nem lehet egészen nemzetinek mondani. A nagyrabecsülést megérdemlö épitömesterei, P.M., Hild, Zofahl stb., még nem tartoztak egészen a nemzet testéhez.- A nemzeti épitömüvészet tulajdonképen csak az 1867-iki nemzeti kiegyezés nyomán keletkezik. 13. l.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.501 4r./

Radocsay Dénes: Borsos és Barabás."Szépmüvészet",II-1941.

A festömüvészetröl szoló cikkében összehasonlitja a müvészettörténeti véleményeket a klasszicismus idejére vonatkozolag a festészet és az épitészet között, az épitkezések között emliti a gr.Sándor palotát a várban.-307.l.

Helyesen hangsúlyozza a klasszicizmus fogalmanak tisztázatlanságát. Helytelen h. más terminussal jelöljük az egyes müvészeteket és más mértékkel értékeljük őket

Pollack Mihály bibliográfiája. Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 015/17. /

Honmüvész. 1835.

I.Ferenc kir.gyászajtatósságról irva azt mondja,hogy a pesti ferenciek templomában tartották meg,a katafalkot P.M.tervezte.Lépcsözetesen emelkedö és szürke gránitszinre festett alkotmány.- 206. 1.

Aranyozott gyertyatartal
fehér drapéria

+

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.11014./

Génthon-Nyilas-Kalb:Budapesti képeskönyv.Bp.é.n.1934.

116.sz.alatt emlitve a min.elnökségi palotát/v.gr.Sándor palotát/ a várban ,azt mondja hogy valoszinüleg Pollack Mihály müve/1806/.Képe 116.Kerek szalon képe 117.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt minszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2079./

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bpst.é.n.1924.

A Sándorpalotáról azt irja hogy Pollack Mihály müve és 1806-ban épült.A palotát Kirchmayer dombormüvei diszitik amelyeket tévesen Ferenczynek tulajdonitanak.Emliti a palota szép belsö termeit amelyek megörizték eredeti neoklasszicus alakitásaikat.A palota udvarát kutszobor disziti.191.l.Ábra 433-436.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gb 12429./

Szügyi Elemér: Emlék Budavárából.Bp.1930.

A miniszterelnökségi palotáról azt irja hogy ezt a mult század elején a gr.Sándor-család magának épitette és lakta.A várnak legkedvesebb épületnek mondja,egyszerü és mégis elökelö főuripalota,belsejében a legnemesebb izlésröl tanuskodik.-19.l.- Képe: 19.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

1948

/ Vár.kt.B 708/186./

Schoen Arnold: FŐvárosunk 1800-1873 között/Katalogus/.

Az I.teremről irva azt mondja hogy kiváltképen a gr.Sándor palota és a Déáktéri ev.templom a legnemesebb klasszicismushoz vezetö stilusfordulatnak már mintaszerü emléke egyéni rendeltetés szerint külö-külön sajátságos épülettipust alkotva. 11.l.--- 3.sz. A sándor palota gr.Sándor Vince számára épült 1805-1806 folyamán Pollack Mihály terve szerint,dombormüveit pedig Kirchmayer Antal alkotta.1867-töl magy.min.elnökségi palota,az 1945 évi ostromban rommá lett.-Rauschmann János rézmetszete,megjelent Rösler: Kalender für Ofen und Pest für 1809 c.müben,Klosz fény képe 1890.-12.l.---- 9.és 10.sz.A Lánchid módositott tervének angol népszerüsitö ábrázoláson a háttérben a Tabán,a kir.palota,a Szinház épülete és a Sándorpalota látható.-9.sz.a bécsi Jos.Sürch által készitett acélmetszet%,a Mirror melléklete 1840.-10.sz.Szines könyomatos kép W.T.Clark rajza szerint.Hawkins rajza,London 1840.- 31.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/7./

Gettinger Theodor: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen und deren Umgebung.Pest,1866.

A várról irva azt mondja hogy a gr.Zichyféle,azelött gr.Sándorféle palota a Györgytérnek egy oldalát foglalja el,egyemeletes,gyöngyörü termekkel. 33.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.779/4./

Budapest in Bildern.Bécs.1928.

6.sz.alatt közli a Sándorpalota képét és hozzá szövegében azt irja hogy 1806-ban épült Aman tervei szerint a Bécsből származó Pollack Mihály vezetése alatt,aki valoszinüleg befolyásolta az épület müvészeti kivitelét.A reliefeket Kirchmayer-töl mondja.-l.l. Képe: 6.sz.-

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 2115./

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der königl.freyen Hauptstadt Ofen in Ungern.,Buda,1822.

A várba vezetö utról irva említést tesz arról hogy ez az ut a kir.vár mellett elhaladva egy négyszögletes térre torkol,amelyen több épületen kivül a gr.Sándor palota is áll.-103.l.-Arról ir hogy a VI.Károly által épitett fegyvertár a Szt.Györgytérre nézö szép kapuja szemben van a gr.Sándor palotájával. 233.l.-- Leirja részletesen a palota belsö beosztását és berendezését.A fehér márvánnyal falazott nagy teremröl a tükreivel,részletesen leirja a fürdöszobát. Emliti egy szobát amely egy török sátor utánzata,a dohányzó szobát stb.Látogatása végén poetikus szavakkal tündérpalotának mondja a palotát.-240-246.l.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5279./

Benedek Marcellné,Györi Lujza: Az empire épitészet Pesten.Bp.é.n.1927.

A Sándorpalotát a korai Empire egyik legszebb alkotásának mondja.Azt irja hogy nem tudjuk bizonyosan hogy része illeti belöle Amant és mennyi Pollack-ot. Aman stilusának tulfinomnak tartja a palotát.Kiemeli a Pollackféle izlésre mutató reliefeket és oszlopokat, azt mondja hogy Pollack az oldalfalakat éppen olyan gazdagon diszitette mint a homlokzatot.- 29-30.l.-

Lechner Peat Bonda
266752

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.

/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 709/3/2. /

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.II.rész.Bp.1911.

Azt irja hogy a XIX.sz.elsö felében Budapesten dolgozó épitészek legkiválóbja Pollack Mihály tervezte és épitette a Szt.György-téren a Sándorpalotát./1804-1806./Szerencsés harmonia által a várban a legmonumentálisabb épitmények nevezi. Oldalhomlokzatának dombormüvei bizonyságot tesznek alkotójuk kiváló müvészi képességéröl.A szerzö valoszinünek tartja hogy ezeket Ferenczy István mintázta és pedig azért is mert Thorwaldsen zsanerének követöje volt.Az udvari kutnak Neptun szobrát pedig Engel Jeszef müvének tartja.17-18.l. Ábra: 69-72.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 709/3./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.Bp.1909.

A Sándorpalotát,ámbár a klasszicismus nálunk legnagyobb mestere Pollack Mihály tervezte/?/,mégis szintén bántóan sivar és rideg épületnek mondja.A földszinti oszlopsor és a dombormüvek az oldalhomlokzaton enyhitik szerinte ezt a benyomást. A dombormüvekröl az a véleménye hogy elsörendü szobrász kezéböl származnak.-69.l.

Ábrák: 56,57,58.szám.

I.Szt.György-tér 1-2. 4.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Vár.kt.kézikt./

Sárváry Dezsö: Francia utleirások Budáról és Pestről.A Fővárosi könyvtár Evkönyve,IX-1939.

L.Gabryel francia utazó 1849-ben Bécsből Galac felé utazva másodszor már van Pesten és a Várról irva azt mondja hogy még meg kell látogatnia többek között a gr.Sándor palotáját aki Metternich herceg veje.-175.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Muzeumok és Emlékmüvek orsz.közp
pont./

Lechner jegyzék./müemlék/1925.

" Budapest Épitömüvészeti Topográfiája" c.jegyzékében felsorolja Budapeste
kerületenként a müemlék jellegü épületeket.Az I.ker.-ben a Sándorpalotát és hozz
füzi hogy ez nem Pollack Mihály önálló müve,hanem Aman bécsi épitész tervét hajt
ja végre.-

I.Szt.György-tér 1-2. 3.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albert.

/ Vár.kt.B 708/146./

Schoen Arnold: Buda-pesti képek,könyvek Csillag Béla gyüjteményében.Bp.1936.

66.sz.Gr.Sándor,s Haus,"Rauschmanntól,az 1806-ban épült Sándorpalotának,főhomlokzatának legelsö ábrázolása.Rösler: Kalender von Ofen u.Pest für 1809/lásd Schoen A.: A budai szobrászat két empire emléke.Műbarát,1921.9-10.sz./ 23.l.

142.sz.Buda és környéke térképe.22 városrészlet képpel ezek között"Gróf Sándor palotája a György piatzon." 36.l.

292.sz."Kettenbrücke und ein Teil der Festung" A Lánchid Keletfelöl a pesti partról nézve,elötérben uszály-hajókkal,háttérben a kir.palotával,a szinház épülettel,a Sándorpalotával és a szertár épülettel.-56.l.

307.sz. " György tér és a Hentzi emlék a várban." ábrázolja a Hentzi emléket a Szt.Györgytéren a jellegzetes Sándorpalota sarkával.-57.l.

347.sz." Az uj hid Pest és Buda között." G.M.Kurcz sculp.A Lánchid a mai Akadémia elötti partról nézve,háttérben a kir.palota,a szertár,a Sándorpalota és a volt Karmelita templom és rendház.-62.l.

352.sz."Hentzi emléke Budán" A Hentzi emlék és körülötte a nevezetes házak között a Sándor palota a Szt.Györgytéren.63.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 1.iv.
/ Volt miniszterelnöki palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 56./

Tschischka Franz: Kunst und Althertum in dem österr.Kaiserstaate.Bécs,1836.
Buda és váráról szoló leirásában a várban több palota között emlitést tesz
gr.Sándor palotájáról is.-279.l.

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/ Volt miniszterelnökségi palota./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Ge 6458./

RHK.1./Thirring Gusztáv: Budapest részletes kalauza.Részletes helyi kalauzok.1.Bp.1926./

A miniszterelnökségi palotát,egykor gr.Sándorféle palotát az empire stilus legkiválobb képviselöjének nevezi 14.l.

A vár leirásában ujból emliti a palotát és azt mondja hogy közvetlen a sikló állomása mellett van a miniszterelnökségi palota/ a régi Sándor palota/ empire stilü,1806-ban Pollack Mihály és Amon épitészek müve.Szép dombormüvei Kirchmaiertöl valók és nem Ferenczy Istvántól aki 1824-ben vendégként gr.Sándor palotájában lakott.-126.l.

160

018608 Schoen Vásárhára

I.Szt.György-tér 1-2. 2.iv.
/Volt miniszterelnökségi palota./

Pollack Albe

/ Vár.kt. B 709/3/3. /

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.III.rész.1911.

A klasszicizáló izlés virágzása idejében épült házak között emliti a Nádor utca 9.sz.házat és annak a véleményének ad kifejezést,hogy a házat Pollack Mihály tervezte mert köralaku kapucsarnoka emlékeztett Pollack hasonló,elöszeretettel alkalmazott formákra mint a Nemzeti Muzeum és a gr.Sándor palotában is. 16.l.

Pollack Mihályravonatkozolag. Tart. 62 1/4 iv.

A könyvtár és száma feltüntetve, Pollack M. névszerinti említés esetén piros jelzés.

Tárgy.:

VI. Nagymező utca.- Terézvárosi r.k.pléb.templom.

67 forrásmü 3 iven.

Hiányzik: 1.ivből:
-Pesti vizsgáló. Honmüvész. 1839.-téves adat.
-A pécsi székesegyház képes kalauza. II.kiag. Pécs. 1907.-- nem volt található.

2.ivből:
- Jeszenszky Sándor: Szép Budapest. 1929.- Egy város-szabályozó terv, a templom említése nélkül.
-Schoen Arnold: A bpst.-i JOzsefvárosi r.k. pléb.templom. Történetirás. II-1938.-- Azonos a fenti cim alatt megjelent füzet tartalmával.-Lásd 2.iv anyaga, 2db.1/4 iven.-
- ifj.Csemegi József: Könyvismertetés. MMés ÉE LXXII-1938. azonos a szerzö a MMiv.XIV-1938 számában megjelent könyvismertetésével.- lásd 2.iv.anyaga.-

3.ivből:
- Genthon Stefano: Bibliografia dell arte ungherese. Annuario, Studi e Documenti Italo-Ugheresi, IV-Roma. 1942.-- nem kapható.-
- Cz.A.: Könyvismertetés. Turul. 1941.-- azonos Gál Györgyi: Bpst. templomainak cimeres emlékei. Bp. 1940.--lásd 3.iv.anyaga.

Többlet: 2.iv. Schoen A.: A budapest-terézvárosi templom. Bpst. 1938. 2 db. folytatás.-

1953. julius végén.

Pollack Albert.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ III. Pollack Albert.

/ Egy kt.archit.Gd5443

Schoen Arnold: A budapesti terézvárosi r.k.plébánia-templom.1938.

Folytatás: 1871-ben a torony szerény gula-fedélzete helyett került az Ybl Miklós által tervezett rézsisak a keresztel.-1856-ban ujra lett festve a templom belseje,-1887-ben külsö és belsö tatározás és renoválás történt a neobarok stilusban.-1888-ban kerültek a stilusának lényegében ellenkezö üvegfestmények a templom belsejébe.- A Vajda-féle boltozati festmények ellen részint tartalmi,részint festéstechnikai kifogások keletkeztek.- 1894-ben Kossuth Lajos holttestével együtt Turinból hazaszállitott r.k.vallásu felesége és Vilma léányának holtestét a templomban ravataloztak fel.- Az 1908-ban készitett uj orgona neorenaissance stilusu sipszekrénye elfedik a templom egyik fő fényforrását,a zenekorus ablakát.- Az elsö világháboru alatt a kr kryptát központi fütésnek berendezésére használtak fel,a megmaradt tetemek cementpadló alá kerültek,Schoen azt irja hogy kegyeleti kötelesség lenne ha legalább e templomépités két vezétöférfiának Kasselik épitömester és Boráros tanácsos az emléke örökitessék meg egy emléktáblával.- A XXXIV.nemzetközi eucharisztikus congressusra való tekintettel renoválták a templomot és ez alkalommal a főhomlokzati attika és balusztrád vázai,a kapuzat fölötti talapzato keresztet és a király utcai középsö ablak felett harsányozó angyalok szobrai el lettek távolitva.-A szerzö - részben ismételve a már emlitett részleteket- munkájának végén felsorola a frrásmüveit.- A füzet áll 16 lap és 14 ábrából.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ II. Pollack Albert.

/ Egy.kt.archit.Gd 5443./

Schoen Arnold: a budapest-terézvárosi r.k.plébánia-templom.Bp.1938.

Folytatás: Elkészült még: 1816-ban az elöcsarnok mellett Krisztus sirja,és 28 fapad,Kasselik pedig készitette a kryptába vezetö lépcsöt.-Weiss tervét módositva Dunaiszky faragta a szószéket.- Rudnay hercegprimás elrendelte a templom elnevezését Szt.Teréz után a városrész elnevezése szerint.- Elsöül a Szt.József mellékoltár épült fel Pollack Mihály épitömester tervei szerint,nagyarányu,neoklasszicus stilusban.- A tanács több terv közül elfogadta Pollack Mihály főoltár-tervét amely 1825-ben elkészült,stuccomüveit Maurer János,aranyozását pedig Holzer Gy. végezte.- A szt.Terézt ábrázoló oltárképet,amelyet Kazinczy Ferenc Schoefft festö mühelyében 1828 tavaszán megszemlélte került a főoltárra./Késöbbi szakvélemények szerint az oltár méreteihez tul kisméretü./.-Egyben épült a doroszlopu keresztelö mellékoltár Pollack M.tervei szerint.- Ezenkivül épitette a mester még a két mellékoltárt is/Szt József és Szt.István oltárok./-Kasselik,aki 1830-ban meghalt már nem vett részt ezen a munkálatokon,valoszinüleg már beteg volt,helyette volt pallérja Hofrichter épitömester készitette már e templom főkapuzatának a befejezö munkáit 1824-ben.- Ugy Kasselik Fidél mint Boráros János tanácsos a kryptában el lettek temetve.- Az uj orgonát Deutschmann Jakab bécsi orgonakészitö készitette, a neoklasszikus orgona számára Pollack Mihály végezte a zenekórushak átalakitását 1838-ban az árviz részben megrongálta a templombelsejét/tábla a főoltár mellett./ Az 1803-ból származó haranggal együtt akkor 6 harangja volt az egyháznak.Az 1849 évi ágyuzás nem tett kárt a templomban,az akkor sajnos elpusztult redute épület /Pollack Mihály/csillárja akkor került a templomba.-

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ I. Pollack Albert.

Folytatódik: II és III. / Egy.kt.archit.Gd 5443./

Schoen Arnold: A budapest-terézvárosi r.k.plébánia templom.Bp.1938.

A szerzö munkájának legfontosabb adatai: A Mária Terézia után nevezett külvárosban 1777-ben külön plébániát létesitett az akkori hercegprimás.- Bauer Teréz majorjának egy faépületében helyezték el a templomot.- 1788-ban a város a 4000 lelket kitévö plébánia részére az eladott rákosi rét árából 2500 forintyi alapot létesitett a templom,paplak és iskola felépitésére.- Egy késöbb vásárolt telken 1780-ban hozzáfogtak az épitéshez.- Ez körülbelül a mai templom helyén állt,fából készült templom volt kis tornyocskával két haranggal.- 1781.okt.26-tól folyt itt az istentisztelet.- A Szentlélek templomnak igen egyszerü volt a berendezése.- A kis templom sokszor javitára szorult és kicsi volt,végleg Boráros János városi tanácsos pénzgyüjtéshez fogott.- 1801-ben a város Kasselik Fidél épitömestert az uj állandó templom kivitelezésével bizott meg.- A módositott terv alapján megindult 1801.jul.6-án a mai templom épitése.- Pénzhiány miatt az épitkezés lassan haladt,az ünnepélyes alapköletétele csak 1803.aug.14-én volt.- Az alapköbe elhelyezett okmányból kitünik hogy akkor a Terézvárost 840 házával csak a Józsefváros 969 házzal elözte meg,a többi városrészek házszámuk kisebb volt.- Kasselik 1808-ban készitette az 1809-ben jováhagyott főhomlokzat tervet közép toronnyal.- 1809.dec.3-án volt az elsö mise,elözö napon a templom csendben lefolyt megáldása. 1810-ben készült el a körfolyosóval a torony/tüzörség részére/de még a tervezett diszes rézsisak nélkül.- 1811 nyarán helyezték el a főhomlokzat toronyemeleti fülkében Szt.Teréz Dunaiszky szobrász által készitett álloszobrát.-

VI.Nagymező utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 4r 2207./

Zádor-Radós:A klasszicismus épitészete Magyarországon.Bp.1943.

Részletesen foglalkozik Pollack Mihály a terézvárosi templomban alkotott oltáraival,azt mondja hogy a templom a pléb.templomok szokásos hangulatát tulhaladó benyomást a Pollack-oltároknak köszönheti.- A templom tágas belseje készitette a müvészt hogy nem csak méreteiben,hanem felépitésében is nagyobb igényüre alkossa meg az oltárokat.-Müvészeti szempontból legjelentösebb a főoltár.-Következik az oltár részletes leirása azon megjegyzéssel hogy a Schoe által készitett Szt.Teréz képe nem elég nagy az oltárkerethez.-Leirja még az oltármenza két térdelö angyalokat,az oszloppárok között álló két kandelábert Azt mondja hogy az oltár kivitelének példáját látjuk Pollack Lipót milánoi tervei között is.- A főoltár vonásai a mester ezt a müvét is az olasz klasszicismushoz füzik.- A főoltár-architektura a két mellékoltáron egyszerübb kivitelben ismétlödik.-Egyszerüségben is megkapó a keresztelö oltár disztelen dór architekturája.-A Déák-téri oltár kompoziciója még kezdetleges összehasonlitva a terézvárosi négy oltárral.- Azt mondja még hogy a Dunaiszky-féle szószéken és a régi vigadóból származó empire csilláron a templom többi berendezése nem illik az oltárokhoz.- 82.83.l.
Emliti hogy a terézvárosi templom Kasselik Fidél elsö pest munkája volt.Leirja részletesen a templom architekturáját,emlitve hogy bizonyos ingadozás mutatkozik a barokk és klasszicizáló stilusa között.-1805-ben kutat is tervez a templom elé.-139.l.-Arról ir hogy Kasselik Ferenc apját követte a templomhomlokzat terveiben.-143.l.

VI.Nagymező utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.317-4r./

Tér és Forma./Bierbauer Virgil/ Könyvismertetés.

Arról ir hogy Bierbauer V.mint a pesti templomok történésze egy évtizede már foglalkozik a pesti templomok épitészet- és müvészettörténetének feltárásával.Erre vonatkozó munkái között emliti a terézvárosi templomot is.-63.l.

VI.Nagymező utca.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ l.jv.

Pollack Albert.

/Egy.kt.sz.nélkül./

Vasárnapi Ujság.1906.A Szt.István bazilika alapitása és Pest régi templomai.

Arról ir hogy a pesti József-és Terézváros 1786-óta viselik nevüket,akkor külvárosok voltak.-1777-ben tették le alapjait a terézvárosi templomnak,akkor Mária templom volt a neve.-815.l.

VI.Nagymezö utca.
/Terézvárosi r.k.plébánia templom/ 1.iv.

Pollack Albert.

/ Egy.kt.sz.nélkül/

Vasárnapi Ujság,1895.

Angster József/szül.1834/orgonaépitö életével és pályafutással részletesen foglalkozik cikkében.A sok és nevezetes orgonaépitései között Magyarországon emliti a Terézvárosi templöm orgonáját is.-783.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Egy.kt.504 4r /

Honderü.Pesti salon.1844.I.kötet.

Azt irja:" A terézvárosi templom körül felállitott polgári lovagolda /Reitschule/csupa német cimerei van.Miért nem ügyel illyesekre a hatoság ?"

778.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom/ Pollack·Albert.

/Egy.kt.22-84 /

.Arch.Értesitö.IV-1870.Fövárosi épitészeti furcsaságok.

Fenti cim alatt az "Egyveleg" rovatban erösen birálja a stilus furcsaságait Pesten és a terézvárosi templomról azt mondja hogy " semmiféle stilü ",ezenkivül azt irja hogy. e templom tornya egy góth sisakkal fog ajándékoztatni.- 45.l.

VI.Nagymező utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Egy.kt.24-I /

Turul.1941.LV-1951./Könyvismertetés,Cz.A./

Kivonatban ismerteti Gál Györgyi"Budapest templomainak cimeres emlékei" c.munkáját.Arról ir hogy e munkában a többi templomok között a terézvárosi templom cimereit is leirja.-43.l.

/Gál Györgyi fentemlitett munkája részletesen a 3.ivnek anyagában található./

VI.Nagymezö utca./ 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Egy.kt.57./

Honmüvész.Pesti vizsgáló.III-Pest,1835.

Arról számol be hogy a Király utcát kijavitják,kövezik, ugy hogy a Terézvárosi templomtól egészen ki a városerdöcskéig kövezve lesz.-344.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom/ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 3-77 /

Tudományos gyüjtemény.1840.III.kötet.

Ismerteti Ferenczy János tankönyvét és ennek a Terézvárosra vonatkozó részét,arról ir hogy a Király utcát amely a Terézvárosi templom mellett a városi erdöbe vezet és ennek vidékét az 1838-as árviz után rendezték és zsabályozták.- 115.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.1045 /

Der Spiegel.1844.

Arról ir hogy a Terézvárosban három szép kutat állitanak fel.- Közöttük egyet a terézvárosi templom elött.- 208.l.

VI.Nagymezö utca./ 3.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 189-4r /

MM és ÉE LXXXIV-1940.

Csemegi József,Schoen Arnold: A Kálvin-téri ref.templom,c.munkájával foglalkozik részletesen.A végén azt irja,hogy Hofrichter mint a templom alkotoja mint Pollack Mihály követöje mutatkozik be,de Kasselik Ferenc müvészete is volt hatással rá,miután a Terézvárosi templom épitkezésénél Kasselik alatt mint pallér dolgozott és igy a Kálvin-téri templom belsö térmegoldása Kasselik Terézvárosi templomával rokonságban van.-92.l.

VI.Nagymező utca. 2.iv. Pollack Albert.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Egy.kt. 312 4r /

Magy.Művészet.ifj.Csemegi József,könyvismertetés./ XIV-1938/

A szerzö Schoen Arnold "A terézvárosi r.k.pléb.templom" c.munkából a következöket közli: A Terézvárosi plébánia 1777-ben létesült,végleges templomot ez a külváros csak a 19.sz.elején kapott.-Kasselik Ferenc 1801-ben kapott megbizást a tervekre vonatkozolag.-1803-ban volt az alapkőletétel.- 1809-ben tartották a templomban az elsö Istentiszteletet.-A körfolyosós tornya csak egy évvel késöbb került tetö alá.- A belsö berendezése még két évtized tartott.- Emlitésre méltó Dunaiszky által készitett faragott szószéke.-Ezenkivül Pollack Mihály neoklasszicus nagyszabásu két oltárai.- 1871-ben készült Ybl Miklós terve szerint tornyának sisakja.- 1887-ben elkészült neobarokk kapuja.- 352.l.

/ Azonos a szerzötöl a MM és ÉE LXXII-1938 megjelent Schoen A.fenti cimü könyv ismertetése.-A könyv ismertetését lásd a 2-ik iv anyagában./

VI.Nagymező utca.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Vár.kt. X 7038 /

Radós Jenö: Magyar oltárok.Bp.1938.

Arról ir hogy a 19.sz.fordulója jelentös müvészeti változásokkal járt.- E korszak jelentös alkotásai Hild és Ferenczy mellett Pollack Mihály nevéhez füzödnek elsö sorban, miután ö is bekapcsolódott egyház müvészetünkbe. Nevéhez füzödnek a terézvárosi templom oltárai, ezek elökelök és kimért formájuak.- 39.l.

A CLVI, CLV sz.táblákhoz/a terézvárosi templom fő-és jobb mellékoltárai képei/azt irja hogy ezek diszes, de elökelöségben kissé rideg oltáralkotások a magyar neoklasszicismus legnagyobb mesterének, Pollack Mihály tervei szerint 1820 körül készültek.-Szignált tervlapjait a MM és ÉE örzi.-77.l.

Képe: 77.l.és CLV, CLVI táblán.

VI.Nagymezö utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/Vár.kt. B 726/74 /

Gál Györgyi: Budapest templomainak cimeres emlékei.Bp.1940.

Azt irja hogy a terézvárosi templom 1794-ben épült és hogy a Szt.Józs
mellékoltár mellett van Csch Ferenc Szatmármegye 1866-ban elhunyt elsö alis-
pánjának cimeres aranydombormü siremléke.-31.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Gb 1136 /

ifj.Palugyay Imre: Buda-Pest szab.kir.városok leirása.Pest,1852.

A különböző pesti plébániák anyagi helyzetéről ir és ezek közül emliti a Terézvárosi plébániát is amelynek az évi bevétele 36.910 ft. volt,a továbbiakban részletezi ezt az összeget,a kiadásokat stb.- 356,357.

VI.Nagymezö utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ac 1458./

Schoen Arnold: A pesti ref.Kálvintéri templom.Bp.1938.

Arról ir hogy a templom stucco munkákat Maurer János végezte aki többek között a terézvárosi templom gyöngyörü stucco diszeit is készitette. 10.l.
Emliti hogy a hires bécsi orgonamives Deutschmann Jakab épitette a ref.templom orgonáját,aki késöbb a terézvárosi orgonáját is épitette.-11.l.

Azt irja hogy a ref.templomnál a pollácki vonások feltalálhatók a kupola boltozatánál is,hasonló a terézvárosi templommal,ami nem véletlen, hiszen Hofrichter a ref.templom épitésze a terézvárosi templom épitkezésénél is müködött.-23.l.

/Talán elirás a " pollácki " szó,hiszen a terézvárosi templomot Kasselik Fidél épitette./

VI.Nagymezö utca. 3.iv. Pollack Albert.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Egy.kt.5431./

Medvey Lajos: Vezetö Budapest szobrai megtekintéséhez.Bp.1939.

Emliti a terézvárosi templom szobrait és diszitését,azt irja hogy a Nagymezö utca külsö disze Szécsi Antaltól származik.-Emliti tovább Krisztus sirbatételét a templom belsejében és az árviztáblát a főoltár mellett./1838. március 15-17.13o cm./ 60.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv. Pollack Albert.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom.!

/ Egy.kt.Gd 5445 /

Schoen Arnold: A pesti Déák Ferenc téri ev.templom.Bp.1931.

Azt irja hogy a templom neoklasszicus oltára inditotta a terézvárosi katolikusokat arra,hogy templomuk összes oltárait szintén Pollack Mihály épitömesterrel hasonló alakban éptessék fel 1821-1830 között mint az ö általa épitett oltárt az ev.templomban.- 11.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv. Pollack Albert.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Egy.kt.Gd 5329 /

Marczevicz Erzsébet: A pesti ferences terének kutpályázata.Bp.1931.

Azt irja hogy a barok és a neoklasszicismus találkozására jellemzö Kasselik Fidél épitészete amelyben azért még tulsulyban vannak a barok elemek.-Munkájának I.sz.tábláján bemutatja a Kasselik Fidél 1801.április 18.dátummal éllátott tervrajzát,amelyet a terézvárosi templom részére készitett.-Emliti még mint a stilusátmenet példáját Kasselik a templom elötti térre 1805 végén készitett kutnak tervezetét.-23,24.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 2468 /

Tekusch August: Der Fremde in Pest,Pest 1833.

Felsorolja az idegen részére az összes pesti templomokat részben részletesebb leirásával,a Terézvárosi templomról csak azt irja hogy ez a Teréz külvárosának plébánia temploma.-63.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/Egy.kt. Ge 6458 /

RHK I.Thirring Gusztáv Bpst.részletes kalauza.Bp.1926.

Azt irja hogy a Nagymezö-és Király utca sarkán áll a terézvárosi templom /ép.1749 ?/ szép kapuzattal,mennyezet festményekkel,szép főoltárral amelyet a szerzö tévesen Hild József müvének tartja./Pollack M.helyett./ 73.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.Gd 5441 /

Schoen Arnold: Hermina fhcgnö budapesti emlékkápolnája.Bp.1937.

A kápolnát müvészettörténetileg Pest város sajátosan polgári épitömüvészetének egyházi emlékének mondja.Szerinte olyan stilusban amelyen mint épületbelsöség a terézvárosi templom Szt.István mellékoltár képén mutatkozik,amelyet Schoefft J.K.1830-ban festett.-16.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 2297 /

Rupp Jakab: Buda-Pest és környékének helyrajzi története.Pest 186

Arról ir hogy a pesti külvárosok között M.Terézia uralkodása alatt keletkezett a Terézváros.-1777-ben plébánosa még a Rókus kápolnában müködött. Késöbb egy ideiglenes nem elég nagy fatemplom után,1797-ben a város nagyobb templom épitésére határozta el magát,1805-ben felépült a templom nyilvános kuttal a homlokzata elött.-A "Tanoda"épitésére 1788-ban adtak ki rendeletet.-

279.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Egy.kt.Gb 1616 /

Haeufler J.V.:Buda-Pest historisch topografische Skizzen.Pest 1854.

Pest városát leirva a Terézvárosnál emliti a Terézvárosi plébánia templomot is és azt mondja hogy egyszerü stilusban épült 1794-ben de már most kicsinyek bizonyult.-307.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Ge 6061 /

Vályi András: Magyarország leirása.III.köt.Buda 1799.

Pest városát leirja és ennek templomaival foglalkozván azt irja többek között: " 9.ik székesegyház a külsö városban van melly Terézia városának neveztetik."-71.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2079 /

Lechner Jenö: Budapest müemlékei.Bp.1924.

A terézvárosi templomról azt irja hogy régi formájából egészen ujjáépült. A régi empire külsejének egyedüli maradványa a toronykörüljáro erkély.-

Ujbarok kapuzatai és gazdag ablak keretei Czigler tanár müvei a legujabb idökböl.- Belsö nemesarányu antikizáló oltárai és korusa Pollack Mihály müvei a XIX.sz.elejéről.-128.l.- Képe: 256.sz.oltárai képei: 396.397.sz.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.56.939/

Foerk Ernö: A magyar épitömüvészet rövid története.Kecskemét,1929.

Azt irja hogy az 1794-ben épült terézvárosi és az 1797-ben befejezett józsefvárosi templomok száraz formaival mintegy tipusát képezi annak a sok templomnak melyek kisebb vagy nagyobb formában ismétlödnek az egész országban,legegyszerübb kivitelben készültek.- 191-193.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Sz.kt.158.791./

Hunfalvy János: Pesth u.Ofen nebst Umgegend.Pesth 1859.

Azt irja Pest város és a Terézváros leirásában hogy a terézvárosi templom diszes és hogy 1794-ben modern de egyszerü stilusban épült.- 152.l.

VI.Nagymezö utca . 2.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Vár.kt. B 708/146 /

Schoen Arnold: Buda-pesti képek,könyvek Csillag Béla gyüjteményében.Bp.1936 140.sz."Pest térképe," a városnak a Kerepesi ut északra fekvö része a városligettel.- 16 db.részletkép a keretben közöttük a " Therésia temploma a Király-utcában." -34.l.

VI.Nagymezö-utca. 2.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Vár.kt. B 708/186 /

Schoen Arnold: Fővárosunk 1800-1873 közt./Katalogus/.Bp.1948.

Elöcsarnok.6.sz.Pest város térképe./Vasquez-féle rézmetszet sorozat 5./ A Belvárost,Ferencvárost,Józsefvárost és a Terézvárosnak egy részét ábrázolja. A keretképek között a jobb oldalon a lipótvárosi ideiglenes templom képe.-9.l.

/ Talán az ideiglenes fatemplomról van szó amelynek helyére a Terézvárosi-templom került./

I.terem.Bevezetésében a terézvárosi templomról azt irja hogy még mindig barokk és copfstilus hagyományokat öriz.-11.l.

5.sz. A terézvárosi templom Kasselik Fidél terve szerint 1801-1809 folyamán épült.Toronysisakja Ybl Miklós terve szerint 1871-ben készült.--Részlet Vasquez szinezett rézmetszetéről 1837.Bulch fényképe 1872.-12.l.

VI.Nagymező utca. 2.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/Egy folytatás./ I. / B 726/94 /

Schoen A.: A budapesti józsefvárosi r.k.plébánia templom.Bp.1938.

Arról ir hogy Kasselik Ferenc középtornyos terve nagyjában hasonló volt a terézvárosi templom főhomlokzatára készitett és kivitelre került tervéhez./Történetirás 1938,II.folyam,2.szám/ - 7.l. /A Józsefvárosi templom kéttornyos lett./

Nemes vételkedésröl ir a józsefvárosiak részéröl a Pollack Mihály által épitett müvészeti kivitelü főoltára miatt amely a Terézvárosban elkészült.9l.

Arról ir hogy a Józsefvárosi főoltárnak Landau-féle terve a Terézvárosi Pollack-féle főoltárnak a hatása alatt készült.-10.l.

Azután a terézvárosiak Pollack-féle főoltárával monumentálisban vételkedö Hild-féle tervezett főoltár került a Józsefvárosban kivitelre.-11.l.

Emliti hogy Pasteiner Gy.az"Osztrák-magyar monarchia" c.müvében lekic

VI.Nagymezö utca. 2.iv. Pollack Albert
/ Terézvárosi r.k.pléb.templom/

II.

/Folytatás./

Schoen A.: A budapesti józsefvárosi r.k.plébánia templom.Bp.1938.

csinylöen ir ugy a józsefvárosi-mint a terézvárosi templomokról:

" Mindkettö müvészet nélkül klasszicizáló épitmény."-13.l.

Azt irja hogy a józsefvárosi templomban a főoltáron az adoráló angyalokban érvényesül a terézvárosi Pollack-féle főoltárán levö angyalok hatása.-18.l

VI.Nagy Mezö-utca. 2.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom/

/Vár.kt. B q 769/21 /

Kazinczy Ferenc: Pestre,1828. Bp.1929.

A templom képe,egy rajz a 22.l.-on,de L alatt is található a főoltár képe és a magyarázatban irja hogy Kazinczy Gusmicshoz cimzett levelében azt irja hogy Scheff oltárképeket festö mestern lakásán látta a Terézvárosi főoltár képét,amely nagy benyomást tett rá.-61.l.

VI.Nagymezö utca . 1.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/ Egy.kt. 302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások,1806.I.félesztendö.

Hirdetés,hogy a pesti Theresia külvárosban a Mezö utcában/Feldgasse/ nem messze a templomtól egy ház eladó.-256,264,296.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.
/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások,1822.

Arról számol be hogy a hercegprimás pesti egyházi látogatásai alkalmával május 28.és 29.én a Terézvárosi Szt.Lélek plébánia-templomában tart Istentiszteletet.-346.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.65/79 /

Magyar Kurir,1818.II.félesztendö.

Arról ir hogy a Therésia városbeli Szt.Lélek templomban Schrayer plébános keresztelte egy zsidó kereskedö családot.- 209.l.

VI.Nagymezö utca . 1.iv. Pollack Albert.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások,1830.I.félesztendö.

Arról számol be hogy I.Ferenc király születésnapjára Bene kertészmester többek között a Terézvárosi templomot is szépen kivilágitotta.-155.l.

Emliti hogy a Terézvárosi templomban Istentisztelet volt hálából hogy az árviz ezt a városrészt kimélte.-193.l. / Az 1838-as árviz később megrongálta a templomot./

VI.Nagymező utca. 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások,1831.I.és II.félesztendö.

Megelégedéssel számol be arról hogy a városi tanács döntése szerint január 5-töl a városháza tornyában ugy mint a Terézvárosi templom tornyában elhelyezett tüzörök a szokott köszöntéseket magyar nyelven fogják mondani.-

I.-17.l.

Arról számol be hogy Ürményi püspök a Teréziavárosban bérmált.

I.-337.l.

Ir egy tüzesetből a Terézvárosi templom szomszédságában.II.-249.l.

VI.Nagymezö utca. /Egy.kt.302 4r / 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom/ Pollack Albert.

Hazai és külföldi tudósitások,1832.I.félesztendö.

Arról számol be hogy a vakok intézetének többek között Haczenberger János a Terézvárosi templom gondviselöje is adományozott.-129.l.

VI.Nagymező utca . 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/ Egy.kt.302 4r /

Hazai és külföldi tudósitások,1834.II.félesztendő.

Felsorolja Boráros János Pest városának főbirója és tanácsosa végrendelet szerinti adományai között a Terézvárosi plébániának hagyott 1000 v.ft.-ot - 267.l.

VI.Nagymezö utca. 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. 9 4r 75./

"Budapest."Vayer Lajos: Buda és Pest pusztulása a régi ostromokban"/I-1945./

Az 1849-es ostromról és város lövetéséröl ir,különösen foglalkozik a legnagyobb,május 13-ról 14-re virradó éjjel bombázással és emliti hogy befelé a terézvárosi templomig rengeteg épület esett a bombák áldozatul.-73.l.

VI.Nagymező utca.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ 1,iv.

Pollack Albert.

/ Egy,kt.5/6./

Regélö.-Pesti vizáradások.VI-Pest.1838./ 2.kötet./

Beszámol a város különbözö részeiben,1838-ban,az ajtók küszöböktöl számitva legmagasabb márciusi árvizállásról.-A Terézvárosi templomnál 5 méter /Józsefvárosi templomnál 5,2,6.-Rókuskápolna 8,7,6./ 375.l.

VI.Nagymező utca . 2.iv. Pollack Albert.
/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./

/Vár.kt. b 726/66 /

La Rosée Erzsébet gr.: Budapest katolikus templomai.Bp.1932.

A Szt.Teréz templomáról irva azt mondja hogy helyén a XVIII.sz.végén ideiglenes fatemplom állt. Harangjain az 1811 évszám látható.1838-ban az árviz másfél méter magasan állt a templomban amely akkor annyira megrongálodott hogy kijavitva eredeti stilusától eltérően neo-barokk kiképzést nyert.-Kossuth L. felesége itt volt felravatalozva.-A templom kapuja késöi barokk.- Tornya a régi empire külsejének egyedüli maradványa,körülette konzolos erkély van.- Egyhajós,főoltárát az árviz után Pollack Mihály neves épitész tervezte.Oltárképe Szt.Terézt ábrázolja/ Schoeff festménye/.-Jobb oldalon Szt.József,bal oldalon Szt.István kir.oltára áll.-A mellékoltárok márvány angyalait különös szép alkotásoknak nevezi.- 63,64.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.
/Terézvárosi r.k.pléb.templom./

Pollack Albert.

/ Vár.kt. B 914/7 /

Gettinger Theodor: Ungarns Hauptstädte Pest-Ofen u.deren Umgebung.Pest,1866.

A Terézvárost leirva emliti a Szt.Teréz pléb.templomot,azt mondja hogy szép tornyának egy galléria van ahol tüzörség is tartozkodik.Belseje szép és egyszerü.A templom elött áll egy nyilvános kut.-15.l.

VI. Nagymező utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.213.806 /

Váradi Antal: Az egykori Budapest. Bp.1922.

Arról ir hogy a pesti templomok mikor épültek és a többiek között emliti a terézvárosi templomot is amely 1794-ben épült.-

155.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. 74.824./

Jajczay János: A megszentelt Pest-Buda.Bp.1938.

Azt irja hogy a mindenáron ujjitó szellemnek még a Józsefvárosi templomnál szomorubb példája a Terézvárosi pléb.templom.Barokkos izü empirejéböl csak a torony körüljárója régi amely annak idején tüzörségi céloknak szolgált.-Emliti még hogy Kazinczy Ferenc látta a festö mühelyében a főoltárképét és el volt töle ragadatva.-50.l.

A 77.sz.képhez: " A Terézvárosi templom főoltára." azt irja hogy 1820-ban tervezte Pollack Mihály.-82.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Sz.kt.8546/

Honmüvész.II.Pest,1834.

Beszámol a fényes temetkezésröl amellyel Boráros Jánost 1834.okt.27én a terézvárosi pléb.templom kryptájában helyezték el.-

Boráros János 80-éves korában halt meg okt.15.-én és végrendeletében sok más adományok között a terézvárosi templomnak,ahol temetettni kivánt 1000 ft.-ot hagyott.-677.l.

VI.Nagymezö utca . 3.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.018608 /

Voit Pál: Egy régi pesti patika.TBM-VII-1939.

Azt irja miután 1811-ben,nyáron,a Dunaiszky által készitett Szt.Teréz szobra a terézvárosi templomon felállitottak,sor kerülhetett a "Szentlélek" gyógyszertár reliefjeinek megrendelésére.-57.l.

VI.Nagymezö utca . 1.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1469 /

Nemzeti Ujság. 1841.

Arról számol be hogy a terézvárosi templomban augusztus 18-án bérmáltak 835 személyt,beszédet mondott a helybeli plébános.- 273.l.

VI. Nagymezö utca. 1. iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/Sz.kt. H 1922./

Der Spiegel. 1842.

A szinházi rovatban más hangversenyeket is emlitve egyházi zenéröl ir és beszámol a terézvárosi templomban okt.16-án elöadott Cécilia miséröl amelyet a szerzö maga vezényelte.-673.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt. H 1922 /

Der Spiegel.1845.

Részletesen foglalkozik a terézvárosi templom elött felállitás alatt álló kuttal amely adakozásokból létesült.-

A kutat Hild József épitömester tervezte,a szobrot Bauer Mihály készitette.-254,255.l.

Arról számol be hogy a hercegprimás május 19-én a terézvárosi templomban bérmálni fog.- 639.l.

Azt irja hogy a terézvárosi templom egy uj regenschori-t kapott. 1359,1360.l.

VI.Nagymező utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.1763./

Hölgyfutár.1856.

Arról ir hogy f.é.szept.9-én a hercegprimás 3000 gyermeket bérmált a terézvárosi templomban.-857.

Arról számol be hogy a Terézvárosi-templom-ban a bucsu alkalmával Cherubini-nek egy misét adtak elö.-881.l.

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.214.553 /

Schams Franz: Vollständige Beschreibung der kgl.Freystadt Pest in Ungern. Pesth.1821.

Azt irja hogy egyszerü de kellemes stilusban épült a terézvárosi- és a józsefvárosi templom,csak hogy az üres fehér falak még várnak kegyes adományokból való diszitésüket.-85.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.15105/2 /

Horváth Henrik: Budapest müvészeti emlékei.Bp-1938.

Azt irja hogy a török idök után keletkezett hiányokat a templomépitésben az elözö korszak már a barokk stilusban kielégitette.-Az utána épült templomok,közöttük a terézvárosi templom annyira átépültek,hogy jóval kevesebbet árulnak el keletkezési idejükböl,ennek izléséröl és tudásáról mint a barokk templomok.-49.50.l.

A CXXX.táblához / A terézvárosi templom főoltára/ azt irja,hogy a templom a copf-stilusban épült,de késöbb,amikor gyökeresen átalakitották és egy romai homlokzatot kaptt,Pollack Mihály készitette főoltárát,a mester ennek a pompát és ünnepélyeséget követelö feladatnál nem volt annyira tartozkodó a diszitö elemek alkalmazásában mint másutt.-89.90.l.

VI.Nagymező utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.13407 /

Az épitömüvészet kezdetei Pesten.Historia,I-1928.

Hofrichter Józsefröl ir,emliti hogy Bécsben müködött de 1800-ban mint külföldi el kellett onnét jönnie és azután három éven át ,1804 ápr. 7-ig a terézvárosi templom épitészeti munkáit vezette mint pallér.-40.l.

/Kasselik Fid.mellett./

VI.Nagymezö utca. 1.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.172.068./

Hekler A.: Budapest als Kunststadt.Küssnacht.1933.

Arról ir hogy Pollack Mihály az egyházi épitkezésnél is müködött,ez idöböl megmaradtak a nemesproportionált oltárok a Terézvárosi templomban.-

/ A Déák-téri ev.templom oltára ?/ 86.l.

VI.Nagymező utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Sz.kt.Arch 477 /

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.II.rész.Bp.1911.

A 68.as ábrán közli a terézvárosi templom oldalkapujának fényképét.

17.1.

/ Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete c.munkái.pld.
1909,1911,~~1929~~-böl az"Épitömunkavezetök könyvtára"
c.gyüjteményben találhatók./

P.A.

VI.Nagymező utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Miemlékek orsz.bzttsg./

Lechner jegyzék.1925.

Pesten kerületekenként felsorolja Pollack Mihály épitkezéseit,a VI.ker. alatt emliti a Terézvárosi r.k.pléb.templom három oltárait.-

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Egy.kt. Gd 4r 2089./

Lechner Jenö: A Magyar Nemzeti Muzeum épülete.1927.

Pollack Mihály müveit felsorolva többek között emliti a Terézvárosi r.k.pléb.templom főoltárát,két mellékoltárát és orgona-karzatát.-22.l.

VI.Nagymezö utca. 2.iv.

/ Terézvárosi r.k.pléb.templom./ Pollack Albert.

/ Miegyet.kt. D 347./

Petrik Albert: A régi Buda-Pest épitömüvészete.1909.

Azt irja hogy az 1794-ben épült terézvárosi r.k.plébánia templom főképen szép kapuzatai miatt érdemli meg a fölemlitést.- 29.l.Kapu:14 áb.

megjelenhet, jobban előkészítve az akciót. De voltak más politikai mozzanatok is. Dominique de Villepin miniszterelnök, akit Chirac államfő az európai

mutatkozott be. Havi sajtóértekezletén meghirdette, hogy ideje teret adni a „gazdasági hazafiságnak", és e program beharangozását a kommentárok haladéktalanul a

hurtipar egy nemzetgazdaságnak nem éppen stratégiai ágazata, ezért ez a heves patriotizmus a kétségtelenül liberális, de nem baloldali Le Monde szerint zavarba ejtő.

nagy hévvel üzent hadat a munkanélküliségnek. Kicsit gúnyosan kérdik az amúgy is cinizmusra hajlamos szakírók, vajon jó jel-e ez a várt gazdasági föllendüléshez?

Nyeljünk vagy pereljünk?

Nincs könnyű helyzetben az a cég, amely úgy véli, hogy a rá vonatkozó egyik-másik hazai adószabályok nincsenek összhangban az uniós előírásokkal. Az Allen & Overy összegyűjtött egy csokorravalót az eddigi esetekből. Az iparűzési adó és a telefonáfa ügye közismert, és az is, hogy hasonló gondok a régebbi tagországokban is előfordulnak. Van azonban más is.

Az ingatlanügyletek kapcsán is több ponton eltérés mutatkozik a hazai és a közösségi szintű szabályozás között – állapítja meg a tanácsadó. Az uniós szabályok szerint mindig – nemcsak lakások esetében – áfamentes a használt ingatlanok értékesítése, míg Magyarországon csak a használt lakás értékesíthető áfamentesen. Minden más használt ingatlan áfakötelezettség alá esik értékesítéskor. Az unió hatodik irányelve használtnak azt az ingatlant tekinti, melyet már elfoglaltak (használatba vettek). Bármelyik tagállam dönthet úgy, hogy használtnak akkor minősül egy ingatlan, ha építésének befejezése és első értékesítése között legfeljebb öt év eltelt. Másik változat: a használatba vétel és az azt követő első értékesítés között két év eltelt.

Az ingatlanközvetítőknek okoz fejtörést az a jelenlegi szabályozás, mely szerint az ingatlanközvetítés áfamentes besorolás alá esik, holott a közösségi szabályozás erről nem rendelkezik. Az ingatlanközvetítők helyzete azért is bonyolult, mert nem pusztán az ő döntésük, hogy a közösségi jogot vagy a magyar szabályozást kövessék, hiszen a számlát befogadó fél joggal kifogásolhatja az áthárított áfát tartalmazó számlát attól tartván, hogy nem lesz jogosult annak levonására. Ezzel szemben, ha az ingatlanközvetítő tárgyi mentes számlát állít ki, eleshet az általa fizetett áfa levonásának lehetőségétől, ezt pedig be kell építenie szolgáltatásának árába.

A közösségi jog és a magyar jog összeütközésének felismerésekor (és nem csak az előbbi esetben) a vállalkozás vezetője döntésre kényszerül, hogy vállalata melyiket kövesse. A döntés különösen akkor nehéz, ha a magyar szabályozás alkalmazása kedvezőtlenebb lenne a közösségi normák követéséhez képest, és ez könnyen kalkulálható adótöbblettel terheli a társaságot.

A magyar szabályozás követése esetén kérdés, hogy vajon ez esetben számíthat-e a vállalkozás az ebből adódó kára megtérítésére? A közösségi jog választása esetében számolni kell azzal, hogy az eljáró magyar hatóságok várhatóan ragaszkodni fognak a magyar jogszabályok érvényesítéséhez, ez pedig bírósági eljáráshoz vezethet.

Az Európai Bíróság esetleges pozitív döntése azonban egyértelműen rendezheti a vitás kérdést, akár visszamenőleges hatállyal. Az ítélet hatálya azonban korlátozható például azokra, akik az Európai Bíróság döntéséig már eljárást indítottak. *(mh)*

Hosszabbított vonattender

A Közbeszerzési Döntőbizottság (KDB) tíz nappal meghosszabbította az eljárási határidőt a (kanadai Bombardier és a svájci Stadler részvételével zajló) MÁV motorvonattender ügyében, a testületnek augusztus 14-ig kell határozatot hoznia. A Közbeszerzések Tanácsának több tagja jogorvoslati eljárást kezdeményezett hivatalból a MÁV motorvonat elővárosi tenderével kapcsolatban hozott legutóbbi közbeszerzési döntőbizottsági határozat ügyében. A Közbeszerzési Döntőbizottság július 4-i határozatában megsemmisítette a MÁV Rt. június 1-jén kihirdetett motorvonattenderének eredményét, amely szerint a közbeszerzés győztese a Stadler lett. A KDB határozatában a MÁV-ot kötelezte, hogy a Bombardier számára tegye lehetővé újabb ajánlat beadását. A MÁV ezt követően úgy döntött, hogy mindkét pályázónak lehetővé teszi az ajánlattételt. A MÁV azt közölte, hogy ma hirdeti ki a tender eredményét. *(mti)*

számoló. *(mti)*

Eredménytelen az acélreform

Az Európai Bizottság szerdán a lengyel és a cseh acélipari reformok gyorsítására szólított fel. A bizottság értékelésében megállapítja, hogy a két ország néhány acélipari vállalata a globális acélpiac „rendkívül kedvező körülményei ellenére" sem lesz 2006 végére nyereséges. Pedig ez volt a feltétele annak, hogy eurómilliókkal támogathassák iparukat az országok. *(mti)*

A SkyEurope teherfuvaroz is

A szlovák SkyEurope diszkontlégitársaság azt tervezi, hogy a jövőben a menetrend szerinti járatokon teherárut is szállít – közölték a társaságnál szerdán. Szlovákia és a környező új EU-tagállamok gazdaságának fellendülése miatt megnőtt az igény a teheráru, különösen az expresszáru, az ipari alkatrészek és az elektronikai részegységek légi fuvarozása iránt. Az új üzletág jelentős mértékben hozzájárul a SkyEurope árbevételének növekedéséhez, mindamellett a teherszállítás csak pótlólagos bevételi forrás lesz, a cég fő profilja továbbra is a személyszállítás. A 2002-ben létrejött SkyEurope 15 géppel 28 célállomásra repül. *(mti)*

9. Parkuse...
10. Galaxis útikalauz stopposoknak 2242

filmhu
www.magyar.film.hu

filmhu a szigeten
szabadiskola sátor
08. 13., 20 óra utolsó előtti vágás – Hajdu Szabolcs: fehér tenyér, 08.15., 20 óra horror a magyar ugaron

A Sándor-palotától az alcsúti kastélyig

KIÁLLÍTÁS

Manapság nem divat a klaszszicizmussal foglalkozni. Már évtizedek óta tart a szecessziós nosztalgiahullám, és Alpár Ignác születésének másfél százados jubileumán most a historizmus is előtérbe kerül, de a felvilágosodás korának hűvös racionalizmusa idegen számunkra. Pollack Mihály halálának százötvenedik évfordulója kellett ahhoz, hogy nemcsak a közönségnek, hanem a szakmának is sok meglepetést tartogató kamaratárlat – Basics Beatrix értő rendezésében és kiváló kísérőkatalógusával – emlékezzen a főváros arcát mindmáig meghatározó építészre. A néhai Pest-Buda száznál több köz- és magánépülete fűződött Pollack nevéhez.

A részben vagy egészben általa tervezett és kivitelezett épületekből sok eltűnt vagy számos átalakítást szenvedett el az idők folyamán. De ma is hirdeti Pollack Mihály tehetségét a Magyar Nemzeti Múzeum éppúgy, mint a Ludoviceum tisztképző iskolája vagy a Josephinum fiúárvaháza az Üllői úton, a Deák téri evangélikus templom külseje és a terézvárosi katolikus templom három oltára. Felkereshetjük az Apáczai Csere János utcában Kardetter Tamás, a Régiposta utcában a Neumayer testvérek, a Kossuth Lajos utcában Horváth József megrendelésére készült bérpalotát, ahol Landerer és Heckenast nyomdája működött. A Király utcában Gömöry Károly patikaépülete közelében áll Prantdner József ötvös egykori lakása. Brudern báró rendelte a Petőfi Sándor utcai üzletházat, amelynek fedett üvegtetős udvarát akkoriban Európa-szerte párját ritkította. A Szép és a Reáltanoda utca sarkán kivételnek számít az átalakításmentes Almásy-palota. A Dorottya utcában Wurm József vaskereskedő volt a megbízó, a Nádor utcában magának épített házat, a saroktelken pedig a Festetich-palota díszeleg. Egyesek megkérdőjelezik a Sándor-palota „szerzőiségét", de a második világégésben elpusztult alcsúti kastélyt egybehangzóan a Nemzeti Múzeum előképének tartják. A Ludoviceum „testvére" a szekszárdi vármegyeháza, amely Pollack legjelentősebb vidéki vállalkozása volt a pécsi székesegyház átépítése mellett.

Wagner István

fotó: Hartyányi Norbert

A Pollack-életmű legismertebb darabja a Nemzeti Múzeum, de az egykori Pest-Buda több mint száz középülete fűződik nevéhez

Pollack Mihály-életműkiállítás
Budapesti Történeti Múzeum
Megtekinthető augusztus 30-ig

HIRDETÉS

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Kedvezményes előfizetési díj
1 évre 11 300 Ft
Megrendelhető a szerkesztőségben
(1089 Bp., Rezső tér 15.)
Telefon: 210-5149, 210-5159
Fax: 303-9241
e-mail: es@es.hu

A PÉNTEKI SZÁM TARTALMÁBÓL

Kozák Gyula: Monoknak mennie kell!

*

John Lanchester: Egy utca története

*

Komoróczy Géza:
Mádi zsinagóga – »Europa Nostra« diploma

*

Megyesi Gusztáv, Molnár Erzsébet és Váncsa István írása

Megjelenik minden pénteken! Rendelje meg vagy keresse a hírlapárusoknál!

berek társaságát.

– *Kik jártak oda?*

– Ragyogó a névsor. Hogy csak néhány nevet említsek: Petri György, Ha-

Vagy valami helyett épül?

– A díszlet olyan, mint a maszk. Semmi sem leplez le jobban. A maszknak is az a lényege, hogy kiemel egy nagyon

pós, mert lassan felfedezi az ember a finom részleteket, a hátsó teremben a kiállítást, a fontos napi- és hetilapokat, aztán azt, hogy a kávé remek, a kiszol-

bizonyos értelemben az is volt. Élt itt buddhista láma, itt járkált a lányok fenekét csapkodó Füttyös Gyuri, vagy a Szent Péter nevű öreg csavargó... Most

háza előtt a járdát, amíg nem szedi össze a kutyatulajdonos a kutyaszart, amíg írókat inzultálnak a könyvhéten, addig ott nincs város.

Trencsényi Zoltán

A Duna-parti házak főistene

Az 1808-ban megalakult Szépítő Bizottmánynak köszönhetően a XIX. század első évtizedeiben sorra emelték Pest új, többemeletes lakóházait, amelyek az addigi elhanyagolt, falusias jellegű városnak modern, szemet gyönyörködtető külsőt adtak. Az ekkoriban kiépülő Alsó-Dunasor – a mai Petőfi tér és Vigadó tér közötti útszakasz – palotáiból nemcsak a Tabán apró házacskáira nyílt kellemes kilátás, hanem a közeli korzó árnyas fáira és a 48-as szabadságharc előtt a pest-budai hajóhídra is. Az Alsó-Dunasor klasszicista épületei közül azonban mindössze három vészelte át a történelem viszontagságait. Egyikük az Apáczai Csere János utca 7. számú ház, amelyet 1812-ben Pollack Mihály tervezett a neves pesti ácsmester, Kardetter Tamás számára.

A jelenleg bankszékházként funkcionáló épületben naponta több ezren fordulnak meg, ám bizonyára jóval kevesebben vannak azok, akik egy percre is figyelemre méltatnák a főbejárat kapuívét. Első pillantásra egy méltóságot sugárzó, dús hajú és szakállú férfi kőből faragott portréja tűnik a szemünkbe. De ha figyelmesebben megnézzük a gondosan kidolgozott fejszobor apró vonásait – mélyen ülő szemeit, homlokredőit és érzéki száját –, már egyértelművé válik a hasonlóság a görög mitológia főistenének antik ábrázolásaival. S hogy valóban Zeusz feje díszíti a Kardetter-ház bejáratát, azt a kapualjban elhelyezett két másik szobor is bizonyítja: a bal oldali ugyanis Hébét, Zeusz és Héra lányát, az örök ifjúság istennőjét ábrázolja, vele szemközt pedig Flóra, a virágfakadás római istennője áll szélfútta ruhájában.

Zeusz-fej, Apáczai Csere János u. 7. FOTÓ: SZABÓ BERNADETT

A klasszicista műalkotások kedvelőinek szerencsére nem kell bejárniuk a pesti utcákat ahhoz, hogy az antik világ főistenének újabb ábrázolásával találkozzanak. A közelmúltban megjelent Mitológiai séta a Belvárosban című könyv szerzői – akik összeállításukkal az évezredes múlt kőbe vésett emlékeinek megismeréséhez nyújtanak hasznos segítséget – felhívják a figyelmet a szomszédos, 5. számú épület bejáratára is. Az 1813-ban Hofrichter József által tervezett ház kapujának zárókövét szintén Zeusz portréja díszíti, akinek jellemvonásai közül ezúttal a szigorúságot fedezhetjük fel a szorosan összezárt szájat és az összeráncolt homlokot megpillantva. Zeusz a földszinti ablakok közötti női és férfifejek, valamint egy-egy koszorút tartó allegorikus nőalak társaságában őrzi a bejáratot immár lassan két évszázada. Érdemes megfigyelni a nőalakok kezében látható bőségszarut is, amely formájával a mitológiai főistent tápláló Amaltheia kecske örökre megmaradó, gyümölcsöt és virágot ontó szarvára emlékeztet.

A két klasszicista lakóház kapuja fölött elhelyezett dombormű-kompozíciók talán azt akarják tudomásunkra hozni, hogy az egykori jómódú tulajdonosok vagyonát nem más, mint maga a főisten vigyázta éberen. A mai Apáczai Csere János utca épületein látható Zeusz-ábrázolások így nem csupán a reformkori Pest világával, hanem a rég letűnt korok szellemiségével is összekötik a Belváros mai lakóit.

Prusinszki István

TERÍTÉKEN

Összezavarva

Az M. nevű jelenség a Kertész utcában nem vendéglő, nem étterem, nem kifőzde, nem ételbár, pedig első pillantásra ezek közül bármelyik lehetne. Az M. egy hely. A tulajdonos lelkének kivetülése, egy szellemi képződmény, állásfoglalás a világról. Ennek megfelelően az ember minden elvárását kicselezi. Beülni az M.-be egy vacsorára körülbelül annyi, mint belebocsátkozni egy kapcsolatba: fellelkesülés, csalódás, szivárványos meglepetések, feloldódás és elszigetelődés. Minden gyors egymásutánban, sőt egymással egy időben. Talán már most érzik: az M.-be beülni meglehetősen felkavaró dolog.

A tulajdonos, kinek lelke, mint nyitott könyv, valami olyasféle helyről ábrándozhatott – és valami hasonlót sikerült is létrehoznia –, ahol mindenki úgy érezheti magát, mintha felugrott volna egy közeli barátjához és annak szépséges, de kissé réveteg barátnőjéhez. Beszélgetni kezdenek, belemelegednek, a nő feltűnően és nagyon inspirálóan hallgat, a férfiak isznak egy kicsit, és amikor megéheznek, kiderül, hogy tele van a jégszekrény. Itt ugyanis mindig, folyamatosan főznek. Hol a férfi, hol a nő, hol meg kart karba öltve, közösen.

Éltek külföldön, Franciaországban egy keveset. Ottani gasztronómiai élményeiket keverik itthoni ösztöneikbe – és van, ami sikerül, van, ami kicsit sikerül, és van, ami nagyon nem, de hát nem is ez a lényeg. Főzni jó, az a lényeg. És barátkozni is jó – ez sem lényegtelen. Az M.-be betér az ember, bámulja a falra ragasztott csomagolópapírt és rajta a rajzokat, magában dicséri a háziak ízlését, és különös képességét az otthonosság megteremtésére. Nem érzi rosszul magát, bár kissé feszélyezi, hogy olyan itt, mintha a nyolcvanas évek értelmiségi bulijaiba sétált volna vissza, ahol mindenki valaki szerelme vagy szeretője, ellensége, irigye, barátja vagy harcostársa – és a szereplők közül mindenki itt is van. Szóval köszöngetés, elmorzsolt könnyek, zsebben kinyíló bicska.

És máris jön a bájos kisasszony, aki töri a magyart, édes és kellemes, és elmondja, hogy mi nincs. Az M. nem csinál nagy ügyet a vendéglátásból. Megfőznek néhány ételt, aztán ha elfogy, elfogy, valami mindig akad az éheseknek. Kérünk, ami van, nem húzogatjuk a szánkat, nem adjuk a kényes vendéget. Hamar rájöttünk a szabályokra, és mi tagadás, nem a legkellemetlenebb szabályok ezek: engedd el magad, ne komolykodj mindig, ne aggódj, valamit kapsz enni, iszogass, dumálj, röhögj, egyél kenyeret, látod, saját fejlesztés, kicsit sós, de fűszeres, puha, és valami igazi melegség árad belőle: metaforakenyér. Megérkeztél.

Aztán jön a füstölt lazachab. Sós. Baj? Igen, de nem szakad le a mennyezet. Jön az édesköményleves és a brassói káposztaleves. Erős, karakteres ízek, domináns férfikézre vall mindkettő, vagy megtévesztésre játszó nőire. Ennénk padlizsánt. Nincs. Gombatortát juhtúróval. Nincs. Marad a kacsacomb babkörettel. Nagy adag, durva, komoly, kissé elnagyolt ízek, finoman megsütött kacsa, és majdnem elrontott bab. A kenyér elfogyott. Nincs, mondja a lefegyverző pincérkisasszony. Nincs? Semmi baj. Majd lesz holnap.

Addig eszünk almát bundában, ami pontosan olyan, mint az alma bundában: zsíros, néha pépes, édes, de nem kellemetlen. Aztán már csak egy pohár bort kíván az ember, sűrű vöröset. Beszélget még egy kicsit, aztán hazabandukol. Útközben próbálja eldönteni, mi is történt vele: vendégségben járt, vagy vendéglőben? Evett valamit, vagy csak csipegetett? Egészen jó volt, vagy nem is volt olyan jó? Szép este volt, vagy szomorú? Termékeny talányok.

Konyha: boldog léhaság
Kiszolgálás: szép remények
a Wittman fiúk

A sorozatban megjelent kritikák között az éttermek neve szerint is válogathatnak a NÉPSZABADSÁG ONLINE-on: www.nepszabadsag.hu

Solymári dzsesszvikend

Az idén is megrendezik a Jazz weekendet a solymári Apáczai Csere János Művelődési Ház udvarán. A szombat és vasárnap esti – ingyenes – rendezvényen összesen hét zenekar lép fel.

MUNKATÁRSUNKTÓL

A dzsessz múltjáról és jelenéről tartott előadás-sorozatot tavaly a solymári Apáczai Csere János Művelődési Ház. *Varga Zsolt* igazgató szerint a vártnál lényegesen nagyobb érdeklődés övezte az előadásokat. Így született meg az ötlet, hogy egy hétvégén kipróbálják, milyen érdeklődést vált ki a dzsessz azon a településen, ahol sok művész, zenész lakik. A két estén megrendezett hangverseny sikeres volt. Minden fellépő produkcióját 120-150 ember kísérte figyelemmel.

A művelődési ház 2002-es programjának összeállításakor elhatározták, hogy a Jazz weekendet az idén is megrendezik a ház udvarán. A tavalyi fellépők közül többen újra vállalták a koncertet, és mások is igent mondtak a felkérésre.

Most szombat-vasárnap összesen hét együttest hallgathat meg a közönség. A szombati fellépők közül a Fritz Jazz Swingers repertoárján a swing van túlsúlyban. Az együttes nemcsak dzsesszklubokban, hanem ötcsillagos szállodák éttermeiben is gyakori szereplő. A Dórika és a Rombolók kvartett egyik tagja a Jazz+Az együttesben vált ismertté. Az Equinox Jazzquartett elsősorban saját dallamos kompozícióit játssza.

A vasárnapi koncert szereplői között található a Freepont, a funky és a soul híve; a zenekar most dolgozik első nagylemezén. A Little Jazz Band tagjai amatőrök, a húszas-harmincas évek zenéjét szeretik leginkább. A *Gyárfás István* Quartett tíz éve játszik együtt, repertoárjukon standardek (swing, bibop) szerepelnek. A Borbély Műhely három éve alakult *Borbély Mihály* vezetésével, aki egykor Vujisics Tihamérrel játszott együtt.

Az első zenekar szombat délután hat órakor, vasárnap pedig fél hatkor lép színpadra. Mindkét estén ingyenes a belépés.

Könyvtár lesz az Ugocsa moziból

Megkezdődtek a volt Ugocsa mozi könyvtárrá alakításának munkálatai – tájékoztatta a XII. kerületi önkormányzat sajtóreferense az *MTI-t*.

Tikász Mariann elmondta: az Ugocsa utca 10. szám alatti egykori filmszínházban a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár új, 638 négyzetméter alapterületű fiókkönyvtára kap helyet. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Böszörményi út 13., illetve a 34/a szám alatti bibliotékáinak tulajdonjogáért cserébe kapta meg az önkormányzattól az Ugocsa mozit, ötven évre.

A XII. kerületi önkormányzat által kiírt közbeszerzési pályázatra tizenegy ajánlat érkezett. A csaknem százmillió forintos beruházásra végül a Szerorgterv Rt. nyerte el a megbízatást.

A sajtóreferens szólt arról, hogy már megkezdődtek a belső bontási munkák. Hozzáfűzte: tudomása szerint az üzemképes mozigépet is megmentették a kivitelezők annak reményében, hogy lesznek majd hasznosítói.

A főváros új kerületi közművelődési könyvtára várhatón ez év október végétől áll majd az érdeklődők rendelkezésére.

Almási Enikőék koncertje

A progresszív pop hazai képviselői, *Almási Enikő* és a Zenekar lép színpadra ma este kilenc órától, az Old Man's Music Pubban (VII., Akácfa u. 13.).

Az elismert zenészekből álló hattagú zenekar dzsesszzenészek igényességével kidolgozott, egyedi hangzású rockot játszik. Fergeteges koncertre lehet számítani, ugyanis a zeneszerző *Mohai Tamás* gitáros-énekes, valamint *Szappanos György* basszusgitáros, *Huszár Endre* dobos, *Nagy János* billentyűs és *Jamie Winchester* gitáros-háttérénekes szokatlan, gondolkodtató harmóniákat szólaltat meg. És ahogy az egyik újságíró az énekesnőről, Almási Enikőről írta: „A hölgy egyénisége és zenéje merőben újnak számít a jelent uraló dalocskák özönében."

Requiem, Arborétum és Dunai Levegő az Offtól

Amikor a budapesti embert nyakon önti a nyári forróság, biztos lehet abban, hogy előbb-utóbb feltűnnek a városban az Off Táncszínházi Társulat művészei, és a legképtelenebb helyeken tartanak előadást. Olykor a metróalagutakban, a Városligeti-tó csónakjaiban, máskor bérházak gangján vagy éppen az Andrássy úti fákon. Röpködnek, gubbasztanak, pörögnek-forognak, vigyorognak, élettel töltik meg a saját levében rotyogó várost.

Ebben az esztendőben sem lesz ez másképp. Négy előadást tartanak műsoron, ezek közül a Lux címűt sajnos már csak múlt időben említhetjük. Pedig igencsak érdekes kísérletnek tűnik ez a darab is, és nemcsak azért, mert a játszótér ezúttal a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola kémiai laboratóriuma volt. A laboratóriumban kísérletezni kell; igaz. Na de vegyszerek helyett szellemi energiákkal? Arra, hogy miféle előadás volt az, amelyet egy kémiai szertárban lehetett megtekinteni, és amely iskolai emlékeket idéz, végül az előadásba bevont nézők iskolai élményei hitelesítik a látottakat, már csak jövőre, az ismétlések idején kaphatunk választ.

Az Arborétum című előadásból

FOTÓ: HAPÁK PÉTER

A Lux tehát egyelőre nem látható, viszont július 2–5. között ismét látható az Off Mozart Requiemjére írt táncelőadása. Mégpedig ezen a nyáron is a már megszokott helyszínen, a Kiscelli Múzeum templomterében. Abban a teremben, amelyet tavaly *Angelus Iván*, az előadások egyik létrehozója így jellemzett: „Egyszerre szakrális hely, romos laktanya, olyan, mint egy díszlet, mégis valódi helyszín." A *Hód Adrienn* koreográfiájával színpadra állított Requiem a társulat egyik legerősebb előadása.

Az Off művészei július utolsó napjaiban (23-ától 25-éig) a Kiscelli kastély kertjében mutatják be Arborétum című, új darabjukat. Az Arborétum tulajdonképpen egy álmodozás eredménye. 2001 februárjában a társulat tagjai valamennyien megálmodtak egy-egy gyönyörű, táncszínházi előadást. Játszottak a saját fantáziájukkal, még az sem volt szempont, hogy az álom megvalósítható legyen. A múzeum-karanténba visszahúzódó természet és a nyugtalan város ellentétére épülő Arborétum azonban addig csiklandozta az Off művészeinek fantáziáját, míg előbb egy kétszemélyes változat készült el, most pedig, *Szemző Tibor* zenéjére a nagyobb, végleges, egészen újszerű mozgásrendszerre épülő mű.

A társulat legkülönösebb vállalkozására augusztus 6-án kerül sor, ezen a napon a Városi levegő című sorozat újabb előadását láthatják a fővárosiak. Korábban a város különböző pontjain bukkantak fel a táncosok, ezúttal egy, a Margit híd és a Szabadság híd között csobogó uszályon rendezik be a játszóhelyet, amely egy világtól leszakadt szigetet, sőt tulajdonképpen egy leszakadt világot idéz. A vízen haladó alkalmi színpadon álomszerű, furcsa bált láthat a parton álló közönség. Ezen a napon a budapestiek ismét szembetalálhatják magukat az Off Táncszínházi Társulat gondolataival, amelyekben világossá válik, mi végre hökkentik meg nyaranta a főváros népét. „A város nem utcákból és házakból, hanem az utcákon járó és a házakban élő emberekből áll. A mi gyönyörű városunk akkor válik kulturális, átszellemített, tehát emberi színtérré, ha inspiráló helyszínein populáris, de igényes színvonalú események történnek".

S hogy ezek az előadások mégsem csupán a helyiek, azaz a budapestiek számára érthetőek és érdekesek, hogy összefüggéseik mélyebbek, egyetemesebbek, azt mi sem bizonyítja jobban, mint a társulatban ideiglenesen otthonra lelt vendégművész, a Berlinben élő, francia *Morgan Belenguer* táncos-koreográfus vendégjátéka. A fiatalember úgy véli, hogy itt, Magyarországon is inspiráló szellemi közegbe került. Úgy fogalmazott: érdekes megfigyelni, miféle érzékenység mozgatja azokat a táncosokat, akik nem a táncélet központjaiban, az információkkal zsúfolt közegben élnek.

T. Z.

Páratlan páros 2. (fél 8). **Madách Kamara Színház:** SZ-V: Paradicsom (fél 8). **Magyar Állami Operaház:** V: Az istenek alkonya (5 – Delly/4. bérl.). **Nemzeti Táncszínház:** V: Csipkerózsika (fél 11).

Kánikulai kútavatás

A legjobbkor, a legnagyobb kánikulában avatták tegnap Gödöllőn a Moór-kutat, és a névadó emléktábláját. A Városvédő Egyesület kezdeményezésére, az önkormányzat támogatásával már néhány hete elkészült Moór János (1897–1981) iparos öntöttvasból lévő, valaha az egész országban elterjedt. szívó-nyomó kútja. Az ipari műemléket alkotójának egykori háza előtt, a Kossuth Lajos utcában állították fel, s építettek köré kis pihenőhelyet. A terveket a Gödöllői Városi Múzeummal egyeztetve a Profil Kft. és *Bognár Endre* városi főépítész rajzolta, majd a VÜSZI Kht. valósította meg.

A kút már néhány hete működik, ám az avatásával megvárták a mester Amerikában élő fiának hazalátogatását.

B. A. G.

Vers és zene a múzeumban

Klasszikus kórusművekből és megzenésített versekből állították össze azt a műsort, amely holnap délelőtt, tizenegy órakor kezdődik az Ernst Múzeumban (VI., Nagymező u. 8.).

A Muzsika Asszony című zenés költői matinét a XXVI. Bárdos Lajos Zenei Hetek keretében rendezi a terézvárosi kiállítóhely. Szintén Bárdos Lajosról kapta a nevét a délelőtti hangversenyt adó kamarakórus, amelyet *Kempelen Tünde* vezényel.

A Medveczky Jenő centenáriumi kiállításához kapcsolódó rendezvényen *Nagy Eszter* előadóművész és *Miskolczi Ottó* színművész szaval: például Áprily Lajos Március, Szabó Lőrinc Hajnali rigók, Csokonai Vitéz Mihály Tartózkodó kérelem és Balassi Bálint Én édes szerelmem című költeményeit. A matiné zenei kínálatában szerepel – többek között – Mozart Két Notturnója, Orlando di Lasso Zsoldosszerenádja, valamint Bárdos Lajos Tiszai dallamok és Birtalan József Félre tőlem búbánat című népdalfeldolgozásai.

D. V. G.

A titokzatos Festetics-villa

Pollack Mihály egyik első mesterművének tartják az Illés utcai nyaralót

Az Illés utcai Festetics-villa 1802–1803-ban épült. Mint ahogyan a Harmincadhivatal esetében, a grófi család nyaralójával kapcsolatban sem maradtak fenn a tervező nevére vonatkozó dokumentumok. A stiláris jegyekből adódóan mégis nagyon valószínű, hogy Pollack Mihály volt az alkotó. A Festetics család egyébként más megrendeléseket is adott a művésznek, hiszen a dégi kastélyt és a pesti palotát is Pollack építette.

Osgyán Edina

A józsefvárosi palotát elhanyagolták, ma egy botanikus kert található itt FOTÓ: BURGER ZSOLT

A levéltári dokumentumok szerint *Festetics Antal* panaszlevelet nyújtott be a városi tanácshoz, mert roppant nehezen jutott építőanyaghoz, és ez hátráltatta az Illés utcai nyaraló megépítését. Bár egyetlen hiteles adat sem maradt fenn arról, hogy Festetics *Pollack Mihályt* kérte volna fel a nyaraló megtervezésére, az épület stiláris jegyei jól beleillenek az alkotó addig elkészült műveinek sorába. Először *Schoen Antal* írt tanulmányt arról, hogy a nyaralóépület is a mester alkotásainak egyike.

A zárt épülettömb arányaival, könnyed, ablakos oldalrészeivel is hasonló a pollacki házakhoz. A földszint olyan, mintha az épület talapzata lenne, ebben nagyon hasonlít a tengelici kúriához, de a Nemzeti Múzeumhoz is (amely természetesen az alkotó későbbi remekműve). Pollack Mihály életrajzírói ugyanakkor biztonsággal vallanak arról, hogy ez az épület is a mester munkája: „A kazettás zárópárkány, az ablakok finom profilú keretezései, a gondosan mérlegelt, finom arányok tanult mesterre vallanak. Ha ez a mester nem Pollack, akkor vajon ki lehetne? *Kasselik Fidél, Hild János, Kundt Ignác, Zitterbarth Ignác* [illegible] hozzáadom, hogy [illegible] kiállítóterembe?

tetics-villa mesterének szüksége volt" – írja *Zádor Anna*, aki a Deák téri templom mellett Pollack Mihály egyik első kiemelkedő alkotásának tekinti a nyaralóépületet.

Bár a nyaraló küllemében számos általános vonás is van, több elem is arra utal, hogy a házat fiatal építész tervezte. Ezt bizonyítják a könnyed, kecses kidolgozások vagy a falfelület bontatlansága. Az egyetlen, kevésbé plasztikus elem az épületen az oszlopokon nyugvó erkély. A Festetics család egyébként más megrendelést is adott a művésznek, hiszen a dégi kastélyt [illegible] Dey, hogy egyetlen más vasvunk Furtlege ugyanakkor a többszöri átépítések miatt mára kissé elveszett.

Az építkezés nagyon jól sikerült, s a város vezetői is a szép nyaraló csodájára jártak; mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy *Leyrer* városvezető egy beszédében kiemelkedő alkotásnak minősíti a palotát.

Hozzá kell tenni azt is, hogy ebben az időszakban nagyon csekély volt a pesti építkezések száma, ennek ellenére Pollackot több munkával is megbízták, és el is fogadta ezeket a – néha kisebb – felkéréseket is. Az Illés utcai Festetics-villát első fontos pesti világi alkotásának tekintik.

[illegible] logosokkal rakták tele őket, visszafelé [illegible] arannyal és színes bőrű [illegible]

Alexandriai Szent Katalin verses legendája

K O P O G T A T Ó

Szepesi Attila

Késő középkori magyar nyelvű költészetünk egyik legbecsesebb emléke az Érsekújvári kódexben fennmaradt elbeszélő költemény, az Alexandriai Szent Katalin verses legendája. A művet – ismeretlen eredeti nyomán – 1530-ban vetette papírra *Sövényházi Márta* soror (szerzetesnő). Maga a verses elbeszélés korábban, a XV–XVI. század fordulóján születhetett, és alapja az Arany Legendában (Legenda Aurea) található Szent Katalin-történet. Sokáig úgy hitték, hogy a magyar ferences rend legjelentősebb írója, *Temesvári Pelbárt* alkotta, később ezt a feltevést elvetették. A vers szövege a másolás (vagy másolások) során sokat romlott.

Az elbeszélő költemény három részből áll: az első *Szent Katalin* születéséről, a második megtéréséről, végül a harmadik szenvedéséről, haláláról és megdicsőüléséről számol be. A szent apja, Costus király utódot szeretne, és ezért csillagjósát magához hívatja, aki közli vele: csináltasson arany bálványszobrot, és akkor majd lesz gyermeke. Ám a szobrász hiába készítené el a bálványt, „a kép nem őtet követé", hanem a megfeszített Krisztust formázza. Ezen a király eltűnődik, végül egy „mester" elárulja neki: leánya fog születni, akit Katalinnak (tiszta, szeplőtlen) kell neveznie, és a legjobb tanítókat kell felfogadnia melléje. Így is történik. Katalin szép és bölcs lesz: „Ő beszéde bölcseséges, / És tudománya erősséges, / És ékességgel oly igen szép, / Hogy ő rajta csodál sok nép, / Férfiakat, mindeneköt / Ő lábokról hamar leköt / És hatalmas istenöket / Megrútol mint ördegöket…"

Szent Katalin egy bölcs remete tanítását követve végül megtér, és személyesen [illegible] rol, hercegnőt szökteti, cigányokkal

szemmel, hogy Krisztust követi, aki „halászokat és egyigyő gorombákat" (egyszerű embereket) gyűjt maga köré. Végül egy szomszédos ország császára, Maxentius, az ördög szolgája összegyűjti a bölcseit, és megparancsolja nekik: győzzék meg Szent Katalint a bálványozás igazságáról. Katalin azonban megszégyeníti a bölcseket, és hatalmas hitével megalázza a császárt is, aki végül elfogatja és börtönbe veti őt dühében.

Közben újabb és újabb csodák történnek: némelyik felsült bölcs keresztény hitre tér, mire Maxentius tűzbe vetteti, „De őnekik sem ruhájok, / Sem kegyiglen hajok, szakállok / Meg nem ége az nagy tízben…" A császárné is hajlik Krisztus hitére, felkeresi Katalint a tömlöcben, és látja, ahogy az angyalok körülveszik, hogy kínjait enyhítsék.

Egy „ördöghitű" bíró, Thursates azt tanácsolja a gonosz császárnak, készíttessen kínzóeszközt a szent elpusztítására: „Négy nagy kerék készíttessék, / Harmadnapég megkészüljen / És forgása ilyen legyen: / Hogy kettei felforogjon, / És kettei aláforogjon: / Beretvával berakassák…" Mikor elkészül a szörnyű alkalmatosság: „Az pogányok vigadoznak, / És öremökben tombolnak, / Önmagokat igen hányják / És Urunk Krisztust bosszontják, / Az kerekeket forgatják, / És egyben igen csikorgatják." De mikor Katalint el akarnák pusztítani, „Az idő megsötétödék, / És nagy mennydörgés kezde lenni, / Az föld nagyon megindula, / És egy angyal mennyből leszálla, / Az kerekeket megtöré / És nagy sebbel az néprе veté".

Végül a szentet – hosszas és csodákban bővelkedő bonyodalmak után – a „nyakvágó" (hóhér) lefejezi, mire a „Mennyből angyalok szállának, / És őneki ennyet szolgálának, / Hogy ő testét el-felvevék, / És Sinai hegyére el-felvivék…" Így jut Alexandriai

Bodó Ilona festményeinek kiállítása

MAI SZÍNHÁZMŰSOR

Budapest Bábszínház 10 óra: A zsiráfnyakú cica. 15 óra: Eszem a gesztenyét
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban 19 óra: Honderű
Budapesti Operettszínház 19 óra: Cigányprímás
Catedral Színpad 19 óra: Beatles Forever
József Attila Színház 19 óra: Csákányi–Kulka-est
Kamra 19 óra: Bakkhánsnők
Karinthy Színház 19 óra: Bolond vasárnap
Katona József Színház 19 óra: Mandarin
Kolibri Színház 10 óra: Csimpi szülinapja
Komédium 19 óra: Farkashajsza
Közép-Európa Táncszínház 19 óra: Mandarin
Lézerszínház 19.30: Pink Floyd 3D
Madách Színház 19.30: Egerek és emberek
Magyar Állami Operaház 19 óra: Otello
Magyar Színház 19 óra: Godspell. 19.30: Drága Gizám!
Pesti Színház 20 óra: Gyalog galopp
Radnóti Színház 19 óra: Anconai szerelmesek
Térszínház 19 óra: Oszlopos Simeon
Thália Színház 19 óra: A Turtle Island String Quartett koncertje. 19.30: A Vaginamonológok
Turay Ida Színtársulat 19 óra: A csúnya lány
Új Színház 19 óra: Álszentek összeesküvése
Vidám Színpad 19 óra: Charley nénje
Vígszínház 19 óra: Lear király

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

MÚZEUMOK

Budapesti Történeti Múzeum: Liptói kőművesek Budapesten – 150 éves az Állami Nyomda (április 8-ig)
Hadtörténeti Múzeum: „Béke poraikra…" (május 27-ig). Katonaapák, katonafiúk. Lovak a történelemben és a sportban – Bodó Sándor és

Kezében sólyom és kereszt

GYERTEK, MENJÜNK BE A MÚZEUMBA!

VÉGH ALPÁR SÁNDOR

A Magyar Nemzeti Múzeum kiállítása a magyar kereszténység ezer évéről szól. Az anyag kicsi, de parádés. Látható *IX. Pius* pápa tiarája, amelyet a Vatikán adott kölcsön, vagy *Szent Margit* vezeklőöve, s a kettő nem messze egymástól, elgondolkoztatja az embert. Azt hiszem, ez a legnagyobb értéke a kiállításnak: sok érzést, sok emléket felébreszt az emberben.

Alig tettem meg néhány lépést, eszembe jutott az orvosházaspár, akiket Intaházán ismertem meg. A férj igazgató, a feleség pszichológus volt akkoriban. Lakásuk egyik szobájának falát hatalmas festmény uralta: Emese álma. Nyilván ismerik a mondát. Álmos anyjára leszállt egy madár álmában, és teherbe ejtette. A madár a turul volt, a nemzetség, amely méhében fogant, az *Árpádoké*. A monda szép, a kép is az, csakhogy a pogány múlttal szemben, a másik falon ott függött egy feszület. Mert a férj és a feleség is hívő emberek. Hogyan igazodik egymáshoz vasárnapi imájuk és a madárral szeretkező pogány Emese?

Ilyen kérdést máshol nem ismernek. Igaz, mi is ezer év óta próbálgatjuk megtalálni rá választ, s a magyarság sok egyéb mellett ezért is rejtély Európa számára. Ebben keresendő az ok, amiért egyszer csodálják, másszor gyűlölik. Közömbösen nem tudnak szólni róla.

A kettősség máig eleven. Fajtánk nem mond le mítoszairól. Az ősök madarát ércbe öntötte, talapzatra helyezte, miközben egy másik hegy tetején apátságot épített, ahol térdet hajt, és elmond egy imát.

Egyik kezéből sólymot röptet, a másikkal keresztet mutat? Miféle fajta ez?

Egyedüli.

A kiállításon ott látni az idős *Liszt Ferenc* képmását. Ha volt szilaj és pogány életű férfi, aki minden poharat fenékig ivott, ő az volt. Országról országra vándo-

A magyarság megmaradása és kereszténnyé válása történelmünk legnagyobb titka és csodája

FOTÓ: VÁNYI ÁKOS

Márpedig minden jel arra mutat, hogy a XXI. századot nem annyira a pénz és a belőle áradó birtoklási vágy fogja meghatározni. Véget ért az a horizontális nyomulás, amelyet Spanyolország indított el Amerika felfedezésével, ami után nem volt megállás. A tengereket elárasztották a hajók. Odafelé ágyúkkal és tengerészgyalogkodó írja: „Ezen a földrészen egyesültek az állam ősrégi hagyományai, a vitális és mély erkölcsi értékek, a kitartó munka kultúrája, a tekintélytisztelet, a szilárd családi kötelékek és a kölcsönös bizalom – vagyis mindenféle fejlődés és haladás elengedhetetlen feltételei."

Hogy jön ez ide, a Nemzeti Múzeum *Makovecz* szerint a csodájára jártak, mikor építették a sevillai pavilont.

Nem ok nélkül hiszem hát, hogy Magyarország belépése fel fogja pezsdíteni az uniót. Sokkal inkább, mint Portugáliáé vagy Görögországé. Nekünk kettős a meghatározottságunk: magasba emelt kereszt és messzibe nyúló gyökerek. Ha ehhez

A Margit-szigeti Casino

ILYEN VOLT

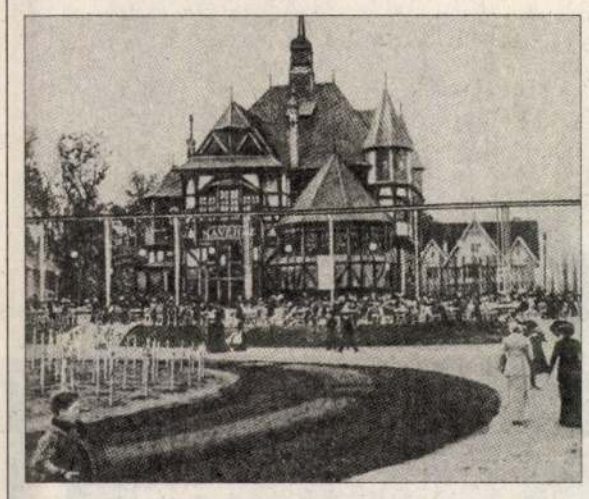

ILYEN LETT

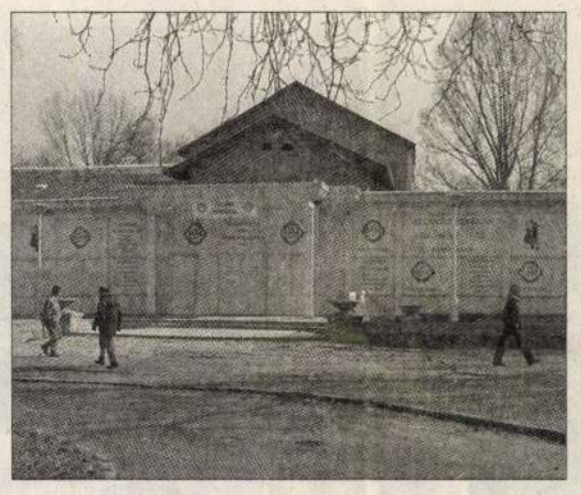

A MARGIT-SZIGETEN a XIX. század közepétől egymás után hozták létre az éttermeket, szórakozásra, sportolásra alkalmas termeket, amelyek közül az egyik leghíresebb, a sziget alsó részén álló, Ybl által tervezett Alsó vendéglő már 1855-ben is üzemelt.

A hosszú történetre visszatekintő, számtalan építészettörténeti emléket és növényritkaságot rejtő sziget 1796-ban került József nádor tulajdonába. A majdani főváros – mind Buda, mind Pest – szépítésben jelentőset alkotó nádor kezdte el fejleszteni és pihenőparkká alakítani. A Margit híd szigeti szárnyhídja csak 1900-ra épült meg, addig csupán vízi úton lehetett megközelíteni. Ez azonban nem vette el a kirándulók kedvét, akik a XIX. század közepétől már tömegesen látogatták a kellemes, virágokkal és zölddel borított szigetet. A hajók százával szállították ide a kikapcsolódni vágyó vendégeket, szinte egész évben. A sziget alsó végében, rögtön a kikötő mellett, a mai Casino helyén állt egy három épületből álló vendéglátóhely. Jobb oldalon egy favázas épületben a kávéház, középen az úgynevezett Alsó vendéglő, balra pedig egy uzsonnázóhely üzemelt, amely átmenetet képezett a tejivó és a cukrászda között. Az épületkomplexum egy időben akár négyszáz vendéget is kiszolgált. A kávéházat eredetileg Alpár Ignác tervei alapján, a millenniumi kiállításra készítették, és József főherceg vadászati pavilonja volt. A kiállítás után helyeztette át ide a főváros, és 1930-as lebontásáig kávéházként használták. A középső, teraszos, oszlopos helyiség volt a vendéglőépület, amelyet Ybl Miklós tervezett 1855-ben. Egy középkori majorság romjain emelték, amelyben annak idején a sziget bérlőinek cselédei laktak. Az új épület oszlopos csarnokához díszes lépcső vezetett, három oldalról tágas emelvény vette körül, amelyen az asztalok sorakoztak. Eső esetén a vendégek a tágas belső terembe vonultak, ahol a karzaton ülő zenekar húzta a talpalávalót. A vendéglő hátsó oszlopcsarnokához magánépületek csatlakoztak, amellyekkel együtt zárt udvart alkotott. Közepén egy díszes szökőkút állt, körülötte nagy levelű vízinövényekkel és gyönyörű virágágyakkal. Később a lóvasút segítségével a szigetet másik végével is összekötötték. Már 1870-ből találunk kiváló kritikákat az étteremről, amelyek biztosítottak minden reménybeli vendéget, hogy ott „dúskálhat olyan védekezőszerekben, amelyek a gyomor kellemetlen korgásának ellenszerei". Táncestélyek, tombolák, hangversenyek, majd 1904-től naponta katonazene, 1917-től táncmulatságok szórakoztatták a nagyérdeműt. Az épületet 1880-tól Kaps József, később a fia üzemeltette, és a század elejétől Schaffer Ilona, majd Márkus Imre vette át. A harmincas években a Palatinus Rt. tulajdonaként jelentős átalakításokat, bővítéseket végeztek az épületen, és 1937-től már Casino néven üzemelt tovább. A főépület előtti díszmedencés kertben is gyakran rendeztek ekkoriban táncos uzsonnákat. A világháború – miként a sziget többi épületében – itt is jelentős károkat okozott, felújítása és államosítása után elsőként a XIII. kerületi vendéglátó-vállalat, később a Pannonia Szálló és Vendéglátó Vállalat, a hetvenes évek végétől pedig a Taverna Szálloda és Étterem Rt. üzemeltette első osztályú étteremként. (G. R.)

Evlija Cselebi emlékei a Balatonról és Egerről

KOPOGTATÓ

Szepesi Attila

A fél világot bejárta a nagy török utazó, *Evlija Cselebi*, aki 1611-ben, Isztambulban született. Járt Szíriában, Egyiptomban, német és orosz földön, de beutazta a Balkánt, Észak-Európát, s nem utolsósorban Magyarországot is. Utazásairól tíz kötetben számolt be. Evlija Cselebi jó megfigyelő volt, akinek értékes hely- és kultúrtörténeti, föld- és néprajzi beszámolóit méltán értékeli nagyra az utókor.

A török utazó, akinek apja tekintélyes aranyműves volt Isztambulban, 1660 és 1666 között járta be országunkat. Pécsett hosszabban elidőzött. Leírta a város templomait és a lakosságot. „Valamennyi lakos, a határ széli öltözködés módja szerint, ezüstgombos rövid dolmányt, kapcsos nadrágot, selyemszövetből való övet és magas sarkú lábbelit visel. Fejükön fehér posztóból készült, prémes kalpagot hordanak, s felfegyverkezve járnak." Megjegyzi, hogy a városban mindenki igazhitű, azaz muzulmán, aminek némiképp ellentmond az a feljegyzése, hogy Pécsnek keresztény városnegyede is van. Elismeréssel szól a környék ízes gyümölcseiről, a szederről, a körtéről meg a kajszibarackról.

Innen a Balaton felé utazik tovább. Mint írja: „Kanizsa és Koppán váraktól nem messze egy nagy tó van. A vize olyan tiszta és egészséges, hogy ha az ember megeszik egy egész bárányt és iszik rá belőle, egy kis idő múltán újra éhes lesz… Benne ezernél többféle hal van, melyek ízletesek. Jár rajta negyvenötven hajó, melyek egyik várból a másikba viszik a kereskedőket meg a látogatókat. E tónak lefolyása is van, mely Szekszárd közelében, Jeni-Palánkánál (ma Palánka-puszta) éri el a Dunát."

Ezután a Balaton-környék várait veszi sorra Cselebi, majd Buda felé indul tovább kíséretével. Röviden bemutatja a királyi várat és a Dunát a híddal, melyen „Gürdsi Mohamed pasa fermánjával" (engedélyével, útlevelével) sikerült átjutnia. Ezután Pest várát írja le, meg a város környékét: a Rákos-folyót, Szenkotárfalut (nyilván Cikotát mondja így), Csapát (Rákoscsaba), Körösztöst (Rákoskeresztúr), Tarcsai (Tarcsa), Miarai-falut (Mogyoród?), és Piecselt (Pécel).

Kelet felé utazik tovább. Elidőz Hatvanban, a várról is ejt néhány mondatot, majd utazása egyik fő célpontja, Eger következik. Az ekkoriban török kézen levő várost mozlim szemmel mutatja be, de nem felejti el a nevezetes ostromot sem megemlíteni, amikor „negyven nap és negyven éjjel szakadatlan harcolt az iszlám sereg az ellenség sokaságával, de a negyvenegyedik napon a tél zordságát a katonaság már nem viselhette el, ezért visszavonult…" Így kommentálja Evlija Cselebi azt a várostromot, amit Gárdonyi kissé másképp ír le az Egri csillagokban. Ott zord télről nem esik szó.

A város későbbi bevételéről feljegyzi: „1004. évi Servál hó 24-én (vagyis a mi időszámításunk szerinti 1596 június 22-én) III. Mohamed szultán Eger várát ostrom alá fogta. Azon éjjel az ellenség az iszlám seregtől való félelmében a középső várba vonult, tele harcvággyal. De az iszlám sereg 11 helyről ágyúkkal kezdte döngetni a várat. Az ellenség a belső erődbe húzódott, majd a következő napon a hitetlenek közül néhány úrfi kijött, s ezek kegyelmet kaptak. A többiek fegyveresen törtek ki, s az iszlám sereg közülük sokat kardélre hányt."

Végül a híres utazó tarka színekkel ecseteli a török Eger szépségét és gazdagságát. A pasa palotáját, az Álem-i serif dzsámit, a helybeli posztókészítő műhelyeket, a város oroszlánt ábrázoló büszke címerét, a helyi fürdőket és a bazárt, meg persze a várat is, melyen immár Allah prófétájának, Mohamednek a zászlója lobog.

A VÁROS ÍZEI

Kávéházi publikum

Szögezzük le mindjárt az elején: angol kocsma nincs Budapesten. Amint Magyarországon másutt sincs. Működik ugyan John Bull név alatt egy franchise (ejtsd: francsájz) sörözőlánc Budakeszitől Pécsig, Egertől Sopronig több tucat objektummal, és a fővárosban is akad jó néhány belőlük, ám ezeknek szinte semmi köze ahhoz a nyilvános ivó- és evőhelyhez, amelyet angol nyelvterületen ősidők óta pubnak neveznek. Az más tészta.

A Maros utcai John Bull angol karakterét is a bejárat előtt álló közismert piros londoni telefonfülke, majd bentebb a ruhatár előtt várakozó antik BSA motorkerékpár igyekszik megadni, ám az elegáns, tágas étterembe lépve a táblára krétával felírt napi menüsorban a libatepertőtől a libanoni báránysültig mindenféle étel van, csak brit nincs. Még az itallal is hasonlóképpen állunk: ír whiskyvel kezdjük, és csak az angol söröket firtató kérdésünk után rendelünk Wells-féle Bombardiert, illetve John Bull bippert, a szintén ír Guinness helyett (mindkét sör príma).

Oxfordban tanult barátommal hosszasan studírozzuk az étlapot, hogyan kerülhetnék közelebb az angol konyhához, legalább kritikusként. Az erőleves szárnyashúsgombóccal és a zellerkrémleves füstöltmarhanyelvcsíkokkal bárhol készülhetne az öreg kontinens „nyugatabbik" felén, jobban is, de sokkal rosszabbul is. A magyarországi körülményekhez képest jónak mondható, korrekt adag a sült bárányborda a ráolvasztott sajttal és grillezett-párolt zöldségkörettel. Még ízletesebb a sörös-fűszeres szószban elkészített bélszín házi jellegű burgonyakrokettel, talán ennek az íze állhat a legközelebb egy jó londoni étterem stílusához. De nem egy pubéhoz, ahol legfeljebb szendviccsel szolgálhatja ki magát – a vendég.

Na persze a John Bull nem kocsma. Inkább egy jól berendezett és ügyesen menedzselt kávéház hangulatát kínálja, ahol hétfő este, amikor a budapesti éttermek legtöbbje reménytelenül kong az ürességtől, majdnem telt ház van. A publikum láthatóan jól mulat, csinos nők esznek-isznak, finom cigarettát szívnak, s bodor szivarfüst terjeng a levegőben. A bárpult fölötti villanyújságon nonstop futnak a vezető hazai részvényárfolyamok és a BUX-index. A vacsorát egy egészen kiváló, vaníliaöntetes máktortával – ez az est egyetlen gasztronómiai élménye – és egy igencsak hamiskás puding-fagylalt egyvelegget rekesztjük be. Ez utóbbi igazából franciás mousse, az angol puding megint csak más tészta. A pincér bizalmas említést tesz császármorzsáról is, ami bécsi nyelven Kaiserschmorrn, és ismét csak nem tipikus tésztaféle Britanniában.

Mindezek után elégetetten hallgatom barátom angliai kocsmaélményeit. Az udvarias kiszolgálás élményét a számla olvasása sem rontja el. Sőt, majd elfelejtem, az árban benne foglaltatik egy zongorista és egy bőgős. A két muzsikus végig remek, elegáns kávéházi jazz-zenével emelte az est hangulatát.

Privát úr

Terv a Harmincadhivatalról

A Harmincadhivatal épületének elhelyezésével kapcsolatban Széchenyi István és a nádor két különböző álláspontot képviselt. A hivatalt először a Kirakodó téren akarták felépíteni. A helyszínrajzokból az is kiderül, hogy az ötletek között szerepelt még a piarista rendház épülete és a Széchenyi utca–Árpád utca közti terület a Duna-parton. Bár a stiláris jegyek arra utalnak, hogy a munkákat Pollack Mihály készítette, a Harmincadhivatal csak feltételezhetően tartozik az építész életművébe.

Osgyán Edina

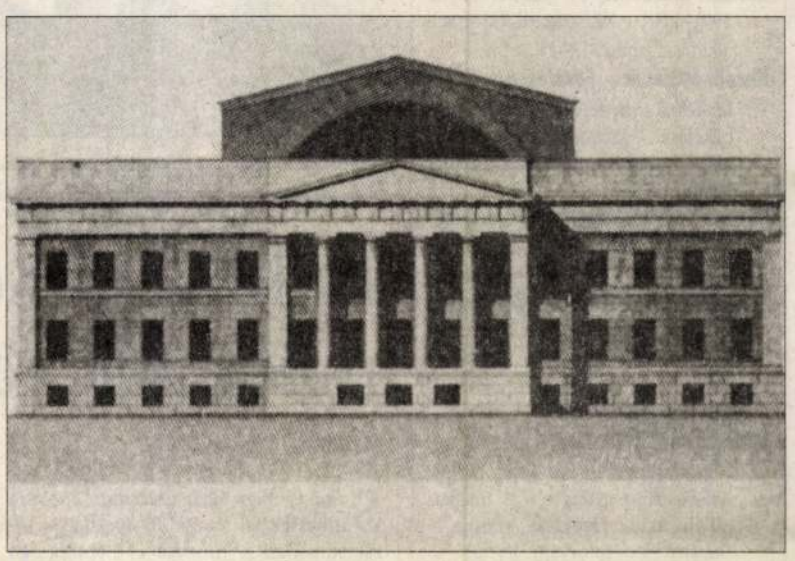

A stiláris jegyek alapján valószínű, hogy Pollack Mihály keze nyomát őrzik a tervek

Nem akarták tovább újítgatni a régi, toldozott-foldozott hivatali házat a város vezetői. A Harmincadhivatal épületének tervezése az 1820-as években kezdődött. Célszerűbbnek tűnt, hogy immár egy modern épület szolgálja a korábbi funkciókat. Nem tudni, hogy az építkezés ötlete pontosan kitől származik, de a feltételezések szerint gróf *Széchenyi István* indítványozta a beruházást. (Széchenyi ugyanis a későbbiekben sokat kardoskodott az ügy érdekében).

Arról sem maradtak pontos adatok, hogy a terveket ki készítette, de a stiláris jegyek alapján valószínű, hogy Pollack Mihály keze nyomát őrzik a dokumentumok.

A hivatali épületet a város vezetése a Duna-parton, egészen pontosan a kirakodópiacon akarta elhelyezni, mert a dunai kereskedelem ügyintézése így jóval egyszerűbbnek és hatékonyabbank tűnt. Ez az ötlet azonban számos városrendezési kérdést – ilyen volt a folyópartra tervezett magyar színház elhelyezése – vont maga után.

A *Pollack Mihály* munkásságával foglalkozó tanulmánykötet szerint a helyszínrajzok arról tanúskodnak, hogy a lehetséges helyszínek között szerepelt a piarista rendház épülete és a Széchenyi utca–Árpád utca közti terület is. Felmerült az az ötlet is, hogy a hivatalt a Színház téren építik fel.

Döntés azonban nem született: a nádor ugyanis egyik helyszínrajzot sem fogadta el, és egyre halogatta a döntést. Széchenyi gyenge egészségi állapotára hivatkozva azonban sürgette a ház építését, amelyet ő az Akadémia-palota helyére álmodott meg.

Bár a Pollack-féle tervek két verziója maradt fenn, egyiken sem olvasható a mester neve. Az első változat szerint a Harmincadhivatal otthona egy egyszintes, talapzaton kialakított épület lett volna, míg a másik terv alapján emeletes palota épült volna. Az épületek fő- és oldalhomlokzati terve ma is felkutatható, míg alaprajz, illetve keresztmetszet nem került elő. A Pollack Mihály című kötet így jellemzi a két tervet: „A kisebb méretű változatban az egész épület egyenletes rusztika-fugázású talapzaton emelkedik – ezt csupán az alagsor fekvő téglány alakú ablakai törik át – és az épület sarkain is rusztikakeretezés ad erőteljes lezárást. (…) Az emeletes megoldás egyenletesebb tagolású, kevésbé nyomasztó kialakítással. Talán sehol sem került mesterünk oly közel a francia forradalmi építészek felfogásához, mint ez esetben."

Bár az épület terveit soha nem fogadták el, a tervek újszerűsége és különlegessége abban rejlik, hogy az alkotó a célszerűség szempontjai szerint dolgozott. Bár a stiláris jegyek arra utalnak, hogy a rajzokat Pollack készítette, a Harmincadhivatal csak feltételezhetően tartozik a mester életművébe.

MAI SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka 19 óra: Kék, kék, kék
Budapest Bábszínház 10 óra: Akár hiszed, akár nem..., 15 óra: Háry János
Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban 19 óra: A vágy villamosa
Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió 19 óra: Lefelé a hegyről
Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió 19.30: Sóska, sült krumpli
Gózon Gyula Kamaraszínház 19 óra: Az angyali üdvözlet
Holdvilág Kamaraszínház 14.30: Ágacska
József Attila Színház 19 óra: Balfácánt vacsorára!, 19.30: Emigránsok
Kamra 19 óra: Az író színháza – Márton László estje
Katona József Színház 19 óra: Szent György és a sárkány
Kolibri Fészek 10.30: A boldog herceg
Komédium 19 óra: Farkashajsza
Lézerszínház 19.30: Vangelis (3D)
Madách Kamara 19 óra: Azt meséld el, Pista!
Madách Színház 19 óra: Az ibolya, 19.30: Cini, Isten csúzlija
Magyar Állami Operaház 19 óra: Turandot
Magyar Színház 19.30: Drága Gizám!
Nemzeti Táncszínház 10.30: Rókamesék, 15 óra: Mitológiai történetek
Pesti Színház 19 óra: Bölcs Náthán
Radnóti Színház 19 óra: A kripli
Ruttkai Éva Színház 19 óra: A kaktusz virága
Thália Színház 19 óra: Jekyll és Hyde, 19.30: Kövek a zsebben, 19.30: Mr. Carter, avagy végső leszámolás Dr. Quartzcal
Új Színház 19 óra: A csoda alkonya
Vígszínház 19 óra: A padlás

IDŐSZAKI KIÁLLÍTÁSOK

MÚZEUMOK

Budapesti Történeti Múzeum: Liptói kőművesek Budapesten – 150 éves az Állami Nyomda (ápr. 8-ig)
Hadtörténeti Múzeum: „Béke poraikra..." (máj. 27-ig), Katonaapák, katonafiúk
Iparművészeti Múzeum: Szecesszió, a XX. század hajnala (márc. 15-ig) Hímezték egykoron selyemmel, aranynyal... (okt.31-ig), A Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíjasok beszámoló kiállítása (ápr. 7-ig)
Kassák Múzeum: Új szerzemények 1991–2001 – XX. századi művészek alkotásai (márc. 17-ig)
Kiscelli Múzeum – Fővárosi Képtár: A fajátékok története (ápr. 7-ig), Megbékélések – Jacques Salomé válogatása 15 magyar művész alkotásából (márc. 10-ig)
Magyar Nemzeti Múzeum: Új szerzemények 2001. (márc. 24-ig), A magyar kereszténység 1000 éve (jún. 30-ig)
Magyar Természettudományi Múzeum: A Kárpát-medence természeti kincsei. Ember és természet Magyarországon. Nem hervadó virágoskert, Természetbúvár terem
Mezőgazdasági Múzeum: A magyar mezőgazdaság ezer éve (jún. 30-ig), Kelet-európa gyöngye – A magyar tokaji aszú, Hegyalja aranya – Dékány Tibor fotói (ápr. 1-jéig)
Óbudai Múzeum: Márciusi ifjak Óbudáról – Birkl László-emlékkiállítás (márc. 30-ig), Elfelejtett középkori város, Óbuda – királyok, királynék otthona (márc. 31-ig)
Petőfi Irodalmi Múzeum: Szerb Antal-emlékkiállítás (ápr. 30-ig), Látkép gesztenyefával – Nemes Nagy Ágnes-emlékkiállítás „Női szeszély?" – Magyar fotográfusnők 1900–1945.
Testnevelési és Sportmúzeum: Nők a magyar sportban (dec. 31-ig)

KIÁLLÍTÓTERMEK

Karinthy Szalon: Népszuper – Rádiók, plakátok, tárgyak a 40-es, 50-es, 60-as évekből (márc. 10-ig)
Puskin Galéria: Filmképek – Jankovics Marcell kiállítása (márc. 10-ig)
Vigadó Galéria: Hajdú László festményei (márc. 10-ig), az Art-éria Kulturális Egyesület kiállítása (márc. 10-ig)

Irodaház épül a Gizella-udvarban

A tervezők megtartották a malom falainak nagy részét, a folyamra néző homlokzatot és a feladótornyot is

Irodaházat, szállodát és lakásokat építenek az egykori Gizella-malom területén. Egy német beruházó nemrég vásárolta meg a Soroksári út melletti ingatlant az önkormányzattól és a Skála Rt.-től, amely raktározásra használta az épületet. A fővárosi védettséget élvező ipari létesítményt úgy építik át, hogy meghagyják annak Dunára néző homlokzatát, a hozzá tartozó kiszolgálóépületet és a védett feladótornyot. Az így létrehozott Gizella-udvar elnevezésű épületegyüttest előreláthatólag 2004-ben adják át az építők.

HARASZTI GYULA

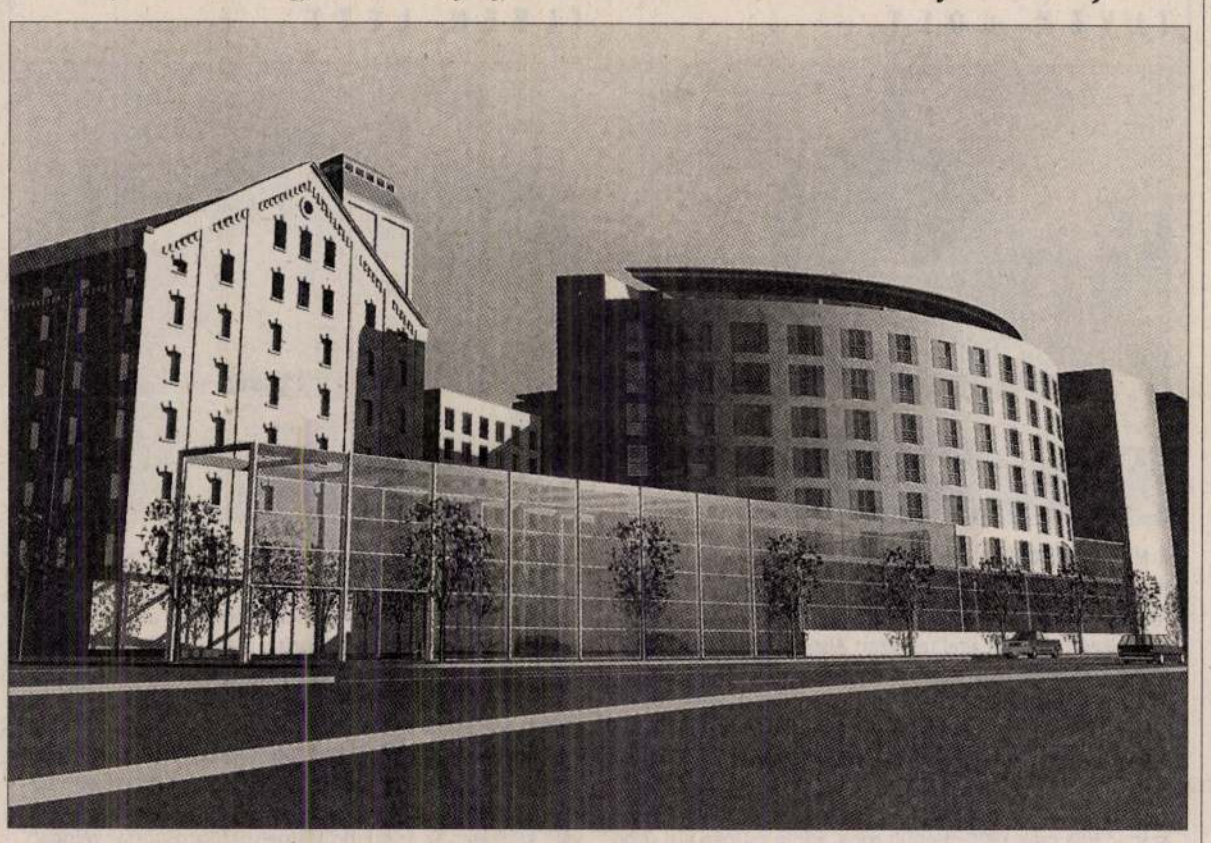

A XIX. és a XXI. század építészetének randevúja a pesti Duna-parton

A külső Ferencvárost nemes egyszerűséggel csak Budapest gyomrának nevezték a XIX. század második felében. Ezzel persze nem a Mária Valéria-telep éhezőire utaltak, még csak nem is a *József Attilához* hasonlóan nehéz sorsú, éhező munkásgyerekekre. A városrész azért érdemelte ki a bizarr elnevezést, mert a Duna-part közelében akkoriban egymás után húzták fel az élelmiszer-ipari létesítményeket, a főváros élelemellátását biztosító központtá fejlesztve a Soroksári út környékét. Az 1860-as évektől kezdve öt gőzmalom épült fel ezen a helyen, a Monarchiára jellemző ipari épületek egységes stílusában, amelyek a Boráros téri elevátorház tárolóiból érkező gabonát dolgozták fel, hogy a közraktárakba, a péküzemekbe, illetve az 1897-ben felépülő hatalmas vásárcsarnokba szállíthassák a lisztet a fuvarosok. Ezeknek a létesítményeknek egyike a Gizella-malom, amely 1880-ban épült meg a Soroksári út 16. szám alatt, és egészen 1966-ig gabonaőrléssel foglalkozott. Később csak egy része maradt a kerületi tanács, majd az önkormányzat tulajdonában, az épületet a Skála használhatta a különféle importáruk raktározására.

Nemrég a német tulajdonú Immo Park Kft. vásárolta meg az ingatlant, hogy vegyes funkciójú épületegyüttest hozzon létre a Soroksári úton. A cég szállodát, irodaházat és lakásokat építene a területre, amelyet a hagyományokhoz méltóan Gizella-udvarnak nevezett el. Az ipari emléképület egy része fővárosi védettséget élvez, ezért a tervezők megtartották a régi malom falainak jelentős részét a Dunára néző homlokzattal és a feladótoronnyal együtt.

– A most is álló malomépület egy részének megtartásával az épület 16 ezer négyzetméteres hasznos területén irodaházat alakítunk ki, és erre már érvényes építési engedélyünk is van az önkormányzattól – közölte *Gáspár György*, az Immo Park Kft. képviselője, aki elmondta: nemsokára befejeződik a másik két épület engedélyeztetése.

A Soroksári út–Vaskapu utca–Tinódi utca–Ipar utca által határolt, 13 650 négyzetméteres ingatlan másik két parcelláján egy négycsillagos, 300 szobás szállodát, illetve egy 130 lakásos lakótömböt létesítenek majd. A társaság munkatársától megtudtuk azt is, hogy az irodaház 2000 négyzetméterének kibérlésére egy médiatevékenységet végző angol cég jelentkezett, és tárgyalnak a szálloda üzemeltetéséről is. A hotel ablakai a Dunára néznek majd, a társasház lakásaiból pedig a telket határoló utcára láthatnak majd a leendő tulajdonosok, akik hozzávetőleg 250 ezer forintos négyzetméteráron juthatnak hozzá a 40 és 100 négyzetméter közötti alapterületű lakásokhoz. Az építkezést egy ütemben kívánja befejezni a beruházó, a megújult Gizella-udvart várhatóan 2004-ben adják át.

– Amikor a millenniumi városközpont építése elkezdődött, a környéken megnőtt az érdeklődés a helyi ingatlanok iránt – tájékoztatott *Bánsági Tamás*, a IX. kerület alpolgármestere. – Hasonló ez a WestEnd City Center megépülésekor kialakult helyzethez, hiszen a Váci úti épületekről is egyre többen érdeklődnek a bevásárlóközpont létrejötte óta – tette hozzá.

Az alpolgármester úgy véli, hogy sokak ízlését kielégíti majd az épülő Gizella-udvar, hiszen a kerületi városfejlesztési bizottság is egyhangú dicséretben részesítette a terveket. Az önkormányzat is támogatja, hogy az ipari műemlék épület Dunára néző homlokzatát, jellegzetes feladótornyát és belső faszerkezetének egy részét megőrző, de mégis több rendeltetésnek megfelelő épületegyüttes jön létre az egykori Gizella-malom helyén.

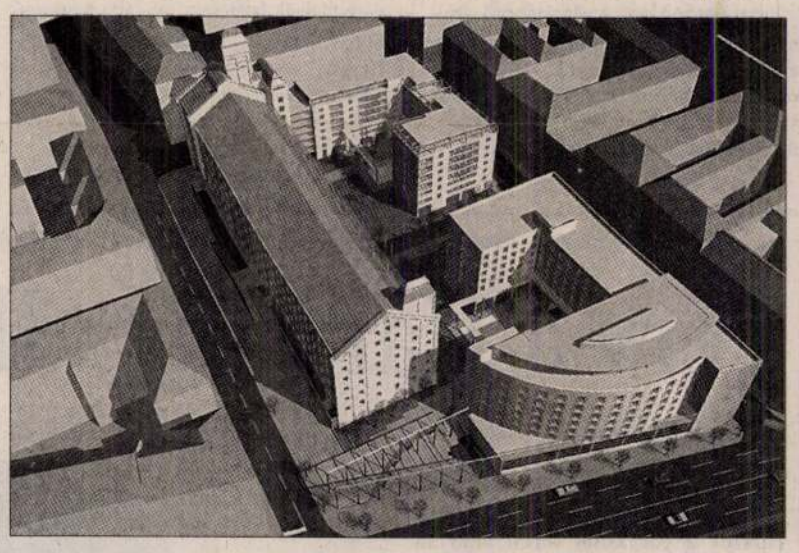

Sikerült belül maradni az eredeti utcatömb határán

Indul a józsefvárosi műemlék-rehabilitáció

SÁRKÖZY ANDREA

Számos nagy hírű műemlék épületet újítottak fel az utóbbi években a Józsefvárosban – mondta el nemrégiben egy kerületi rendezvényen *Rockenbauer Zoltán* kulturális miniszter. Kiemelte: a kerület léttrejöttének kétszáz éves évfordulójára megújult a Nemzeti Múzeum, újjászületett a Wenkheim-palota, amely a Szabó Ervin könyvtárnak, az ország harmadik legnagyobb könyvtárának ad otthont. Hamarosan elkészül az Uránia filmszínház, és befejeződik a természettudományi múzeum felújítása is. A kulturális tárca a jövőben több pénzt kíván fordítani a templomok felújítására és a városkép megőrzésére is – tette hozzá.

Józsefváros műemlék épületei többnyire leromlott állapotúak – mondta el *Wildner Gábor*, a VIII. kerületi polgármesteri hivatal vagyongazdálkodási osztályának a vezetője. Hozzátette: a műemlékvédelem egy „feneketlen kút", mert mindig többe kerül, mint amennyi hasznot hajt. Hosszú távon azonban megtérül a ráfordított pénz, például az idegenforgalom területén. Az idén az önkormányzat több mint százmillió forintot fordít az ilyen jellegű beruházásokra. Az osztályvezető hangsúlyozta: külső forrásokat is bevonnak majd, a Széchenyi-terv keretében további lehetőségeket keresnek, és fővárosi pénzekre is pályáznak majd.

A társasházi felújításoknál is bővülnek a pályázati lehetőségek a jövőben – tájékoztatta lapunkat *Juharos Róbert* fideszes országgyűlési, fővárosi, egyben józsefvárosi képviselő. Szerinte ehhez a társasházi törvény módosítására van szükség. A kerület is meg kívánja növelni a társasházi alap keretösszegét az előző évi pénzmaradványból.

Nemrégiben nagy vihart kavart a kerületben a Kálvin téri „üvegház" építése. Ezzel kapcsolatban *Cselovszki Zoltán*, a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal vezetője elmondta, hogy a felépült ház nem tükrözi az eredeti terveket, mert az egyeztetések során számos kompromisszum született. Az építtető semmilyen előírást nem tartott be, és megszegte a szerződésben foglalt kötelezettségeit is. Így fordulhatott elő, hogy a Múzeum utca 3. szám alatti műemlék épület homlokzatát nem őrizték meg, nem alakították ki a Pollack Mihály téri mélygarázst sem.

Tiltakozik a MIÉP-frakció a sporttelep eladása ellen

Az Ikarus Rt. nem árulhatná a XVI. kerületi nagy múltú sporttelepét, mivel azt korábban jogtalanul szerezte meg – jelentette ki tegnap Zsinka László, a fővárosi MIÉP frakcióvezetője, aki szerint ezen a területen lehetne létrehozni Kelet-Pest atlétikai centrumát. Az Ikarus mindenképpen el kívánja adni a sportpályát.

PÁL GÁBOR

Zsinka László úgy tudja, hogy a cég tulajdonbejegyzése azért történt szabálytalanul, mert az Ikarus Rt. nem jogutódja az egykori járműgyártó vállalatnak. A részvénytársaság 200 millió forintért árulja a Centenáriumi-lakótelep közelében lévő új mátyásföldi sporttelepet. A MIÉP-es politikus szerint óriási felháborodás lenne a lakosság körében is, ha tényleg eladnák a sportpályákat, s helyükön más funkciójú létesítmény épülne. *Hámori György*, az Ikarus Sportegyesület társadalmi elnöke úgy vélekedett, hogy az Rt. tulajdonjogát több ponton is vitatható. Példaként említette, hogy a cég nem teljesítette törvényi kötelezettségét, s az átalakuló állami vállalatok által használt belterületi földek értékének ötven százalékát nem fizette meg a helyi önkormányzatnak. Kifejtette azt is, hogy a képviselő-testület kezdeményezésére a XVI. kerület már másodjára kezdeményez pert az Ikarus ellen azért, hogy a bíróság semmisítse meg az 1992-ben kötött ingatlanátruházási szerződéseket. A perfeljegyzés természetesen ott szerepel a tulajdoni lapon – tette hozzá Hámori György. Az Ikarus BSE társadalmi elnöke felhívta a figyelmet: *Széles Gábor*, az rt. vezetője az elsők között támogatta Magyarország 2012-es olimpiai jelentkezését, most pedig azon fáradozik, hogy eladja a közkedvelt sportpályát.

Az Ikarus mindenképpen értékesíteni akarja a tulajdonában lévő XVI. kerületi sporttelepet, mert annak kezelése profilidegen a cégtől – jelentette ki korábban lapunknak *Székely Zsolt*, az rt. vezérigazgatója. Jelezte, az a szándékuk, hogy sporttevékenységet folytató új tulajdonost találjanak. Hozzátette: a sportpálya tulajdonosa az Ikarus, ezt igazolja a tulajdoni lap is. A vezérigazgató közölte: az elmúlt öt évben több alkalommal is sikertelenül tettek kísérletet arra, hogy az önkormányzatnak értékesítsék a sporttelepet.